Bibliotheca
Casimiriana

2724
XVII 5.

Panegyrici veteres, pin. ab Henr. Jo. Arntzenio Utr. 1790–97. — vol. 2. in 4.

M. T. Ciceronis de Officiis, de Senectute et de Amicitia libri * accuratissime emendati. Paris. 1796. 4. mai. ap. Ant. August. Renouard; ~~[illegible]~~ typis Didot minoribus. Excudebat ... [illegible]

* Paradoxa et Somnium Scipionis.

THEOPHILI CHRISTOPHORI HARLES

SUPPLEMENTA

AD

BREVIOREM NOTITIAM LITTERATURAE ROMANAE

IN PRIMIS

SCRIPTORUM LATINORUM

PARS PRIOR

LIPSIAE

IN LIBRARIA WEIDMANNIANA

cIↄIↄCCLXXXXVIIII

Ca A 1687

Bibliotheca * Casimiriana *

ILLUSTRISSIMO

ATQUE

EXCELLENTISSIMO

EBERHARDO IULIO GUILELMO

ERNESTO DE MASSOW

POTENTISSIMI BORUSSORUM REGIS A CONSILIIS SANCTIORIBUS ET INTIMO IUSTITIAE MINISTRO

CURATORI UNIVERSITATUM LITTER. IMPERIO REGIS BORUSSORUM SUBIECTARUM AC PRAESIDI COLLEGII DE REBUS ECCLESIASTICIS IUDICANTIS GRAVISSIMO VIGILANTISSIMO

VIRO

DE REPUBLICA ET SACRA ET CIVILI
EGREGIE MERITO

OMNIS LITTERATURAE AMANTISSIMO AC PERITISSIMO

CUIUS IPSIUS NOMEN IN ORBE LITTERARIO OB PLURA INGENII EXCELSI ERUDITIQUE IN CAUSSIS AGENDIS IUDICII ACUTISSIMI IMMENSAEQUE LITTERARUM COPIAE DOCUMENTA A PLURIBUS ANNIS SPLENDET NEC ULLA OBLITTERABIT AETAS

HANC PRIOREM PARTEM

TAMQUAM PIGNUS DEVOTI RELIGIOSIQUE ANIMI SACRUM ESSE IUBET

TANTIQUE VIRI

PATROCINIO AC FIDEI SESE SUBMISSE COMMENDAT

THEOPHILUS CHRISTOPHORUS HARLES

PRAEFATIO

In praefatione ad *Notitiam breuiorem* diſerte declaraueram, illam non eſſe novum opus, ſed repetitam, eamque tertiam *Introductionis in hiſtoriam linguae latinae* editionem; ideoque ordinem priſtinum ſeruandum, ac, mutato tantum priſtini redemtoris opuſculi nomine, mutatam fuiſſe libri inſcriptionem, aliaque ad aequum rectumque de meo conſilio meaque opera iudicium ferendum, aperte copioſeque ſcripſeram. Neque tamen, quae conſuetudo eſſe ſolet nonnullorum cenſorum, defuit, qui ſentiret

 ma-

maligne: quaſi ego, me nouum opus eſſe molitum, promiſiſſem.

Sed miſſis omnibus iurgiis et conviciis, quae litterarum *humaniorum* cultores atque magiſtros minime decent, miſſaque omni altercatione, a qua mea quidem natura quam maxime abhorret, de his *ſupplementis* pauca diſſeram.

Quum dies diem doceat, atque ego ab eo tempore, quo *Introductionem* meam *in hiſtoriam litteraturae romanae* et *Notitiam breuiorem* in lucem emiſi, plura, quae ad augendum emendandumque vtrumque opus facerent, pluraque ſubſidia litteraria collegiſſem; in continuanda autem Introductione, quam multi viri docti tam per litteras, quam in publicis actis litterariis flagitant, atque ego, ſi vita viresque ſiuerint, proflíga-

ſligatis quibusdam, qui me adhuc occupatum habent, laboribus, b. c. d. ſum abſoluturus, certi mihi praeſcripti ſunt fines: in hac opella et ad Notitiam et ad duo Introductionis tomos ſupplementa, quantum temporis et inſtituti ratio permiſit, collegi atque in medium produxi. Quorum quidem copiae vt in reliquis Notitiae capitibus, quae in continuanda Introductione latius explicabuntur, in anguſtum contraherentur, videbatur neceſſarium; neque hoc factum, credo, maiore egebit excuſatione aut ampliore conſilii expoſitione. Quae in Introductione iam ſcripſeram, ea hic non adtigi. Et tamen in his Supplementis, ne mole creſceret opus, eaque deterrerentur emtores, haud pauca, quae commode adferri potuerant, praetermit-

tere ſatius duxi, quum maxime operis redemtor, vir honeſtus probusque, me, quum in prioribus plagulis plura expoſuiſſem vberius, aliquoties monuiſſet, vt vela contraherem. Cuius rationes quum aequae iuſtaeque mihi viderentur: non ſolum breuitati maiori ſtudere in indicandis editionibus, ſed etiam notitiam multorum minorum ſcriptorum multarumque verſionum, quarum plurimas, in primis antiquiores, iam ſedulo recenſuerunt VV. DD. a me pag. 72 ſqq. et in praefat. ad Notitiam laudati, omittere coepi. Priores vero plagulae iam ante plures menſes partim prelo exierunt, partim haeſerunt in manibus redemtoris opuſculi, me aliis negotiis a continuo labore, his ſupplementis conſecrando, interdum auocato. Quo factum eſt,

vt

vt librorum quorumdam, praesertim editionum recentiorum tum temporis nondum vel formulis descriptarum typographicis, vel mihi cognitarum, mentionem facere non possem *). Sed de his

*) Sic ad pag. 80. addenda est *De Papirio et iure Papiriano exercitatio prior*, quam — proposuit auctor *Car. Einert*, Lipsiensis. Lipsiae 1798. mai. 4. Laudatur disp. additis tamen multis emendationibus aut supplementis in Ien. A. L. Z. a. 1798. nr. 385. pag. 709 sqq. Variorum doctorum hominum emendationes aut interpretationes adferuntur, partim examinantur ac reiiciuntur. Pomponii aut eius epitomatoris imperiti narrationem falsam, certe dubiam iudicat censor et laudat iudicium *Saxii* in Miscell. Lips. nouis. II. 4. pag. 666.

Ad pag. 276. ed. *Albritii* caret notis.

Ad pag. 326. Erudita, et interpreti perquam vtilis, lectuque dignissima censura *Rodii* versionis germ. exstat in Ien. A. L. Z. a. 1799. nr. 12. vbi versio quidem iure laudatur; at multa aliter vertuntur atque explicantur.

his aliisque, quae dicenda, aut adiicienda, emendanda corrigendaque videantur,

cantur. *Scamillorum* quoque *imparium* melior exhibetur interpretatio.

Ad pag. 356. *Elegien von Properz.* Lipſ. 1798. 8. Bene eleganterque vertit *de Knebel.* XXXVI. elegias, nempe e libro I. duodecim; totidem e libro II. ſex e libro III. et totidem ex libro quarto. conf. Ien. A. L. Z. a. 1798. nr. 384.

Praeterea adnotare lubet ad pag. 48. *Withoſii* obſſ. criticarum partem IV. prodiiſſe 1798.

Ad pag. 299. Editio *Argent.* inſcripta eſt: *C. Crispi Saluſtii bellum Catilinarium. Item Bellum Iugurthinum. Item variae rationes ex libris eiusdem hiſtoriarum excerptae. Item C. Crispi Saluſtii vita.* — In calce: *Argentorati ex aedibus Schurerianis. Menſe Aug. a. MDXII. Tempus obſerua.* in 4. Pauca praefatus eſt *Baltaſar Fidelis I. V. D. et Modoecienſis eccleſiae archibraesbiter* (ſic).

Ad pag. 307. Chronologiam *Saluſtii,* Iulii Caeſaris, Taciti, Suetonii, Dionis Caſſii, Pro-

tur, quoniam instante mercatu Lipsiensi et vrguente typographo filum abrumpere cogor, nec dum omnes plagulas, vel prelo emissas, vel sub eo adhuc sudantes, accepi, ad alteram horum supplemen-

Procopiique contexuit et inseruit *Dauid Chytraeus* libello suo de ratione discendi et ordine studiorum in singulis artibus recte instituendo, Witebergae 1564. min. 8.

Ad pag. 253. De Plexiaci libro v. quoque *Heumann* in actis philosophicis, tom. III. pag. 448. vbi etiam p. 447 sq. *Desiderii Iacotii Vandoperani de philosophorum doctrina libellum ex Cicerone*, (Paris. 1556. tum in *Guil. Morelli Tiliani tabula compendiosa de origine, successione, aetate et doctrina veterum philosophorum cum Hieron. Wolfii adnotation.* Basil. 1580. 8. pag. 270—380. et in *Iac. Gronouii thesauro* antiqq. graecar. tom. X.) recenset. Sed haec sufficiant in praesenti: campo enim litteraturae romanae adeo feraci amploque, quotidie possunt colligi tot spicilegia, vt tandem vel messem aequent vberiorem.

plementorum partem paullo fusius disserere licebit. Interea hanc partem meamque operam vt, Lector beneuole! aequi bonique consulas mihique faueas, oro TE rogoque summopere. Scr. Erlangae d. VIII. April. CIƆ IƆ CCLXXXXVIIII.

Theophilus Christophorus Harles,

Consiliar. aulic. et P. P. O. rhetorices ac poeseos in regia litterarum vniuersitate Friderico-Alexandrina.

SUP-

SVPPLEMENTA.

Ad pag. 10. *Prolegomenor. I. A. Fabr. bibl. lat.*

Correctiones et ſupplementa bibliothecae latinae Fabricio - Erneſtinae ſcripſit cl. *Seybold*, (in praeſenti Profeſſor Tubingenſis) in proluſione quadam, quum adhuc eſſet Profeſſor Gymnaſii Buxouill. Buxouillae 1790. 4.

Quod autem *Erneſti* de cunctis eccleſiae latinae ſcriptoribus disputaturus erat in peculiari volumine, (v. praef. ad Fabr. B. L. tom. I. pag. XXXV. ſq.) ſed ſenectutis onere oppreſſus et morte abreptus inſtitutum perficere non potuit: ſuadente ill. Heynio *Oelrichſius* et *Schoenemannus* id negotium ita ſuſceperunt, vt prior conſpectum omnis doctrinae patriſticae et ingenii monumentorum, quae patres et ſcriptores eccleſiaſtici latini, vsque ad finem ſaec. VI. reliquerunt, potiſſimum exhiberet; poſterior autem partem litterariam tractaret, adeoque vitas patrum eccleſiaſticorum atque editionum hiſtoriam perſequeretur, exceptis poetis ſacris. Oelrich-

 ſius,

ſius, antequam in ipſo flore aetatis fato ſuo occumberet, opus praeſtans omnique laude dignum abſoluerat, quod cel. *Heeren* poſtea edidit:

Io. Ge. Arn. Oelrichs, A. M. commentarii de ſcriptoribus eccleſiae latinae priorum VI ſaeculorum, ad bibliothecam Fabricii latinam accommodati. Praefatus eſt et editionem curauit A. H. L. Heeren, phil. prof. Goetting. Lipſiae in offic. Weidmanniana. 1791. 8.

In praef. cl. *Heeren* de conſilio et inſtituto huius operis atque de vita, ingenio ſcriptisque Oelrichſii eleganter ſcripſit.

Cl. autem *Schoenemann* edidit opus doctum huius ſententiae:

Car. Traugott Gottlob Schoenemann, reg. bibl. acad. Goetting. a ſecretis, *Bibliotheca hiſtorico-literaria patrum latinorum, a Tertulliano principe vsque ad Gregorium M. et Iſidorum Hiſpalenſem, ad bibliothecam Fabricii latinam accommodata. Tom. I.* Lipſiae 1792. 8. in libraria Weidmann. — *Tom. II.* ibid. 1794. Supplementa dedit cenſor, in noua vniuerſali bibl. german. Kilon. Vol. IV. faſc. IV. a. 1793. pag. 239. et vol. XVII. part. II. faſc. V. pag. 279 ſqq. add. Jen. A. L. Z. a. 1793. nr. 262. pag. 561 ſqq.

Ad pag. 13. lin. 2.

Poſt *erat* pone comma.

Ad

Ad pag. 14.

Saxii Onomaſticon eſt abſolutum eiusque *ſeptima et vltima pars* cum indice omnibus partibus communi prodiit Traiecti ad Rhen. 1790. 8. In epitomen poſthaec, quibusdam mutatis, vir doctiſſ. redegit opus ſuum.

Ad pag. 16.

Hiſtoriam latinae linguae in ſacris publicis ſiſtit *Erneſt. Frid. Wernsdorf*, antiqq. ſacr. eccleſiaſt. P. P. O. etc. Lipſiae 1756. 4. Huc quoque referri poteſt liber vtilis: *Connoiſſance de Poetes les plus celebres*, ou Moyen facile de prendre une teinture des Humanités; contenant la Vie de chaque Poëte, le Sentiment des Sçavans ſur le merite de chaque Auteur; les morceaux les plus eſtimés, avec la traduction, et des Remarques hiſtoriques. En faveur des perſonnes, qui n'ont fait que de légéres Etudes, *tome* I, (qui continet vitas Phaedri, Terentii et Ouidii cum particulis nobilioribus ſecundum praecepta Rollini excerptis et verſis,) *tome* II. (ex Virgilio, Horatio, Iuuenale et Perſio,) Paris 1752. 8. Num plures acceſſerint tomi, equidem neſcio. — In nonnullis tomis egregii operis: *Charactere der vornehmſten Dichter aller Nationen*, (Lipſ. 1792 ſqq. in 8.) de poetis quibusdam lat praeclare diſſeritur.

Aemerichii ſpecimen etc. Inſcriptio libri haec eſt: *Matthaei Aimerichii ſpecimen veteris*

romanae litteraturae deperditae, vel adhuc latentis, ſeu ſyllabus hiſtoricus et criticus veterum olim notae eruditionis, Romanorum ab vrbe condita ad Honorii Auguſti exceſſum; eorum in primis, quorum latina opera, vel omnino, vel ex parte deſiderantur. Accedunt opportunae adnotationes, multa corollaria, et nonnullae diſſertationes. Contenta in hoc opere, quibus bibliotheca vetus latina Fabricii, etiam ab Erneſto aucta et emendata in multis commodior, vberior et expeditior reddi poteſt, poſt praefationem indicantur. Ferrariae 1784. 4. II. partes in vno tomo. *Aimerichius*, qui, vt ex Q. Moderati Cenſorini, (qui ipſe Aimer. eſſe videtur, coll. dedicatione libri mox indicandi, pag. VII.) praefatione et anteoccupatione cognoſcitur, natione Hispanus, in Italia diu commorabatur, verſatus eſt potiſſimum in colligendis, conſeruandis illuſtrandisque memoriis obſcuris; eorum vero, quorum nomina ſcriptaque ſunt celebriora, libros eosque tantum, qui adhuc ſuperſtites ſunt, leuiter recenſuit, illorum tamen editiones ſilentio praeteriit. Graecos quoque homines, et qui graece ſcripſerunt atque in orbe romano nati aut commorati ſunt, admiſcuit, in corollariis autem multa a re aliena, quae ad antiquitatem, etiam grammaticam et hiſtoriam iuris potius pertinerent, iuſto liberalius, neque tamen erudite expoſuit. Auctarium

rium ſeu ſupplementum Lexici memorati haberi poteſt eiusdem Hiſpani liber, inſcriptus:

Matthaei Aimerichii nouum lexicon hiſtoricum et criticum antiquae romanae litteraturae deperditae vel latentis ac Romanorum eruditorum, qui ea floruerunt ab vrbe condita ad Honorii Auguſti interitum. Acc. nonnullae diſſertationes et multa corollaria de rebus parum obuiis hiſtoriam rom. antiquam illuſtrantia. Contenta in hoc opere, quibus bibl. vetus latina Fabricii, etiam ab Erneſto aucta, etc. Baſſani 1787. 8. In dedicatione prodit, ſe antea in academia Ceruarienſi in Catalonia, humaniores et philoſophicas tradidiſſe diſciplinas, et enumerat ſua ipſius ſcripta. Ipſe vero liber eadem ratione, qua ſuperior, confectus pariter laborat naeuis. Multa igitur deſunt, quae rectius adferri debuerant; e contrario multa, quae nemo hic quaeret, copioſius, neque tamen erudite curateque explicantur. Inſunt praeter alia commentar. *de rebus priuatis et domeſticis M. T. Ciceronis*, eius fratris *Quinti* et *T. Pomponii Attici*, eorum affinis, parum, vt ait, notis; diſſertatio politica et hiſtorica de ſtatu politico a Romulo in vrbe ab ipſo condita conſtituto; vtrum monarchicus fuerit, an democraticus ſeu popularis? diſſ. hiſtor. theologica de duplici Conſtantini M. baptismate, Romano vno, Nicomedienſi altero: diſſ. hiſtorico-theologica, vtrum chriſtiani imperatores vsque ad Gratianum primis

ecclesiae saeculis sibi arrogantes, vna cum ceteris praecipuis magistratibus, pontificatum maximum ethnicorum, vel huius titulum et insignia non repudiantes, violatores christianae professionis dicendi sint? diss. critica de discrimine inter dialecticam et rhetoricam a veteribus Romanis excultas, in qua falsa ostenditur communis et vulgata de hac re opinio; genus et progenies satis in historia rom. implicata Octauiani Caesaris Augusti, denique genus et progenies Constantini M. parum nota.

Geschichte der römischen Litteratur, nebst biographischen und litter. Nachrichten von den latein. Schriftstellern und Ausgaben von *F. A. Wolf.* Halae 1787. 8.

Ad pag. 17.

Romanorum ingenium, culturam et eruditionem nimiis laudibus extollit *de Torres* in: Memoria apologetica del commercio et coltura dei Romani, da Romulo a Constantino, in proposito delle asserzioni dei Mengotti et Andrés dell' *Ab. Antonio de Torres*, Patrizio di Siviglia dell' Accademia delle Scienze etc. di Padova. Venet. tom. I. 1788. tom. II. 1791. mai. 4. Num tertius tomus lucem adspexerit, equidem ignoro. conf. Jen. A. L. Z. m. Iun. 1793. pag. 668 sqq.

Iis, quae in prolegomenis ad introduct. in notit. litterat. rom. tom. I. pag. 27 sqq.

de

de ſcriptoribus hiſtoriae eccleſ. collegi, addi poſſunt.

De ſcriptoribus eccleſiaſticis liber vnus, cum adiunctis indicibus vndecim et breui chronologia ab orbe condito vsque ad an. MDCXIII. *Roberto Cardinale Bellarmino auctore*. Colon. Agripp. 1645. 8.

Io. Clerici unpartheyiſche Lebensbeſchreibung einiger Kirchenväter und Ketzer, namentlich Iuſtini Martyris, Clementis Alexandrini, Origenis, Cypriani, Prudentii, Gregorii Nazianzeni, Euſebii, Pelagii und Celeſtii. Aus deſſen Bibliotheque univerſelle ins Teutſche überſetzt, nebſt einer Vorr. des H. Geheim. Raths Thomaſii. Halle im Magdeb. 1721. 8.

Aufrichtige Nachricht von dem Leben, Schriften und Lehren der Kirchenväter der erſten vierhundert Jahre nach der Geburt unſers Heilandes, den Studirenden zum Beſten aufgeſetzt von Gottlieb Stollen. Ienae 1733. 4. *Dietelmair*, Theologus quondam Aldorfinus, in vermiſchten Abhandlungen aus allen Theilen der Theologie, part. I. ſect. 3. pag. 41. vocat id opus *Stollens mislungenes Richteramt über die Kirchenväter*, et oſtendit, a Stollio, qui aliorum iudicia temere ſequutus, ſcriptores eccleſ. non ipſe legiſſet, illis ſaepe iniuriam eſſe factam.

Ad pag. 20.

Frid. Taubmanni — *dissertat. de lingua latina*, cum epeisodio in veteramentarium poetarum sutorem. Acceſſ. quaeſtio, vtrum praeſtet, extempore, an cogitate verſus facere. Wittebergae 1602 et 1609. 8.

Io. Frid. Eckhardi progr. in quo quaedam, non ſatis adcurate atque per contemtum de lingua latina a recentiore quodam ſcriptore dicta, refelluntur. Iſenaci 1778. 4.

Laude dignum eſt opuſculum, erudite eleganterque ſcriptum: *Hermanni Buſchii* — *vallum humanitatis* — Coloniae 1518, ſed poſtea ornatius et praeclaris acceſſionibus auctius prodiit cura *Burckhardi*, ita inſcriptum:

Hermanni Buſchii, nobilitate, ingenio meritisque illuſtris viri, *vallum humanitatis, ſiue humaniorum litterarum contra obtrectatores vindiciae.* Ab obliuionis iniuria adſeruit et praeter commentarium de auctoris vita, cui complura inſuper integra elegantiſſimi ingenii huius monimenta inſerta ſunt, Germaniae equitem acerrimum humanitatis propugnatorem ex hiſtoria adumbratum praemiſit *Iacobus Burckhard*, ill. Gymn. Hildburgh. P. P. Francofurti ad Moenum, 1719. 8. De hoc vallo v. *Burckh.* in comm. de vita Buſchii pag. 224 ſqq. Idem Burckh. in praefat. ſub fin. laudat *Iac. Perizonii de doctrinae ſtudiis, nuper poſt depulſam barbariem diligentiſſime*

denuo

denuo cultis et desideratis, *nunc vero rursus neglectis fere et contemtis*, *orationem a. 1708. dictam*, *quum academico magistratu se abdicaret.*

Io. Mich. Heinze prolus. Empfehlung der latein. Sprache und Schreibart: et Widerlegung der Behauptung des Delavau, das Latein der neuern Gelehrten würde den alten Römern unverständlich seyn: in illius *Kleinen deutschen Schriften*, I. Theil. Gottingae 1789. 8.

Multa quoque in hanc rem collegit et scripsit Christian Falster in cogitationibus variis philologicis tripartitis, quarum pars prima usum philologiae profanae in studiis theologicis ostendit; secunda labores praecipuos complectitur, qui in re philologica vel desiderantur vel redundant; tertia controuersias grauissimas philologorum et criticorum componit. Lipsiae et Flensburgi, 1719. 8. Alios de vsu et praestantia L. L. libellos vide excitatos in Catal. bibl. Bünau. vol. I. pag. 641. et in *Noltenii* Conspectu etc.

Ad pag. 22. *lin.* 24. lege *du Tens.*

Ad pag. 24.

Harwoodii liber, (qui primum anglice prodiit Londini 1775.) italice versus a Pinello, multis doctis, nec tamen semper certis omnino fidisque accessionibus locupletatus, iterum editus et inscriptus est:

Degli Autori classici sacri e profani greci e latini biblioteca portatile, *ossia il Prospetto del DR. Eduardo Arvood*, *reso più interessante per nuovi articoli e per recenti scoperte*, *ed illustrazioni critiche*, *cronologiche e tipografiche con mutua cura disposte*, *dall' Ab. Mauro Boni e da Bartolomeo Gamba.* II. part. Venet. 1793. 8. Quae peculiares sectiones accesserunt, ad historiam litteraturae romanae pertinentes, hae sunt potiores in parte secunda, ius ciuile, grammaticae et lexica latina, auctores classici cum notis variorum in 4. auctores classici Cominiani et ii, qui e typographia Bodon. exierunt in lucem. Indicem excipit in altero tomo Quadro critico tipografico dell' Ab. *M. B.* Ibi recensentur scriptores, qui historiam veterum auctorum horumque editionum, annales typographicos, aut catalogos librorum, potissimum antiquissimorum rariorumue, et historiam artis typographicae confecerunt. (add. infra ad pag. 29. fin.) Denique agit Maurus Bon. de ortu illius artis in Italia. Quando autem is putat, librum, *decor puellarum*, e prelo Nicolai Jenson a. 1461 exiisse: refutarunt eum, et errorem typographicum esse commissum, atque corrigendum 1471, ostenderunt Morellius, Denis ac Pellegrini. conf. Jen. A. L. Z. m. Jan. 1796. nr. 35. pag. 279. — Per hanc occasionem folium, paucis forsan notum aut visum, in quo cel. *Morellius* primos

libros

libros, qui Venetiis descripti sunt formulis typographicis, curate designat, vt ab interitu seruaretur, saltem plurium vt veniret in manus et notitiam, hic typis renouare volui, ratus, id litterarum antiquarum amantibus haud ingratum fore.

MONUMENTI DEL PRINCIPIO DELLA STAMPA IN VENEZIA MESSI INSIEME DA DON JACOPO MORELLI.

I. *Versi posti alla fine dell' Epistole familiari di Cicerone stampate in Venezia da Giovanni da Spira l'anno 1469, della prima edizione.*

Primus in Adriaca formis impressit aenis
Vrbe libros Spira genitus de stirpe Ioannes:
In reliquis sit quanta vides spes, lector, habenda,
Quom labor hic primus calami superauerit artem.

M. CCCC. LXVIII.

II. *Versi posti alla fine dell' Istoria Naturale di Plinio stampate in Venezia da Giovanni da Spira l'anno 1469.*

Quem modo tam rarum cupiens vix lector haberet,
Quique etiam fractus pene legendus eram,
Restituit Venetis me nuper Spira Ioannes,
Exscripsitque libros aere notante meos,
Fessa manus quondam moneo calamusque quiescat;
Namque labor studio cessit et ingenio.

M. CCCC. LXVIIII.

III.

III. *Versi posti alla fine dell' Epistole familiari di Cicerone stampate in Venezia da Giovanni da Spira l'anno 1469, della seconda edizione.*

Hesperiae quondam Germanus quosque libellos
Abstulit: en plura ipse daturus adest;
Namque vir ingenio mirandus et arte Ioannes
Exscribi docuit clarius aere libros.
Spira fauet Venetis; quarto nam mense peregit
Hoc trecentenum bis Ciceronis opus.

M. CCCC. LXVIIII.

IV. *Privilegio concesso dalla Serenissima Signoria di Venezia a Giovanni da Spira, registrato contemporaneamente nel Notatorio XIX. a carte 55. t. nella Cancellaria Superiore, ed ora per la prima volta pubblicato.*

1469. Die 18 Septembris.

Inducta est in hanc nostram inclytam civitatem ars imprimendi libros, indiesque magis celebrior et frequentior fiet, per operam, studium et ingenium Magistri Ioannis de Spira, qui ceteris aliis vrbibus hanc nostram praeelegit, vbi cum coniuge, liberis et familia tota sua inhabitaret, exerceretque dictam artem librorum imprimendorum: iamque summa omnium commendatione impressit Epistolas Ciceronis, et nobile opus Plinii de Naturali Historia in maximo numero, et pulcherrima litterarum forma, pergitque quotidie

tidie alia praeclara volumina imprimere; adeo vt induſtria et virtute huius hominis, multis praeclarisque voluminibus, et quidem per vili pretio, locupletabitur. Et quoniam tale inuentum aetatis noſtrae peculiare et proprium, priſcis illis omnino incognitum, omni fauore et ope augendum atque fouendnm eſt, eidemque Magiſtro Ioanni, qui magno vrgetur ſumptu familiae, et artificum mercede, praeſtanda ſit materia, vt alacrius perſeueret, artemque ſuam imprimendi potius celebriorem reddere, quam deſinere, habeat; quemadmodum in aliis exercitiis ſuſtentandis, et multo quidem inferioribus, fieri ſolitum eſt; infraſcripti Domini Conſiliarii, ad humilem et deuotam ſupplicationem praedicti Magiſtri Ioannis, terminarunt, terminandoque decreverunt, vt per annos quinque proxime futuros nemo omnino ſit, qui velit, poſſit, valeat, audeatue exercere dictam artem imprimendorum librorum in hac inclyta ciuitate Venetiarum, et diſtrictu ſuo, niſi ipſe Magiſter Ioannes. Et toties, quoties aliquis inventus fuerit, qui contra hanc terminationem et decretum auſus fuerit exercere ipſam artem et imprimere libros, multari condemnarique debeat, et amittere inſtrumenta et libros impreſſos. Et ſub hac eadem poena nemo debeat, aut poſſit tales libros in aliis terris et locis impreſſos vendendi cauſa huc portare.

S. Ange-

ε. Angelus Gradenico.

ε. Bertuccius Contareno.

ε. Angelus Venerio. } Consiliarii.

ε. Iacobus Mauroceno.

ε. Franciscus Dandulo.

Poco dopo la concessione del Privilegio, seguita improvvisamente la morte di Giovanni da Spira, dalla mano medesima, che nell' indicato Notatorio lo aveva scritto, al margine di esso fu aggiunto: Nullius est vigoris, quia obiit Magister et Auctor.

V. *Versi posti alla fine della Città di Dio di Sant' Agostino incominciata a stamparsi in Venezia da Giovanni da Spira, ed ivi finita da Vindelino di lui fratello l'anno 1470.*

Qui docuit Venetos exscribi posse Ioannes

Mense fere trino centena volumina Plini,

Et totidem magni Ciceronis Spira libellos,

Coeperat Aureli; subita sed morte perentus,

Non potuit coeptum Venetis finire volumen.

Vindelinus adest eiusdem frater, et arte

Non minor, Hadriacaque morabitur vrbe.

M CCCC. LXX.

In Venezia alle Calende di Decembre dell' anno MDCCLXXXXIII.

Ad pag. 25. post lin. 23.

Annalium typographicorum V. Cl. Mich. Maittaire supplementum. Adornauit *Michael Denis*.

Denis, Aug. a conſ. et bibl. palat. Cuſtos. Viennae 1789. 4. II. partt. add. *Hamberger*. Zuverl. Nachricht. tom. I. pag. 146 ſqq.

In primis laudandi et commendandi ſunt: *Annales typographici* ab artis inuentae origine ad a. MD. poſt Maittairii, Deniſii aliorumque doctiſſimorum virorum curas in ordinem redacti, emendati et aucti, opera *Georgii Wolfgangi Panzer*, capituli eccleſ. cathedr. ad D. Sebald. Norimberg. praepoſiti etc. Norimbergae vol. I — V. (vltimum vol. continet vtiliſſimos indices.) 1793 — 1797. 4.

M. Georg Wolfgang Panzers Annalen der ältern deutſchen Litteratur, oder Anzeige und Beſchreibung derjenigen Bücher, welche von Erfindung der Buchdruckerkunſt bis MDXX in deutſcher Sprache gedruckt worden ſind. Nürnberg. 1788. 4.

Ad pag. 26.

Ordo voluminum operis *Bibliographie inſtructive:* ou Traité de la Connoiſſance des Livres rares et ſinguliers — par *G. F. de Bure*, hic eſt: Volume de Théologie à Paris. 1763. — Volume de la Jurisprudence et des Sciences et Arts. 1764. — Belles-Lettres. tom. I. et II. 1765. — Hiſtoire, tom. I. II. et Table générale, III. 1768. — Supplement à la Bibliographie inſtructive, ou Catalogue des Livres du Cabinet de feu M.

Louis

Louis Jean Gaignat, disposé et mis en ordre par *Guil. Franç. de Bure, le jeune*. tom. I. II. à Paris. 1769. 8. — Accessit anonymi Bibliographie instructive, tome dixieme, contenant une Table destinée à faciliter la recherche des Livres anonymes qui ont été annoncés par M. de Bure le jeune dans sa Bibliogr. instruct. et dans le catalogue de M. Gaignat etc. à Paris. 1782. 8.

Ad pag. 27. *lin.* 8.

Dele punctum post *errores*, et *Audiffredi* libro adde alium eiusdem auctoris praeclarum:

Specimen historico-criticum editionum italicarum saeculi XV. in quo praeter editiones ab Orlandio, Mettario, Denisio, Laerio et a nonnullis bibliographis recentioribus hactenus relatas plurimae aliae recensentur, omnesque plenius vberiusque describuntur; non paucae contra eorundem sententiam elucidantur: varia item ad historiam typographicam et bibliographicam spectantia interseruntur, authore R. P. M. Fr. *Io. Bapt. Audiffredi* *), ord. praedic. Casanatensi bibliothecae praefecto. Romae 1794. 4.

Index

*) Vita *Audiffredi*, nat. d. 2. Febr. 1714. mort. d. 3. Iul. 1794. exposita est in Lettera diretta dal P. Anton Nicola Cianelli — al Domenico Moreni intorno alla vita ed all' Opere de *P*(adre) *M*(aestro) *Audiffredi*, Romae 1794. rec.

Index librorum ab inuenta typographia ad annum 1500. chronologice dispositus cum notis historiam typographico-litterariam illustrantibus. Hunc disposuit *Franc. Xav. Laire*, Sequano Dolanus. Senonis, 1791. 8. II. partt.

Catalogue des Livres de la Bibliotheque de M*** faisant suite à l'Index librorum ab inuenta typographia ad a. 1500. auct. Fr. Xav. Laire, par *Guill. de Bure* l'ainé. à Paris. 1792. III. tom. 8.

Memorie per servire alla Storia letteraria di Sicelia. Palerm. 1756. 8. II. voll.

Saggio letterario-bibliografico della tipografia Ferrarese dall' an. 1471. sin al 1500. auctore *Ab. Baruffaldo* iuniore. Ferrarae, 1777. 8.

Saggio storico-critico sulla tipografia Mantouana del secolo XV. auct. *Leopoldo Camillo Volta*. Venet. 1786. 4.

Saggio di Memorie su la Tipografia Parmense del secolo XV. del Padre *Ireneo Affò*, des. gen. de' minori Osserv. regio bibliotecario etc. Parmae 1791. 4.

Saggio storico-critico sulla Tipografia del regno di Napoli di *Lorenzo Giustiniani*. Neapoli.

Ad

rec. in Giornale de' Letterati, tom. 98. Pisae 1795. pag. 185—208. et excerpta in A. L. Anzeiger, a. 1796. n. 33. pag. 355 sqq.

Ad pag. 28.

Creuennae bibliotheca poſtea per ſectionem publicam diuendita eſt. Sed quoniam poſt catalogum maiorem, (Catalogue raiſonné etc.) plures acceſſerant libri, et ille tam infrequens erat, quam conſilio minus adcommodatus, nouus eſt confectus catalogus et formulis typographicis deſcriptus, obſeruatt. litterariis hinc inde additis:

Catalogue des Livres de la Bibliothèque de M. *Pierre-Antoine Bolongaro-Crevenna.* Amſterd. 1789. 8. IV. voll.

Ad pag. 29. *lin.* 6.

Acceſſ. *pars III.* Noribergae 1791. 8.

Bibliotheca antiqua *Vindobonenſis ciuica,* ſeu catalogus librorum antiquorum cum msstorum tum ab inuenta typographia ad an. vsque MDLX typis excuſorum, qui in bibl. Vindobonenſi ciuica aſſeruantur, cum annotatt. hiſtorico-literario-criticis. *pars* I, libros theologicos complectens, (auctore *Phil. Iac. Lambachero,*) Viennae Auſtriae 1750. 4. Vnica tantum haec pars e prelo exiit, reliquae deſiderantur.

Librorum ab anno I. vsque ad annum L. ſaec. XVI. typis exſcriptorum ex libraria quadam ſupellectile, (Ebneri ab Eſchenbach,) Norimbergae priuatis ſumtibus collecta et adſeruata, Millenarii I—IV. ad ſupplendos annalium typographicorum labores, editi a *Carolo*

rolo Christi. Hirschio. Noribergae 1746—1749. 4.

Ad pag. 29. *lin.* 11.

Denis postea tam supplementa collegit in peculiari opusculo, quam maius opus contraxit; atque consilium ratioque patebit ex inscriptione:

Bibliotheca typographica Vindobonensis ab a. MCCCCLXXXII ad annum MDLX. in gratiam των Βιβλιοφιλων linguam germanicam non callentium, ex magno, quod de Vindobonensi typographia condidit, opere (Wiens Buchdruckergeschicht) excerpsit *Mich. Denis.* Vindobonae 1782. 4.

De origine et incrementis typographiae *Lipsiensis*, liber singularis. Vbi varia de litterariis vrbis studiis et viris doctis, qui in ea claruerunt, inseruntur. Acc. librorum sec. XV. excusorum ad Maittairii annales supplementum. Lipsiae 1744. 4. auct. *Io. Henr. Leichio,* Lipsiensi.

Zapfii Augsb. Buchdruckergeschichte addi potest

Georg Wilhelm Zapf — Reisen in einige Klöster Schwabens durch den Schwarzwald und in die Schweiz. Im Jahr 1781, worin von Bibliotheken, Alterthümern, Geschichte und vom Zustand der Litteratur überh upt Nachricht gegeben wird. Mit 13 Kupfertafeln. Erlangen 1786. 4. In hoc opere multi

 scripto-

ſcriptorum romanorum libri et manu exarati et excuſi, in coenobiisque adſeruati memorantur. Ita in variis virorum doctorum itinerariis editionum antiquiorum et rariorum frequens ſit mentio.

Ad pag. 29. lin. 25.

Bibl. *Ingolſtadienſis* incunab. typogr. — — prodiit faſciculus III. 1789. 4. et IV. 1792. 4.

Braunii notitia de libris — in bibl. monaſt. ad SS. Vdalricum — pars *ſecunda*. Acc. tabulae aereae ſexdecim, primorum typographorum alphabeta continentes. Auguſtae Vindel. 1789. mai. 4.

M. *Georg Wolfgang Panzers* älteſte Buchdruckergeſchichte *Nürnbergs:* Oder Verzeichnis aller von Erfindung der Buchdrukkerkunſt bis 1500 in Nürnberg gedruckten Bücher, mit litterariſchen Anmerkungen. Nürnberg 1789. 4. *Röder* quidem catalogum librorum, qui ſaec. XV. Noribergae impreſſi ſunt, iam a. 1742. 4. confecerat, ſed opuſculum ſcatet multis erroribus, a cel. Panzero in hoc docto opere ſublatis.

Aelteſte Buchdruckergeſchichte von *Mainz*, von derſelben Erfindung bis auf das Jahr 1499 verfaſst, herausgegeben und mit Anmerkungen erläutert von *Georg Wilh. Zapf*. Ulm 1790. 8. *Stephan Alex. Würdtwein* in Bibliotheca Moguntina, libris ſaeculo primo

typo-

typographico Moguntiae impressis instructa, hinc inde addita inuentae typographiae historia, Augustae Vindel. 1787. mai. 4. multos commisit errores, (vide cl. *Meuselii* historisch-litterarisch-bibliographisches Magazin, part. I. Tiguri 1788. 8. pag 153 sqq.) Zapf. igitur certiorem plenioremque notitiam dare studuit.

Georg Wilhelm Zapfs älteste Buchdruckergeschichte *Schwabens*: Oder Verzeichniss aller von Erfindung der Buchdruckerkunst bis 1500. in Ulm, Esslingen, Reutlingen, Memmingen, Stuttgardt, Tübingen, Urach, Blaubeuren und Costanz gedruckten Bücher, mit litterarischen Anmerkungen. Ulm 1791. 8. Quaedam correcta et addita sunt in censuris in Salzburg. Oberteutschen Litteraturzeitung a. 1792. plagg. 36 et 37. atque in Jen. A. L. Zeit. a. 1792. nr. 150. m. Iun.

La Libreria de' *Volpi*, e la Stamperia Cominiana illustrate con utili e curiose annotazioni necessarie agli Amatori de' buoni libri, auct. D. *Gaetano Volpio*. Patau. 1757. 8.

Verzeichniss einiger Büchermerkwürdigkeiten aus dem 16ten und 17ten Jahrhundert, welche sich in der Bibliothek des regulirten Korherrnstifts des heiligen Augustin zu *Neustift in Tyrol* befinden. Brixen 1790. 4. cum sex tabulis aeneis. (Auctor est canonicus et bibliothecar. *Franc. Grass.*) Longa doctaque

que cenſura eſt in Salzburg. oberd. allgem. Litter. Zeit. plag. 99. col. 337 ſqq.

Idem *Graſs* edidit: Verzeichniſs typographiſcher Denkmähler aus dem 15ten Jahrhunderte, welche ſich in der Bibliothek des regul. Chorherrnſtifts des heil. Auguſtins zu *Neuſtift in Tyrol* befinden. Brixen 1789. 4. cum VI tabb. aeneis. Ad vtrumque autem opus collegit vulgauitque ſupplementa, ibid. 1791. 4. conf. Salisburgenſ. mem. ephemer. litter. a. 1790. plag. III. pag. 33 ſqq. et a. 1793. plag. LVIII.

Verzeichniſs alter Druckdenkmale der Bibliothek des uralten Benediktinerſtifts zum *H. Mang in Fueſſen*. Mit litterariſchen Anmerkungen begleitet von *Joſeph Maria Helmſchrott*, Bibliothekar. Ulm 1790. 4. conf. longam doctamque cenſuram in bibl. vniuerſ. Berolin. vol. 102. part. I. pag. 240 ſqq. et Jen. A. L. Z. a. 1791. nr. 89. m. Mart.

Druckſtücke aus dem XV. Jahrhunderte, welche ſich in der Bibliothek des regulirten Chorſtifts *Beuerberg* befinden. Beſchrieben und herausgegeben von *Paul Hupfauer* etc. Auguſtae Vindel. 1794. mai. 8.

Serie dell' *Edizioni Aldine* per ordine cronologico ed alfabetico. Seconda Edizione, con Emendazioni e Giunte. In Padova. 1790. 12. Adde, quae obſeruaui in Introduct. in hiſtor. L. Gr. tom. I. prolegom. pag. 69 ſq.

De

De Florentina *Iuntarum* typographia eiusque censoribus, ex qua graeci, latini, tusci scriptores ope codicum msstorum a viris clarissimis pristinae integritati restituti in lucem prodierunt. Accedunt excerpta vberrima praefationum libris singulis praemissarum, auctore *Angelo Maria Bandinio* I. V. D. — opus litterariae historiae et bibliographiae studiosis perquam vtile et periucundum: etiam cum titulo generali *Iuntarum typographiae annales*, partt. II. Luccae 1791. 8. Continet quoque libros, qui ex typogr. Iuntarum Veneta ac Lugdunensi Gall. prodierunt.

Abb. *Mauro Boni* Lettere sui primi libri a stampa di alcune città e terre dell' Italia superiore, parte finora sconosciuti, parte nuovamente illustrati. Venetiis, 1793. mai. 4. conf. Jen. A. L. Z. a. 1794. m. Nouembr. nr. 354. pag. 276 sqq.

Bibliotheca codd. msstor. monasterii *S. Michaelis Venetiarum* prope Murianum, vna cum *appendice librorum impressorum saeculi XV.* opus posthumum *Io. Benedicti Mittarelli*, Veneti, abbatis exgeneralis Benedicto-Camaldulensis. Venetiis 1779. fol.

Notizia delle libraria de' Padri Domenicani di S. Romano di *Lucca*, raccolte dal Padre *Federigo Vincenzo di Poggio*, Bibliotecario della medesima. Luccae 1792. mai. 4.

Ad pag. 30. *lin.* 5.

Opera rariora, quae latitant in bibliotheca Canon. reg. collegiatae ecclesiae ad S. Ioannem Baptistam in *Rebdorf.* Collegit, notis illustrauit et edidit eiusdem collegii bibliothecarius, (*Andreas Strauss.*) Eichstadii 1790. 4.

Ad pag. 30. *lin.* vlt.

Tertii tomi particulae *vndecima* et *duodecima* prodierunt 1781. et 1782.

M. Augusti Beyeri memoriae historico-criticae librorum rariorum. Dresdae et Lipsiae 1734. 8.

Florilegium historico-criticum librorum rariorum, cui multa simul scitu iucunda adsperguntur, historiam omnem litterariam, et cum primis reformationis ecclesiasticam illustrantia. Editio II. auctior. Groeningae et Bremae 1747. 8.

Catalogus bibliothecae *Brühlianae*, partt. I—IV. Dresdae 1750—1756. fol.

Verzeichnis der vor 1500 gedruckten, auf der öffentl. Bibliothek zu *Lübeck* befindlichen Schriften. — — von *Ludewig Suhl.* Lübeck 1782. 4.

Eiusdem Verzeichnis der von 1500—1520 gedruckten, auf der öffentl. Bibl. zu *Lübeck* befindl. Schriften. Ibid. 1783. 4.

De typographiis earumque initiis et incrementis in regno *Poloniae* et magno ducatu

catu *Lithuaniae* cum variis obſſ. rem et litterariam et typographicam vtriusque gentis aliqua ex parte illuſtrantibus. Dantiſci 1740. 4.

Nachricht von denen in der Hochgräfl. *Zaluskiſchen* Bibliothek ſich befindenden raren polniſchen Büchern, herausgegeben von *Io. Daniel Ianozki.* I. pars. Dresdae 1747. II—V. partt. Breslau 1749—1753. 8.

Der Kirchen-Bibliothek zu Neuſtadt an der Ayſch erſte — ſechſte Anzeigen von den darinnen befindlichen Handſchriften und Büchern (bis auf 1520.) — mit litterariſchen Anmerkungen — von *Georg Matthaeus Schnizer*, Superintend. etc. Noribergae 1782 — 1787. 4.

Io. Fried. Eckhards Nachrichten von einigen ſeltenen Büchern der Bibliothek des Hochfürſtl. Gymnaſii zu *Eiſenach* aus dem 15ten Jahrhundert. Iſenaci 1775. 8.

Reliquiae aliquot librorum libellorumque ex bibliotheca *I. A. Rieggeri* Eq. II. tom. Vindobonae 1784. min. 8.

Dictionaire bibliographique, hiſtorique et critique des Livres rares, precieux, ſinguliers, curieux, eſtimés et recherchés etc. Pariſ. 1790. 8. III. tom.

Praeſtantioribus libris adnumerandus eſt: Catalogus codd. ſaec. XV. impreſſorum, qui in publica bibliotheca *Magliabechiana Florentiae* adſeruantur, auctore *Ferdinando Foſſio*,

eiusdem bibliothecae praefecto. tomi III. Florentiae 1793—1795. fol.

Multa quoque notatu digna et quae huc pertineant, reperies in *Frid. Car. Gottlob Hirſchingii* Verſuch einer Beſchreibung ſehenswürdiger Bibliotheken Teutſchlands nach alphabetiſcher Ordnung der Städte. IV. tom. Erlangae 1786—1791. 8. Vt innumeros paene libros de libris rarioribus, atque catalogos omittam, quorum nubem excitatam deprehendes in Bibliotheca *Bünau.* vol. I. pag. 503 ſqq. 671 ſqq. et pag. 661 ſqq. de arte typographica, eius ortu, fatis et controverſiis etc. tum in collectione ſcriptorum, qui de libris rarioribus vel ex inſtituto egerunt, vel aliud tractantes raritatem librorum ſimul reſpexerunt, vel ſaltem in bibliothecarum catalogis notam litterariam et raritatis aſteriſcum addiderunt, praemiſſa *Io. Iac. Baueri* Bibliothecae librorum rariorum vniuerſali etc. part. I. et III. et IV. Noribergae 1770—1772. 8. nec non eiusdem bibliothecae ſupplementorum tom. I. et II. ibid. 1774. atque tom. III. a *Bernhardo Frid. Hummelio* (Rectore quondam ſcholae Altdorfinae,) collecto, ibid. 1791. 8. Nec defuerunt, qui poſt tam largam meſſem colligerent ſpicilegia. Adde *Burcardi Gotth. Struuii* introduct. in notitiam rei litterariae — edit. ſexta cura I. Chr. Fiſcheri. Francofurti et Lipſiae 1756. 8. cap. III. et IV. pag. 224 ſqq. aut

ex

ex edit. *Io. Frid. Iugleri* inſcripta: Bibliotheca hiſtoriae litterariae ſelecta, olim titulo introductionis in notit. rei litterar. — inſignita, cuius primas lineas duxit Burc. Gotth. Struuius etc. tom. I. Ienae 1754. 8. pag. 193 ſqq.

Ad pag. 31. *lin.* 10.

Ingentem catalogorum et librorum maioris minorisue molis de bibliothecis recentioribus et publicis et priuatis numerum exhibet Catalog. bibl. Bünau. vol. I. cap. III. et IV. pag. 840 ſqq. Catalogos permultos librorum bibliothecarum gallicarum, praecipue priuatarum, enumerauit auctor Dictionaire bibliographique etc. tom. I. p. XV. ſqq. Inter recentiores catalogos, praeter memoratos partim ob copiam edd. antiquiorum meliorumque, partim ob notas additas litterarias laudem et commendationem merent

Bibliotheca *Askeuiana*, ſiue catalogus librorum rariſſimorum *Antonii Askew*, M. D. etc. Londini 1765. 8.

Bibliotheca *Firmiana*, etc. Mediolani 1783. 4. voll. IX.

Catalogus ſelectiſſimae bibliothecae *Nicolai Roſſii*, cui praemiſſum eſt commentariolum de eius vita. Romae 1786. 8.

Bibliotheca *Roloffiana*, partt. II. Berolini 1789. 8.

Catalogo di Libreria poſta in vendita in Venezia 1794. 8. (Schweyeri mercatoris

Veneti,

Veneti, patria Noribergensis, fuit bibliotheca, vel pars illius.

Catalogus bibliothecae: — — collegit, litterariis catalogum animaduerss. instruxit, indicem elementarem adiecit *Barthold. Nicol. Krohn.* Hamburgi 1793. 8. Post mortem Krohnii, Edit. II. eaque locupletior, additis vel adnotatt. litterariis Krohnianis recentioribus vel aliis libris, ibid. 1796. 8.

Catalogus amplissimae bibliothecae *Thottianae*, cuius tomus *quartus*, Hauniae 1788. 8. continet tantummodo libros philologicos, et maximam partem editt. auctorum graecorum latinorumque. — Catalogi bibliothec. multis praeclarisque aut raris auctorum gr. et lat. editt. refertarum, Christii, Ernestii, Moerlii, Richteri, Gebaueri, Kuhlenkampii etc. sunt notissimi.

Ad pag. 32. *lin.* 24.

Conf. catal. bibl. *Bünau.* I. pag. 660 — 676. Abb. *Maurus Bonus* in dissertaz. critiche sulle origine tipografiche pag. XXII. adpendicis ad tom. I. degli autori classici — biblioteca portatile etc.

Ad pag. 33. *sub finem.*

Schwarzii diss. de orig. typogr. recudi feci in Schwarzii opusculis quibusdam academicis Noribergae 1793. 4. vbi pag. 324 sqq. de Moguntina Cicer. de off. editione agitur.

Ad

Ad pag. 34. *not.* *)

Add. Serie dell' edizioni Aldine; et *Bandini* annales typogr. supra iam memoraui. Indicem librorum, qui ex officina *Henr. Stephani* prodierunt, ipse H. Steph. subiecit epistolae suae, qua ad multas multorum amicorum respondet etc. a. 1569. exc. H. Steph. 8. — *Theod. Ianss. ab Almeloveen* de vitis *Stephanorum*, celebrium typographorum etc. Amsterd. 1683. 8. — *Mich. Maittaire* Stephanorum historia, vitas ipsorum ac libros complectens. Londini 1709. mai. 8. Alia, quae huc pertinent, scripta indicantur in Catal. bibl. Bünau. I. pag. 679 sq. In *Struuiana* introduct. in notit. rei litter. ex editt. tam Fischeri, quam Iugleri, supra laudatis, per totum vndecimum caput vberrime agitur de origine, typographiae, typographis, bibliopolis et correctoribus.

Ad pag. 38.

Poetae lat. minor. ed. Wernsdorfii: tom. V. pars secunda: Rufi Festi Auieni descriptio orbis terrae cum commentariis. Helmstadii 1791. 8.

Tom. V. pars III. carminum geographicorum reliqua complectens. Acc. supplementa annotatt. ad priores tomos. ibid. 1792.

Tom. VI. sectio prior carmina de re hortensi et villatica, item amatoria et ludicra complectens. ibid. 1794.

Poetae ſententioſi latini — Dhe ſentencious poets, Publius dhe Syrian, C. D. Laberius, dhe Roman Knight; L. An. Seneca, dhe Philoſopher; D. Cato dhe Moraliſt; alſo, from Auſonius, dhe Sayings of the Sevven Greek Sages; arranged and translated into correſpondent Ingliſh. Mezzure. By *James Elphinſton*, (lat. et anglice,) ap. Richardſon, Londini 1794. 12. vid. The Monthly Review menſ. Mai. 1795. pag. 106 ſq.

In Introductione etc. pag. 74. inter fragmenta hiſtoricorum antiquiſſimorum excitaveram editionem; *Beroſus* etc. a. 1511. 4. Aliam editionem poſtea reperi memoratam in ſpecimine bibliothecae Hispano-Maianſianae pag. 25. huius ſententiae:

Opuſcula in hoc volumine contenta. Archilochus de temporum antiquitate et Homeri octo. Philonis breuiarium de temporibus ſacrae ſcripturae. Beroſus Chaldaeus de origine et ſucceſſione regnorum. Manethon Aegyptius ſubſecutus Beroſum in hiſtoria. Metaſthines Perſa, qui et ipſe Beroſum ſubſecutus eſt. Myrſilus Lesbius, qui de Italiae antiquitate ſcripſit. Xenophon hiſtoricus de quorundam aequiuocatione. Sempronius romanus de Italiae deſcriptione. Fabius Pictor hiſtoricus de Italiae antiquitate. Catonis Cenſorii de originibus fragmentum. Antonius Nebriſſenſis, chronographus regius, dum Burgis

gis in curia desidet otiosus, dispunxit, interpunxit, atque pro virili ex inemendato exemplari castigauit, et imprimi curauit. In fine legitur: *Explicita sunt haec opuscula antiquitatis plena Burgis in officina Alemani, pridie Kal. Maii* a. MDXII. 4. Maiansius iure miratur, Anton. Nebriss. cum multis aliis eruditissimis viris illius temporis non animaduertisse, mendacissima haec scripta conficta esse; tum notauit, Gasper. Varrerium vnum fuisse, (obseruante Andrea Schotto in bibliotheca Hispaniae, de illo loquente,) ex oculatis viris, qui *Ioannis Anni Viterbiensis* *) fraudem viderent, eique adimerent personam; quam autem esset ridiculus ille monachus in suis fictionibus, iucunde narrasse ex Latino Latinio Viterbiensi Antonium Augustinum dial. XI. antiquitat. Sed antiquiores prostant editiones.

Antiquitatum variarum volumina XVII. cum commentariis Fr. Io. Annii Viterbiensis, Ord. Praedic. Romae per Euchar. Silber. 1497. fol. At haec editio apocrypha videtur cel. *Panzero* in A. T. II. pag. 516. nr. 582. e contrario editionem primam habet ibid. p. 517. nr. 588. quae prodiit Romae per

*) Annium tamen Viterbiensem ab imposturae nota liberare nititur auctor libelli diurni, L'Obseruateur Hollandois; vide *Reiskii* Lebensbeschreibung, pag. 389.

per Euchar. Silber. 1498. fol. in qua tamen et alius, ac in ſuperiore, eſt opuſculorum ordo, et alia pluraque inſuper opuſcula inſunt. v. *Foſſii* catal. codd. ſaec. XV. impreſſorum in bibl. Magiabech. I. col. 103. et *Clement.* Biblioth. curieuſe, hiſtor. et critique, tom. I. pag. 351 ſqq. qui praeterea de editt. *Paris.* per Ioan. Paruum et Iodocum Badium 1512. fol. — 1515. fol. — Antwerp. 1552. 8. aliisque et cum commentariis et ſine illis et de verſione *Franc. Sanſouinii* italica, Venet. 1583. 4. eſt copioſus. — De editione *Veneta* 1498. 4. cum *Pauſaniae* deſcriptione Atticae, a *Domitio* Calderino latine verſa, v. *Panzer* l. c. III. pag. 441. n. 2388. — Adde *Dan. Guil. Molleri* diſſ. de Annio. Altdorf. 1692. 4. et *Fabricii* bibl. med. et inf. latin. IV. p. 50. ed. Manſi.

Ad pag. 40.

C. Plinii Caecilii Secundi epiſtolarum libri X. vt et eiusdem Plinii nec non Eumenii, Pacuti, Mamertini, Nazarii et aliorum panegyrici XII. imperatoribus dicti. Cum variis lectionibus et notis H. Stephani, Is. Caſauboni, Caſp. Barthii et Aug. Buchneri. Nunc rurſum iunctim editi et praefat. — cura *D. A. R.* P. P. in academ. Lipſ. ſumt. Melch. Kloſmanni, bibliopolae Francof. ad Viadrum, literis vero Caſp. Freyſchmids, typograph. Ienenſis. 1650. 8.

Ad

Ad pag. 41. *circa fin.*

Appendix obſeruationum ad Panegyricos veteres, quae et praefationis vice adhiberi poteſt editioni illorum curatae a *Wolfgango Iaegero,* Prof. Altdorf. Norimberg. et Altdorf. 1790. 8.

Ad pag. 42. *fin.*

Praeſtans et critica eſt editio:

Scriptorum rei ruſticae veterum Latinorum, tomus primus, M. Porcium Catonem et M. Terentium Varronem tenens. Ex librorum ſcriptorum atque editorum fide et virorum doctorum coniecturis correxit atque interpretum omnium collectis et excerptis commentariis ſuisque illuſtrauit *Io. Gottlob Schneider*, Saxo, (Prof. eloq. in academia Francof. ad Viadrum.) — Pars II. commentarii in M. Porcii Catonis et M. T. Varronis libros de R. R. — Lipſiae ſumt. Casp. Fritſch. 1794. 8.

Tom. II. *pars* I. L. *Iunium Moderatum Columellam* tenens. ibid. eod. anno. — Pars II. commentarium *tenens.*

Tomus III. *Palladii Rutilii Tauri Aemiliani* de R. R. libros XIV tenens ib. 1795. Subiuncta eſt 1) Varietas lectionis in libro Catonis et Varronis excerpta ex quatuor editt. Petri de Creſcentiis. 2) Tomi tertii pars altera, commentarios ad Palladium de R. R. tenens.

Tom. IV. *Vegetii Renati* artis veterinariae ſ. mulomedicinae libros VI. (vulgo quatuor) cum commentariis, qui etiam part. II. conſtituunt. ib. 1797. Hinc altera pars inſcribitur: — tomi IV. pars poſterior, ſeu *tertia*, tenens Iulii Pontederae curas poſtumas, notitiam litterar. editionum, indices etc. ibid. 1796. 8.

Ad pag. 43. *lin. vlt.*

Add. edit. correctam et notatu dignam Paris. 1603. 4.

Ad pag 44. *lin.* 3.

Hiſtoriae auguſtae ſcriptores ſex. — cum notis ſelectis Is. Caſauboni, Cl. Salmaſii et Iani Gruteri. cum indice. Accurante *Corn. Schreuelio.* Lugd. Bat. ex offic. Franc. Hackii, 1661. 8. — Iidem cum notis *Vlrici Obrechti.* Argentorati 1677. 8.

Hiſtoriae romanae epitomae. L. Iulii Flori, C. Vell. Paterculi, Sext. Aur. Victoris, S. Rufi Feſti, Meſſalae Coruini, Eutropii, Paulli Diaconi, M. Aur. Caſſiodori, Iornandis, Iulii Exuperanti. Acc. tractat. de menſuris et ponderibus. Amſtelod. ap. Ioann. Ianſſonum. 1630. rec. ibid. 1647. 16.

Scriptores hiſtoriae romanae latini veteres, qui extant, omnes, notis variis illuſtrati a *Carolo Henrico de Klettenberg* et *Wildeck*, e bibliotheca — — Bernardi Franciſci L. B.

de

de Hallberg, — in vnum redacti corpus, tribus tomis diſtinctum. Edente et adcurante *Bennone Caſparo Hauriſio*, — P. O. cum figg. aeneis. Heidelbergae 1743 — 1748. fol. III. tom. Conf. Introduct. etc. I. pag. 80. et noua acta erudit. Lipſ. a. 1743. m. Iun. pag. 289 ſqq. de tomo I. — a. 1746. m. Iul. pag. 385 ſqq. de tomo II. nec non *Meuſel.* bibl. hiſt. vol. IV. part. I. cap. VII. pag. 138 ſqq. et *Dodwelli* praelectiones Cambdenianas, Oxon. 1692. m. 8.

Collectiones aut ſeriem multorum auctorum, qui profani audiunt, Manhemianam et Noribergenſem apud Riegel praetermitto: partes autem melioris collectionis Bipontinae ſuo quamque loco laudaui. Cl. *Car. Heinr. Tzſchucke* incepit quoque a. 1790 edere notisque eruditis illuſtrare *Auctores latinos minores*, in 12. tom. I. *Poetae.* part. I. *Auiani* fabulas ex rec. Cannegieteri; part. II. *Phaedri* fabul. ex rec. P. Burmanni; part. III. *Dionyſii Catonis* diſticha de moribus ad filium, ex recenſ. Arntzenii; part. IV. *Publii Syri* et aliorum vett. ſententiae ex recenſ. *I. Gruteri* etc.

Ad collectiones ſcriptorum eccleſiaſticorum, (de quibus v. Introduct. I. pag. 93 ſqq.) pertinent tres memorabiles editiones:

De illuſtribus eccleſiae ſcriptoribus, authores praecipue veteres: 1) Diu. Hieronymus Stridonenſ. presb. 2) Gennadius Maſſi-

 lienſis

liensis presb. 3) Isidorus Hispalensis episcopus. 4) Honorius Augustodunensis presb. 5) Sigebertus Gemblacensis monachus. 6) Henricus de Gandauo, Archidiacon. Tornacensis. Partim antea excusi, partim nunc demum in lucem editi, omnes autem in congruum ordinem redacti et perpetua chronologia illustrati et veterum codd. tum excusorum tum msstorum collatione ab infinitis mendis repurgati, et annotatt. haudquaquam poenitendis commentati opera *Suffridi Petri* Leouardiensis Frisii, V. I. L. Coloniae apud Maternum Cholinum. 1580. 8. Petrus in longa epistola nuncupatoria de subsidiis, quibus vsus est, suoque consilio late disputat. Hinc inde, praecipue ad Hieronymum, subiecit capp. adnotationes criticas: Sophronii autem graecam Hieronymiani opusculi versionem omisit.

Aubertus Miraeus in Biblioth. ecclesiestica, Antwerp. 1639. fol. non solum sex illos scriptores non paucis in locis dedit emendatiores; sed adiunxit quoque Ildefonsum Toletanum ex Garsiae de Loaysa conciliis; totamque illam scriptorum Heptadem notis illustrauit eruditis. — Illam bibliothecam reddidit locupletiorem notisque et suis et aliorum instructam *I. A. Fabricius*, cuius studium patet ex inscriptione:

Bibliotheca ecclesiastica, in qua continentur de scriptoribus ecclesiasticis: S. Hieronymus,

mus, cum veteri verſione graeca, quam vocant, Sophronii et nunc primum vulgatis editoris notis, Hieronymum cum Euſebio accurate conferentibus, adiunctis praeterea caſtigationibus Suffridi Petri et Io. Marcianaei, nec non integris Erasmi, Mariani Victorii, Henr. Grauii, Aub. Miraei, Wilh. Erneſti Tentzelii et Ern. Salom. Cypriani annotatt. Appendix de vitis euangeliſtarum et apoſtolorum, graece et lat. Appendix altera, quae fertur iam ſub titulo Hieronymi de duodecim doctoribus, iam ſub nomine Bedae de luminaribus eccleſiae. Gennadius Maſſilienſis; annotatis lectionibus cod. antiquiſſ. corbeienſis et ſubiunctis variorum notis Suffridi Petri, Aub. Miraei, Ern. Sal. Cypriani. S. Iſidorus Hispalenſis. Ildefonſus Toletanus. Honorius Auguſtodunenſis. Sigebertus Gemblacenſis. Appendices Iuliani ac Felicis Toletani et tertia anonymi ad Iſidorum et Ildefonſum. Henr. Gandauenſis. Anonymus Mellicenſis, a R. P. Bern. Pez nuper vulgatus. Petrus Caſinenſis de viris illuſtribus monaſterii Caſinenſis, cum ſupplemento Placidi Romani et Io. Baptiſtae Mari annotatt. Io. Trithemii abbatis Spanhemenſis liber de S. E. cum notis editoris. Aub. Miraei auctarium de S. E. et a tempore, quo deſinit Trithemius, de ſcriptoribus ſaeculi XVI et XVII. libri duo. Curante *Io. Alb. Fabricio*, S. S. theol. D.

et Prof. in Gymnasio Hamburg. Hamburgi. 1718. fol.

Huc quoque referri potest collectio: Pontificum roman. a S. Clemente I. vsque ad Leonem M. epistolae genuinae etc. — curauit *Car. Fr. Gottl. Schoenemann*, Gottingae 1796. 8. Conf. Kilon. bibl. vniuers. germ. vol. 30. part. I. fasc. IV. 1797. pag. 207 sqq.

Ad pag. 46. not.

Drackenborch in vltimo tomo edit. Liuianae, pag. 329. in syllabo editt. praecip. Titi Liuii, adfert quoque ex Vghello epitaphium, Io. And. Aler. in ecclesia S. Petri ad Vincula sepulto positum: *Ioanni Antonio Episcopo Aleriensi, patria Vigleuanensi, Sixti IV. Pontif. Max. Ref. Biblioth. Secretarioque — — Iacobus frater germanus pientiss. vix. ann. LII. mens. VI. dies II. obiit anno Iubilei M. CCCC. LXXV. prid. Non. Febr.* At quoniam *Ioannes Andreas* vocatur apud Pomponium Infortunatum in vita Lucani, similiter apud Raph. Volaterr. lib. XXI. comment. vrban. fol. 246. verso et apud Petrum Cyrneum lib. IV. de rebus Corsic. hisque consentiunt Io. Frid. Gronou. in praef. Liuiana, et Maittaire in Ann. typogr. I. pag. 43. ac tom. IV. pag. 112. insuper eius epistola tom. III. commentariorum Lyrani in S. S. Biblia, qui ab ipso Aleriensi a. 1472. editi sunt, praemissa est hoc titulo: *In tertium volumen Nicolai*

colai de Lyra Io. Andree Alerien *Episcopi Sanctissimi D.N. Papae Bibliothecarii ad Xystum IIII. Pont. Maximum Epistola*, verisimilius videtur Drakenb. in epitaphio per compendium scriptum fuisse *Io. An. Episcopo Aleriensi*, quemadmodum nomen eius in multis epistolis, quas libris a se editis ipse addidit, exaratum occurrit; illum vero, qui epitaphium ex lapide descripsisset, siue Vghellus, siue quis alius fuerit, inde perperam *Ioanni Antonio Episcopo Aleriensi* fecisse.

Ad pag. 46. *lin.* 21.

Scrib. *Dalechampius*.

Ad pag. 47. *lin.* 18.

Danorum merita in philologiam et auctores romanos enarrat *Albertus Thura* in Idea historiae litterariae Danorum etc. Hamburgi 1723. 8. part. II. cap. V. pag. 311 sqq. item, illo Thura potissimum duce, *Wedel* in specim. inaug. Merita Danorum in lat. scriptoribus edendis atque illustrandis. Hauniae, 1790. 8.

Ad pag. 50. *med.*

M. Antonii Mureti variarum lectionum libri XV. Venetiis, 1559. 4. Antwerpiae 1586. 8. et saepius: paucis quoque abhinc annis, cura *Wolfii*, Profess. Halens. Praeterea in *Gruteri* Lampade, vol. II. in *A. Mur.* Operibus, tom. III. Veronae, 1728. 8. et reliqui quatuor libri in tom. IV. ibid. 1729. 8. — libri XIX. in *Mur.* Operibus,

 a Dau.

a Dau. Ruhnkenio editis, tom. II. Lugd. Bat. 1789. 8. In eodem tomo sunt *Mureti* commentar. in Ciceronis Catilin. scholia in Terentium, comment. in Catullum, scholia in Tibullum, Propertium, Horatium, et Ciceronis Philippicas. — In tomo III. scholia in Senecam, in primam Ciceronis Tusculanam, Ciceronis Officia, libr. V. de finibus et in or. pro Deiotaro. — In tomo IV. comment. in Taciti Annales, notae in Tacitum, et scholia in Sallustium.

Iani Parrhasii liber de rebus per epistolam quaesitis. Adiuncta est *Francisci Campani* quaestio Virgiliana. Excud. Henr. Stephanus. 1567. 8. In hoc libro multa auctorum lat. loca emendantur, in primis explicantur: Stephanus vero in praefatione bene defendit ornatque Parrhasii, Beroaldi et aliorum antiquiorum interpretum criticorumque merita.

Gruteri collectio, quae rarescere incipit et ob triplicem titulum rei ignaros facile potest fallere, sic inscripta est:

Lampas, siue fax artium liberalium, hoc est thesaurus criticus, in quo infinitis locis Theologorum, Ictorum, Medicorum, Philosophorum, Oratorum, Historicorum, Poetarum, Grammaticorum, scripta supplentur, corriguntur, illustrantur, notantur. *Tomus primus,* ex otiosa bibliothecarum custodia erutus et foras prodire iussus a *Iano Grutero,* cum

cum indice et locorum et memorabilium. Prodit Francofurti e collegio Palthen. sumtibus Ionae Rhodii bibliopolae, 1602. 8.

Primo autem *tomo*, (neque paucis critices artis amantibus gratus erit index opusculorum, quae singuli comprehendunt tomi,) insunt: 1) *Angeli Politiani* miscellaneorum centuria; 2) *M. Antonii Sabellici* adnotatt. in Plinium, et sub finem, in Liuium, Valerium, Lucanum, Statium et Catullum: atque quoque in sylloge altera in eosdem aliosque; 3) *Phil. Beroaldi* annotatt. centum in varios auctores, 4) eiusdem adpendix, 5) item adnotatt. in Seruium, Plinium etc. 6) *Domitii Calderini* ex tertio obss. libro; 7) *Baptistae Egnatii* racemationes; 8) *Bapt. Pii* adnotatt. priores et posteriores; 9) *Corn. Vitellius* in Merulam, cap. XXVI. 10) *Iac. a Cruce* adnott. in varios cap. XXI. 11) *Pii Antonii Bartolini* auctarium, in quo corriguntur LXX. loca in iure ciuili etc. 12) *Iani Parrhasii* quaesita per epistolam, et obss. in Cic. aliosque; 13) *Laurentii Abstemii* adnotatt. variae; 14) *Lucii Io. Scoppae* collectaneorum liber vnus; 15) *Ptol. Flauii* coniectaneorum s. obseruatt. in varios auctores centuria. 16) *Francisci Floridi Sabini* lectt. subcisiuarum libri III. 17) *Petri Nannii* miscellaneorum libri X. 18) *eiusdem* apologia super adnotatiunculis in Theophilum. 19) *Franc. Robortelli* miscellanea.

Secundo tomo edito 1604. insunt: 1) *Fr. Robortellus* de conuenientia supputationis Livianae ann. cum marmoribus capitol. et Dionysio Halic. 2) *idem* de arte siue ratione corrigendi antiquorum libros. 3) *eiusdem* adnotatt. seu emendatt. libri II. 4) *Caroli Sigonii* emendatt. libri II. 5) *Antonii Bendinelli* loci controuersi XXVI. 6) *Bernardini Realini* in varia scriptorum loca adnotatt. 7) *Lylii Gyraldi* dial. de adnotandi ratione aliisque rebus grammaticis antiquariis etc. 8) *Io. Brodaei* miscellaneorum libri VI. ipsius manu infinitis locis ante obitum aucti emendatique. 9) *Chrstph. Rufi* antexegemata seu diuersae explanationes scriptorum vett. potissimum Aristotelis. 10) *Io. Hartungii* locorum memorabilium decuriae IV. 11) *P. Pithoei* aduersariorum subsecivorum libri II. 12) *Lucae Fruterii* verisimilium libri II. 13) *Achillis Statii Lusitani* Obss. difficilium aliquot locorum graeco-latinorum, nunc primum excusae; 14) *Marci Ant. Mureti* variarum lectionum lib. XIX. 15) *Hieron. Magii* miscellaneorum seu variarum lectionum libri VI.

Tom. III. (a. 1604.) comprehenduntur: 1) *Paulli Leopardi* emendationum et miscellaneorum libri XX. 2) *Barthol. Barrienti* adnotatt. silua. 3) *Franc. Luisini* parergon lib. III. 4) *Guil. Canteri* nouarum lectt. libri IX. 5) *Theod. Canteri* variarum lectt.

lib.

lib. II. 6) *Lud. Carrionis* antiquarum lectionum commentar. III. 7) *eiusdem* emendatt. et obseruatt. lib. II. 8) *Iani Durantii Casellii* variarum lib. II. 9) *Iani Gulielmii* verisimilium lib. III. 10) *eiusdem* in Plaut. quaestiones. 11) *Marsilii Cagnati* variarum obss. lib. IV.

Tom. IV. (a. 1604.) continentur: 1) *Io. Brodaei* miscellaneorum pars secunda, numquam hactenus excusa. 2) *Ioach. Camerarii* quaestiones promiscuae. 3) *Aldi Manutii* quaesita per epistolam. 4) *Adr. Iunii* animaduerss. libri V. 5) *eiusdem de coma* commentarius. 6) *Ios. Castalionis* variae lectiones. 7) *Iani Mellerii Palmerii* spicilegia. 8) *Iac. N. Schegkii* obseruationum et emendatt. praemessa.

Tom. V. (a. 1607.) insunt: 1) *Franc. Modii* nouantiquae lectiones. 2) *Lucae Fruterii* collectanea verisimilia, longe pleniora, quam hactenus excusa; 3) *eiusdem* epistolae philologicae, tum in supplemento peculiari (a. 1607.) 4) *Henr. Stephani* schediasmata, suppl. 5) *Iac. Nicolai Loensis*, miscellaneorum epiphyllides iam primum publicatae.

Tomo VI. (a. 1607.) insunt: *Valentis Acidalii* in Plautum diuinationes et interpretationes. *Marcellus* autem *Donatus*, qui etiam in auersa primi folii pagina contineri dicitur, meo quidem exemplo abest. Sed eius *dilucidationes* complent tom. VI. part. II.

pag.

pag. 1 — 1101. secundum catal. bibl. *Bünau.* tom. I. vol. III. pag. 1876. nec dicere possum, quae scripta volumen VII. (a. 1623.) contineat: id vero memoratur in catal. mem. pag. 1873. vbi in sect. II. cap. XII. a pag. 1873 — 1883. singulorum permultorum auctorum obseruationes in auctores varios graecos et latinos secundum ordinem alphabeti, nec non in catal. bibl. *Thottianae*, tom. IV. pag. 51 sqq. in fol. pag. 135 sqq. in quart. et pag. 371 sqq. in oct. et min. forma permulti critici enumerantur.

Ad pag. 51. *lin.* 6.

Quando cl. *Seybold* in progr. pag. 10. notat, *Fabri* Semestrium librum II. comparuisse *Paris.* (non, vti ego scripseram, *Lugd. Gall.*) 1575. (non 1592,) ille priorem ad manus habuisse videtur editionem. Meum quidem exemplum semestrium *lib. sec.* in 4. mai. (quod vero a forma et magnitudine typisque exempli mei libri primi, in 4. min. valde differt, locum et annum sic prae se fert, vti ego in notitia etc. significaui, *Lugduni apud Franciscum Fabrum*, CIↃ. IↃ. XCII. (1592.) sed praefatio scripta est 1573. Lugdunensis igitur editio repetitio esse videtur prioris *Parisinae.* Atqui *liber primus* editus est *Lutetiae Parisiorum* M. D. LXX. (1570.) *apud Ioann. Benenatum.* *Tertius liber* hanc in meo exemplo habet loci, typographi anique

nique

nique notam: *Lugduni in officina Hug. à Porta, sumptibus fratrum de Gabiano.* CIϽ. IϽ. XCV. (1595.) Praefatio tamen scripta est *idibus Nouembr. a. reparatae salutis* CIϽ. IϽ. XCI. (1591.) in fine autem legitur: *Lugduni ex typographia Haeredum Petri Roussin.* CICIϽXCV.

Ad pag. 51. *lin.* 17.

Schoppii, siue, vt is postea nominari voluit, *Scioppii* suspectar. lectionum libri recusi sunt Amstelod. 1664. 8. et eius Verisimilium libri IV. iterum excusi Amstelod. 1662. 8.

Pascasii Grosippi paradoxa literaria, in quibus multa de literis noue contra Ciceronis, Varronis, Quinctiliani, aliorumque literatorum hominum, tam veterum, quam recentiorum sententiam disputantur. Amstelod. 1659. 8. Multa ingeniose, nonnulla temere emendantur et explicantur, atque vel Cicero ignorantiae et soloecismorum arguitur.

Ibid. lin. 27.

Vltimus Gruteri Suspicionum liber inscriptus est: *Suspicionum extraordinariarum liber singularis,* contra *Dionysii Gothofredi* coniecturas ac varias lectiones. Hic quum acriter respondisset, Gruterus acrius fere tulit iudicium de Gothofredi laboribus, in emendando Senecae philosophi textu collocatis, edendo libello: *Iani Gruteri confirmatio suspicionum extra-*

extraordinar. contra Dion. Gothofredi coniecturas et varias lectiones in philosophum. Wittebergae 1591. 8. Adde infra, cap. V. §. 3. adnotata.

Ad pag. 52. fin.

Wesselingii probabilium liber singularis, in quo praeter alia insunt vindiciae verborum Ioannis: *et deus erat verbum.* Franequerae 1731. 8. mai.

Christoph. Aug. Heumanni parerga critica, siue Hebdomadum criticarum hebdomas, et glossematum decas. Acc. emendatio emendationum aliquot falsarum in Io. Clerici arte critica occurrentium. Praemissa comment. de arte critica subiunctaque dissert. critica ad 1. Ioan. V. 20. Ienae 1712. 8. — Idem in Poecile — tom. I. II. III. Halae sax. 1722 sq. 8. multa variorum veterum auctorum loca tentauit aut explicuit.

Lamberti Bos animaduersionum ad scriptores quosdam latinos, (Liuium, Iul. Caesarem et Horatium,) specimen, subiunctum illius Animaduerss. ad scriptores quosdam graecos. Franekerae 1715. 8.

Ad pag. 54. fin.

Frid. Besselii, Tilsa Prussi, miscellaneorum philologico-criticorum syntagma, quibus multa iuris romani veterum auctorum loca explicantur, emendantur, vindicantur ac illu-

illuſtrantur. Acc. de vita et ſcriptis auctoris praefatio. Amſtel. 1742. 8. Prae ceteris lectiones codd. aut emendationes *Auieni*, *Senecae* tragoediarum ac *Vegetii* ornant hunc libellum.

Io. Ge. Waltheri animaduerſiones hiſtoricae et criticae. Paſſim multa veterum auctorum loca geographica et chronologica explicantur atque emendantur. Weiſſenfels. 1748. 8.

Iac. de Rhoer feriae Dauentrienſes ſiue miſcellaneorum libri duo, in quibus multi veterum auctorum loci tam ſacrorum, quam profanorum explicantur, vindicantur vel emendantur. Traiecti ad Rhen. 1758. 8.

Petri Paulli Iuſti ſpecimen obſſ. criticarum, in quibus varia veterum ſcriptorum, nec non iuris romani loca explicantur aut emendantur. Viennae Auſtr. 1765. 4.

H. Frieſemanni — collectanea critica. Amſtel. 1786. m. 4.

Ad pag. 55. *lin.* 9.

I. F. St. Stieberi coniectanea et opiniones in nonnulla Ouidii, Iulii Obſequentis et A. Perſii loca. Erlangae 1786. 4.

Ad. Nodell notas criticas in ſcriptores aliquos veteres adiecit editioni ſuae *Flauii Auiani* fabular. ad mſt. cod. collatarum. Amſtelod. 1787. m. 8.

Tracta-

Tractatus varii latini a Crevier, Brotier, Auger aliisque cl. viris conſcripti et ad rem cum criticam, tum antiquariam pertinentes. Londini 1788. 8.

Io. Hildebr. Withof kritiſche Anmerkungen über Horaz und andere römiſche Schriftſteller, nebſt einer Beſchreibung der latein. Handſchriften in der Duisburgiſchen Univerſitätsbibliothek, von *H. A. Grimm*, Dr. und Prof. der Theol. und Bibliothekar. I—III. Stück. Düſſeldorf. 1791—1793. 8.

Acta literaria ſocietatis Rheno-Traiectinae. Lugd. Bat. et Traiecti ad Rhen. tom. I. 1793. 8. — tom. II. ib. 1795.

Ad pag. 55. circa fin.

Burmannianae ſylloges epiſtolarum — tomi V. prodierunt Leidae. 1727. V. voll. 4. mai. — *Th. Reineſii* — epiſtolae ad Chriſtian. Daumium, in quibus de variis ſcriptoribus diſſeritur, loca obſcura multa illuſtrantur, corrupta emendantur, multaque alia ad hiſtoriam, philologiam et rem grammaticam pertinentia eruuntur ac diſcutiuntur. Acc. aliae eiusdem et ipſius *Daumii* epiſtolae ad Reineſium — e muſeo *Io. Andr. Boſii*. Ienae 1670. 4. —

Philologicarum epiſtolarum centuria vna diuerſorum a renatis literis doctiſſimorum virorum, in qua veterum theologorum, Ictorum, medicorum, philoſophorum, hiſtori-

corum,

corum, poetarum, grammaticorum libri difficillimis locis emendantur vel illuſtrantur: inſuper Richardi de Buri — philobiblon et Beſſarionis Patriarchae CPolitani et Cardinalis Nicaeni epiſtola ad Senatum Venetum. Omnia nunc primum edita ex bibliotheca *Melchioris Haiminsfeldii Goldaſti.* Francofurti 1610. 8. — iterum, addita praef. Herm. Conringii, Lipſiae 1674. 8. Infinitam epiſtolarum recentiorum auctorum copiam, in quibus multae ſunt, quae ad locorum veterum auctorum et hiſtoriae antiquae interpretationem atque emendationem conferant, collectam atque expoſitam praebet catalogus bibl. *Bünau.* tom. I. vol. III. cap. IV. pag. 1902 — 1950.

Ad pag. 56. *lin.* 7.

Corrige *Waechtleri;* in nota autem add. — *Robortelli* de arte ſiue ratione corrigendi antiquorum libros diſputatio vtilis ſubiuncta quoque eſt Scioppii comment. de arte critica, ed. Amſtelod. pag. 98 — 121. item exſtat in Gruteri theſauro critico tom. II. pag. 14 ſqq. — De *Clerici* arte critica v. *Nolten.* Conſpect. latin. etc. pag. 129 ſqq.

Ad pag. 57. *not. lin.* 15.

Adde bene multos de arte critica ſcriptores, adductos in cat. bibl. *Bünau.* I. vol. III. cap. 15. pag. 1885 ſq. At de antiquis codd. eorumque aetate cognoſcenda docte agitur in

libro: La Diplomatica o ſia l'arte di cognoſcere l'età et autenticità dei codici latini ed Italiani di D. *Giovan. Criſoſt. Trombelli.* Neapoli 1780. 8.

Ad pag. 58. *not.* **.

Ierem. Iac. Oberlin in rituum romanorum tabulis, in vſum auditorum concinnatis, Argentor. 1774. 8. auct. ib. 1784. 8. non ſolum *Nieupoorti* compendium ſ. rituum, qui olim ap. Romanos obtinuerunt, ſuccinctam explicationem, (qui liber primum Traiecti ad Rhen. 1712. 8. deinde bis ab auctore locupletius, tum tredecies adhuc in variis vrbibus cura Reitzii, Schoepflini, et Gesneri prelo exiit,) in tabulas redegit auxitque, ſed etiam indicem auctorum, qui de ritibus Romanorum ſcripſerunt, adiecit vberrimum. Infinitam paene vim eorum, qui de antiquitatibus ritibusque romanis, vrbe ipſa et monumentis antiquis etc. vel generatim vel ſpeciatim varia ratione ſcripſerunt, diligenter congeſſerunt et expoſuerunt, *I. A. Fabricius* in bibliographia antiquaria, ed. III. *Schaffshauſen.* Hamburgi 1760. 4. et cl. *Meuſel.* in bibliotheca hiſtorica, vol. IV. part. II. Lipſiae 1790. 8. capp. XIV — XVII. pag. 105 — 373. — Meliorem tamen et ad fructum intelligentiamque omnis romanae antiquitatis pleniorem rationem eodem fere modo, quo viri docti in conſcribenda hiſtoria, quam

quam vocant, ſtatiſtica, vti ſolent, iniit cel. *C. G. Heyne* in paruo libello: antiquitas romana, in primis iuris Romani, in vſum lectionum academicarum adumbrata, Gottingae 1779. 8. Heynii potiſſimum conſilia et auctoritatem ſequuti ſunt Nitſch, Siebenkees et Meyer. Primus vberiorem edidit deſcriptionem antiquitatis romanae: *Beſchreibung des häuslichen, wiſſenſchaftlichen, ſittlichen, gottesdienſtlichen, politiſchen und kriegeriſchen Zuſtandes der Römer, nach den verſchiedenen Zeitaltern der Nation. Zum Schulgebrauch und Selbſtunterricht.* Erford. Pars I. 1788. 8. — Pars II. 1790. 8. — editio ſec. auctior et emendatior. ibid. 1794. 8. Id opus idem *Paul Frid. Achat. Nitſch* in compendium redegit huius ſententiae: Einleitung zur Kenntniſs des häuslichen — — Zuſtandes der Römer. Als ein Auszug der gröſsern Beſchreibung deſſelben. Erford. 1791. 8. — Alter, *I. P. Siebenkees*, ſcripſit *Grundriſs einer Anführung zum Studium der römiſchen Statiſtik*, zum Gebrauch bei ſeinen Vorleſungen, (Altdorfi) 1792. 8. I. plag. Tertius, M. *Io. Leonhardt Meyer*, confecit librum antiquitatis ſtudioſis commendandum: *Lehrbuch der römiſchen Alterthümer für Gymnaſien und Schulen*, Erlangae 1797. 8. Idem vir doctus antea *Adami*, Scoti, compendium antiqq. rom. e lingua anglica bene vertit in germanicam et multis obſſ. doctis illuſtrauit

 locu-

locupletauitque et inscripsit: *Handbuch der römischen Alterthümer, zur vollständigen Kenntniss der Sitten und Gewohnheiten der Römer, und zum leichtern Verständniss der latein. Klassiker, durch Erklärung der vornehmsten Worte und Redensarten, die aus den Sitten und Gebräuchen erläutert werden müssen, entworfen von Alexander Adam,* Rector auf der hohen Schule zu Edinburgh. Aus dem Englischen, nach der zweiten beträchtlich vermehrten Ausgabe übersetzt und mit Zusätzen und erläuternden Anmerkungen bereichert von *M. Ioh. Leonhardt Meyer*. Für Lehrende und Lernende, mit Kupfern. Erlangae, pars I. 1794. — pars II. 1796. 8. — Huc quoque pertinet: Introduzione allo studio delle Romane antichità, del Canonico D. *Niccola Vintimiglio*, Romae 1783. II. voll. 8. in quo opere multa bene fuseque nec pauca male sunt explicita. — De methodo discendae antiquitatis conf. *Klotz* über das Studium des Alterthums. Halae Sax. 1766. 8.

Ad pag. 60. *not.*

Ernesti Archaeol. liter. editio *altera*, emendata atque aucta, opera et studio *Georgii Henr. Martini*. Lips. 1790. 8. et *Georg Henr. Martini* — akademische Vorlesungen über die Litterair Archaeologie, nach Anleitung des *Ernestischen Lehrbuchs*, durchgesehen, und mit Anmerkungen begleitet. Altenb. 1796. mai. 8.

Ad

Ad pag. 60. §. 7.

Turfellini libro de particulis addantur:

Georg. Dieter. Boehmii commentarius von denen Particulis und einigen andern Wörtern der teutfchen und lateinifchen Sprache etc. Francof. 1718. 8.

Schützii doctrina particularum L. L. Deffau. 1748. 8.

Buchneri de commutata ratione dicendi librorum II. prior editio prodiit opera *Othonis Praetorii*, Profeff. Wittebergenfis. Wittebergae 1665. 12.

Strebaei de elect. — verborum et *Iouitae Rapicii* (quod nomen culpa vel typothetae vel mei ammanuenfis olim exciderat,) *Brixiani* de numero orat. libros, Colon. 1582. 8. tum, quum notitiam breuior. fcriberem, ad manus habui; fed in praefenti me carere volumine illo valde doleo. Meminit tamen illius editionis *Noltenius* in confpectu biblioth. latinit. reftitutae pag. 380. et alias Rapicii ac Strebaei libell. memorat editiones.

Ad pag. 61. *lin.* 7.

Infcriptio haec eft:

De elegantiori latinitate comparanda fcriptores felecti. Acceſſerunt index in hos fcriptores vniuerfalis opera et ftudio *Richardi Retelii*, et praefatio vtiliffima de ratione imitandi optimos L. L. fcriptores. Amftelaed. ap. R. et G. Wetftenios MDCCXIII. 4. Praefa-

tus eſt *Regius Bauarus*, Ictus, atque editionem huius anni eſſe ſecundam, ex hiſce praefationis verbis colligitur. Nam poſtquam libros, qui hoc volumine continentur, recenſuerat Reg. Bauar. „Finem, ait, his omnibus imponit index vniuerſalis in omnes obſſ., quo *prima* editio carebat, quique additus eſt *ſecundae* editioni opera *Richardi Reitelii*, Conrectoris ſcholae Gaudanae, nunc vero propter ſummam vtilitatem repetitus." Inſunt vero huic ſyllogae 1) *Antonii Schori* phraſes L. L. 2) *Hadrian. Cardinalis* de ſermone latino et modis latine loquendi. 3) *Gaſp. Scioppii* obſſ. L. L. 4) *Oberti Giſanii* Obſſ. ſingulares in L. L. 5) *Franc. Vauaſſoris* Obſſ. de vi et vſu verborum quorundam latinorum. 6) *Godeſcalci Stewechii* de particulis L. L. liber. 7) *Horatii Turſellini* de particulis latinae orationis libellus, — locupletatus a M. Iac. Thomaſio.

Ad pag. 62. *lin.* 3.

Io. Adam Emmrich. Lycei Meiningenſ. Rector. III. proluſſ. ſcholaſticae: *Obſeruatt. aliquot ad L. L. pertinentes.* Meiningae 1767 ſq. 4. — Eiuſd. commentat. *de verbo inaerare.* ibid. 1764. 4.

Ad pag. 63. *lin.* 2 ſqq.

Rarior inuentu, ideoque commemoratione dignus eſt liber, in quo praeterea multa occur-

occurrunt egregia, quae in vulgaribus grammaticis non inueniuntur, quamquam haud pauca ſuperflua eſſe videntur:

Orthographia, multo abſolutiſſimi Grammatici, *Ioannis Despauterii*, Niniuitae, nunc primum cura *Leuini Crucii* ac typis Ioannis Graphei in lucem aedita. Additis caeteris omnibus grammaticarum inſtitutionum eiusdem *Despauterii* operibus hactenus vbilibet impreſſis, nempe: 1) Orthographiae compendio, 2) puerorum rudimentis, 3) prima grammatices parte, 4) ſyntaxi, 5) verſificatoria *), 6) libello de figuris, 7) arte epiſtolica. Impenſis Franc. Birckmanni, ciuis Colon. a. M. D. XXIX. (1529.) m. Dec. in 4. Crucii praef. data eſt ex *muſaeo* (ſic) Boſcepenn. ipſis Nicolai feriis a. 1528. Orthographia eſt quidem haud indocta nec ſpernenda, at tamen, vt ipſe editor fatetur, manca et imperfecta, nec opus propter fatorum iniquitatem ab auctore dedolatum, expolitum abſolutumque. Grammaticae pars, quae in primis elementis verſatur et ſeptem abſoluitur libris, praecepta primum ſuppeditat, ver-

 ſibus

*) Haec abeſt meo exemplari, ordine foliorum haud interrupto; et fol. CCXXVII auerſo epiſtola Despauterii ſcripta Cominii 1514. in qua de calumniis Bellocaſſi conqueritur, et verſificatoriae ſuae facit mentionem, tantum legitur.

ſibus memorialibus, incluſa, quae poſtea vberius explanantur atque multis veterum exemplis comprobantur aut illuſtrantur. Tum ſequitur ſyntaxis, liberius pari ratione explicita. Adiuncta ſunt duo capita, 1) de figuris liber, ex Quintiliano, Diomede, Valla, Mancinello, Nigro aliisque concinnatus, et 2) ars epiſtolica. — *Ars* tamen *epiſtolica* et *orthographia* iam antea Pariſ. per Badium 1519. 4. lucem adſpexerunt. — *Ars verſificatoria*, ſeorſim edita eſt Antwerp. apud Mich. Hellenium, 1520. 4. vti etiam reliquae integri operis grammatici partes ſeparatim ſunt ſaepius recuſae: vide indicem editionum in *Maittarii* A. T. tom. V. part. I. in indice, pag. 333 ſq. In *Thott.* catal. IV. pag. 597. memorantur edd. *Io. Deſpaut.* Rudimentum de VIII. partibus orat. Hauniae 1585. et *eiusd.* ſyntaxis. Witteberg. 1558. 8. — Tres tantum editiones laudantur in *Noltenii* conſpectu ſpeciali bibliothecae latinit. reſtitutae, pag. 155. addito iudicio, eximium eſſe opus, et auctorem inter praecipuos fuiſſe, qui in Grammaticis deſipere deſiiſſent; cognomen autem *Niniuitae* ſibi indidiſſe a patria *Niniue*, oppidulo in Flandria, Brabantiae contermino. Add. *Fabricii* bibl. mediae et infimae latinitatis, tom. II. pag. 23. ed. Manſi.

Quando *Aldi* ſenioris Orthographia cum Statio citatur, ſciendum eſt, illum editioni ſuae Statii, Venet. 1502. 8. praemiſiſſe, (in meo

qui-

quidem exemplo tamquam ſingularis libellus cum peculiari titulo, et in fine cum inſigni Aldino typographico, praefixus eſt,) *orthographiam et flexum dictionum graecarum omnium apud Statium cum accentibus et generibus ex variis vtriusque linguae auctoribus* ſecundum ordinem alphabeti. Quare non omnem L. L. orthographiam complectitur.

Ad pag. 63. *lin.* 22.

Becmani manuductionis etc. citatae eſt editio *quarta.* — Enimuero poſtea manuductio illa *quintum*, (vt in fronte libri legitur,) *et multo auctius, ſed et melius atque correctius edita* eſt litteris minoribus, Francofurti et Lipſiae 1672. 8. Prima autem editio lucem adſpexit Wittebergae 1609. 8. Ex lingua hebraica deducitur origo plurimorum latinorum vocabulorum.

Lambertus Bos animaduerſionibus ſuis ad ſcriptores quosdam graecos, (Franekerae 1715. 8.) ſubiecit animaduerſſ. ad ſcriptores quosdam lat. in quarum capite XV. pag. 76—84. origines vocc. quarundam latinarum in *Voſſii* Etymologico expenduntur.

Io. Petri Süſsmilch ſpecimen etymologici latini, ſeu gloſſarii harmonici latino-phoenicii. In Bibliotheca Hagana hiſtorico-philologico-theologica, claſſis IV. faſcic. II. Amſtel. et Lugd. Bat. 1772. 8. pag. 260 ſqq.

Ingens vocc. latin. ex graeca lingua vt plurimum deriuatorum numerus collectus et explicitus est, collato Vossio, in *Indice etymologico praecipuarum vocum latinarum, quae in Lennepii analogia stirpibusque L. Gr. noua luce augentur*, ad calcem operis eruditi: *I. Dan. a Lennep. Etymologicum L. Gr. — edid. Euerhard. Scheidius.* Traiecti ad Rhen. 1790. m. 8. pag. 1166—1311. De *Court de Gebelin* v. ad p. 70.

Ad *lexicorum* notitiam pertinent: *Frid. Otton. Menckenii* obseruationum L. L. liber, ad emendandum in primis et augendum Basilii Fabri thesaurum L. L. compositus. Lips. 1745. mai. 8. Conf. Lips. noua acta erudit. a. 1746. m. Iul. pag. 422 sqq. Promulsidem quasi dederat *Mencken.* in nouis miscellan. Lipsiens. vol. II. part. II. pag. 125 sqq. et deinceps, — sect. II. sextum continuata et finita, vol. III. part. 4. pag. 673 sqq. in vol. autem I. part. III. pag. 319 sqq. de vera vocc. *exemplum* et *exemplar* significatione. *Imm. Gerh. Io. Schelleri* lexicon latino-germanicum et german. latinum, Lipsiae 1784. 8. II. voll. — ed. secunda, auctior. ib. 1788 et 1789. II. vol. mai 8. — *eiusdem* minus lex. edit. III. 1790. mai. 8. etc. — *Iac. Baden* lex. latino-danicum et danico-latinum. (Latinsk dansk Lexicon eller Ordbog etc.) III. voll. Hauniae 1785—1787. mai. 8. — Lexicon latino-suecanum. — Latinsk och Swensk Ord-Bok

På

På Konungens Befallning utgifwen af Academiens i Vpſala. Vpſalae 1790. 4. II. voll. Hoc eſt primum maius lexicon latino-ſuecanum, cura *Ihre*, Prof. Vpſalenſis et *Io. Axel Lindblom*, in praeſentia epiſcopi Linköping confectum. Plura v. de hoc lexico et reliquis, quae enumerantur et diiudicantur, Lexicis, in Suecia excuſis, Jen. A. L. Z. a. 1792. nr. 199. — Stemmata latinitatis; or an Etymological Latin Dictionary: wherein the whole Mechanism of the Latin Tongue is methodically and conſpicuously exhibited, upon a Plan entirely new, and calculated for the Acquiſition as well as to improve the Knowledge of the Language. With a Key, or an Introduction, aſcertaining not only the Origin, but the Value of the ſeveral Terminations and prepoſitive Particles. Alſo, a general Index of every Latin derivative and primitive word entering into Compoſition. By *Nicholas Salmon*. Londini 1796. II. voll. 8.

Lexica autem notiora, aliaque de particulis, ſynonymis et puritate vocc. latinorum recenſentur in

Verſuch eines Schulſtudienplans von *Io. Frid. Heynatz*. Vierter Abſchnitt, von Erlernung der lateiniſchen Sprache. Dritte und letzte Abtheilung. Zittau. et Lipſiae 1794. 8.

Ad

Ad pag. 64. de Grammaticis.

Tanta est Grammaticarum latinarum copia, vt plenam earum in omnibus Europae terris et linguis scriptarum enumerationem equidem neque praestare possim et haud necessariam, immo vero molestam fore arbitrer. De antiquissimis, Prisciano, Donato aliisque in ipsa scriptorum veterum censura passim et vberius agetur. Hic autem paucas rariores a renatis litteris, praecipue autem nostra aetate conscriptas, memorabo. Atque magna Grammaticarum latinarum in variis terris vrbibusque confectarum vis comparata erat a Comite Thott. v. cat. illius bibl. IV. pag. 65 sq. 231 sqq. et 589 sqq.

Aldus Manutius scripsit rudimenta latinae grammaticae, Venetiis 1501. 4. — sine anni nota, Paris. per Thom. Wesal. 8. — Institutiones grammaticas, Venet. 1514. 4. et 1523. 4. et libri IV. sine a. 8. — Florent. per hered. Phil. Iuntae 1519. 4. — et Coloniae in aedibus Euchar. Ceruicorni 1519. 4. Paris. ex offic. R. Steph. 1531. 4. — Grammaticam lat. Venet. 1515. 4. Has editiones memorant Maittaire in A. T. v. indic. pag. 27. (qui tamen ignorauit edit. primam a. 1501. v. A. T. II. pag. 47. not.) et auctor libri: Serie dell' edizioni Aldine etc. qui plures editt. Venetas laudauit. Maittaire l. c. memorat quoque edit. Venet. a. 1508. 4. sed ab

ab auctore libri: Serie etc. sub illo anno non *latina*, sed *graeca* Aldi Manutii grammatica citatur. Maittaire tamen omisit indicium editionis, quam ipse habeo:

Aldi Manutii Romani, summo viri ingenio et singulari doctrina *lucubrationes grammatice*, *iam secundo formis nitidioribus expresse*. Oratio dominica et duplex salutatio ad virginem gloriosissimam. Symbolum apostolorum. Diui Ioannis Euangeliste Euangelium. *Liptzk*. Impressit Melchior Lottherus. Anno dñi Millesimo quingentisimo decimo sexto. (1516.) 4.

Aldi Manutii grammaticae institutiones apud Paullum Manutium, Aldi fil. Venet. 1558. 1561. 1575. acc. eiusdem de vitiata vocalium ac diphthongorum prolatione et index locuplet. — atque 1576. 8. — Ibidem: *Rocca F. Angelo* Osservazioni intorno alla belleze della lingua latina. 1576 et 1590. 8. in qua posteriore edit. auctor nominatur *Angelo Rocca da Camerino*. v. Serie etc. pag. 134 et 145. — Vt *Melanchthonis* aliorumque, qui superioribus saeculis in hoc litterarum genere varia fortuna versati sunt, merita librosque ad grammaticam artem pertinentes praetermittam.

Caspari Finkii et Christophori Heluici, philosophiae in academia Giessena professorum, *Grammatica latina* ex praecipuis veterum et recentiorum grammaticorum, historicorum,

ricorum, philoſophorum, philologorum, poetarum coryphaeis in legitimum ſyſtema, qua fieri potuit, breuitate redacta: (quae praeclaris omnino abundat obſeruationibus.) Gieſſae Haſſorum. 1613. 1615. Goslar. 1621. 8.

Aelii Antonii Nebriſſenſis, (cuius verum fuit nomen *Antonius de Cala Xarana del Ojo*, et qui nat. 1444. initio anni, defunctus eſt 1522. initio menſis Iulii.) Introducciones latinas etc. fol. ſine anni nota. — *Eiusdem* Introductiones in latinam Grammaticen cum longioribus gloſſematis etc. ad calcem libri: *Aelii Ant. Nebriſſ.* — *commentaria introductionum ſuarum in Grammaticam latinam explicita, atque ab eodem auctore ad amuſſim caſtigata.* — — Quae quidem cum Arnaldus Guilelmus — procurauiſſet, ea Logronii Cantabrorum Vaſconum — alſoluit tertio Kal. Nou. 1510. fol.

Grammatica Ant. Nebriſſ. iam pridem ſoliciter (ſic) *reuiſa, atque ad vnguem,* (*vt aiunt*,) *diligenterque correcta. Introductionum latinarum vltima recognitio cum gloſſulis in ſecundo et vltimo libro, et in Donati Barbariſmo: — ex impreſſione Complutenſi. — Potiſſimum reperies in ea parte, in qua agitur de accentu, voculas omnes cum ſuis apicibus, quod quidem in quibusdum aeditionibus deeſt.* Caeſarauguſtae in aedibus Didaci Fernandez. 1547. 4.

Idem

Idem ſcripſit alias *Introductiones in lat. grammaticam*, V. libr. quibus adiectae quoque ſunt *differentiae excerptae ex Laurentio Valla.* — Secundum exemplar Complutenſe, ſed omiſſis gloſſematis et ceteris Grammaticae adpendicibus, repetitae ſunt *Ael. Ant. Nebriſſ. grammaticae introductiones, nunc caſtigatiſſime tandem excuſſae.* Valentiae, ex offic. Ioann. Mey. 1568. 8. — *Eiusdem de inſtitutione grammatica libri duo, olim emendati ab Antonio Cerezo, denuo in commodiorem rationem redacti.* Valentiae, ex typogr. Ioſ. Garcia. 8.

Plura de his editionibus de Aelio Antonio Nebriſſ. leges in *Specimine bibliothecae Hiſpano-Maianſianae, ſiue idea noui catalogi critici operum ſcriptorum hispanorum, quae habet in ſua bibliotheca Gregorius Majanſius, generoſus Valentinus. Ex muſeo Dauidis Clementis.* Hannouerae 1753. 4. pag. 5 ſqq. et pag. 18 — 25. Alias tamen editiones: *Ael. Ant. Nebr. grammaticarum inſtitutionum libri V.* hiſpanice explicit. Madrit. 1655. 8. et Ceruoriae ſ. a. in 8. memoratas deprehendi in cat. bibl. Thott. l. c. pag. 600. Alias in vſum ſcholarum, praecipue Danicarum et Suecicarum confectas ibi inuenies memoratas, item pag. 605. *Gregor. Mayans* Idea de la Grammat. lat. et Proſodia de la Lingua lat. en Valencia 1768. 8. — *Eiusdem* Grammatica de la Lengua lat. libr. III. ibid.

1768

1768—69. et Grammat. de la L. L. lib. IV. ibid. 1771. 8. — *Franc. Biſtac* Rudimens de la Langue Latine, à Carpentras. 1775. 8.

Schelleri maior. gramm. edit. III. Lipſiae 1790. m. 8. min. grammat. ed. III. Lipſiae. 1785. 8. — in linguam belgicam translata, Leidae 1788. 8. — *Rambachianae* grammaticae edit. III. auctior et emendatior. Gieſae 1786. mai. 8.

Die erleichterte lateiniſche Syntaxis, nach Anleitung der vorzüglichſten ältern und neuern Grammatiker, zum Gebrauch junger Styliſten, den Bedürfniſſen unſers Zeitalters gemäſs eingerichtet von M. *Georg Ludwig Otto Plagemann*, Rect. der latein. Stadtſchule zu Roſtock. Roſtockii et Lipſiae 1794. 8. Quaedam in vtili hoc libro cenſor in ephem. litter. Gothan. a. 1795. plag. 14. pag. 124 ſqq. culpat.

Ioſeph Anton Lutz, Lehrers der lateiniſchen Schule zu St. Peter in Salzburg, vollſtändige lateiniſche Sprachlehre. Salisburg. 1790. II. voll. mai. 8. — ed. II. emend. ibid. 1796. *Eiusdem* Elementa L. L. ibid. 1790. 8.

Neue verbeſſerte und vollſtändige *Märkiſche lateiniſche Grammatik*. Zum Gebrauch der Schulen und Gymnaſien. Erſter Theil, die eigentliche Sprachlehre enthaltend. Berol. et Lipſiae 1790. min. 8.

Latei-

Lateinische Grammatik zur Erleichterung der Jugend, nach einer bequemen Ordnung eingerichtet, mit einigen Stücken zum Exponiren und Reden, von *Gottlieb Schlegel.* Rigae et Regiomontani 1787. 8.

Lateinische Sprachlehre zum allgemeinen Gebrauch für Gymnasien und Schulen, herausgegeben von *I. H. Kistemacker*, Prof. der Philologie. Francof. et Lips. 1787. 8. Haec grammat. latina accommodata est minori Adelungii grammaticae germanicae.

(*Hassii*, Prof. Regiomontani, qui Kantianae philosophiae doctrinam adplicare conatus studio linguarum, multa quidem disputauit acute,) Versuch einer griechischen und lateinischen Grammatologie für den academischen Unterricht und obere Klassen der Schulen. Regiomont. 1792. 8.

Lateinische Grammatik in logisch-praktischen Beyspielen von *M. K. F. Gerstner*, Praecept. in Altpirspach. Stuttgard. 1793. 8.

Elements of latin Grammar, by *W. Rutherford.* Londini 1787. 12. — The Elements of the latin Language, or an Introduct. to latin Grammar, by *Rich. Valpey.* Londini. ed. III. 1789. 12.

Ad pag. 65. lin. 2.

Broederi grammatica lat. iterum auct. et emend. prodiit Lipsiae 1793. 8. et optimis quae adnumeretur, digna est — tertium ib.

 1796.

1796. 8. — *Eiusd.* minor gramm. ib. 1795 et 1797.

Ad pag. 65. *lin.* 10.

Gasparis Scioppii Comitis a Claravalle in V. Cl. Ger. Io. Vossii libro, de vitiis sermonis animaduersiones. Amstel. 1660. 8.

Casp. Scioppii (sub nomine *Pascasii Grosippi*) Grammatica philosophica. Mediolani 1628. 8. — *Eiusdem* (sub nomine *Mariangeli a Fano Benedicti*) auctarium ad grammat. philosophicam. ibid. 1629. 8. — *Eiusdem* (sub nom. *Pasc. Grosippi*) paradoxa literaria, ib.d. 1628. 8. — *Eiusdem* (sub eod. nomine) Rudimenta grammat. philosophicae. ibid. 1629. 8. — *Eiusdem* (sub eod. nomine) Mercurius bilinguis. ibid. 1628. 8.

Mariangeli a Fano Benedicti auctarium ad grammaticam philosophicam eiusque rudimenta: in quibus praeter illa, quae de literis latinis noue disputantur, Grosippi sententia de lexicorum latinorum virtutibus ac vitiis, quaeque ratio in conficiendo L. L. thesauro tenenda sit, distincte exponitur. Accesserunt in Grosippi grammaticam paradoxa, nominum et verborum paradigmata, inque hoc ipsum auctarium accuratissimus index. Amstelod. 1659. 8.

Gasparis Scioppii (cui male tribuitur) *Minerua Sanctiana impugnata ac refutata ab Augustino Maria de Monte*, Sauonense, vna cum huius ludimagistro seu grammatica

tica apologia, nec non quibusdam ſacrae ſcripturae locutionibus, quae imperitis et indoctis parum latine videntur. Secundum exemplum romanum recenſuit et praefatus eſt *Io. Erhardus Kappius*. Lipſ. 1723. 8. Kappius in praef. agit de auctore eiusque opere: Latium reſtitutum, ſeu latina lingua in veterem reſtituta ſplendorem, opera et induſtria *Aug. Mariae de Monte*, Romae 1720. 8.

Ad pag. 65. *lin.* 15.

Perizonius in notis ad poſteriores editiones ſaepe rem habuit cum Vrſino, in inſtitutionibus Perizonii opiniones atque explicationes ſaepius impugnante. — Sanctii Mineruae exemplar, Amſtelod. 1754. quod in breuiore notitia citaui, ipſe habeo, atque in fronte libri dicitur *editio ſexta, prioribus emendatior et acceſſione correctionum ipſius Sanctii, diatribesque L. Kuſteri de verbo cerno auctior:* et tamen editio noua Vltraiectina dicitur *quinta* atque huius eſt ſententiae: *Franc. Sanctii Minerua* ſeu de cauſſis L. L. commentarius: cui ſupplementa paſſim Gaſparis Scioppii inſerta ſunt, vncis incluſa, maxime vero *Iac. Perizonii* et nouiſſime *Everhardi Scheidii* perpetuis vberrimisque animaduerſionibus illuſtratus. — *Editio quinta*, ſuperioribus longe auctior. II. tom. ap. Gisb. v. Paddenburg et fil. Vltraiecti 1795. 8. mai. — *Sanctii* Min. edita quoque eſt Lugduni

duni Galliae. 1789. 8. — Pleniſſima eruditisque notis referta eſt editio, cuius vero prior tantum pars hucusque prelo exiit, *Franc. Sanctii Minerua* ſeu de cauſſis L. L. commentarius, cui inſerta ſunt, vncis incluſa, quae addidit Gasp. Scioppius et ſubiectae ſuis paginis notae *Iac. Perizonii.* Recenſuit ſuis notis adiectis *Carolus Ludou. Bauerus*, A. M. ſcholae euang. ad Hirſchbergam Rector. Editio nouiſſima, prioribus longe correctior atque emendatior. Lipſiae 1793. mai. 8. ſed praeiuit *Iul. Caeſ. Scaliger* in praeclaro acuteque ſcripto opere: *de cauſſis latinae linguae libri XIII.* Lugduni ap. Seb. Gryph. 1540. — Geneuae 1548. — ex officina Petri Santandreani 1597. — Lipſiae 1609. — ap. Commel. 1609. it. 1623. 8. etc. — De cauſſis ſtyli lat. auct. *I. G. Haſſe.* Ienae 1786. 8.

Ad pag. 65. *lin.* 19.

Quaedam exciderant: hinc ita corrigendus eſt locus:

Eilhardi Lubini Antiquarius ſiue priſcorum et minus vſitatorum vocabulorum breuis ac dilucida interpretatio ex optimis quibusque L. L. auctoribus depromta et ordine alphabetico digeſta. Amſtelredami apud Zachar. Heyns, bibliopolam. a. 1594. 8.

Iani, Gulielmi F. *Laurenbergii* Antiquarius: in quo praeter antiqua et obſoleta verba ac voces minus vſitatas, dicendi formulae inſolentes,

ſolentes, plurimi ritus pop. rom. ac Graecis peculiares exponuntur et enodantur. Opus ex plurimis L. L. auctoribus multo labore concinnatum, et iuxta alphabeticam ſeriem digeſtum, quod cuiuis prolixi commentarii loco eſſe poteſt. Adiecta eſt in fine vetuſtiorum vocum ex gloſſariis aliquot collecta farrago. Lugduni, typis Io. Anard. 1622. 4.

Addantur: *Io. Phil. Parei* Calligraphia romana, ſ. theſaurus L. L., in quo omnes phraſes et formulae elegantiores, quotquot exſtant in tribus linguae rom. claſſicis authoribus: M. Accio Plauto, M. Terentio, M. T. Cicerone, — per certos titulos locorum communium colliguntur ac diſponuntur. Neapoli Nemetum 1616. 8. Francof. 1620. Noribergae 1646. 8. — *Eiusdem* Lexicon criticum, ſiue theſaurus L. L. ex omnibus L. L. claſſicis auctoribus, Ictis, hiſtoricis, antiquariis, criticis, oratoribus et poetis congeſtus. Norimbergae 1645. 8.

M. Sigmund Iac. Apin grammaticaliſches Lexicon etc. Noribergae 1728. m. 8. Subiuncta ſunt epitheta ex Cicerone, Iulio Caeſare, Cornelio et Curtio collecta, et alia.

Dictionarium poeticum, Lugduni apud her. Iac. Iuntae 1556. 8. Ex praefat. *Godefr. Beringii* patet, hanc eſſe alteram, at fere nouam opuſculi editionem.

Ad pag. 65. fin.

Schelleri praecepta ſtyli bene latini etc. I. II. tom. edit. tertia auctior et emendatior. Lipſiae 1797. mai. 8.

Ad pag. 66. not.

Putidae controuerſiae grammaticae et criticae, quales omni fere tempore fuerunt, (nec noſtro aeuo deſunt Poggii Sioppiique ſimiles,) exemplum eſſe poteſt collectio libellorum haud adeo frequens: 1) Diatribe critica de verbo *collimare*, quod vſurpaſſe Io. Franc. Buddeo, V. S. vitio nuper vertit V. cl. Iac. Frid. Reimmannus. Miſit ex Hermunduris *Ianus Campton*, medic. Doct. in vulgus edidit *Scipio Graditianus*. Hamburgi 1725. 8. — 2) *Iac. Frid. Reimmanni* diatribe anticritica, qua perſonati cuiusdam Iani Camptoni diatribe critica ad ſtateram reuocatur, et, quae in ea de hiſtoriae atheismi vniuerſalis dictionibus quibusdam et loquendi rationibus petulanter et inconſulte ſcripta ſunt, modeſte diluuntur. Acc. auctarium hiſtorico-criticum de variis L. L. fatis et eius nouiſſimis inſtauratoribus. Hildeſiae 1726. 8. 3) Vindiciae nominis Buddeani contra obtrectationes nuperas Iac. Frid. Reimmanni. Reſponſio ad cap. I. anticriticae diatribes, quam diatribae criticae de verbo *collimare* iſte oppoſuerat. Ienae 1726. 8. 4) Vindiciarum nominis Buddeani adpendicula prior, Iac. Frid. Reim-

Reimmanni pſeudo-epiſcopi latinitatis Hildeſienſis Latinum Hegingenſe complexa et reſponſionem ad cap. II. diatribes iſtius anticriticae, repoſuit auctor diatribes criticae de verbo *collimare*. Ienae 1726. 8. Denique, (plura enim in meo exemplo collecta non habeo,) ſchediasma de Iac. Frid. Reimmanni catalogo ſyſtematico critico. 1732. 8. — Aeque inhumanae atque atroces fuerunt controverſiae inter Ienſium, cuius adiutor factus eſt C. Valerius Accinctus, h. e. Iac. Perizonius, et Petrum Franzium de rebus verbisque grammaticis a. 1696 acriter illepideque et inurbane agitatae: quorum omnia ſcripta mutua recenſere, aut plura eius generis enumerare me taedet, quamquam ex iis interdum, ab ineptiis, conuitiis agreſtibusque moribus ſi diſceſſeris, doctrinae eruditionisque fructus capere licet. Sic *Gasparis Scioppii* infamia Famiani, cui adiunctum eſt eiusdem Scioppii de ſtili hiſtorici virtutibus ac vitiis iudicium etc. — cura *Io. Fabri*. Sorae 1658. 12. ad ſubtiliorem latini purique ſermonis naturam cognoſcendam multum conducit. *Doruillii* critica vannus in inanes Io. Corn. Pauonis paleas, (Amſtel. 1737. 8.) interioris criticae linguaeque graecae aperit adyta. etc.

Ad pag. 67. *lin.* 3.

Collectio praeſtantiſſimorum opuſculorum de imitatione oratoria, Deſiderii Erasmi

 Rotero-

Roterodami, Andr. Iul. Dornmeieri, Io. Pici Mirandulani, Petri Bembi, Angeli Politiani, Paulli Cortesii, Christoph. Preys, Iulii Pflugii et Io. Sturmii. Insertus est festiuus ignoti auctoris dialogus de Cicerone relegato et reuocato. *Frid. And. Hallbauer* edidit et praemisit dissertationem de sectis imitatorum. Ienae 1726. 8.

Denique, quoniam interpretationes in linguas recentiores nostroque tempore vsitatas, praecipue a viris eruditis et linguae tam latinae quam patriae adprime gnaris factae, saepe commentarii vice funguntur, interdum notis instructae sunt doctis: hic quorundam adhuc librorum, in quibus versiones fusius enumerantur, notitiam subiungam. Quo facto, non opus erit, vt in sequentibus capitibus plurium, multo minus omnium versionum memoriam vbiuis excitem ac studiose colligam.

De *germanicis* versionibus. In *Beyträgen zur critischen Historie der deutschen Sprache, Poesie und Beredsamheit*, part. I. 1732. 8. sqq pag. 4 sqq. part. III. pag. 447 sqq. part. XII. pag. 563 sqq. part. XXVII. pag. 376 sqq. est *ein Verzeichniss der allermeisten deutschen Uebersetzungen aller lateinischen Scribenten*, item in *critischen Versuchen zur Aufnahme der deutschen Sprache*, part. IV. pag. 339 sqq. part. VI. pag. 95 sqq. et part. VIII. pag. 152 sqq. Antiquissimas versiones

saec.

ſaec. XV. et init. ſaec. XVI. recenſuit cel. *Georg Wolfg. Panzer* in:

Annalen der aeltern deutſchen Litteratur, quos ſupra ad pag. 25. iam laudaui. — Graecorum et latinorum auctorum verſiones germanicas refert *Io. Gottlieb Schummel* in:

Ueberſetzer-Bibliothek, zum Gebrauche der Ueberſetzer, Schulmänner und Liebhaber der alten Litteratur. Wittenberg und Zerbſt 1774. 8. — Supplementa collegit *Grillo* in: *Beyträgen zur Schummeliſchen Ueberſetzer-Bibliothek;* in opere: *für ältere Litteratur und neuere Lectüre, 3ter Jahrgang.* Lipſiae 1785. 8.

Nouam, at pleniorem et criticam Schummeliani operis editionem curauit *Schlüter* in:

Vollſtändige Sammlung aller Ueberſezzungen der Griechen und Römer vom ſechzehnten Jahrhundert bis auf das Jahr 1784. Francof. et Lipſiae 1785. 8.

Horum tamen Virr. doctt. niſi ſtudium et diligentiam, tamen felicitatem in conquirendis et verſionibus et harum editionibus ſuperauit cl. *Degen* in vtiliſſimo opere:

Verſuch einer vollſtändigen Litteratur der deutſchen Ueberſetzungen der Römer, von Joh. Fried. Degen. Altenburgi, tom. I. 1794. — tom. II. 1797.

Anglicae verſiones diligentius, quam ab Harwood et Wendeborn factum erat, enumerantur in:

A View of the English Editions, Translations and Illustrations of the ancient Greek and Latin Authors with Remarks, by Lewis William Brüggemann, Counsellor of the Consistory at Stettin in Pomerania etc. Stettin, printed by John Samuel Leich. 1797. 8.

Gallicas oratorum potissimum ac poetarum interpretationes vberius recensuit Abbé *Goujet* in libro vasto, in quo etiam de scriptis eorumque editionibus, de ingenio auctorum etc. disputat, inscripto:

Bibliothéque françoise, ou histoire de la litterature françoise. Dans laquelle on montre l'utilité que l'on peut retirer des Livres publiés en François depuis l'origine de l'Imprimerie, pour la connoissance des Belles-Lettres, de l'Histoire, des Sciences et des Arts; et où l'on rapporte les Jugemens des critiques sur les principaux ouvrages en chaque genre écrits dans la même Langue. Par M. *l'Abbé Goujet.* à Paris. 1741—1756. 8. voll. XVIII.

Itali, quo propius aberant ingenio patriaque veterum Romanorum, eo citius et felicius in auctoribus latinis in linguam etruscam transferendis iam a saeculo XIII. laborarunt. Atque plures catalogum interpretum confecerunt: n. Scipio Maffeius, Iust. Fontaninus, Argellati, Tiraboschius in sua historia, (Storia della Letteratura Italiana etc. Modenae in 4. rec. Florent. in 8. quod opus libe-

liberius vertere et in compendium redigere coepit *Christian Iof. Iagemann* in libro: Die Gefchichte der freyen Künfte u. Wiffenfch. in Italien. vol. I. Lipf. 1777. — vol. II. 1778. — vol. III. partt. I. II. III. 1779—1781. 8. Reliqua lucem non adfpexerunt:) in primis laudanda eft Paitonii diligentia.

Scipio Maffeius auctor eft libri: *Tradut-tori Italiani* etc. fiue interpretes Etrufci, feu notitia de verfionibus fcriptorum veterum Latinorum et Graecorum: acceffit verfio quarumdam infignium infcriptionum graeca-rum etc. Venetiis apud Sebaft. Coleti. 1720. 8. de quo libro conf. acta erudit. Lipfienf. menf. Mai. 1723. pag. 227 fqq.

Della Eloquenza Italiana di Monfignor *Giufto Fontanini*, Arcivefcovo d'Ancira, Libri tre. Novellamente riftampati. Nel primo fi fpiega l'origine, ed il proceffo dell' Italiana favella: nel fecundo fi tratta del fuo ingradimento per le opere fcritte: nel terzo fi dispone una biblioteca ordinata d'autori fingolari nelle materie più claffiche, illuftrata di molte offervazioni. In Venezia 1737. 4. qua equidem vtor editione. — Edita eft prius Romae, 1726. 4. — ibid. apud Roccum Barnab. 1736. 4. et eiusdem Biblioteca dell' Eloquenza Italiana, cum adnotationibus *Apoftoli Zeni*, Venetiis 1753. 4. II. tom. — Eiusdem *Fontanini* Ragionamento della Eloquenza italiana. Romae 1706. 4.

Filippo

Filippo Argellati Biblioteca dei Volgarizzatori, colle addizioni di *Angelo Teodoro Villa.* Mediolani 1767. 4. V. tom.

Horum diligentiam vicit et multorum correxit errores *Paiton.* in opere docto atque erudito:

Biblioteca degli autori antichi Greci, e Latini volgarizzati, che abbraccia la notizia delle loro edizioni: nella quale si esamina particolarmente quanto ne hanno scritto i celebri Maffei, Fontanini, Zeno, ed Argellati, — Opera librario-litterario-critica, necessaria a tutti i Bibliotecarj, e Libraj, ed utile a tutti gli amatori della Letteratura Italiana, di *Jacopo-Maria Paitoni, C. R. Somasco.* In Venezia 1774. 4. V. tom.

Ad pag. 70. *lin.* 17.

In Introduct. cit. pag. 124 sq. *Pelluterii* et *Court de Gebelin* libros et opiniones de origine L. L. retuli. Hic addam, prioris vitam et aduersarios recenseri in *Schroeckhii* Abbildungen und Lebensbeschreibungen etc. vol. II. pag. 276 sqq. — Editione tamen Hagana est multo locupletior ea, quam, opusculis quoque illius postumis didatam, edidit *Chiniac de la Bastide*, Paris. 1770 — 1771. tom. VIII. in 12. in quibus Pellut. historiam, linguam, fata et doctrinam Celtarum vberius exposuit. Summam omnium tomorum, addito iudicio atque sobrio argumentorum examine, dedit

Franc.

Franc. von Paula Schrank in: Nachrichten von den Begebenheiten und Schriften berühmter Gelehrten, tom. I. Noribergae 1797. mai. 8. nr. XII. in vita Simon Pelloutier, (nati 1694. defuncti 1757.) pag. 256—275.

Court de Gebelin in Monte primitif, vol. VI. et VII. concinnauit Dictionaire etymologique de la Langue latine, I. et II. Part. praemissa historia L. L. litteraria, et originis populorum Ital. inuestigatione. Multa somniat, n. Romulum reuera non exstitisse, sed fuisse deum solem, vnde nomen *Quirini* accepisset, a voc. *In*, sol, et *Quir, Keir*, vrbs; *Numam* fuisse primum conditorem et vocatum, *Numam*, *dechevelu*, quoniam Ouidius in Fastis scripsisset: *tunc erat* intonsi *regia magna Numae;* de Tarpeia omnia esse ficta etc.: et ipse multa fingit. v. Supplem. ad ephemer. litter. Goetting. plag. X. a. 1782. vbi alia quoque priora voll. operis recensentur, addita interdum crisi.

Add. *St. Bardetti* de' primi abitatori dell' Italia. II. voll. Modenae 1769. 4. atque eruditos cl. *Heynii* excursus, IVtum de veteris Italiae originibus, populis et fabulis ac religionibus, ac V. et reliquos ad Virgilii Aen. VII. tom. III. pag. 126 sqq. et opus doctum:

Saggio di Lingua Etrusca e di altre antiche d' Italia, per servire alla Storia de' Popoli, delle Lingue, e delle belle Arti. tomo I. Con-

Contiene i preliminari; ed il Trattato degli Alfabeti e Lingue degl' Itali antiche. — tomo II. contiene le Iſcrizioni della Etruria media e delle ſue adjacente. — Continuaz. del tomo II. contiene le Iſcrizioni della Etruria Campana e della Circompadana e de' Popoli adjacenti, con Annotazioni, (auctore *Lud. Lanzi.*) Romae 1789. III. tom. in 8.

Vir quidam doctus in comment.: Verſuch über die Aehnlichkeit der *ſlaviſchen* Sprache mit der Sprache der Bewohner des alten Latium, in Berliniſchen Magazin der Wiſſenſchaften u. Künſte, IV. Stück des erſten Jahrgangs. Berol. 1783. 8. reperit aut ſuſpicatus eſt ſimilitudinem L. L. in radicibus vocabulorum iisque loquendi formis, quas Slaui eo tempore, quo barbariem et feritatem vitae cum cultura et ſocietate hominum commutarunt, excoluiſſe videantur. Ego vero, mea quae eſſet ſententia, iam ſignificaui et explicui in Introductione etc. tom. I. pag. 136 ſqq.

Huc quoque referenda eſt quaeſtio de *lingua romana ruſtica.* Iis, quae in Introduct. I. pag. 149 ſqq. ſcripſi, addi poteſt *Chriſtiani Dan. Beck* comment. docta: Carmen dotis, monumentum linguae romanae ruſticae antiquiſſimum. Lipſiae 1782. 4. Vir doctiſſ. ex mixtura linguae romanae cum celtica, indeque orta deprauatione, in Galliis primum facta, originem et indolem linguae

ruſti-

rusticae deriuat, Bonamicum potissimum sectatus. Idem pag. 6. in nota multorum VV. DD. scripta de linguae rusticae rom. ortu recenset; denique adfert et docte illustrat monumentum dotis in illa lingua conscriptum, quod cum pluribus formulis Andegauensibus edidit *Io. Mabillon* in veter. analect. ed. nou. Paris. 1723. pag. 388. et post eum *Ruinartus* in Adpend. ad Gregor. Turon. annal. Fr. pag. 1330 sqq.

Supplementa ad caput I. de infantia et pueritia L. L.

Ad pag. 75. *lin.* 12.

Post *illustrauit* add. *Petrus Ciacconius*. Plures, qui *columnam rostratam* partim aeri incidendam curarunt, partim explicuerunt, laudantur in nota ad *Fabricii* Bibl. lat. tom. II. pag. 445. ed. Ernesti. et v. quae scripsi in Introductione etc. I. pag. 167 sqq. et *Noltenium* in conspectu speciali pag. 211 sq.

Anno primo posterior est *inscriptio in Scipionem*, de qua quaedam adnotaui in Introd. l. c. pag. 169. §. V. Sed plures in Scipiones inscriptiones, sarcophagis aut vrnis incisae, sunt ab a. 1780. detectae. Omnia autem illorum monumenta et quae inuenta sunt, aeri incisa conspiciuntur in VI. tabulis in

in folio imperiali, addita explicatione et in XXIV pagg. interpretatione atque illustratione in: Monumenti degli Scipioni pubblicati dal Cav. *Francesco Piranesi*, architetto romano. Romae 1785.

De legibus regiis et iure Papiriano egi in Introd. I. pag. 157 sqq. Doctissimus cel. *Glückii* liber de iure ciuili Papiriano, (ibid. pag. 160. laudatus,) est recusus in illius Opusculis iuridicis, fascic. II. Erlangae 1786. 8. pag. 9 sqq. et pag. 256 sqq. Plures memorantur, qui fragmenta illarum legum collegerunt aut illustrarunt commentariis. — De legibus regiis, earum fatis et conseruatione, nec non de iure Papiriano ciuili late docteque disputauit *Georg. Schubart*, Professor quondam Ienensis, in eximio libro de fatis iurisprudentiae romanae — ed. nou. — cura *Christiani Godofredi Tilling*, Lipsiae 1797. 8. in exercitat., prima cap. IV. sect. I—VI. et exercit. secunda, cap. I. §. 1—3. — Add. D. *Aug. Corn. Stockmanni* disp. Papirii Iusti Ict. romani fragmenta, obseruatiunculis illustrata. Lipsiae 1792. 4.

Ad pag. 77. *lin.* 13.

Philipp in comment. memorata adseuerat, tres tantum legatos esse missos in Graeciam, qui exempla legum a graecis ciuitatibus acciperent, et Pomponium errasse, de legatione decem hominum loquentem; Hermodo-

modorum non vertisse Graecorum, leges in linguam latinam; sed tamen partim eius consilia in negotio illo graui fuisse expetita, partim Romanis graecarum legum sensum ab illo expositum; cur populo romano vltimae duae tabulae haud placuerint, caussam fuisse, quod matrimonia inter patricios et plebeios fuissent vetita; tabulas igni quoque fuisse absumtas, incendio vrbis Romae per Brennum facto; legibus autem XII. tabularum nihil esse derogatum per legem Aebutiam. Denique explicat locum Ciceronis de LL. II. cap. 23. de duodecim tabulis.

Leges XII. tabularum ex ed. Gothofredi recusae, docte copioseque explicantur atque illustrantur in *Wolfgang Paul Burgermeisters von Deyzisau* Versuch einer leichten und deutlichen Anleitung zu einer gründlichen Gelahrtheit in denen in Teutschland eingeführten und hergebrachten Rechten zu gelangen. Francof. et Lipsiae sine anni nota, 8. sect. III. pag. 291—531. In hoc tamen tomo, quem num alii exceperint, nescio et dubito, quinque tantum tabulae explicantur. In sectione I. quoque de *legibus regiis* et *iure ciuili Papiriano* fuse agitur.

Historiam legum XII. tabb. copiose persequitur *Schubart* in exercitat. secunda, *de fatis iurisprudentiae rom. sub consulibus* cap. II. sqq. in eius libro, paullo ante laudato, de fatis iurispr. rom. pag. 89 sqq.

Praeclarum et ſplendidum eſt opus: Commentaire ſur la Loi des douze Tables, dedié au Roi par M. *Bouchaud*, Conſeiller d'Etat — Docteur régent de la Faculté du Droit de Paris, Lecteur et Profeſſeur Royal du Droit de la Nature et des Gens, et Cenſeur Royal etc. à Paris, de l'Imprimerie de Moutard 1787. mai. 4.

Ad pag. 80. *nr.* 4. *lin.* 3.

Lege *Antwerp.* 1594. (al. 1593.) 4.

Ad pag. 81. *nr.* 2. *lin.* 6.

Lege: *in mil. glor.* II. ſc. 2. v. 56. vbi v. Douz. et quae ego ſcripſi in Introd. I. pag. 173. atque *Iagemann*, (qui *Tiraboſchi* opus doctum Storia della Letteratura Ital. vertit german. et contraxit,) in: Geſchichte der freyen Künſte und Wiſſenſchaften in Italien, tom. I. Lipſ. 1777. 8. pag. 122 ſq. vbi a pag. 117. *de Liuio Andronico, Naevio, Ennio, Pacuuio, Plauto, Caec. Statio, Accio*que agitur.

Ibid. ad *nr.* 5.

V. *Fabr.* B. L. tom. III. pag. 231. §. III. pag. 235. ſect. 3. p. 238 ſq. §. V.

Ad pag. 82. *poſt nr.* 6.

In lin. penult. leg. *Annius Viterb.* et de ed. *Ant. Nebriſſenſis* v. Specimen bibl. hispano-Maians. e muſeo Dan. Clementis pag. 25.

Ad

Ad pag. 84. nr. 6.

Add. *Domenico de Angelis* della patria d'Ennio. Romae 1701. 8. *Forel.* diatribe de Ennio. Vpſal. 1707. De patria Ennii *de Leo* in Memoria Pacuuii (infra ad §. 8. citata,) pag. 15 ſq. curatius diſſerit.

Ad pag. 84. fin.

Lucius Cincius Alimentus, ab aliis *Mimantus* corrupte vocatus, aequalis Fabii Pictoris. A *Sexto* tamen *Aurelio Victore*, de origine gentis rom. cap. 18. dicitur *Lucius Cincius*, ſine cognomine *Alimenti*, et in cap. 17. tantum *Cincius*. *Dionyſius* vero *Halicarn.* libr. I. antiqq. rom. cap. 6. pag. 18. tom. I. ed. Reiskii teſtatur, *Q. Fabium* et *Luc. Cincium*, qui ambo bellis punicis floruiſſent, et res probe ſibi notas diligenter mandaſſent ſcriptis, vetuſtiſſimos eſſe, qui res priſcas ſuae ciuitatis graeco ſcripſiſſent ſermone. Sed de hoc eiusque ſcriptis egi in Introd. I. §. IX. pag. 177 ſq. Vberius vero perſequutus eſt hiſtoriam Cincii *Paullus Dan. Longolius* in auctario diſſ. de Hermunduris cap. I. pag. 3—14. in tomo II. notitiae Hermundurorum etc. editae a *I. Henr. Mart. Erneſti*, Noribergae 1793. mai. 8. Dubitat ille pag. 7. Cincium hiſtoriam de Gorgia Leontino opuſculo et libro ſingulari tradidiſſe, et „ea, inquit, ſi C. Cincius Alimentus praeſtiterit, potuit factum eſſe in hiſtoria Hannibalica;

si alius, isque recentior, in libro de verbis priscis." Dubitat quoque §. IX. sq. pag. 9 sq. L. Cincium Alimentum, hominem negotiosum, in reipublicae suae angustiis omnes eos, qui illi adtribui solent, et a Longolio quoque §. X. pag. 9 sqq. paullo copiosius nominantur, scribere potuisse libros, ratus, eos a *Cincio* aliquo, cuius nomen ferunt in fronte, fuisse confectos. Accedit, quod ab aetate *Cincii Alimenti* vsque ad A. Gellium nullus plane illum antestatus est. *Gellius* autem libr. XVI. cap. 4. (vbi vide interpretes pag. 316. tom. II. ed. Conradi,) nude tantum posuit nomen *Cincii*, et ex eius *libro tertio de re militari* formulam seruauit, qua fecialis bellum hostibus, et quidem l. m. populo *Hermundulo*, (cuius nomen mouit Longolium, vt de *Cincio* ageret copiosius,) indicendo vsus est: et tamen nemo antea operis illius, quod pluribus libris constitit et Romanis armis belloque adsuetis haud omnino ignotum mansurum fuisse videtur Longolio, si notus ille celeberque Cincius Alimentus fuisset auctor, fecit mentionem. (Id tamen aliis quoque scriptoribus, prisco cum primis sermone vsis, accidisse scimus.) Sed si *Barthium* audimus libr. XXVIII. Aduersar. c. XI. col. m. 1329 sq. Cincius ille ex iis est, e quibus Vegetius agnoscit, suos se de re militari commentarios conflasse. Add. *G. I. Vossium* de histor. gr. lib. IV. cap. 13. fin. et de histor. lat. lib. I. cap. 4.

atque

atque *Crenium* ad Gabr. Naudaei bibliographiam militar. §. VII. fin. pag. 495. in opusc. de eruditione comparanda in humanioribus etc. Lugd. Bat. 1699. 4. Id mihi statuendum esse videtur, L. Cincium Aliment. auctorem fuisse annalium rom. graece scriptorum; dubium autem esse, num ille ipse, an potius alius Cincius reliquos latino sermone confectos libros ediderit.

De *Ennio* quae scripsi, iis haec adiicienda sunt. 1) *Burmannus* in nota ad Sulpiciae satyram v. 46. pag. 432. Poetar. minor. lat. tom. II. arbitratur, etiam inter veteres, Solinum ac Plinium (H. N. VII. cap. 30. vbi v. Harduin. qui aliorum quoque excitat testimonia, tom. I. p. 392. ed. Basil.) errare, qui maiorem Africanum iussisse statuam Ennii sepulcro suo imponi tradant, quum Ennius diu post Scipionem priorem obierit: Scipionem enim vita defunctum esse a. v. c. 570. vel, vt alii, a. 571. vel secundum Bentleium a. 566. Ennium vero demum a. 585. natum annos LXX. quamquam illa communis opinio, Ennium sepulcro Scipionum esse illatum, posset eo infirmari, quod veteres scriptores nihil de sepulcro dicant; sed tantum de statua posita in monumento gentis Corneliae, ita vt Scipio nuper ante mortem eum potuerit statua honorasse. Atque *Burmannus* hanc sententiam iam fouerat in not. ad *Ouid.* arte amator. libr. III. vers. 409 sq.

Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus,
Contiguus poni, Scipio magne, tibi.

vbi *poni* non de sepultura, sed cum Parrhasio, de eius statua, e marmore posita in sepulcro Scipionis, capit, et ita quoque interpretatur Iagemann, auctore Tiraboschio, l. mem. pag. 128 sq. Sic *Valer. Max.* VIII. 14. nr. 1. Africanus, ait, Ennii poetae *effigiem* in monumentis Corneliae gentis *collocari* voluit, quod ingenio eius opera sua illustrata iudicaret.

2. Ennius scripsisse dicitur tragoediam *Dulorestes:* quod cl. *Sturz* in Allgem. litterar. Anzeiger a. 1797. nr. 94. pag. 959. idem esse ac *Dolorestes*, acute docet, quia Orestes non vi, sed dolo vsus sit ad interficiendam matrem cum adultero, et quia Latini Graecorum *o* saepe per *u* expressissent, vt ex ἐντος facerent *intus*, etiam alias *o* in *u* mutarent, ex gr. *sedulo*, h. e. *sine dolo;* quia denique Graeci quoque, praesertim Iones, *ου* loco *o* posuissent, e. g. μȣνος pro μόνος etc.

3. In Nachträgen zu Sulzers allgemeiner Theorie der schönen Künste, Vol IV. part. 2. Lipsiae 1796. 8. egit cl. *Manso* de satiricis poetis rom. et quidem de *Ennio*, cuius satira diuersa fuisset a Graecorum satiricis ludis sillisque et Romanorum Attellanis, pag. 412 sqq.

Ad pag. 85. §. 5. nr. 1. lin. 4.

scr. *Drakenborch.*

Ad pag. 86. nr. 4.

De editionibus v. quae ego in Introd. I. pag. 67 ſqq. iam adtuli; inprimis cl. *Schneider* in praef. ad tomum I. ſcriptorum R. R. et in indice editt. in parte poſter. tomi IV. pag. 73 ſqq. Hic ed. ſcriptorum R. R. *Ienſoniana*, Venet. 1470. aſteriſco notatur, quo ſignificatur, ab editore illam eſſe tractatam: cel. tamen *Panzer* in A. T. III. pag. 89 ſq. vbi de editione Ienſon. Veneta 1472. multus eſt et alios V. D. laudat, priorem illam a. 1470 fabulam eſſe contendit. Item *Bure* in bibliogr. inſtruct. vol. de la Jurispr. et des Sciences et des Arts n. 1526 ed. a. 1472. primam eſſe ſcribit et copioſe eam deſcribit. — De *Merulae* enarrationibus in ſcriptor. de R. R. v. *Zeni* diſſertaz. Voſſiane, tom. II. pag. 64.

Editio *Barthol. Bruſchii*, Regii, 1482. fol. habet peculiares quasdam lectiones, ex emendatione an vitio operarum ortas, iudice Schneidero.

Editionem ſcriptor. R. R. ſine loci nota, a. 1488. fol. citat *Maittaire* A. T. IV. p. 500. ex catal. Commelin.

Columella de cultura hortorum ſeu *ſcriptores R. R.* carminice, Parmae 1478. fol. Haec editio citatur quidem a Beughemio, incunab. typogr. pag. 48. ſed dubia videtur *Iren. Affò* in Saggio di Memorie ſu la tipografia

Parmense del sec. XV. Parmae 1791. m. 4. pag. LXVII.

Scriptor. R. R. cum commentar. *Phil. Beroaldi*. Bonon. impensis Bened. Hectoris. 1494. fol. — Regii, impensis Dionysii Bertochi. 1496. et ibid. impens. Franc. Mazali. 1699. fol. v. *Panzer* A. T. I. p. 228. II. p. 394 et 395. — Bononiae, imp. Bened. Hectoris 1504. fol. de qua v. *Maittaire* II. p. 168. — Dubiae aut spuriae habentur edd. *Bonon*. 1496. (ex errore vel anni vel loci typographico in catal. Hulsiano I. pag. 108.) et *Veneta* 1496. fol.

Aldinam edit. a. 1513. non reperi in libello, Serie dell' Edizioni Aldine ad h. an. Nec *Freytag* in adpar. litt. II. pag. 1336 sqq. eam, vti scripseram in Introd. I. pag. 68. sed ed. a. 1514. curate descripsit. Priuilegii igitur subscriptione, a. 1513. facta, inductus cum aliis fueram. — Alteram editionem *Aldinam* a. 1533. in 4. (in catal. Pinelliano I. pag. 299.) aut mai. 8. (in Goetzii memor. bibl. Dresdens. II. pag. 76. vbi a pag. 73 — 78. quaedam auctorum R. R. editiones indicantur,) haud parum differre, docuerunt *Chr. Fr. Rottboel*, medicus Hauniensis, in Obss. in Catonem, in noua collectione Actor. societatis regiae Hauniens. diss. 4. pag. 231 sq. et seorsim Hauniae 1790. (cuius commentationis inscriptionem paullo post dabimus,) atque *Schneiderus*, qui praeter ea monet in praef.

praef. Aldinam ed. priorem esse a Gesnero neglectam. „Ad Aldinam vero vsque, (ait cl. *Schneider* in praef. pag. V.) vna fere atque eadem est secta editionum principum, quae codicum fidem sequi videntur, et saepenumero cum antiquissimo Politiani libro consentiunt, quamquam raro eas Victorius inspexisse et comparasse videtur. Aldinae auctor *Iucundus*, Veronensis, architectus, cum antiquis exemplaribus contulisse se, profitetur, hos libros, accurateque emendasse adhibito iudicio amicorum et doctorum hominum. Codices scriptos quos atque vnde depromtos habuerit, non dixit, ex quibus tamen lacunas priorum editionum suppleuisse videri voluit. Multa sane is loca tentauit et mutauit, sed tamen fere corrupit et peruertit." Hactenus Schneiderus. Et tamen facta est basis Iuntinae vtriusque, ex recognitione et cum indice *Nicolai Angelii*, aliarumque editionum. Prior autem Iuntina prodiit Florentiae 1515, posterior vero, quae adiuncta habet Codri scholia ad Palladium de insitione, ibid. 1521. mai. 8. De qua vtraque edit. v. *Bandini* annal. Iuntar. typogr. part. II. pag. 88 sq. et pag. 171 sq. Atque Philippus Iunta in praef. ad Victorium scripta, adfirmat, Angelium multa turgida resecuisse, hiantia suppleuisse, poliuisse cariosa, tumentia complanauisse. At Schneiderus iudicat, Iuntinas edd. satis fideliter expressisse Aldinam, nisi quod perpau-

cis in locis eam posuerit lectionem, quam deinde ex codicibus suis protulit Victorius; itaque esse credibile, Angelium codices scriptos adhibuisse ad corrigendos hos rei rusticae scriptores.

Ad pag. 86. *lin. vlt.*

Editio *Basil.* 1521. 8. (quae rarissime abit ab Aldina,) continet *M. Terentii Varronis* libros III. de agricultura et *M. Catonis* libr. de rebus rusticis.

Ad pag. 87. *lin.* 1.

Editio a. 1528. habet in exemplo quodam *Rottboelli* in fine notam: *Excusa sunt opera, Tiguri apud Iacob. Mazochium a. sal.* MDXXVIII. quae verba non exstant in exemplo, quod habuit Schneiderus, sed annus seorsum adnotatus est. In exemplo autem bibl. Gottingensis est praeterea notitia typographi, esse ex Aldino exemplo repetitum; sed tamen alia exemplaria comparata.

Scriptores R. R. *Paris.* venundantur Iodoco Badio Ascensio, 1529. fol. Promissa in auersa tituli pagina Codri scholia in Palladium de insitione in libro ipso non dantur: neque sunt in repetita illa editione *Parisiis* apud Galeotum a Prato — prelo Antonii Augerelli, 1533. fol.

Ex Aldina etiam fluxerunt edd. scriptorum R. R. *Basil.* apud. Heruag. 1535. mai. 8.

aut min. 4. — Lugdun. cum Georgii Alexandrini enarrationibus et Ph. Beroaldi adnotatt. in Columellam, (teſte Schneidero.) III. Voll. apud Seb. Gryph. 1535. 8. — et cum iisdem enarratt. atque adnotatt. Coloniae apud Io. Gymnicum. 1536. 8. in bibl. Dresdenſi, teſte *Goetzio* l. m. pag. 76. — De aliis editt. Gryphianis v. *Fabr.* B. L. I. pag. 34. et meam Introd. prolegg. pag. 69. at de edit. Gryphiana a. 1548 et 1549. adhuc eſt adnotandum, illi additas eſſe cum peculiari titulo: Enarrationes vocum priſcarum in libris de R. R. per *Georg. Alexandrinum.* *Philippi Beroaldi* in libros XIII. Columellae annotatt. *Aldus* de dierum generibus, ſimulque de vmbris et horis, quae apud Palladium: apud Seb. Gryphium. Lugduni 1549. 8.

Cato (ex rec. Victoriana,) et *Varro* (ex rec. Scaligerana,) adiuncti ſunt methodo ruſticae Catonis atque Varronis praeceptis aphoriſticis per locos communes digeſtis, a *Theod. Zuingero* typice delineatae et illuſtratae. Baſileae 1576. 8.

Ad pag. 87. *fin.*

De editt. Gesner. Bipontina et Manhem. v. prolegg. §. IV. pag. 42.

Ad pag. 88. *lin.* 3.

Editio ſcriptor. R. R. latinorum nouiſſima, eaque critica et egregia eſt ea, quam curauit

rauit cl. *Schneider*, et quam ſupra pag. 33. iam laudaui. In tomo primo inſunt *Cato* et *Varro:* atque pag. 326 ſqq. Iulii Pontederae de veteri ſcribendi ratione epiſtolae duae. Pars IIda tomi primi complectitur commentar. de Catonis vita, ſtudiis et ſcriptis eiusque filio, et eruditum commentar. in Catonis ac Varronis libros de R. R. In priore comment. pag. 10 ſq. ſtatuit cl. *Schneider* probatque, Catonem in iuuentute a ſtudiis litterarum, quae tunc nullae, niſi graecae, eſſe poterant, ſi a rerum romanarum hiſtoria disceſſeris, alienum et totum reipubl. gerendae, iuri dicundo, cauſſisque in foro agendis deditum, quum tandem ille aetatis feruor mitigatus fuerat, animum litterarum ſtudiis excoluiſſe; non igitur plane ſenem, ſed *ſeniorem*, arripuiſſe ſtudium litterarum, non graecarum ſolum: poſtea dubitat, num talis ad nos peruenerit Catonis liber de re ruſtica, qualem ille ad filium perſcripſerat, et variis pannis ex aliis Catonis libris adſutis auctum atque interpolatum fuiſſe a Grammaticis, ſuſpicari videtur: denique de *originibus* Catonis pauca addit. Pag. 610 ſqq. tom. II. dedit comment. de trapeto torculario et prelo Catonis, in qua etiam libellum *Alb. Ludou. Fred. Meiſteri* de torculario Catonis vaſis quadrinis, (Goettingae 1765. 4.) comparauit atque examinauit, aliaque ſcripta, in quibus cella Catonis

tonis torcularia cum vaſis oleariis, i. e. trapeto et prelo quadriiugo, explicatur atque illuſtratur, aut de trapeto, in Stabiarum ruinis reperto, agitur, curioſe ſciteque recenſuit, additis tabulis aeneis. Pag. 661 ſqq. legitur Explication raiſonnée des Plans figurés du Preſſoir à quatre Equipages complets et du Trapete, par M. *Goiffon*, de l'Ecole royale veterinaire: rapportée dans la Traduction françoiſe de l'Ouvrage de Caton. ex tom. I. pag. 197—216. Pl. I. II. — In tomo IV. part. poſteriore ſ. tertia ſunt *Iulii Pontederae* curae poſtumae ad Catonem, Varronem et Columellam, excerptae ex illius Epiſtolis ac diſſertationibus II. tom. cum praefatione et notis Ioſ. Ant. Bonati, Pataui 1791. 4.

Ad pag. 88 *lin.* 21.

Cato et Palladius gallice verſi ſunt a *Saboureux*. Pariſ. 1775.

Ruſtici latini volgarizzati. *Marco Porcio Catone* de R. R. con note. tom. I. traduzione del D. *Giangironamo Pagani*. Venet. 1792. 8. v. Ien. Allg. L. Z. a. 1795. nr. 137. menſe Maio pag. 332 ſqq.

Ibid. ad ſect. 5.

Textus Catonis, cum editionibus vett. comparatus, multis locis emendatur et explicatur in libro, danice ſcripto, tum in collectione noua ſcriptorum ſocietatis regiae Danicae, tum ſeparatim quoque edito:

An-

Anmoerkkninger og Oplysninger til *M. Porcius Cato* de re ruſtica, in drettede efter den Gesnerſke Vdgave. Med Strelitziae reginae Beſkrivelſe ſom et Anhang. Af *Chriſten Friis Rottboell*, Prof. Med. Hauniae. 1790. Plura emendationum exempla cum cenſura quarumdam et obſeruationibus praebentur in Goetting. ephem. litter. a. 1792. ſcid. 10. pag. 92 — 95.

Multa loca *Catonis*, *Varronis*, *Columellae*, *Palladii* ac *Plinii* ad rem ruſticam pertinentia, corriguntur aut explicantur, immo vniuerſa res ruſtica Romanorum antiqua illuſtratur in:

The Husbandry of the Ancients in two volumes, by *Adam Dickſon*, A. M. late Miniſter of Wittingham. Edinburgi 1788. 8. II. Voll. cum figura aratri romani. Auctor mortuus eſt. a. 1776. v. Goettingenſes ephem. litter. a. 1790. plag. 15. pag. 145 — 152. et Gothan. ephem. litter. a. 1790. plag. 31. pag. 241 ſqq. vbi potiores illorum locorum emendationes excerptae leguntur.

Ad pag. 89. §. 6. nr. 2. lin. 1. leg. *Sarſina*, et lin. 5. l. *pauper factus eſt*.

Ad pag. 90. *poſt lin.* 14.

Comoediam, *Philodoxium* inſcriptam, lPautoque adtributam a Simlero in biblioth. Gesneri a c. 118. et ſub nomine comici veteris

teris *Lepidi* editam ab Aldo, ſubleſtae eſſe fidei, in Introd. I. pag. 201. iam adnotaui. Illam vero parentem habuiſſe *Leon. Baptiſtam*, *Albertum*, ſ. *de Albertis* ſaeculo XV. docuit *Mazzuchelli* in: gli Scrittori d'Italia, vol. I. part. I. pag. 316. nr. V. et ex eo *Adelung* in Fortſetzungen und Ergänzungen zu Jöchers Gel. Lexicon. I. p. 426.

Ad pag. 90. lin. penult. not.

Poſt *pag.* 14 *ſqq.* adde: *et Saxii reſponſionem ibid. pag.* 62. *B. C.*

Ibid. nr. 4.

De edit. pr. Venet. 1472. fol. v. cel. *Panzer* A. T. III. p. 87 ſq. et quos ille laudat viros doctos; tum *Ferdinand. Foſſium* in catal. codd. ſaec. XV. impreſſorum in bibl. Magliabechiana, tom. II. col. 369. nec non *Apoſtoli Zeni* diſſertazioni Voſſiane tom. II. pag. 65 ſqq.

Ibid. nr. 4. lin. 6.

Dele lineolam poſt *Fol.* et pone poſt voc. *Taruiſii*. De editt. Taruiſiana et Dauentr. eiusdem anni v. *Panzer*. I. pag. 354. nr. 5. et III. pag. 40. nr. 49.

Pag. 91. lin. 5.

Scribe: *Mediolani* 1490. v. *Saxii* hiſt. litterar. typogr. Mediol. pag. DLXXXVII. ibique not. *i.* *Panzer* II. pag. 61. nr. 332. et *Goetz* memorab. bibl. Dresd. I. pag. 90. qui ſcri-

ſcribit, eam editionem, iudice Taubmanno in nota mspta, conſpirare cum optimo mspto Camerarii et ideo meliorem eſſe omnibus editionibus. In praefat. tamen ad edit. ſuam Taubmann. iudicat, illam edit. eſſe interpolatam et edit. a. 1472. eſſe multis modis meliorem, atque paſſim adludere msto. Camerarii.

Plauti Comoediae cum interpretatione *Petri Vallae* et *Bern. Saraceni*. Venet. 1489. fol. in catalogo ſel. bibl. *Nic. Roſſii*. Romae 1786. mai. 8. pag. 69.

Plauti comoediae ex recenſione *Georgii Merulae*. Venet. 1495. 4. v. catal. bibl. Pinell. II. pag. 361. et cat. bibl. ducis *de la Valliere* II. p. 116.

Plautinae viginti comoediae cum notis *Petri Vallae* *) et *Rob. Saraceni*. Venet. 1498. fol. apud *Maittair*. A. T. IV. pag. 682. ex bibl. Bigot. et catal. de le Mercier.

Ad pag. 91. *lin.* 9.

Dele numeros 1485. — Editionem, mendoſam quidem, a. 1499. curatius deſcripſerunt *Goetz* in memorabil. biblioth. Dresd. I. pag. 91 ſqq. et *Foſſius* l. c. col. 370. adde, quae ſcripſi in Introduct. I. pag. 205. *Seemiller*

*) De hoc vide *Saxii* hiſtor. litter. typogr. Mediolan. pag. DXXXVII. vbi quoque recuſa legitur P. Vallae epiſt. nuncupatoria ante commentarios in Plauti comoedias.

miller in bibl. Ingolſtad. incunab. typogr. IV. p. 113. *Panzer* III. pag. 454. nr. 2485. et quos ille laudat V. V. D. D. Liber autem in duas diſtinctus eſt partes, quarum prior continet Petri Vallae commentatt. in loca ſelecta; in fine legitur: *impreſſum Venetiis aere et impenſa eruditi viri Marci Firmani.* Pars poſterior complectitur primum Bern. Saraceni emendationes in ſingulas Plautinas comoed. quas ſequitur folio VIII. textus Plaut. cum enarrationibus in marginibus poſitis. In calce: *impreſſum Venetiis* per Simonem Papienſem dictum Beuilaqua. Anno M. CD. XCIX. (1499.) XV. *Klendas* (ſic) *Octobris.* etc.

Plauti com. cum Bern. Saraceni et I. P. Vallae commentt. *Vlmae* 1499. fol. quae tamen editio merito videtur dubia cel. *Panzero* III. pag. 540. n. 54. nec eam memorat *Zapf* in älteſte Buchdruckergeſchichte Schwabens pag. 115 ſqq. inter libros Vlmae illo anno excuſos.

Plautus, ſine loco et anno. Mattaire IV. pag. 791.

Plauti comoediae viginti — emendatae per *Simonem Charpentarium* cum argumentis eiusdem ſ. l. 1500. 12. v. *Panzer.* IIII. pag. 73. et *Quirinum*, patrem purpuratum, de Brixiana litteratura part. I. pag. 42 et 44 ſq.

Plautus ex recenſione *Philippi Beroaldi.* Bononiae per Benedictum Hectoris bibliopolam. 1500. fol. v. *Roſſii* catal. l. c. Haec

editio ignota fuit *Mazzuchellio* (qui in tom. II. ſcritt. d'Italia part. II. pag. 1003 — 1017. multus eſt de Beroaldo eiusque ſcriptis): nam memorat tantum pag. 1015. edit. *Bonon.* 1503. ſed in praefat. ad hanc poſteriorem editionem, „cuius, (Plauti,) inquit Beroaldus, cum fabulas, hoc eſt L. L. delicias, enarrarem, operam dedi, et quidem operoſam, vt ab impreſſore noſtro Benedicto formatus veniret in manus ſtudioſorum emaculatior ſinceriorque, quam antehac alicubi ſit formis excuſus. Hanc autem *nouiſſimam recognitionem* Plautinam, vt ſub tuo nomine publicarem etc." Integram vero epiſtolam recudi fecit *Freytag* in adparatu litter. tom. II. pag. 1332 ſq. vbi editionem Bonon. a. 1503. diligenter deſcribit et de Plauto quaedam dixit; de Beroaldo autem plura tom. I. pag. 255 ſqq. et tom. II. pag. 889. Editio tamen a. 1500. citatur in Fabr. - Erneſt. B. L. I. pag. 16. atque adnotatur, I. Bapt. Pium caſtigationes et retractationes notarum ſuarum in Plautum ſubiecisse commentariis ſuis in Lucretium editis Bononiae 1511. fol. et Pariſ. 1514. fol. ſed omittitur ibi ed. Beroaldi a. 1503.

Plauti comoediae cum commentariis Bern. Saraceni et I. P. Vallae. Venetiis 1511. fol. Catal. *Pinelli* l. c. pag. 362. — Argentor. curante *Adolfo Mulingio*. 1508. quam laudat Taubmannus.

Ad pag. 92. *lin.* 4.

Loco 1512. lege 1514. in 8 mai. Nam diſerte editum eſt: „Ex officina Philippi de Giunta Florentini anno a Chriſtiana ſalute D. *decimo quarto ſupra mille.*" v. *Bandini* Annal. typogr. Iuntin. II. pag. 64 ſqq. vbi etiam epiſtola recuſa eſt nuncupatoria: in hac ſua editione, gloriatur, comoedias multo omnium eſſe emendatiſſimas, et hoc, ait, de plurimis vere licet gloriari, quod nos omnium primi, quos (ſic) legerimus prologum Bacchidibus dimidiatis; et primi actus initium diligentia noſtra repertum reſtituimus, Moſtellariae vero ſcenas vtique perturbatas et earum membra disiecta et confuſa in ordinem ſuum redegimus." De Sim. Carpentarii ac Nic. Angelii, et Aldi Manutii opera atque editt. v. *Erneſti* praef. ad Plautum p. IV — VII. — Recuſa eſt illa editio ibid. 1522. 8. v. *Bandin.* l. c. pag. 174 ſq. add. eundem tom. I. pag. 50 ſqq. de *Angelo Nic. Bucinenſi.* Exemplar cum adnotatt. msst. viri docti in Amphitrionem et Aſinariam, ſaec. XVI. exaratis exſtitit in bibl. Pinelliana. v. Catal. tom. II. nr. 4878. — Rurſus exiit *Plautus* ex officina Iuntina Florentiae per heredes Bernardi Iuntae 1554. 8. v. Pinelli cat. ibid. nr. 4881.

Ad pag. 92. *lin.* 14.

lege, *Andreae Aſulani.*

Ad pag. 93. lin. 1.

Lege: *Ex hac ed.* — et adde edit. *Plantinianam*, Antwerp. 1588. 24. in *Rossii* catal. pag. 173. — In cat. Burmanni II. pag. 16. memorantur *Plauti* opera, Lutet. 1576. fol. et Lambini ed. Lugd. 1577. fol. In catal. *Thottiano* IV. pag. 46. *Plautus* ed. opera Dion. Lambini cum indic. II. copios. Lutetiae. Io. Macaeus 1576. fol. — idem ed. opera eiusdem cum ind. Lugd. G. Hertmann. 1577. fol. Posterior edit. de qua plura scripsi in Introduct. I. p. 210. habet in fronte libri anni notam M. D. LXXVIII. (1578.) in meo quidem exemplo. *Heliae* praef. scripta est Lutetiae XV. cal. Nou. CIↃIↃLXXVI. nec nouae editionis aut curarum secundarum fit mentio. Forsan primi tantum folii fuit renouatio. In *Pinell.* occurrunt *Plauti* comoediae cum obseruationibus Lambini et aliorum: apud Petr. Sanctandreanum 1581. 8. cum notis msstis viri docti, (quae num eadem sit an alia, ac ea, quae in Fabr. Ern. B. L. I. p. 18. dicitur edita Lugd. apud Sanctandreanum 1587. 8. equidem nescio,) et *Plauti comoed.* a *Iano Dousa*, Lugduni Batau. Plantin. 1589. 16. et ibid. 1594. 16.

M. Accii Plauti comoediae XX. a *Ioach. Camerario* et *Io. Sambuco* olim emendatae, nunc adiectis C. Langii, A. Turnebi, H. Iunii et aliorum obseruatt. nitori suo restitutae. Francof. 1593. 8.

Ad

Ad pag. 94. *lin.* 2.

De aliis editt. huius et superioris saeculi v. Fabr. B. L. I. pag. 20. et editores Plauti Bipontinos, et meam Introd. I. pag. 214 sq. Inter antiquiores eminet Plautus Amstel. typis Ludou. Elzeuirii 1652. 12. tum ex recensione *Nic. Heinsii*, Lugd. Bat. 1635. 12. rec. Amstel. 1661. 12. — Add. *Plautus* pro didactica *Ratichii* recensitus. Cothenis Anhaltin. 1619. 8.

Ad pag. 94. *lin.* 6.

Plauti comoed. cum notis variorum et *I. Fr. Gronouii*. Lugd. Bat. 1664. 8. in catal. *Pinelli* l. c. nr. 4892. et in cat. bibl. Burmanni II. pag. 191. nr. 1202. Quomodo haec diuersa sit ab edit. a. 1669. dicere nequeo. Gronouii autem praefatio ad posteriorem edit. recusa est in edit. Ernestina. — cum commentar. et varior. notis ex rec. Gronouii. Amstel. 1684. 8.

Ibid. lin. 18.

Altera edit. Bipontina eaque critica est e recognitione noua et recensione *Brunckii*.

Editio *Paris.* typis Ios. Barbou, tom. I — III. 1759. 12. curata est a *Io. Capperonier*. Ad calcem tomi tertii additum est Lexicon Plautinum.

Plauti comoediae, ex recensione Io. Frid. Gronouii. Glasguae 1763. I — III. tom. 12. —

 Ex-

Exſtant quoque in colléct. poet. lat. *Mich. Maittaire* tom. I. et fragmenta, tom. II. Londin. 1713. fol. — et ſeparatim eiusdem cura, *M. Accii Plauti* comoediae. Londini, impenſis Iac. Tonſon. etc. 1711. 12.

Quasdam fabulas *Plauti* ſeparatim eſſe editas, in Notitia et in Introductione iam oſtendi. His alia adiungam.

De *Codro Vrceo* et ſupplemento CXXII. verſuum, quod *Aulułariae* adtexuit, v. *Quirini* ſpecim. litteraturae Brixianae I. p. 45 — 48. Editt. Aululariae a Codro Vrceo reſtitutae etc. indicaui in Introd. I. pag. 216. — Editio *Codri Argentina* cum Codri ſupplemento opera Io. Prüſſ, in 4. ſine anni nota prodiit. — Aliam edit. a. 1520. 8. reperimus in catal. Burmanni II. pag. 191.

Plautina dicta memoratu digna, a *Bono Accurſio* collecta ſ. an. et loci nota; in 8. charta tamen Gerardi de Flandria et circa a. 1475. impreſſa videntur cl. *Panzero* in A. T. III. pag. 33. nr. 11.

In *Maittaire* A. T. memorantur editt. *Pariſin.* ſingularum fabularum ſequentes in forma 4. Amphitryo, Aſinaria, Aulularia, cum notis, apud Morrhium. 1530. et apud Vaſcoſan. 1534. — Amphitryo, apud Io. Lodoic. Tiletan. 1545. et ap. Libert. 1617. — Amphitryo et Aulularia, ap. Vaſcoſan. 1545. — eaedem, ſtudio Ioach. Camerarii emendatius, quam vnquam ante edita, ex typogr. Mar-

thaei

thaei Dauidis. 1555. — Aſinaria, 1546. — eadem ex typograph. Matth. Dauidis. ſtudio Ioach. Camerarii etc. 1555. — Menaechmi, ap. Libert. 1621. — Plautini ſales ex primo actu Aſinariae, ex typogr. Steph. Prevoſteau. 1601. 4.

In *Io. Henr. Leichii* libro de origine et incrementis typogr. Lipſienſis, memorantur editiones Lipſiae excuſae:

Aſinaria, 1506. fol.

Amphitryo. 1511. fol.

Truculentus et Stichus. 1512. fol.

Aulularia, Caſina, Ciſtellaria, Menaechmi, Miles et Perſa: per Iac. Thanner. 1513. fol.

Trinummus. 1514. fol.

Tum:

Querolus (ſiue Aulularia) numquam antehac edita, a *P. Daniele Aurelio*. Pariſ. apud Rob. Stephan. 1564. 8.

Querolus, cum notis variorum. 1595. 8. (v. Burmanni I. catal. p. 232. et Introd. I. pag. 217.)

M. Accii Plauti Aulularia emendatius edita et commentariis illuſtrata ſtudio *Antonii Benedicti* Soc. Ieſu. Accedunt eiusdem animaduerſiones criticae. Romae typis Generoſi Salomoni. 1754. 8. Vſus eſt *Benedictus* edd. antiquis et codd. msstis Mureti in bibl. collegii Romani. Valde autem laudatur a

Mazzuchellio in Scrittori d'Italia, tom. II. part. II. pag 813.

M. Accii Plauti comoediae duae, ex recensione Io. Frid. Gronouii. Ienae 1788. 8.

M. Accii Plauti Rudens, ad editt. antiquarum fidem, tum ad criticorum emendationes et ad metricae legis normam passim refecta. Edidit *F. Wolf. Reitz.* Lipſ. 1789. m. 8. Eſt noua recenſio, et critica eruditaque editio, in qua Reitzius metricae legis normam et Bentleianam comicorum emendandorum rationem maxime ſectatus eſt. Atque compara libellum doctum: *M. Accius Plautus und Fridr. Wolfgang Reitz, von Berend Cordes.* Kilon. 1793. 8.

Ausgeſuchte Schauſpiele aus dem *Plautus* und Seneca, zweckmäſsig abgekürzt von *Schulze* und *Heuſinger;* etiam ſub titulo: *Encyclopädie der lateiniſchen Claſſiker. Erſte Abtheilung. Römiſche Dichterſammlung, erſter Theil — Herausgegeben von Io. Heinr. Aug. Schulze,* Rector in Oſterode. Brunſuici 1790. 8. cum commentario (ſ. erklärende Anmerkungen), ibid. 1790. 8. Excerptae autem ſunt fabulae Plautinae, Aulularia, Pſeudolus et Trinumnus.

Alex. Roſaei colloquia Plautina viginti, ex totidem Plauti comoediis excerpta et annotationibus illuſtrata. Londini 1646. 8.

Florilegium Plautinum, ſeu praecipua loca et ſententiae, quae occurrunt in comoediis

diis M. Accii Plauti, collegit et edidit *Frid. Christ. Sickel*, theologiae et philologiae cultor. Bremae 1794. 8.

Ad pag. 95. *lin.* 1.

Corrige *De Limiers*. — De versionibus *gallicis*, et vero de Plauto ipso, eius ingenio et dicendi genere, comparato quoque cum Terentiano aliorumque, cum primis Dacieriae, Fabri filiae, et Rollini (tom. XII. historiae antiquae) iudiciis de Plautinis fabulis copiosus est Abb. *Goujet* in Bibliotheque Françoise etc. tom. IV. (Paris. 1744. 8. p. 341 — 404. Pag. 350 sqq. agit de versione a *Marolles* facta cum textu lat. Paris. 1658. IV. vol. 8. et pag. 350 sqq. de anonymi cuiusdam prosaica versione *captiuorum* gall. cum textu lat. Paris. 1666. et *Costei*, Amstelod. 1716. 12. de cuius versione variorum iudicia adferuntur: pag. 370 sqq. de versione fabb. *Amphitryon*, *Rudens* et *Epidicus*, a Dacieria facta, cum textu latino. 1683. it. 1691. III. tom. 8. — Pag. 379 sqq. de versione, auctore *de Limiers*. — Pag. 396 sqq. de versionibus atque imitationibus singularum comoediarum gallicis. — Plautus gallice versus a *Guendeville*. Leid. 1719. 8. X. tom. Adde *Fabr*. B. L. I. pag. 22 sq.

Versionibus *germanicis*, a cl. *Degenio* in Versuch einer vollständigen Litteratur der deutschen Uebersetzungen der Römer, part. II. (Alten-

(Altenburgi 1797. 8.) pag. 249 ſqq. enumeratis adde, cl. *Borheckium*, Prof. Duisburgenſem, primum in libro: Neue Litteratur und Völkerkunde für das Jahr 1789. nr. 11. m. Nou. pag. 503 ſqq. edidiſſe e *Captiuis* actum III. germanice verſum; dein integram comoediam.

M. Ac. Plauti Capteiui. Die Gefangenen, ein Luſtſpiel des Plautus: überſetzt und erläutert von D. *Aug. Chriſtian Borheck.* Hamburg 1798. (rectius, 1797.) 8. Plurium comoediarum verſionem promittit.

Des *Plautus groſsſprecheriſcher Officier*, ins Teutſche überſetzt von M. *Sigm. Adam Gock*, Praeceptor an der Schule zu Münſingen, (cum praefat. Seyboldi.) Reutlingae 1797. 8.

In linguam *italicam* plures Plauti fabulae ſunt translatae: quarum editiones et virtutes ſi quis noſcere cupit, is adeat *Paiton* Biblioteca degli Autori antichi gr. e lat. volgarizzati, tom. III. pag. 118—131. add. Bibliothecam *Smithianam*, Venet. 1755. 4. pag. 377. et catal. bibl. Pinellian. tom. IV. pag. 448 ſq. vbi cl. *Morell.* n. 3086. de rariſſimo exemplo, *Plauto L' Aſinaria* ſ. l. et a. (Venet. ſaec. XVI.) 4. agit. Adde: *Plauto* Commedie volgarizzate da *Niccolo Eugenio Angelio*, col testo Latino. Napoli 1783. X. voll.

Ver-

Verſiones *anglicas* recenſet cl. *Brügge-mann* in: A View of the engliſh editions — of the ancient Greek and Latin Authors pag. 457 ſqq. Sunt vero

Menaecmi — by W. W. (*William Warner.*) London. 1595. 4.

Amphitryon, Epidicus, and Rudens, made Engliſh: (proſe) with critical Remarks upon each Play. (praefixa eſt comparatio Plauti et Terentii, auctore *Laur. Eckard.*) Londini 1694 12. — rec. ibid. 1716. 12.

Amphitryon. (proſe) with a diſſert. and the life of Plautus, by *Tho. Cooker.* Londini 1746. 12. (cum lat. textu.) — rec. ibid. 1748. 1750. 12.

The Merchant — into familiar blank verſe, by *Georg Colman.* Sequenti Thorntoni verſioni inſerta et ſecundo tomo Terentianarum comoediarum verſionis, ed. II. Londini 1768. 8. pag. 301 — 388. adnexa eſt illa interpretatio.

The comedies of Plautus translated into familiar blank Verſe, by *Bonnel Thornton.* London. 1767. 8. II. voll. — Edit. ſecunda correcta, ibid. 1769. 8. II. voll. Comedies of Plautus translated into familiar blank Verſe, by the Gentleman, who translated the Captives. (*Rich. Warner.*) Lond. 1772. 8. vol. III. et IV. — 1774. vol. V. et vltim. cum animaduerſionibus ex Lambini, Taub-

manni,

manni, Gronouii, Marollesii, Limieri aliorumque edd. excerptis.

Ad pag. 96. *nr.* 6.

Iis, quae in Introd. I. pag. 218 sqq. et in notitia breu. pag. 96. collegi, alia scripta, in quibus de Plauto agitur, possunt adiici.

Meursii Exercitatt. criticae s. curae Plautinae, cum obss. miscellaneis, libr. IV. Lugd. Bat. 1599. 8.

D. Io. Is. Pontani, Prof. Hauniensis, *analectorum libri tres* continent varias ad Plautum, Apuleium, Senecam, ac passim ad historicos antiquos et poetas, censuras. Rostoch. 1599. 4.

Acidalius et Muretus in Tacitum, et Succou. in Plauti Trinummum. Hannou. 1607. 8.

Fr. Floridi Sabini apologia in Plauti aliorumque L. L. scriptorum calumniatores: acc. eius liber de iuris ciuilis interpretibus. it. de *Iulii Caesaris* praestantia libr. IV. it. lectionum subsesciuarum libr. III. Basileae 1540. fol.

Eruditorum aliquot virorum de comoedia et comicis versibus commentationes: itemque in *Plautum* annotationes: et alia, quibus totus fere *Plautus* explicatur. Autores sequens pagina indicabit. Basileae, ex offic. Heruagiana per Euseb. Episcopium. 1568. 8. — Insunt vero *Lilii Gregor. Gyraldi* de comoedia

moedia eiusque adparatu: *Iul. Caes. Scaligeri* de comoediae origine et de comicis verſibus liber: *Andr. Alciati* de Plautinorum carminum ratione: it. de Plautinis vocabulis Lexicon: *Ioach. Camerarii* de verſibus comicis et in Plauti comoedias adnotatt. ab auctore recognitae et auctae: *Caroli Langii*, *Adr. Turnebi*, *Adr. Iunii* et *Coelii ſec. Curionis* variae Plauti lectiones.

Euſtachii P. Aſini Cumani fraterculus ex Plauti electis electus. 1619. 8.

Chr. Waſius in libro, ad rationem artemque praecipue comicorum latinorum metricam cognoſcendam vtili, *Senarius, ſiue de legibus et licentia veterum poetarum*, Oxonii 1687. 4. permulta Plauti loca explicat illuſtratque.

Anone Cartagineſe, cioè vera ſpiegazione della ſcena prima dell' Atto V della Commedia di *Plauto* in *Poenulo* etc. dal Canon. *Giov. Pietro Agius de Soldanis*. Romae 1757. 4. Linguam, qua hodie vtuntur incolae Maltae inſulae, eſſe eandem, qua olim Carthaginienſes vtebantur, arbitrans, ex illa lingua verſus XVI. in poenulo Plauti explicat et in latinam transfert. v. ephem. litterar. Erlang. a. 1758. ſcid. 38. pag. 381 ſqq. vbi verſus illi ex latina Soldan. interpretatione ſunt repetiti.

Horatii de Plauto iudicium (in arte poet. verſ. 270.) comparatum cum *Ciceronis*

de

de eo iudicio (de Offic. I. 29.) examinat *Hurd* in commentario ad Horatii epiſtolas ad Piſones et Auguſtum anglice ſcripto, edit. V. Londini 1766. 8. vol. I. pag. 214 ſqq. et ſecundum *Eſchenburgii* verſionem german. Lipſiae 1772. mai. 8. vol. I. pag. 196 ſqq.

Thomas Harmar in: Obſervations on divers paſſages of ſcripture etc. Lond. 1787. 8. vol. III. et IV. plura Plauti loca illuſtravit. v. *Brüggemann* l. c. p. 460.

Excerpta vberiora ex *Plauto*, *Terentio* et *Seneca* dedit Petr. Neapol. *Signorelli*, in tom. II. hiſtoriae criticae theatrorum, (italice ſcriptae,) Neapoli 1787. III. tom. 8.

C. H. Ruhkopfii progr. Ueber die Methode, den Plautus mit der ſtudierenden Jugend zweckmäſsig zu leſen. Stadae 1785. 4.

Em. Lindner — tentamen ſtricturarum in quasdam *M. Accii Plauti* comoedias. Baſil. 1789. 4.

De Plauti Perſa, inprimis expoſitione voc. Perſici *Sagaraſtio*, ex mente auctoris, *Streitaxt*, bipennis, in *Wahlii* Magazin für alte Litteratur. Caſellis 1786. 8. part. II. nr. 3.

Nubem et aliorum librorum, in quibus de Plauto agitur, aut ille illuſtratur, et verſionum in linguis hiſpanica, anglica etc., nec non imitationum excitauit *von Blankenburg*

in

in litterarischen Zusätzen zu I. G. Sulzers allgemeiner Theorie der schönen Künste. vol. II. p. 500—503. — Multa loca *Plautina* critice et grammatice persequitur *Scriuer.* in Opp. philolog. et poet. a Westerhou. editis; item *Tanaq. Faber* passim in Epistolis. Sed acute iudicat Lacermus, (Bartholus) ad Mil. glor. II. 1. 36. de scriptorum editorumque libror. mendis et criticorum audacia.

Ad pag. 97. *nr.* 5. *lin.* 2.

Ad locum Horatii citatum vide *R. Hurd* in commentario ad Horatii epistolas II. paullo ante citato, e versione german. *Io. Ioach. Eschenburgi* pag. 320 sq.

Ad pag. 97. *nr.* 7.

De fraude a *Mureto* commissa, versibus Attio tragico et Trabeae comico ab illo adfictis et a Ios. Scaligero pro genuinis habitis v. *Bayle* in Diction. vol. IV. p. 392 sq. nou. edit. et *Fabr.* B. L. III. pag. 236 sq.

Ad pag. 98. *nr.* 5.

Veriorem libri inscriptionem annique notam adponam: *Delle Memorie di M. Pacuvio, antichissimo poeta tragico dissertazione di Annibale di Leo.* In Napoli 1763. mai. 8. In §. III. pag. 9. tempus, quo in lucem editus est Pacuuius, adserit ille a. v. c. 534. laudatque locum *A. Gellii* libr. XVII. N. A. cap. 21. fin. de illo anno: *Neque magno interuallo*

teruallo Q. Ennius, et iuxta Caecilius, ac Terentius, ac ſubinde Pacuuius, et Pacuuio iam ſene Accius, *clariorque tunc in poematis eorum obtrectandis Lucilius fuit.* Tum copioſus eſt de vera eius patria, commoratione Romae, coniunctione cum Ennio, num huius filia illius mater eſſe potuerit, (Pacuuium ſorore Ennii genitum fuiſſe, et clariorem picturae artem Romae feciſſe gloria ſcenae, ſcribit *Plinius* H. N. XXXV. cap. 4.) dein de eius ſtudio linguae Oſcenſis et tragicae poeſeos ac plauſu, quem tragoediis eſt conſequutus, (conf. *Cic.* de amicit. nr. 15.) de aliis eius poematibus comicis ac ſatyricis; de eius vſu et familiaritate cum *Accio* (vide paullo poſt notata); de eius reditu Tarentum, vbi illum paene nonagenarium diem obiiſſe ſupremum putat a. v. c. 624. §. 19 — 21. Item recenſet multa variaque eius opera, et editt. in quibus ſuperſunt fragmenta. Denique copioſus eſt de ſcribendi genere et Pacuuii et quod vniuerſe proprium erat hominibus illius aetatis. — Pauca de eo dedit *Nic. Toppius* in bibliotheca Neapolitana etc. Neapoli 1678. fol. pag. 202. adde *Cicer.* in Bruto cap. 64. ibique Wezelii notam, pag. 158.

Ad pag. 98. *nr.* 6, *lin.* 1.

Scrib. *Lucius Attius.* — *Hannibal de Leone* in libro paullo ante laudato, pag. 11. Attium

Attium esse a. v. c. 584. natum, (quod parum differt a rationibus anni 583.) scribit, testimonio Hieronymi in Chronico Eusebii fultus; atque pag. 38 sq. veterum quorumdam auctorum de scribendi genere Accii iudicia profert. Seni Pacuuio Attius multo iunior, quum proficiscens in Asiam Tarentum venisset, et diuertisset ad illum, tragoediam suam, cui Atreus nomen erat, desideranti legit. Quid de ea iudicarit Pacuuius, et modeste beneque Attius responderit, *A. Gellius* XIII. cap. 2. ex antiquioribus, qui de vtroque historiam scripserunt, narrauit. Vberius de Attio, eius aetate, (comparata et examinata Ciceronis narratione in Bruto cap. 18. praecipue cap. 28.) ingenio scriptisque disserit *Mazzuchelli* in Scrittori d'Italia, vol. I. part. I. pag. 54—58. Accium venisse Pisaurum, ibique mortuum esse, contra Baelium arbitratur: contra Bailletum autem monet in nota 19, poetam vita defunctum esse circ. a. v. c. 650. Adde *Cicer.* Brut. cap. 18. sect. 9. et cap. 64. sect. 6. ibique Wetzel. not. p. 158. in quo posteriore loco intelligenda esse *didascalica Attii*, scripta ad exemplum Eratosthenis et Callimachi Διδασκαλιῶν, cl. *Schneider* in epistola critica, ed. Wetzel. praemissa, scite monet explicatque, pag. XLI. et pag. XLV. de T. Accio. — Fabricii B. L. T. III. p 2 5 sq.

De Lucio Calphurnio Pisone, qui a frugalitate, *Frugi*, et a censoris munere, *Cen-*

ſorius cognominatus eſt, quae in Introd. I. pag. 268 ſqq. ſcripſi, iis adde: De MS. Calpurnii Piſonis de continentia veterum poetarum, quod olim fuerat in bibl. S. Victoris Pariſina, et notum factum per Merulam in huius praefat. ad Ennium, ac per Gisbert. Cuperum in huius epiſtolis, Amſterd. 1743. 4. vid. Intelligenzblatt der Ien. allgem. Litterat. Zeit. nr. 44. pag. 349. a. 1790.

De *Scaeuolis* et aliis Iureconſultis rom. antiquioribus v. *Bachii* hiſt. iurisprud. rom. ibique cit. V. D. p. 239. ed. Stockmanni. et ego diſſerui in Introd. I. pag. 269 ſqq. Ab illis Scaeuolis diuerſus eſt recentior Ictus *Q. Ceruidius Scaeuola*, de quo egit *Weſtenberg.* in diſſ. de iurisprudentia Q. Cerbidii (rectius Ceruidii) Scaeuolae, in eius Opuſculorum academicorum triade — ed. a *Ioſ. Lud. Püttmann*, Lipſiae 1795. m. 8. nr. 3. Ille autem Scaeuola Ceruidius, in Pandectis ſatis nobilis, multo ſerius vixit, eiusque inprimis conſilio in legibus edendis M. Antoninus vſus eſt. Multa quoque de illo disputauit *Franc. Balduinus* in disputatt. binis de iure ciuili ex Papiniano, recuſ. cum Balduini commentariis ad leges de iure ciuili, Voconiam, Falcidiam etc. cum praefat. Hier. Gundlingii. Halae 1730. 8. pag. 198 — 200. et ſaepius. — De Q. Mucio Scaeuola et aliis Ictis antiquior. v. quoque *Iagemann.* l. c. I. pag. 288 ſqq. — De Scaeuola v. quoque *Georg. Schubart.* de

fatis

ſatis iurisprudentiae romanae, exercit. II. cap. V. §. 55 et 56. pag. 172 ſqq. pag. 225 et 263. ed. *Chriſtiani Godofr. Tilling*. Lipſiae 1797. 8. alioſque de Scaeuolis libr. quos laudat *Saxius* Onom. liter. I. pag. 139. 141 et 142 ſq.

Ad pag. 98. nr. 1.

Tanaq. Faber in epiſtolarum libro II. ep. X. pag. 20 ſqq. ed. II. aetatem Terentii ita conſtituit, vt annum natiuitatis adſereret a. v. c. DLX. (ſed error typographicus eſt, et vel ſcribendum DLI. quod Terentius nouem annis natus eſt ante mortem Plauti, quem Faber a. v. c. DLIX. obiiſſe diem ſcribit: vel potius ſcribendum erat, Plautum eſſe mortuum a. DLXIX. quo facto a. Terentii nati incidit in a. v. c. DLXI.) Tum notas vitae Terentii, ſcriptae a Suetonio, adſperſit; denique quod vulgo dicitur de Terentio, eum ſequutum fuiſſe currum Scipionis pileato capite, fabulam eſſe docet.

Ad pag. 99. *nr*. 5.

Ego habeo codicem membranac. antiquum in 4. eleganter ſcriptum, paucis iisque haud adeo difficilibus lectu intellectuque compendiis litterarum vocumque adhibitis. Verſus, vti in primis editionibus, non ſunt diſtincti. Gloſſae, quae inter lineas ſcriptae ſunt nec illepidae, faciunt ad ſenſum verborum et orationis. In margine autem ſunt

ſcholia modo longiora, modo breuiora, a vulgatis diuerſa, in quibus vel fabulae et actionis ordo declaratur vel res verbaque explicantur. Sed fabula, *Phormio*, deeſt. Omnibus vero, excepta fabula, Eunuchus inſcripta, praemittitur Sulpicii Apollinaris periocha; ſed lectio et periocharum et textus ipſius ab exemplo Weſterhouiano haud raro, quantum ex collatione quorumdam locorum cognoui, modo bene, modo male diſcedit. Fini ſingularum comoediarum adſcriptum eſt: *Calliopius recenſui.* Quis autem hic fuerit, iure quaeritur. Grammaticum hunc, aut (vti in quibusdam dicitur codicibus) ſcholaſticum, non fuiſſe, (uti Eugraphius, medii aeui grammaticus, eſt opinatus,) recitatorem τȣ͂ *plaudite*, ex eo intelligi poteſt, quod, vti *Weſterhou.* ad Terentii Andriam V. 6. verſ. 17. p. 218 ſq. bene monuit, nec egit comoediam, nec modos fecit; ſed critici munere functus codices antiquos recenſuit. *Lindenbr.* ad loc. Andr. cit. intelligit quemdam criticum, Calliopium, qui nomen ſuum, ſiue verum fictumue hoc ſit, fabulis Terentii, a ſe recenſitis, more aliorum adſcripſiſſet. Atque *Barthius*, Aduerſar. VI. 20. fecit eum vero nomine *Alcuinum* magiſtrum, Carolo M. familiarem, ob philologiae et poeſeos ſtudium Calliopium dictum, quod quaſi ab ipſa Calliope formatus videretur. A qua ſententia parum aut nihil abeſt *Mehus* in ſcripto quodam

dam Coluccii Salutati de fato et fortuna. Is enim quoque intelligit *Alcuinum*, monachum Anglo-Saxonem, *Calliopium* aut *Calliopicum*, quo quidem voc. illo tempore *poeta* denotabatur, dictum. v. Osservazioni letterarie p. anno 1794. part. I. Florent. 1794.

Bibliotheca acad. *Erlangens.* habet *quatuor* codd. msst. vnum antiquum venustumque membranac. bonae notae, versibus distinctis in min. 4. et tres chartaceos recentioris aetatis, quorum vnus sub incunabula artis typographicae exaratus esse videtur. *Quatuor* autem illi codd. habent initio elogium illud, in antiquioribus etiam editis libris repetitum: *Natus in excelsis tectis* etc.

Donati commentarios ad nostram aetatem haud integros, et interpolatos peruenisse, patet ex collatione msstorum codicum et multis adnotationibus ad Donati commentar. Westerhouianis: adde Erasmi, Nannii et Tan. Fabri iudicia in praef. Westerhouii ad maiorem edit. fol. XX. qui probat Erasmi sententiam, esse scholia ex Donati, Asperi et Cornuti commentariis decerpta. *Ianus* quoque *Parrhasius* in libro de rebus per epistolam quaesitis, pag. 124 sqq. ed. H. Stephani 1567. 8. Donati in Terentium commentarios in dubium reuocat. A Donato quidem compositas esse editasque expositiones, et inscriptioni credit et eius auditori Hieronymo;

ſed ex his, quae confuſe circumferuntur, adfirmare non audet, quod Donati ſint propriae: e contrario plures aut minimum duas eſſe in vnam collatas, exemplis demonſtrat; aliaque plura in hanc dicit ſententiam. „Quod vero, (vt ait pag. 122.) Aemilius Aſper, Valerius Probus, Martius Salutaris, Flauius Caper et Helenius Acro ante Donatum commentarios in Terentium ediderunt, a Donato autem varias opiniones eſſe adlatas, teſte Hieronymo:“ tandem „commentaria, pag. 126. ait, quae circumferuntur in Terentium, ſuis auctoribus reddere, nemo poſſet, niſi vetera nactus exemplaria: quum vulgata ex vno corrupto confuſoque manauerint omnia.“ Quia Helenium laudat Aelius Donatus in Eunucho Terentii, Parrhaſius ibid. pag. 15. in nota 1 colligit: Aelium Donatum Chariſio poſteriorem, vel aequalem certe fuiſſe, quod Aruntii Celſi, Flauii Capri, Helenii Acronis in Terentium commentaria citet; Donati nusquam meminerit, non vtique facturus, ſi prius edidiſſet. — *Helenium Acronem* commentarios Adelphis Terentii non indiligentes adtuliſſe, teſtatur *Soſipater Chariſius* cap. de aduerbio, teſte *G. I. Voſſio* in Lexico etymol. voc. *ſedulus* pag. 462. vbi locis a Voſſio citatis addendus eſt *Donatus* ad Terent. Adelph. I. 1. 25. *ſedulus, ſecus a dolo*, i. e. *ſine dolo et impenſe:* ſed forſan illa obſeruatio a recentiore quodam grammatico adſuta eſt Do-

nati

nati commentariis. Adde *Fabr.* B. L. I. pag. 49 ſq. de veteribus Terentii interpretibus.

Ibid. circa fin. de edit. Mediolan. Ita ſcriptum eſt in catal. *Comitis de Rewiczky.* „Inter eas ſaltem huius comici edd. *quae anni indicium habent*, Mediolanenſis apud Zarotum 1470. pro prima eſt habenda.“ conf. de illa edit. *Saxium* in hiſt. litterar. typogr. Mediolanenſi, pag. 559. *Affò* in Saggio di Memorie ſu la Tipografia Parmenſe del ſec. XV. Parmae 1791. 4. pag. IX. ſq. vbi multus eſt de Zaroto, Parmenſi, ac *Panzer* V. C. A. T. II. pag. 11. qui ibid pag. 97. etiam ex Saxio pag. 613. memorat editionem *Mediolanenſem* in 4. ſine anni nota, impreſſ. per Magiſtros *Leonardum* et *Odolricum, ſocios.* At tamen alia editio vel antiquior vel ſuppar eſſe videtur. Editionem quidem *Argentoratenſem* in fol. ſine anni nota aliisque ſignis typographicis, charactere autem gothico mai. quo Virgilium impreſſit Mentelius, ex *Laire* ind. I. pag. 51. paullo vberius memorauit *Panzer* l. c. I. pag. 74. Sed eam vel 1469 vel ſaltem 1470 prelo exiiſſe, ex narratione in cl. *Meuſelii* Hiſtor. litterar. bibliograph. Magazin, part. VII. et VIII. Chemnitz 1794. 8. patet. Namque Seemiller reperit in bibl. quadam Donauwoerdenſi exemplar *Valerii Maximi*, cui additum eſt exemplar *Terentii*, vtrumque tamen typis Io. Mentelini, typographi Argentoratenſis.

Voluminis autem illius primus possessor, Sigism. Meysterlin hanc notam adscripsit: *Anno dni* MCCCCLXX *tempore nundinarum in Nölingen* (an Noerdlingen?) *emi ego fr. Sigismund. Meusterlin Terentii opus pro 1. flor. Rh. Valerii vero Maximi missum fuit in nomine propine a famoso eiusdem impressore dno Adolfo de Ingwilen, cuius tamen faciem nunquam videram.* Hic vero typographus fuit *Adolphus Ruschius*, a patria *Ingweiler*, *de Inguilen*, s. *Inguilanus* dictus, gener, atque adeo iam a. 1470. socius Mentelini. In Dictionnaire bibliographique des livres rares etc. tom. III. Paris 1790. m. 8. pag. 86 dubia aliis editio a. 1490. sine loco pro certa, saltem sine vlla suspicione et dubitatione habetur, et additur: „Vend 499 liv. à la vente de M. M. Perau et Mansart en 1722.

Mediolani saec. XV. aliquoties Terentii comoediae sunt euulgatae. a. 1474. fol. charactere rotundo, vt videtur, Christoph. Valdarferi. (v. catal. bibl. com. de la Valliere, tom. II. pag. 117. vbi aliae quoque edd. et antiquiores et recentiores memorantur, in his ed. sine vlla loci et anni nota, in 4. quam Bure circa 1475. prodiisse suspicatur.) a. 1476. fol. typis Ant. Zaroti. — *Eod. anno*, eiusdemque Zar. typis, *Donati* commentar. in Ter. comoedias. — *Ter.* a. 1477. et 1481. typis Zaroti fol. — 1491 et 1496. cum com-

commentar. Ael. Donati. fol. per Vlderic. Zcinzenzeller.

Pag 101. *lin.* 17. corrige *Vicentiae* loco *Vicentii*: ſed aliam edit. *Panzer*. III. pag. 508. ex aliis auctoribus memorat, quae caret Calphurnii comment. atque in Diction. bibliogr. l. c. pag. 86 ſq. quoque ſic indicatur: „*Ter. com.* opus impreſſum in Sancto Vrſo, Vincentiae diſtrictu per *Iohann. de Rheno*, die vltima Aprilis a. 1475. fol. Edition encore aſſez rare, dont on connoit peu d'exemplaires." Num igitur *Vicentin.* edit. illius anni per Herm. Leuilapidem exſtet, praeſtare non auſim. — *Ter.* cum comment. Donati et Calphurnii ſine vlla nota, (circ. 1475.) fol. in Pinelli cat. II. p. 377.

Terentium circa a. 1478. in monaſterio *Sortenſi*, (*Schüſſenried* in Sueuia,) excuſum memorat cenſor in noua vniuerſali bibl. germ. Kilon. vol. XIX. part. II. faſc. VIII. a. 1795. pag. 508.

Commentarius Aelii Donati ſiue textu Terentii, fol. typis ſplendidis ſine titulo et vlla alia nota ac ſignatura, niſi vt in calce legantur verſus *Raphaelis Zouenzonii Tergeſtini* ad Vindelinum Spirenſem:

Qui cupit obſtruſam frugem guſtaſſe Terenti
Donatum quaerat noſcere grammaticum.
Quem Vindelinus ſignis impreſſit ahenis,
Vir bonus: et claro preditus ingenio.

Exemplum est in biblioth. publ. Erlangensi. *Panzero* A. T. III. pag. 67. nr. 13. videtur circa 1470. excusus liber. Textus quidem comoediarum VI. ex emendatione *Raphael. Zouenzonii: impressit*, vt in calce dicitur, *Iohan. Agrippine Colonie decus*, prodiit Venet. 1471. fol. v. *Mittarell.* in adpendice libr. XV. saec. ad catal. codd. bibl. S. Michael. Venet. col. 441 sq. et *Pinelli* cat. II. pag. 377.

Editores Bipontini in indice editionum numerant XX editiones saec. XV. *Venetas.* Contra cl. *Panzer* in A. T. vol. III. inter libros, Venetiis e prelo exeuntes, enumerat circ. XXVIIII. Terentii editiones. Quare earum, quae in indice Bipontino desunt, editionum praeter eas, quarum iam facta est mentio, notitiam hic e Panzeri opere tantum dabo. — Ex recensione *Antonii Moreti*, sine a. nota, 4. mai. (v. notit. breuior. meam pag. 101. et *Panzer* III. p. 497. n. 2805.) — sine a. et loci nota in 4. sed eodem charactere, quo Ausonius, Venetiis 1472. prodiit, (*Panz.* III. 499. nr. 2826.) — ex emendatione *Raphaelis Regii.* 1473. fol. (*Panzer.* III. 99. nr. 135.) — cum interpretat. Ael. Donati, Venet. 1479. fol. in calce: Impressum Venet. per Nic. Girardengum, recognitumque per Mag. Franc. Dianam a. M.CCCC.LXXVIIII. (v. *Rewiczky* cat. pag. 6 sq.) — Editio *Veneta* cum comment. Donati, 1480. fol. apud

Mait-

Maittair. IV. pag. 413. ac *Panzer* III. pag. 160. eadem eſt ac ea, quae eiusd. anni per Andr. de Aſula et Barthol. de Alexandria ab eod. *Panzer* IV. pag. 434. ex Thott. catal. VII. pag. 86. citatur, — cum comm. Donati et Io. Calphurnii in Heauton. 1482. fol. — et per Baptiſtam de Tortis. 1483. fol. — cum Donati comm. per Herm. de Lichtenſtein. 1483. fol. — per Dionyſ. et Peregrin. Bonon. 1485. fol. — per Iac. de Paganinis, Brixienſ. 1491. fol. — cum Donato et Calphurnio etc. per Bonet. Locatellum. 1492. fol. — per Simon. Beuilaq. 1495. fol. — cum Donati, Calphurnii et Iuuenalis commentar. per Sim. de Luere impenſis Lazari Soardi, 1497. F. (de qua edit. quae eſt quoque in bibl. Erlang. v. quae ſcripſi in Introd. l. cit. pag. 238 ſq. et *Panzer.* III. pag. 417. nr. 2232.) — per Lazarum de Soardis. 1499. fol. (v. *Foſſ.* cat. bibl. Magliab. tom. II. pag. 643 ſqq. qui quoque pag. 642 ſq. de vtraque *Taruiſiana* edit. a. 1477. et an. 1481. docte et curate diſſerit.) — Denique Venet. 1500. 4.

Foſſius l. c. col. 637 ſqq. de duabus antiquis rarisque editionibus eſt copioſus: quarum altera in 4. mai. caret notis typographicis: per quam occaſionem agit ille de *Calliopio*, qui in breui Terentii laudatione, huic editioni addita, dicitur recitator fabularum Terentii, qui ipſe eius opera et ſuſtentatione

ac

ac familiaritate vſus fuiſſet. Altera editio, a. 1475. ſine loci et typographi indicio eſt in fol. min. quae cum ob eximiam raritatem, tum inprimis ea de cauſſa eſt memorabilis, quia Politianus id exemplum Venetiis 1491 cum cod. venerandae vetuſtatis maioribus conſcripto litteris, a Petro Bembo ipſi commodato, contulit, vt ipſe Politianus manu ſua notauit, et quia adnotationes atque correctiones in toto opere Politiani autographae reperiuntur.

Terentius — ex libris per alios correctis, et ex variis antiquis codicibus perſpectis per *A. Sabinum* — emendatior factus. Romae, char. lat. *Georgii Lauer*, ſine a. nota et reliquis ſignis typogr. 4. mai. v. *Audiffredi* catal. rom. edd. ſaec. XV. pag. 412. vbi quoque edd. *romanae* ex offic. I. Phil. de Lignamine, in 4. mai. ſine anni et aliis notis, — alia, in fol. ſine a. et loci nota, ſignaturis, numeris et cuſtodibus, charactere rom. Guldinbeckii; — et alia per A. Sabinum ex antiquis codd. emendatior facta, circa a. 1481. per Io. Hugonis de Gengenbach, in fol. ac pag. 252. ed. Romana a. 1482. 4. memorantur. conf. quae in Introd. I. pag. 236 ſq. notaui, et *Panzer* IV. p. 199. vbi praeterea citatur

Therencius (ſic) — *cum comento donati grammatici*, ſine a. et l. nota. 4. — Editio *Parmenſis* cum caſtigatt. Pomponii Laeti,

1480.

1480. fol. apocrypha eſt *Panzero* II. p. 354. nr. 24.

Terentii comoediae. *Taurini* per Io. Fabri Lingonenſem. 1478. fol. — ibid. 1483. fol. (*Panz.* III. p. 44 et 45.) — *Pariſ.* ap. Io. Phil. (Creuzenach.) Alemannum. 1496. 4. — *Ibid.* induſtria Io. Philippi 1499. 8. — Edit. tamen *Pariſina: Ter. com.* a Guidone Iuuenale explanatae et a Iod. Badio Aſcenſio vna cum explanationibus rurſum annotatae, quae in bibl. Roloff. I. pag. 67. per Nic. de Pratis a. 1483. excuſa dicitur, dubia et eadem potius, quam Maittaire vol. II. pag. 192. Pariſ. per Nic. de Pratis, 1508. adfert, eſſe videtur *Panzero* II. pag. 284. nr. 89.

Ter. cum commentario *Guidon. Iuuenalis. Pariſ.* opera *M. Georg Wolf* Badenſis, pro Philippo Pigouchet et Engelberto de Marnef, librariis, Pariſiis morantibus. 1492. fol. — *Lugduni* per Petr. Latomi et ſocios. 1493. fol. — *ibid.* per Io. de Vingle. 1497. 4.

Ter. cum comm. Donati, Guid. Iuuenalis et Io. Calphurnii, Londini apud Rich. Pynſon. 1497. 8. v. *Panz.* I. pag. 508. nr. 9. et *Brüggemann* View of the Engliſh editions etc. pag. 460 ſq.

Ad pag. 102. *lin.* 9.

Poſt voc. *elogium*, adde: cum directorio vocc. gloſſa interlineari et comment. Donati, Gui-

Guidonis et Aſcenſii, lepidisque ſeu potius ridiculis figg. ligno inciſis. Angentor. 1496. (eſt in bibl. publ. Erlang.) — recuſa eſt ibid. putidis litteris, et cum nouis modo melius, modo peius mutatis figuris, in quibus Calliopius tamquam recitator comparet; item cum epiſtola Iac. Locheri ad Grüninger, omiſſo tamen elogio: in calce vero legitur: „impreſſum in imperiali ac libera vrbe *Argentina* per Io. Grüninger. Ad illam formam vt intuenti iucundior, atque intellectu facilior eſſet per Ioan. Curtum ex Eberſpach redactum. anno 1499. tertio ydus Febr." fol. (eſt quoque in biblioth. Erlang.) — rec. ibid. 1503. — Tum *lin.* 12 et 13. dele verba *Argentor.* — — 1499. fol.

Ad hoc ſaeculum XV. eſt quoque referenda interpretatio Terentii ſiue variarum formularum loquendi comicarum cum belgica verſione: *Vulgaria quaedam abs Therentio in theutonicam linguam traducta,* Antwerp. per Gerhard Leeu 1487. 4. — ibid. 1488. 4. — Dauentriae 1489. 1490. 1495 et 1499. 4. De his vid. *Panzer.* I. pag. 8. p. 358. p. 363 et 366. vol. IV. p. 218 et 286. ac quae ſcripſi in Introd. I. pag. 239. not. quibus addes: *Vulgaria Therentii in anglicanam linguam traducta. Londoniis impreſſa — per me Gulielm. Faques Normannum.* 4. ſ. a. ſub init. ſaec. XVI. teſte *Brüggem.*

gem. pag. 465. ex *Herberts* typogr. antiq. vol. I. pag. 310.

Ad pag. 102. *de secunda editionum aetate*, quae etiam ferax fuit editionum, sed cunctas, saepe tantum meras aliorum exemplarium repetitiones, enumerare, nec iuuat nec licet. Quare praeter eas, quae in Introduct. I. pag. 240 sqq. et in notitia breuiore iam commemoratae sunt, paucarum adhuc mentionem faciam.

Bipontini editores memorant edd. quoque *Parisinas* cum notis Iod. Badii Ascensii 1504. 4. — 1508, per Nic. de Pratis. fol. *) — 1509. 4. — 1511. 4. (conf. Introd. I. p. 239.) — cum comm. Ascensii, Londini et Paris. 1504. fol. v. *Brüggemann* l. c. pag. 461. — *Ter.* com. a *Guidone Iuuenale* familiariter explanatae, cum *Ascensii* praenotamentis suis in locis adhibitis, castigatae nunc tandem et sibi restitutae iuxta Politiani philolog. correctionem *Antonii*que *Nebriss.* recognitionem etc. Caesaraugustae 1524. 4. cum praef. *Georg. Coci.* v. Specimen biblioth. Hispano-Maiansianae — ex museo Dau. Clementis, pag. 28 sq.

Ad

*) In catal. *Schwarz.* part. II. p. 265. in 4. et pag. 286 sq. in fol. notantur *P. Ter. aphri Comedie a Guidone Iuuenale explanate et annotatt. Badii Ascensii.* impressit Io. Cein. 1508.

Ad pag. 103. *lin.* 2.

Edit. Iuntina a. 1505. inſcripta eſt:

„*Terentianae comoediae* in ſua metra iterum reſtitutae et recognitae quam accuratiſſi. cum iis inſuper, quae de comoedia et metris comicis preſſius dici poſſunt.“

In prima auerſa pagina legitur: *Petri Bargetani* ad Terentium pro ſua recognitione Endecaſyllabon. Tum ſequitur *Benedicti Philologi, Florentini,* praefatio ſuper P. Terentii comoediis, in qua et laborem ſuum atque diligentiam in recognoſcendis et in metra legitima reſtituendis Terentii fabulis poſitam ipſe praedicat, et Angelum Politianum laudat, qui primus haſce Terentii fabulas emendare in ſuosque numeros aptiſſime referre adgreſſus ſit, collatis ac perlectis vetuſtis exemplaribus. v. *Bandini* (qui praefationem Benedicti Philologi recudendam curauit,) in annal. Iuntinarum typographiae, part. II. pag. 17 ſqq. — Recuſa eſt illa edit. ibid. 1509. 8. et a. 1517. 8. v. *Bandin.* l. cit. pag. 31 et 115. — Terentius, non diſtinctis verſibus, Lugduni 1513. 4.

Ter. editionem, quam *Philippus Mela,* ſiue *Melanchthon* Brettanus, Tubingae 1516. 4. curauerat, memoratur a *Freytag.* in analectis litterariis pag. 945.

Argentorati intra a. 1511—1530 ſexies editae ſunt *Terentii* com. teſte *Panzero* in

A. T.

A. T. vol. VI. n. a. 1511. per Mart. Flach, impensis Io. Knoblouch, cum adnotatt. Petri Marsi et Pauli Malleoli in singulas scenas. — rec. 1514. 4. — *Ter.* in sua metra restitutus cum elucubrationibus Petri Marsi et adnotatt. margin. Pauli Malleoli. 1516. 4. per Io. Knoblouch. — a. 1516. 4. per Matthiam Schurerium. — cum libello L. Victoris Fausti de comoedia, a. 1523. 8. per Ioann. Knoblouch. — In Andriam Terentii epigr. ad lectorem. Auctor est *Io. Riccius*, Athendoriens. editor vero Matthias Dauerchusius, qui praefatus est ad lectorem. ap. Wolfg. Cephaleum. 1529. 8. (vid. Hirschii Millenarium quartum pag. 48. nr. 610.) — Denique *C. Cornelii Graphei* ex Terentiae comoediis latinissimae colloquiorum formulae. Egenolphus excud. 1530. 8.

Aldinae aut Iuntinae edit. repetitio est *Moguntina*, in fine: Petri Bargetani ad Terent. pro sua recognitione Hendecasyllabon; tum Bened. Philologi praef. super Terentii comoediis et L. Victoris Fausti de comoedia libellus: apud Io. Scheffer, mense Martio a. M. D. XX. (1520. 8.) Hic quidem annus designatur in calce exempli, quod est in bibl. publ. Erlang. Bipontini, nescio quo iure? referunt illam ed. ad an. 1521.

Ad pag. 103. *de tertia aetate.*

Erasmiana editio sic est inscripta:

Habes hic amice lector P. Terentii comoedias, vna cum ſcholiis ex Donati, Aſperi et Cornuti commentariis decerptis, multo quam antehac vnquam prodierunt emendatiores, niſi quod in ἑαυτὸν τιμωρέμενον ſcripſit vir apprime doctus, Io. Calphurnius Brixienſis, licet recentior. Indicata ſunt diligentius carminum genera, et in his incidentes difficultates, correcta quaedam et conſulum nomina, idque ſtudio et opera Deſ. Erasmi Roterodami, non ſine praeſidio veterum exemplariorum (ſic). *Ad haec acc. index accuratus vocc. a commentatoribus declaratarum.* Baſileae in offic. Frobeniana a. M.D.XXXII. (1532.) fol. Indicem excipiunt *argumenta Philippi Melanchthonis in P. Ter. comoedias.* Meo exemplo ſunt a duabus diuerſis manibus comoediis plurimis obſeruationes vberiores nec ineptae, maximam vero partem grammaticae adſcriptae.

Ibid. lin. 12. *illius aetatis.*

Brylingerum corrige *Brylingium*, ex cuius officina *Ter.* quoque prodiit an. 1559. teſte cl. *Seybold* in progr. cit. pag. 1.

Ter. cum ſcholiis ex Donato, Aſpero et Cornuto decerptis et annotatt. *Ioan. Riuii.* Brixiae 1536. 4.

Ibid ſub fin. voc. *Argentor.* add. *a.* 1548.

Editionis *Tigurinae*, a Bipontinis breuius indicatae, haec eſt inſcriptio:

P. Ter

P. Ter. Afri Fabulae, editionis postremae et longe emendatissimae. *Iodoci Willichii* Resellani in easdem commentaria, quibus per singulas scenas ratio inuentionis, dispositionis et eloquutionis, cum quorumdam locorum obscuriorum explanatione ostenditur. Indicantur et theses ethicae passim. His accedunt *Petri Menenii*, Lugdunensis, libellus de fabularum origine et differentia, de ludorum ac tibiarum generibus. *M. Anton. Mureti* in sex Terentii comoedias annotationum liber. Index. — Tiguri apud Andr. Gesner. et Iac. Gesnerum fratres, sine a. nota. 8. *Willichii* epistola nuncupatoria scripta est a. 1550. — Cum comment. *Willichii*. Colon. 1555. 8.

Ter. — comoediae omnes, cum comm. *Donati*, *Guidonis*, *Iuuenalis*, *Petri Marsi* in omnes fabulas, *Io. Calphurnii* Brixiensis in Heautontim. Acc. *Ant. Goueani* epistola de castigatione harum comoediarum. Eiusdem de versibus Terentianis — ac quaedam annotatt. *Barthol. Latomii* — argumenta — —. *Petri Senensis* castigationes. — *Henr. Loriti* in carmina Terentii — iudicium. His item addidimus cuiusque scenae terna argumenta —. Metris in suum ordinem recte restitutis, ac variis lectionibus in margine appositis. — *Venetiis* ap. Io. Mariam Bonellum 1563. fol. Longiorem titulum editionis hu-

 ius

ius oppido rarae dedit *Freytag* in Anal. litter. pag. 945 sq.

Ad pag. 104. *de quarta aetate.*

Omissis multis cum a me enumeratis edd. in Introd. pag. 248 sq. tum inprimis a Fabricio et ab editoribus Bipontinis, memorabo tantum paucas adhuc huius aetatis editiones, *Cantabrigiae*, ex officina Io. Legatt. 1589. 24. — Londini, typis Roberti Robinson, 1592. 4. — ib. ex off. Rob. Robins. 1597. In fine. Londini, excud. Robertus Dexter. 1597. 12. v. *Brüggemann* l. c. pag. 461. — *Ter.* cum notis *M. Ant. Mureti, annotatt. auctis a Fabricio Marcodurano*, nec non variis lectt. studio et labore *Theod. Pulmanni.* Antwerp. ap. Plantin. 1565. 16. Correcta et elegans edit. — *Ter.* a *M. Ant. Mureto*, Venet. Ald. 1575. 8. — a Frid. Fabricio. Antwerp. ap. Plantin. 1583. 16. — a Mureto emendatus. Antwerp. ap. Plantin. 1591. 8. Haec editio ab *Engelio* in bibl. selectissima pag. 155. rarioribus libris adnumeratur.

Ibid. de aetate quinta.

Inter *Heinsianas* edd. inprimis laudanda est ed. genuina, *Lugd. Bat.* ap. Elzeuir. 1635. 12. de qua Com. Reviczky in Catal. pag. 7. ea, quae sequuntur, memoratu digna adnotauit: „Cette édition est devenue actuellement une des plus rare de la Collection des Elze-

virs.

virs. Elle a été contrefaite sous la même date, et pour n'être pas trompé, il faut vérifier si la page qui devroit être marquée 104 pour 108. car cette faute d'impression denote la bonne édition. Il faut de plus que les noms des personnages soient en lettres rouges, au commencement de chaque pièce. L'edition dont on fait le plus de cas après celle-ci, a été donnée par les mêmes Elzevirs, et est la suivante: *Terentius*. Amstel. Elzev. 1661. 12. Idem fere animadvertitur in Diction. bibliograph. l. m. pag. 88. sed loco a. 1635. designatur a. 1634.

Ad pag. 105. *lin.* 12. *insere:*

Ter. Paris. ex typogr. regia (typis maioribus,) 1642. fol. In Dict. bibl. l. c. additur nota: „On joint à ce volume, les autres Auteurs, qui ont été pareillement imprimés au Louvre, *Virgile*, *Horace* et *Juvenal*. Cette Collection forme alors quatre volumes in folio, qui sont assez estimés, quand ils sont rassemblés, 40 à 50 liv.“

Ad pag. 105. *lin.* 24.

Edit. *Londin.* rec. est Londini 1667. 12.

Ibid. lin. 27.

Ter. com. — interpretatione et notis illustrauit *Nic. Camus*, in vsum Delphini. Paris. ap. Fred. Leonard. 1675. 4. mai. — repet. quibusdam Cami nugis rescisis, Londini

 1688.

1688. 1700. 1709. 1720. 1723. 1731. 1739. 1740. 1749. 1769. 1776. 8. teſte Brüggemanno l. c. pag. 462.

Ad pag. 106. *lin.* 9.

Lengii editio in minore forma recuſa eſt Londini 1701 et 1713. quae poſterior optima iudicatur ab Harwoodio.

Ter. ex rec. Heinſiana. Dublini 1709. 8. — Edinburgi, 1731. 12. — cura *Mich. Maittaire*, cum indice *Mart. Hugenii*, Londini, impenſis Iac. Tonſon et Io. Watts. 1713. 1715. 1729. 1762. 12. — Inter opera et fragmenta poetarum latinorum *Mich. Maittaire*. Londini 1713. fol. vol. I. pag. 225.

Ibid. lin. 20.

Hare (cuius priorem editionem in manibus habeo,) in epiſtola nuncupatoria perſequitur virtutes comoediarum, ſiue quatuor, quibus omnis ſcenica poeſis conſtat, partes, nempe fabulae conſtitutionem, mores, ſententias et dictionem, atque oſtendit, Terentium in iis omnibus ſummas laudes merito reportaſſe, et in plurimis ſuperiorem eſſe Plauto. In praefatione autem de metris ſcenicis, ad Terentianarum fabularum intelligentiam pariter atque emendationem ſcitu neceſſariis, acute diſſerit, et peculiarem de illarum forma, varietate ac pronuntiatione ſubiicit commentationem. Hinc frequen-

quenter mutauit textum. Vide, quae adnotaui in Introd. I. pag. 253 sq.

Ibid. sub finem.

Bentleiana editio altera repetita est et denuo recensita, cum indice amplissimo tam in textum, quam in notas, Lipsiae, sumtu Schwickerti 1791. 8. *Bentleii* rationem emendandi post Reitzium commendat et defendit *Boettiger*. v. infra ad sect. 6. notata.

Ter. com. Access. emendationes omnes Bentleianae. Dublin. 1727. 8. — *Eunuchus Terentii* cum notis ad difficiliores quosque locos. Londini 1730. 8. Haec editio valde laudatur. v. *Bruggem.* pag. 463. — Phormio, Romae 1737. 8. m.

Ad pag. 107. *lin.* 24.

Editio *Spencii* illa, cuius notitiam dederam ex indice editionum a Bipontinis editoribus contexto, non memoratur a Brüggemanno, qui quidem *Spencerianae* editionis hanc pag. 463. retulit inscriptionem:

P. Ter. Afri com. ad optimorum exemplarium editorum fidem recensitae. Ad Comicos facilius intelligendos praemittuntur prolegomena ex optimis auctoribus collecta, vna cum iconibus aeneis, quarum vna est, romani theatri et amphitheatri, altera luctae vel pancratii apud Graecos delineatio. His subiunguntur quaedam de comoedia, eius metris et musica e Iuuentio, Westerhouio et

clariſſ. viris Hare et Bentleio. Acc. litteris italicis notata imitatio Plauti. Opera et cura *Richardi Spencer*. Londini, ap. Richardſon. 1734. 8. — rec. Londini 1764. 8.

Ad pag. 107. *lin. vlt.*

In edit. ab *Hawkey* curata, quae pulcra et correcta eſſe dicitur, variae lect. notabiliores ad calcem libri pag. 278—286. ſunt adiectae.

Ter. com. ad fidem optimarum editt. expreſſae. Edinburgi, apud Hamilton Balfour et Neil. 1758. 8.

Editores vt plurimum ſequuti ſunt fidem editionis Weſterhouianae, Bentleii tamen lectionibus interdum receptis.

Ter. com. tres (Adelphi, Eunuchus et Andria,) in vſum ſcholae Etonenſis. Londini 1768. 8. Exc. H. Hughs. Bipontinorum exemplarium eiusdem a. 1779 duplex editio facta aut ſaltem ab initio aucta eſſe videtur. Nam alia exempla poſt titulum libri habent fol. cum effigie imperatricis Ruſſor. et dedicat. alia carent illa. In prioris generis ex. conſtant prolegg. XLIV. pagg. in poſt. gen. ex. autem XXXVI. pagg. etc.

Ad pag. 108. *lin.* 4.

Edit. *Pariſ.* inſcripta eſt: *Ter. com.* VI. ad optimorum exemplarium fidem recenſitae. Acceſſ. variae lectt. e libris msstis et erudi-

eruditorum commentar. depromtae. tom. I. II. Lutet. Parif. apud Natalem le Loup et Iac. Merigos. 1753.

Ad pag. 109. *lin.* 17. *add.*

P. Ter. com. recenfuit, perpetuamque adnotationem et latinitatis indicem adiecit M. *Beniam. Frid. Schmieder,* Gymn. Halenf. Luther. Rector. Halae 1794. 8. V. D. in textu conftituendo modo difcedit a Bentleio, Wefterhouio aliisque; modo huius illiusque V. D. aut codd. refcripfit lectionem. Paucis vero declarat fuam fententiam; aeque breuiter explicat fenfum verborum. Vberioribus enim animaduerfionibus et philologicis et aefheticis illuftrarat fingulas, quas feparatim antea ediderat, comoedias, germanice verfas, Halae ab a. 1790 — 1793. Primus autem tomus eft infcriptus: *Das Mädchen von Andros. Ein Luftfpiel des Terenz, welches metrifch verteutfcht und mit philologifchen und moralifchen Anmerkungen begleitet hat* M. *B. Fr. Schmieder.* Halae 1790. med. 8. — Et parem reliqui tomi habent infcriptionem, nomine tantum fabulae mutato. conf. tamen nouas ephem. Lipf. a. 1790. nr. 23. pag. 181 fqq. — nr. 69. pag. 547. — a. 1793. nr. 63. pag. 506 fqq. etc. et nouam bibl. vniuerfal. German. Kilon. vol. XI. part. I. fafc. II. pag. 102 fqq. a. 1794. — Idem V. D. iam 1789. 8. promulfidem quafi adpo-

fuit in progr. *Ein Verſuch, den Terenz ſo zu überſetzen, daſs er Terenz bleibt.* Halae Sax. in quo metricam dedit verſionem Adelph. Act. I. ſc. I. et Heaut. Act. I. ſc. II. cum obſſ. grammaticis et quibusdam criticis.

Pars Campianae claſſicorum latinorum encyclopaediae ea, quae longiora excerpta ex fabb. Andria, Adelphis, Phormione et Eunucho, exhibet, iis quae ſanctitati puerorum nocitura viderentur, reſciſis, cura *Io. Henr. Aug. Schulze,* Rect. Oſterod. prodiit:

Ausgeſuchte Beyſpiele aus dem Terenz zum Gebrauche auf Schulen, zweckmäſsig abgekürzt von I. H. A. Schulze, pars I. quae textum, verſibus non diſtinctis; *pars* II. quae Schulzii et Heuſingeri adnotatt. continet. Brunſuici 1790. 8.

Ausgewählte Stücke aus den dramatiſchen Dichtern der Römer, dem Plautus, Terenz, Seneka und andern, zum öffentlichen Gebrauch der obern Claſſen deutſcher Gymnaſien, von D. Ch. D. Köler, Rect. des Gymnaſ. zu Detmold. Nebſt einer Abhandlung über das Theaterweſen der Griechen und Römer. Stendal. 1794. 8. cum tab. aeneis. Praeter fragmenta quaedam *Ennii, Pacuuii, Caecilii, Attii*que inſunt *Plauti* Captiui, *Terentii* Heautontimor. et *Senecae* Hercules fureno. Conf. Jen. A. L. Z. a. 1795. m. Iun. nr. 177. vbi praeſertim comment. de theatro veterum Grae-

Graecorum et Rom. percenſetur multaque notantur.

Splendida et critica eſt editio: *P. Ter. Afri com. ſex.* Ad fidem optimarum editt. recenſitae. Baſileae ap. Decker, (typis Dannbacianae offic. Argentor. curante *Brunckio.*) 1797. mai. 4. (conſt. XV. thal. imperial.) Baſis eſt ed. Bentleiana, a qua interdum male beneue discedit Brunck, vt plurimis oſtendit cenſor in Jen. Allg. L. Z. a. 1797. m. Oct. nr. 327.

Ad pag. 109. *ſect.* 6.

De *Bembi* libro de Virgilii Culice et *Terentii fabulis*, in quo multa Terentii loca e codd. emendantur, v. *Mazzuchell.* gli Scrittori d'Italia, vol. II, part. II. p. 766. Emendatt. Bembi reperiuntur quoque in edit. Ter. Pariſ. 1552. in fol. teſte eodem *Mazzuch.* coll. *Blankenburg* in litterar. Zuſätzen zu Sulzer etc. Art. *Terenz.* — De *Terentii com.* intelligenter ſobrieque diſputauit *Nathan. Chytraeus* in progr. a. 1564. ſcripto et rec. inter *ſcripta in acad. Roſtoch. publice propoſita*, ab a. 1560—1567. Roſtoch. 1567. 8. fol. 326 ſqq. — In libro diurno *Le Mercure*, m. Jul. a. 1696. t. 4. p. 445. eſt explicatio act. II. ſc. I. com. Phormio inſcriptae.

Cl. *Seybold tres* ſcripſit proluſiones über den Eunuch des Terenz. Buxouill. 1786—1788.

Cl.

Cl. *Böttigeri* proluſ. de perſonis ſcenicis, vulgo *Laruis*, ad locum Terentii Phorm. I. 4, 32. Vinariae 1794. m. 4. — *Eiusdem* commentat. über das Wort *Maske* und über die Abbildungen der Masken auf alten Gemmen, in *Wielandii* Neuem teutſch. Merkur. 1795. m. April. part. IV. Vocab. vero *Maske* deriuat cum Salmaſio ad Tertull. de pallio pag. 123. a graeco voc. βάσκα, (quod contra faſcinationes vſurpabatur,) β in μ mutato. v. *Salmaſii* exercitatt. Plinian. pag. 923. *a. E.*

Idem V. D. egregium nouae editionis, quam cum cl. Doeringio curaturus eſt, ſpecimen, quod magnam excitat ſpem futuri laboris, edidit:

P. Terentiae comoediae. Nouae editionis ſpecimen propoſuit *Car. Aug. Boettiger.* Lipſiae 1795. 8. Dedit vero ex Eunucho act. IV. ſc. V. VI. et VII. quas notis criticis et antiquariis exegeticisque et doctis excurſibus erudite illuſtrauit, collatis graecis auctoribus, et iis praecipue excuſſis, quae Menandri aliqua veſtigia vel particulam ſeruarent. In conſtituendo textu ſequitur Bentleium, cuius rationes in praefatione inprimis probat defenditque. Bentleii quidem ſubtilitatem, aut, vt alii maluerunt dicere, audaciam haud pauci, inprimis Burmannus in praefatione ad Phaedri fabulas et alibi, Weſterhouius, (cuius operam leuem et tumultuariam fuiſſe iudicat

dicat Boettigerus,) aliique grauiter et inique vituperarunt atque impugnarunt. Sed *Reitzius*, Profeſſ. quondam Lipſienſ. iam vindicauit Bentleium ab iniuria Burmanni in diſput. *de Burmanno, Bentleii iudice parum idoneo*, Lipſ. 1778. 4. Ita citat Boett. hunc libellum Reitzianum. Aliam tamen cum alius anni nota proluſ. Reitz. laudaui in notitia breu. pag. 110. Atque Boettiger. praef. pag. XV. „*Faerni*, ait, induſtria et quos ipſe cum *Lengio* comparauerat, antiquiſſimorum codd. fide, non ingenio ſuo confiſus pleraque in Terentio metro ac integritati reſtituit magnus Bentleius. Alia ad metrorum leges, non e cerebro eius, quod quidam garriunt, ſed ex adſidua comicorum lectione ſubnatas, ſeueriſſime exacta ita mutauit et transpoſuit, vt qui easdem penitus calleret et bonam vitae ſuae partem in iis ad trutinam expendendis conſumſiſſet, *Reitzius*, oppido pauca reperiret, in quibus a magiſtro ſuo, ſic enim ſemper adpellabat, diſcedendum ſibi eſſe putaret.“ Idem ibid. pag. XVI. cum aliis animaduertit, duas eſſe codicum Terentianorum familias, earumque capita, Bembinum atque Cantabrigienſem, e quibus, tamquam fontibus, reliquos cognitos ita fere fluxiſſe, vt vix quinquaginta lectionis varietates, quas tollere velit et ad vulnera Terentii perſananda adhibere, aliquis ſit inuenturus.

In

In programmate quodam, nomine ordinis iuridici Lipſ. 1782. 4. ſcripto, in animadverſione I. docte agitur *de dotis dictione*, ad Terent. Andr. V. 4, 48. — Cl. *I. Chriſtian Briegleb* ſcripſit VIIII programmata de lectione Terentii, philoſopho non indigna, Coburgi 1769 — 1778. 4. — Eiusdem progr. über den Charakter des Heautontimorum. ibid. 1779. 4.

Nicol. Vdal collegit ex tribus prioribus Terentii comoediis *flores*, cum verſione anglica et explicatione. Londini per Thom. Bethelet. 1532. 12. et ſaepius. Noua edit. aucta ab *I. Higgins* floſculis ex reliquis tribus comoediis. Londini 1581. 8. — Sentences of Terence. Lond. 1560. 8. v. *Brüggemann* l. c. pag. 467 ſq. — Ab eodem V. D. pag. 470. memorantur:

De modulatione comoediarum Terentii, in: Roberti whyttyntoni lychfeldienſis editione, ſeu eiusdem ſecunda grammaticae parte de ſyllabarum quantitate, accentu, et variis metrorum generibus, nuperrime recenſita, limatius polita etc. London per wynandum de worde. 1513 et 1524. 4.

Laur. Echard comparatio Terentii et Plauti, anglice ſcripta et praefixa eius anglicae Plautin. fabb. verſioni. Londini 1694 et 1716. 12.

Petri Lagneri ſylloge et compendium inſignium ſententiarum, apophthegmatum et ſimi-

ſimilium ex Cicerone, *Terentio* et Demoſthene. Oxon. 1704. 8.

Obſervations on the character and writings of *Terence*, by *Edmund Burton.* — Cambridge, in illius: Ancient Characters deduced from claſſical Remains. 1763. 8. — M. *Gottfr. Chriſt. Lauter*, Rectoris Gymn. Heidelberg. reform. proluſio de fine, quem ſibi propoſuerit Terentius in fabula, quae inſcribitur *Adelphi.* 1794. 4. — *Heumann* in Poecile, tom. II. libr. IV. pag. 475 — 477. quaedam loca in Adelphis et Eunucho corrigit.

In *Hurdii* commentario et notis ad Horatii epiſtolas ad Piſones et Auguſtum, anglice ſcriptis, (edit. V. Londini 1766. 8.) et ab *Eſchenburgio* germanice verſis, (Lipſ. 1772. II. voll. 8.) ad Hor. A. P. verſ. 270 ſqq. (pag. 198 ſqq. verſ. germ. collata Eſchenburgii nota pag. 511.) de imitatione Menandri Terentiana et vi comica, et ad v. 59. ep. ad Auguſtum (pag. 320 ſq.) de theſi et Hecyra Terentii, atque in tom. II. comment. II. de comoedia illiusque ingenio etc. erudite diſſeritur. — *I. F. Roos* progr. de Terentii quibusdam locis. Gieſſae 1786. 4. Add. *Sulzer* allgem. Theorie der ſchönen Künſte, voc. *Terenz,* ibique *de Blankenburg* litterar. Zuſätze, et quae ego in Introduct. I. pag. 261 ſqq. adtuli.

Ad

Ad pag. 110. *circa finem.*

In alias linguas saepe translatae sunt *Terentii* comoediae. v. *Blankenb.* litterar. Zusätze etc. l. c. — Versiones siue omnium, siue singularum comoediarum *germanicas* diligenter recenset cl. *Degen* in: Versuch einer vollständigen Litteratur der deutschen Uebersetzungen der Römer, sect. II. Altenburgi 1797. 8. pag. 457—494. Quibus pauca addam. *Andriam* vertit *Hanns Nythart*, cum commentariis germanicis et figg. ligno incisis, Vlmae per Cunr. Dinkmut. 1486. fol. v. *Schwarz.* catal. part. II. pag. 202. — Eiusdem versionem *Eunuchi*, ibid. eod. a. tantum memorat cl. *Panzer* in Annal. der ältern deutschen Litteratur pag. 164. — Editionem versionis, a *Valentino Boltzio* factae et aliquoties repetitae, a. 1567. 8. ipse habeo — *Terenz zum Lehrbuch für Schauspieldichter und Schauspieler, mit Donats Commentar übersetzt und mit eigenen Anmerkungen begleitet. Erster Band.* (das Mädchen von Andros.) Petroburgi 1782. 8. Num reliqui tomi huius libri haud spernendi prodierint, equidem nescio. — *Glycerium von Andros*, (h. e. Andria, melius, quam a Patzke et Neide versa,) in: Papillons, Erzählungen, Dialogen und Gedichte; collect. II. nr. 2. Halae Saxon. 1788. 8.

De *anglicis versionibus* copiosius egit *Brüggem.* loc. cit. pag. 465 sqq. Sunt vero

Terens

Terens in Englysh, sine l. et a. probabiliter Londini apud Io. Kastell circa 1520. 4. — *Andria* etc. s. nota a. et l. 4. — *Andria* etc. per *Maur. Kyffin*. Londini 1588. 4. — *Ter. omnes fabulae*, opera *Rich. Bernardi*. Cantabrig. 1598. 4. — *Andria et Eunuch*. per *Thom. Newman*. Londin. 1627. 8. — *Andria*, lat. et anglice, per *Georg. Webbe*. Lond. 1629. 4. — *P. Ter. com. sex* lat. cum anglica versione (et notis) *Caroli Hoole*, Lond. 1670. 1676. 8. — *Ter. com.* cum eius vita et nonnullis obseruatt. fini adiectis, per *Laur. Echard* et alios; recogn. et correctae a *D. Echard* et *R. L'Estrange*. Lond. 1694. 12. — ed. VII. ibid. 1729. 12. — *Ter.* cum notis criticis et exegeticis, addita dissert. de vita et scriptis *Terentii*, de ortu et progressu poetici dramatis apud Graecos et Romanos, item de metro comico, cum *textu latino*, per *Thom. Cooke*. Londini 1734. 8. III. voll. 1749 et 1755. 12. II. voll. — *Ter. com. VI.* per *Io. Stirling*. Londini 1739. 8. — *Ter.* lat. et anglice, recogn. *Sam. Patrick*. Londini 1745. 8. II. voll. — rec. ibid. 1759. 8. et 1767. 8. II. voll. — angl. per *Gordon*. Lond. 1752. 12. — Valde laudatur anglica *Georgii Colman* versio metrica. Lond. 1765. 4. — correct. cum animaduers. in Ter. comoedias in praefat. et cum vita *Ter.* ex Suetonio versa cum notis *D. R. Schomberg*, Lond. 1768. 8. — *Adelphi* cum notis. Londini 1775. 8.

De verſionibus *gallicis* vide *Goujet* Biblioth. Françoiſe, tom. IV. Pariſ. 1744. 8. pag. 405 ſqq. copioſus is eſt de editt. et pag. 445. de imitationibus Ter. in lingua gallica. Memorabiliores verſiones earumque editiones ſunt: *Le grant Thérence en François tant en rime qu'en proſe*, apud *Ant. Verard*, cum textu lat. in fol. ſine anni nota: forſan ſub initium ſaec. XVI. et Pariſ. 1539. ap. Guil. le Bret. in fol. — In orationem proſaicam VI. com. translatae ſunt ab anonymo. Pariſ. 1583. 8. ap. Thom. Brumen. — per *Io. Bourlier*, Antwerp. 1566. 8. — per *Iac. Bourlé*. Par. 1584. (ſed annus eſt incertus.) — per *Mich. de Marolles*, cum notis et *textu lat.* Pariſ. 1659. 8. II. voll. — Andria, Adelphi et Phormio, cum *textu lat.* et verſione gallica *St. Aubin* ſiue, (qui idem eſt,) *Ludou. Iſ. Le Maiſtre de Saci*, Pariſ. 1647. 12. — reliquae tres com. Eunuchus, Heautontim. et Hecyra cum verſione *Steph. Algay de Martignac*. Pariſ. 1670. 12. — Tres priores com. *lat.* cum verſione *gallica* notisque *Ch. Hennebert*. Cantabrig. 1726. 8. vol. I. — De verſionibus autem *Dacieriae* et *Monnier*, egi in Introd. I. pag. 261. — Singularum com. verſiones omittam.

In linguam *belgicam* Ter. com. ſunt, quantum comperi, translatae ab *Henr. Zwaerdecroon*, Rectore ſcholae Rotterodam. Rotterd. 1648. 12. Exemplum, quod in manibus

nibus habeo, tantum continet versionem belgicam. Praeterea in catal. librorum, qui in bibliopolio Dan. Elseuiri venales prostant, Amstel. 1674. 12. memorantur: *Ter. com.* cum interpretatione belgica H. O. Rotterd. 1645. 12. — cum interpr. belgica et notis *Henr. Zwaerdekroon*, ibid. 1648. 8. — cum interpr. belg. et notis Minelli, ibid. 8.

Italicae versiones recensentur a *Paitonio* in Bibl. degli autori volgarizzati, tom. IV. pag. 105 sqq. Memorabo tantum versiones *G. F. da Fighini*, cum comment. Venet. 1556. 4. — metrice vers. a *Nic. Fortiguerra*, Vrbini 1736. 8. et in Corpore antiquorum poetar. latinor. tom. XVIIII. et XX. Mediol. 1740. 4. — et cum *textu lat.* Venet. 1748. 1759. 8. — *Commedie di Terenzio.* (Andr. Eunuchus et Heautontim.) tradotte per la prima volta in verso sdrucciolo Italiano dall' Abate *Francesco Bellaviti.* Bassani 1758. 4. — Phormio fabula, con la Traduzione Ital. Parmae ap. Bodon. 1784. 4.

Hispanice versae sunt *Ter. com.* lat. sesund. ed. Faerni et cum versione *Sim. Petr. Avril.* Saragossae 1577. 8. Complut. 1583. 8. Barcell. 1599. 8. v. Specimen bibl. Hispano-Maians. pag. 110 sq.

In linguam *Lusitanicam* translatae versionis haec est inscriptio: *As primeiras quatro comedias de Publio Terencio Aphricano*, tradu-

zidas do Latino em verso solto Portuguez por *Leonel da Costa* dadas a luz com e *texto latino* em fronte por *Forge Berthrand*, mercader de livros em Lisboa. Lissabon. litteris Thaddei. part. I. 1788. — part. II. 1789. 8. Leon de Costa vixit a. 1570 — 1646. Versio, quae initio saec. XVII. facta latuerat hucusque in coenobiis, laudatur in: Neue Biblioth. der schönen Wissenschaften vol. 51. part. II. 1794. pag. 328 sq. et in Ien. A. L. Z. a. 1792. nr. 155. m. Iun. pag. 557 sqq.

Ad pag. 111. *nr.* 5.

Notabilis locus est *Diomedis* in Putschii grammat. lat. auctor. antiquis, col. 481 sq. „Satyra dicitur carmen apud Romanos, nunc quidem maledicum et ad carpenda hominum vitia archaeae comoediae charactere compositum, quale scripserunt *Lucillius* (sic) et Horatius et Persius. Et (leg. *sed*) olim carmen, quod ex variis poematibus constabat, satyra vocabatur, quale scripserunt Pacuuius et Ennius.“ Tum varias voc. *satyrae* originationes adfert. — De satyrae latinae origine, natura et ratione, et forma ac diuersitate Lucilianae scite quoque disputant *Blankenburg* in litterar. Zusätzen zum Sulzer etc. voc. *Satire*, et *Manso* in Nachträgen zu Sulzers allgem. Theorie der schön. Wissensch. siue Charakteren der vornehmsten Dichter aller Nationen, vol. IV. part. II. (Lipsiae 1796.

1796. 8.) pag. 419 — 446. add. *Io. Gerberi* dissert. de Romanorum satyra. Ienae 1755. 4. — Loca Heautont. prol. v. 6 sq. et Adelph. prol. v. 6 — 11. explicat *Lessing* in Opp. tom. 25. pag. 272 sqq. et pag. 363. quae in sermonem translata sunt lat. in *Gotth. Ephr. Lessingii* Obseruatt. criticis — ex opp. eius collectis atque in ordinem redactis a. *I. Frid. Iac. Reichenbachio,* Berol. 1794. 8. pag. 301 — 309.

Ibid. nr. 6.

Plura *Lucilii* loca emendat explicatue aut laudat *Petr. Scriuerius* in operibus philologicis et poet. editis ab Arn. Henr. Westerhouio, edit. II. Arnhemiae 1752. 4. p. 25. 26. 27 et saepius passim.

Ad pag. 112. *nr.* 4.

De editione antiquissima, et principe, neque antea cognita, cel. *Morellius* in epistola ad me d. 11. Maii Venetiis 1793. data, haec scripsit: „Innotuit nuper *Lucretii* editio, omnium, quas nouimus, vetustissima. Ea est in folio, charactere rotundo, *Thoma Ferando auctore,* vt in fine legitur. *Brixiae* factam fuisse, ex epistolis Phalaridis aliisque libris eiusdem impressionis satis adparet. Ad annum 1473 referenda videtur, quo Ferrandus idem Brixiae statuta ciuitatis illius impressit. Lucretii *primum* editorem se *Ferrandus* prodit, dum, *Lucrecii,* ait, *vnicum*

meas in manus cum peruenisset exemplar, de eo imprimendo hesitaui, quod erat difficile vnico dicto exemplo, quae librarii essent praeterita negligentia, illa corrigere. Verum vbi alterum perquisitum exemplar adinuenire non potui: hac ipsa motus difficultate, vnico etiam dicto exemplari volui librum quam maxime rarum communem multis facere. — Citat tamen eamdem edit. et plura verba mem. epilogi ex *Boni* Lettere II. pag. LXXVIII. sq. cel. *Panzer* in A. T. IV. pag. 263. nr. 147. coll. pag. 255 sq.

De ed. *Veron.* 1486. v. quoque *Freytagii* adpar. litter. I. pag. 101. et *Panzer* A. T. III. pag. 505. nr. 14. et de *Veneta* 1495. 4. (quae, vti ed. Mediol. 1491. ex Veronensi deriuata est,) *Panzer* l. c. p. 375. nr. 1949. — *Lucr.* s l. et a. charact. rom. fol. v. *Denis.* supplem. pag. 606. — Edit. *Veneta* 1499. 4. est suspecta *Maittaire* A. T. IV. pag. 688. nec meminit eius cl. *Panzerus* in A. T.

Edit. *Florentina* (quae quidem interpolata habetur, sed, vti Naugeriana, etiam, maximam quidem partem, fluxit ex ed. Veron.) ex officina Phil. Iuntae a. 1511 prodiisse, dicitur quidem in *Fabricii* B. L. I. pag. 79. et in notitia editionum Bipontina. Sed a. 1512. illam prelo Iuntino exiisse, tradunt *Maittaire* in A. T. II. pag. 238. et *Bandinius* in annal. typogr. Iuntin. II. pag. 39 sq.

vbi *Petri Candidi* praefat. eſt recuſa, atque part. I. pag. 75. vbi a pag. 72. eius vita breviter deſcribitur. — *Lucr.* — Pariſ. ex officina Prigentii Caluarini etc. 1539. 4. — *T. Lucr.* etc. Lugduni apud her. Seb. Gryphii 1558. 12. — Edit. *Lambini* prima dicitur in *Goetzii* Memor. bibl. Dresd. I. pag. 332. prodiiſſe 1564. ſed in *Fabr.* B. L. I. p. 80. et in Diction. bibliogr. — — des Livres rares etc. II. pag. 166. ſignatur a. 1563.

Ad pag. 114. *lin.* 3.

Lucr. ex edit. *Sam. Garthii.* 1709. 4. — De ſplendida atque emendatiſſima edit. Londin. typis Iac. Tonſon 1712. cum V. L. v. act. erud. ſupplem. tom. VI. ſect. V. p. 193. *Windheim* Bemühungen der Weltweiſen, vol. III. pag. 44 ſqq. vbi quoque de Creechiana et Hauerkampiana agitur editt. et quos laudaui in Introduct. I. pag. 300. — *Maittaire* Lucretio locum quoque dedit in ſua edit. Opp. et fragment. poetarum latin. vol. I. pag. 293 ſq. — A nitore etiam commendantur edd. Glasguae, excud. Robertus et Andr. Foulis. 1749. 12. et 1759. 4. ac 12. — *Lucr.* — Acc. ſelectae lectiones dilucidando poemati appoſitae, nec non *Gloſſarium Lucretianum* notis contextum ad verborum et locorum explanationem neceſſariis. Lutet. Pariſ. ſumt. Ant. Couſtellier cum figg. 1744. 12. cura et ſtudio *Steph. Andr. Philippe.*

lippe. — Repetitio huius edit. eſſe videtur ea, quae Pariſ. typis Barbou. 1754. 12. eſt expreſſa. Praefat. enim ſcripta eſt a. 1743. in qua editor laudat redemtorem, paterni in locupletando typis elegantioribus orbe litterario ſtudii heredem et aemulum.

Titus Lucretius Carus von der Natur, ein Lehrgedicht in ſechs Büchern. Ueberſetzt und erläutert von Io. Heinr. Fried. Meineke, des Fürſtl. Quedlinburg. Gymnaſii Rector. II. voll. Lipſiae 1795. 8. cum textu *latino:* verſio eſt metrica in genere heroico: praefixae ſunt duae commentationes de Epicuro et Lucretio. Conf. cenſuram in Neue Bibl. der ſchön. Wiſſenſch. vol. LX. part. II. Lipſ. 1797. 8. pag. 308 ſqq.

Noua, ex codd. msstis, vett. editt. et coniectura facta recenſio ſplendidaque editio eſt, duplicis formae, et ſuetae et maioris;

T. Lucretii Cari de rerum natura libros ſex, ad exemplarium MSS. fidem recenſitos, longe emendatiores reddidit, commentariis perpetuis illuſtrauit, indicibus inſtruxit, et cum animaduerſionibus *Ricardi Bentleii*, non ante vulgatis, aliorumque ſubinde miſcuit *Gilbertus Wakefield*, A. B. Collegii Ieſu apud Cantabrig. olim ſocius. Londini, ſumt. editoris, 1796 et 1797. III. voll. Bentleii animadu. ſumtae ſunt ex ed. Fabri, Salmur. 1662. 4. (al. 1660.) cui Bentlei. illas adſcripſerat. Potiſſimum quidem Wakef, verſatur

ſatur in emendandis Lucretii, et per quamlibet occaſionem etiam aliorum, praecipue Virgilii et Horatii, locis; ſed res quoque et ſententiae docte eruditeque explicantur; antiqua autem ſcribendi ratio vbique eſt reuocata. Sagacitas atque ſubtilitas ingenii et ſingularis amplaque eruditio non minus quam audacia in corrigendis, quae ipſi videbantur, vitiis, in hac etiam ed. elucet. conf. Gotting. ephem. litt. a. 1798. plag. 99. p. 979 ſqq.

Ibid. ad lin. vltimam.

De verſionibus germanicis harumue ſpeciminibus v. cl. *Degen* Verſuch einer vollſt. Litteratur der deutſchen Ueberſetzungen der Römer, ſect. II. pag. 101 ſqq. — *Meineckianam* cum textu lat. iam memoraui. — *Anglicas* recenſet cel. *Brüggemann* l. m. pag. 473 ſqq. et *Creechianae* nobilis verſionis memorat edd. Oxon. 1682. 8. et 1683. 8. it. Londini 1714. 1715. 1722. 1744. 1776. 8. II. voll. — *J. Dryden* in: Original Poems and Translations, Lond. 1743. 12. vol. II. pag. 46 ſqq. rec. in eiusdem poetical Works, in vol. VI. collectionis poetarum anglicorum, (a complete Edition of the Poets of Great Britain, Londini 1794. m. 8.) *James Beattie* in Original Poems and Translations, Londini 176 . 8. loca quaedam Lucretii inſigniora, atque *Gilbert Wakefield* in: Poetical Translations from the Ancients, Londini

K 5 1795.

1795. 8. libr. II. 342. etc. librum autem I. metrice, cum notis *I. Evelyn*, Londini 1656. 8. anglice verterunt.

Lucret. de natura libri VI. with a free prose English Version, illustrated with Notes and adorned with cuts by *Guernier*, (cum textu *latino.*) Lond. ap. Dan. Browm. 1743. 8. II. voll. — The Plague of Athens, described by Lucretius, translated by *Thom. Sprat*, Lond. 1676. 8.

De *Gallicis de Coutures*, et *L. G.* (la Grange) versionibus vide Introd. etc. I. pag. 301. et *Windheimii* Bemüh. der Weltweisen etc. tom. III. pag. 52 sqq. adde interpretationem poeticam a *le Blanc de Guillet* confectam editamque Paris. ap. Moutard. II. voll. 1788. 8. conf. *Gothan. gel. Zeit.* ausländische Litterat. 1789. pag. 300 sqq.

In linguam *italicam* transtulit *Alexander Marchetti*, et, quoniam in Italia non licuit versionem istam prelo subiicere, edidit eam *Anton. Rullo*, h. e. *Paullus Rolli*, Londini 1717. 8. — cura Franc. Gerbault, cum figg. Amstelod. (Parisiis,) 1754. II. voll. in m. 8. (v. *Bure* in catal. bibl. Gaignat. I. p. 410 sq.) — iterata est cum obseruatt. *Domenici Lazarini.* Lond. 1761 et 1774. in 12. II. voll. et ibidem (vel potius Venetiis,) 1764. (al. 1765.) 8. II. voll. — cum *Marchetti* additionibus, Londini 1779. 4. — cum textu *latino*, addito *Anti-Lucretio*, a Polignac scripto, et ita-

italice verſo a *Franc. Maria Riccio*, Lauſannae 1761. II. tom. 8.

Lazzarini inſeruerat Oſſervazioni ſopra la traduzione di Lucrezio del ſign. Aleſſ. Marchetti, libro inſcripto: Oſſervazioni ſopra la Merope del Signor Marcheſe Scipione Maffei etc. Romae 1743. 4. conf. *Paitoni* Biblioteca degli autori — volgarizzati, tom. II. pag. 237 ſq. *Brüggemann* l. c. pag. 474. et *Windheim* l. c. pag. 54 ſqq. — *Belgica* verſio: De Werken van Lucretius van *Het Heclal*, uit het Latyn in het Nederduitſch vertaald. Amſterd. 1701. 8. cum figg.

Ad pag. 115. *lin.* 5.

Daniel. Parei Lexicon Lucretianum, (ex Gifanii collectaneis fere confectum,) — Francofurti 1631. 8. — *Tournemine* Remarques ſur Lucrece, in Memor. Trevoltin. a. 1735. m. Nou. pag. 2252. — Explicatio loci Lucretiani III. v. 175. in les Nouvelles de la Republ. des Lettres, m. Februar. 1687. pag. 117 ſqq. — cl. *Fabri* progr. ſuper Lucretii prooemio. Onoldi 1781. 4. — An Apology for the Life of T. Lucretius Carus, being a proper ſequel to the Apology for the Life of *Colley Cibber*. Londini 1740. 8. — Obſſ. in vitam et ſcripta Lucretii, in: *Chriſtian Freethinker* etc. ibid. 1740. 8. — *Andr. Baxter* de animi immaterialitate, quam dicunt, ſecundum Lucretium, in illius Enquiry into

into the Nature of the human Soul etc. ed. III. Londini 1745. 8. vol. I. ſect. 5. — *I. Iortin* obſſ. criticae in Lucretium, in eius Tracts philological, critical and miſcellaneous. Lond. 1790. 8. vol. II. pag. 271 ſq. — *Robert Alves* animaduerſſ. in Lucretium, in illius Sketches of a Hiſtory of Literature. Edinburgh 1795. 8. — Elegantiſſimam Lucretii deſcriptionem peſtilentiae Athenienſium, (lib. VI. 1136 ſqq.) cum Virgilii, Ouidii et Silii Italici deſcriptione comparat *Scaliger* Poetic. lib. V. cap. 10. pag. 670 ſqq. et cum Thucydidea, additis obſſ. medicis, *Io. Ern. Hebenſtreit* in Anthropologia forenſi, Lipſ. 1753. pag. 129 — 155. et 167 ſqq.

Ad pag. 116. *lin.* 3. *add.*

L'Anti-Lucrece, poëme ſur la Religion naturelle, par le Cardinal de Polignac; traduit en François par *Jean Pierre de Bougainville.* Pariſ. 1749. 8. II. voll.

Ad pag. 118. *lin. antepen. etc.*

Lege: *Cur vero — elanguerit, neque extulerit.*

Cauſſa neglectae tragoediae quaerenda quoque eſt in diuerſa regiminis attici et romani forma viuendique ratione; tum in eo, quod, quum Romani litteris excellere coepiſſent, libertate dicendi, vi potentiorum oppreſſa, haud diu gauiſi ſunt, nec hiſtoria romana

mana tot et tam ſplendida, quam aetas Graecorum, cum maxime heroica praebuit exempla, quae in theatrum producerentur. Conſ. *Torkil Baden* diſp. de cauſſis neglectae a Romanis tragoediae. Gotting. 1789. 8. et cenſuram illius in ephemer. litterar. Göttingenſ. a. 1789. plag. 170. pag. 1697 ſqq. — Cl. *Car. Aug. Boettiger* in proluſ. quatuor aetates rei ſcenicae apud veteres primis lineis deſignatae — Wimariae 1798. 4. „*tertia* inquit *aetas* (a morte Alexandri M. vsque ad Auguſtum,) *choro paſſim neglecto canticis mimica arte exprimendis magis magisque delectari coepit.*" In *quarta* aetate ars pantomim. quaſi regnabat ab Auguſto vsque ad interitum imperii rom. Haec (vt ait Böttiger,) aetas, et choro et canticorum recitatione valere iuſſis, omnia ad geſtum et ſaltationem retulit. — *Petrus Neapolis Signorellus* de theatro romano minus curate pleneque disputat in Storia critica de' teatri. Neapoli 1787. (III. voll. 8.) in vol. II. et cauſſam romani theatri neglecti *vnice*, (at minus recte,) quaerit in interitu libertatis romanae. At melius inquirit in cauſſas *Marmontel* in Elemens de Litterature, cuius libri excerpta vberiora reperiuntur in: Neue Bibliothek der ſchönen Wiſſenſchaften, Lipſ. 1788 et 1789. Add. *Carli* de indole theatri tragici antiqui et hodierni, in XVII. tom. Opp. et ſummam ſermonis illius in (Boſſi) Elogio ſtorico del

Conte

Conte Commendatore Gian-Rinaldo Carli. Venet. 1797. 8. §. VI. ſqq. pag. 10 ſqq. — Auguſtus vero, ſuaſore Maecenate, id maxime ſatagebat, vt populum ludicris ſpectaculis ineſcatum ſibi conciliaret. Hinc ipſe Auguſtus amabat lubenterque ſpectabat Pantomimorum hiſtrionumque ſaltationes. v. *Io. Henr. Meibomii* libr. Maecenas, ſiue de C. Cilnii Maecenatis vita, moribus et rebus geſtis, inſcriptum, Lugd. Batau. 1653. 4. cap. 24. pag. 138 ſqq. — De origine, forma et notione mimorum apud Romanos, apud quos tum ad ſummum perfectionis faſtigium euecti ſunt, quum Laberius, Publius Syrus et Cn. Mattius fabulas conſcriberent mimicas, ſollerter docteque agit *Werner Carol. Ludou. Ziegler* in comment. de Mimis Romanorum. Goettingae 1788. 8. et pag. 6. multos, qui in explicanda illuſtrandaque re mimica et Graecorum et Romanorum verſati ſunt, paucis recenſet. De Mimis quoque agitur in lib. Von den Pantomimen, hiſtoriſch und kritiſch. Hamburg 1749. 8. — Veritatem fidemque hiſtoriae romanae ſex priorum ſaec. poſt alios denuo imminuere et paene infringere adniſus eſt *Nachtigal* in: Deutſche Monatsſchrift, a. 1790. m. April. p. 333 — 347.

Ad pag. 121. *lin.* 13.

Add. *Foſſii* catal. bibl. Magliab. II. col. 762 ſqq. (vbi de illa edit. copioſe agitur,) et

cel.

cel. *Panzer.* A. T. II. pag. 524. qui Maittarium, quod pag. 307. Varronem typis Laueri ad annum 1471. ex emendatione *Platinae* refert, etiam culpat, et vol. IV. pag. 205. quatuor editt. ſine l. et a. ex Maittario aliisque citat. — Edit. curante *Pomponio Laeto,* ſine l. et a. 4. (circa a. 1472. Venet. apud *Nic. Ienſonum,*) primo loco ponit doct. edit. Varronis de L. L. Bipontinus, ſuamque ſententiam pluribus ſtabilire atque ornare ſtudet in notitia litterar. pag. XXVII. ſq.

M. Ter. Varro de lingua lat. fol. ſ. l. et a. ſed, vt *Burio* in catal. biblioth. Ducis de la Valliere tom. II. pag. 7. videtur, *Romae* charact. Georgii Sachſel de Reichenbal. et Barth. Golſch de Hohenbart, qui Romae circ. a. 1474. formulis typographicis libros deſcripſerunt.

Ibid. lin. 17. lege *Orlando,* et in *lin. vltima,* l. *catalog.*

Ibid. lin. 22.

Editio *Veneta* a. 1474. (cum Feſto,) eſt in forma 4. mai. v. Catal. bibl. *Pinelli* III. pag. 244. nr. 7226. *Panzer* l. c. vol. III. p. 101. et IV. pag. 429. inprimis *Foſſii* cat. bibl. Magliab. II. pag. 764.

Ad pag. 122. *lin.* 2.

Num haec rom. editio a. 1475. reuera exiſtat, dubitat *Panzer* II. p. 462.

Ibid.

Ad pag. 122. lin. 3.

De edit. *Parmensi*, *Nonii Marcelli*, *Festi Pomp. et M. Varronis* de L. L. a. 1480. vberius disputat *Affò* in Saggio di Memorie su la Tipogr. Parmense del sec. XV. pag. LXXIX sqq. In Creuennae cat. ed. min. in 8. tom. III. pag. 24. dicitur, le caractère est égal à celui de l'Ovide inprimé à Parme en 1477. per *Stephanus Corallus Lugdunensis*. — In bibl. Valleriana, (catal. tom. II. pag. 7 sq.) exstitit exemplum, quod *Varronis de L. L. libros — cum additionibus, fragmentis eiusdem studio Pomponii, deinde Francisci Rhollandelli Trivisani*, tantum continet. Adde, quos laudat cl. *Panzer* I. pag. 245. et II. pag. 353. de edd. Brixiensi ac Parmensi. — *Venetae* edd. saec. XV. *Varr. cum Nonio Marcello et Festo*, sunt, ap. Octau. Scot. 1483. (conf. *Mittarellum* in adpendice libr. saec. XV. ad bibl. codd. monasterii S. Mich. Venetiar. col. 470.) — ap. Bern. de Cremona et Sim. de Luere, 1490. — ap. Nic. de Ferrar. de Pralorm. 1492. — ap. Phil. Pinz 1496. fol. — et apud Ant. de Gusago 1498. 4. — Edit. *Aldina* 1498. 4. dubia esse videtur cl. *Panzero* III. pag. 439. n. 2382. qui vol. IV. pag. 68. nr. 613. ex Orlando et Maittaire citat *Ter. Varr.* de L. L. emendat. per Francisc. Rholandell. et Pompon. Laetum, sine loci nota, 1498. 4. Quomodo et num differat haec editio a superiore

periore ex cat. Valler. citata, dicere nequeo. — Ed. *Mediolan. Varronis* cum *Nonio Marc. Festoque*, a. 1500. fol. editor Bipontinus ex catal. Ludewigii refert: de editione eorumdem *Mediolan.* 1510. etc. egi in Introd. I. pag. 52.

Ibid. lin. 15.

De editt. *Perotti cornu copiae, Venetiis* 1489. fol. — *Paris.* 1506 fol. — *Aldina* 1517. fol. — *Basil.* 1532. fol. et *ibidem* 1536. fol. v. *Goetz.* memorab. bibl. Dresd. vol. III. pag. 57 sqq.

Ad pag. 122. *de altera aetate.* Edit. hanc Aldinam a. 1527. cum castigatt. *Bentini* adiunctam esse *Perotti cornu copiae*, notandum est: plura de illa disputaui in Introduct. I. pag. 49 sq. sed si haec editio est, vti videtur, repetitio Aldinae a. 1492. fol. castigatt. Bentini iam illi adhaeserunt, id, quod etiam ab editore Bipontino p. XXX sq. significatur; altera aetas ab illa prima *Perotti* cornu copiae etc. editione initium capessit. — *Varronis* libri etc. cum *Bentini* castigationibus. Paris. 1528. 8. — ex *Bentini* castigatione ib. ap. Sim. Colinaeum. 1529. 8. — et cum Perotti cornu copiae. Basil. 1536. fol. etiam prodierunt.

Ad pag. 123. *lin.* 15.

Item Paris. 1585. 8. (v. *Pinelli* catal. III. pag. 302.) — Editt. Stephani a. 1573. et,

quae dicitur in fronte, *editio tertia recognita et aucta*, 1581. 8. ratione tituli et ordinis librorum adnotationumque, typorum quoque inter se differunt: neutri adhaeret *Steph.* adpendix. *H.* vero *Stephani adpendix ad assertiones analogiae sermonis latini* M. Ter. Varronis. item *Iul. Caes. Scaligeri de eadem disp. doctissima*, prodiit Paril. ap. H. Steph. 1591. 8.

Ibid. lin. 21.

Ter. Varronis Opera, ab *Ausonio Pompa*, Franeckerae 1591. 8. (in Pinelli catal. cit. pag. 113. sic citatur: nisi subsit error.) — ex recensione *Ausonii Popmae*, Franeck. 1599. 8. (in catal. Burmanni II. p. 205. nr. 1576.)

Notanda est ed. de L. L. ex rec. *Gasp. Scioppii*, Ingolst. 1605. 8. Continet *Faerni* lectiones e codd. excerptas, et Vrsini Scioppiique criticas coniecturas atque correctiones. — add. *Reviczky* catal. pag. 17 sqq.

Ibid. lin. 27

Nouam *Varronis de L. L.* editionem molitur *G. D. Koeler*, et speciminis loco scripsit *Litteras criticas in Varronem de L. L. ad V. C. Heyne*, Duisburg. 1790. 8. conf. *Io. Dau. Büchling* kritische Uebersicht der Litteratur der Schulwissenschaften des J. 1790. 8. Halae Sax. 1792. pag. 61 s. — Nouam *scriptorum R. R. roman.* cum versione italica editionem Venetiis sub prelo sudare, nuper ex litteris amici cuiusdam Itali comperi.

Ibid.

Ibid. lin. vlt.

In catal. *Pinell.* III. pag. 303. *Popmae* editio fragmentorum adferitur anno 1591. — In quaeſtionem vexatam, num ſatyra Graecorum an Romanorum maioris ſit momenti, inquirit *Petrus Chriſtian. Cramer* in ſingulari commentat. 1792. 8. v. A. L. Z. m. Febr. n. 70. pag. 559. add. *I. Dan. Heyden* in comment. de ſat. Graec. et Rom. praemiſſa eius verſioni german. A. Perſii Flacci ſatir. pag. 112 ſq. vt Caſaubon. aliosque omittam, qui de ſatyra et ſcriptor. ſatiricis disputarunt.

Ad pag. 124. *lin.* 3.

Varronis fragm. ſunt quoque ſubiecta ed. Liuii. Francof. 1628. in fol. et *Mich. Maittaire* Opp. et fragmentis vett. poet. lat. Londin. 1713. fol. vol. II. pag. 1525.

In bibl. *Sarraziana* inter libros in octauo pag. 45. occurrunt *P. Victorii* explicationes ſuarum in *Catonem*, *Varronem*, *Columellam* caſtigationum, (ſeparatim) Lugd. apud Seb. Gryphium 1542. 8. et cum ſcriptor. R. R. Pariſ. 1543. 8. ex offic. Rob. Stephani, — tum *Enarrationes vocum priſcarum in libris de R. R. per G. Alexandrinum; Ph. Beroaldi* in Columellam annotatt.; *Aldus* de dierum generibus, ſimulque de vmbris et horis, quae apud *Palladium.* Lugd. 1549. 8. liber rarus.

Locus *Varronis* apud Nonium Marcellum errore liberatus in *Io. Taylori* lectioni-

 bus

bus Lysiacis, (praefix. eius edit. Lysiae,) cap. I. tom. II. pag. 225. ed. Reiske.

De versionibus R. R. *germanicis* v. *Degen* Versuch einer vollständ. Litteratur der deutsch. Uebersetzungen der Römer, sect. II. p. 527 sq. — Ueber die römischen Schriftsteller von der Landwirthschaft von *Moritz Adolph Rump*, Münster 1796. 8. Maxima pars constat locis scriptorum R. R. germanice versis. Reliqua pars est adpendix de romana R. R. sed vniuersa ratio non placet censori in Ien. A. L. Z. a. 1797. nr. 318.

A Survey of the ancient Husbandry and Gardening, collected from *Cato, Varro, Columella, Virgil:* — — wherein many of the most difficult Passages in those Authors are explain'd. — By *R. Bradley*. — London. 1725. 8. — The Villas of *Varro, Columella* and *Palladius* illustrated by *Robert Castell*, in eius *Villas of the Ancients illustrated*, Lond. 1728. fol. v. *Brüggemann* View etc. pag. 514. — *Pontedera* in Antiquitatum latin. graecarumque enarrationibus atque emendationibus, Patau. 1740. 4. permulta Varronis loca R. R. duoque de L. L. illustrat emendatue.

Ad pag. 124. sect. 6. lin. vlt.

Varronis Atacini Narbonensis, qui ab Atace fluuio *Atacinus* est dictus, (Porphyrione ad Horat. Sermon. I. 10, 46. auctore) fragmenta

menta plura collegit, docteque explicuit et de illo poeta geographo curate fuseque egit *Io. Christian. Wernsdorf*, Professor quondam Helmstadiensis, in Poetis latinis minoribus, tom. V. part. III. (Helmstadii 1792. 8.) pag. 1385—1418. Antea, sed pauciora, tradiderat de eo in tomo I. pag. 153 sqq. Quae igitur vir ille, dum viueret, et doctissimus et humanissimus latius exposuit, equidem in angustum quasi locum concludam. Floruit hic *Varro* maxime Caesaris et Triumuirorum tempore. Hinc *bellum sequanicum*, a Iulio Caesare magna cum gloria gestum, in quo vel militauerat ipse, vel praecipuas res gestas tamquam e propinquo spectauerat, perscripsit, et breue aliquod belli ciuilis monumentum reliquit in epigrammate de Licini, Catonis et Pompeii tumulo, e quo tamen, (ait Wernsdorf.) vtrum Caesarianis, an Pompeianis partibus addictus fuerit, vix colligatur. Scripta eius fuerunt. 1) *Chorographia*, in quo opere, quod *Licentius* in carmine ad Augustinum v. 1. vocat *arcanum Varronis iter*, (v. *Wernsdorf*. P. L. M. vol. III. pag. 516. et vol. I. p. 155.) Varro non solum regionum terrae, sed coelestium etiam, et sphaerae vniuersae descriptionem dedit, orbesque pariter siderum et planetarum ac terrarum hunc orbem peragrauit. 2) *Libri nauales*, quorum partes fuisse videntur *opus de littoralibus*, a Solino cap. XI. citatum, et liber *Eu-*

ropa inſcriptus, ac fragmentum *Ponticωn* quod quidem in Anthol. veter. latin. epigramm. et poem. lib. V. carm. CXIII. ſub nomine *C. Iulii Solini* vulgo editur; ſed iam a Scriuerio carmen Varronis Atacini habetur: v. *Burmann.* II. ad illam Anthol. tom. II. pag. 383 ſq. et *Wernsdorf.* l. c. vol. I. pag. 153 ſqq. qui id fragm. pag. 161 ſq. nullius auctoris nomine praefixo recudi fecit atque explicuit, ſed tom. V. part. III. pag. 1395. illam coniecturam lectorum iudicio permittit. — 3) *Argonautica*, in quo carmine non ſolum, (vt vulgo exiſtimatur,) Apollonium in Argonauticis; ſed plures poetas, geographos praeſertim, ſequutus, imitatus et tam libere vertiſſe, vt multis in locis ſuo vteretur ingenio, videtur *Wernsdorfio* pag. 1392. tom. V. part. III. — 4) *Satyrae* et quidem Lucilianae, quae vero plauſum Horatii non tulerunt ſerm. I. 10, 46. Inter ſatyrarum tamen Ter. Varronis fragmenta eſſe nonnulla, quae praeſertim hexametro ſcripta ſunt, quae Atacino debeantur, ſuſpicatur Wernsdorf. — 5) Heroicum carmen *de bello Sequanico*, cuius librum II. citat *Priſcianus* lib. X. p. 877. Putſchii. — 6) *Leucadia*, elegiarum ſiue amorum liber, poſt Argonautica ſcriptus. — Longum carminis aſtronomici *de defectu Lunae* fragmentum ſub titulo *Aſtronomica* in Burmanni Anthol. lat. lib. V. n. 46. tom. II. pag. 322. quod alii *Fulgentio*, alii *Varroni*

Ata-

Atacino adſcribere malint. *Burmannus* II. in notis ad illud carm. ex ſententia P. Weſſelingii et Ger. Meermanni demonſtrauit, Siſebutum, Gothorum in Hiſpania regem ſaec. VII. habuiſſe parentem. — Quanti aeſtimatus fuerit Varro Atacinus a veteribus, patet ex teſtimoniis de eo, a *Wernsd.* pag. 1398 ſqq. collectis. — *Voſſius* de hiſt. lat. lib I. cap. 16. et de poetis lat. pag. 21. *Funccius* de vir. aetate L. L. cap. V. §. 9 pag. 312. aliique a Wernsdorfio laudati de Varrone Atacino egerunt.

Ad pag. 125. §. 2. *de Cicerone, lin.* 4.

Sextus Aurelius Victor de viris illuſtribus cap. 81. breuiter perſequitur vitam Ciceronis, atque interpretes, praecipue Schott. in notis ad illud caput in edit. Arntzenii pag. 295 ſqq. plura adtulerunt. — De duobus rariſſimis M. T. Ciceronis antiquis numismatibus argenteis, in bibl. Caeſarea ſeruatis, v. *Kollarium* in ſupplem. ad Lambecii comm. de bibl. Caeſarea Vindob. vol. I. col. 475. inprimis *Lambecium* ipſum vol. II. col. 483. — col. 508. vbi varia, quae ad Ciceronem pertinent, exponuntur; in his col. 487 ſqq. *de Signo Mineruae*, quod Cicero domi ſuae religioſiſſime coluit, et a. v. c. 696. priusquam exilii cauſſa ex vrbe discederet, in Capitolium transtulit, ibique dedicauit cum hac inſcriptione, *Mineruae cuſtodi vrbis*, docte co-

 pioſe-

pioſeque agitur; pag. autem 503 ſqq. de rariſſimo numismate argenteo, quod a *M. T. filio Cicerone, triumuiro monetali* cuſum eſt.

Ad pag. 125. *lin.* 11.

De hoc *Archia*, nato Antiochiae a. v. 636. eiusque carminibus tam maioribus, quorum tantum memoria adhuc ſupereſt, quam minoribus, quorum partem ſeruant analecta graeca Brunckiana tom. II. pag. 92 et 528. docte copioſeque agit cel. *Ilgen*, Profeſſor Ienenſis, in Opuſculis variis philologicis, tom. II. part. I. Erfordiae 1797. m. 8. pag. 37 ſqq. Hic vero, vbi multa de ingenio Archiae poetico et imitatione disputarat, eiusque epigrammata cum aliis contulerat ſcite; concludit pag. 88. Ciceronem in laudibus Archiae celebrandis pluſculum amicitiae tribuiſſe, quam concedebat veritas; et iudicium de eo ita capiendum, vt, quod alii ſtatuerent, magis expreſſiſſe videatur, quam quod ipſe, ſi veritati litare voluiſſet, indicaturus fuiſſet. Enimuero eſt animaduertendum, Ciceronem non hiſtorici, ſed oratoris et patroni cauſſae perſonam ſuſcepiſſe atque ſuſtinuiſſe, qui omnia orationis lumina ad illuſtrandum atque ornandum Archiam ſuum adhiberet.

Ad pag. 127. *fin.*

Dele, *timidiuſculis* cum reliquis verbis, et leg. *paullo timidior. Pro re quidem publica*

vel inimicitias ſuſcipere haud recuſabat, et in defendenda aliorum, vt Sexti Roſcii, innocentia, aut coërcenda propulſandaque ab amicis aliisque, quibus illata erat, iniuria, et accuſandis opprimendisque etiam potentiorum atrocitate, vi infeſtisque conſiliis erat fortis. Attamen in vltimo vitae ſuae actu, republica perturbata et concuſſa praeſertim extremo aetatis tempore varia animi — — — ſigna dedit etc.

Ad pag. 129. lin. 20. adde:

In doctrinis tamen, in quibus Stoicorum potiſſimum placita eſt amplexus, de officiis humanis, aperte libereque ſenſit, fuitque conſtans. — De *Ciceronis* iactantia late diſſerit *Ferratius* libr. V. ep. XI. pag. 359 364. in edit. II. Epiſtolarum, in quibus omnia fere, quae in oratt. M. Tullii dubia occurrunt, polemice illuſtrantur.

Ad pag. 131. lin. 4. de editione Mediolanenſi.

Vol. I. et II. prodierunt 1498. quaedam exemplaria vol. II. habent in fine a. 1 99. vol. III. et IIII. a Saxio referuntur ad ann. 1499. Plura leges de illa edit. in *Ioſ. Ant. Saxii* hiſtoria literar. typographica Mediolanenſi col. 415 ſq. et 604. not. *q.* ac 605. not. *g.* pag. vero 525 ſq. recudi fecit Alex. Minutiani epiſt. nuncupatoriam ad Io. Iac.

Triuultium. add. *Clement* Biblioth. curieuſe hiſtorique et critique tom. I. pag. 139 ſq. it. cl. *Panzer* A. T. II. pag. 88 et alios, quos laudaui in Introd. II. pag. 47.

Ibid. lin. 23.

De ed. *Victoriana* eiusque raritate v. *Clement* l. c. pag. 141. — de ed *Rob. Steph.* pag. 143. et p. 144 ſqq. plures is recenſet aut enumerat edd. vett. Opp. Ciceron. — add. de vtraque illa edit. *Denis* Mem. bibl. Garell. pag. 431—435.

Ad pag. 133. *lin.* 5. *Lambini* editio, cum eiusdem adnotatt. rec. eſt Londini per Io. Iakſon et Edm. Carpenter 1585. IX. tom. 8. — *Ibid. lin.* 21. pro *quodam* leg. *quibusdam.* — *Cic. opp.* in 12. excuſa quoque ſunt Pariſ. ap. Sim Colinaeum, 1543. V. voll. — ex ed. *Aemilii Ferreti,* Lugd. ap. Seb. Gryphium, 1553. VI. voll. — ibid. ap. heredes S. Gryphii, 1560. IX. voll. — Elzeuiriana ed. ibid. 1642. X. voll. 12. — De hac aliisque *Opp. Cic.* editt. v. *Rewiczky* catal. pag. 24 ſqq. — Amſtel. 1658. ap. Ant. Blaew. VI. voll. — Coloniae (Geneu.) 1615 ſqq. IV. voll. — *Cic. Opp.* cum Gruteri et ſelectis variorum notis etc. Amſtel. Elzev. 1661. 4. II. voll. — De *Aldina* 1583. voll. X. fol. v. *Denis* l. c. pag. 435.

Ad pag. 136. *lin.* 2.

Clauis Ciceroniana quartum prodiit separatim Halae Saxon. 1777. 8. Ad partem illius clauis, n. ad indicem latinitatis *M. Iac. Baden*, Prof. eloq. Hauniensis, pulcrum dedit supplementum, renouatum in eius Opusculis latinis, Hauniae 1793. 8. nr. 6. Ibidem nr. 19. defenditur constantia Ciceronis in iudiciis de hominibus rebusque, et nr. 23. agitur de poetica Ciceronis facultate. — De ed. *Ernestina* v. quoque *I. Frid. Wolf.* praef. ad Cic. Tuscul. p. VI. sqq. et *I. Chr. Frid. Wetzel* praef. ad Cic. Cat. mai. pag. XII. sqq. et ad Brutum p. LXVI. sqq.

Ad pag. 137. *lin.* 3.

A. 1788. acc. tomus IX. *orationum Cicer.* et vltimus forte totius editionis. Ab hoc enim tempore nullum nouum exiit e prelo volumen, nec, quantum comperi, plures huius editionis tomi comparebunt. Rhetoricorum autem II. volumina, quae totius operis siue omnium Opp. Ciceronis tom. 23 et 24 constituissent, prodierunt a. 1777.

Ad pag. 137. *lin.* 12 et 14.

Corrige *notis* — *subsequentur.* Add. edit. *Opp. Cicer.* nitidam et correctam, ex Olitueti recensione ductam, Glasguae, in aedibus academicis: exc. R. et Andr. Foulis. 1749. XX. voll. in 12. — Nouam eamque criti-

criticam et praeclaram, in qua tamen ab Ernestina, siue lectionem spectaueris siue adnotationem, saepe facta est discessio, editionem curare instituit cl. *Beck: M. T. Cic. Opera ad optimos libros recensuit, animaduerss. criticis instruxit — Christ. Dan. Beck. vol.* I. *oration.* tom. I. Lips. 1795. 8.

Ibid. lin. penult.

De ed. *Ienson.* v. *Clement* l. c. p. 153 sq. qui in nota alias edd. commemorat peruetustas. add. cel. *Panzer* A. T. III. pag. 69. in quo opere praestanti multae Rhetoricorum Cic. edd. saec. XV. passim curateque indicantur, quarum insignem copiam ex indice siue vol. V. pag. 148 sq. vno obtutu cognosces. De multis in Introd. II. pag. 65 sqq. fusius disserui. — *Rhetorica vetus et noua Neapoli* per Arnaldum de Bruxella, 1472. fol. — sine loci nota, 1475 et 1476. fol. — *Mediolani* per Phil. Lauagnam 1477. fol. — *Venetiis* per Philipp. Condam Petri. 1479. fol. — cum comm. *Victorini et Georgii Vallae.* Venet. per Guil. de Fridino, 1490. fol.

Ad pag. 158. *lin.* 5. leg. *seniori* et add. *Oratio,* qua ostenditur, libros ad Herennium non esse Ciceronis, composita a M. *Huberto Luetano,* Nouiomacho. Viennae Austr. 1519. 4. contra Ant. Mancinellum. v. *Denis* Wiens Buchdruck. Geschichte, p. 573 sq.

Ad

Ad pag. 138. *lin.* 13.

Mediolani, apud Ant. Zarotum. 1474. fol. — *Venet.* ap. Nic. Ienſon. 1475. fol. — ib. 1476. fol. — *Papiae*, ap. Iac. de S. Petro. 1477. fol. — *Pariſ.* (ap. Petr. Caeſaris et Io. Stoll) 1477. fol. — ibid. (per eosdem, non, vt *Denis* in ſupplem. A. T. Maitt. part. I. ſcripſerat, per Vdalr. Gering.) 1478. fol. — (*Friburgi*) 1493. fol. — *Neapoli* ſ. a. per Sixt Rieſſinger, fol. et ibidem per Matth. Moraunm, fol. — *Cic. Rhet. vet. et nouorum* cum *Marii Fabii Victorini* commentariis amplis et pro illo tempore bonis, nec hodie ſpernendis, exemplum ſine titulo, cuſtode et pagina: incipit ab auerſa primi folii pagina; *Prooemium. liber. Marii Fabii Victorini Rhetoris in rhetoricis Ciceronis liber primus incipit.* — In calce totius voluminis: *Impreſſum Venetiis per Ioannem de Forliuio et Iacobum Britannicum Brixianum.* M. CCCC. LXXXIII. (1483.) fol. Exemplar eſt in bibl. acad. Erlangenſi.

M. T. C. Rhetoricorum libri cum tribus commentis. (n. Franc. Maturantii et Anton. Mancinelli in rhetor. nouam. M. Fabii Victorini in rhetor. vet.) in calce: impreſſum Venetiis per Phil. Pincium Mantuan. 1496. fol. Exemplo meo ſunt ab initio leues quaedam adnotatt. adſcriptae. (add. *Panzer.* III. pag. 399.) — et Venet. 1511. fol. —

Rheto-

Rhetorica et noua et vetus cum comm. *M. Fabii Victorini.* Venet. 1493. fol. (v. *Denis* memor. bibl. Garell. p. 150 ſqq.) Illae Mediolani atque Venetiis ſaepius ſunt ſaec. XV. formulis typographicis deſcriptae. add. Introd. I. p. 69. — Rhetor. lib. IV. ed. *P. Manutii* Venet. 1550. 1559. 8.

Ibid. lin. 22.

Cracouiae etiam excuſi ſunt Rhetoric. libri IV. per Io. Haller. 1517. 4. — de inventione et arte rhetorica libri II. typis Math. Scharffenberg. et impenſis Marci Scharffenberg. 1527. 8. — *Cicer.* commentar. rhetoric. ad C. Herenn. libri IV. ex offic. Vngleriana, impenſis Marci Scharffenberger. 1527. 8. v. *Panzer* VI. pag. 458 et 470. — Rhetoricor. ad L. Herennium libri IV. cum elucidatt. *Franc. Maturantii* et *Anton. Mancinelli*, praeſertim in I. librum et cum familiari admodum *Iod. Badii Aſcenſii* in omnes IV. libros explanatione ac epitomatibus ſuis quibusque capitulis per *Claud. de Gurgite*, Pariſin. adiectis. Item eiusd. *M. T. Cic.* de inuentione libri II. a *Mario Fab. Victorino* rhetore expoſiti. Venundantur Lugduni a Martino Boullion. — In calce: *impreſſ. Lugduni per Magiſtr. Steph. Baland.* 15 3. in 4. mai. aut fol. min. — *Victorini* comment. in rhetoricos Cic. Pariſ. H. Steph. 1537. 4. *Argentor.* ex typogr. Matth. Schurer. 1515. 4.

Di-

Diuerſa eſt ed. *Rhetor.* lib. IV. et de inuentione libr. II. Argentor. ex aedib. Schureri. 1518. 4. — *Cic.* Rhetor. ad Heren. libri IV. ad vetuſtiſſimor. codd. fidem reſtituti: apud Mich. Vaſcoſan. Pariſ. 1536. 4. (praef. editor. *Iod. Badii Aſcenſii* ſcripta eſt m. Dec. 1528.) — de inuentione et arte rhetorica libri II. ibid. ap. eumdem. 1536. 4. Plura v. apud Maittaire A T. II. pag. 843. not. — Rhetorica et de inuentione. Lugd. ap. Gryphium. 1535. 8. — Pariſ. ap. Colinaeum 1541. 8. — ib. ap. R. Steph. 1544. 8.

Ad pag. 139. *lin.* 14.

Naſambaeni commentaria in libr. Cic. de inuentione. Venet. apud Bologn. Zalter. 1564. 4. — *Sallier* de libro Ciceronis *Lucullus* inſcripto, in Hiſt. de l'Acad. Pariſ. des I. et B. L. vol. V. pag. 213 ſqq. — In Magazin für öffentliche Schulen etc. vol. II. part. I. Brem. 1791. 8. varia loca libr. ad Herennium a criſi aliorum vindicantur ope interpretationis. — De verſione *german.* Friburg. 1493. fol. etc. v. *Degen* Litteratur der deutſchen Ueberſetz. pag. 60 ſqq. — Hic quoque iuuat memoriam renouare libri haud ſpernendi: *Rodolphi Agricolae Phriſii de inuentione dialectica libri tres* in 4. Primi libri finis eſt tabula, qua Rod. Agric. locos Cic. et Themiſtii cum ſuis, et ſuos rurſum

ſum cum illorum locis confert. In calce operis: *Coloniae* a. 1520. etc.

Ibid. ſub fin. poſt: *Venet* 1485. — Editionem aliam anni 1488. ſine pagina, cuſtode viſaque alia ſignatura ſueta, ipſe poſſideo. In meo quidem exemplo nullus adparet titulus libri; ſed incipit ſtatim: „Clariſſimi et eloquentiſſimi Rhetoris *Omniboni Leoniceni* oratio de laudibus eloquentiae. Tum ſequitur eiusdem praefatio: hanc excipit textus Cic. cum ampliſſimo, qui marginem ambit, commentario, ad libros tantum de Oratore, haud inepto quidem nec inculto; attamen minus erudito et nimis verboſo, inque interpretatione verborum locorumque ſaepe tenui moleſtaque verſante. Sunt autem in volumine Cicero de oratore; de perfecto oratore ad Brutum; liber Topicorum; de partitionibus, de claris oratoribus; de petitione conſulatus; de optimo genere orationum; orationes Aeſchinis et Demoſthenis, ab Leonardo Aretino in latinum conuerſae; cum epiſtola Aeſchinis ad ſenatum athenienſem. In illius fine: *Vniuerſi operis finis per Thomam de Blauis Alexandrinum: impreſſi Venetiis a. natiuitatis dominicae M. CCCC. LXXXVIII. die XVI. Maii.*“ Denique ſequitur epiſtola editori Hieronymi Squarzafici ad Petrum Buſonum, et regiſtrum chartarum vniuerſi operis. In fine librorum de

de oratore calamo ſcriptum legitur in meo exemplo: „Hic liber collectus et emendatus eſt Iohanne Calphurnio interpretante in praeclariſſimo gymnaſio patauino a. 1491." Calphurnii interpretatio, ſi, quod quidem vix crediderim, ea erat, quae partim inter lineas, partim margini exempli mei manu eſt adſcripta, haud ſane erudita fuit et ſubtilis *). — Eadem opuſculorum collectio repetita eſt *Venetiis* ap. Anton. de Strata 1495. fol. — et ſine loci nota 1495. fol. — *Cic.* de oratore cum comm. *Omniboni Leoniceni.* Venetiis per Barthol. de Zanis de Porteſio. 1494. fol. in catal. bibl. Chriſtii II. pag. 48. (forſan additi quoque fuerunt reliqui libri memorati.) et ſ. l. nota, adnotante *Panz.* IV. p. 112. — *Ciceronis* — rhetorica omnia ex ed. P. Manutii. Venet. 1550. 8. — Rhetorica ad C. Herennium, libri IV. incerto auctore. *Ciceronis* de inuentione libri II. Topica. — Oratoriae partitiones. Corrigente P. Manutio Aldi fil. Venet. 1554. 8. — *Cicer.* de orat. libri III. orator, de clar. oratoribus corrigente P. Man. Aldi F. Ven. 1554. 8. In ſerie ed. Ald. p. 99. minus diſerte indicantur illae editiones. — De edit. Aldina: *M. T. C.* omnia Rhetoricorum opera, corrigente P. Ma-

*) De prima aliisque antiq. edd. v. Rewiczky catal. p. 21 ſqq.

P. Manutio: de oratore: de claris oratoribus: Orator et de optimo genere oratorum. Ven. ap. Aldi fil. 1546. 8. v. Serie ediz. Ald. p. 82 sq. — de oratore. Parif. ex offic. Roberti Stephani. 1537. in forma minima. — per *Melanchth.* Parif. ap. Colin. 1537. 8. — Rhetorica ed. *Io. Boulierii.* Lugd. Ant. Vincent. 1562. 12. — de oratore. Londini, per Ec Kingflon. 1573. 8. — Cantabrigiae, ex officina Io. Legat. 1589. in 8. et 4. — Antwerp. 1656. 12.

Ad pag. 140. *lin.* 8.

Cic. de oratore — lib. III. cum reliquis libris Cic. qui ad artem oratoriam pertinent, cum interpr. et notis in vfum Delphini, edidit *Iac. Prouft.* Parif. 1687. 4. II. voll. rec. Oxoniae 1714 et 1723. 8. — *Pearcii* edit. etiam repetita eft Londini 1771 et 1778. 8. — de oratore, Glasguae 1749. 12. — *Cic. vom Redner in III. B. zum Gebrauch auf Schulen vou neuem durchgefehen und herausgegeben von M. Io. Chr. Fried. Wetzel. I. vol.* qui textum continet refictum, difceffione interdum ab Erneflo facta, aut vetere lectione reuocata: — *II. vol.* in quo res verbaque docte quidem atque intelligenter explicantur; fed interdum iniuriam fecit W. aliis, a quibus profecit. Brunfuici 1795. 8.

Ad pag. 140. *lin.* 14.

De verſionibus *anglicis G. Parry,* Londin. 1723. 8. — *Guil. Guthrie*, cum notis hiſtoricis et exegeticis. Lond. 1742. 8. — correct. 1755. 8. — et *Georgii Barneſii*, cum notis et illuſtrationibus. 1762. 8. vide *Brüggemann* View pag. 483 ſq. qui etiam citat: Abſtract of Ariſtotle's Rhetorick — of *Cicero's* Treatiſe concerning the Orator. Compariſon of theſe two Tracts. By *John Lawſon*, D. D. in eius Lectures concerning Oratory. Lond. 1759. 8. Lecture the third. pag. 44 — 58. — De *italicis* verſionibus librorum rhetoricorum et de oratore v. *Paitoni* Bibliot. degli autori — volgarizzati tom. I. pag. 230 — 236. Libr. de oratore verſio, a *Lud. Dolce* facta, prodiit Ven. 1547. 8. — correct. 1554. 12. — rec. cum praef. hiſtorico-critica etc. ib. 1745. 4. conf. ephem. litt. Lipſ. a. 1745. pag. 449. — *L. L. Leobergi* paraeneſis ad lectionem librorum Ciceronis de oratore. Görlicii 1585. 4.

Ad pag. 140. *lin.* 22.

Brutus cum libris *de oratore,* et libro, inſcripto, *orator*, prodiit *Romae in domo magnifici viri Petri de Maximo.* 1469. 4. mai. v. *Clement* l. c. pag. 152 ſ. not. 90. et alios, quos laudat cel. *Panzer* II. pag. 409 ſq. — Orator ſeorſum impreſſus, atque ex aldino exemplari aliisque libris correctioribus dili-

 genter

genter emendatus. Viennae Austriae 1527. 4. (v. *Denis* Wiens Buchdrucker-Geschichte, pag. 252.) — de claris oratoribus liber, qui dicitur *Brutus*, sec. Aldi exemplar. Cracou. in offic. Hieron. Vietoris. 1528. 4. — ibid. ap. Matthi. Scharffenberg. eodem anno. 4. — *Brutus* et *Orator*. Glasguae 1748. 18. — *Brutus* — perpetua annotatione illustratus a *Io. Chr. Frid. Wetzel.* Praemittitur *I. G. Schneideri* epistola critica. — Halae 1793. 8. In lectione constituenda saepe discessit ab Ernesti exemplari: in praefatione autem eumdem Ernestum reum facit negligentiae et multorum errorum in indice historico, qui est pars clauis Ciceronianae, commissorum. conf. ephemer. litter. Götting. a. 1794. pag. 53. — *Anglica Ionesii* versio *Bruti* et *Oratoris* laudatur et secundum *Brüggemann* l. c. pag. 484. prodiit Londini 1776. 8. — De *gallicis* rhetoricorum libr. et orationum versionibus v. *Goujet* Bibliotheque Françoise, tom. I. p. 325 sqq. et tom. II. p. 221 sqq. — *Castigationes locorum quorundam ex Bruto M. T. Cic. et ex oratore et epistolis familiaribus eiusdem*, adiecta nonnullorum explicatione. Per *Io. Riuium*, Athendoriensem. Salingiaci, Io. Soter excud. 1537. 4. Loci quidam ex or. Verr. ex Tuscul. III. ex l. de Offic. ex l. de Legibus et ex epist. ad Attic. corriguntur aut tentantur: plura loca librorum in fronte memoratorum grammatice per-

pertractantur. — De cod. quodam, in quo insunt libri rhetor. Brutus, de oratore libr. III. et Orator, v. *Villoison* in Anecdot. graecis. tom. II. pag. 177. not. — *S. Monrad* Obss. ad Brutum. Hauniae 1779. 8.

Ad pag. 141. *lin.* 4.

Cic. Orator (cum commentario Victor. Pisani,) *de fato*, *Topica et de vniuersitate* cum comment. *Georgii Vallae.* Venet. per Bonetum Locatellum. 1492. fol. v. *Panzer.* III. pag. 314 sq. et quos ille laudat; item *Seybold* progr. cit. pag. 4. — *Topic.* cum comment. *Ge. Vallae*, Venetiis s. a. apud Anton. de Strata. fol. — et *ibid.* apud eumdem, 1481. fol. — *Topica*, it. *de partitione oratoria dialogus*, it. *de optimo genere oratorum.* Argentorati per Io. Knoblochum. 1527. 8. — *Topica M. T. C.* cum Anitii Manlii Seuerini Boëtii et Io. Visorii Coenomani commentariis. His iam recens adiecimus Barthol. Latomi explicatt. cum Phil. Melanchthon. ac. Christoph. Hegendorphini scholiis, Lugd. apud S. Gryph. 1545. 8. — *Boëtii* comment. iam Paris. ap. Rob. Steph. 1535. 8. prodiit.

Ad pag. 141. *lin.* 12.

De partitionibus oratoriis, sine l. et an. (Neapoli apud Matth. Morauum.) fol. pars esse videtur edit. Neapolitanae librorum rhe-

 tori-

toricorum. — ſ. l. et a. (Romae,) ap. Steph. Planck. 4. — ſ. l. et a. (1475.) fol. de quibus edd. v. *Panzer*, IV. p. 384. II. p. 538. et IV. pag. 113. — De partitione oratoria dial. de optimo genere oratorum — per *Io. Langium*. exc. Mel. Lotter. Lipſ. 1517. fol. — De partitione oratoria dialogus, ex Aldino exemplari quam emendatiſſime ſeorſum impreſſus. Viennae Pannoniae in aedibus Singrenii, 1525. 4. v. *Denis* Nachtrag zu ſeiner Buchdruckergeſch. Wiens. pag. 53.

M. T. Cic. de partitione oratoria, dialogus, atque adeo compendium, quo rhetorices praecepta, quae alibi pluribus tradidit, et breuiter et dilucide docet, adiectis ſcholiis, item oratt. duabus, artificio rhetorico illuſtratis a *Gerardo Bucoldiano*. Orat. M. T. Ciceronis pro rege Deiotaro ad Caeſarem: oratio Q. Fabii Maximi apud Liuium de Pu. Scipionis in Africam traiectione. Coloniae ap. Gymnicum a. M. D. XXXI. (1531.) 8. — *Cic.* de partitione oratoria, cum comment. *I. L. Strebaei* et *G. Vallae*, Placentini. Lugd. Batau. S. Gryphius. 1541. 8. — id. liber, cum Ciceronian. orationum ſtatibus et horum ad res ciuiles accommodatione. ed. per Io. Angerſtein. Slesvig. 1593. 8. — *Cic.* de optimo genere oratorum liber, cum commentar. Achillis Statii Luſitani. Lutet. apud Vaſcoſanum. 1551. 4. — Appendiculae explanationum *Achillis Statii* in Ciceronem de opti-

optimo genere oratorum, topica et de fato. Antwerp. 1553. 8. — *Io. Anton. Viperani* commentar. in *Cicer.* de optimo genere dicendi. Antwerp. C. Plantin. 1581. 8. — In omnes de arte rhetorica *M. T. Cic.* libros doctissimor. virorum commentaria. *Venet.* ap. Aldi filios. 1546. fol. Nomina singulorum interpretum repetuntur in Serie dell' Ediz. Aldine. ed. II. pag. 83 sq.

Ad pag. 142. *lin.* 18.

Edit. per Adam. de Ambergau splendida luculentaque eademque rarissima, est sine titulo, custode et paginae nota. Incipit statim: „*M. T. C.* pro Magno Pompeio Luculentissima ad Quirites Oratio foeliciter incipit." Hanc excipit oratio pro Milone etc. Post orationem pro Coelio Rabirio sequitur Inuectiua C. Sallustii in Ciceronem cum responsione Ciceronis contra Sallustium. Clauditur opus M. T. C. libris I. II. III. IV. inuectiuarum in Catilinam. Praeter citatos in Introd. I. pag. 83. et in breuiore notitia v. *Clement* l. c. pag. 151. vbi a pag. 150. de quibusdam aliis principibus orationum editt. agitur, et cl. *Panzer.* III. pag. 92 sq. aliosque V. D. quos ille laudat *). — Praeter ea

*) Waldafer. et multas alias siue omnium siue singularum orationum reliquorumque librorum Cicer. editiones excitatas memoratasque deprehendes in catal. biblioth. Bunauian. vol. I. pag. 277 sqq.

notandae ſunt: *Orationes*, *Venetiis*, ap. Phil. Pinzium, 1493. fol. — ibid. per Barthol. Zanis de Porteſio. 1499. fol. (v. *Freytag* adpar. litterar. I. pag. 265 ſq.) — per eumdem oratt. omnes cum Verrinis et Philippicis, ibid. 1495. fol. — et per Io. de Forliuio et Iac. Brixian. Venet. 1483. fol. — *Oratt.* (*Mediolani* apud Ant. Zarotum,) ſ. a. fol. — *Oratt.* per *Phil. Beroaldum* recognitae cum oratione in Valerium. *Bononiae*, Bened. Hectoris. 1499. fol. — *Oratt. Philippicae in M. Anton. Venet.* Io. de Colonia, Io. Manthen de *Gherretshem* (ſic). 1474. fol. — Eaedem cum enarrationibus *Franc. Maturantii*, *Vicentiae*, Henr. de S. Vrſo. 1488. fol. — *Venetiis* per Io. de Tridino. 1494. fol. (de qua ed. quam ipſe habeo, v. *Denis* Memor. bibl. Garell. pag. 156 ſq.) — ib. per Barth. Zan. de Porteſio. 1499. fol. — *Oratt. ſelectae*, *Neapoli*, ap. Matth. Moravum. 1480. fol. — *Oratt.* pro lege Manilia, Archia poeta, Ligario, Marcello et Deiotaro. Pariſ. 1492. 4. per Ant. Cayllaut. — Vt plures ſingularum orationum Cic. editt. ſaec. XV. a Maittario et Panzero (v. indices,) ac Fabricio I. pag. 155 ſqq. memoratas, hic praetermittam.

Ad pag. 142. *lin. vlt.*

Add. *M. T. Cic. pro L. Flacco oratio.* Ingenuarum artium ſtudioſae iuuentuti Hermannus

mannus Tulichus. (sequitur adlocutio poetica XII. distich.) In calce: „Ex officina Melchioris Lottheri anno — Millesimo quingentesimo decimo sexto." (1516.) fol. Luculentis litteris venuste expressa est editio. — *C. Crispi Sallustii* de coniurat. Catilinae historia; et de bello Iugurthino. *M. T. Ciceronis* oratt. IV. in Catilinam. *Sallustii* in Ciceronem inuectiua et huius responsio cum fragm. *Sallustii*. Basil. apud Andr. Cratandr. 1529. 8. — *Oratt.* Paris. ap. Colinaeum. 1538. 8.

Ad pag. 143. *lin.* 3.

Partes esse videntur diuersarum editionum. Nam in Serie dell' Ediz. Aldine, ed. II. pag. 112. citantur: *Cicer. orationum volumina* III. *cum correctionibus P. Manutii*: Venet. 1562. apud Paul. Manut. Ald. Fil. in 8. et pag. 120. *M. T. Ciceron. orationum volumina* III. Venet. Aldus 1565. 8. — sed iam antea ex offic. *Aldina* prodierant *Cic. Orationes*, Venet. in aedibus Aldi et Andreae soceri. 1519. 8. III. voll. 8. (v. Serie etc. pag. 48.) — corrigente *Paulo Manutio*, Venet. ap. Aldi filios. 1546. 8. III. voll. *rec.* ib. 1546. 8. III. voll. — apud Paul. Manut. Aldi fil. 1554. 8. — ib. 1559. 8. — posthaec ibid. 1569. 8. III. voll. — denique cum correctionibus P. Man. et annotatt. D. Lambini — 1570. 8. III. voll. (v. Serie etc.

 pag.

pag. 81. 90. 98. 108. 125. et pag. 128.) Lucubrationes in *Ciceronis* oratt. Venet. ap. Aldi filios. 1547. fol. (Serie etc. pag. 87.)

In omnes *Ciceron. oratt.* doctissimorum virorum lucubrationes, accurate in vnum volumen collectae, locisque non paucis ad veritatem emendatae, adiectis *Q. Asconii Paediani* commentariis, cum correctionibus *Pauli Manutii* prope innumerabilibus. — Index. Venetiis. Aldus. 1552. fol. (v. Serie etc. p. 93.) — *Pauli Manutii* comm. in orat. pro Sextio. Venet. apud eumd. Man. 1556. 4. it. 1559. 8. (Serie etc. pag. 102 et 109.) — *Cic.* oratt. in M. Antonium, cum commentariis P. Manutii. Venet. Ald. 1572. 8. (v. Serie etc. pag. 130.)

Verum saeculo XVI. tot editiones *orationum Ciceronianarum*, siue plurium, siue singularum, modo commentariis stipatarum, modo illis destitutarum, formulis typographicis sunt descriptae, vt omnium enarratio vel haud necessaria, vel molesta esse videretur. Atque ego in Introduct. I. pag. 86 sq. nonnullas indicaui; plures vero *Maittaire* in A. T. (v. indicem pag. 264 sqq.) commemorauit. Quare ego in paucarum notatione acquiescam.

M. T. Cicer. actionum in Verrem libri septem. Praepositis argumentis *Asconii* et partitionibus *Bart. Latomi* in singulas actiones.

nes. Parif. apud Franc. Gryphium. 1535. 4. Latomi praefatio fcripta eft *Lutetiae* 1532. — Accufationis in Verrem liber I. qui Diuinatio dicitur, oratio quarta cum interpretatione *Hispana* et fcholiis *Petri Sim. Aprilei*, Laminitani. Caefarauguft. Exc. Petr. Sanchez Expleta, typograph. regius 1574. 4. (v. Specim. bibl. Hispano-Maians. pag. 109 fq.) — or. pro M. Marcello. Additae funt quinque praefationes in eamdem orationem, auctore *Vincentio Blafio Garcia*. Valentiae ap. Petr. Patricium Mey. 1589. 4. (v. Specim. laud. pag. 125 fq.) — Or. I. Catil. 4. — Philipp. I. 4. — pro Archia 4. f. a. locique nota. (Lipfiae) v. *Leich*. de origine — — typogr. Lipfienf. p. 104.

M. T. Cic. pro Sexto Rofcio Amerino oratio. Cum fcholiis *Barthol. Latomi*. Coloniae. 8. fine anni et typographi nota. — Oratt. pro Q. Ligario et lege Manilia, cum artificio ex longis annotatt. *Iac. Omphali Andernaci* et *Bartholom. Latomi* et argumento in fingulas breuiter a quodam ftudiofo collecto. Colon. 1555. 8. — Oratio pro M. Caelio et tres pulcherrimae orationes *T. Livii*, ad artificium rhetoricum, partim a *Barthol. Latomo*, partim ab alio ftudiofo exactae. Coloniae. f. a. in 8. — Oratio lepidiffima, pro L. Murena, vna cum annotatt. Philippi Melanchthonis ac Barth. Latomi. Coloniae. 8. f. a. cum Cic. epiftola ad Octavium.

vium. — Orationes II. altera pro P. Sylla, altera in Pisonem. Coloniae Agrippinae. ad intersignium *Monocerotis*. in 8. s. a. (id insigne typogr. reliquae memoratae editt. Colon. etiam habent: id quidem insigni, quo vtebatur Gymnicus typogr. simile est, sed tamen in inferiore parte omnino differt; nec vero visitur in *Rothscholzii* thesauro symbolorum — — siue insignium bibliopolarum et typographor.) — Oratt. tres; pro rege Deiotaro: ad populum et equites rom. antequam iret in exilium: ad Quirites post reditum. Cum annotatt. et argumentis Barth. Latomi et aliorum. Coloniae. 8. sine anni indicio. Acc. prima Ciceronis epistola ex quarto libro epistolarum Cic. ad Atticum. — Num plures orationes ex eadem officina prodierint, equidem definire non possum: Illae, quas citaui, vnum complent volumen, quod habeo.

Cic. pro C. Rabirio perduellionis reo: ad Quirites or. (edente probabiliter *Andr. Semperio*) Valentiae, ap. Io. Mey. 1551. 8. — or. pro lege Manilia — scholiis illustrata, quibus artificium ostenditur, (ab eodem *Semperio*) ibid. 1552. 8.

Paris. typis *M. Vascosan.* sunt plures *Cic.* in forma 4. excusae *orationes:* — Actionum in Verrem libri IV. priores, cum commentario *Asconii Paediani*, et *Frid. Syluii*, *Christoph. Hegendorphini* artificio, et *Barthol.*

La-

Latomi partitionibus. 1539. — orat. in Catilin. cum comment. *Fr. Syluii Ambiani* et *Q. Ascon. Paediani.* 1540. — pro L. Manil. cum scholiis et comment. *Fr. Syluii, Iac. Omphalii* et notis *Barthol. Latomi* et illustrat. *Ant. Luschii.* 1541. — Cr. Salustii in Ciceronem inuectiua oratio, cum responsione Cicer. in eumdem, cum *F. Syluii* comment. 1541. — oratt. III. ad Caesarem pro Marcello, Ligario et rege Deiotaro, illustrantibus *Merula, Syluio, B. Latomo, Phil. Melanchthone* etc. 1543. — pro Q. Ligario ad Caesarem, cum lucubrationibus *G. Merulae, F. Syluii, B. Latomi* et *A. Luschii.* 1547. — in M. Antonium philippicae oratt. XIV. cum comm. *F. Maturantii, Ge. Trapezuntii, Ph. Beroaldi, B. Latomi, Chr. Hegendorphini* et *H. Ferrarii.* 1544. 1594.

Oratt. ab *Aem. Ferreto* castigatae. Lugd. B. Gryphius. III. tom. 1541. 8. — or. pro Cn. Pompeio, Cracou. 1507. 4. — or. pro A. Lic. Archia poeta. ibid. per Hier. Vietorem. 1518. 4. — — pro M. Marcello Quintoque Ligario. ibid. ap. Matthi. Scharffenberg. 1528. 4. — or. pro Milone: cum compendio rhetorices ex Tulliano thesauro deductum ac concinnatum per *Iac. Locher*, et aliis Augustae impress. a Syluano Otmar — impensis Erhardi Sampachii bibliopolae. 1517. 4. v. *Panzer* VI. p. 451. 460. 471. 147.— Or. pro Aulo Licinio poeta — — coloribus rheto-

rhetoricis in margine ſuo loco eleganter appoſitis. *Vdalricus Fabri* lectoribus. In calce: Viennae Pannoniae — per Io. Singrenium. 1518. 4. v. *Denis* Wiens Buchdrukkergeſchichte pag. 190. — or. pro lege Manilia cum praef. Phil. Gundelii. ibid. apud eumdem. 1522. 4. — or. pro T. A. Milone diligenter emendata. ibid. 1522. 4. v. *Denis* l. c. pag. 227.

Rolandi Petrei commentar. in Ciceronis orat. pro Sextio. Lutet. M. Vaſcoſan. 1555. 4. — In *Ciceronis* orationem in Verrem primam explicationes *Seb. Reguli.* Bononiae. Io. Rubrius. 1564. 4.

Cicer. oratt. III. de lege agraria contra Seruilium Rullum, illuſtr. per *Petr. Ramum.* Pariſ. ap. Wechel. 1561. 4. — Octo oratt. conſulares, cum notis *Petri Rami.* Exemplar, quod habeo, inſcriptum eſt: *Petri Rami* praelectiones in *Ciceronis* orationes octo conſulares. Vna cum ipſius vita, per *Io. Thom. Freigium* collecta. Reliqua ſequens pagina dabit. Baſileae per Petr. Pernam. 1575. Vitam *Rami* excipit huius oratio, *Baſilea,* in laudem vrbis atque academiae Baſileenſis ante diſceſſum habita. Tum ſequitur *P. Rami* orat. de ſtudiis philoſophiae et eloquentiae coniungendis, Lutetiae habita, a. 1546. Poſthaec orationes *Cicer.* memoratae cum *Rami* comment. Dein *Cic. lib. de fato et de optimo genere oratorum* cum

Rami

Rami comment. *Platonis epistolae* a *P. Ramo* latinae factae et dialecticis rerum summis breuiter expositae: *P. Rami* Brutinae quaestiones, s. scholae rhetoricae, in quibus Brutus et Cicero colloquentes inducuntur, ac multa contra Aristotelem et Ciceronem disputantur: denique *Georgii Cassandri* tabulae breues et expeditae in praeceptiones rhetoricae.

Commentarii notationis artificii rhetorici ac dialectici in orat. *M. T. Ciceronis*, quam habuit pro A. Lic. Archia poeta, autore *Valentino Erythraeo*, Lindauiensi. Eiusdem Erythraei commentariolus in orat. *Cic.* pro M. Marcello. Argentor. per Vuendelin. Rihelium. 1550. 8. cum textu vtriusque orationis, in sectiones diuiso vel potius discerpto. — Commentarius *Mich. Toxitae*, Rhaeti, P. L. in orat. *M. T. Cic.* pro domo sua. Ex scholis *Io. Sturmii* pomeridianis. Tiguri ex offic. Rod. Vuissenbachii. 1551. 8.

Oratt. per *Io. Mich. Brutum.* Lugd. A. Gryph. 1570. 8. III. tom. — Or. pro Milone, cum enarration. *Iac. Cruquii.* Antwerp. ap. C. Plantin. 1582. 4. — cum notis variorum. Lugd. A. Gryph. 1586. 8.

Dispositio orationis *Cic.* pro Archia, per Phil. Melanchthonem. Hagenoae. 1533. 8. — *P. Ceruti* commentar. in orat. *Cic.* pro M. Marcello. Veronae 1589. 8.

Cic. orat. pro A. Licinio Archia poeta, logice resoluta et proposita per *Io. Erasmum.* Hauniae ap. Laur. Benedictum. 1590. 4.

In bibl. Thottiana, (v. catal. illius tom. IV. pag. 109.) fuit exemplar, in cuius frontispicio exstat adnotatio Io. Grammii de insigni raritate illius libri in Dania prohibiti.

Oratt. pro C. Rabirio cum notis *Turneb.* Geneu. 1596. 8. — or. pro Milone. Viennae Austr. excud. Mich. Zimmermann. 1557. 4. (*Denis* l. c. pag. 541.)

Cicer. orationes. tom. III. Londini typis Vautrollerii 1579. et saepius rec. in 8. et 16.

Orationum *M. T. Cic.* vol. I. et II. ex emendatione *Dion. Lambini.* Omnia et recta figura et inuiolata annotationum puritate, cum optimis editionibus ad amussim conueniunt. Londini per Io. Iacksonum et Edm. Bollifantum. 1585. 8. — *Cic.* orationum volumen primum a *Io. Mich. Bruto* emendatum. Londini typ. Vautrollerii, impensis I. Harrison. 1587. 16. — ibid. III. voll. exc. Rich. Field. Licensed. (1596) 16. — Oratt. aliquot faciliores Ciceronis in tria caussarum genera rhetoribus vsitata dispositae per Thom. Cogan. v. *Brüggemann* View etc. pag. 484 sq. — *Orr.* IV. contra Catilinam, cum adnotatt. M. *Io. Schosseri.* Francof. ad Oderam 1601. 8.

Cic. orationum volumen ſelectum: (in quo continentur XII. oratt.) — vol. nouum, ſ. ſecundum, (in quo ſunt XX. oratt.) Norimbergae ap. I. Andr. Endterum, 8. ſine anni nota; cum diſpoſitione ſingularum orr. rhetorica et cum ſcholiis marginalibus rhetoricis.

Commentaria et ſcholia in *Cic. orationes.* Colon. Agrippinae. H. Hierat. 1621. 8. III. tom.

Cic. oratt. ſelectae. Lugd. B. ap. Elzev. 1639. 8. — Aboae 1669. 8. — Londini 1675. 1679. 1686. 8. — Amſtelaedami 1705. 8. ad exemplar editionis *Iani Gruteri*, cum praefatiuncula Cornelii *Sladi* et *Adriani Iunii*, Gymnaſiarch. Amſtelodamenſ.

Ad pag. 143. *lin.* 22.

Pro 1649. *leg.* 1749.

Ad pag. 144. *lin.* 3.

Addam recentiſſimarum quarumdam editionum notitiam — *Cic.* oratt. ſelectae, ex rec. *Io. Georg. Graeuii.* Glasguae 1733. 8. — Philippicae oratt. cum Paulli Manutii argumentis et commentariis, cura *Io. Friedl. Stiibelii.* Lipſiae 1738. 8. — oratt. ſelectae XIV. med ſwänska Anmärkningar. Holmiae 1744. 8. — Oratt. ſelectae. Edinburgi 1778. 12. — oratt. ſelectae IX. ſcholis adornauit *I. K. Müller.* Moguntiae 1787. 8. — Auserleſene Reden des *Cicero.* (n. ſelectae vulgo editae, excl-

exclusis tamen oratt. pro Sexto Roscio, pro Archia et in Catilinam.) Herausgegeben von *Fried. Wilhelm Döring.* — eiusdem Erklärende Anmerkungen zu den auserl. Reden des Cic. Brunsuici 1797. 8. -- *M. T. Cic.* pro A. Lic. Archia, T. Ann. Milone et Q. Ligario orationes. *M. T. Cicero's* Reden — übersetzt, mit beygedrucktem verbesserten latein. Text, kritischen Anmerkungen, erklärendem Kommentar, erläuternden und beurtheilenden Sachbemerkungen von *Karl Gottlob Schelle.* Lipsiae, tom. I. 1797. 8. Comment. est nimis copiosus, nec emendationes semper plausum criticorum tulerunt. — *M. T. Cic.* in Lucium Catilinam or. prima. Des *M. T. Cic.* erste Rede wider L. Catilina. In einem hin und wieder verbesserten Texte und einer neuen Uebersetzung, nebst kritischen Anmerkungen und einem erklärenden Kommentare. Halae et Lips. 1796. mai. 8. Criticam hanc textus lat. editionem, et bonam illius interpretationem eruditumque commentarium debemus diligentiae atque sollertiae M. *Morgensternii,* designati Professoris Gymnasii Dantiscani.

Ad pag. 144. *lin.* 24.

De versionibus *germanicis* v. cl. *Degen* l. c. pag 38 sqq. vbi quoque pag. 53 sq. de ludicro libro agitur; *Cicero ein grosser Windbeutel, Rabulist und Charletan; zur Probe*

aus

aus dessen übersetzter Schutzrede vor den Quinctius, von D. I. E. Philippi. Halae Sax. 1735. 8. — Add. *Cic.* erste Rede gegen den Praetor Verres, neu übersetzt von *I. A. v. L.* Ienae 1787. 8. — *M. T. Cic.* Catilinarische Reden: übersetzt, und mit historischen Einleitungen und erklärenden Anmerkungen begleitet von *I. Dav. Büchling.* Stendal 1794. 8. Interpres culpat Heinze Bremeri et Schmittii versiones, nec ipse immunis est ab omni culpa. Conf. ephem. litter. Tubing. 1796. plag. 24. — *M. T. Cic.* für den T. Ann. Milo, übersetzt und erläutert: (interprete *Motzio.*) Halae Sax. 1794. 8. — für den Dichter Archias, für M. Marcellus Zurückberufung, für die Erhaltung des Manil. Gesetzes, (potius, des Manilischen Vorschlags zu einem Gesetz,) nebst der zweyten Philippischen Rede, übersetzt und mit Anmerk. begleitet. Lipsiae 1794. 8. conf. Ien. Allg. L. Z. m. Iun. 1795. nr. 177. et nou. bibl. vniuers. Kilon. germ. a. 1794. vol. XIII. part. II. fasc. VIII. — Zwo Reden des Cicero, als Vertheidiger des Marcellus und Ligarius (versae a *F. A. Brömbsen*, cum textu latino,) Lübec. 1796. 4. — *Cic.* Reden neu übersetzt, und mit Anmerkungen erläutert. *Erstes* Bändchen. (oratt. pro S. Roscio et Ligario.) Halae Sax. 1796. 8. Longa grauisque et erudita censura est in noua Kilon. bibl.

vniuerſali german. vol. XXIX. part. I. faſc. III. pag. 171 ſqq.

De verſionibus orationum plurium *gallicis* v. *Goujet* Biblioth. françoiſe, tom. II. pag. 221—241. — Mihi quidem ad manus quoque ſunt: *Les Philippiques de M. T. Ciceron.* Translatées de Latin en Francoys par — *Macault.* — On les vend a Poictier. 1549. fol. — Huit oraiſons de *Ciceron.* Pariſ. 1638. 4. — Les Oraiſons de Cic. contre Verres. (per *B. Lesfargues.*) Pariſ. 1640. 4. — *Athanſ. Auger* duo volum. *Oratt. Cicer.* gallice a ſe verſarum edidit Par. 1786. 8. et orr. pro P. Quintio et Roſcio comoedo, diuinat. in Q. Caecil. action. I. in Verrem et duo priores libros actionis ſecundae *gallice* vertit notisque illuſtrauit, in Oeuvres poſthumes d'Ath. Augeri, inſcriptis quoque: De la Conſtitution des Romains ſous les Rois et aux tems de la Republique. II. et III. tom. Paris 1792 et 1793. 8. et in tom. IV. libr. III—V. actionis ſecundae in Verrem. ib. eod. anno. conf. Ien. A. L. Z. 1793. nr. 275. et a. 1794. nr. 108. menſe Mart. — Or. pro Ligario cum exordio or. pro Milone, gallice verſa et animaduerſſ. illuſtrata a *Dufruit.* Pariſ. 1786. 12. Leuis opella cenſetur. — De verſione *gallica* antiqua or. in Verrem et de ſenectute v. Mem. de l'Acad. des Inſcr. vol. XVII. pag. 759.

Am-

Amplum orationum in ſermonem *italicum* translatarum catalogum notisque doctis illuſtratum exhibet *Paitoni* l. c. pag. 219. ſunt vero: *Orationi* di M. T. C. di latine fatte Italiane. Diviſe per i generi in Giudiciali, Deliberative e Dimoſtrative etc. cum adnotatt. Venet. 1556. 8. III. tom. — Le Orationi — tradotte da *M. Lodov. Dolce* etc. III. tom. Venet. 1542. 4. Neapoli 1728. 1734. 1745 et 1749. III. tom. 4. — Opera analitica ſopra le Orazioni di *M. T. Cic.* — ſtudio e fatica del — Padre *Giannangelo Serra*, Cappucino da Ceſena. — edit. III. Venet. 1761. 8. IIII. tom. — Le Orazioni ſcelte di *M. T. Cic.* tradotte — da *M. Lodovico Dolce*. Venet. per Sim. Occhi. 1740. 8. — Orazioni di *M. T. Cicer.* in volgar toſcano recate ed illuſtrate con Note, a riſcontro del teſto Latino dal P. Maeſtro *Aleſſandro Bandiera* — tom. I. part. I. et II. — tom. II. part. I. et II. — tom. III. part. I — III. Venet. 1750 et 1751. 8. — Selectae oratt. ex eiusdem interpretatione *ital.* et cum eiusdem notis. ed. II. correct. et auct. ibid. 1760. III. tom. 8. — I ſette Libri — contra Gaio Verre, tradotti — da M. *Gioſeffo Tramezzino*. Venet. 1554. 8. — Philippicae — verſae a *Ragazzonio*. — Ven. 1556. 4. vt aliarum ſingularum oratt. verſiones a Paitonio vberius memoratarum praetermittam: — quibus add. XII. *oratt. Cic.* italice

verſae notisque inſtructae a *Placido Bordonio*. Venet. 1789. II. tom. — II. *Cic.* oratt. italice verſae, multisque notis et commentario rhetorico ſtipatae, auct. *Leopoldo Giannellio.* Luccae 1789. 8. II. tom.

Prima or. in Catilinam *danice* a *Gottſchalck* verſa prodiit Hauniae 1769. 8.

Anglicas verſiones curate enumerat *Brüggemann* l. c. p. 486 ſqq. Equidem in breui recentiorum commemoratione acquieſcam: Oratt. verſae et notis hiſtoricis criticisque illuſtratae a *Guil. Guthrie.* III. voll. Lond. 1741 — 1743. 8. — ed. II. correctior notisque auct. ibid 1745. III. voll. 8. — contra Catilinam oratt. IV. interprete *Thoma Gordon:* cum eiusdem anglica Salluſtii verſione. Londini 1744 et 1769. 8. — eaedem cum Salluſtio interprete *Guil. Roſe.* Londini 1751. 8. et 1757. 12. — Eaedem cum Salluſtio, auctore *Ge. Frid. Sidney.* Lond. 1795. 8. — Or. pro M. Marcello, cum textu latino. Lond. 1745. 8. — Oratt. ſelectae angl. verſae cum notis hiſtoricis, criticis atque grammaticis. (auctore *Duncan.*) Lond. 1755. 8. et 1771. 8. recuſ. et locupletatae variis obſeruatt. a *Car. Whitworth.* ibid. 1777. II. voll. 8. — The principal Orations of *Cicero* translated, with Notes claſſical and original. By *John Rutherford.* Londini 1781. 4. — Oratt. contra Verrem, ex interpretatione et cum notis *J. White.* Lond. 1787. 4. —

In

In orat. pro Archia poeta, et pro T. A. Milone *Petr. White* adnotationes, in or. autem pro M. Marcello *Ioan. Helyar* commentarium ſcripſerunt. — A Diſſertat. in which the Defence of P. Sulla aſcribed to *M. T. Cicero* is clearly proved to be ſpurious, after the Manner of Mr. *Markland*, with ſome Introductory Remarks on other writings of the Ancients never before ſuſpected. London, 8. ſine anni nota. — A Diſſ. in which the Objections of a late Pamphlet (Roſſii, epiſcopi,) to the writings of the Ancients, after the Manner of Mr. *Markland*, are clearly anſwered: thoſe paſſages in Tully corrected, on which ſome of the Objections are founded. With Amendments of a few Pieces of Criticiſm in Mr. Markland's Epiſtola critica. Lond. 1746. 8. — Inſtances of original Genius in eloquence from — *Cicero*, in his oratt. concerning Catiline and Milo, (auctore *Duff*,) in eius Eſſay on original Genius. Lond. 1767. 8. p. 217 — 228.

Benedicti Herbeſti, Neapolitani, orationis Cicer. quam ad Quirites poſt ſuum ab exilio reditum habuit, explicatio. In qua methodus in explicando ſeruatur haec, quae ſingulis logicae philoſophiae partibus ſua tribuit officia, ſimulque et ad moralem philoſophiam, quae ſpectent, diligenter obſeruat etc. 1560. 8.

Ad meliorem orationum Ciceron. intelligentiam et ad legitimam multorum capitum iurisprudentiae atque antiquitatis rom. cognitionem et interpretationem permultum faciunt *M. Antonii Ferratii* epiſtolarum libri ſex, in quibus omnia fere, quae in orationibus *M. Tullii* dubia occurrunt, polemice illuſtrantur. Venetiis, aere I. Bapt. Albritii. 1738. 4. Haec eſt altera, eaque locupletior editio, in qua Albrit. in praef. adfirmat, epiſtolas Ferratii criticas partim nunc iterum typis ſuis, partim nunc primum editas eſſe. (De editione priore, v. Introd. II. pag. 89. not. et p. 150. not.) Idem Albrit. in praef. memorat *Ferratii* analyticos in orationes M. Tullii commentarios typis ſeminarii Patauini nuper, (vt ait,) in lucem editos: de quibus v. not. pag. 151. Introd. — *Paulli Manutii* commentarius in M. T. Cic. orationes, multo correctius recuſus eſt cura *Chriſt. Gottl. Richteri.* Lipſ. 1783. II. tom. mai. 8. Richter in docta longaque praefat. de illo Manutii opere et labore, de variis iisque vitioſis editionibus, de virtutibus illius commentarii erroribusque a Manutio commiſſis et de ſua opera bene pulcreque diſſerit.

De Balbo et Ciceronis pro illo oratione vid. Hiſt. litter. d'Eſpanna. tom. IV. lib. 8. — *H. A. Zeibich* in vermiſchten Betrachtungen, tom. III. part. III. pag. 279 ſqq. in or. Cic. pro Deiotaro cap. VI. defendit explicatque

lection.

lection. *rectior.* — in tom. II. part. III. pag. 268 sqq. tom I. pag. 200 sqq. etc. loca Cic. tentantur. — Bemerkungen über einige Stellen des Cic. de inuent. II. 7. de orat. I. 36. II. 24. 66. pro Roscio Amerino, c. 31. 38. in Braunschweig. Journ. a. 1790. VIII. — Quaedam oratt. Cicer. loca illustrantur in: Magazin für bibl. orient. Litterat. I. — *D. Ch. Grimm* animaduerss. aliquot in Cic. Catilinar. I. Annaberg. 1790. 4. contra Ernesti emendatt. — *I. F. Facii* prol. de codice IV. Verrinarum Ciceron. in biblioth. ducali Meiningensi asseruato eiusque lectionibus variantibus. Coburg. 1788. 4. — *Frid. Guil. Hagen* disp. me praeside habita, exercitationis academicae in Ciceronis orat. Milonianam, pars prima. Erlangae 1792. 8. — *M. Car. Aug. Böttiger*, Rect. Budissae, prol. ad locum Cic. in Catilin. III. 8, 9. Budissae 1791. 4.

Cel. *de Murr* deprehendit in folio quodam, quod libri erat inuolucrum, membranaceo fragmentum orationis cuiusdam, idque habuit particulam quamdam deperditae orationis Ciceronianae, publicauitque in ephem. Noriberg. litterar. 1797. m. Nou. p. 734 sq. Mihi vero illud haud redolere videtur ingenium et scribendi genus Ciceronianum. Atque equidem dubito, Ciceronem scripsisse, *cum nominis taxatione vocabatur et magnus.*

Ad pag. 145. de *Asconii Pediani enarrationibus.*

Georgii Trapezuntii Rhetorica. Eiusdem de artificio Ciceronianae orationis pro Q. Ligario. *Ascanii Pediani* in orationes Ciceronis commentaria. *Antonii Luschi* Vicentini expositio super XI. Ciceronis orationes; et *Xicconis Polentoni* argumenta super nonnullis orationibus et inuectiuis Ciceronis — in fine: *Mediolani* in libraria Leonardi Pachel officina, anno MCCCCLXXXIII. (1483.) fol. v. *Sax.* hist. litter. typogr. Mediol. pag. 593. — *Asconii Pediani* comment. in oratt. Ciceronis. Pataiii 149?. fol. — Q. *Asconii Pediani* in Cic. oratt. commentarii. *Georgii Trapezuntii* de artificio Ciceronianae orationis et in orat. pro Q. Ligario. *Ant. Luschi* Vicentini, super XI. oratt. Cic. expositio. *Xicchonis Polentoni* Patauini super decem orationes Ciceronis et super IV. inuectiuas in Catilinam et super inuectiuis inter Sallustium et Ciceronem. sine l. et a. (circa an. 1490.) fol. v. *Mylii* memorab. bibl. acad. Ienens. pag. 193.

Ad pag. 146. *lin.* 7. *de ed. Veneta.*

In subscriptione legitur:

Primus in Adriatica formis impressit ahenis
Vrbe libros Spira genitus de stirpe Ioannes.

etc. v. Introd. II. pag. 96. sed controuersia est orta, num *Ioannes Spirensis* primus artem typo-

typographicam exercuerit *Venetiis*, an *Ienson* prius, n. MCCCCLXI. (1461.) iam opus *Decor puellarum* inscriptum formulis descripserit typographicis. Posteriori adserit honorem praeter paucos *Maurus Bonus* in: Quadro critico tipografico, subiecto parti secundae nouae editionis Harvoodiani libri italice versi, s. Degli autori classici sacri profani greci e latini etc. Ven. 1794. 8. p. XLI. sqq. qui aequis viribus dimicat pro Iensonio, primo Veneto typographo. Sed in mem. libro a Iensonio excuso in numerales illius anni notas mendum irrepsisse et pro a. MCCCCLXI. annum MCCCCLXXI. (1471.) reponendum esse, acriter contendit auctor catal. bibliothecae Smithianae pag. CXVI. in qua sententia plures versantur, doct. *Morellius*, qui in singulari folio memorabile priuilegium, d. 18. Sept. 1469. Ioanni Spirensi a consiliariis Venetis datum, recudi fecit, Pellegrinus aliique. v. cl. *Panzer* III. pag. 62 sq. et supra pag. 10 sqq. Inprimis omnem rem bene lateque explicuit et Mauri Boni V. Cl. aliorumque argumenta docte refutauit cl. *Mich. Denis* in Suffragio pro Iohanne de Spira, primo Venetiarum typographo. Viennae 1794. 8.

Ad pag. 146. *lin.* 20.

Praeter edd. in Introd. memoratas *Cicer. epist. ad famil.* saec. XV. saepius prodierunt. Venetiis (ap. Valdarfer.) 1470. fol. — sine

loci

loci nota. 1472. 1473. 1476. 1479. 1497. fol. — Neapoli apud Arnold. de Bruxella 1474. fol. — Bonon. ap. Sigm. de Libris. 1477. fol. — Parif. 1477. fol. — *Mediolani* per Phil. de Lavagnia, 1472. quae ed. dubia videbatur Burio, fed eft quoque in bibl. publ. Erlang. et quae in fine leguntur, ea plane conueniunt cum iis, quae cl. *Panz.* II. pag. 12. ex *Maittaire* IIII. pag. 319. adtulit. — ibid. 1477 et 1478. — — Edit. mem. *Vicent.* 1479. fol. per Herm. Lichtenftein Colon. exftat in catal. bibl. *Smith.* pag. CXVII. add. *Clement* l. c. p. 129. — Edit. venufta cum *Huberti Clerici Crefcentinatis* comment. Venet. 1480. eft quoque in bibl. publ. Erlangenf. add. *Freytag.* adpar. litter. III. pag. 605 fqq. Eft etiam in bibl. Neoftad. ad Aiff. v. cl. *Schnizeri* der Kirchenbibl. zu Neuftadt an der Ayfch. III. Anzeig. p. 34 fq. — Ibid. 1482. 1483. 1484. 1485. et faepius referuntur in *Panzeri* M. T. tom. III. pag. 183. etc.

Epiftolae famil. nuper caftigatae — atque correctae, (a *Steph. Gerhardo,* Lipfiae.) f. l. et a. fol. v. *Leich* de orig. typogr. Lipf. 104. — *Epift.* ad diuerfos cum comm. Clerici, Phileteci et Merulae, it. Politiani adnotatt. Venet. 1491. fol. — ap. Bern. Benal. 1493. fol. — 1498. et per Barth. Zan. de Portefio. 1500. fol. — *Lugd.* apud Io. de Vingle. 1496. fol. — ibid. apud Io. Zacch.

Pede-

Pedemontan. 1499. fol. — *Mediol.* ap. Leon. Pachel. 1499. fol. — Cornu copiae epp. *Cic.* c. comm. Venet. 1481. fol. — Epp. ſelectae ad Lentulum et alios, ſ. l. et a. (Romae ap. Barth. Guldinbeck.) 4. — ibid. (ſ. l. et a.) 4. — *Cicer.* et *Plinii* epp. breuiores, ſ. l. 1499. 4. — Dauentriae ap. Rich. Paffroed. 1500. 4. v. *Panzer* A. T. II. p. 529 et 551. vol. IV. p. 70 et 288.

Ad pag. 147. *lin.* 2.

In Serie dell' Ediz. Aldine memorantur ſequentes edd. Aldinae praeter citatas: *Epiſtolae ad Famil.* Venet. 1519. 8. — — ex emendat. et cum ſcholiis Paul. Manutii. 1540. 8. — diligentius, quam quae hactenus exierunt, emendatae cum *P. Man.* ſcholiis, quibus et loci familiarium epiſtol. obſcuriores explanantur, et caſtigationum, quae in iisdem epiſtolis factae ſunt, ratio redditur. 1543. 8. Scholia ſeparatum habent titulum. — *Cic. epp.* — ſcholia in easdem a P. Manutio cum titulis diſtinctis. ap. Aldi filios. 1545. 8. — 1548. 8. — 1554. 8. — 1556. 8. — 1562. 8. — cum ſcholiis auctior. 1571. 8. — 1579. fol. — 1592. 8.

Omiſſa tamen eſt edit. quam ipſe habeo, inſcripta: *M. T. Cicer. epiſtolae familiares. Pauli Manutii ſcholia,* quibus harum epiſtolarum locos complures, ab aliis propter obſcuritatem aut omiſſos, aut minus recte expla-

planatos, partim interpretatur, partim corrigit. Corrigente *Paulo Manutio*, Aldi F. Venet. 1546. 8. cum praefatiuncula eodem anno exarata, in qua Paulus ſcribit, ſe hoc onus ſuſcepiſſe, vt Ciceronis libros, dum imprimuntur, non, vt ſolet, per vicarium, ſed ipſemet quotidiana opera recognoſceret. Scholia ſunt cum peculiari titulo ſeparatim poſita.

Cum commentar. *P. Manutii*, Venet. 1572. 8. — 1575. 8. — et cum peculiari quidem titulo; ſed in collect. opp. Cic. 1582. 1583. fol. — 1592. fol.

Cl. *Benedict.* in praef. ad tom. I. Epiſtol. Cicer. pag. XXI. primae editionis *Aſcenſianae*, ab Erneſto praetermiſſae, hanc fecit mentionem: „Illa, quam contuli, editio ab Aſcenſio inſcripta eſt *Balduino Grutero*, ipſius diſcipulo, anno: 1502. atque his verbis memoratu dignis eidem amico commendata: *Totum epiſtolarum textum recognoui et fideliter integritati priſtinae reſtitui. Atque vtinam non iterum chalcographorum incuria deprauetur.* Sub calcem eiusdem editionis inter alia legitur: *Impreſſae* Lugduni *per Mag. Iakobum Zachon. Pedemontanum* — anno: 1505." Tum memorat plures lectiones, in illa obuias editione, quae vel conſpirant cum quibusdam antiquiſſimis edd. vel diſcedunt ab illis, vel coniecturas Erneſti confirmant.

Alte-

Alteram *Ascensianam*, quam Ernesti primam habuit, editionem ipse habeo. Ea vero est inscripta:

Epistolae familiares M. T. Cic. cum Ascensianis Introductiunculis et commentariis familiarissimis. — Venundantur in aedibus Io. Paruti et ipsius qui eas impressit Ascensii. In calce: Impressum est hoc opus ad q̃rtũ Kalēdas Iulias p̃lo Ascēsiano anno Milesimo quingentesimo vndecimo. (1511.) min. fol. s. mai. 4. In praef. seu epistola nuncupatoria, a. 1511. exarata, nulla prioris editionis fit mentio — recus. ibid. 1514 m. April. eadem forma: in calce: „Impensis honorabilis viri Stephani Gueinard, Lugdunensis bibliopolae anno — quingentesimo decimo quarto supra millesimum."

Cic. epistolae quaedam selectae, Colon. ap. her. Quentel. s. a. 4. — Quaedam elegantissimae et breuiores epp. *Ciceronis* et *Plinii.* Dauentriae per Iac. de Breda. 1506. 4. — De aliis selectarum epp. editt. v. Introd. II. pag. 104 sq.

M. T. Cic. epp. famil. cum commentis Hubertini, Mart. Thiletici et G. Merulae. Augustae per Erh. Oglin et Georg. Nadler. 1508. fol. — cum Ascensianis introductiunculis. Argentor. in aedibus Matth. Schurer. 1515. 4. — Epp. famil. accuratius recognitae. Bonon. per Franc. de Bononia. 1516. 12. — Libellus primus *epistolar. M. T. Cic.*

Decus

Decus Oxonienſium, finitum in vniuerſitate Oxonienſi. (Oxon. circ. a. 1519.) 4. v. *Brüggemann* View etc. pag. 489. — Epp. fam. L. XVI. cum *Chriſtoph. Hegendorphini* annotatt. margin. Coloniae per Io. Gymnicum. 1533. 8. — it. Lugd. Batau. apud S. Gryphium. 1539. 8. — Epp. ad famil. Pariſ. ap. Sim. Colinaeum. 1545. 12. — ib. ap. Man. Patiſſonum in offic. Roberti Steph. 1578. 12.

Epp. famil. M. T. Cic. nunc primum, optimis quibusque exemplaribus collatis, emendatae; adiectis ſingularum epiſtol. argumentis, ſcholiis, Graecorum interpretatione. ex caſtigatione *Ioan. Boulierii.* Lugduni ap. Anton. Vincent. 1560. 12.

Epp. fam. libri XVI. denuo collatis non paucis venerandae fidei exemplar. quam accuratiſſime caſtigati. Lugduni apud Anton. Gryph. 1566. 12.

Herbeſti explicationi orat. *Cic.* ad Quirites, (ſupra notitiae oratt. addita,) a pag. 156. adiuncta eſt copioſa eiusdem Herbeſti explicatio trium epiſtolarum Ciceronis dialectica, rhetorica ſecundum tria cauſſarum genera et grammatica. — Ab eodem *Herbeſtio* editi ſunt libri IV. epiſtol. Ciceronis, Cracou. 1561. de qua editione et controuerſia quadam v. plura in Jen. A. L. Z. a. 1794. m. Mart. nr. 102. col. 814.

Epp. fam. optimis quibusque exemplaribus collatis, emendatae: varia lectione pagel-

larum

larum marginibus adſcripta: nec praetermiſſis interim ſingularum epiſtolarum argumentis. Nunc poſtremo P. Manutii et M. Ant. Mureti diligentia ab innumeris erroribus vindicatae. Lugduni ap. Ant. Gryphium. 1581. 12. — ex offiic. Plantin. Chr. Rapheleng. 1599. 12.

Epp. ad famil. a D. Lambino, Londini typis Th. Vantrollerii. (1581.) 8. — ibid. ex offic. Roberti Robinſon. 1590. 8. — a D. Lambino — ex codd. msstis emendatae etc. it. P. Manutii annott. breuiſſimae, in marg. ſcriptae. Londini, exc. Io. Iacſonus et Edm. Bolliſant. 1585. 16. — Epp. fam. *Cic.* epitome, ſecundum tria genera libr. II. epiſt. III. per *Thom. Cogan.* Cantabr. 1602. 8. (Forſan eſt repetitio Herbeſtianae explicationis, aut huius quidem imitatio.) — Eiusdem epiſtolae, item aliae familiares *Cicer.* ad tria cauſſarum genera, demonſtratiuum, deliberatiuum et iudiciale redacta. v. *Brüggemann* View etc. pag. 489 ſq.

Ad pag. 147. *circa fin.*

Reimanni ed. ſecunda lucem vidit Lipſ. 1710. — rec. ibid. 1715. 8.

Ad pag. 148. *lin.* 2.

H. Ragazonii comment. in epp. famil. *Cicer.* ſeparatim excuſus eſt Venet. apud P. Manut. 1555. 8.

Ad pag. 148. *lin.* 20.

Noua recensio et omnino critica editio, collatis codd. Torgau. Lipsiensi et quinque Dresdens. est curata a *Benedicto*, qui promulsidem quasi adposuerat in prolus. Notae criticae in Ciceronis epistolas, Lips. 1788. 4. Editio autem est inscripta:

M. T. Cic epistolarum octo priores libri, cum notis criticis *Traugott. Freder. Benedict.* A. A. L. L. Magistri et Torgau. scholae Rect. Lipsiae 1790. 8. conf. Jen. A. L. Z. a. 1793. nr. 24. m. Aug. — *octo posteriores libri.* ibid. 1795. 8. — v. Jen. A. L. Z. a. 1795. m. Sept. n. 253. vbi haec ed cum duabus sqq. comparatur:

M. T. Cicer. epp. ad diuersos et ad M. Brutum, nach der Zeitfolge geordnet und mit Einleitungen und Anmerkungen zum Schulgebrauch erläutert von M. *Aug. Chr. Borheck*, Profess. zu Duisburg; welcher die Briefe bis zum Ausbruche des Caesar. Bürgerkriegs im J. 704 enthält. Lemgo, I. Th. 1794. 8. — II. Theils 1te Abth. 1795. 8.

M. T. Cic. epp. ad diuersos, recensuit, vita Ciceronis praemissa, praef. singulis libris praeposita, argumentis, tabula epist. chronologica et indicibus historicis in vsum scholarum illustrauit *Io. Chr. Frid. Wetzel.* Lignitz. 1794 mai. 8. de qua edit. conf. quoque Gotting. ephemer. litter. a. 1794. plag. 195. pag. 1599. vbi ea valde laudatur.

Cla-

Clarorum virorum epiſtolae, quae inter Ciceronis epiſtolas ſeruatae exſtant, in vnum volumen redactae et duplici commentario illuſtratae a *Beniamin Weiske*, A. M. ſcholae Portenſis collega III. Lipſ. 1792. mai. 8. Sunt XXXIII. epiſtolae Pompeii, Bruti, Planci, Aſinii Pollionis etc. ſecundum ordinem alphabeticum nominum eorum, a quibus ſcriptae ſunt, commentario duplici eoque egregio, critico atque exegetico illuſtratae: cuilibet collectioni praemiſſae ſunt coniecturae de ingenio auctoris et oratione. Ex notis criticis elucet ingenium criticum, cuius beneficio aliquot ſagaces proponuntur emendationes atque coniecturae, quarum nonnullae in textum ſunt admiſſae. Praeter optimas edd. adhibuit V. D. excerpta ex codd. Goerlicenſi et Magdeburgenſi.

M. T. Cic. epiſtolarum ſelectarum libri IV. Nach der Zeitfolge geordnet und mit kurzen Einleitungen, erklärenden Anmerkungen und einem zweckmäſsigen Sachregiſter verſehen etc. Berolini 1790. 8.

Auswahl der beſten Briefe Ciceros; ed. M. *Benjam. Weiske.* — Eiusdem erklärende Anmerkungen zur Auswahl etc. Brunſuici 1796. 8. conf. ephem. litter. Lipſ. a. 1796. plag. 60.

Modo di ſtudiare le famigliari di *Cicerone.* Venet. 1566. 4. — *Cic.* coniunctiones, quae in epp. familiaribus eluceſcunt, ſecundum

cundum ſingulas periodos, collectae ab *Hor. Tuſcanella*. Venet. ap. L. Auancum. 1560. 8.

De verſionibus epp. *germanicis* v. cel. *Degen* l. c. pag. 121 ſqq. — de *anglicis ſelectarum* per *Flemming*. Londini 1576. 4. et per *Thom. Brown*. Lond. 1702. 8. atque in eius opp. ed. V. ibid. 1715. 12. vol. I. pag. 303 ſqq. nec non epp. ad famil. cum obſervatt. *Guil. Melmoth*. Londini 1753. 8. — ib. 1778 et 1789. 8. III. voll. v. *Brüggem*. View etc. pag. 490 ſq. — Verſiones *italicas* recenſet *Paitoni* l. c. pag. 236 ſqq. Venet. cum adnotatt. 1544. 8. 1555. 8. — apud filios Aldi. 1545. 8. (de duplici edit. et Aldi Manut. verſione multus eſt Paiton. adde Serie dell' Ediz. Ald. pag. 79 ſq.) 1548. et octies adhuc vsque ad a. 1566. 8. tum ead. verſio apud Altobell. Salicat. 1573. 8. (vbi Pait. p. 241. corrigit Fabric. B. L. I. p. 124.) ac ſaepius illo et ſequentibus ſaec. rec. — verſ. a *Io. Fabrino*. Venet. 1561. et 1568. fol. repet. cum obſſ. *Phil. Venuti*. Venet. 1576. fol. — corr. a *Borgaruccio* etc. ibid. 1582. fol. etc. — verſ. a *Claro*, (Abate Chiari da Piſa,) Venet. 1740. II. voll. 8. — ſelect. epp. libri IV. ab *Franc. Ranier Chiari* etc. Venet. 1731. 12. 1740. 12. — Epp. ad famil. e verſione et cum notis *Alexandri* etc. Venet. ed. II. 1762. tom. II. 8. — *M. T. Cic.* epp. familiarium libri XVI. *Franciſci Priſcianenſis* explanationes grammaticae

ac

ac rhetoricae italice conſcriptae, quae vtriusque facultatis vſu atque experientia epiſtolas comprobant. etc. Venet. ex offic. Petri Ant. Bertani, 1579. 4.

Ioann. Glandorpii Monaſterienſis annotationes in M. T. Cic. epiſtolas, quae vulgo familiares, rectius ad familiares appellantur. Quibus hiſtoria illius temporis enucleatur diligentiſſime: exponuntur ſummatim eorum vitae, quibus epiſtolae inſcriptae ſunt; reſtituuntur probatae et antiquae lectiones; inſertis ſimul vtiliſſimis explicationibus —. Editae ſtudio et opera *Reinerii Reineccii*, Steinhemii. Baſil. per Sebaſt. Henricpetri. — In calce: — c I Ↄ. I Ↄ. x x c. (1580.) 8. — *Io. Caſelius* in epiſt. ad I. Reccium, addita Memoriis philoſoph. a *R. H. Roſſio* collectis dec. I. p. 457. mire laudat Glandorpium.

Ad pag. 149. *de epiſtolis ad Brutum et Atticum* etc.

Cum libr. de Offic. Parad. et de amicit. *Neapoli* 1478. fol. de qua ed. v. cl. *Panzer.* IV. pag. 371.

In Serie dell' Ediz. Ald. plenius memorantur *Epp. ad Atticum*, vel ſolae, vel pluries coniunctae cum epp. *ad Brutum*, *ad Quintum fratrem*, edd. Aldinae in form. 8. 1513. 1518. 1519, (cum aliis libris Ciceronianis,) 1521 — caſtigatius cum P. Ma-

 nutii

nutii ſcholiis, ſeparatim excuſis. 1540 — 1542 — 1544 — — cum commentariis ſeorſum impreſſis 1551. (cum Attici vita per Corn. Nep. poſt epp. ad Attic. meo exemplo abeſt commentar.) — 1554. — cum correctionibus *P. Manutii* 1558. (in calce 1559.) — Epp. etc. cum correct. P. Man. 1561. — 1564. — 1567. — cum correctionibus P. Manutii et annotatt. D. Lambini. (Epp. ad Atticum huius vita per Corn. Nep. ſubiuncta eſt.) ex biblioth. Aldina 1570. — *P. Manutii* commentarii 1547. 1548. 1553. 1557. 1561. 1562. 1563. 1568. 1570. 1572. 1582. — *M. Ant. Mureti* commentarius. 1547. 8.

M. T. Cic. epiſtolae ad Atticum, Brutum, et Q. fratrem. Ex diuerſorum exemplarium, praecipue Victorii ac Manutii, collatione diligentiſſima caſtigatae. T. Pomponii Attici vita (per Cornelium Nepotem). Interpretatio eorum, quae graece in epiſt. ſcripta ſunt. Lugduni apud Seb. Gryphium. 1545. 8. — rec. 1555. 8. Vtramque habeo edit. Quantum vero ego ex comparatione quadam vtriusque edit. animaduerti, vtriusque quidem marg. adſcriptae ſunt variae lectiones; ſed poſterior interdum quamquam rarius diſcedit a priore, et praeterea addita itidem habet in margine breuia ſcholia varii generis.

Ad

Ad pag. 149. *lin.* 26.

Pro *Rutiasti Lemou.* lege *Ratiasti* Lemou. ap. Hugonem Barboum. Est critica editio. *Simeonis* tamen *Bosii* animaduerss. peculiarem habent titulum. Bosius autem quatuor vsus codd. msst. contextum ex illis aliisque, etiam ex ingenio saepe emendauit, et in animaduerss. locis multis obscuris lumen adtulit.

Epistola M. T. Cic. ad Quintum, Cicer. fratrem. Qua boni principis institutio continetur, qua antehac paucis visa et lecta est. Cracouiae per Matthi. Scharffenberg: impensis Marci Scharffenberger. 1529 4. — Epp. ad Attic. Brutum et Quintum fratrem. Lugd. ap. Seb. Gryph. 1548. 12. — ex castigatione *Io. Boulierii.* Lugd. apud A. Vincentium. 1561. 12. — cum scholiis *I. Mich. Bruti.* ibid. apud Seb. Gryph. 1571. 12. — opera *Sim. Bosii.* ib. ex offic. Plantin. 1592. 12. — ex edit. *Lambini.* Exc. Iac. Stoer. 1600. 12. — Amstel. ap. G. Blaew. 1632. 12. — *P. Victorius* in *Cic.* epp. ad Attic. Brutum et Quint. fratrem Basil. 1530 8. — *L. Malaespina* in Cic. epp. ad Attic. Brut. et Quint. fratrem. Venet. 1564. 8.

In auream *M. T. Cic.* epistolam de administranda prouincia ad Quintum fratrem, Asiae Propraetorem, scriptam, commentarius (amplus) *Zachariae Schaefferi*, Profess. Tubing.

bing. (cum textu Cic. in multas sectiones discisso,) Tubingae 1728. 32.

Ad pag. 150. *lin.* 10.

In thesauro bibliothecali tom. I. part. I. p. 54. memoratur edit. Manut. Venet. 1544. 8. et pag. 55 —64. lectiones variae et coniecturae partim propriae partim aliorum typis sunt excusae, quas *Ge. Matth. Koenig*, Prof. quondam Aldorfinus margini exemplaris sui adscripserat.

Ad pag. 150. *lin.* 14.

Lettres de Ciceron à Atticus. (cum eruditis adnotatt.) Hagae Comitum. 1709. 8. III. voll. — *Laval* interpretat. *gall.* epp. ad Brutum, tom. I. prodiit Par. 1731. (Praef. bene illustrat historiam illius temporis et reipublicae romanae: a pag. 49. sequitur vitae Bruti enarratio.) tom. II. excusus est a. 1730. additus est textus *latinus*.

Epistola ad Q. fratrem, proc. in linguam *anglicam* a *G. G.* versa. Londini 1561. 16. v. *Brüggem.* View etc. pag. 492. — Epp. ad Atticum *anglice* vertit et notis historicis, criticis et grammaticis illustrauit *Guil. Guthrie.* II. voll. 1752. 8. — Lessons and Exercises out of *Cicero* ad Atticum, by *George Web* s. *Webbe.* Pr. 1627. 4.

Ad pag. 150. *lin.* 28.

Post: 1743. 8. *add.* et in IV. volum. Operum variorum *Middletoni.* Lond. 1752. 4. — nec non in linguam *italic.* ex anglica vers. a Iac. Fabbricio cum textu *lat.* et adnott. Venet. 1744. 8. Eadem epist. in *Middletoni* vita Cicer. in linguam italicam translata, tom. V. ibid. eod. an. v. *Paitoni* l. c. pag. 250.

Ad pag. 151. *lin.* 9.

Scripta philosophica: n. acad. quaest. de legib. offic. senect. amicit. Paradoxa, de finib. tusc. quaest. de N. D. diuinat. fato, vniuers. Arati phaenom. s. a. et l. v. *Maittaire* IV. pag. 763. — adde paullo infra in notitia edd. libror. de Fin. B. et M. et de N. D. — Prima *Dauisii* editio Academicorum prodiit Cantabr. 1725. 8. — *tertia* Londini 1740. et ib. IV. 1746. 8. v. *Brüggem.* l. c. pag. 494. de hac et reliquis philosophicorum Cic. librorum editionibus.

M. T. Cic. opera philosophica. Vindob. ex offic. Wappleri. 1790. 8. II. voll. Est correcta editio, ex Bipontina ducta. — Quaestiones academ. Tuscul. de Fin. B. et M. et de fato, cum lectt. varr. codd. Vindobon. edidit *F. C. Alter,* Prof. Vindob. Vindobonae 1786. 8. — *M. T. Cic.* opera philosophica, vol. I. Tusculan. disputatt. libri V. Ad optimas edd. recudi curauit et selectam

lectionis varietatem adiecit *A. M. Köl.* Wirzburg. 1798. mai. 8.

Ad pag. 151. *lin.* 19.

Académique de Ciceron avec le *texte latin* de l'Edition Davies et de Bentley, suivi du Commentaire latin de Pierre Valence par *Dav. Durand* — nouvelle edit. revue, corrigée et augmentée de la Traduction françoise du Commentaire de Valence par *de Castillon.* ap. P. Barbou. Par. 1796. II. voll. 12.

Contra Scepticorum et Academicorum disciplinam, potissimum Ciceronis de quaestionibus acad. libros disserit *Sam. Parker* in Disputt. de deo et prouidentia diuina. Oxon. 1703. 4. disput. VI. pag. 489 — 572. — Libr. II. academ. siue Lucullum *germanice* vertit, et in subiunctis obss. illustrauit atque examinauit M. *I. Christian Zwanziger* in: Theorie der Stoiker und Akademiker von Perception und Probabilismus, nach Anleitung des *M. T. Cic.* Mit Anmerkungen aus der ältern und neuern Philosophie. Lipsiae 1788. 8.

Ad pag. 151. *lin.* 28.

In serie dell' Ediz. Aldine memorantur quoque editt. philosophicorum libr. Aldinae, a. 1541. 1552. 1555. cum scholiis P. Manutii separatim excusis, II. voll. 8. — et 1562. 8. — *Cicer.* de philosophia, prima

et

et ſecunda pars, cum *Arati* verſibus in latinum conuerſis, cum *Q. Ciceroni.* libro de petitione conſulatus et Paul. Manutii ſcholiis. Venet. Aldus. 1565. 8. II. voll. In meo exemplo ſunt libello de petit. conſulat. variae lectt. manu Schwarzii adſcriptae. — *Aldi Manutii iunioris* in *M. T. Cic.* de philoſophia, vol. I. et II. commentarius. Venet. apud Aldum. 1583. fol.

Io. Roſae commentar. in reliquias academicarum quaeſtionum M. T. Cic. Francof. ad Moen. 1571. 8. — *Petri Fabri* comment. in libros academicos Ciceronis, editionis primae. Lugd. Bat. ap. A. Cloucquium. 1601. 8.

Ad pag. 151. *lin. penult.*

Princeps *de Fin. B. et M.* editio vulgo quidem tribui ſolet *Fauſto* Moguntino; ſed Com. *Rewiczky* habuerat illam et in litteris ad me datis ſcripſerat; „Cicero de finibus. Ed. prim. litter. gothicis ſ. l. et a. (Zell de Hanaw, circa 1467.)" Atque cel. *Panzer* in A. T. I. p. 328. nr. 396. „typi, ait, quibus expreſſa eſt illa, iidem plane ſunt, quibus Olricus Zell Colonienſis imprimere ſolebat. Iure meritoque ergo officina huius artificis vindicatur, quod factum eſt in cat. bibl. de la Vall. II. pag. 33. Exſtat etiam exemplum in bibl. publ. Nor. quod iteratis vicibus accuratiſſime contuli."

Habeo

Habeo exemplar ed. antiq. fol. ſine vlla nota anni, loci et typographi: incipit: *Liber primus M. T. Cic. de Finibus B. et M.* ſed primum folium exciſum eſſe videtur: nam, quod in meo exemplari eſt primum folium, habet in infima ora ſignaturam *Aii.* In fine calamo eſt ſcriptum: *Venetiis apud Ioh. de Colonia. 1471.* ſed v. *Reviczky* cat. p. 23 ſq. de illa ed. Veneta.

— Venetiis per Phil. Condam Petri, 1480. fol. — ibid. ſine anni nota. fol. — de finibus B. et M. de petitione conſulatus, de vniuerſitate, de ſomnio Scip. Bonon. ap. Caligul. de Bazaleriis. 1499. fol. — de Fin. B. et M. libri V. Pariſ. apud Franc. Gryph. et ad calcem Pariſ. excud. Io. Lodoic. Tiletanus. 1542. 4. — cum ſcholiis *Petri Ioan. Olivarii,* Valentini, Coloniae. 8. ſ. a. cum inſigni, ſimili illi, quo vtebatur Gymnicus. Oliuarii dedicatio ſcripta eſt Lutetiae. 1536. — Obſeruatt. Gul. Morelii Tilliani in Cic. libros V. de fin. B. et M. commentarius, Pariſ. ap. Io. Lodoic. Tiletan. 1546. 4. Illae Morelii Obſſ. in Pithoeanis tribuuntur Adr. Turnebo. v. *Maitt.* III. 391.

Ad pag. 152. *lin.* 5.

— iterum. Cantabrig. 1741. 8. quae elegans et correcta habetur editio. — de finibus B. et M. Glasguae typis Foulis. 1748 et 1783. 8.

Cicero an Brutus über das höchſte Gut und über das höchſte Uebel, nebſt deſſen Paradoxen, aus dem Latein. überſetzt und mit einigen Anmerkungen begleitet von M. *C. G. Tilling*. Bresl. 1789. 8. Parum probatur verſio a cenſoribus in A. L. Z. 1789. m. Nou. plag. 352. et in Tubing. ephemer. litter. a. 1791. plag. 9. — *Anglice* vertit *Samuel Parker* cum praef. *Ier. Collier* et *Henr. Dodwell* apologia philoſophicorum Ciceronis operum. Londini 1702. 8. — tum a *Guil. Guthrie* in: The Morals of *Cicero*. Containing 1) His Conferences de Finibus. — — 2) His Academics etc. Londini 1744. 8.

Ad pag. 152. *lin.* 9.

Tuſc. quaeſt. fol. ſine l. et a. (Pariſ. in Sorbona circa 1470.) *Reviczky* in Supplem. ad ſuum catal. pag. 3. — Venet. per Nic. Ienſon. 1472. mai. 4. (v. *Foſſii* cat. etc. I. pag. 545 ſq.) — Venetiis per Phil. Condam Petri. 1479. fol. et 1480. fol. — Pariſ. per Vlr. Gering, Mart. Cranz, Mich. Friburg. ſ. a. fol.

Cum comment. anonymi, Venet. opera et impenſa Io. de Forliuio et ſoc. 1482. fol. Exemplum ipſe habeo. — ib. 1491. fol. — ap. Io. de Tridino, 1494. fol. — Mediol. ap. Leonh. Pachel. 1494. fol.

In bibl. lat. Fabric. Erneſt. I. pag. 183. citatur edit. *Iuntina* per Luc. Robiam. 1496. 8.

Sed

Sed ea nec in *Panzeri* A. T. nec in *Bandini* ann. typogr. Iunt. occurrit. Contra in *Band.* annal. II. pag. 28. recensentur *Tusc.* quaest. opera Phil. Iunt. Florent. 1508. 8. (cuius edit. exemplum ipse habeo.) cum praef. *Luc. Robiae*, in qua scribit, se quaest. Tusc. *in hoc tempus seruasse:* — tum p. 72. iterum 1514. 8. — et pag. 230. ed. 1532. 8. add. tom. I. p. 127. de Luca Robia.

Editio cum comment. *Phil. Beroaldi*, Bononiae 1496. fol. quam in Introd. II. pag. 118. dubiam esse scripseram, reuera exstat, vti in praefat. ad notit. breuior. pag. X. sq. copiosius demonstraui. — Eadem editio prodiit s. l. 1490. fol. et Venet. 1500. 4. — cum comment. Beroaldi. Paris. ap. J. Petit. 1509. 4. de qua edit. v. *Maittaire* A. T. II. pag. 200. not. *b.*

Tusc. quaestion. *M. T. Cicer.* nouissime, post omnes impressiones vbique locorum excussas: ad amulsim recognitae: cunctisque erroribus expurgatae etc. In calce: „Finiunt Tusc. quaest. M. T. C. cum luculentissimis comment. Phil. Beroaldi nec non Omniboni Vicentini nouissime per *Lucam Olchinensem* — accuratissime recognitae; cunctisque mendis expurgatae: Impressaeque Venetiis — per August. de Zannis de Portesio a. M.D.XVI. (1516.) fol. In bibli. acad. Erlangensi. — Tuscul. quaest. libri V. praefatus est et varia con-

contulit exemplaria editor *Wolfg. Angst.* *) Argentorati in aedib. Schurerian. 1516. 4. et m. Iun. 1519. 4. — Basil. cura Erasmi. 1523. 4. ap. Io. Froben. — ibid. per Hieron Froben. et Nic. Episcop. 1536. 4. — cum notis Erasmi. Lugduni apud Seb. Gryphium. 153‹. 8. — cum comment. *Omniboni Vicentini* per *Lucam Olchinensem* artium et legum professorem recognitae. Venet. per Bened. Augustinumque Bindonos. Venet. 1525. fol. ap. Maittaire in indice. — post Erasm. emendati a *Petro Bauduino* Sampaulino restituti; cuius castigationes et scholia seorsim excuduntur. Paris. ap. Io. Roigny, excud. Io. Lodoicus. 1538. 8. v. *Maittaire* A. T. III. pag. 289. qui partem praefationis in nota *a* recudi fecit. — cum comm. Vallae, Beroaldi, et Ioach. Camerarii et cum scholiis Erasmi Roterod. Iani Pagnini et P. Manutii. Paris. apud Vascosan. 1549. 4. — per D. Erasm. Roterodamum acri iudicio restitutae, emendatae et scholiis illustratae. Colon. 1556. 8. — per *Erasmum.* Londini ex offic. Jo. Kingston. 1577. 8.

Ad pag. 152. *lin.* 16.

— Tusc. disputat. libri V. Londini typ. Guil. Bowyer. 1758. 8. — Noua recensio et

*) Praefatio scripta est VI. idib. Febr. 1510. et prima editio illo anno iam prodiisse videtur.

et omnino critica est edit. in qua lectio Ernestina vltra sexcenties esse mutata fertur. *M. T. Cic.* Tuscul. disputationum libri V. ex recensione *Frid. Aug. Wolfii,* (Prof. Halensis.) Acc. diuersitas lectionis Ernestianae. Lipsiae 1792. 8. Maior editio cum commentario promissa est in praefatione: sed nondum vidit lucem.

Anglicae versiones, quas *Brüggem.* l. c. pag. 496. vberius recensuit, sunt, *Io. Dollmani,* Londini 1561. 8. — anonymorum, ibid. 1683. 8. — Oxon. 1714. 8. et Londini 1758. 8. — *Theotiscis add. M. T. C. tusculanische Untersuchungen* — in fünf Büchern. Mit kurzen Anmerkungen herausgegeben von *I. I. von Hüber.* Heilbronnae et Rothenb. ad Tubar. 1795. mai. 8. — *Cic. fünfte tuskul. Untersuchung,* aus dem Latein. mit Anmerkungen eines kritischen Philosophen, in *I. Guil. Andr. Kosmann* allgem. Magazin für kritische und populaire Philosophie, tom. I. part. II. nr. 7. Bresl. 1792. 8. — *Das erste Buch der Tusculan. Reden von Cicero,* übersetzt vom Prof. *Drück,* in *Car. Phil. Conz* Museum für die griech. und röm. Litteratur. Tiguri et Lips. part. I. 1794. m. 8. pag. 28—69. et part. II. 1795. pag. 31—82. — *Cicero's* Abhandlung über die Zulänglichkeit der Tugend zur Glückseligkeit. Eine von dessen Tuscul. Untersuchungen (scilicet, quinta disput.) verdeutscht und

mit

mit Anmerkungen und Vorerinnerungen begleitet von *Chr. Fr. Böhme*, Lector am Gymnasio zu Altenburg. Altenburg 1797. 8. Acriore eget lima versio.

M. T. Cic. Tuscul. quaestionum aphorismi, h. e. separatae selectaeque sententiae, cum explicatione *Hieronymi Wolfii* etc. Basileae ex offic. Heruagiana, per Euseb. Episcopium. 1580. 8.

Richard Bentleii emendatt. in M. T. C. disputatt. Tusculan. Cantabrig. 1709. 8. — Noua emendatio loci cuiusdam in tertio libro tusc. quaest. cum obss. in edit. Cantabrig. in: the present State of the Republick of Letters. Octob. 1728. art. VII. et iudicium de illa emendatione, ibid. Nou. art. VII. — A Review of the Passage in *Tully's first Tusculan* disp. concerning *Pherecydes's* notion of a future State, against Mr. *Warburton*. By *Thom. Bott*, M A. Londini 1744. 8.

Frid. Wilh. Dan. Snell Bemerkungen über eine Stelle aus *Cic.* tuskulan. Untersuchungen I. B. 29. Kap. Giessae 1790. 4. — *H. F. Nissen* animaduerss. in libr. de fin. B. et M. Altonae 1791. — eiusd. curae nouissimae in M. T. C. Tuscul. quaestion. ibid. 1792. 8. sed parum probantur criticis. — *Car. Ludou. Richter*, Rect. progr. de libera, quam Cicero (Tusc. I. 30.) vocat, Socratis contumacia. Casselis. comment. I. 1788. — III. 1790. 4.

Ad pag. 152. *lin.* 20.

— De natura deorum, Regii, ap. Bazaler. de Bazaleriis. 1488 et 1495. fol. — de N. D. libri elegantiſſ. qui ante inſcitia chalcographorum deprauati, iam ſaeuiori ad vnguem lima expoliti et a pluſculis mendis vindicati ſunt. ſ. l. et a. (Lipſiae) fol. vid. *Leich.* de origine — typogr. Lipſ. p. 104. — de N. D. de legibus, acad. quaeſt., de diuinatione, de fin. B. et M. de petitione conſulatus, ſomnium Scip. Venet. apud Chriſt. de Penſis. 1494. fol. — de N. D. de diuinat. de finibus B. et M. de petit. conſul. ſomn. Scipionis, fragm. libri de republ. ibid. ap. Sim. Beuilaquam. 1496. fol. — de N. D. de fin. B. et M. de legibus. Bonon. apud Benedict. Hector. 1494. fol. — ſ. l. 1499. fol. — de N. D. Pariſ. ap. Sim. Colinaeum. 1533. 8. — ibid. ap. Io. Lodoicum Tiletanum. 1544. 4.

Ad pag. 153. *lin.* 6.

M. T. C. de nat. deor. libri III. Acced. *Bouherii*, *Dauiſii* et aliorum inſigniores lectt. varr. et coniecturae. Glasguae. exc. Rob. Foulis. 1741. 12. — Recentiſſima notisque eruditis inſtructa eſt editio:

M. T. C. libri tres de N. D. ex recenſione Erneſtina, et cum notis perpetuis *Chr. Vict. Kindervater*, A. A. M. et paſtor eccl. Pedelwicenſis. Lipſiae 1796. 8. — Idem ille

V. D.

V. D. antea commentarios vberrimos in illos libros conſcripſerat: *Anmerkungen und Abhandlungen philoſophiſchen und philologiſchen Inhalts über Cicero's Bücher von der Natur der Götter.* Lipſ. *Erſter Band.* 1790. — II. B. 1792. m. 8. conf. *Ien.* A. L. Z. 1791. m. Ian. nr. 20. p. 158 ſqq. et a. 1794. nr. 167. et *Salisburg.* A. L. Z. 1793. nr. 36. — In linguam *anglicam* translati ſunt illi Ciceronis III. libri, Lond. 1683. 12. — cum notis et dispp. varii generis, (a *Thom. Franklin.*) Londini 1741. 8. — rec. 1775. 8.

Facciolati emendatt. in libr. I. de N. D. nr. 32. in New Memoirs of Literature, m. Mart. 1727. pag. 206—208. — *Xyſti Betuleii* commentarii in Cic. libr. III. de N. D. et Paradoxa. Baſil. apud Io. Oporin. 8. — *Germ. Aug. Ellrodii* programm. 1) ad lib. I. cap. 33. §. vlt. Cic. de N. D. Baruthi 1735. fol. — 2) de pietatis et ſanctitatis definitione, ex mente *Cic.* de N. D. I. 41. ibidem 1736. fol. — 3) Locus ex libro I. cap. 42. nr. 119. *Cic.* de N. D. illuſtratur. ibid. eod. anno. fol. — 4) comment. ad loca quaedam libri II. de Nat. Deor. 1737. fol. — 5—8) Obſſ. ad capp. XV—XVIII. libri II. de N. D. ib. 1738—1739. fol. — 9) ſuper quaeſtione, num M. T. Cic. inueniendae typographices occaſionem dederit. ibid. 1741. fol. add. Introd. II. pag. 162.

Cic. de diuinatione. Venet. 1487. fol. — de diuin. et de legibus. Regii. ap. Bazaler. de Bazaleriis. 1489. fol. — Parif. ex offic. Peregrini Caluarini. 1539. 8. — de diuinat. cum comm. *Petri Marfi* et *Iul. Obfequentis* de Prodigiis. Parif. ex offic. Mich. Vafcofani. 1542. 4. — *Dauifii* edit. prodiit etiam Cantabr. 1721. 8. et 1741. 8. — Praeclara eft et critica ed. cuius quidem bafis eft Dauifiana II. fed faepius refićta: *M. T. Cicer. libri de diuinatione* ex recenfione et cum notis *Io. Iac. Hottingeri.* Lipfiae 1793. 8. Multa tamen vel fub examen vocantur, vel emendantur a cenfore in noua vniuerfali bibl. Kilon. vol. VIII. part. I. fafc. IV. a. 1794. pag. 458 fqq. — Idem *Hottinger,* V. doct. egregie transtulit illos *Cic.* libros in linguam germanicam. Tiguri 1789. 8.

Cic. de fato, cum explanat. *Georg Vallae.* Parif. in aed. Io. Confluentini. 1509. 4. v. *Maittaire* II. pag. 200. — *Cic. de fato,* commentatione logica ita explicatus, vt et logicae Ariftoteleae genuinus vfus dilucide monftretur, et grauiffima de fatali neceffitate, deque contingentia quaeftio, tum ex Ariftotele eiusque interpretibus, tum ex aliis autoribus et theologorum fcriptis oftendatur. Scriptus a *Salomone Gesnero*, S. theol. D. et Prof. in acad. Witeberg. etc. Witebergae, exc. Sim. Gronenberg. 1594. 8. — de fato liber cum notis criticis et grammat. *I. H.*

Bre-

Bremii. Lipſ. 1795. 8. conf. Ien. A. L. Z. a. 1795. m. Octobr. nr. 258. p. 164 ſqq.

Ad pag. 153. *lin.* 13.

Cic. libri *de fato et legibus.* edit. vetus, litteris quadratis excuſa, circa a. 1475. absque indicatione vlla, fol. Sic indicatur illa ed. a *Guil. Franc. de Bure* in Catalogue de Livres du Cabinet de feu Mr. Louis Jean *Gaignat*, Paris 1769. 8. tom. I. p. 389. (vbi plures variorum Ciceronis opp. editiones a pag. 382. memorantur,) nr. 1497.

De legibus. Pariſ. ex offic. Ger. Morrhii, Campenſis. 1530. 8. — ibid. ap. Lud. Grandinum. 1553. 4. — ibid. ap. viduam Mauricii a Porta. 1555. 4. — cum P. Victorii caſtigation. aliquot locorum. Colon. excud. Io. Gymnicus. 1543. 8. — ibid. excudebatur Gualthero Fabricio. 1558. 8. — *de legg.* liber primus, apud Petr. Pautonnier. Pariſ. 1602. 4. — *Dauiſii altera* edit. prodiit Cantabrig. 1745. 8. — De *Turnebi* comment. diſſerit Dauiſ. in praefat. adde, quae adnotaui in Introd. II. pag. 123 ſq. — *Ant. Goveani* in M. T. Cic. libros de legibus annotatt. Pariſ. 1552. 4. — De lege liber. — Recenſuit et adnotatione auxit *I. Fr. Wagner.* Hannouer. 1795. 8. Praeclara eſt edit. cuius virtutes recenſet V. D. in Ien. A. L. Z. a. 1795. m. Aug. nr. 233. pag. 430 ſq. — *Heinze* verſio *germanica* mutato tantum ti-

tituli folio etiam prodiiffe dicitur Gotting. 1788. 8. — *Io. Chapman* diff. chronolog. de aetate Cic. librorum de legibus; fubiuncta eft *Iac. Tunftall* epiftolae ad Conyers Middleton. — Cantabrig. 1741. 8. Lond. 1742. 4. v. *Brüggemann* l. c. pag. 499.

Ad pag. 153. *lin.* 26.

De edd. *Moguntinis Cic. de Offic.* v. etiam catal. bibl. Bunau. I. pag. 284. (vbi aliae quoque nec paucae edd. librorum de Officiis etc. indicantur,) atque cl. *Panz.* A. T. II. pag. 115 et 116. — *Moguntina* tamen antiquiorem officiorum effe edit., quae vitiofe typis exfcripta eft, Colon. char. Vlr. Zell, in 4. fine anno, fign. cuftode et pagg. fufpicatus eft *Maugerard*, in litteris ad cl. *Panzer.* datis: vide huius A. T. IV. pag. 492. quae quidem opinio altioris effe indaginis mihi videtur. — Edit. *Colon.* in 4. char. Olr. Zellii, fine anno, fign. cuft. et pagg. memorat idem cel. *Panzer.* I. p. 329. quae num cum fuperiore eadem fit, nec ne, nefcio. Nam libelli de fenectute, de amicitia et paradoxa aliis libror. de officiis exemplis illius edit. adiuncti fuiffe videntur, ab aliis feclufi. Sic exemplum, quod libellos, paradoxa, de amicitia et verfus 12. fapientum tantum continuit, vidit *Meermann.* (v. eius Origg. typogr. tom. I. p. 58 fq. not.) Aliud exemplum, in quo funt Cic. paradoxa et de fene-

senectute, est in bibl. monasterii ad SS. Vdalric. et Afram Augustae Vind. (v. *Braun* notitiam de libris — illius bibl. pag. 61.) — de officiis, Argentorati typis Henr. Eggesteyn. 1472. mai. 4. v. *Panzer* I. pag. 17 sq. qui in secundo et reliquis A. T. voluminibus tantam copiam editionum saeculi XV. adtulit et curate indicauit, vt metuerem, ne vel sola nudaque illarum repetitione molestus fierem lectoribus. Alia autem exempla textum librorum de officiis et reliquorum minorum libellorum modo plurium modo pauciorum vel commentariis destitutum habent; vel editi sunt libri de Officiis cum comment. *Petri Marsi*, vt Venetiis ap. Bapt. de Tortis 1481. et sine loco 1488. fol. vel libri de Offic. cum illius *Marsi* comm. de senectute cum notis *Omniboni Leoniceni*; de amicitia et paradoxa cum notis *Phileteci*, vt Venetiis apud Bapt. de Tortis. 1482. 1484. 1486. ac saepius in fol. — Louaniae apud Io. de Westphalia. 1483. — ibid. s. a. fol. etc. Nonnullas edd. iam memoraui in Introduct. II. pag. 126 sq. — Quam ego *Neapolitanam* ed. a. 1479. ibi ex Lengnichio s. potius ex cat. bibl. Hartsoeckero citaui, eius et pleniorem titulum, et a. 1478. refert *Panzer* IIII. pag. 371. *Cic. de Officiis: Paradoxa: de amicitia; Epistolae ad Atticum Brutum et Q. Fratrem.* In fine epistolarum: „*M. T. Cicer. epistolae — — foeliciter expliciunt M.*

M. CCCC. LXX." — Tandem: „Principis latine eloquentie M. T. Cicer. liber quinque operum intitulatus finit foeliciter. Impressus Neapoli — anno salutis M. CCCC. LXXVIII." (1478.) fol. Atque *Panzer.* V. C. vol. II. pag. 160. veretur, ne in illo catalogo Hartsoeck, per errorem annus 1479 pro 1474 positus sit. Nam hoc anno, n. 1474 *Neapoli* in fol. prodierunt Officia, Paradoxa, amicitia, senect. somnium Scipionis, nec non de essentia mundi: notante *Maittairio* IV. A. T. p. 335. vbi quoque editiones eorumdem *Cic.* operum, *Venet.* expensis Io. de Colonia Agrippin. et Io. Manthen de Gherretshem. 1477. et, excepto opusc. de essentia mundi, *Mediolan.* per Ant. Zarotum, 1477. fol. memorantur.

Editionem perantiquam *Paradoxorum* et *de senectute*, sine vlla anni locique nota, (circa a. 1480.) curate descripsit et tam vitia typogr. quam V. L. excerptas dedit *I. G. Hutten* in *Meuselii* histor. Magazin. part. VI. p. 118 sqq. Libelli minores eodem saeculo vel iunctim, n. *paradoxa*, *de senectute*, *de amicitia*, *somnium Scipionis*, it. *vers. XII. sapientum*, vt Dauentriae 1489. 4. — Coloniae 1490. fol. *) — s. l. et a. fol. — vel singu-

*) A *Leichio* in Supplem. Maittair. ad libr. de origine — typogr. Lipsiens. citatur: *Tullius* de senectute — item de amicitia. Coloniae 1490. 4.

ſingulatim, vt *paradoxa* cum nouis Io. Gabr. Senenſis comment. Lipſ. apud Martin. Herbipol. 1492. (v. *Leich.* p. 66.) et 1500. 4. (v. *Panzer.* IV. p. 477 et 497.) — de amicitia et paradoxa, ſ. l. et a. (Coloniae apud Vlr. Zell) 4. — de ſenectute, Lipſiae apud Mart. Herbipol. 1500. fol. — de amicitia, ib. 1494. fol. editi ſunt. Praeter ea habeo exemplar, inſcriptum: *M T. Cicer de ſenectute. Liber acri cura et diligentia magiſtri Io. Cubitenſis emendatus.* In calce: Liptzyk (Lipſiae) per Bacc. Mart. Herbipol. MCCCCCIII. (1503.) fol. — In *Leichii* libro de origine et incrementis typogr. Lipſienſ. praeterea memorantur: *Cic. Lael.* per Mart. Herbipol. 1504. fol. — de ſeneſt. per eund. 1507. fol. (eſt repetitio ed. a. 1503.) — de amicit. per Thanner. 1508. fol. — 1511. fol. — Paradoxa per Iac. Thanner. 1511. fol. — de Sen. cura Io. Cubit. per Wolfg. Monac. 1514. fol. — Pari modo adhuc, teſte *Panz.* in vol. VI. ab a. 1501 — 1536. ſexies, Argentorati; quater Coloniae; bis Basileae; ter Cracouiae etc. et ita perſaepe in aliis vrbibus reliquisque illius ſaeculi annis, modo cum notis ſcholiisue, modo ſine illis excuſi ſunt typis. (v. quoque *Maittaire* A. T. ind. pag. 279 et 288 ſqq.) Vt plurimum eſſe ſolent mera exempla vnius alteriusue antiquioris editionis.

A *Leichio* l. c. pag. 86 et 89. citantur: *M. T. Cic.* offic. liber et dialogus de amicitia, Lipſiae per Mart. Herbipol. 1507. fol. et Offic. liber, per Iac. Thanner. ib. 1510. fol. Sed omiſſa eſt mentio editionis, cuius exemplar ipſe habeo: *M. T. Cic.* — *ad Marc. Cic.* — — *Officiorum liber incipit.* In calce: „Habes — tres libros Officiorum Tulii denuo ſatis laborioſe emendatos — diligentia Baccal. Mart. Herbipol. etc.“ — Lipſ. 1504. fol. add. Introd. II. p. 128. — *Venetiis* ex officina *Aldina* prodierunt *Cic. de officiis.* 1517. 8. 1552. 1555. 1559. 1564. 1570. 1592. 8. — de offic. de ſenectute, et reliqui libelli minor. cum Theodori Gazae interpretat. gr. 1519. 8. — ibid. additis in extremo opere variis lectt. e libris msstis et ex ingenio. 1541 et 1545. 8. — it. 1548. 8. — a *Paullo Manutio.* 1567. 8. — *Aldi Manutii* nepotis comment. in libr. de officiis, de ſenectute etc. Venet. ex typographia Ge. Angelerii, ſumt. Aldi Manut. 1581. fol. v. Serie dell' ediz. Aldine annis notatis.

— Offic. cum notis Erasmi Roterodami, Phil. Melanchth. et Barth. Latomi. Par. ap. Sim. Colinaeum. 1538. 8. — et Lugd. ap. Seb. Gryph. 1558. 8. — id. lib. ap. Rob. Stephan. 1549. 8.

M. T. Cic. librorum de officiis enarrationes *Viti Amerpachii* correctae ac multis

in

in locis auctae. Basileae per Io. Oporinum. sine a. nota. 8. cum textu Ciceronis. Praefatio scripta est Ingolstadii 1548. in qua postquam conquestus est, se misisse ad Cratonem typographum Argentoratensem, correctionem harum cum nonnullis additionibus ante quam eas edidisset ille postremo, per interualla quaedam illarum et ordinem inserto Ciceronis opere; sed illum emendationem et clariorem alicubi enarrationem prorsus omisisse: se, scribit, hanc tractationem librumque adhuc semel edere, eumque ita correctum, vt illo tempore fuerit ad editionem paratus. Dedicatio priori forsan editioni iam praemissa, scripta est *Vuitembergae* V. id. Novembr. sed anni indicio non addito.

Opera M. T. C. de officiis libri III. de amicitia liber vnus, de senectute liber I. item paradoxa eiusdem. 8. Praefationis dote et loci, anni, atque typographi indicio caret meum exemplum. An est pars maioris operis?

— de Offic. libri III. cum commentariis Viti Amerbachii, not. Erasmi Roterod. Philippi Melanchthonis, et disquisit. aliquot Caelii Calcagnini. Acc. de senectute, de amicitia et somnium Scipionis, cum notis Erasmi Roterod. et Barth. Latomi, ed. per Petr. Balduinum. Paris. Th. Richard. 1550. 4. — *Xysti Betuleii* chronologia in Cicer. de Offic. amicitia et senectute. Lugdun. Th. Pagan. 1556.

1556. 4. — *Cic.* paradoxa, cum comment. variorum illuſtrium; ed. per *Leodegarium a Quercu.* ib. eod. anno. 4. — *Cic.* ſomnium Scipionis, cum comment. varior. ibid. eod. anno. 4. — De offic. cum comment. *Erasmi Roterod. Phil. Melanchthonis* et varior. Acc. de ſenectute etc. cum notis variorum. Lugd. L. Cloquemin. 1578. 8.

M. T. Cic. de offic. libri III. etc. ex caſtigatione *Io. Boulierii.* Fragmenta poematum, in quibus continentur *Aratea. Quinti* fratris de petitione conſulatus, lib. ex Dionyſii Lambini emendatione. Londini 1577. 8 — *Cicer.* de offic. ex emend. *Lambini.* ap. Petr. Santandr. 1580. 8. — ed. per *Io. Piſcatorem.* Spirae. B. Albin. 1582. 4. — de offic. Londini. exc. Henr. Middleton. 1583. 16.

Cic. de offic. etc. cum ſcholiis *Fr. Vrſini* et notis *P. Manutii*, ex officina Plantin. ap. Fr. Rapheleng. 1605. 8. — ad Manutian. et Brutinam edit. Hanou. ap. A. Wechel. 1610. 8.

M. T. Cic. Cato maior ſeu de ſenectute libellus, cum diſpoſitione argumentorum et annotatt. per *Ioh. Alburgenſem*, excerptis ex praelectionibus D. Dauidis Chytraei. Roſtochi excuſus per Iac. Tranſyluanum. a. 1572. 8. Praemiſſa eſt tabella chronologica, indicans tempora omnium hiſtoriarum et virorum illu-

illustrium, quos in libello de senectute Cicero nominatim celebrat. Tum sequitur argumentum et dispositio; posthaec series annorum vitae, honorum, rerum gestarum et scriptorum M. T. Ciceronis; dein titulus libri M. T. Ciceronis; Cato maior s. de senectute ad Pompon. Atticum explicatum; post, series familiae Catonum; denique textus libelli in plurimas particulas dissectus, subiuncto singulis commentario grammatico et historico haud spernendo. — *Cic.* Laelius cum comment. *M. Rogerii.* Paris. 1547. 4.

Ad pag. 154. *lin.* 23.

Cic. de offic. etc. Londini 1664. 8.

Ad pag. 155. *lin.* 6.

Cicero de offic. etc. acc. margini sectio Transalpina et breues notae ad calcem. Patauii, apud I. Manfre. 1720. 8. — *Pearcii* edit. repetita est Londini, apud Beni. Dodd, 1761. 8. — Cantabrigiae 1777. 8. — Londini 1778. 8. — *Cic.* de Offic. etc. Lond. 1754. 12. — ex edit. Olivueti. Edinburgi 1758. 8. — Glasguae apud Foulis. 1767. 1784. 12. — Id. liber et *Cic. Brutus*, cum notis *S. Monrad.* Hauniae 1777. 8.

Ad pag. 155. *lin.* 17.

Cic. de Offic. etc. edidit *I. Homer.* Londini 1791. 8. — cum delectu commentariorum in iuuentutis gratiam. Lips. 1790. 8.

In

In priore parte maxima pars notarum, in posteriore autem paene omnes sunt ex minore Conr. Heusingeri editione desumtae. conf. Ien. A. L. Z. a. 1794. nr. 182. mense Iun. — ad fidem optimarum edd. in vsum germanicae iuuentutis, sapientiae operam dantis, denuo edidit *D. Mich. Feder.* Würzburg. et Bamberg. 1796. 8. Editor libros in sectiones non ex sueto capitum ordine, sed secundum logicam rationem distribuit: lectionem vero eam recepit, quae maximam sibi videbatur habere probabilitatem, notasque adiecit grammaticas.

Libelli minores, qui vulgo adiiciuntur libris de Officiis, nostro saeculo separatim sunt aliquoties editi.

M. T. C. Cato maior — Glasguae, ap. Foulis. 1748. 12. — Paris. apud Barbou. 1758. 32. — *M. T. Cicer.* opuscula, h. e. Cato mai. Laelius, Paradoxa, somnium Scip. et vita litteraria Ciceron. cum adnotatt. Etonae 1768 et 1778. 8. — *Cic. Laelius*, ex rec. *L. Sahl.* Hauniae 1772. 8. — Eclogae ex Ciceronis libello de senectute, auctore *I. S. Semler.* 1789. 4. — Cato maior s. de Senectute — mit erklärenden Anmerkungen für Schulen und Gymnasien bearbeitet von *I. Dav. Büchling.* Lipsiae 1797. 8. — Pari modo *Laelius* ab eodem editus, ibid. eodem anno. et *Paradoxa* ad Brutum. Mit historischen und philosoph. Anmerkungen für die

obern

obern Klaſſen etc. auctore eodem *Büchlingio.* Berol. et Stralſund. 1797. 8. de tribus hisce edd. copioſe agitur et iudicatur in Tubing. ephemer. litter. a. 1797. nr. 97. — *M. T. Cic.* Cato maior, Laelius, Paradoxa. Ad fidem optimarum edition. in vſum iuuentutis denuo edidit *D. Mich. Feder.* Wirceb. vniu. bibliothecar. Noribergae 1798. 8. — Somn. Scipionis, ex ſexto libro de republ. *M. T. Cic.* explicatum ex *Petri Rami* praelection. Pariſ. 1546. 8. — *Dionyſii Petauii* parerga quaedam, h. e. *Cicer.* paradoxa et alia eiusd. gr. reddita. Pariſ. 1649. 8.

Ad pag. 156. *lin.* 6.

Verſiones *germanicas* recenſet cl. *Degen.* l. c. pag. 69 ſqq. add. *Cic.* von dem hohen Alter, durch Herrn *Bayer.* Auguſtae Vindel. 1626.

Gallica verſio Cic. de Offic. antiqua, gothico charactere. Lugd. 1493. ibid. 1496. fol. v. *Maittaire* IV. pag. 563 et 628. — verſio, a *P. de Ryer* confecta. Pariſ. 1641. 4. — alia verſio *gallica* libr. de Offic. cum notis. Hagae Com. 1692. 8. — de ſenectute, de amicitia et paradoxa, ſecund. edit. Graeuianam, *gallica* verſio cum notis. Pariſ. 1691. 8. — Iidem libelli, latine ſecundum Graeuian. recenſionem et gallo - francice verſi, per *du Bois.* Pariſ. ap. fratres Barbou. 1725. min. 8. ſ. mai. 12. — de Offic. libri

gal-

gallice verſi ab *Emman. Broſſelard*, cum notis et vita Ciceronis. Pariſ. (1792.) v. I. n. A. L. Z. m. Dec. 1793. nr. 255. — Nouae Opp. Cic. verſionis gallicae: Oeuvres de Cicéron, traduction nouvelle, Pariſ. apud Moutard. 1783. 12. tomi I — IV. prelo exierunt, ſingulisque tomis praemiſſa eſt notitia hiſtorica et critica, ſecundum Journ. Encyclopédique à Bouillon, 1783. tom. VII. part. I. pag. 77 ſqq. Reliqui autem operis, nondum abſoluti, tomi num? et quando lucem adſpexerint, equidem ignoro.

Anglicas verſiones latius refert *Brüggemann* l. c. pag. 500 ſqq. Libr. de Offic. *anglice* verſi ſunt a *Robert. Whytinton*. Lond. 1534. 8. et 1540. 12. — a *Nic Grimaldo*, addito contextu latino. Lond. 1553. 1556. 1568 1574. 8. — 1558. 16. — 1590 et 1596. 16. — a *Brinsley*. Lond. 1616. 8. — ab *Arthur Maynwaring*; anni nota non addita eſt: — a *Roger L'Eſtrange*. Londini 1680. 1681. 1684. 1688. 1699. 1720. 8. — a *Thom. Cockman*, D. D. Lond. 1706. 1714. 1715. 1720 1723. 1730. 1732. 1739. 1756. 12. Dublin. 1732. 12. Cantabrig. 1776. 12. — cum Catone mai. et reliquis Cicer. libellis philoſ. minoribus, a *Guil. Guthrie*, cum notis hiſtoricis et grammaticis, Londini 1755. 8

Cic. de amicitia, ſenectute, Paradoxa et Scipionis ſomnium, verſ. a *Thom. Newton*.

Lond.

Londini 1577. 8. — Iidem libelli, verſi a *Sam. Parker*. Lond. 1704. 12. Oxon. 1720. 1727. 1731. 8. — *De ſenectute et de amicitia.* 1481. min. fol. *de ſenectute*, lat. cum anglica *Roberti Whitington* verſione, Londin. 8. ſine a. — *de amicitia*, ab anonymo, Lond. 1562. 8. — ab alio anonymo. Londini 1691. 8. — Glasguae 1759. 12. — Paraphraſis *Laelii* ab *Edwardo Howard*. inter eius poemata et comm. Lond. 1673. 8. — a *Guil. Melmoth*, cum obſſ. Londini 1777. 8. et 1785. 8. — a *Guil. Ellis*. Londini 1782. 8.

De ſenectute, Lond. 1569. — *Cato maior* — a Poem in four parts. auct. *Io. Denham*. Londini 1648. 12. — rec. inter eius poemata et verſiones ibid. 1667. 1668. 1709. 1719. 8. — de ſenectute verſ. ab *Auſtin*. Londini 1671. 1684. 8. — a *Wilſon*. ibid. 1710. 8. — a *Logan*. cum obſſ. Philadelphiae ap. B. Franklin. 1744. 4. Lond. 1750 et 1778. 8. Glasgow. 1751. 12. — a *W. Maſſey* cum notis. Lond. 1753. 8. — cum animaduerſſ. Londin. 1773. 8. ed. II. recognita et correcta a *Guil. Melmoth*. ibid. 1777 et 1785. 8.

Paradoxa anglice verſa a *Roberto Whittinton*. Southwarke. ſ. a. (circ. 1540.) 16.

The Theology and Philoſophy in *Cicero's ſomnium Scipionis* explained: Or, a brief

 attempt

attempt to demonſtrate, that the Newtonian Syſtem is perfectly agreeable to the Notions of the wiſeſt Ancients, and that Mathematical Principles are the only ſure ones. Londini 1751. 8.

Italica librorum de offic. et reliquorum minorum libellorum verſio a nobili quodam Veneto facta, Venetiis. 1528. 4. v. *Paitoni* l. cit. I. pag. 251 ſq. qui reliquas quoque recenſet verſiones *italicas*. — Libr. de officiis et ceteri. Venet. per Io. Anton. de Nicolini da Sabio. 1536. 4. — ib. 1539. 8. — iidem interprete *Frid. Vendramin*. 1540. 8. — et recogniti atque correcti a *Ludou. Dolce*. Venet. 1563 et 1564. 8. nec non 1739. 8 — interprete *Io. Auguſtino Zeviani*. Veronae 1737. 8. 1739. 8. — addito textu latino, cum notis. Venet. 1750. 12. — De officiis, interpr. *Matthaeo Facciolato*. Venet. 1750. 32. — De offic. et reliqui minores libelli, verſi a *Domenico Antonio Borgheſi*. Luccae 1753. 8. — ab *Alexandro M. Bandiera* etc. cum notis. Venet. 1754. II. tom. 8. — De officiis cum comment. iuridicis, philoſophicis, politicis et philologicis, auct. March. *Andrea Luigi de Silua*. Florent. 1756. fol. et Venet. 1765. 8. — *de amicitia*, interprete M. *Horatio Cardaneto*. Florent. 1560. 8. — idem libellus lat. cum verſione *Dom. Borgheſi*. Venet. 1763. 8. — I diſcorſi filoſofici di *M. Pompeo della Barba da Peſcia* ſopra il

il Platonico et divino *ſogno di Scipione* di *M. Tullio*. Venet. 1553. 8.

Libri de Offic. translati ſunt in linguam *vngaricam* ab *Alexandro Kovàſznay*, et editi ab *Engel*. Presburg. 1795. — in linguam *Danicam* a *L. Sahl*. Hauniae 1776. 8. — Paradoxa et ſomn. Scipionis in linguam *Luſitanicam* translata per *Duarte de Rezende*. Coimbrae 1531. 4. — Cato maior, per *Damião de Goes*. Venet. 1534. 8.

E multis ſcriptis, in quibus loca librorum de officiis et reliquorum emendantur aut illuſtrantur, pauca nominare liceat. Alias commentatt. laudaui in Introd. II. p. 162 ſq.

Io. Lodou. Viuis Valentini ſomnium: eſt praefatio ad ſomnium Scipionis Ciceronis. Eiusdem vigilia, quae eſt enarratio ſomnii Scip. Ciceronis. (cum Ciceronis ſomnio et Viuis argumento in illud.) In calce: Baſileae ex aedib. Io. Frobenii. a. M.D.XXI. (1521.) 4.

Leon. Baptiſtae Alberti, Florentini, in Cic. locum de Offic. breuis et accurata interpretatio. Baſil. ap. Rob. Winter. 1538. 4. etiam in eius opere, *Triuia* inſcripto, et in Petri Io. Oliuarii ſcholiis in ſomnium Ciceronis. v. Mazzuchelli Scrittori d'Italia, vol. I. part. I. pag. 316. — item in *Viti Ammerbachii* comment. in Cicer. de officiis. Lugd. 1541. 8.

M. Ant. Majoragius in paradoxa Ciceronis. Lugd. ap. Gryphium. 1546. 8.

A. Schurerius in Cic. de amicitia. Lipſ. 1554. 8.

Quaeſtiones in officia M. T. Cic. compendiariam totius opuſculi epitomen continentes, auctore *Thoma Brasbridge*. Oxon. 1615. 8.

Raggionamento ad un amico ſopra Cato Maior Ciceronis. Bonon. 1728. 4.

M. Georg. Sigism. Green, Rect. ſcholae Miſen. de ſodalitatibus quaeſt. M. Catone mai. conſtitutis ad *M. T. Cic.* Caton. mai. §. 45 etc. Miſenae 1743. 4.

Io. Chriſtoph. Gottleberi animaduerſionum ſuper aliquot locis Ciceronis e libr. Offic. ſpecimina nouem (in quibus permulta loca critice potiſſimum pertractantur.) Miſenae a. 1780—1785. 4. — *I. A. Mülleri* quaedam de haereditate cupiditatum ad *Cic.* de Off. II. 8. Miſenae 1790. 8.

I. F. Eckhard progr. quid ſit erudite ſcribere. (Cicero de ſenectute I.) Iſenaci 1788. 4.

I. G. Eccii ad locum Cic. de Offic. II. 13. de modeſtia diſſertat. Lipſiae 1796. 4.

Ch. H. Schmid in praefat. ad catalog. praelection. academic. a. 1790. dedit V. L. codicis antiqui Ciceronis de amicitia. 4.

De metaphraſi Prognoſticorum *Arati* v. Introd. II. pag. 138. Illis addatur

Cice-

Ciceronis Aratus ed. a *Io. Cochanouio.* Cracou. 1579. 4. (v. Ern. Fabric. B. L. I. pag. 204.) et secundum catal. comit. de Thott. IV. pag. 300. ibid. 1612. 4. Tum

Cic. fragmenta, a *Car. Sigonio* collecta. Venet. Iord. Zillet. 1560. 8. — *fragmentorum* tomi IV. cum notis *A. Patricii.* Venet. apud I. Zillet. 1565. 4. etc. v. Ern. Fabr. B. L. I. pag. 204.

Ad pag. 156. *lin.* 7. sqq.

De *Tunstali* epistola, (quae rec. est Londini, 1742. 4.) et *Middletoni* epistolis Ciceron. etc. sunt longae et eruditae censurae in nouis act. eruditor. an. 1747. mens. Iul. pag. 407 sqq. et m. Aug. pag. 463 sqq. — et de *Tunstal* Observations etc. ib. a. 1748. m. Nouembr. pag. 631 sqq. vbi censor pag. 641. it in sententiam Tunstali, speratque, paucos eruditorum porro fore, qui nolint, aut dubitent, in auctore harum Epistolarum sophistam impostorem agnoscere. adde Zuverläßige Nachrichten etc. Lips. 1743. part. 44. nr 1. Historia illius controuersiae enarratur a *Windhemio* in praefatione ad versionem suam germanicam *Middleton.* opusc. de senatu romano, Götting. 1748. 8. p. 52 sqq. et a *Strodtmanno* in: Beyträge zur Historie der Gelahrheit, part. III. Hamburgi 1749. 8. pag. 249 sqq.

Oratio pro P. Sulla ab alio V. D. ſpuria habebatur in: A Diſſertation in which the Defenſe of P. Sulla, adſcribed to M. T. Cicero, is clearly proved to be ſpurious after the Manner of Mr. Markland, with ſome introductory Remarks on other Writings of the Antients never before ſuſpected. London. adnotante *Windhemio* l. c. p. 59.

*Ad pag. 157. lin. 4. inprimis ad notam **.*

M. T. Ciceronis conſolatio. Liber, quo ſe ipſum de filiae morte conſolatus eſt. Nunc primum repertus et in lucem editus. Londini. exc. Henr. Middleton. pro Gul. Ponſonbio. 1583. 8.

Cic. conſolatio et fragmenta eius. Francof. 1584. 8.

Paracleſis: or, Conſolations deduced from Natural and Revealed Religion: in two Diſſertations. The firſt ſuppoſed to have been compoſed by *Cicero;* now rendered into English: The laſt originally written by *Thom. Blacklock*, D. D. Edinburgh. — Lond. 1767. 8. Middlet. conſolationem aperte ſpuriam eſſe iudicat: Blacklock vero ſecus ſentit. v. *Brüggemann* l. c. pag. 508.

La Conſolatione di M. T. Cicerone. Fatta volgare da *Fortuniano Sanvitali* etc. Parmae. 12. Epiſtola nuncupatoria ſcripta

eſt

eſt Parmae 1593. v. *Paiton.* l. c. p. 260. — Ingenii Sigoniani foetum, quamquam haud tetrum et abiiciendum, fuiſſe *lib. de conſol.* docet quoque, adlatis Lipſii, Franc. Mendogii, Ian. Guilielmi et Clerici iudiciis, *Dau. Richter* in comment. de vita et ſcriptis *Ian. Denoris*, huius *Inſtitution. in M. T. Cic. philoſophiam de vita et moribus* — edit. *Joach. Meieri*, praemiſſa, pag. 44 ſqq.

Alius ſuppoſititii libri *de proprietatibus terminorum*, edit. Auguſtae per Anton. Sorg. 1488. 4. ex aliorum notitiis memorat cel. *Panzer* I. pag. 113. Bibl. vero acad. Erlang. ſeruat exemplar, in cuius fronte legitur *Cicero de proprietatibus terminorum*, in min. 4. gothico charactere ſaec. probabiliter XV. ſine vlla loci, anni et typographi nota.

Hic notandus quoque eſt ſpurius *Ciceronis* liber, qui paucis abhinc annis ita eſt typis renouatus, vt in fronte libri tantum exſtaret: *Orpheus ſiue de adoleſcente ſtudioſo.* Tum ſequitur dedicatio editoris, *Io. Andr. Folierini* ad Franciſcum Franciſchinium, ex cuius bibliotheca ſe, teſtatur, accepiſſe ſibi conceſſum, *hoc* Κειμηλιον *a paucis viſum, a plurimis expetitum Venetiis iterum poſt bina ſaecula peruulgandum* — *dat. Kal. Septemb.* A. C. M. DCC. XCIII. (1793.) in 4. cum largiſſ. margine. Poſtea primae editionis inſcriptio legitur: *M. Tull. Ciceronis Orpheus,*

 ſiue

ſiue de adoleſcente ſtudioſo, ad Marcum filium Athenas. Nuper inuentus, et in lucem editus, cum priuilegio. Venetiis, M. D. XCIV. (1794.) *apud Io. Baptiſtam Ciottum, typographum, et bibliopolam academiae Venetae.* Dein repetita eſt epiſtola nuncupatoria *Iulii Caeſaris Gluſiani Squarciae* I. C. ad Io. Petr. Ayroldum Marcellinum, medicum ac philoſophum, ſcripta, Mantuae, prid. Non. Iul. M. D. XCIII. in qua narrat, ſe in gaza D. Marci, Venet. inueniſſe multa, partim edita, ſed meliora impreſſis multis partibus, partim non edita; in his *Auſonii* poetae de aurifica philoſophia, quam alchimiam vocant, paruam iſagogen, ſatis eruditam et minime obſcuram; item fragmenta quaedam ex libris, vt ſibi quidem videtur, *de republ. M. T.* et libellum *de Orphei moribus et vita, Ciceroni inſcriptum.* Poſtquam rogauerat Marcellinum, vt Libellum iſtum typis deſcribendum curaret, *mitto*, inquit, *ad te Orpheum, quem vel ipſius eſſe Ciceronis, vel ex officina alicuius prodiiſſe, qui proximus aetati Ciceronis vixerit, tute, qui mihi inſtar es omnium Manutiorum, teſtis eſſe poteris.* Auſonium, tradit, ſe commendaſſe Gaspari Soromano patricio Mediolanenſi, in *fragmentis* autem *de republ.* characteres ac effigies litterarum eſſe ita vetuſtate detritas, vt paſſim vix vel nullo modo adpareant, vt egeant limatiori ingenio et homine magis vacuo. Libellum

bellum Pseudo-Ciceronis excipit denique breuis *M. B.* adlocutio ad cultores antiquitatis, in qua „caueant, ait, ne tamquam genuino M. T. Cic. partu donari putent, cuius vetus exemplum in Veneta D. Marci bibliotheca exstare, Fabricius *) aliique viri clarissimi memoriae prodiderunt, ambage verborum decepti, quibus Squarcia Orpheum praefatus est: si quid autem mihi fari licet, *non ipso Squarcia vetustiorem, nec alio natum patre suspicer* **), cui Sigonii auctoritas et existimatio exemplo esse potuit, qui decennio ante libros de consolatione M. T. Ciceroni attributos non sine laude vulgauerat.“ In vltima pagina legitur: „Orpheum rarum opus Io. Andreas Folierinus post bina saecula Venetiis iterum imprimendum curauit —— A. C. M. DCC. XCIII. Kal. Septemb. *ad centena exempla.*“ Quod ipsa haec editio in paucorum veniet conspectum, ego paullo fusius de ea disputaui.

*) In B. L. I. pag. 215. vbi dicitur ed. *Cic. Orphei* prodiisse, *Regiomonte* 1643. 8. sed in catal. bibl. Thottianae, tom. IV. p. 300. citatur illa editio, *Elbingae Borussor.* 1643. 8.

**) Enimuero Squarciae stilus in praefatione minus latinus differt a stilo operis ipsius, ad exemplum Ciceronis facti. Forsan alius, siue aequalis Squarciae, siue antiquior, callidus fuit operis illius architectus, et ipse Squarcia deceptus.

Ad pag. 160. §. 7.

Tanta varii generis variaeque molis librorum, in quibus Ciceronis vel vita, vel ingenium, doctrina et disciplina, vel scripta locaque illorum singularia, explicantur illustranturque, exstat copia, vt omnino verendum sit, ne vel nuda eorum commemoratio multas impleat paginas plagellasue, et tamen manca sterilisue adhuc aliis videatur. Atqui quum *Fabricius* in B. L., *Brüggemann* l. c. pag. 508 sqq. aliique, cum primis cat. bibl. *Thottian.* tom. IV. pag. 300 sqq. ac *Burmanni* II. pag. 65 sqq. et pag. 179 sqq. et cel. *Meusel.* in Bibl. histor. vol. IV. part. I. p. 277 — 299. amplum permultorum, quae huc pertineant, scriptorum, nec tamen omnium, catalogum praebent: iis, quae in Notitia et Introduct. iam adtuli, pauca tantum addam.

Ad pag. 161. *lin.* 26.

Fabricii vita Ciceron. primum Coloniae 1563. 8. deinde saepius ab aliis edita, denique cum praef. *Heusingeri*, *Budingae* 1727. 8. prioribus tantum Ernestinae editt. Opp. Cicer. praemissa est, in nouissima autem omissa.

Vita M. T. Cicer. in annos distincta ac in epitomen secundum artem Mnemonicam redacta *) a *D. I. Paëpp* Galbaico, cui adiuncti

*) Leuis et breuis opella. Vitae enim narratio implet tantum 25. pagg. sed quoniam cl.

iuncti ſunt catalogi Pontificum et Imperatorum a mendis purgati quae typographorum incuria in Schenckelio detecto irrepſerant, Lugduni ſumt. auctoris et venundantur apud Barthol. Vincentium. 1618. mai. 8.

Artificioſae memoriae fundamenta, ex Ariſtotele, *Cicerone*, Thoma Aquinate., aliisque praeſtantiſſimis doctoribus petita, figuris, interrogationibus ac reſponſionibus clarius, quam vnquam antehac, demonſtrata a D. *Joan. Paëpp* Galbaico, cui etiam praeter modum commodiorem eadem ſine locis praeſtandi, quae cum illis, alia nonnulla eiusdem artis inaudita adiunguntur. Lugduni ſumt. auctoris et venundantur ap. Barth. Vincent. 1618. — Εἰσαγωγὴ ſeu introductio facilis in praxin artificioſae memoriae a *D. I. Paëpp*, Galbaico. ibid. eod. anno. — *Schenckelius detextus:* ſeu memoria artificialis hactenus occultata, ac a multis quamdiu deſiderata: nunc primum in gratiam optimarum artium ac ſapientiae ſtudioſorum luce donata. A. *I. A. P.* G. S. P. D. Hanc artem principes et alii nobiles, cum eccleſiaſtici tum ſeculares

cl. *Meuſel.* l. c. pag. 281. nihil ſibi, ſcripſit, nec de illo libro nec de eius auctore conſtare: ego vero in vno volumine et vitam illam et alia illius opuſcula, iunctim compacta eodemque anno edita poſſideo: ſupra omnia iſta opuſcula indicare, haud incommodum videbatur.

culares addidicerunt, exercuerunt et mirifice probarunt, vt ex ſequentibus notum fiet. Lugd. ap. Barthol. Vincentium. 1617. m. 12. Multa lepida continent illi libelli.

M. T. Ciceronis vita, ex optimis quibusque ſcriptoribus delibata, et in compendium redacta, cura *Io. Harmari.* Oxon. 1662. 8.

Iac. Angeli hiſtorica narratio de vita rebusque geſtis M. T. Ciceronis primum edita eſt a *Wolf. Periſtero.* Berol. 1553. 8. v. *Meuſel.* l. c. pag. 278. ſed omiſſa eſt edit. Wittenb. 1564. 8. (v. catal. bibl. Burmanni II. pag. 179.) — De nummis gemmisque, imagine Ciceronis inſignitis, ſtatuisque Cicer. v. *Klotzii* lectt. Venuſin. pag. 64 ſqq. vbi quoque notauit artificum fraudem, qui in gena Ciceronis ſiniſtra cicer fingerent. In Marmoribus Oxon. (Oxonii 1763. fol.) tab. XXI. conſpicitur Cicero togatus, geſtu oratorio, dextra tenens ſudorium, ſiniſtra libellum: de quo marmore v. *Klotzii* acta litter. voll. II. part. II. pag. 124.

Ad pag. 161. *fin.*

Add. *Marii Nizolii* Brixellenſis Obſeruationum in *M. T. Ciceronem*, (ſcil. in omnia Ciceronis opera.) partes II. ad pratum Albuini, in aedib. Io. Franciſci Gambara. 1535. m. Ian. II. voll. fol. de qua prima raraque edit. v. *Quirini* ſpecim. litteraturae Brixian. p. 149. *Bolongar. Creuennae* catal.

raiſon.

raiſon. III. pag. 85. et *Panzer.* A. T. VI. pag. 341. — Nizolio Didaſcalus ſiue monitor Ciceronianorum Nizolianorum, dialogus *Henr. Stephani.* 1578. 8. — *Plexiaci* (Abb. Brocharo,) Lexicon philoſophicum — —. In prima parte materia philoſophica, vt a *Cicerone* tractata eſt, ſeruato rerum ordine, continetur: in altera vero, quae vocc. a Scholaſticis, vt aiunt, nouata ſunt, aut barbare et horride vſurpata, ab vſitatis et latinis vocibus ordine litterarum ſecernuntur. Hagae Comit. 1716. 4.

Ad pag. 162. *lin.* 20.

Middletoni vita etc. primum auctoris ſumtu lucem adſpexit Londini 1741. m. 4 — quartum 1750. 8. — ſeptima edit. Londini 1757. 4. accepit additiones. denique Lond. 1759. III. vol. 8. — rec. Baſil. ap. Thurneyſen, 1789. IIII. voll. 8. — In linguam *germanicam* iterum translata eſt a *G. K. F. Seidel.* Dantiſci. IV. voll. a. 1791 — 1793. 8. — *Francogallice* verſa eſt aut potius truncata valdeque pro arbitrio mutata, ab *Anton. Franc. Prevoſt d'Exilles.* Pariſ. 1742. 12. IIII. voll. — a. 1743 — 1744. in 12. V. voll. et 1749. 12. IV. voll. — *italice* a *Iac. Fabrizi*, Veneto, Venet. 1744 — 1748. 8. V. voll. quorum vltimum volumen continet: „Appendice alla ſtoria della vita di *M. T. Cicerone. Lettere di M. T. Cic. a*

M.

M. Bruto e *di Bruto a Cicerone:* col teſto *latino* a rincontro, con annotazioni a ciaſcuna lettera, ed vna diſſertazione preliminare, in cui ſi vendica l' autorità delle medeſime lettere e di propoſito ſi conſiderano e ſi confutano tutte le obiezzioni del rev. Sig. Tunſtal al Sig. C. Middleton. v. (*Strodtman*) Beyträge zur Hiſtorie der Gelahrheit etc. part. III. p. 253. — Repetita eſt typis verſio illa italica Neapoli 1748—1750. 12. V. voll. — Romae 1777. 12. V. voll. De virtutibus operis Middleton. bene copioſeque diſſeritur et iudicatur a viro quodam docto in *Baumgartenii* Nachrichten von merkwürdigen Büchern, vol. VIII. pag. 452 ſqq. et a cl. *Meuſelio* l. c. pag. 282 ſqq.

Morabini hiſtoria Ciceronis gallice ſcripta, prodiit Pariſ. II. voll. 1745. 4. — Idem *Mor.* ſcripſit Hiſtoire de l'Exile de Ciceron. Pariſ. 1726. 12. omnemque hiſtoriam hauſit ex ipſis Cicer. epiſtolis atque orationibus. — Ille liber in linguam *anglicam* translatus eſt Londin. 1725 et 1736. 8.

An account of the life and writings of Tully, by *Edmund Burton*, Eſq. — Cambridge, in eius Ancients Characters deduced from claſſical Remains. 1763. 8.

Chriſtian. Ioſ. Iagemann in: Geſchichte der freyen Künſte und Wiſſenſchaften in Italien, tom. I. Lipſiae 1777. 8. de Cicerone poeta,

poeta, pag. 171 ſq. de Cicer. eloquentia ſtudiisque et magiſtris p. 221 ſqq. de eius philoſophia et theologia, pag. 253 ſqq. aliisque rebus breuiter, at bene diſſerit.

Libellis de Ciceronis villis a cl. *Meuſelio* l. c. pag. 298. citatis, addi poſſunt: *Io. Luc. Zuzzeri* ſopra un antica villa, ſcoperta ſopra Fraſcati nelle appartenente della nuova villa di Collegio Romano. Venet. 1746. — cuius ſententia refutata eſt in lib. de Tuſculano M. T. C. nunc Crypta-Ferrata adverſus Io. Lucam Zuzzeri, ſoc. Ieſ. *Baſilii Cardoni*, Abbatis S. Baſilii M. de vrbe disceptatio apologetica. Romae 1757. m. 4.

De *philoſophia Cicer.* multi ſcripſerunt. v. Introd. II. pag. 147 ſq. His accedit *Henr. Dodwell*, cuius apologia operum Ciceronis philoſophicorum ſubiuncta eſt verſioni librorum Cicer. de Finibus anglice a *Sam. Parkero* confectae editaeque Londini 1702. 8. Illa autem apologia *gallice* verſa, ſeparatim euulgata eſt: *Apologie des Ouvrages philoſophiques de Ciceron par Mr. Dodwell.* à Londres 1702. 8. cuius argumentum late expoſuit *de Windheim* in Bemühungen der Weltweiſen vom I. 1700 — 1750. tom. III. Noribergae 1752. pag. 79 — 88.

Penſées morales de Cicéron, recueillies et traduites par Mr. *Levesque*. Pariſ. 1782. 12. Ex Middletoni Hiſtoire de Cicéron, ſecundum

cundum versionem Prevost. excerpsit notabiliora. De comparando quidem Cicerone cum Seneca ratione frequentium posterioris sententiarum moralium bene iudicauit; sed minus acute recteque de Ciceronis notatione, eiusque operibus et scribendi genere.

Philosophisches Lesebuch aus Cicero's Schriften zusammengetragen, mit erklärenden Anmerkungen und einigen kleinen Abhandlungen, wie auch mit einer kurzen Geschichte der griechischen und römischen Philosophie begleitet von *Christian Wilh. Snell.* Francof. ad Moen. 1792. 8. Laudatur in ephem. litter. Gotting. 1793. nr. 162.

De *Ciceronis* itinere litterario, studiis philosophiae atque eloquentiae et de eius praeceptoribus bene scripsit *I. G. Walch* in diatribe, de amoenitatibus historicis ex Ciceronis peregrinationibus collectis, in Parergis academicis, Lipsiae 1721. 8. p. 161 — 196. et de Ciceronis studiis logicae. pag. 553.

Desiderii Iacotii Vandoperani de philosophorum doctrina libellus ex Cicerone. Oxonii e typographeo Clarendon. 1769. 8. et subiunctus nono Operum Cicer. volumini, ibid. 1783. 4.

De *iurisprudentia* Ciceronis v. Introd. II. pag. 149. et *Meusel.* l. c. pag. 293 sq. quibus addes, *Schultingii* orat. de iurispr. Cic. notis illustratam *Londini* quoque per *Robertum*

tum Eden. 1761. 4. esse euulgatam. — *Io. Luzac* obs. apologet. pro Ictis romanis ad locum *Cic.* in orat. pro Murena, cap. 11 — 13. Lugd. Bat. 1768. 4. — *Henr. Constant. Cras* diss. qua specimen iurisprudentiae Ciceronianae exhibetur, siue Ciceronem iustam pro A. Caecina caussam dixisse ostenditur. Lugd. Bat. 1769. 4. — *Walwyk* dissert. ad *Cic.* orat. pro Archia. Lugd. Bat. 1776. 4. — *Bachii* histor. iurisprud. rom. lib. II. cap. II. §. 43. pag. 246 sqq. ed. Stockmanni.

Ad pag. 163. *lin.* 25.

Contra *Püttmanni* disp. et aliorum sententias M. *Christ. Aug. Schwarz*, Conrect. Görlit. scripsit progr. Inquiritur, an Cicero ob Milonem defensum sit reprehendendus. Görlitii 1789. 4.

Püttmanni programma de vtilitate e lectione scriptorum *M. T. Ciceronis*, praecipue orationum Tullianarum, in disciplina iuris criminalis capienda. Lips. 1789. 4. — rec. in *Püttmanni* Miscellaneorum libro singulari, ibid. 1793. 8. c. 19.

De iure ciuili a *M. T. Cicer.* in artem redacto scrips. disp. *Io. Gotthelf Hornemannus*, Lubena-Lusatus, praeside *Hauboldo*. Lipsiae 1797. 4. Ciceronem de eiusmodi labore et opere cogitasse, dubitari nequit, atque colligi potest ex libr. I. de orat. 42. et quibusdam speciminibus in Topicis, Gellii-

que et Charisii testimoniis. *Hornemann* adsentitur Bynkershoekio, Ciceronem incepisse quidem opus, nec vero absoluisse, secundum *Quinctil.* XII. 3, 10. *M. Tullius non modo inter agendum numquam est destitutus scientia iuris; sed etiam componere aliqua de eo coeperat.* Censor tamen in ephemer. litter. Göttingens. a. 1798. plag. X. p. 96. locum Gellii intelligit de cogitatione et consilio Ciceronis, aut illum a Gellio citatum librum Ciceronis, inscriptum de iure ciuili in artem redigendo, egisse tantum videri de necessitate aut vtilitate iuris in artem redigendi, non continuisse quamdam illius sciagraphiam.

Ad pag. 164. *lin.* 10.

Baden. prolus. qua constantia Ciceronis in iudiciis de hominibus rebusque defenditur, et eiusdem prolus. de poetica facultate M. T. C. recusae sunt in illius Opusc. latinis. Hauniae 1793. mai. 8. nr. 19 et 22. — *Cicero relegatus* etc. Iis, quae in Introd. II. pag. 150. scripsi, adde nouam *Hallbaueri* edit. supra pag. 71 sq. memoratam. — Praeterea alia pauca notanda sunt scripta, quae huc pertinent:

Olai Brehmeri M. T. Cicero laudatus ciuis in bello ciuili dissert. histor. politica, praes. *Petro Lagerloof.* Holmiae 1695. min. 8. — *Acronis Dahleri*, Calmariensis, diss. politico-moralis demonstratura, Ciceronem

neque

neque Caesari, neque Pompeio, sed saluti patriae in bello ciuili fuisse addictum. Vpsal. 1773. 4.

Clauis eloquentiae *Ciceronianae*, siue Rhetorica ex *Ciceronis* operibus excerpta, suamque ipsius artem oratoriam exhibens. Editore *T. Turner*. Londini 1755. 8.

Hier de Bono diss. de medica facultate in M. T. Cicerone comperta, in Nuova Raccolta d'Opusc. scientif. tom. III. p. 129 sqq.

Ios. Greatti in Saggi scientifici e letterarii dell' Academia di Padova, tom. III. part. II. Pataui 1796. 4. defendit Ciceronem a crimine mordacium dictorum, contra Plutarch. in vita Ciceronis.

Pensées de Cic. par *d'Olivet*. (v. Introd. II. p. 157.) — Idem fere liber, inscriptus: *M. T. Ciceronis Eclogae:* Gesammelt vom Herrn Abbt *d'Olivet*, und zum Gebrauch der Zürcherischen Schule von Neuem mit Anmerkungen erläutert. Tiguri 1783. 8. Editor pristinis notis substituit meliores, tam verba, quam res explicantes. — Obss. in Cic. de inuent. II. 7. de orat. I. 36. II. 24. 66. pro Roscio Amer. c. 31. 35. in Braunschw. Journal. 8. Stück. 4.

Versuch einer praktischen Anleitung zu Cicero's Schreibart von *Karl Heinr. Sintenis*, Director des Zittauischen Gymnasii. Lipsiae 1794. mai. 8.

Uebungen in der Ciceronianiſchen Schreibart, vorzüglich in Hinſicht auf Numerus und Periodenbau — von M. *Frid. Wilhelm Hagen.* II. partt. Erlangae 1795 ſq. 8. Tertia particula eſt inſcripta: Materialien zu Uebungen in der Ciceronianiſchen Schreibart für Gymnaſien und Schulen. ibid. 1798. 8.

I. F. Eckhardi prol. de legatione libera, cuius mentio fit in epiſtolis Ciceronis. Iſenaci 1789. 4. — *Erasm. Möller.* de eo, quod intereſt inter dicendi genus epiſtolare Ciceronis et Plinii Secundi. Hauniae 1790. 8.

Tanta denique eſt copia obſeruationum, emendationum atque animaduerſionum etc. in omnes aut ſingulos Ciceronis libros aut ſelecta loca, quae a viris doctis vel in peculiaribus libris ſcriptae ſunt, aut oblata occaſione per aliorum auctorum editt. aut per libros, *animaduerſiones, pericula, opiniones, emendationes,* etc. inſcriptos, aut alicubi ſparſae, vt vel plena earum enumeratio iuſtum impleret volumen, et vero meam vinceret induſtriam atque diligentiam. Atqui multorum V. D. labores partim iam in notitia et in his ſupplementis ſparſim indicaui, partim in Introd. II. pag. 158 ſqq. Haud paruum eiusmodi libellorum obſeruationumque in Ciceronis libros locaue numerum partim coegit auctor catalogi Bünauiani I. pag. 288 — 291. partim *Gruterus* in voluminibus; *Lampas*

pas etc. (v. ſupra pag. 40.) inſcriptis exhibuit. Quae cum ita ſint in colligendo, quamquam exiguo, ſpicilegio acquieſcam.

Fuluii Vrſini in omnia opera Ciceronis notae. Antwerp. ex offic. Chriſtoph. Plantini. 1581. 8.

In noua *Mureti* Opp. editione, curata a *Dau. Ruhnkenio*, Lugd. Bat. 1789. IV. voll. 8. infinita Cic. loca tum paſſim, oblata occaſione, emendantur aut illuſtrantur, tum ſingulari opera in tom. II. in permultis variarum lectionum capitibus. A pag. autem 521. eiusdem tomi eſt *Mur.* commentarius in Ciceronis Catilinarias; ibid. a pag. 973. ſcholia in Cic. Philippicas; ibid. pag. 779 ſq. ſcholia in primam Tuſcul. a pag. 800. ſcholia in Offic. a pag. 824. in V. libros de finibus et a pag. 858. in orat. pro Deiotaro.

Markland in epiſtola critica ad Fr. Hare, (Cantabrigiae 1723. 8.) pag. 23 ſqq. et pag. 26 ſq. duo loca Cic. de N. D. II. 16. ac III. 35. atque pag. 45 ſqq. Cic. II. de diuin. c. 21. et pag. 120. locum ap. Nonium face critica illuſtrat.

Io. Toup tam in ed. Dionyſii Longini, Oxon. 1778. p. 159 et 194. quam in Emendatt. in Suidam et Heſychium, Oxon. 1790. aliquot Ciceronis loca emendat aut vindicat. — *Petr. Paul. Iuſtus* in ſpecimine obſeruatt. criticarum, Viennae 1765. 4. pag. 5. 32. 68—74. quaedam Cic. loca aut defen-

dit ab aliorum crisi aut emendat illustratue. (conf. Klotzium in actis litter. vol. II. part. III. pag. 328 sqq. vbi is inter alia de loco Ciceronis in Catilin I. cap. 8. disputat.) — *Imm. Io. Gerh. Scheller* in Obss. in priscos scriptores quosdam. Lipsiae 1785. 8. pag. 1—248. Omnia Ciceronis scripta critice pertractat, et saepe rem habet cum Ernesti

Io. Hildebr. Withof in: *Kritische Anmerkungen über Horaz* etc. (v. supra p. 48.) *I—IV. Stück.* Düsseldorf. 1791—1798. 8. praecipue in particula III. pag. 141—157. loca quaedam in oratt. Ciceronis tentat: *Grimm* vero in eadem particula ex codice mst. qui aliquot scripta Ciceronis continet, varias illius lectiones in paradoxis ac disputatt. Tusculanis excerpsit: in partic. autem IV. continuauit eas libri I. cap. 21—28. e duobusque codd. dedit V. L. in Sallustii declamat. in Ciceronem, et Ciceronis in Sallustium.

In Actis litterariis societatis Rheno-Traiectinae, tom. I. 1793. et II. 1795. 8. plura *Cic.* loca passim emendantur aut illustrantur. et data opera in tom. I. pag. 150 sqq. a *Io. Ad. Nodell* in notis criticis in Ciceronem, Iustinum et Horatium, vbi is in multis locis Ernesti refutat reiicitque lectiones aut animaduersiones; — pag. 177 sq. a *Io. Sterke* in suspicionum criticarum specimine I. cap. 3.

duo

duo loca in Cic. de orat. II. cap. 23 et 78. tentantur.

Sed hactenus: et ego vereor, ne aliis iam oleas extrauagatus videar.

De filio etiam filiaque et matre Ciceronis disputatum est a viris doctis.

Simonis Vallamberti historia de vita et rebus gestis M. T. Ciceronis, M. filii, Paris. 1545 et 1587. 8. — quam propter vtriusque editionis raritatem recudi fecit Fabricius, et inscripsit: *Sim. Vallamberti* vita M. T. C. filii. Acc. *Andr. Schotti* Cicero a calumniis vindicatus; cum praefat. *Io. Alb. Fabricii.* Hamburgi 1730. 8.

De *Casp. Sagittarii* historia vitae et mortis Tulliae etc. — et *Nic. Mongault* Remarques etc.: in Mem. de l'Acad. des Inscript. tom. I. pag. 370 sqq. Paris. v. Introduct. II. pag. 145.

Doctus et festiuus libellus est: *Frid. Dominici Ringii* de matris Ciceronum circa rem familiarem prouidentia, qua lagenas etiam inanes obsignasse legitur, commentatiuncula Francof. et Lipsiae. 1769. 8.

Ad pag. 164. *lin. antepen.*

Noua eaque cultior et ex schedis Schwarzianis locupletior editio prodiit: *Q. Ciceronis* commentariolum de petitione consulatus ad M. T. fratrem. Accedunt aliae quaedam *Quincti* scriptorum reliquiae. Cum animad-

verss. *Christ. Gottlieb. Schwarzii*, Prof. quondam Altorf. suisque nonnullis edidit *Bernhard. Frideric. Hummel.* Norimbergae 1791. 8. Schwarzius ex antiquis editt. excerpserat V. V. L. L. et codicis quoque Bernensis V. L. *) ab Altmano habuerat subministratas: tum ampliores reliquerat animaduersiones, scholis scriptas. Hummelius igitur iis leuioribus, quae scholis tantum accommodate conscripta videbantur, rescissis aut in compendium coartatis, in hac altera editione ea, quae ad faciliorem libelli intelligentiam aut emendationem locorum corruptorum facerent, suis passim adiectis obss. publici fecit iuris.

Q. Tullii Ciceronis commentariolum petitionis ad Marcum fratrem cum adnotationibus et *italica* interpretatione *Iacobi Facciolati.* Pataui 1732. 8.

Ad pag. 165. *lin.* 10.

In coenobio Gottwicensi est cod. membran. vetus notarum *Tironis* et Senecae, qui censori libri: Versuch einer Litteratur der Diplomatik, von *Frid. Aug. Huch*, Erlangae 1792. 8. in Ien. A. L. Zeit. a. 1793. nr. 1. pag. 4. melior et correctior esse videtur,

*) Quas a genero Schwarzii, cel. Weissio, acceptas in commercio epistolico, partic. III. pag. 89 — 91. antea iam euulgauerat cl. *Willius*.

detur, quam Alphabetum etc. a Grutero, Graeuio et Carpentiero editum. Codicis eiusmodi in Seminario Argentoratensi meminit *Oberlin* in primis lineis artis diplom. p. 34. De *Tirone* v. quoque *Iagemann* l. c. I. pag. 229 sq.

Ad pag. 165, *lin.* 23.

De *Nigidio Figulo* vide quoque *Plutarch.* in vita Caesaris cap. XX. pag. 76. ed. Hutten. ibique notam, aut pag. 212. ed. Barton. huiusque adnotationem; tum *Iagemann* l. c. pag. 260 sq. et de *Asinio Pollione* pag. 232, 241 et 313. — De *M. Iunio Bruto, Seruio Sulpicio* et reliquis Ictis romanis, Ciceronis potissimum aequalibus aut aetate paullo superioribus v. *Bachii* histor. iurisprud. rom. lib. II. cap. 2. §. 32 — 53. et ibi citata V. V. D. D. scripta in ed. *Stockmanni*, Lips. 1796. 8. pag. 240 — 257.

Ad pag. 167. *lin.* 25.

De principe eaque rarissima Caesaris edit. Romae 1469. fol. v. quoque Dictionaire bibliographique, historique et critique des Livres rares etc. Paris. 1790. mai. 8. tom. I. pag. 221. vbi praeterea multae aliae rariores memorantur editiones; cum primis *Clement* Bibl. curieuse etc. tom. VI. pag. 16. aliosque, quos citat cl. *Panzer* A. T. II. pag. 411. — De *Veneta* a. 1471. v. *Clement* l. c.

pag. 18. not. et *Panzer* III. p. 76. — De *Romana* a. 1472. in domo Petr. de Maximis (per Conr. Schweynheym et Arnold. Pannarz,) copiosus est *Clement* l. c. p. 17.

Ad pag. 168. *lin.* 2.

Editio *Romana* 1476. fol. a *Gottfr. Ephr. Müllero* male adtribuitur Schweynhemio, iam defuncto circ. a. 1474. obseruante *Clement.* pag. 18. In catal. bibl. Graeuianae p. 119. nr. 30. sic citatur *Iul. Caes.* de bello gallico, Romae 1476.

Ad pag. 168. *lin.* 9.

adde (Romae.) Aliam edit. etiam Romae probabiliter, charactere romano, sine l. et a. in 4. min. vberius descripsit *Seemiller*, fasc. III. biblioth. Ingolstadiensis etc. p. 190. v. praef. ad notit. breu. pag. XV.

Ad pag. 168. *lin.* 12.

Haec editio *Iulii Caesaris* comm. de B. G. cum *Iulio Celso*, excusa est sine loco quidem et typographo, sed charact. gothic. minor. *Henr. Eggesteyn*, *Argentorati*: docente aliosque V. D. laudante *Panzero* I. pag. 18. Amplam illius notitiam dedit *Clement* l. c. pag. 18 sqq.

Maittaire A. T. IV. pag. 343. citat ex Beughemio, *Boni Accursii Pisani* animaduerss. in C. Iul. Caes. comment. Ferrariae

1474.

1474. 12. Sed dubia esse edit. videtur *Panzero* I. pag. 394.

Ad pag. 169. *lin.* 1 et 2.

De ed. *Taruisiana* cum epist. Hier. Bonon. et Marliani indice, quam ipse habeo, et de qua multus est *Clement* loc. cit. pag. 20 sqq. haec notanda videntur: signaturam litterarum in infima folii pagina non semper esse aequalem, ita vt forma modo in 4. mai. modo in folio esse videatur: tum ante epistolam locum et an. 1480. indicari: nequis anni notam in vltima vltimi folii pagina quaerat. — In Dictionaire bibliograph. cit. pag. 222. nota est addita, reliquas post illam edd. saeculi XV. minoris aestimari, nec habere ac ceteras parem auctoritatem. Add. edd. *Venetae*, cum epist. *Hieronymi Bononii Taruisini*, et cum *Raym. Marliani* indice vrbium, per M. Theodor. de Regazeonibus, 1490. fol. (v. *Panzer* III. p. 290.) — et cum *Marliani* indice etc. per Phil. de Pinciis Mantuanum. 1494. fol. (*Panzer* III. p. 359.) — Edit. Venetam *Commentaria Caesaris*, cum epist. *Hier. Bononii* et *Marliani* indice: in cuius calce legitur: „*Impressum Venetiis sumptibus Bened. Fontana*," 1499. fol. ipse habeo.

Ad pag. 169. *lin.* 6.

Editio a. 1508. cum commentariis *Philippi Beroaldi*, absque loci et typographi

nota

nota in 8. prodiisse dicitur in *Pinelli* catal. tom. II. pag. 61.

Commentaria *Caesaris*, recognoscente *Luca Robia*, Florent. opera et impensa Phil. Giuntae, 1508. 8. v. *Maittaire* II. p. 189. et *Bandin.* annal. Iuntarum typogr. II. pag. 26 sq. — In Introd. II. p. 200. iam memoraui ed. *Venet.* 1511. fol. — Haec omissa est in Bibl. lat. Ernest. Fabr. I. pag. 260. sed ornata, aut deformata iam est, (teste Goetzio in mem. bibl. Dresd. I. pag. 154 sq.) figuris: postea recusa esse aut vltimum tantum folium immutatum, videtur: habet enim eamdem in prima pagina epigraphen, eamdem *Lucae* Olchinensis, qui curauit editionem, dedicationem: in calce vero eamdem quidem clausulam, sed paullulum in anni nota mutatam, n. „impressa mira diligentia *Venetiis per Augustin. de Zannis de Portesio.* a. M. D. XVII. (1517.)" fol. cum epistola nuncupatoria *Lucae* Olchinensis artium et legum professoris et Canonici, qui quidem alias dicebatur *Lucas Panetius*, (v. *Quirini* specimen variae litteraturae, quae in vrbe Brixia — — florebat, tom. I. p. 40.) in qua quidem is scribit, se collatis multis exemplaribus — Caesarem mendosum — claudum, corruptum in pristinum candorem deduxisse. conf. *Clement* l. c. p. 24—27.

Ad pag. 169. *lin.* 13.

Edit. *Aldinae* a. 1518. nulla ſit mentio in Serie dell' edizioni Aldine. In bibl. autem lat. Fabr. Erneſt. l. m. nude citatur ed. Veneta 1518. fol. in fine index Raymundi Marliani, ſed formam habet in 8. atque vberius deſcribitur, et de *Iucundo*, (*Giocondi*) plura narrantur a *Goetzio* in memor. bibl. Dresd. I. pag. 155 ſqq. Index Marliani habet notam a. 1519. — E contrario plures ex officina *Aldina* prodeuntes editiones in Serie etc. recenſentur, quam in Fabr. Ern. bibliotheca enumerantur: n. a. 1519. (Eſt quoque in catal. bibl. Pinelli, ſed videant alii, annon haec edit. eadem ſit, quam antea e Goetzio editam eſſe a. 1518. et indicem Marliani demum cum nota a. 1519. accepiſſe, cognouimus. Saltem inſcriptio eadem eſt:) — cum correctionibus P. Manutii. 1559. 1561. — cum ſcholiis *Io. Mich. Bruti*. 1564. 1565 — cum eiusdem ſcholiis, cum locorum inſignium pictura, et nominum explanatione: corrigente Aldo Manutio, Paulli F. 1566. (quam in notitia breviore pag. 170, et paullo vberius in Introd. II. pag. 203 ſq. indicaui.) — cum ſcholiis *Henr. Glareani*, in biblioth. Aldina. 1569. — vlla ſcholiorum dote non inſtructa, ſaltem non laudata, 1570. — cum ſcholiis Aldi Manutii, varr. lectt. et fragmentis a *Fuluio Vrſino* collectis, ex aedibus Manutianis, 1571.

(v.

(v. *Goetzii* memor. bibl. Dresd. I. p. 158.) — *Caes. commentarii* ab Aldo Manutio, Paulli F. emendati et scholiis illustrati ad D. Iac. Boncompagnum etc. 1575. — *Caes. commentaria*, 1576. — commentarii ab Aldo Manutio, Paulli F. emendati et scholiis illustrati, cum figg. 1588. Omnes et singulae editt. Aldinae in forma 8. excusae, quatenus inter se differant, aut num quaedam in nonnullis tantum foliis exsectis nouisque, in quibus Manutius vel errores typographicos sustulit, vel alias aut quae ipsi paullo post videbantur meliores, substituit lectiones, suffectis, ita vt illa exemplaria nouam quoque in fronte inscriptionem aliamque anni notam acciperent, a semet inuicem discedant, definire nequeo. Ex ea quidem ratione, qua Manutius vti solebat, incredibilis editionum Aldinarum copia, et cur illae intra breue temporis spatium toties repetitae, interdum mutatae, videantur, intelligi potest. In editione I. *Iuntina* 1514 castigatius cura *Io. Iucundi* Veronensis euulgata, quid praestitum sit, patet ex inscriptione longa, cuius initium repetemus ex *Bandini* Annal. Iunt. typogr. part. II. pag. 61 sq.

Commentaria Caesaris, prius a *Iocundo* impressioni data, posterius a nobis diligentissime reuisa et cum exemplaribus eiusdem colla a restitutis omnibus locis — — etiam in meliorem formam redactis figuris Galliae,

et

et Ponti et aliorum locorum — — — Pictura totius Galliae — etc. Florentiae 1514. 8. Add. *Bandin.* annal. tom. I. p. 105. de *Iocondo Veronensi*, ac part. II. pag. 162. de edit. *Iuntina* per hered. Philippi Iuntae, 1520. 8. — Editionis Iuntinae a. 1510. 8. quam adfert *Maittaire* II. pag. 217. non meminit *Bandin.* — Denique ed. 1523. 8. apud Iuntas notitiam vnde hauserit Fabric. aut Ernest. l. c. equidem ignoro. Illius quidem mentio neque a Bandino fit neque a Maittairio. — Aliae edd. enumerantur in bibl. lat. Fabr. Ernest. — De edit. *Vascosani*, Paris. 1543. fol. oppido rara ego in Introd. II. p. 202. quaedam notaui: plura autem *Clement* l. c. pag. 26 sqq. obseruauit et in nota aliarum iniecit mentionem edd. rariorum. — *Caes.* commentar. de B. G. libri VIII. Lutet. apud. Vascosan. 1550. (alia exemplaria habent notam anni 1551. 4.)

Ad pag. 169. *lin.* 18.

Loco a. 1528 scribendus erit *annus* 1538. de qua edit. et de *Glareano* (siue *Lorito*) multus est *Freytag* in adparatu litt. I. pag. 448. (quem iam laudaui in Introd. II. pag. 201.) Constat autem illa editio duabus partibus: prior enim, inscripta, *Commentariorum Caesaris elenchus. De B. G. libri IIX.* etc. continet Caesaris commentarios cum pictura et indice locorum vrbiumque etc. ex Henr.

Henr. Glareani castigatione: altera pars peculiarem habet inscriptionem: *In C. Iulii Caesaris* — commentarios — *Henr. Glareani* — *annotationes* —. Friburgi Brisgoae. 8. in calce: per Ioan. Fabrum Emmelium, Iuliacen. M. D. XXXVIII. (1538.) Epistola dedicatoria, adnotationibus praemissa, scripta quoque est Friburgi Brisgoae 1538. Atque hanc editionem illius anni primam esse editionem, Glareani adnotatt. instructam, censet Freytag. Prior autem pars incognita fuit Fabricio: hinc illius editione omissa, quoniam alteram partem, quae singularem praefixum habet titulum, tantum viderit, huius tantummodo partis, textu Caesaris quasi destitutae, mentionem iniiciens, Glareani, ait, notae separatim prodierunt Friburgi Brisg. 1538. 8.

Editio Caesaris, *Paris.* ap. Franc. Gryph. 1539. 8. rarioribus libris adnumeratur.

Gryphianis in bibl. lat. Fabr. nominatis add. *Iul. Caesaris* commentarii, Lugd. apud Gryphium 1551. 8. cum figg. — De ed. Francof. impensis *Iac. Stradae* 1575 et 1589. fol. multus est *Clement* l. cit. pag. 28 sqq. add. quae scripsi in Introd. II. p. 205 sq. — Basis illius editionis fuit editio *Caesaris* — — cum scholiis *Franc. Hottomanni*, Iurisc. *Ful. Vrsini*, Romani, *Aldi Manutii*, P. F. Lugduni ap. Barth. Vincentium. 1574. fol. et 8. v. Introd. II. p. 205. et *Clement* l. c. p. 31.

Ad

Ad pag. 170. *lin.* 8.

Aldinae ed. a. 1566. repetitio, ſed emendatior et auctior eſſe videtur ſequens:

C. Iul. Caeſaris commentariorum de B. G. libri VII. et ciuili libri III. Nunc primum variis in margine lectionibus illuſtrati, tum vero doctiſſ. annotatt. et aliquot Vrſini emendationibus locupletati. Eiusdem librorum, qui deſiderantur, fragmenta. Lugduni ap. Guil. Rouillium 1574. 8. cum epiſtolis nuncupatoriis Vrſini et Paulli Manutii. (Vrſinus vero in epiſtola ad Fabium Farneſium Romae 1569 ſcripta et ed. 1570 praefixa, ait, ſe cod. ſexcentis fere abhinc annis mstum optimum contuliſſe, et ex eo eruiſſe correctiones.) In fine poſt pag. 524. emendationes poſitae ſunt e cod. Carrarienſi, editt. Gryphii Lugdunenſi, Florent. Pariſienſi Rob. Stephani et aliis libris.

C. Iulii Caeſaris commentarii, nouis emendationibus. Londini apud Arnold. Hatfield et Nin. Newton. 1585. min. forma. v. *Brüggemann* View of the English Editions etc. pag. 515.

Ad pag. 171. *lin.* 1.

De edit. *Iungermanni* egi in Introd. et plura, praeſertim de commentariis aliorum repetitis, quorum alter alterum in parte ſecunda excipit, adnotauit *Clement* l. c. pag. 32 ſqq. curateque ſignificauit, vnde ſingulos

commentarios acceperit Iungerm. aut sumserit mutuos.

C. Iulii Caesaris commentarii nouis emendationibus illustrati. Eiusdem librorum, qui desiderantur, fragmenta. Ex bibliotheca *Fuluii Vrsini* Romani, Antwerp. ap. viduam et heredes Petri Belleri. MDCIX. (1609.) 8. Repetitio editionis ap. Plantin. a. 1570. esse videtur. In calce etiam adduntur *Bruti* scholia s. V. L. ex cod. Carrar. et bonis edd. in ed. Ald. a. 1566. 8. collectae. — *Caes. commentarii* cum notis variorum ab *Arn. Montano*, typis Elzeuir. Lugd. B. 1651. 8. — Amstelod. 1661. 8. et 1670. 8. v. *Pinelli* catal. II. pag. 62 sq.

Ad pag. 171. *lin.* 5.

C. I. Caesaris commentarii cum interpretatione et notis *Io. Godouini* ad vsum seren. Delphini. Lutetiae Paris. 1678. 4. — rec. Londini 1693. 1697. 1706. 1731. 1745. 1763. 1770. 1778. 1788. 8. — ex ed. *Ios. Scaligeri*. Francof. et Lips. 1706. 8.

Ad pag. 171. *lin.* 9.

Nec tam — corrige *nec tamen*.

C. I. Caesaris quae exstant cum indice locupletissimo, ex recensione T. P. A. M. Londini, typis T. M. impensis Th. Newborough etc. 1706. 8. — rec. Londini 1719. 12.

Ad

Ad pag. 171. *lin.* 26.

De editione illa maiore typis Iac. Tonsoni v. *Brüggemann* View etc. pag. 516. et act. erud. Lipſ. 1714. pag. 46 ſqq. Atque cel. *Morelli* in nota ad *Pinelli* catal. II. pag. 63. editionis, ait, ſplendidiſſimae exemplar, (quod fuit in biblioth. Pinell.) integerrimum, atque adeo tabulas LXXXVII. aere expreſſas continens, quas ineſſe eidem oportet. Has inter quadrageſima ſecunda, quae pag. 135. exſtat et *Vrum* exhibet, ipſa quoque optime conſeruata eſt. Illius autem tab. 42. inprimis habenda eſt ratio. Cette planche, ait auctor Dictionaire bibliogr. I. pag. 223.) par ſa gravure eſt ſingulierement eſtimée des Connoiſſeurs, et les exemplaires, où elle manqueroit, ou quelqu' une des autres, perdroient beaucoup de leur valeur. *Goetz* quidem in Memor. bibl. Dresd. I. pag. 160. arbitratur, plurimas tabulas potuiſſe abeſſe, eoque immane pretium diminui, quod plurimae illarum iam reperiantur in italica Caeſaris commentar. verſione a *Palladio* facta, (Venetiis 1575. 4.) in gallica verſione, quae *Ludouico* XIV. tribui ſolet, in *Lazio* de migrationibus populorum et in *Cluuerii* Germania antiqua. Sed in hac editione illae tam ſunt bene coniunctae, quam ſplendore vincunt ſuperiores. Quare Clarkii conſilium operaque bene defenditur a *Clément* l. cit. qui pag. 33 ſqq. copioſe deſcribit magnificam

illam editionem. — Minor *Clarkii* editio cum eiusdem adnotationibus, ſine iconibus recuſa eſt Londini 1739. 1753. 1771. 1778. 8. — Nitida *Mich. Maittairii* editio prodiit Londini ex offic. Iac. Tonſon et Io. Watts. 1716. 12. — ibid. ex offiic. J. et R. Tonſon. 1736. 1749. 1759. 1772. 1777. et 1784. 12.

Ad pag. 172. *lin.* 3.

Alteram, quae dicitur, edit. Graeuianam inſcio Graeuio, a bibliopolis eſſe curatam, vel cognoſci poterit ex praefatione. — De *Albritii* editione, cum *italica* verſione, e MS. cod. ad hodiernum ſtylum accommodata etc. vide *Paitoni* bibliot. degli Autori — volgarizzati, tom. I. pag. 218. Caret illa anni nota ſecundum aeram vulgarem; contra in fronte ſcriptum eſt: — — *notis tum variorum — tum ſuis; altero tomo reperiendis auxit Hermolaus Albritius, uniuerſalis litter. ſocietatis Albritianae conditor, ſereniſſ. reipubl. Venetae D. D. D. et aere eiusdem Societatis. Anno autem XII. Superiorum priuilegio.* — Hunc annum reſpondere a. C. 1737. ſcribit Paitoni; ad annum autem C. 1736. refert Hamberger. Alterum vero tomum nondum prelo exiiſſe, dolet Paitoni.

C. I. Caeſ. commentarii de B. G. et C. Edinburgi 1739. 1771. 12.

Ad pag. 172. *lin.* 13.

Editio *Bentleiana* inſcripta eſt: *C. Iul. Caeſ.* de bello gallico et ciuili: nec non *A. Hirtii* aliorumque de bellis Alexandrino, Africano et Hiſpanienſi, commentarii. Notas et animadu. addidit *Thom. Bentleius*. Acceſſere coniecturae et emendationes *Iacobi Iurini*. Londini, ſumt. Guil. Innys et Rich. Manby. 1742. vid. Act. Erud. Lipſ. 1745. pag. 496 ſqq. — *Caeſ.* de B. G. et C. commentarii. Londini 1772. 12. — *C. I. Caeſ.* commentarii, a *Fr. Oudendorpio* Lugd. Bat. 1773. 8. v. *Pinelli* cat. II. p. 65. — *Caeſ.* commentaria iuxta edit. Oudendorpii, cum tabb. geograph. Oxon. e typogr. Clarendon. 1780. 8.

Iul. Caeſ. opp. omnia. Londini, typis Iakſon. 1790. 8. II. voll. ap. Payne. Nitida haec eſt correctaque editio. Priori tomo, qui comprehendit libros de B. G., additi ſunt nomenclator geographicus, Scaligeri notitia gallica, Clarkii index nationum, oppidorum etc. Caeſaris fragmenta et Dodwelli comment. de auctore ſupplementorum vna cum tabulis geographicis etc. Volumini ſecundo, complectenti bella ciuile, alexandrinum, africanum et hiſpan. adiecta eſt tabula geographica veterum Hiſpaniarum et index rerum. — *C. I. Caeſ.* opera edidit *I. Homer*. Londini 1790. 8.

C. Iul. Caesaris commentarii et supplementum incerti auctoris de B. G. ex recensione Franc. Oudendorpii, in vsum scholarum edit. curauit *Phil: Ludou. Haas.* Prof. et praef. Gymn. Mogontiaci. Moguntiae 1783. 8. Notae sunt vsui pubis scholasticae destinatae. — *C. I. Caes.* commentaria de B. G. cum versione anglica, in vsum scholarum, per *Johnson Towers.* Londini 1755. 1768. 1786. 8. — de B. G. primi quatuor libri commentariorum ex — *Fr. Oudendorpii* edit. expressi: cum versione anglica notisque *I. Mair.* Editio Vta. Edinburg. 1777. 12. v. *Brüggemann* View etc. pag. 521.

Ad pag. 172. *lin.* 20.

C. I. Caes. de B. G. et C. nec non aliorum de bello alexandrino, africano et hispan. comment. Ad exemplar Oudendorpii recudendum curauit, indicem historicum et geographicum adiecit et vitam Caesaris a Suetonio conscriptam praemisit M. *Io. Christian. Frid. Wetzel*, Lycei Primislau. Rector. Varsouiae 1797. m. 8. Huius ed. venustae atque correctae basis est ed. Oudendorpiana, ita tamen, vt hinc inde in textum admitterentur lectiones meliores, a Moro in notis olim probatae.

C. I. Caes. Opera: editionem curauit *I. G. Hutten*, scholae Anatol. Tubing. Rector. Tubin-

Tubingae 1797. 8. ſine notis. Eſt quodammodo noua et eclectica recenſio, cuius baſis eſt edit. Oudendorp. et Mor.

Excerpta hiſtorica ex *C. Iulio Caeſare*, *T. Liuio* et *Corn. Tacito*, in vſum ſcholarum. Londini 1790. 12.

Ad pag. 173. *ſect.* 6.

Caeſar Auguſtus ſiue hiſtoriae imperatorum Caeſarumque roman. ex antiquis numismatibus reſtitutae. Acc. Caeſaris Auguſti vita et res geſtae, *Huberto Goltzio* — auctore et ſculptore. Brügis Flandror. 1574. folio.

The Life and Death of C. J. Caeſar, by Mr. *Clarke*. Londin. 1665. 4.

C. I. Caeſar Dictator perpetuus ſub exemplo mutatae reipubl. deſcriptus a *Georgio Schubarto*, Prof. Ien. diſput. reſpond. I. Vlr. Weyenmaiero. Ienae 1681. 4. — Praeſ. *Chriſtoph. Cellario*, diſput. reſp. Io. Herm. Reuſſen, ſ. diatribe hiſtorica *C. I. Caeſaris* aduerſus Ariouiſtum regem aliosque Germanos geſta bella explicans. Halae Magdeb. 1702. 4. — rec. ib. 1710. 4.

An Enquiry into the Merit of Aſſaſſination, with a View to the Character of Caeſar. Londin. 1738. 8.

Thom. Blackwell, The Character of Jul. Caeſar, in Memoirs of the Court of Auguſtus. Edinburgh 1756. 4. II. voll. — The

Life of *C. J. Caesar* — by *Charles Coote*, L. L. D. London. 1795. 12.

Storia della vita di Cajo Giulio Caesare da *Giuseppe Maria Secondo.* Neapoli 1776. 8. IV. voll.

Critice atque historice, praeter illos, quos in Notitia breuiore et Introduct. laudaui, Caesaris commentarios illustrarunt plures.

A Discourse tending to prove at what Time and Place Jul. Caesar made his first Descent upon Britain by *Edmund Halley* in Philosophical Transactions, vol. XVII. an. 1693. nr. 193. pag. 495 sqq. et in the philosophical Transactions and Collections to the End of the year 1700. abridg'd by *John Lowthorp.* London. 1705. 4. vol. III.

Iul. Caes. portus Iccius illustratus, siue 1) *Gul. Somneri* ad Chifleti librum de portu Iccio responsio, nunc primum e msto edita. 2) *Caroli du Fresne* differt. de portu Iccio. Tractatum vtrumque latine vertit, et noua diss. auxit *Edmund Gibson.* Oxon. e theatro Sheldon. 1694. 8. — conf. Supplem. Act. erud. tom. II. 1696. p. 491. — *Sam. Gale* Diss. on Caesar's Passage over the Thames; in Archaeologia etc. ed. II. vol. I. Londini 1779. 4. nr. XL. pag. 184—190. — *Daines Barrington* Obss. on Caesar's Invasion of Britain; and more particularly his Passage across the Thames etc. in Archaeologia etc. Londini 1773. 4. vol. II. n. XXII. pag.

pag. 134—158. et nr. XXIII. pag. 159—168. et de antiquo portu Iccio etc. ibid. Lond. 1792. 4. vol. X. — *John Horsley* de exped. Caeſ. britannica, in eius Britannia romana, Lond. 1732. fol. lib. I. p. 1—17. v. *Brüggemann* pag. 525 ſqq. et conf. *Conr. Mannert* Geographie der Griechen und Römer. part. II. faſc. II. Noriberg. 1795. 8. pag. 27 ſqq. de Caeſaris expeditione britannica et de portu Iccio. Alios de expeditione illa Caeſaris Britannica, et de interitu ac percuſſoribus libros, ab Anglis VV. DD. conſcriptos, memorat *Brüggeman* View etc. pag. 523 ſqq.

Clement. Edmonds obſeruatt. (v. Introd. II. p. 215.) conſtant tribus veluti partibus. Prima pars continet obſeruationes in V. priores libr. de B. G. Londini 1600. fol. — altera pars obſſ. in libr. VI. et VII. ibid. 1600. fol. — tertia obſſ. in libros III. de B. C. 1609. fol. — recuſae ſunt et auct. obſſ. in *Hirtii* comm. etc. Lond. 1677. fol. v. *Brüggemann* pag. 519.

Coniecturae in quaedam capp. commentariorum in Memor. Treuolt. et anglice verſae in Memoirs of Literature for Auguſt. 1713. vol. III. pag. 233—238. — *Caeſar* emendatus a *Io. Taylor* in Lectionibus Lyſiacis, praefixis edit. Lyſiae *Taylorianae*, cap. IV. et a *Ier. Markland* ad calcem Euripidis trag. *Supplices mulieres*, Lond. 1763. 4. —

M *Io Rodolphi Schnell* ſpecimen obſeruationum (criticarum ſagacium, partim audacium) in C. I. Caeſaris comment. Baſileae 1789. 4.

De Caeſare abiecte ſentit de *Warnery* in Mélanges de Remarques ſurtout ſur César et autres Auteurs militaires, anciens et modernes. Dresdae 1782. 8. ſed Caeſar bene docteque defenditur itemque de re militari Romanorum ſcite diſputatur a *Iac. Frid. Roeſch* (centurione Würtenberg.) in: Commentar über die Commentarien des Caeſar, als eine Beantwortung der Remarques ſur Céſar des Herrn Generalmajor von W. (*Warnery*); nebſt Beyträgen zur römiſchen Taktik. Halae Sax. 1783. mai. 8. — *Phil. Lud. Haas.* progr. Caeſars Krieg mit dem Germanier-König Arioviſt, kritiſch betrachtet und erläutert. Mogunt. 1790. 8. Fidem Caeſaris in ipſius commentariis valde oppugnat; et vanitatem, ambitionem atque iniuſtitiam eius valde culpat. Perſequitur ergo illius belli cum Ariouiſto hiſtoriam cauſſasque belli; et comparat narrationem Dionis Caſſii magis fidi, ac Flori, hominis quidem ventoſi, ſed tamen minus callidi nec partium adeo cupidi. — Paucos alios refert libros cel. *Meuſelius* in biblioth. hiſtor. vol. IV. part. I. pag. 258 ſqq. Idem nonnullas enumerat *verſiones:* neque vero ego hic volo plurimarum, nedum omnium, verſionum con-

contexere catalogum. *Germanicas* recenſet cl. *Degen* in: Verſuch einer vollſtändigen Litteratur der deutſchen Ueberſetzungen der Römer, part. I. pag. 25 ſqq. *Grieningeri* (Argentor. 1508. fol.) et quorundam aliorum, *Clement* in Biblioth. curieuſe etc. II. pag. 36 ſq. — *Anglicas* cl. *Brüggemann* in View etc. pag. 518 ſqq. — *Italicas, Paitoni* l. c. I. pag. 210—219. atque *Clement* l. c. pag. 38 ſqq. — Verſionum, in ſermone francogallico confectarum, eſt antiquiſſima: Commentaires de Céſar, translatés par *Robert Gaguin*, 1488. fol. v. *Maittaire* A. T. IV. pag. 495. qui in indice pag. 220. etiam memorat Commentaires de Caeſar, par *Eſtienne de Laigne dit Beauvais*. Pariſ. 1546. 12. — De recentiſſima Comitis *Turpin de Criſſe*, quam in Notitia laudaui, haec ſunt adhuc obſeruanda. Textus latinus deſcriptus eſt ex edit. Clark. 1712. fol. verſio autem gallica parentem quidem habet *de Wailly*, ſed eſt emendata et hinc inde mutata. Tabulae aeri inciſae ad commentarium illuſtrandum ſunt XL in mai. folio, ex Clarkiano quidem exemplo repetitae, ſed ita, vt quaedam omitterentur, aliae adderentur, multae corrigerentur atque narrationi Caeſarianae redderentur aptiores. Turpini, ducis ipſius periti, commentarius eſt fructus XL annorum et XVII. ſtipendiorum. Idem Turpinus Caeſarem defendit contra Warnerium; neque

neque tamen reticet Caesaris vitia. Sui autem laboris eum habuit scopum, vt patriae suae bonos prudentesque belli duces formaret, eorumque studia acueret ad patriae honorem bellique gloriam.

De versionibus *hispanicis* anonymi, Alcal. 1529. fol. — *Petri Garziae*, Toled. 1570. 8. atque *Diego Lopez de Toledo*, Madrit. 1621. 4. v. *Clement* l. c. p. 37 sq.

Belgicas Io. Fenaccii, Delphis 1614. 8. et ex recenti interpret. *Abr. Bogaert*, Amsterd. 1709. 8. II. voll. refert *Fabr.* B. L. I. pag. 267.

Ad pag. 174. *sect.* 7.

Schurzfleisch in anal. styli 7, 3. „liber, inquit, de bello hispanico *Hirtio* tribui solet, Hirtii non est, et a prisca Romanorum eloquentia multum recedit. *Hirtii* autem veri libri de bello Alexandrino et Africano satis elegantes sunt et stili ordinisque caussa proxime a Iulio Caesare recte leguntur."

Addatur Q. *Cornificius*, Ciceronis in auguratu collega, sed illo paullo senior, (v. *Cic.* ad diuers. ep. 23. sect. 6. libr. XII. in quo libro multae exstant epistolae Ciceronis ad Cornificium, Africae tum praefectum: vide interpret. ad epist. 17. et *Ernesti* clau. Ciceron. in indice histor. p. 142.) A *Quintiliano* I. O. IX. 2, 27. item, (forsan ex Quintiliano,) *Iulio Rufiniano* p. 219. in *Ruhnken.* ed.

ed. Rutilii Lupi citatur in figura *Parrhesia*, quam Cornificius vocasset *licentiam*, qui locus est ad Herennium IV. 36. atque multi VV. DD. existimant, libros, qui inscribuntur ad *Herennium*, auctorem habuisse Cornificium. v. *Burmann.* praefat. ad Ciceronis (vel incerti auctoris) rhetoricor. ad Herennium libr. IV. et de inuentione libr. II. pag. XIV. sqq. vbi Regii, Ascensii, Petri Criniti aliorumque recenset examinatque iudicia. Cornificium quidem de arte oratoria, cuius in primis erat studiosus, scripsisse, tradit *Quintilian.* I. O. III. 1, 21. vbi vid. notam Spaldingii. Atque *Cornificius* saepius a Quintiliano laudatur, vt libr. V. 10, 3. libr. IX. 3, 71 et 91 ac 98. Ex eodem libro IX, 3, 89. cognoscimus, Cornificium proprie libros operi *de figuris* dedicasse.

Ad pag. 176. *ad notam.*

C. *Catellianus Cotta* libell. *de viris illustribus* ex sententia Hermolai Barbari et Iani, edidit multis in locis castigatum sub titulo *Cornelii Nepotis*, et in dedicatione differit de libelli auctore. v. *Saxii* histor. typograph. litterar. Mediolan. col. 427 sq. et not. *a.* ad pag. 548.

Ad pag. 177. *lin.* 2.

Post voc. *Corneri* adde: *de viris illustribus.*

Corn.

Corn. Nepotis vitam T. Pomponii Attici f. l. et a. fol. ex *Denisii* supplem. p. 624. refert *Panzer* A. T. IIII. pag. 165. et ibid. ex *Laire* ind. II. pag. 144. *Corn. Nep.* — accuratius examinatum ac cum Dominici Machanei commentariis differentibus figuris insignitum. f. l. et a. 4.

Aemilii Probi historici excellentium imperatorum. Venet. s. a. per Bernard. Venetum: in 4. Vltimum locum obtinet *Catonis* vita, ad cuius finem legitur: *Aem. Probi de virorum illustrium vita. Finis.* v. *Braun* notitiam — de libris — in bibl. monasterii ad Vdalric. et Afram Augustae. II. p. 42.

Corn. Nepotis vita T. Pomponii Attici exstat cum epistolis *Ciceronis* ad Brutum etc. sine notis typograph. et Venet. 1470. tum cum vitis *Plutarchi* (Romae 1470. scr. Fossius.) Venet. 1478 et 1491. et Cornelius Nepos velut Plutarchi interpres indicatur. v. *Fossii* catal. bibl. Magliabech. I. col. 575. et III. col. 63. adde *Fabr.* B. Gr. vol. V. p. 291. et Indroduct. meam I. pag. 384.

Ad pag. 177. *lin.* 20.

Longolii editio plena est, nec desinit in *Timoleonte:* huic vero tamquam pars continuo adhaeret libell. de Regibus. Tum sequitur vita Hamilcaris et reliquorum. Attici autem vitae subiuncta est *Sim. Grynaei* comment. de vtilitate legendae historiae. — *Vitae*

Vitae illustrium virorum, auctoribus *Aemilio Probo*, C. Plinio Secundo, Suetonio, Petrarcha etc. cum comment. varior. collectore *Herm. Wittekindo.* Basil. 1563. fol.

Ad pag. 178. *lin.* 1.

Num ed. *Lambin.* a. 1560 reuera prelo exierit, adfirmare non ausim. Equidem a *Fabricio* in B. L. I. pag. 104. an. 1568. a *Maittario* in A. T. III. pag. 747. et in *Pinelli* catal. II. pag. 83. (vbi plures Cornelii Nep. editt. occurrunt,) *Thott.* cat. IV. pag. 110. et alibi a. 1569 designatum reperi. — In *Menkenii* catal. I. pag. 18.. memoratur edit. cum *Dion. Lambini* et aliorum comm. et adnott. Francof. 1608. fol.

Corn Nep. ex emendat. Lambini edit. *Nath. Chytraei.* Francof. 1577. 4.

Ad pag. 178. *lin. penult.*

Ne quis offendatur voc. *Lipsiae,* quando ab aliis, *Ienae* prodiisse illam edit. relatum legerit: tenendum est, redemtorem operis vixisse Lipsiae; librum autem Ienae typis expressum. Vide, quae scripsi in Introduct. l. c. pag. 377.

Editionibus ibi memoratis addi possunt: *Abrah. Sculteti*, rector. quondam scholae Lübben., edit. lat. cum eius interpret. germ. Noriberg. 1662. 8. de qua v. critische Beyträge part. I. pag. 19. et der Deutschen Gesellschaft

ſellſchaft in Leipzig Nachrichten, part. I. p. 331. vbi Buchneri epiſtola ad hiſtor. L. germ. et verſionum facit. *Corn. Nep. vitae* etc. cum notis variorum. Lugd. Bat. apud Hack. 1675. 8. — ex edit. *Andr. Reyheri*, Gothae 1659. 8. — *Chriſtiani Gruenbergii.* Francof. ad Viadr. 1697. 1709. 8. — *Ioach. Henningii.* Hauniae 1697. 8. — *Rutgeri Hermannidae.* Londini 1688. 12. — *Courtini* ed. in vſum Delphini, (v. Introduct. I. p. 379.) rec. eſt Londini 1729. 1773. 1780. 1786. 8. — ex ed. in vſum Delphini, Pariſ. Barbou. 1726. 4. — Vitae excellentium imperatorum. Londini 1710. 1724. 1741. 1756. 1764. 12. et 1763. 18. — Edit. a *Vulpiis* fratribus ap. Comin. Patauii 1721. 1727. 1733. 8. — cum notis varior. Lugd. Bat. 1728. 8. — cum notis *Dau. Hoogſtratani*, ed. II. Amſtel. 1739. 8. — in cat. Menken. Secundum notitiam litter. in edit. Bipont. antea Amſtel. 1691. 1706. 12. — *Corn. Nep.* Miltiades cum comm. *Io. Raue*, Sorae 1641. 4. — Themiſtocles cum comment. *Casp. Lilii.* Lipſiae 1652. 4. — *Corn. Nep.* Ageſilaus princeps, pace belloque bonus, cum breui expoſitione *I. H. Boecleri.* Argent. 1644. 4.

Ad pag. 179. *lin.* 13.

Stauer. notae ad minorem edit. ſunt potiſſimum argumenti hiſtorici. — Ex ed.

(vt in fronte dicitur,) emaculatiſſima Aug. van Stauer. emendatae. Acced. fragmenta, olim *Schotti* ſtudio collecta, poſtea emendata et ſubinde aucta ab *Andrea Boſio.* Glasguae exc. Rob. Foulis. 1744. 8. et 12. — lat. cum verſione anglica, notis et indice, curante *Io. Clarke.* Lond. 1722. 1726. 1730. 1732. 1734. 1738. 1748. 1754. 1761. 1771. 1773. 1784. 8. — lat. cum verſione *Arrol.* Edinburgh 1744. 8. — A *Brüggemanno* in View etc. pag. 479. ita citatur editio quaedam vſui ſcholarum, in primis britannicarum, vnice parata; cuius initium hic ponemus: *Cornelii Nepotis* vitae excellentium imperatorum. Or, *Cornelius Nepos's* Lives of the excellent Commanders, with the following Improvements etc. By *John Stirling*, D. D. London, Baldwin. 1767. 8. - cum notis vtilibus *Hauſii,* Mogunt. 1785. 8. — cum adnotationibus *M. Sim. Fr. Wurſteri*, pueris ſcriptis. Vlmae 1791. 8. — edit. *Sandvigi.* Hauniae 1776. 8. — Editio *A. Ch. Meinecke* cum breuibus notis grammaticis et hiſtoricis pueris ſcriptis. Lemgou. 179 . 8. haud mites nacta eſt cenſores in Salisburg. actis litter. a. 1793. plag. 21. pag. 337 ſqq. et in Ien. A. L. Z. m. Dec. a. 1793. nr. 348. Multo meliores ſunt editt. *Car. Henr. Tzſchuckii*, Conrectoris ſcholae Miſnenſis, et *I. H. Bremi.*

 Prior

Prior *) edidit *Corn. Nep. vitas excellentium imperat.* in vſum ſcholarum, additis notis, (doctis eruditisque tam criticis quam exegeticis,) ex rec. Aug. van Staveren. Lipſiae 1791. 12. — Poſterior autem cum notis german. Tiguri 1796. 8. — Pubi ſcholaſticae vtilis eſſe poteſt et cum primis ob indicem grata erit ed. Cothen. 1796. 8.

Ad pag. 180. *lin.* 25.

Bergſträſſeri verſio commoda recuſa eſt emendatius Francof. 1789. 8. et tum propter praefationem de Nepotis virtutibus, tum propter ſubiectas notas eſt commendanda. — Epaminondas. Nach der lateiniſchen Klaſſik des Nepos, von *Sam. Gottlob. Frid. Haas.* Oettingae 1776. 8. — De reliquis verſionibus *germanicis* v. cl. *Degen* l. c ſect. II. pag. 128 ſqq. — Vitas verterunt *Danicce Hans I. Daberg*, Hauniae 1669 et 1670. 8. — *Suecice*, Io. Bäkſtrom, Holmiae 1730. 8. — *Anglice*, *Matt. Hale*, cum anotatt. Londini 1677. 8. — *Thom. Creech*, *Andr. Allam* et alii,

*) In praefat. pag. XVI. illi videtur quidem *Casp. Barthii* ſententia, Nepotem eſſe auctorem, ab Aemilio tamen Probo pleraque mutata, et vel alia intexta, alia omiſſa et contracta fuiſſe, veri aliquam ſpeciem habere; at, vitas ab eodem Aem. Probo in compendium eſſe redactas iure *Tzſchucke* cenſet, vix eſſe credibile.

alii, Oxon. 1684. 12. rec. Londini 1685. 1712. 1713. 1723. 1726. 12. — vitam Attici, *Rich. Pack.* Lond. 1719. 8. — vitas Attici, Miltiadis et Cimonis. *Richardſon Pack.* ibid. 1735. 8. v. *Brüggem.* View etc. pag. 478 ſq. Add. The Life and Death of Pomponius Atticus written by his Contemporary and Acquaintance *Corn. Nepos*, translated out of his Fragments. Lond. 1677. 8. v. *Menkenii* cat. I. p. 236. — *Italice*, Emilio Probo etc. per *Remigio Fiorentino*, Venet. 1550. 8. — Cornelio Nipote etc. per eumdem; acc. vitae Catonis et Pomponii Attici. Veronae 1732. 8. rec. Venet. 1740. 8. — lat. cum verſione italica emend. Venet. 1750. 12. — in linguam toſcanam, cum notis, per *Alex.* M. *Bandieram* Venet. 1743. 8. v. *Paitoni* bibliot. degli autori volgarizzati. tom. II. pag. 262 ſq. — *Gallice*, *Bern. Girard.* Pariſ. 1568. 4. *Ant. le Gras*, Pariſ. 1729. 12. cum textu latino et notis per le Gras. Pariſ. 1757. 12. ap. Brocas et Barbou. etc. v. *Fabr.* B. L. I. pag. 107 ſq. vbi etiam verſiones, in alias linguas factae, memorantur.

Ad pag. 181. *lin.* 22.

Attamen cl. *Schmieder*, in: *Lexicon über den Cornel. Nepos*, (de quo libro paullo poſt plura dicemus,) primum in praefat. omnem operam collocat in defendenda antiqua opi-

nione atque conſuetudine, initium linguae latinae diſcendae a lectione atque interpretatione Cornelii Nepotis capeſſendi; qua quidem in re me necdum habet omnino conſentientem. Idem excuſat quae minus recte apteque a Cornelio Nepote ſcripta videantur, eo, quod is non laudem hiſtorici perfecti, qui ſingula critice exacteque perſequeretur, venatus fuerit; neque eruditis, ſed iis tantum ſcripſerit, qui aliqualem rerum domi militiaeque geſtarum maxime memorabilium ſcientiam ex libro quodam eleganter amoeneque conſcripto haurire cuperent, haud admodum curioſi, num cuncta recte vereque fuerint expoſita. Ipſe cl. *Schmieder* multa, quae vel a veritate hiſtorica, vel a recta ſcribendi ratione aberrare viderentur, et in praefatione et vero paſſim in notis adnotauit. Quae licet ſpecioſe ingenioſeque prolata num ad laudem aut excuſationem Cornelii Nepotis, iuſtamque vulgaris diſciplinae morisque ſcholaſtici commendationem omnino valeant, et num omnia, quae culpauit, priſtinae latinitatis regulae, vſui praeceptisque repugnent, equidem me ſubdubitare profiteor. Tum pag. 100 ſqq. conſilium, quod Nepos in concinnando opuſculo habuerit, vt breuem deſcriptionem ſeu ſynopſin rerum publicarum tum maxime memorabilium in breuibus vitis ſ. biographiis conficeret, acute quidem expoſuit, ſciteque exornauit: nec vero

vero a mea me priſtina ſententia plane abduxit. Sed ſuum cuique placere ſolet: aliis igitur viris doctis relinquam iudicium. — De Corn. Nepote, vero vitarum auctore, eius conſilio, aliaque, quae ad illius defenſionem aut intelligentiam pertineant, diſputare coepit M. *Guil. Moſche* in: Allgem. Jahrbuch der Univerſitäten etc. tom. I. faſc. III. pag. 221 ſqq. Erford. 1798. 8.

Ad pag. 181. *ſect.* 7.

Commentatt. Cornelianae per *Io. Henr. Erneſti*. Lipſiae 1707. 8. — *Io. Gottſchalk* progr. de vno *Corn. Nepotis* loco (Attic. 2.) et Velleii Paterculi tribus. Aalburg. 1770. 4. — *Io. Iortin* Obſſ. criticae in Corn. Nepot. in eius Tracts philological, critical and miſcellaneous. Lond. 1790. 8. vol. II. pag. 183. — M. *Io. Iac. Schmidt* Spicilegium obſſ. (criticarum) ad Cornel. Nepotis vitam T. Pomponii Attici, Baſileae 1789. 4. — *Gottfr. Weberi* Miltiades ex Corn. Nepote per hiſtorica et politica propoſitus. Colon. cis Spream. 1666. 8. — *T. Pomponius Atticus*, ſiue ciuis tranquillus in rep. turbata ex Cornelio Nep. XXV. quem ſub praeſ. *Iac. Schalleri*, Theol. D. et philoſ. pract. profeſſ. proponit *Ioann. Eraſm. Seiffartus*, Moeno-Francof. Argentor. 1651. 4.

Lexicon über den Cornelius Nepos, das Sprache und Sachen vollſtändig erklärt und

viele Stellen in besondern Anmerkungen erläutert. Von M. *Benjam. Fried. Schmieder*, Rector des luther. Stadtgymnas. zu Halle. Halae Sax. 1798. 8. In priore parte grammatice et critice secundum ordinem vitarum capitumque V. D. ita pertractat loca, vt modo sensum verborum explicet, modo corrigat vel loca deprauata, vel quae a Nepote minus recte minusue clare latineque scripta videantur. Haec pars futuro interpreti atque editori inprimis commendanda est. Multa enim subtiliter intelligenterque sunt notata: quamquam haud negandum est, multa etiam loca bene posse a seueritate iudicii vindicari: quod etiam ostendit cel. *Müllerus*, Rector Cizensis, in longa doctaque censura, in ephem. litter. Erford. a. 1798. plag. 52. pag. 410 — 414. (Atque glossarium, continens voces ac formulas loquendi, Cornelio Nepoti familiares, quarum paucissimae a lexicographis notatae essent, subiectum est pag. 69 — 73. Ernstii edit. vitae Pomponii Attici, quam laudaui in Notitia etc. pag. 178.) Altera libri pars est index s. lexicon latin.-german. pubi scholasticae dicatum, illique ad faciliorem libri intelligentiam valde commodum.

Cornelio nostro quondam perperam tribuebatur *Daretis Phrygii historia excidii*, in latinum conuersa sermonem: quae plerumque cum *Pseudo-Dictye*, Cretensi, *de bello*

Tro-

Troiano iunctim edi ſolet. De vtriusque hiſtoria atque editionibus pluribus egi in Introd. I. pag. 389 ſqq. et ad *Fabr.* B. Gr. I. pag. 22 ſqq. Add. Hiſtoria antiquiſſ. *Dictys* et *Daretis*. Meſſanae 1498. 4. (v. *Panzer*. A. T. II. p. 110.) — *Dictys* — Q. *Septimio* Romano interprete. *Daretis* — liber interprete *Corn. Nepote* etc. Baſil. 1529. 8. (v. *Panzer* A. T. VI. pag. 271.)

Ad pag. 184. *lin.* 8.

Prima aetas, et vero ſaeculum XV. quam ferax fuerit editionum Salluſtii, cognoſci poteſt ex *Maittarii* A. T. (vbi v. indic. voc. *Salluſtius*,) nec non ex catalogo bibl. *Valler*. tom. III. pag. 139 ſqq. (vbi de nonnullis rarioribus *de Bure* quaedam docte obſeruauit, praeterea quatuor Salluſtii codd. qui in illa adſeruabantur bibliotheca, recenſuit,) tum ex *Burii* Bibliographie inſtructive, Hiſtoire, tom. I. pag. 559 ſqq. (vbi plures curatius deſcribuntur,) in primis ex cl. *Panzeri* A. T. in quibus XLV. edd. ab a. 1470 — 1500. excuſae diligenter indicantur. Ego vero ne oleas extrauagari videar, iis quoque omiſſis, quarum mentionem iam feci in Introduct. II. pag. 247 ſq. in commemoratione paucarum acquieſcam. Qui plura de iis ſcire cupiant, ii conſulant libros memoratos.

Ad pag. 184. *lin.* 17.

Litteris *A R.* designari *Adam Rot*, suspicatur *Panzer* II. pag 527. *Maittaire* autem IV. pag 761. coniicit *Adam Rot* aut *Arnoldum* (scil Pannartz) *Romae.*

Ad pag. 184. *lin.* 26.

Add. de edit. *Parisiensi Bure* Bibl. instruct. l. c. pag. 561 sq. inprimis ad catal. bibl. Valler. l. c. pag. 139 sqq. vbi bis occurrit, sed differre duas illas editt. *Bure* docet B. instruct. pag. 562 sq. et *Laire* in indice librorum ab inuenta typograph. I. pag. 180 sq. posteriorem Paris. ap. Vlric. Gering. a. circ. 1477. adsignat: *Panzer* II. p. 270. qui illam edit. etiam habet principem, et p. 340. — *Laire* l. c. pag. 179 sq. copiose describit ed. *Sallustii* sine l. et a. et typographi nota, sed Parisiis circa a. 1473. typis Petri Caesaris fuisse expressam coniicit: (ap. *Io. Stoll*, addit Panzer in indice, s. vol. V. p. 393. Atque per Petrum Caesaris et Io. Stoll excusus est *Sallustius* cum quatuor Ciceronis Catilinariis. 1479. 4. teste *Panzer* II. pag. 281.) — *Bure* in cat. bibl. Valler. l. c. nr. 4889. profert edit. vetust. *Cay Crispi Salusty, de Lucy Catiline coniuratione* liber. fol. sine vlla nota typographica; ex typis vero, quorum specimen aeri incisum addidit, cum abb. Rive coniicit, editionem prodiisse ex officina Ioan. Zainer de Reutlingen,

Vlmae

Vlmae circ. a. 1470. Sed *Lairio* in indice etc. I. p. 181. character pertinere videtur ad Flachen, *Argentinensem* typographum, eique adsentitur *Panzer*, V. C. I. p. 89 sq. — *Sallust.* de coniurat. Catilinae, sine nota loci. 1474. fol.

Ad pag. 184. *lin. vlt.*

De ed. Valent. sine nota typogr. v. *Raymundi Diosdati Caballeri* specimen de prima typograph. hispanicae aetate, Romae 1793. mai. 4.

Editionem *Mediolanensem*, a. 1472. quae citatur in Fabr. Ernest. B. L. I. pag. 240. ignorant *Ant. Saxius*, qui sex editt. Mediolan. saec. XV. excitat in histor. typogr. Mediol. et *Maittaire* ac *Panzer* in A. T. sed primam Sallustii edit. Mediol. ad a. 1474. referunt. — *Sallust.* Opera. Florent. apud Sanctum Iac. de Ripoli, 1478. fol. v. cat. Valler. l. c. pag. 144. — Venet. s. a. per Io. Vercellens. et Franc. Madium, fol. — *Lipsiensis* vtriusque belli edit. s. a. cuius meminit Ernesti in Fabr. B. L. pag. 241. esse videtur *Martini Herbipolens.* quam memorat *Leich* de origine — typogr. Lips. p. 101. Exemplar, quod fuit penes cl. *Seybold* (p. 4. progr. laud.) non nisi bellum habet Catilinarium etc. Oratt. et epistolae sunt ex libris *Sall.* histor. iam ab incunabulis paene typograph. excerptae, et editae Romae ap. Arn.

Pannartz 1475. 4. (Mutinae ap. I. Schallum) ſ. l. et a 4. et oratt. ex *Salluſtio* et aliis, ſ. l. et a. 4.

Ad pag. 186. *lin.* 8.

Sall. opera cum comment. *Laur. Vallae* in bell. Catilin. lucem quoque viderunt *Mediolani* ap. Vlr. Scinzenz. 1493. fol. Venet. per Io. Ceret. de Tridino. 149:. fol. — ib. ſ. a. per Bernard. Benal. — alia ibid. ſ. a. fol. min. — Opp. cum commentar. *Laur. Vallae* in B. Catil. et *Io. Chryſoſt. Soldii* in B. Iug. Brixiae, opera Bernardini Miſintae Ticienſis, impenſa Angeli et Iac. Britannicorum. 1485. De hac edit. v. *Mittarelli* adpend. edd. ſaec. XV. ad catal. codd. msst. bibl. Venetae S. Michaelis p. 413. et *Guil. Abr. Teller* praef. ad edit. Salluſtii Berolin. 1790. 8. — Tum Venet. per Phil. Pinc. 1496. F. quae omnes referuntur a *Panzero* in A. T. De alia ſ. l. et a. vide, quae notaui in Introd. II. pag. 250. Illam tamen *Brixiae* ſub prelo ſudaſſe, dubitat *Audiffred.* in ſpecim. editt. italic. p. 203. — *Sall.* B. Iugurth. Dauentriae per Iac. de Breda 1501. 4. — Opp. cum Vallae et Omniboni Leonic. comment. in B. Cat. et Soldii comm. in B. Iugurth. Venetiis opera Iac. Tacuini de Tridino. 1502. fol. (*Panzer* III. pag. 474.)

Ad

Ad pag. 186. *lin.* 19.

Ascensii edit. repetita est *Lugduni* 1509. min. fol. in cuius calce legitur: *C. Crispi Sall.* Catilina et Iugurthina cum reliquis collectaneis ab Ascensio vtcunque explanatis; hic suum capit finem. Lugduni diligenti recognitione, impressus per Claudium Dauost, alias de Troys. Impensis honesti viri Simonis Vincentii a. dom. millesimo quingentesimo nono, XVIII. Iun.

Ad pag. 186. *lin.* 28.

— de coniurat. L. Ser. Catilinae. Constantiae per Io. Schaeffler. 1505. 4. — *Sallust. Colon.* in offic. Quenteliana. 1510. 4. — ib. exc. Io. Gymnicus. 1536. 8. — *Argentorati* ex aedib. Schurerian. 1512. 4. — ib. ex sec. recognitione T. O. 1513. 4. — ib. cum Gerbelii praefat. 1517. 4. — *Sall.* B. Catilin. cum oratione *Ortwini Gratii.* ibid. 1519. 4. — cum *Phil. Melanchthonis* adnotatt. Colon. 1532. 8. — Basil. in aedib. Andr. Cratandri. 1521. 8. — *C. Sall.* et *Q. Curtii* flores selecti per *Hulderich.* [*Hutten.*] equitem eiusdemque scholiis non indoctis illustrati. Argent. 1528. cum ep. Io. Heruagii. Sic citatur a *Maittario* A. T. V. part. I. p. 510. et adnotatur, Hutteni liber ne prodiret, florenos quinquaginta obtulisse Frobenium. — In cat. *Thottiano* IV. pag. 304. occurrit Sallustius, cum alphabetico indice

floscu-

flosculorum Sallustianorum ab *Hulderico Hutteno* selectorum. Paris. apud Simon. Colinaeum. 1536. 8. aliaeque ibi Sallustii edd. indicantur. Aliam edit. *Sallustius* cum *Hutteni* et Melanchthonis scoliis, Haganoae per Io. Secerium. 1529. 8. refert cl. *Panzer* in libello: Ulrich von Hutten, in litterarischer Hinsicht, Norib. 1798. 8. pag. 84. — vt alias editt. huius et sequentis aetatis a Maittario in A. T. (v. indic. voc. *Sallustius*,) ab edit. Bipontino et a me in Introd. memoratas omittam.

Ad pag. 187. *lin.* 21.

Raris vtilibusque edd. adnumerandae sunt *Sallust.* historia etc. Basileae per Henr. Petri. 1563. 8. — *Sall.* historia. Londini ex offic. Io. Kingston. 1571. 8. — Coniuratio Catilinae et B. Iugurthin. Londini. exc. Henr. Middleton. 1573. 8. Again. 1583.

Ad pag. 188. *lin.* 21.

Sallust. Opp. cum notis *Petri Ciacconii*, Toletani, Londini 1601 et 1615. 8.

Ad pag. 189. *lin.* 15.

Sall. opp. cum indicibus et variis lection. Oxon. e theatro Sheldon. 1678. 1701. 12. — Editio *Crispini* in vsum Delphini. (v. Introd. II. pag. 258.) recusa quoque est Londini. 1726. 1735. 1768. 1784. 8.

Ad

Ad pag. 190. *lin.* 9.

Maittarii edit. cum indice et V. L. ex offic. Iac. Tonſon. et Io. Watts. Londini 1713. 1725. 1745. 1762. 1771. 12. — *Sall.* quae ſuperſunt. Londini 1738. 18. — Dublin. 1745. 8.

Ad pag. 190. *lin.* 18.

Iterum edidi *Salluſtii* B. Cat. et Iugurth. Noribergae 1797. 8. in qua ed. non ſolum cod. Erlang. iterum contuli et multo plures ex eo excerptas adieci L. V. ſed etiam cod. a cl. Herelio mihi commodati V. L. admiſcui et plura alia aut mutaui aut adieci.

Ad pag. 191. *lin.* 2.

Birmingh. etiam 1773. 4. ſplendide excuſa ſunt *Sall.* opp. — et 1776. 12. — *C. Sall. Criſpus* Aroſ. 1781. 8. — Venuſta eſt editio. *C. Criſpi Salluſtii* Opp. omnia, excuſa ad edit. Cortii, cum editt. Hauerkampii et Gabrielis Antonii collatam. Londini apud Payne. 1789. 8. ſine notis; addito tamen indice variarum lection. ſecundum Hauerkampii editionem.

C. Criſpi Salluſtii bellum Catilin. ſ. de coniuratione Catilinae eiusque ſociorum. — *Kaius Krispus Salluſtius* vom Catilinariſchen Kriege, überſetzt und mit hiſtoriſchen Anmerkungen begleitet von *A. G. Meiſsner*, Prof. zu Prag. Lipſiae 1790. 4. Nitida vtilisque

lisque eſt editio. In contextu latino Cortii recenſionem ſequutus videtur, et Cortii coniecturae ſunt ſaepius receptae. In notis cum interpretationem ſuam germanicam defendit explicatque, tum maxime hiſtorice exponit verba Salluſtii, cuius vita praemiſſa eſt, moderate ſcripta, et ex teſtimoniis rebusque hiſtoricis hauſta; quamquam de illius moribus Meiſsner non aeque ac fecit Wielandius ad Horat. ſatir. P. I. pag. 69. verſ. germanicae, benigne ſenſit. Multa tamen culpata ſunt in Salisburg. ephem. litterar. a. 1792. nr. 66.

C. Crisp. Salluſtius. Accedunt recenſio nouiſſimae verſionis hispanicae, examen variarum lectionum, interpretatio locorum, index latinitatis. Berolini, ex offic. atque impenſis Io. Frid. Vngeri. 1790. 8. Duplicis generis ſunt exempla; alia ſunt typis Didoti et ſplendido quaſi veſtitu ornata; alia minus quidem ſplendide, at tamen venuſte excuſa. Editor eſt *Guil. Abrah. Teller*, ſupremi ſenatus eccleſ. Berolinenſis collega, qui potiſſimum ſequutus eſt ed. Cortianam; ſed ita, vt hinc inde ex edit. rara Breſciana a. 1495. fol. corrigeret. Idem primum recenſionem verſionis hispanicae nouiſſimae, in qua et a Principe et a Tellero multa de vita, moribus ſcriptisque Salluſtii praeclare disputantur, quaedam contra Clericum et Fabricium monentur, tum examen V. L. ſiue ex eadem edit. indicem criticum L. V. quatenus illa discre-

pat

pat ab ed. Elzeuir, a. 1634. repetiit, suasque criticas adiecit animaduersiones; deinde grammaticas exegeticasque adnotationes, s. interpretationem locorum, sententiarum et elegantiarum separatim dedit: denique plenum indicem latinitatis Sallustii cum glossario addidit, cui praemisit breuem, sed eruditam de breuitate, de numero, atque aliis quibusdam proprietatibus Sallustianae latinitatis disputationem. Adde de hac et Meisneri edit. iudicium in Ien. A. L. Z. a. 1792. nr. 45. m. Febr. — *Sallust.* cum notis atque emendatt. *Io. Hunters*, apud Morison, typogr. Vniuersit. S. Andrew. 1798. vide Monthly Magazine 1798. m. Mart. n. 29.

K. K. Sallustius, Author *), Katilina und Iugurtha, *deutsch und lateinisch*, mit dem Leben

*) Primum rectius scribitur *auctor*. Tum illud cognomen tribuitur Sallustio non fide codicum, sed auctoritate nummorum duorum. v. *Fabr.* B. L. I. pag. 235. et *Hauerkamp.* diss. de Alexandri M. numismate et de nummis contorniatis, pag. 149 et 151. vbi in illorum priore conspicitur Sallustius rasa barba, cum epigraphe *Sallustius auctor*; in posteriore autem is satis barbatus fingitur cum inscriptione *Salustius autor*. Neuter ad nostrum historicum pertinere videtur, et alter fictus; alter diu post Sallustii nostri aetatem cusus. add. Principem Hispan. p. 187 sq. ed. Telleri, qui quoque subscriptionem, in priscis Taciti et Apuleii codd. Florentinis repertam

Leben des Geſchichtſchreibers, einer durchgängigen Analys, und Bemerkungen ſowohl über die allgemeinen Vorzüge der Hiſtoriographen, als die Ueberſetzung ſelbſt. Herausgegeben von *Albert Xaver Weinzierl*, regulirten Chorherrn zu Pollingen etc. Monachi 1790. 8. Hic quoque defendere ſtudet Salluſtium a criminibus et maculis, vulgo iſti iniuſtis. Laudatur illa editio, exceptis quibusdam patriae ipſius propriis idiotismis, et comparatur cum Meisneriana verſione in Allgem. deutſche Bibl. vol. CX. part. I. pag. 229 ſqq.

Ad pag. 191. *ſect.* 6.

De Broſſes collegerat omnia Salluſtii fragmenta e ſex libris hiſtoriarum P. R. a morte Sullae a. v. 676. vsque ad Catilinae coniurationem, a Grammaticis vett. ſeruata, quae ſecundum temporis rationem ordinauit et lacunas permultas ex monumentis antiquis explere, atque plenam illius temporis hiſtoriam ſermone gallico contexere ſuſtinuit in opere, quod tribus voll. in 4. conſtat, Dijon

pertam: *ego Criſpus Salluſtius legi et emendaui* etc. a Fabricio ad Salluſtium quemdam iuniorem rhetorem relatam, nec vero, vt ipſe ait, intellectam, pro mero habet ingenii luſu deſcriptorum ſeu calligraphorum, ad maiorem exemplis ſuis comparandam auctoritatem.

jon 1777. et inſcriptum eſt: *Hiſtoire de la republ. romaine* etc. de quo iam egi in Introduct. II. pag. 264 ſq. add. praef. ad tom. II. *Ferguſoni* hiſtor. reipubl. rom. in linguam germanicam translatam Lipſiae, 1785. 8. Germanicam illius operis verſionem editurus eſt *Io. Chriſtoph. Schlüter* eiusque ſpecimen publicauit: *Salluſt's römiſche Geſchichte, ergänzt von de Broſſes, überſetzt von I. Chr. Schlüter.* Mit einer Vorrede von *I. Fried. Degen.* Altenburg. 1798. 8. Idem *Schlüter* antea germanice verterat *Salluſtii* B. Catilin. Münſter, 1794. 8. et B. Iug. ibid. 1795. 8. Prioris partis grauis cenſura legitur in Ien. Allg. Litt. Zeit. a. 1794. nr. 191. m. Iun. pag. 651 ſqq. In Kilon. bibl. noua german. vniuerſali vol. XV. part. I. faſc. II. p. 79 ſqq. comparatur cum verſionibus Hoeckii, (cuius verſio iterum exiit prelo,) Meisneri et Weinzierl. — *Abbtii* verſio germ. neque ſuauis, neque facilis neque correcta habetur. Sed de his et reliquis verſionibus Sall. *germanicis* conſule cl. *Degen* Verſuch etc. ſect. II. pag. 328—358. de *anglicis, Brüggemann* View etc. pag. 528 ſqq. e quorum haud exiguo numero memorare licet *opera Salluſtii* eſſe translata a *Guil. Croſſe,* Londini. 1629. 8. — ab anonymo, ib. 1687. 8. — a *J. Rowe,* ib. 1709. 1716. 1726. 1730. 12. — a *J. Clarkio* cum textu lat. ib. 1734. 8. — a *Thoma Gordon,* ib. 1744. 4. et 1769. 4.

 (conf.

(conf. noua acta erudit. 1749. pag. 178.) — ab *Henr. Lee*, Cantabrig. cum textu latino. Lond. 1744. 4. — a *Guil. Cooke*, cum notis etc. Londini 1746. 8. — a *Guil. Rose*, cum noua Ciceronis oratt. IV. Catilin. versione et Sallustii vita. Lond. 1751 et 1757. 8. — cum textu latino, a *Io. Mair*. Edinburg. 1756. 12. — quartum, ib. 1774. 8. — B. Catil. cum IV. oratt. Ciceron. Catilinar. a *Georg. Frider. Sydney*, versum et notis illustratum. Londin. 1795. 8. — De seqq. *italicis* versionibus v. *Paitoni* biblioteca saepe laudata tom. IV. pag. 7 sqq. per *Augustin. Ortica*, Venet. 1518. 4. 1523. et saepius. — per *Laelium Caranum*, Florentiae 1550. 8. 1556. 8. — per *Paullum Spinolam*, Venet. 1564. 8. — per *Car. Corsin*. Florent. 1644. 4. — per *I. Baptist. Blancum* (*Bianchi*) cum notis. Venet. 1761. 8. — *Gallicis* versionibus, a Fabricio citatis, addatur recentissima: Conjuration de Catilina contre la Republique romaine par Salluste: nouvellement traduite sur les meilleures editions de cet Auteur. Avec un Discours préliminaire et des notes — par I. B. L. I. *Billecoq*. Paris. 1795. 12. vid. Ien. A. L. Z. m. Mart. nr. 84. a. 1796. — *Hispanica* versio, en Medina. P. de Castro. 1548. 4. citatur in catal. Thottiano, tom. IV. p. 111. alia Antwerp. per Mart. Nucium. 1554. 12. a *Maittaire* in indice A. T. part. II. p. 225. — *Danice* ver-

tit

tit *Samuel Hans Wallenberg*. Hauniae 1702. 8. — Specimen nouae verſionis *Danicae*, n. Caeſaris et Catilinae oratt. in coniuratione Catilinae, eſt in *Minerua et Maanedsſkrivt*, Hauniae, IV. vol. 8. m. Iul. a. 1788.

Ad pag. 192. *lin.* 3.

Paulli Beni comment. in C. Crisp. Salluſt. memorantur a *Mazzuchellio* in Scrittori d'Italia, vol. II. part. II. p. 848. nr. XX. — *Henr. Glareani* notae in Salluſtium, Baſil. 1538. 8. — Obſſ. in Salluſtium eiusque artem hiſtoricam, in libro anglice ſcripto de cauſſis prodigiorum et miraculorum, ab hiſtoricis narratorum. Londini 1727. 8. — Discours hiſtor. et politiques ſur *Salluſte*, par Mr. *Gordon*, trad. de l'Anglois. ſ. l. 1759. II. voll. 8. — De charactere et ſcriptis Salluſtii ſcripſit *Edmund Burton* in: Ancient Characters deduced from claſſical Remains. Cantabr. 1763. 8. — Thucydidem, Salluſtium et Tacitum comparauit *Rob. Alves* in: Sketches of a Hiſtory of Literature. Edinburg. 1795. 8. — *I. I. H. Naſt*, Prof. progr. de virtutibus hiſtoriae Salluſtianae. Stuttgard. 1785. 4. — Notitia cod. msti, *C. Crispi Salluſtii* B. Catil. et Iugurthinum, item *Eutropii* fragmentum continentis, et in bibl. Roſtoch. acad. adſeruati, vna cum ſpecimine praecipuarum lectionis varietatum exhibita a *I. C. P. Dahl* et *P. D. F. Zaepelihn*

 in

in parte VI. tom. I. operis menſtrui, (Roſtockſche Monatsſchrift,) editi a D. *Burckhard* et D. *Koppe*, a. 1791. p. 321—358. et ſeparatim, Lipſiae 1791. 8.

Ad pag. 193. *lin.* 21.

Gabriel, Princeps Hiſpan. (in edit. Salluſtii Telleriana p. 188.) de fallacibus ſubſcriptionibus, quae in codd. ſunt obuiae, inter alia: „in vno, ait, T. Liuii, bibliothecae regiae Eſcurialis G. plut. 2. n. 2. ſcripto per Io. de Colonia in extremo cuiusque libri legitur ſubſcriptio:

Lib. V. *Titi Liuii Tincomachus dexterum emendaui ad exemplar Parentis mei Clementiani ab vrbe condita* (forte, *viri conſularis*, male intellecto compendio ſcribendi V. C. in codice, ad quem ſuum deſcribebat,) *Victorianus emendabam dominis Symmachis*. Lib. VII. Nicomachus Fabianus Titi Liuii tertius praefectus vrbis.

In fine aliorum librorum paullo aliter ſe habent.“

Hoc quoque loco monere haud incommodum videtur, ex ſcriptis *Titi Liuii* aliisque chronicis *chronicon Martini* (Poloni) compilatum eſſe, quod ipſe auctor profitetur in limine codicis Veneti bibl. SS. Ioannis et Paulli Dominicanorum, teſte *Montfaucon* in diario ital. pag. 47 ſq.

Ad

Ad pag. 194. *lin.* 6.

Cl. *Panzer* in A. T. II. pag. 412 ſq. primum contendit cum Audiffredo, ed. roman. Schweynh. et Pannartzii ad a. 1469 eſſe referendam; et ante edit. roman. Vlrici Galli, (de qua pag. 414. agit, et quam Roſſi pag. 67. ad an. 1472 refert,) et ante *Venetam* Vindelini de Spira, a. 1470. (de qua multus eſt in vol. III. p. 64 ſq.) vidiſſe lucem: tum adnotat, principem et ſplendidam illam edit. exſtare in bibl. publ. Noriberg. tribus voluminibus compactam. — Tertia *romana* edit. apud Suuenheym (ſic) et Arn. Pann. prodiit nota anni 1473. expreſſa, fol. v. *Panzer*. II. pag. 430. — cui vero (III. p. 198.) edit. (*Venetiis*, aut opinante Drakenb. in ſyllabo edd. rec. in altera Erneſtina Liuii ed. tom. IV. *Taruiſii*) 1483. fol. et (II. pag. 286.) ed. Pariſ. 1485. fol. a Maittaire et Drakenb. memorata, eſſe videntur dubiae. — Miſſis aliis ſaeculi XV. edd. a Panzero, a me in Introd. II. pag. 419 ſq. aliisque excitatis, et verſionibus *italicis* illius ſaec. a Paitonio et Panzero commemoratis h. l. quoniam primae editionis *ital.* verſionis mentionem feceram, tantummodo addam, primam decadem *gallice* verſam prodiiſſe *Pariſ.* 1486. 4. *hispanice* autem, Las Decades de Tito Liuio, Romanzadas o traduzidas en lengua Caſtellana por D. *Pedro Lopez de Ayala*, Sala-

 man-

manticae. 1497. fol. v. *Panzer* II. p. 287. et III. pag. 2.

Ad pag. 195. *lin.* 14.

De ed. *Mogunt* conf. *Panzer* in lib. docto: *Ulrich von Hutten* in litterarischer Hinsicht pag. 98 sqq. —

Ad pag. 195. *lin.* 18.

Ex officina Aldina prodierunt 1520. in forma *octuplici*, *decas quarta*, m. Nou. *prima* autem, *tertia* et *quarta*, cuius tertio libro prima pars, quae desiderabatur, et decimo quidquid fere non habebatur, additum est cum duplici epitome et Polybii libris quinque a Perotto latine versis, m. Decemb. anno eodem 1520. fol. secundum Serie dell' ediz. Aldine pag. 51. contra a. 1521. in *fol. mens. Febr.* editos esse *Liuii* libros, et *eodem anno* m. *Martio* Epitomen decadum cum Lucio Floro et Polybii histor. lib. V, in forma *octuplici*, et hoc volumen esse quartum historiae Liuianae, ex eadem Serie etc. pag. 52. cognoscimus: nam pag. 46. indicatur *primum* volumen a. 1518. in cuius titulo omnia, quae in quatuor tomis continentur, iam sunt adnuntiata. *Secundus* vero tomus, qui continet *tertiam* decadem, m. Febr. 1519. ex illa officina exiit. *Quarto* denique tomo accesserunt *decadis quintae* lib. V. mense Maio. 1533. 8. (v. Serie etc. p. 65.)

Ad

Ad pag. 196. *lin.* 3.

T. Liuii Patau. historiarum ab v. c. decadis quintae libri quinque nunc primum excusi. Florent. in aedibus Bern. Iuntae. 1532. 8. cf. *Bandini* annal. Iuntarum typogr. II. pag. 227. et de edit. decadum I—IV. trib. voll. 8. atque epitomarium decadum XIV. 1522. 8. l. c. pag. 175. et 177 — 179. — *Liuius* Venetiis in offic. Lucae Antonii Iuntae 1532. fol. — *Italice* le Deche di Tito Liuio, cum historia belli punici etc. Venetiis 1493. fol. et Iac. Nardo interprete, Venet. 1547. fol. v. *Bandin.* l. c. I. pag. 6 et 19.

Ad pag. 196. *lin.* 20.

In Liuii edit. Heruagiana 1554. 8. (cuius exemplar habet bibl. publ. Noriberg.) legitur chronologia Liuiana *G. Haloandri*, a Glareano edita. — In Serie dell' ediz. Ald. *Tit. Liu.* cum scholiis *Sigonii* praeter memoratas edd. indicantur edd. a. 1558. 1571 et 1591. fol.

Ad pag. 197. *lin.* 3.

De edit. Francof. 1568. II. tom. multus est editor Liuii Bipontinus in notitia litter. de Tito Liuio pag. CXXVI. sqq. ac praefuisse operis typogr. videtur *Ioach. Grellius*, chronologiae Liuianae auctor. Tum idem monet, nihil a *Franc. Modio*, qui anno demum

 1586.

1586. aduenit corrector typographiae Feyerabendinae, in hanc edit. esse collatum, eam igitur male inter edd. Modianae recensionis vulgo referri, potiusque *Godeleuaei* posse ob recens adiunctas obss. dici. Denique ostendit ex ipsa inscriptione obseruationum et ex Godeleuaei epistola, Midenae 1568. scripta, *Godelevaei* obss. in hac edit. primum lucem vidisse, ideoque illas mendose a Drakenb. in indice ad a. 1551. referri.

Ad pag. 197. *lin.* 10.

T. Liuii — libri — post varias doctorum virorum emendatt. et veterum et recentium exemplarium collatione summa fide ac diligentia recogniti. — Adiuncta est chronologia noua, accommodata ad tabulas capitolinas Verrii Flacci, annotatt. vtilissimis — illustrata. Londini 1589. 8. v. *Brüggemann* View etc. pag. 632.

XVII. priora capita libri XXIII. primum ex cod. bibl. cathedralis Bambergensis *Francisc. Bartholinus* Vrbinas descripsit et Romam adtulit; vbi cum illius Bartholini et Anton. Quaerengi castigationibus primum ista capita cum integro libro XXXIIImo seorsum euulgauit *Caspar Lusignanus*. Romae apud Barthol. Zannetum, 1616. 8. Postea ille liber aliquoties recusus est, et supplementum ipsum aliis editionibus, vt Francof. 1619. 8. etc. insertum.

Ad

Ad pag. 198. *lin.* 1.

Liu. ad edit. Gronouianam. Cantabrig. 1679. 8. II. voll. — Londini 1702. 8. II. voll. — ex gymnasio Dodraceno, typis Bramiis. 1711. 8. — Patauii ap. Manfré. 1727. 8. tom. III. voll. IV.

Ad pag. 199. *lin.* 2.

Liu. — cum supplementis sumtis ex Freinshemio, Creuierio, Sigonio et aliis. Londini. Tonson et Watts. 1749. 12. VII. tom. — cum notis *Creuierii.* Lond. 1750. 12. VI. voll. — Creueriana ed. repetita est per *Remondinium*, cum variorum, praesertim Io. Clerici adnotatt. additis chronologiis, rhetoricis exercitatt. vniuersae rom. historiae epitomis et XVII. capp. Liuio adscriptis. Venet. 1751. V. voll. — Libri quinque priores, Edinburgi 1761. et 1783. 12.

Ad pag. 199. *lin.* 9.

Ruddimanni ed. ad optimas editt. castigata, excusa est Edinburgi, in aedibus T. et W. Ruddimanni, 1751. 12. IV. tom. Basis est ed. Drakenborch. sed quaedam mutata sunt de coniectura Kennethi Mackenzie; alia ex aliorum emendatt. iam publicatis partim, partim ex variis codd. per ipsum Drakenb. notatis. — Rec. est Edinburgi in aedib. T. et W. Ruddimanni; prostant autem Amstelaed. ap. Iac. a Wettstein. 1752. 12. tom. IV. —

tum Edinburgi 1764 et 1772. 12. IV. tom. v. *Brüggemann* pag. 633. — *T. Liuii opera* — obſcuriorum locorum interpretatione, et ſelectis adnotatt. illuſtrata ab *I. B. L. Crevier*, cum eiusdem ſupplementis in poſtremos libros ex recenſ. Arn. Drakenb. Venetiis 1759. 8. (de qua ed. vide notit. litterar. Bipont. pag. CXLVI.) — Editio poſtrema, cui — — nunc primum accedit fragm. libri XCI. nuper inuentum in bibl. Vatic. et ſcholiis illuſtratum a *Vito M. Giovenazio*. Venet. 1791. 8. VI. tom. conf. Ien. A. L. Zeit. a. 1795. nr. 164. pag. 550 ſq. Num ed. *Patau*. a. 1751. in notitia litter. de Livio Bipontina pag. CXLV. citata, eadem ſit cum binis modo memoratis, adeoque harum quaſi mater, equidem definire nequeo. — Libri V. priores. Edinburg. 1761 et 1783. 12. — Singularum, quae ſuperſunt, decadum liber prior, ex ed. Drakenb. cum notis eiusd. ſelectis. Londini 1789. 8. — Excerpta hiſtorica ex *C. Iul. Caeſare, T. Liuio* et *C. Corn. Tacito*. Londini 1790. 12.

Stroth alterum quoque volumen more ſuo euulgarat. Poſtea duo illa volumina iterum edidit ſuisque obſſ. eruditis auxit *Frid. Guil. Döring*. Gothae 1796. II. voll. 8. atque vt laborem profliget abſoluatque edit. vir doct. omnino eſt optandum. — Hiſtoriſches Leſebuch aus des *Liuius* Werken geſammlet für die obern Claſſen der Gymnaſien,

ſien, von *Chr. Wilhelm Snell*, Proreċt. des Gymnaſ. zu Idſtein. Gieſſae 1795. 8. Similia excerpta antea concinnauerant in vſum ſcholarum *Bauer* et *Soergel*. — *T. Liuii* hiſtoriarum libri. Tom. I, libri I—VII. ex ed. Erneſt. Vpſal. 1795. 8.

Ad pag. 200. *lin.* 13.

Liuii hiſtoria in multas recentiores linguas ſaepe eſt translata, ita vt omnium verſionum commemoratio fieret moleſta. Atqui plurimas enumerant Fabricius atque editor Bipontinus in notitia litter. In ſpecie *germanicas* recenſet *Degen* l. m. II. p. 61 ſqq. et de recentiſſimis *Groſſii atque Oſtertagii* verſionibus vide quoque Ien. A. L. Zeit. a. 1793. nr. 322 et 323. *Italicas* perſequitur *Paitoni* in Bibl. laudata tom. II. pag. 204—218. *Anglicas* autem *Brüggemann*, pag. 634 ſq. quibus add. *anglicam* Liuii verſionem a *G. Baker* factam et animaduerſionibus illuſtratam. Oxon. 1797. 8. VI. voll.

Ad pag. 200. *lin. vlt.*

Plura vide vna cum ſpecimine arabicae verſionis in: *Reiſe von Warſchau über Wien nach der Hauptſtadt von Sicilien.* Breslau. 1751. p. 195—206. Verſionem eſſe veteris epitomes et forſan epitomes Flori rhetorice amplificatae, fuerunt, qui opina-

opinarentur. De versionis *arabicae* spe illusa disputat quoque Fabr. B. L. I. pag. 296 sq.

Ad pag. 201. *sect.* 5.

De veritate priorum historiae romanae saeculorum iam dubitarunt viri quidam docti, alii defenderunt illam. Nouissime *Nachtigall* in: Deutsche Monatsschrift a. 1790. m. April. pag. 333—347. ostendere conatus est ex ipsis quibusdam Liuii confessionibus, maximam partem historiae antiquiorum Romanorum non esse historiam veram, sed historiam, quam dicunt, romanensem, (*historischer Roman*,) et potissimum illam periodum temporis, quo Romani viri Romanaeque foeminae, ab Horatio, Lucretia, Brutoque vsque ad Cincinnatum, Curtium, Decios, Fabricios, Attilium Regulum (de quo nuper in vtramque partem est disputatum a Roosio, Fikenschero aliisque,) et Scipionem seniorem floruisse dicuntur, et vsque ad bella punica nihil certi posse cerni atque exspectari; vel ipso saeculo VI. ab v. c. historiam rom. parum esse cognitam, certam atque exploratam; e contrario fontes, e quibus Liuius aliique seriores scriptores hauserunt, fuisse saepe turbidos, in publicis et familiarum documentis multas inesse fictiones et iactationes, etymologias vocabulorum haud paucas procreasse et aluisse fabulas, poetas multa finxisse, ideoque curatam fidamque anti-

antiquiorum Romanorum cum aliis populis comparationem non poſſe inſtitui. Enimvero in examinanda improbandaque antiquae hiſtoriae romanae fide id quoque valet; ne quid nimis. Verum eſt, Romanos ſcriptores, vti alii quoque, etiam recentiſſimi ſuae nationis praecones facere ſolent, in extollendis populi ſui aut hominum, virtute, ingenio et fortitudine in primis conſpicuorum laudibus, aeque ac in reticendis aut imminuendis hoſtium aliorumque populorum virtutibus modum haud raro exceſſiſſe. Neque tamen, credo, ex eo ſtatim colligi poteſt, omnia, quae de illis Romanis narrantur, eſſe falſa, aut vniuerſam antiquiorem populi romani hiſtoriam eſſe incertam et fabuloſam. Atque pro *Liuio* iam in Introduct. l. m. paucis dixi: quibus addes disput. M. *C. I. Eſchenbachii:* defenſio fidei Liuii aduerſus loecher. Lipſiae 1777. 4.

Ad pag, 201. *ſect.* 6.

Pauca addere liceat. *Chriſtoph. Schraderi* Liuianarum orationum XVIII. analyſis rhetoric. it. hypotheſes orat. ad Sleidanum. Helmſtadt. 1669 et 1676. 4. — *Ant. Cicarelli* Diſcorſi ſopra Liuio. Romae ap. St. Paolin. 1598. 4. — *Io. Saxonis Hatteſtedi* commentarii II. ad Liuii hiſtoriarum librum 21 et 22. Baſil. ap. Io. Oporin. 1547. 8. — Liuii ſententioſe dicta ex libris hiſtoriarum

eius

eius excerpta a *Nic. Kragio;* adiectae sunt sententiae Liuii. Haun. 1582. 12. — *Tite Live,* reduit en maximes. Paris. 1694. 12. — Essai de Rhetorique dans la traduction de IV harangues de *Tite Live*, avec des notes par Mr. *de Crousaz.* Gröningae 1725. 8. — Storia della republ. e dell' imperio Romano, nelle quale, con quelle degli altri scrittori Greci e Latini, si monstrano i vizi et gli errori di quelle di *Tito Liuio* etc. Opera del fu relig. Cappuc. *F. Felice Maria da Napoli*, oggi Prete secolare *D. Gasp. Garzia:* cuius operis tom. XVI. et XVII. Neapoli 1778. 8. lucem viderunt. Post auctoris mortem Don Santo *Capasso* editionem atque continuationem suscepisse dicitur. — M. *Chr. Gottfried Müller*, Rector Cizensis, edidit *obseruationum Liuianarum* specimen etc. Cizae 1789. 4. In hoc ille programmate, collatis pluribus edd. veteribus, praecipue Ascensiana a. 1516. plura loca libri I. et vnum libri III. cap. 62. critice acuteque pertractauit.

Georg. Christiani Brendel, Rect. scholae Eisenberg. progr. quartum proponuntur obss. in quaedam Liuii loca, (lib. III. et IV.) Eisenberg. 1790. 4. A Strothii opinionibus loca quaedam vindicantur. — *Io. Christ. Henr. Krause*, Prof. et Rect. scholae Ieuer. progr. Erläuterung einer Rede des Camillus beym *Liuius* V. 44. als Probe einer Methode, die Alten mit der Iugend zu lesen. Ieuer. 1789. 8.

rec.

rec. in Magazin für öffentl. Schulen, vol. I. pag. 57 sqq. — Obseruatt. *Bredenkampii* criticae in Liu. IX. 18. X. 6. X. 7. XXII. 10. ibid. part. II. p. 444 sqq. coll. vol. II. part. I. pag. 189 sq. — *I. H. Vossii* emendatt. nonnullorum *Liuii* locor. in *Wiedeburg.* humanist. Magaz. III. 4. — M. *I. Ge. Car. Klotzsch* disp. de diligentia Liuii in enarrandis prodigiis recte aestimanda. Witteberg. 1789. 4. Non adeo credulum fuisse Liuium, nec omnibus, quae narrabantur, fidem adhibuisse, neque vero potuisse ab omni superstitione liberum esse docet. Illorum tamen commemoratio necessaria fuisse videtur ob conditionem imperii rom. et quia Liuius omnem imperii historiam voluit persequi, istaque prodigia etiam amore antiquitatis et patriae religionis ductus enarrauit. Adde *Schwabii* vindicias credulitatis Liuii. Buttstädt. 1773. 4. et *Heynii* Opuscula, tom. III. p. 203 sqq.

De legione Manliana, quaestio ex *Liuio* (VIII. 8.) desumta, et rei militaris rom. studiosis proposita; auctore *Guil. Vincent* (scholae regiae Westmonaster. praefecto.) Lond. 1792. 4. v. ephem. litter. Gotting. a. 1794. nr. 39. pag. 387 sqq. — *Io. Chstph. Macheri*, Prof. quondam Gymnasii Gerani, (mortui 1754.) prolusio de conuentu Graecorum pylaico, ad *Liuium* XXXIII. 35. in eius Opusculis varii argumenti, a M. *F. A.* *Toep-*

Toepfero collectis et editis, Ratisbonae 1790. 8. nr. 4.

A *Brüggemanno* in View etc. memorantur p. 635 sq. *Macchiavel's* Discourses upon the first Decade of *Titus Liuius*. Translated out of the Italian. (addito eius Principe, et animaduerss. in margine positis, in quibus illius errores notantur atque culpantur.) Per *E. D.* Lond. 1674. 8. — Alia eiusdem *sermonum* (Discourses) etc. versio anglica. Londini 1681. fol. — Comparatio Thucydidis et Liuii, a Rapinio instituta, et anglice versa a *Thoma Taylour*. Lond. 1694. 8. — Comparatio Liuii cum Tacito, auctore *Thoma Hunter* in huius parte II. Obseruatt. in Tacitum. Londini 1752. 8. (anglice.) — Herodoti comparatio cum Liuio, auctore *Roberto Alves*, in huius Sketches of Literature. Edinburgh. 1795. 8. — *Henr. Dodwelli* diss. de fragmento Liuii, in membranis Laudinis reperto, in *Th. Hearne* ed. Livii. Oxon. 1708. 8. vol. I. pag. 210 sqq. — Adpendix *Liuiana*, continens I. selectas codd. et editionum antiquarum lectiones praecipuas, variorum emendatt. et supplementa lacunarum in iis T. Liuii, qui supersunt, libris. II. Io. Freinshemii supplementorum libros X. in locum decadis secundae Liuianae deperditae, in vsum iuuentutis academicae. Oxon. 1746. 1768. 12. — De codd. msstis *Liuii* in bibl. Escorial. in Hispaniis,

niis, per *Iac. Harris*, in huius philological Enquiries, III partt. Londini 1781. 8. II. voll. — Disputatio breuis de ponderibus, pecunia, menſuris a Liuio identidem memoratis, in libro inſcripto: Tractatus varii latini a *Crevier*, *Brotier*, *Auger* aliisque clariſſ. viris conſcripti, et ad rem, cum criticam, tum antiquariam pertinentes. Londini 1788. 8. part. I. art. I. — The Courſe of Hannibal over the Alps aſcertained. By *John Whitaker* — II. voll. Londini 1794. 8. — *Ioſ. Toaldi* comm. ad Liuium XLII. 2. de itinere Hannibalis per paludem, quam fluuius Arnus per eos dies ſolito magis inundauerat, in: Saggi ſcientifici e letterarii dell' Accademia di Padova, tom. III. part. II. Patau. 1796. 4. claſſ. hiſtor. *Toald.* vindicat lectionem vulgarem *Arnus* et paludes ſunt inter Piſam et Liburnum, (Livorno.) — *Fried. Heinr. Emil. Schnaur*, (Prof. Rintel.) Verſuch einer richtigen Erklärung der Stelle im *Livius* B. IX. cap. 19. mit Rückſicht auf den critiſchen Verſuch des Herrn Halbkart über eben dieſe Stelle im Schleswig. Journal. Sept. 1792. fin. in libro menſtruo, der Genius der Zeit — — von Aug. Hennings. m. Mart. 1794. Altonae. Auctor nihil mutat, et vocc. *grauis armis miles* non intelligit de legione grauibus armis armata, ſed vniuerſim de milite grauiter armato. — *Godofr. Guil. Leonhardi* epiſt. de lectione

 Liuii,

Liuii, duci militari perutili. Dresdae 1794. 8. — *Meierotto* progr. de candore Liuii. Berol. 1796. fol. et alia. v. Kiel. nou. bibl. vniuerſ. vol. XXXVIII. Intellig. Blatt, nr. 30. a. 1798. p. 245. — *F. C. Matthiae* progr. Einige Anmerkungen zum 21ſten Buch des *Liuius* vom 1—38. Cap. Worms 1793. 8. Auctor primum adhuc deſiderat Liuii editionem cum commentario ſcholis idoneo, nec Strothiana editio rectum illis vſum praeſtare iure exiſtimat. Ipſe vero egregium commentarii dat exemplum, atque tam criticis quam hiſtoricis obſeruatt. Polybio in primis comparato, illuſtrat illam Liuii particulam. conf. Ien. A. L. Z. a. 1793. nr. 211. m. Iul. — Alia ſcripta haud pauca, in quibus Liuiana loca ſiue critice ſiue hiſtorice et grammatice pertractantur aut illuſtrantur, vide memorata in Catal. Bünau. I. pag. 298—300. add. *Meuſel.* biblioth. hiſtor. vol. IV. part. I. pag. 153—168.

Ad pag. 205. *lin. vlt.*

Adde *Panzeri* A. T. II. pag. 245.

Ad pag. 206. *lin.* 9.

Tres *Iocundi*, Veronenſis, docti viri ex ordine Dominicanorum peritique architecti, editt. habuerat interpres hispanus. De edd. Iuntinis a. 1513 et 1522. v. quoque *Bandini* Iuntar. typograph. annal. II. pag. 48 et 186.

186. Exemplari quod in bibl. Leidensi exstat, a. 1522. multa adscripsit *Scaliger.* v. catal. bibl. Leidens. pag. 171. — In catal. bibl. Valler. I. pag. 577 sq. copiose describitur edit. princeps, quam, de Bure quoque contendit, prelo exiisse intra ann. 1484 — 1492 — pag. autem 579. memoratur editio: *M. Vitruuii* de architectura libri X. summa diligentia recogniti. Additis *Iulii Frontini* de aquaeductibus libris, ex recens. *Io. Iocundi.* 1523. 8. cum figg. sine loci et typographi nota, eamque Bure scribit in adnotat. probabiliter exiisse ex officina Iuntina, Florentiae. Atque ego in Introd. II. pag. 342. quoque ita senseram. Contra Abb. *de Saint-Leger* in l'Esprit de Journ. tom. IX. Paris. 1790. pag. 249 sq. in not. adseuerat, similitudine typorum aliorumque characterum typographicorum cum edit. Lucani a. 1521. motus, illam Vitruuii edit. certissime descriptam esse *Lugduni Gall.* formulis *Guil. Huyon* typographicis.

Ad pag. 206. *lin.* 20.

Corrige: *Lugduni apud Io. Tornaesium.* 1552. 4. v. *Maittaire* A. T. ind. I. tom. V. part. II. pag. 332. et catal. bibl. Thott. IV. pag. 115. vbi adnotatur, in illa editione non exstare *Iul. Frontinum* et *Nic. Cusanum.* In eodem catal. l. c. laudatur *Vitruu.* cum castigationibus *Guil. Philandri Castilionii*, et

 indice

indice graec. ac lat. Argentor. 1550. 4. — In bibl. publ. Leidensi est exemplar ed. 1552. in quo liber quintus et sequentes ab Isaaco Vossio collati sunt et emendationes quoque msstae adscriptae. v. catal. mem. pag. 171. Illam edit. Lugdun. in primis commendat Polenus. — *Vitruuii* epitome, edente *Guil. Postello.* Paris. ap. Vascosan. 1540. 4.

Ad pag. 207. *lin.* 4.

Alias versiones *anglicas* refert *Brüggemann* in View etc. pag. 573 sq. n. The Theory and Practice of Architecture, or *Vitruuius* abridg'd by Mr. *Perrault*, and translated into English. Lond. 1692. 1703. 8. cum tabulis aeneis. — The Architecture of M. *Vitruuius Pollio*, translated from the Original Latin, by *W. Newton*, Architect. London. Dodsley. 1771. form. max. — contin. ad complendum volumen. ibid. Taylor etc. 1791. et separatim 1792. fol. II. voll. In compendium redactum est opus et inscriptum: The Rudiments of ancient Architecture, in two Parts. Containing an historical Account of the five Orders, with their Proportions and Examples of each, from the Antiques. Also *Vitruuius* on the Temples and Intercolumniations of the Ancients. With a Dictionary of Terms. Illustrated with ten Plates. London. Taylor. 1789. max. 8. — ed. II. auct. ib. 1794. 8. max. —

Prae-

Praeter memoratas versiones *italicas Paitonius* in Bibl. citata, IV. pag. 225 sqq. et *Polenus* in exercitatt. Vitruuianis primis, in Introd. II. pag. 345 sq. iam laudatis, multo plures recensent copiose. — *Vitruuii* architectura, a *Perralto* in compendium redacta, ex lingua gallico-francica in italicam a *Iac. Campello* translata est, addito *textu latino* et *Barbari* commentario etc. Venet. apud Io. Bapt. Albrizzium. 1747. 8. — In linguam *gallicam* conuersi sunt *Vitruuii* libri, Paris. 1547. fol. — cum notis *Claud. Perralti*, Paris. 1673. et emendat. ibid. 1684. fol. — Epitomen fecerunt anonymus inscriptam, Raison d'Architecture, extr. de Vitruve et autres anc. Architecteurs, Paris. 1542. 4. — tum, *Io. Gardet* et *Dom. Bertin* (Epitomé ou Extrait abrégé des X. Livr. d'Architect.). Tolosae 1559. 4. — et *Perrault* (Archit. générale de *Vitruve*, reduite en Abrégé,) Paris. 1674. 12. 1768. 8. Amstel. 1681. 12. (al. 8.) cum tabb. aen. atque Perralti epitome translata est in linguas, italicam, anglicam, et Pragae 1757. 8. in germanicam. — *Germanicas* verss. recenset *Degen* l. c. tom. II. pag. 635—639. — In primis commendanda est versio *Aug. Rode* german. Lips. 1796. mai. 4. II. voll. Prius volumen incipit a vita Vitruuii. Vtrique autem volumini adiecta sunt varia, germanice versa, veterum auctorum loca ad illustrandum

dum aut ſupplendum Vitruuium, n. ex Iul. Polluce, cap. 19. libr. IV. de theatro eiusque partibus, cum obſſ. Böttigeri; *Plinii* deſcriptiones villarum ſuarum Laurent. et Tuſcull. tum cap. V. libri tertii ex *Terentio Varrone* de eius villa, et capp. 11 — 15. libri I. denique ex *Columella* cap. 2. libri I. Additum eſt Lexicon Vitruuianum, plenius eo, quod Baldus concinnarat, cum indice generali. In notis vberioribus textus latinus critice tractatur. conf. ephem. litt. Götting. a. 1796. plag. 189. p. 188. ſqq. et Kilon. nou. bibl. vniuerſ. etc. vol. XXXVIII. part. I. faſc. V. pag. 229 ſqq. vbi quoque editt. et verſiones memorantur.

Ad pag. 207. lin. vlt.

Lege *Eſcor.* loco *Excor.* — *Ortiz* quoque ſcripſiſſe dicitur *Abaton reſeratum*, ſ. genuinam declarat. duorum locorum cap. vlt. lib III. Architecturae M. Vitruu. P. — — ſcil. de adiect. ad Stylobatas cum podio, ſ. ad podium ipſum, per Scamillos impares et it. de ſecunda adiect. in Epiſtyliis facienda R. 1787. 8. cum tabb. aen. v. *Frid. von Blankenburg* Litterariſche Zuſ. zu I. G. Sulzers allg. Theorie der ſchön. K. tom. I. (Lipſiae 1796. mai. 8.) voc. *Baukunſt*, pag. 177. vbi praeterea nonnullorum V. V. D. D. libri ad illuſtrandum Vitruuium pertinentes excitantur, quibus addi poſſunt: *Io. Huteonis* Logiſtica,

gistica, quae et arithmetica vulgo dicitur, in libros quinque digesta: quorum index summatim habetur in tergo. Eiusdem ad locum *Vitruuii* corruptum restitutio, qui est de proportione lapidum mittendorum ad balistae foramen libro decimo. Lugduni apud Guil. Romillum sub scuto Veneto. 1559. 8. Commentatio ad locum Vitruuii est pagina 387—396. v. *Scheibel* Einleitung zur mathemat. Bücherkenntniss, part. XI. pag. 355, qui Montuclae notitiam in Histor. mathes. tom. I. pag. 488. 501. emendat. — *Io. Ant. Rusconi* in libro: Della Architettura — — secondo i precetti di Vitruuio. Venet. 1590. fol. cum 160 figg. ligno incisis, et 1660, (sed prior ed. venustate multo praestat posteriori;) Vitruuium sequitur et saepius illustrat; perperam vero ille liber habetur pro versione Vitruuiani operis. — *Scamillos impares* Vitruuianos a viris doctis haud pari ratione ac fortuna fuisse explicitos, in Introd. l. c. iam monui: quibus addes Galliani, inprimis Ortiz y Sanz vberiores melioresque expositiones; aliam D. *Petri Marquez Messicani* in libro: Delle Ville di Plinio il Giovani — con un' appendice su gli *Scamilli impari di Vitruuio.* Romae 1796. 8. quae vero minus probatur censori in ephem. litter. Götting. 1798. nr. 90. adde ead. acta litter. a. 1791, plag. 199. pag. 1993 sqq.

Ad pag. 209. sect. 4. lin. 3.

Ed. *Veneta*, ex bibl. *Ant. Augustini*, in catal. bibl. Thott. IV. pag. 323. adseritur a. 1559 8. — *M. Verrii Flacci quae extant. Sex. Pompeii Festi* de verborum significatione libri XX. et in eos *Ios. Scaligeri*, Iul. Caesaris filii, castigationes nunc *primum* publicatae. Apud Petrum Santandreanum 1575. 8. Epistola *Scaligeri* nuncupatoria scripta est Abenni in agro Iuliodunensi XI. Kal. Nou. 1574. In hac is succenset veteribus epitomarum concinnatoribus, in primis *Festo*, qui Verrii Flacci libros breuiasset, et *Paullo Diacono* Longobardo, quem hominem vocat confidentissimum atque ineptissimum, quod se magnam et a victore Desiderii regis, Carolo M. et a posteritate se initurum gratiam putasset, si S. Pomp. Festum mutilaret, et tanto posteritatis damno se a victo redimeret. Scaligeri castigatt. peculiarem habent inscriptionem, illisque adiunctae sunt *doctissimorum virorum ex Venetiano codice adnotationes*; hae autem adnotatt. suum quoque habent titulum, sed cum nota a. 1574. et peculiarem eamque doctam praef. de fatis diuersisque exemplaribus illarum reliquiarum. Haec editio, quae penes me est, rarior esse et antecessisse videtur edit. Paris. apud Patisson. in offic. Rob. Stephani a. 1575. quoniam in hac Scaligeri castigatt. dicuntur *recognitae et auctae*. — Aliam *Verrii Flacci* ac *Sexti Pomp.*

Festi

Festi ed. cum notis variorum, apud Petrum Santandreanum a. 1593. 8. memorat catal. bibl. Thott. IV. pag. 323.

Ad pag. 210. §. 10 *nr.* 2.

Fenestella de magistratibus rom. Mediolani 1477. 4. — Paris. 1544. 8. — in linguam italic. translatus. Venet. 1547. 8. — *Fenestella* et *Pompon. Laetus* per Io. Anton. Brixianum. 1510. 4. — Paris. 1530 — 1550. nouies. v. *Maittaire* A. T. indic. s. tom. V. part. I. pag. 394. — Iidem et *Valerius Probus* de litteris antiquis. Paris. ap. Wechel. 1529. 8. Basil. apud Thom. Volf. cum epistola *Valentini Curionis* ad lectorem. 1532. 8. (de qua ed. v. *Maittaire* A. T. II. pag. 771 sq.) — ib. cum Curionis epistola. 1535. 8. — ibid. cum indice per Ioan. de Bussi, Sabaudum. 1546. 12. — *Fenestella* et *Pompon. Laetus* cum Raph. Volaterrani et Henr. Bebelii libellis eiusdem argumenti. Paris. apud Libert. 1631. 12. — Sub vero *Dominici Flocci*, Florentini, nomine, studio *Egidii Wittsii*. Antwerp. 1561. 8.

Ad pag. 211. *lin.* 2.

Ruhnken in praef. de aetate Rutilii copiose disserit et confutat aliorum de ea coniecturas.

Rutilius confunditur cum *Tutilio*, (qui nobilis rhetor fuit tempore Quintiliani; v.

Martial. V. 56.) apud *Quintilian.* institutt. orat. III. 1. pag. 219. ed. *Burm.* qui quidem *Rutilium* in textu retinuit; alteram tamen aliquot codd. et edd. lectionem, *Tutilium*, non plane spernit: nec improbat *Gesner.* id voc. pag. 120 suae edit. at nomen, *Tutilium*, vnice verum ibi esse iudicat *Ruhnken*, praefat. pag. XIII. cuius auctoritate et codd. fide motus *Spalding* in sua Quintiliani editione tom. I. pag. 437 sq. et voc. illud rescripsit, et in notis defendit atque de *Tutilio* plura adnotat.

Ad pag. 211. *§.* 11. *nr.* 1.

Ad finem saeculi quinti reiicit *Aethici* aetatem *St. Croix* in Mem. siue notitia minor. gr. geographic. nr. 43. adde de auctore Cosmographiae, a Gronouio sub *Iulii Honorii* nomine editae, *Wernsdorf* ad Poetas lat. minor. tom. V. part. II. pag. 666 sqq. not. *a*.

Ad pag. 212. *§.* 13. *lin.* 8.

Lege *Bianconi* loco *Brianconi.* conf. Introd. II. p. 352 sqq. quibus add. *Crellii* lib. (p. 354. memor.) recusum esse in *Opusculis ad medicinae historiam pertinentibus, collegit — I. C. Gottl. Ackermann.* Noribergae 1797. 8. nr. 6. Illi disp. opposita est *Chr. Rose* diss. de Augusto, contraria medicina curato, Halae 1741. recus. ibid. nr. 7. pag.

pag. 383—432. *Rose* morbum habet pro febri hectica etc.

Paragr. 13 subiici potest *M. Valerius Messala Coruinus*, nobili genere ortus et a. Chr. 59. natus: orator et historicus. In bello ciuili primum contra triumuiros stetit; postea se dedidit Augusto, quem a. v. 723. habuit collegam in consulatu, et primus adpellauit patrem patriae. A. C. 26. a. v. c. 726. (al. 727.) triumphum egit de Aquitanis. Anno aetatis 70. memoriam, qua antea maxime valebat, adeo amisit, vt nominis sui obliuisceretur. Huius calamitatis sensu, quem acrior vlceris dolor adauxit, abreptus, biennio post, a. post. Chr. n. 14. a. aetat. 72. inedia mortem sibi adcelerauit. Scripsit *libros de auspiciis*, ex quibus aliqua adtulerunt fragmenta Festus, Macrobius, A. Gellius, *orationes*, quae laudantur a Quintiliano, et alia, quae perierunt: sub nomine eius circumfertur libellus de *progenie Augusti Caesaris*, qui vero foetus est spurius m dii aeui. Primus illum in lucem produxit *Iac. Bedrotus*, philologus Argentor. et Floro adiecit. *Sylburgius* locum illi dedit inter scriptores historiae romanae, tom. I. pag. 373. et varias addidit lectiones. Eumdem libell. post alios Bipontini hist. rom. scriptoribus, 1789. *Hearnius* vero, qui libell. cum codice Colniensi contulit notisque illustrauit, atque *Hauerkamp* edit. *Eutropii*, (v. in

noti-

notitia pag. 598.) adiunxerunt. Separatim, (ita tamen vt etiam pars esset *auctorum latinorum minorum*, tom. III. part. II.) libellum edidit in vsum scholarum, subiectis notis, ex rec. Hearnii, *C. H. Tschucke*, Lipsiae 1793. 12.

Conf. *Scaliger*, *Broukhusium*, in primis *Heyne* ad Tibull. I. el. 3. init. — *Dan. Guil. Molleri* disp. de M. Valer. Coru. Messala. Altdorf. 1689. 4. *Saxium* in Onom. I. pag. 183. et alios, qui ab illo et a me in Introd. II. pag. 348 sq. laudantur. *De Burigny* in Memoir. sur M. Valerius Messala, ami d'Auguste, homme de Lettres, et Protecteur des Savans, in Hist. de l'Acad. des Inscript. tom. XXXIV. pag. 99 sqq.

Ad pag. 214. *not.* *. *lin.* 9.

Corrige *pag.* 310 *sqq. tom.* I. — Editiones siue Catulli solius, siue cum aliis poetis iuncti, quae saec. XV. prelo exierunt, diligenter recenset cel. *Panzer* in A. T.

Principem edit. *Catullus, Tibullus, Propertius* et *P. Papinii Statii* Syluae, 1472, sine loco, non *Romae*, vt Laire opinabatur, sed *Venetiis*, typis Vindel. de Spira, in mai. 4. esse excusam, cum Audiffredo statuit quoque *Panzer* III, pag. 87. Conf. in Notit. pag. 35. *Quirini* epistol. Saxii hist. typogr. Mediol. subiunctam, pag. 17 sqq. — Edit. *Veneta*, quae penes me est, habet in fine

Pro-

Propertii notam a. 1475. Vitium igitur est typogr. in Notitia pag. 36. lin. 1. in nota a. 1745. — Editio *Cat. Tib.* et *Propert.* Mediolan. 1480. fol. suspecta est *Panzero* II. pag. 40.

Ad pag. 215. *lin.* 7.

De edit. *Brixiensi* v. quoque *Panzer* I. pag. 246. et *Clement* in bibl. curieuse etc. VII. pag. 460 sq. vbi etiam edit. trium illorum poetarum, cum notis *Antonii Parthenii* et aliorum, Venetiis per Mag. Andream de Patascichis, (sic apud Clement.) Catarensem, 1488. fol. et multae aliae editiones saeculi potissimum XV. indicantur. Sed illius editionis exemplaria, saltem aliqua, tres peculiares habuisse videntur inscriptiones. Nam in catal. bibl. Schwarz. II. pag. 206. citatur *Tibullus* cum commentario *Bernardi Veronensis.* In calce: Impressum Venetiis per Mag. *Andr. de Palthascichis,* (sic) Catarensem. 1487. tum *Catullus* cum commentario *Antonii Parthenii Lacisii* Veronensis. fol. sine typographi et anni nota: — pag. autem 210. *Propertius* cum Antonii Volsci interpretationibus, ad Iulian. Honoratis. — In fine: Impressum hoc opus Venetiis per magistrum *Andream de Patascichis* (sic) *Catarensem.* 1488. fol. Schwarz. vero ad Catullum haec adnotauit ibid. pag. 206. „sine dubio idem typographus, eodem anno, aut

certe

certe proximo, Catullum hunc impressit, qui impresserat editionem praecedentem Tibulli et sequentem Propertii. Idem enim prorsus typus, eadem charta, forcipe insignita, conspicitur, et eodem volumine hi tres poetae compacti sunt: etc." adde *Panzer* III. pag. 240. nr. 987. et pag. 492. vbi inter libros, nota anni destitutos, ex Maittaire IV. pag. 748. refert *Catullum,* Venetiis per Andr. de Paltasichis Catarensem, fol. sed bene adnotat, esse forte an. 1488. per eumdem. — *Parthenius* autem primus fuit, qui corruptum Catulli textum perspiceret, codd. et edd. vett. consuleret, atque textum poetae emendare conaretur. Hinc editio: *Tibullus* cum commentariis Cyllaenii Veron. *Catullus* cum comm. *Parthenii* Veron. et *Palladii* Patauini. Emendatt. Catullianae per *Hieron. Auancium* Veron. et eiusdem in Priapeias castigatt. *Propertius* cum comment. *Beroaldi.* Annotatt. in Propertium: tum per Domin. Calderinum; tum per Io. Cottam Veronens. Haec omnia sunt ex exemplaribus emendatis Domini *Hieron. Auancii.* Venet. per Io. de Tridino de Cereto, al. Tacuinum. 1500. fol. (v. *Panzer* III. p. 473. et *Schwarz.* catal. II. pag. 256.) illa igitur editio et plures Venetae Catulli cum comment. Parthenii passae sunt interpolationes et arbitrarias mutationes Parthenii. Neque vero ex illa nata esse ed. *Aldina* a. 1502. quae frequenter variat, et discrepat

ab

ab iſta, contra habere correctiones atque interpolationes Auantii videtur cenſori edit. *Catulli* Doeringianae, in Ien. A. L. Zeit. a. 1790. menſ. Iun. pag. 651. ſed conf. quae cl. Heyne in prolegg. ad Tibullum ed. III. de illa edit. erudite obſeruat.

Ad pag. 216. *lin.* 1.

Val. Catullus per *Baptiſtam Guarinum* emendatus, cum *Alexandri Guarini*, Ferrarienſis, Baptiſtae Guarini F. expoſitionibus. Venetiis per Georg. de Ruſconibus. 1521. 4. — Editio trium poetarum cum *Cn. Cornelii Galli* fragmentis, Baſileae exc. Henric. Petri 1530. 8. eſt quoque interpolata. conf. *Goetz* Mem. bibl. Dresd. I. pag. 425. vbi a pag. 424. haud paucae commemorantur editiones.

Ad pag. 216. *not. lin. vlt.*

Haec edit. ſ. l. et a. eſt *Lugdunenſis* ex offic. *Guil. Hyon*, qui Aldinas trium illorum poetarum, nec non Terentii, Virgilii, Lucani et aliorum edd. at vitioſe recudi fecit, vt ipſe conqueſtus eſt Aldus Manutius et docte oſtendit Abb. *Saint-Leger* m. Mart. 1790. in Journ. des Sav. iterumque in L'Eſprit des Journaux, m. Sept. 1790. Pariſ. p. 242 ſqq.

Ad pag. 217. *lin.* 1—3.

Locum illum ita legas velim: — Lutetiae, apud Mamertum Patiſſonium, in offic.

Rob

Rob. Stephani. 1577. 8. — *Catulli, Tibulli, Propertii.* Noua editio. *Iof. Scaliger*, Iul. Caefaris F. recenfuit. Eiusdem in eosdem caftigationum liber. Antwerp. (cum *Mureti* commentario in Catullum, et fcholiis in Tibullum et Propertium feparatim excufis, fuisque paginis notatis.) apud Aegid. Rudaeum. 1582. 8. Non eft mera fuperioris editionis repetitio, a librariis facta. Scaliger enim hinc inde discedit ab interpretatione fua priore. In bibl. Dresdenfi funt, tefte *Goetzio* l. m. p. 425. duo vtriusque editionis exemplaria cum Taubmanni aliorumque notis, margini adfcriptis. — *Cat. Tib. Propertii.* Noua editio. *Iof. Scaliger* — recenfuit. Eiusdem in eosdem caftigationum liber auctus et recognitus ab ipfo auctore. In bibliopolio Commeliano. 1600. 8. cum praef. Scaligeri 1576. fcripta.

Ad pag. 217. *lin.* 12.

Eodem anno 1608. prodierunt *Cat. Tib.* et *Prop.* cum poemat. *Corn. Galli* etc. et indice Horatii Tufcanellae. Hanou. typis Wechel. 8. Enimuero non eft repetitio ed. Bafil. 1530. Ex Wechel. autem et expreffa funt poetar. verba in ed. Gebhard. De edd. *Gebhardi*, Hanou. 1618. 8. et Francofurti 1621. 8. (quam cum priore plane, vel in ipfis paginis conuenire ait Barth.; praeterea tamen illa continet *Liuineii* notas in tres

poe-

poetas amatorios,) atque de illius animadverss. cum Meleagri in Catullum spicilegio, Hanou. 1618. v. *Barth* praef. p XLIII. sq. Quod posterior ed. cum Gebh. animadu. et Meleagri spicilegio penes me est, de subsidiis, quibus vtebatur Gebhardus, et ipsa editione pauca addere licebit: quae quidem num in omnibus partibus, an in textus tantum verbis cum priore conspiret, nescio. Illa igitur edit. constat tribus partibus, quarum singulae peculiarem habent titulum, forsan librarii tantummodo consilio. Prima cum longiore inscriptione continet textum poetarum, cum *indice Horatii Tuscanellae*, qui quidem in praemissa praefatione operam suam atque indicis vtilitatem amplissimis verbis celebrat, parum tamen erudite confecit eum. Altera pars eodem anno 1621 edita, exhibet *Liuineii* notas, ab Andrea Schotto transmissas. Tertia quidem (Hanou. 1618.) in fronte promittit *Gebhardi* animaduerss. in *Catullum*, Tibullum, Propertium cum Iani Meleagri in C. Val. Catullum spicilegio; sed in *Catullum* nullas reliquit Gebhardus obss. E contrario in praefatione collectioni praefixa, (nam notis suis in Tibullum epistolam ad Gruterum, iis autem in Propertium epist. ad Remum, vtramque Heidelbergae 1600 scriptam, praemisit,) ipse fatetur, Meleagrum, ne Albium et Aurelium nouis togis curiosius intectos Catullus dispretus ac nudus

anteambulo inuidiose respiceret; precibus Gebhardi notum, spicilegium e Gruteri libro ad msstos codd. comparato concinnatum donasse Catullo. Ipse Gebhard sex *Tibulli* et duo *Propertii* codd. Palatinos contendit; praeter ea a Grutero accepit collationem cod. Commeliani et lectiones duorum codd. Palatin. Scaligerianae editioni adscriptas; se vero in eadem praefatione confitetur, ea, quae ante sesquiannum infelici auspicio amisisset, in altera eaque noua hac edit. ad manus et nouam incudem reuocasse, multaque, quae peccasset, melioribus subsidiisvsum, correxisse.

Ad pag. 218. *lin.* 6.

Catulli opp. in *Mich. Maittaire* corpore poetarum latin. Londin. 1713. vol. I. pag. 342. — Minor *Maitt.* edit. trium poetar. Lond. 1715. 12. (v. Introd. I. pag. 323.) et ibid. 1776. 12. — *Döring* ad a. 1738 refert: *Cat. opp.* ex castigatt. obseruationibusque Graeuii, Vossii et Vulpii emendat. s. a et l. 12. acc. *Peruigilium Veneris* ex castigatt. et obss. Sanadoni emendatum.

Ad pag. 218. *lin.* 18.

Cat. Tib. Prop. Londini typis Brindley. 1749. form. min. et (cura Harwood.) ibid. 1774. 12. (*Bruggem.* View etc. p. 476.)

Catulli,

Catulli, Tibulli, Propertii Opera. Parmae ap. Bondon. 1794. mai. fol. Splendidiſſima editio: Contextus Tib. recuſus eſt ex edit. II. Heynii; et Propertius ex edit. Burmann. Santen. Catulli autem carmina editor anonymus ipſe recenſuit, vſus tribus codd. romanis, tum duobus aliis, quos Ant. Angelius, qui ſaec. XVI. vixit, poſſederat, item lectionibus cod. Guarnerieri; praeterea habuit duas vett. editiones cum lectionibus atque emendatt. virorum doctorum, atque duas principes edd. ſine loco, quarum priorem excuſam putat Venet. 1472. et alteram Parmae 1473.

Ad pag. 219. *lin.* 2 *et* 3.

Alia exemplaria Voſſianae edit. a. 1691. in fronte gerere notam vrbis *Vltraiecti;* alia vrbis *Lugduni Bat.* iam in Introd. I. pag. 325. obſeruaui. add. *Clement* l. m. p. 46, ſq. qui varia narrat de illis editt. At cl. *Seybold* in progr. pag. 2. habuit tantum notitiam exemplaris cum nota vrbis *Vltraiecti.*

Ad pag. 219. *lin.* 13.

In primis confer de illo *Santen.* ſpecimine eruditum cenſorem, haud raro ſecus ſentientem, et ſana editori dantem praecepta, in Annal. litterar. Helmſtadt. m. Maio. 1789. pag. 448 ſqq. — De ed. *Eglini,* (qui prae-

ter rem *Cirin* tribuit Catullo,) v. *Clement.* l. c. pag. 465 ſq.

Ad pag. 219. *lin. penult.*

Epithalamium etc. ſiue *carmen* argonauticum Pelei et Thetidis nuptias cantans, cum praef. *Iac. Baryni.* Lipſ 1493. 4. v. *Panzer* I. pag. 480 inprimis de hac et ſequenti ed. Lipſ. cl. *Seybold* in: Magazin für öffentl. Schulen etc. tom. II. part. I. (Bremae 1791. 8.) pag. 177 ſqq. qui exemplar ſuum cum ed. Döring. contulit, variasque illius lectiones complures excerptas dedit. — *Catulli* carmen Pelei et Thetidis nuptias complectens. ſ. l. et a. (Lipſiae ap. Thanner, litteris gothicis. 4. ſaeculo ſiue XV. exeunte, ſiue XVI. ineunte,) edit. M. *Chriſtoph. Suchtenio*, Gedanen. Textus ex antiqua editione Veneta 1475. eſſe videtur. — Duplex enim in antiquioribus et recentioribus edd. circumfertur huius carminis inſcriptio. Antiquior, at a plerisque iam diu fere repudiata, eſt, *Argonautica*, ab exordio carminis haud dubie efficta: altera, eaque vulgo nunc recepta, *Epithalamium Pelei et Thetidos.* v. Döring, V. Cl. not. ad hoc carm. pag. 251 — 258. vbi non ſolum de argumento, ſenſuque carminis et fontibus, e quibus hauſerit doctus poeta, ſed etiam de interpretibus verſionibusque illius diligenter diſſeritur.

Ad

Ad pag. 220. lin. 9.

Basis ed. Doering. erat textus Scaligero-Vossianus, sed ita, vt V. D. vtramque recensionem, praecipue Vossianam saepe desereret, et correctiones Faerni, Victorii, Mureti, Statii aliorumque retineret aut reciperet confirmaretue. Longa doctaque prioris voluminis censura, quae multas praebet emendationes ideoque a futuro editore atque interprete carminum Catull. haud omnino praetermittenda est, exstat in Ien. A. L. Zeit. a. 1790. nr. 172. m. Iun. nr. 175. et 180. Neque vero cl. *Doeringio* satisfecit censor Ille enim in praef. ad *tomum Cat. carminum posteriorem*, (Lips. 1792. 8. cum indicibus,) modeste respondit, vereque et ex mea sententia „quod, aiebat, recte ab aequo iudice monetur et reprehenditur, id a quolibet, qui non sui amore obcaecatus est, grato animo agnoscitur, et tacite in vsum conuertitur; quod vero a censore superciliosso, nil nisi vitia rimante, ficta subinde crepante, et de iis, quae a sensu cuiuslibet pendent, magna cum fiducia pronunciante et praeter modum carpitur et sugillatur, id, cum nemo sine praeuaricationis suspicione in caussa sua iudex sedeat, rectius eorum, qui ipsi in his rebus vident, relinquitur arbitrio." — Idem V. D. in *Eclogis vett. poetarum*, cum adnotat. (Gothae 1793. 8.) dedit et exposuit carm. Catulli LXV. et LXVIII.

 Ali-

Aliquot *Catulli* carmina recepta ſunt in Encyclopaed. poetar. lat. part. VI. ſiue Auserleſene Stücke der Elegien-Dichter und Lyriker zum Gebrauch der Schulen, cum adnotatt. *C. G. Lenz.* Brunſuici 1794. 8. conf. Kil. nou. bibl. vniuerſal. vol. XXXIII. part. I. faſc. VI. pag. 388 ſqq. — *Koeleri* ed. Epithalamii prodiit Lemgou. 1788. 8. in parte I. illius collectionis.

Ad pag. 220. *§.* 4. *lin. vlt.*

Cl. *Degen* in: *Deutſche Anthologie der römiſchen Elegiker*, Norib. 1784. 8. aliquot carmina vertit, et de ſuo ipſius labore, ceterisque verſionibus Catullianorum german. iudicauit in Verſuch einer vollſtänd. Litteratur etc. tom. II. pag. 20 ſqq. quibus addes *Naſſeri*, Profeſſ. Kilonienſ. verſionem XII. carminum Catulli, XXX. odar. Horat. et Peruigilii Veneris, in eius *Lyriſchen Gedichten aus dem Lateiniſchen* etc. Kilon. 1795. 8. — De *italicis* verſſ. v. *Paitonum* in bibl. ſaepius mem. tom. I. p. 202. et add. Endecaſillabi di *C. Valerio Catullo*, Veron. con alcune altre Poeſie di lui e di altri Poeti latini nuovamente meſſi in volgare, col *teſto latino* in fronte ed al ſuo autore Catullo, dal traduttore dedicato. Maſſa 1791. 8. — De verſione Le Opere di *Cajo Val. Catullo* tradotte da Parmindo Ibichenſe, (h. e. *Franc. Maria Biacca,*) in Raccolta di tutti Poeti Latini,

tini, tom. XXI. Mediol. 1740. v. *Mazzuchelli* scritt. d' Italia, tom. II. part. II. pag. 1118. et Paiton. l. c. *Epithalam.* verss. ital. reddidit *Oct. Nerucci.* Sienae 1751. 8. item *Ios. Torelli.* Veronae 1781. mai. 8. — De *anglicis* quorumdam carminum versionibus v. *Brüggemann* View etc. pag. 476 sq. — De *Catullo* et versionibus *gallicis, de Marolles.* (in prosa 1653.) *de la Chapelle*, (qui plurima Catulli carmina, nullo ordine servato, gallice vertit et illustrauit aesthetice in: Amours de Catulle, Paris. 1680. 8. melius in: *Oeuvres du Sieur de la Chapelle*, tom. I. Paris. 1700. 8.) *le Gendre*, (qui vertit et explicuit Epithalamium, Lugduni 1701. 12.) et de Peruigilio Veneris copiose disserit *Goujet* in Biblioth. françoise. tom. V. ed. II. p. 26 sqq. Add. (*Pezay*) versionem prosaicam Catulli, Tibulli et Galli, (II. tom. Amstel. 1771. 8.) in tom. I. qui complectitur textum lat. cum versione et notis.

Ad pag. 220. *§.* 5. *init.*

Voc. *poeta*, add. *lectione et studio graecorum poetarum formatus.*

Ad pag. 221. *lin.* 17.

Adr. Baillet in Jugemens des Savans, tom. III. p. 182 sqq. et *Menagii* Anti-Baillet s. tom. VII. ed. in 4. p. 200. — Abb. *Clemens Sibiliati* de loco carm. LXIII. 124 sqq.

 et

et Vulpiana illius interpretatione, in: Saggi ſcientifici e letterarie dell' Accademia di Padova, tom. III. part. II. Patau. 1796. 4. — *Catullus* ſ. de ſtylo et ſapore Catulliano, diatr. auct. *C. Michaeler*. Aug. Vindel. 1776. 8. et in eius Collect. poet. elegiac. tom. II. Vindobonae 1784. 8. II. voll. — *Jortin* obſſ. crit. in Catullum, in eius opuſc. philolog. criticis et miſcellaneis, Lond. 1790. 8. vol. II. pag. 147 ſqq. Add. edit. *Bipont.* et *Döring* in notit. litt. edd.

Ad pag 223. *lin.* 1.

Bouhier diuidendum cenſebat in Nouvelles litteraires. Amſtel. tom. XI. part. II. art. 5. 1720. carmen in duo poematia, ratus priores 22. verſus elegantes et ſaeculo Auguſteo dignos eſſe; reliquos ſequioris latinitatis habere indicia. Atque ita edidit in priore ed. a. 1737. in altera a. 1738. plura addidit; in his plurimas *Menagii* obſſ. (ex Menagianis depromtas,) et latinas obſſ. Abb. *de Longuerue*. Plura dabit *Goujet* l. c. — In ed. Clerici primum eſt editum cum Pithoei et Lipſii notis, pag. 1—17. deinde e recenſione Scriueriana repetitum cum ipſius Scriverii, Weitzii ſelectis et Salmaſii omnibus animaduerſſ. pag. 18—42. Tum ſequuntur Riuini notae, pag. 43—166. — *Wernsdorf* cum Scriuerio et Bouhierio. l. c. pag. 452. *Annaeum Florum*, vel *Senecam* poetam,

tam, qui ſub Hadriano vixit, pro auctore Peruigilii habet, et vero cum Voſſio ac Salmaſio arbitratur, eumdem hunc Florum poetam et Florum hiſtoricum eſſe, eumque videri adoptione nomen geminum geſſiſſe, vt et *L. Annaeus Seneca* et *L. Annaeus Florus* diceretur pluraque de illo adnotauit. (*Flori eclogas* vel *excerpta trochaica* de qualitate vitae idem *Wernsdorf.* l. c. pag. 483. recudi fecit doctisque illuſtrauit animaduerſionibus.) Idem *Wernsdorf.* in tomo V. part. III. poet. lat. min. p. 1466 ſq. quod *Barth* nomen *Senecae* Peruigilio reperit praefixum, obſeruat, Grammaticos vel librarios recentiores Senecam aliquem, ſiue antiquum philoſophum, ſiue alium recentiorem, paſſim nominare, quem putent veteres poetas ſubinde correxiſſe, interpolaſſe, excerpſiſſe. Tum refert id, quod *Iſ. Voſſius* in obſſ. ad Catullum pag. 282. de eo Seneca memorat. Aliam de illo *Seneca* notitiam et narrationem v. paullo ad Tibullum ſect. 4. adlatam. — Liberius vertit *Bürgerus* carmen, et in tres odas ſeu partes diuiſit, atque inſcripſit *die Nachtfeier der Venus, nach dem Lateiniſchen*, poſuitque primo loco in ſuis carminibus theotiſcis, Gottingae 1778. emend. Gotting. 1789. conf. *Wernsdorf.* ad tom. III. poet. lat. min. pag. 540 ſqq. et *Degen* Verſuch etc. II. pag. 36.

Ad pag. 224. *sect.* 1. *lin.* 6. *post voc. pag.* 59.

In edit. III. Heyniana pag. LXXVI. in synopsi chronologica: et pag. LXV sqq. legitur vita Tibulli, a Vulpio conscripta cum notis Heynii.

Ad pag. 224. *sect.* 3.

Carmen primum libri quarti an Tibullum habeat parentem, inquirit et cum pluribus viris doctis dubitat Heyne. Quae vero huius libri quarti alia poematia ille abiudicat Tibullo, ea *Mund* in *Wielandi* deutschem Merkur. a. 1794. part. III. pag. 257 sqq. putauit et euincere studuit, iuueniles fuisse Tibulli primitias, atque metricae illorum versionis germanicae fecit periculum. — Stirpem ac propaginem edd. *Heyne* in prolegg. ad III. edit. diligenter indagauit, et familias scite curateque distinxit ac designauit. — De *Senecae* nomine, quod praefixum quoque fuisse Peruigilio Veneris supra retulimus, ibidem Wernsdorfii ac Vossii indicauimus opiniones. Eiusdem *Senecae* nomen in cod. Tibulli Dresdensi saec. XV. exarato, versibus quibusdam interpolatis, cum hac nota *Seneca suppleuit sic,* fuisse adpictum, animaduertit cl. *Heyne* in prolegg. pag XXI. ed. secundae, aut pag. XXVIII. ed. tertiae, et fassus est, quis ille Seneca fuerit, nondum sibi liquido constare: fuisse tamen aliquem vete-

rum

rum interpolatorem ex illo saeculo hoc nomine, collegit ex Vossii obseruatione ad Catull. pag. 284. Is enim librum mstum viderat Aeneidos, in quo *Seneca* priorum quatuor versuum, qui Aeneidi praemitti solent, auctor edebatur. Forsan tamen certiora, saltem probabiliora de eo dicere licet, vt iam monui in Introd. I. pag. 346. Medio enim saeculo XV. floruit quidam *Thomas Seneca Camers*, non latinis modo, sed etiam etruscis litteris commendatus et poeta; cuius latina habentur inter carmina illustrium poetarum Ital. Florent. 1721. tom. IX. pag. 39. Is, qui Aesii, Arimini, Bononiae et Florentiae docebat, vna cum *Porcello*, seu *Porcellio*, (de quo multus est *Zenus* in Dissertazioni Vossiane, tom. I. pag. 15—21.) studium litterarum graecarum, quas ignorabat, stulte spreuit. Quod igitur vterque homini latino graecis non opus esse litteris temere praedicabat, imo potius odio iraque in *Bassinium* Parmensem, graecarum litter. amantissimum inflammatus, hunc omne tempus, in litteris graecis consumtum, omnino perdidisse, clamitabat: *Bassinium* grauem nactus est aduersarium, qui quidem in binis epistolis, altera prosa oratione exarata, altera poetica, in qua ostendit, *poetas latinos sine litteris graecis nihil posse*, contra vtrumque stilum acuit, in vtraque autem epistola

ſtola *) *Thomam Senecam Camertem*, nomine tantum *Senecae* adpellauit. Hic igitur Seneca forſan fuit, qui interpolaret Tibullum, Virgilium aliosque poetas, et cuius nomen adpingeretur verſibus interpolatis.

Ad pag. 226. *lin.* 3.

Cel. *Heyne* in prolegg. ad tertiam edit. pag. XVI. edd. progeniem hanc eſſe iudicat; ex ed. principe, a. 1472. nondum ſatis accurate excuſſa, probabiliter expreſſam eſſe Venetam 1475. ex hac autem ductas eſſe Regienſem 1481. Vicentinam 1482. Lipſienſem ſ. a ſed, aliam aliter, in nonnullis locis correctas; e contrario *Romanam*, ſubiectis Cyllenii commentariis, a. 1475. ex cod. minus emendato ductam, pro altera quaſi principe habendam, et matrem fuiſſe Brixienſis a. 1486. Venetarum 1487. 1491. 1493. 1500 et 1520. et Aldinae primae, 1502. **) ſed paſſim et varie ex Cyllenii commentariis

*) Vtramque epiſtolam ex cod. ſaec. XVI. primus in lucem edidit *Hieron. Ferrius Longianenſis*, Prof. in academia Ferrarienſi in *Amadutii* anecdot. litter. vol. II. pag. 300 ſqq. et pag. 401 ſqq. vbi pag. 407. in not. *a* de *Seneca* illo quaedam traduntur.

**) De hac edit. memor. v. *Heyne* prolegg. pag. LII. neque in meo exemplo exſtant, quae Manut. in praefatione promiſerat, ſe, quae aſteriſco notaſſet loca, ea *in fine operis aliter atque aliter legi excudenda curaſſe.*

riis forte et aliis edd. interpolatarum: his successisse Aldinam secundam a. 1515 a doctissimo viro curatam et magno eruditionis adparatu correctam: alterutram vero ex Aldinis sequutas esse varia fortuna et ratione sequentes omnes edd. vsque ad Muretum, cui Tibullus non parum debeat. Aeque subtiliter curateque historiam reliquarum editionum et recensionum, ex quibus aliae manassent, criticam contexuit cel. Heyne, et ea, quae Scaliger, Achilles Statius, Ianus Dousa pater, Brouckhus. aliique bene maleue praestiterint, copiose explicuit: in primis de audacioribus *Scaligeri* et *Henley* transpositionibus iudicauit, acuteque pag. XX. docuit, ex eo, quod nos in multis poetae partibus tantum lacinias et fragmenta habeamus, exemplo illo, vnde codd. nostri ducti essent, lacero et mutilo, aut excerpta tantum ex pleniore codice a viro quodam facta continente, ortas esse illas lacunas, illas hiantes sententias, distichis comprehensas. Sed totus ille locus, subtiliter ingenioseque formam hodiernam fataque contextus Tibulliani et venustatem artemque elegiarum poetae nostri explicans, dignus est omnino, qui legatur. — De editionis Venetae 1475 exemplo meo *), cuius

*) In primo folio hanc *Cortius* scripsit adnotationem. „Primae etiam signaturae, vt vocant, in his libris visuntur, extremis paginarum

cuius margini Cortius lectiones cod. Guelferb. adscripserat, v. quae scripsi in Notitia etc. pag. 36. — Mox, de *Andrea de Palthscichis* v. ad Catullum notata, et *Heyne* in prolegg. pag. XLIX. ed. tertiae.

Ad pag. 225. *lin.* 20.

Cl. *Panzer* in vol. I. A. T. pag. 499. citat ed. Lipsiens. sine a. nota: deest tamen exemplo, quod in manibus habuit, folium primum, sed censor in ephemer. litter. Gothanis a. 1793. nr. 52. pag. 462. deprehendit, id nullum alium esse exemplar, ac id, quod *Iac. Thanner* 1500. 4. prelo exire iusserat. — De edit. cura Conr. Celtis vide *Schnizer* de bibl. Neostad. ad Aissum, part. II. pag. 23 sq.

Ad pag. 225. *lin.* 24.

Brouckh. edit. a. 1727 neque ab Heynio, neque in aliis, quos consului, libris memoratam reperi. Edit. autem a. 1708. exemplar cum notis P. Burmanni msst. exstabat in bibl. Burm. II. v. cat. pag. 31. inter auctores vett. collatos, et ibid. plura Catulli exempla cum notis msstis: nr. autem

2727.

narum oris adpictae: e. g. in Catullo *a. b.* minori forma. v. in Catullo statim pag. 5. in reliquis *A. B.* maiusculae, quae tamen non ita in Tibullo, vt in Propertio et Statio agnoscuntur."

2727. notatur, edit. L. B. 1691. insertas esse ex *N. Heinsii* autographo ad Catullum, Tibullum et Propertium emendatt. ex variis vett. codd. msst. item excerpta ex Mureto ad Catullum et Tibullum edit. apud Aldum 1558, ad calcem libri huius inueniri specimen nouae editionis Verburgianae.

Ad pag. 226. *lin.* 8.

Tertia editio *Heyniana* multo emendatior et auctior prodiit, inscripta: *Albi Tibulli* carmina libri tres cum libro quarto *Sulpiciae et aliorum*: nouis curis castigauit *Chr. G. Heyne*. Lipsiae 1798. mai. 8. Adhibuit plura subsidia, in his quatuor codd. msst. Guelferb.

Ad pag. 227. *lin.* 12.

De versionibus *germanicis* v. *Degen* (II. pag. 495 sqq.) de *anglicis* v. *Brüggemann* l. c. pag. 575 sqq. de *italicis*, *Paiton*. (IV. pag. 120 sq.) de *franco-gallicis*, *Goujet*, (tom. VI. pag. 104 sqq. vbi quoque de Tibulli ingenio et poesi iudicatur,) et *Heyne* fin. prolegomenor. ac supra ad Catullum. Add. Elégies de *Tibulle*, traduction nouvelle. à Paris, de l'imprimerie de Pierres. 1784. (per *Pastoret*.) In Journal Encyclopédique, à Bouillon a. 1784. tom. II. part. III. laudatur versio illa et comparatur cum versionibus, quas *de Pezac* et de *Longchamps* fecerunt. — Elégies de *Tibulle*, enrichies

de

de Notes et Recherches de Mythologie, d' Histoire et de Philosophie; suivies des baisers de *Jean Second* — Contes et Nouvelles Ouvrages posthumes de *Mirabeau* etc. Tours, III. voll. 1796. 12. cum XIV. figg. et II. voll. cum XV. figg. Tibulli quidem versio primum parentem habuisse dicitur *la Chabaussiere*, Mirabauii amicum; sed postea reuisa a Mirab. qui, suo ingenio duce liberaliorem et Tibulli et Secundi fecisset versionem, e carcere amasiae suae Ruffey dedicatam. Nec tamen integra dedicatio ab ipso profecta esse perhibetur, notae tamen ab eo sunt conscriptae. — *Tibulli* eleg. 13. libr. I. versio germanica, versibus hexametris, in opere menstruo: *Horen*, part. V. a. 1796. pag. 87 sq. — De audacioribus *Samuelis Henley*, verbi diuini praeconis Rendlesham prope Ipswich, translationibus iam paucula notauimus. Is vero edidit: An Essay towards a new Edition of the Elegies of Tibullus: with a Translation and Notes. London apud Io. Johnson. 1792. mai. 8. atque elegias libri primi aliter ordinandas esse censuit et vero tentauit. In illo enim futurae editionis specimine dedit elegiae primae libri primi et I. 7. vers. 29 sqq. textum latinum cum versione anglica notisque, in quibus varias lectiones, a Brouckhusio Heynioque repudiatas, recepit ac defendit: exemplo autem Scaligeri versus transposuit. Laudatur qui-

quidem Henley in Critical Review et Monthly Review etc. teſte Brüggemanno p. 576. ſed vide doctam cenſuram in ephemeridibus litterar. Gotting. a. 1792. plag. 163. Ab eodem *Brüggem.* memorantur poetica verſio Tibulli et carm. Sulpiciae *anglica*, auctore *Iac. Grainger*, cum huius notis criticis atque exegeticis, et cum textu latino, Londini 1759. 12. nec non: A Letter to *Tobias Smollet*, M. D. occaſioned by his criticiſm on a late translation of Tibullus, by Dr. *Grainger*. Lond. 1759. 8. — tum *Thomas Harmar*. obſſ. in Tibullum, aliosque in eius Obſſ. on divers paſſages of Scripture etc. Lond. 1787. 8. vol. III. et IV. — denique *I. Iortin* critic. animaduerſſ. in Tibullum, in eius Tracts philological, critical and miſcellaneous. Lond. 1790. 8. vol. II. pag. 448 — 457. — *Imm. Gottlieb Huſchke* comment. *Tibulli* et *Propertii* quaedam loca e graecis fontibus deriuata. Ienae 1783.

Ad pag. 228. *nr.* 4.

De editt. in quibus *Propertius* vna cum Catullo et Tibullo comparet, v. ad Catullum, item *Heynium* in prolegg. ad Tibullum, edit. III. in primis quae ib. pag. XLIX, et a me ſupra ad Catullum et Tibullum de ed. Propertii, cum anni nota 1487. cum duobus poetis amator. per Mag. Andr. de Paltaſchichis, disputata ſunt.

Ad pag. 228. *sect.* 4. *lin.* 5.

Monobiblos Propertii Aurelii. Brixiae. s. a. nota, char. Thomae Ferrandi. 4. (*Panzer* A. T. IV. pag. 263. ex *Boni* lettere II. p. LXXVIII. sq. — Quod Propertius cum comment. *Beroaldi* ante ann. 1487. (de qua edit. vid. *Panzer* I. pag. 218. nr. 105.) non prodiit, ed. a. 1483. sine loci indicio, fol. cum *Ber.* comm. (quam *Maittaire* pag. 778. ex bibl. Bigot. adfert,) suspecta est *Panzero* IV. pag. 31 n. 233. — Eidem, tom. I. pag. 223 n. 136. valde dubia est edit. cum *Beroaldi* comm. Bonon. 1490. a Denisio pag. 295. ex bibl. Gottw. excitata. — Editio *Lipsiensis* a. 1495. a Denisio et Zeunio memorata, prodiit ex offic. Mart. Lantzpergensis, Herbipol. 4. cui addenda est edit. *Propertii* Lips. per Wolfg. Landsperg. Monac. 1497. 4. v. *Panzer* I. pag. 484 et 488.

Ad pag. 229. *lin.* 15.

Ex *Propertio* I. 17. II. 10. III. 1. 7. IV. 1. 11. cum *Lenzii* notis in Encyclopaedia lat. poetar. ad Catullum supra citata. — Ibid. iam laudaui *Mitscherlichii* lectt. in Catullum et Propertium. — In bibl. Burmanni II. teste catal. pag. 30. fuerunt edit. *Propert.* c. not. Broukhus. 1702. cum notis msst. *H. Relandi*, et edd. Siluii in vsum Delphini, Paris. 1685. 4. cum msst. adnotatt.

Ad pag. 229. sect. 5.

Quem sensum amoris erga sexum sequiorem vel veri et nobilioris, vel falsi et abiecti Tibullus, Propertius, Ouidius, Horatius et Virgilius ac Seneca habuerint verbisque expresserint, et quomodo singuli in illo declarando inter se differant, ostendit *von Ramdohr* in parte III. operis, inscripti: *Venus Vrania*, Lipsiae 1798. m. 8. libr. XVII. *Denkungsart der Römer über Geschlechts-Verbindung und Liebe bis auf die Zeiten des Septimius Seuerus.* — De ingenio arteque poetica *Propertii*, *Tibulli*, et *Ouidii Manso* subtiliter intelligenterque iudicat, Propertium Tibullumque sobrie acuteque comparat, et nonnullas elegias, praecipue Propertianas versibus germ. reddidit, in: *Charaktere der vornehmsten Dichter aller Nationen* etc. s. *Nachträge zu Sulzers allgem. Theorie* etc. vol. II. part. I. pag. 190 sqq. et in specie de Propertio, vbi quoque de eius aetate agit, vol. III. part. I. pag. 6 sqq. de *Ouidio* autem vol. III. part. II. p. 325 sqq. — add. *C.* comment. de poëtis elegiacis rom. vbi etiam Tibullus, Propertius atque Ouidius comparantur, et Tibullo primae tribuuntur partes, in *Schirachi* Magazin der deutschen Critik. tom. II. part. I. p. 12 sqq. Halae Sax. 1773. mai. 8.

Ad pag. 230. *lin. vlt.*

De verſionibus *germanicis*, *italicis*, *gallofrancicis* et *anglicis* v. Degen, Paiton, Goujet et Brüggemann ll. citt. — *Harmar* et *Iortin* ſcripſerunt obſſ. in Propertium, in libris ſupra ad Tibullum et a *Brüggem.* pag. 580. memoratis. — *Imm. Gottlieb Huſchke* epiſt. critica in Propertium. — acc. nonnulla in Catullum et Tibullum. Amſtelod. 1792. mai. 8. conf. Ien. Allg. Litt. Zeit. a. 1792. m. Dec. nr. 321. vbi multae adſperguntur coniecturae. — *Io. Ern. Chriſtiani Schmidt*, paedagogii collegae, progr. Obſeruata in Sexti Aur. Propertii quaedam loca. Gieſſae Haſſor. 1794. 4. Emendare et explicare ſtuduit libri IV. el. 11. ſed cenſor in ephem. litter. Erfurt. 1795. plag. 19. pag. 155 ſq. interdum declarauit diſſenſum. — *Io. Schraderus* in libro Emendationum, (Leovard. 1776. 4.) cap. V. — IX. incl. pag. 87 — 185. permulta tentat et docte illuſtrat Propertii loca ſecundum ordinem IV. librorum, inſuper Hemſterhuſii aliorumque criticorum opiniones modo laudat probatque, modo vituperat et reiicit, imitationes aliorum comparat, nec pauca aliorum, praecipue poetarum latinorum loca face illuſtrat critica. (Excerpta plura dedit cenſor in: Neue philolog. Biblioth. vol. IV. pag. 27 ſqq. Lipſiae 1778. 8.) Non deprimit quidem laudem meritaque Broekhuſiii; at culpat tamen

pro-

probatque exemplis eius negligentiam in variis editorum et ſcriptorum librorum lectionibus coniecturisque et correctionibus criticorum atque interpretum notandis: tum quod aliorum ſibi tribuit inuenta, et incertas falſasue multorum coniecturas in textum carminum Propertii recepit, et prauas verſuum traiectiones, a Scaligero factas, admiſit. Idem laudat *Tib. Hemſterhuſ.* qui et in Obſeruatt. I. 3. plura ſanauit et in Obſeruatis, miſſis ad Vlamingium, quum hic Broekhuſianam editionem repetere pararet, antiquas lectiones a Broekhuſio ſine iuſta cauſſa reiectas defendit, magnamque illarum lectionum cateruam producit, ſuo interpoſito iudicio. — Idem *Schrader* in libro Obſeruatt. Franeck. 1761. 4. pag. 28. et 79 ſq. duobus Propertii locis medelam adfert criticam. — In biblioth. philolog. germanice ſcripta, vol. III. part. I. a. 1775. 8. p. 364 ſq. de Barthianis recitationibus. (Vorleſungen über einige Elegien des Properz etc. Dresdae 1775. 8.) et in eadem noua bibl. philolog. III. vol. (Lipſiae 1778.) p. 243 ſqq. de ed. Barthiana Propertii iudicatur.

Ad pag. 231. *lin. vlt.*

Illa elegia cum tribus epigrammatibus et reliquis ſex elegiis addita eſt Catullo, Tib. et Propertio. Hanou. typis Wechel. 1608. 8. vbi pag. 336. haec notata leguntur. „Librum

brum ego ſcriptum habeo, in quo *Galli Maximiani* nomine ea leguntur.“

Ad pag. 232. *ſect.* 6.

A *Brüggemanno* View etc. pag. 575. citatur: The impotent Lover, accurately deſcribed in ſix Elegies upon old age; with the old doting Letchers Reſentiments on the paſt Pleaſures and vigorous performances of Youth. Made English from the Latin of *Cn. Cornelius Gallus*, by *Hovenden Walker*. Gent. Lond. 1689. 8. et 1693. 8.

Ad pag. 233. *lin.* 7.

Add. *Ramdohr,* ſupra ad pag. 229. ſect. 5. de Propertio laudatum.

Ad pag. 212. *lin. vlt.*

Fauſtinus Areuallus in ed. ſua *Coelii Sedulii*, (Romae 1794. mai. 4.) inſeruit prolegg. pag. 71. disput. de *Aſterio*, i. e. Turcio Rufio Aproniano, coſ. a. 449. In adp. leguntur *Turcii Rufii Aſterii* epigr. et Beliſarii ac Liberii acroſticha, nec non agitur de controuerſia, num *Aſterius* fuerit Apronianus. conf. ephemer. litter. Gotting. 1795. m. Mart. nr. 51. add. cel. *Heyne* prolegg. ad Virg. ed. II. pag. XLI. ſqq. de codice Mediceo. et de cod. illo *Bandin.* praef. ad catal. codd. gr. Laurent. Medic. tom. I. pag. XVIII. — De *Pomponii Sabini*, ſ. *Pomponii Laeti*

Laeti comm. v. *Heyne* l. c. pag. LXXXII. ſqq. qui illius opus in Virgilium, ſcribit, primum eſſe editum per Dan. Gaietanum. Cremonae 1486. fol. At enim ed. *Cremonenſ.* a. 1486. non exſtat, ex vrbe autem Cremona a. 1486. ſcripta eſt epiſtola Gaietani. — *Panzer* quidem in A. T. I. pag. 159. ex cat. Iſendoorn. ap. *Maittaire* pag. 479. citat *Iul. Pompon. Sabini* (*Laeti*) comment. in Virgilium. Baſileae 1486. ſed editio, caute ait, *ſi adeſt*, rariſſima: pag. autem 249. n. 46. ex Deniſii ſupplem. p. 243. *Iul. Pomp. Sab. commentum in Virgilium. Dan. Gaitanus dicat Petro Mannae* etc. *Brixiae* per Bonin. de Boninis de Raguſio. 1487. fol. Aliam tamen et, credo, veram illius editionis inſcriptionem refert *Audiffred.* in ſpecim. edd. italic. pag. 157. (et ex eo *Panzer* I. pag. 257. qui non exſtare, ait, ed. Cremonenſ. a. 1486. certo certius eſt:) *Pomponii doctiſſimi viri interpretatio in Aeneide Virgilii.* In calce: *Inpreſſum. Brixie per Boninus* (ſic) *de Bouinis* (ſic) *de Raguſia.* Anno X. M. CCCC. XLXXX. *) (ſic) *die V. menſ. Febr.* Acc. *Pomponii Grammatici eruditiſſimi in culicem commentarium. Quod ſequuntur*

*) Signa illa ſeu litteras rom. anni *Foſſ.* in catal. codd. impr. ſaec. XV. in bibl. Magliab. tom. III. p. 95 ſq. (vbi recenſet illam edit.) interpretatur, M. CCCC. LXXXX. h. e. 1490.

tur commentaria in alia eiusmodi Poematia, Virgilio tributa, cum comment. in opus Bucolicorum, ac poſtremo in opus Georgicorum; in calce: *Impreſſum Brixiae per Boninum de boninis de Raguſiae* (ſic.) M. CCCC. LXXX. VII. (1487.) fol. Hosce commentarios edidit *Dan. Gaitanus;* et in epiſtola praefixa (quae, vt ſupra monui, data eſt *ex vrbe Cremona, prid. Kal. Ian.* 1486.) ſub finem haec de Pomponio ſcribit: „ſed ad *Sabinum meum* redeo. Is eſt vnus, qui in praeclariſſima illa et feliciſſima beatiſſimi Pii Pontificis ſecundi academia optimas et ſcitu dignas literas in lucem coepit afferre, et mirifica illa veterum annalium apophthegmata miro ingenio dilatauit, *nec adhuc parcit* antiquorum Graecorum vti conſuetudine, etc.“ Add. Introd. II. pag. 295. — In bibl. acad. Erlang. ſunt duo codd. chartacei, quorum alter continet excerpta *Virgilii*, Ouidii, Terentii et Perſii, tum *Virg.* Bucolica atque Georgica et minora quaedam carmina, de vino et Venere etc. — alter comprehendit Aeneidos partem, Bucolica et Georgica.

Ad pag. 234. lin. antepen.

Quanta copia editt. ſaeculo XV. ab a. 1469. ex officinis typographicis, praecipue in Italia, prodierint, vel ex *Panzeri* A. T. cognoſcere licet. Vide indicia et nomina illarum in indice ſ. vol. V. p. 446—449.

Ad

Ad pag. 235. *lin.* 21.

P. Virgilii Maronis opera cum opuſculis et Priapeiis. 1472. fol. Mediolani, vulgo ab *Ant. Zarotto* confecta creditur: a *Lairio* tamen in Indice etc. I. pag. 291. (vbi curatius de illa agitur edit. et Debure deſcriptio emendatur.) adſeritur *Philippo Lauagnia.* conf. *Panzer* II. pag. 13. — Idem *Laire* ibid. pag. 292. ſe Florentiae vidiſſe, ſcribit, exemplar edit. eiusdem anni penitus ignotum in fol. in cuius fine quod legitur: *Sculpſerunt docti* — — *Iacobus exiſtens primus; Baptiſta ſacerdos Atque Alexander comites in amore benigni Qui* Fiuizani *viuunt ſuper oppida digni.* M. CCCC. LXXII. opinabatur, excuſam eſſe edit. *Venetiis a Iacobo de Fivizano,* qui Venetiis Iuuenalis ſatyras circa an. 1472. formulis deſcripſit typographicis: eumque ſequutus *Panzer* in A. T. III. pag. 94. illam edit. inter libros Venetiis excuſos receperat, admonitione tamen caute addita: *prelum fortaſſe etiam in patria habuit?* Atque id verum eſſe, docuit *Foſſius* V. C. in catal. laud. II. pag. 797 ſqq. qui et curatiorem dedit illius edit. notitiam, et oſtendit ex verſibus mem. intelligendum eſſe *Fiuizanum* oppidum Etruriae, in Lunenſi prouincia ſitum, et Iacobum, Baptiſtam atque Alexandrum ibi artem exercuiſſe typographicam, ipſamque Iuuenalis editionem, ad quam Laire prouocauit, adſerendam eſſe

illi oppido, non, Venetiis. His rationibus motus cl. *Panzer* IIII. pag. 296 ſq. de Virgilii aeque ac Iuuenalis edd. mutauit ſententiam, et Fiuizano oppido reddidit honorem. — Eodem anno 1472. *Virgilii* Opp. Venetiis per Leonard. Achatem, fol. (*Panzer* III. pag. 91.)

Ad pag. 236. *lin.* 10.

Virg. Opp. cum ſpuriis et incertis. Mutinae per Mag. Ioan. Vurſter de campidona. 1475. 4. de qua edit. copioſe diligenterque diſſerit *Foſſius* l. c. II. pag. 800—803. — vbi ed. Operum genuinorum ſpuriorumque ac dubiorum, cum Seruii commentariis, Venetiis ſ. a. fol, — tum *Veneta*, cum iisdem commentariis, per Antonium Bartholomaei, 1486. fol. aliaeque fuſius recenſetur *). — De edit. *Virgilii* Opp. cum min. poematibus, *Copa* etc. per Andream Portilia. Parmae 1479. fol. v. *Affò* Saggio di Memorie ſu la Tipogr. Parmenſe, de ſecolo XV. pag. XXIII. inprimis pag. LXVII. ſq.

Ad pag. 236. *lin. antepen.*

Loco 1481. legendum eſt 1491. Delenda igitur ſunt verba vltimae lineae: *in hac*

*) *Venetam* ed. a. 1486. curatius et multo copioſius deſcribit *Io. Fr. Eckhard* in Nachrichten von einigen ſeltenen Büchern der Bibl. zu Eiſenach aus dem XV. Jahrhundert. Iſenaci 1775. 8. pag. 144 ſqq.

hac etc. vsque ad verba, *rec.* 1491. *fol.* in lin. 3. seq. paginae. Contra in prima huius paginae linea est sic corrigendum: Iudice cl. *Heynio* pag. LXXXI. sq. in ed. *Virgil.* cum comm. Seruii, et eiusdem Opusc. cum enarrationibus *Domitii Calderini; Virg.* ad Priapum et Priapeia cum aliis, Venet. per Baptistam de Tortis, 1483. fol. (aut in *Matthaei* indice edd. quas ille consuluit carminis caussa *de Aetna*, 1484.) *). Domitii enarratio primo occurrit, in opusc. min. scil. ad *Culicem*, *Cirin* et alia. — In eodem *Matthaei* indice, (de quo paullo post sermo erit,) aliae praeterea nominantur editiones.

Virgilii opp. cum quinque commentariis, scil. Seruii, Donati, Landini, Calderini et Mancinelli Venetiis ab a. 1491 — 1500. decies exierunt prelo, indice *Panzero.* In his est edit. a. 1493. quam *Fossius* l. c. vberius describit. — Edit. valde raram et antea incognitam, *Virg. Buc.*, *Georg.* et *Aen.* Heidelbergae per Henr. Knoblotzer. 1495. 4. primus reperit *Strauss* in bibl. Rebdorf. v. Opera rariora, quae latitant in bibl. canon. reg.

*) Editioni *Venetae*, per Thomam de Alexandria 1484. fol. (quae seruatur in bibl. acad. Erlang.) subiecta sunt carmina minora; destituta vero commentariis. — In eadem bibl. est quoque exempl. ed. *Venet.* 1487. fol. per Bapt. de Tortis.

reg. — Rebdorf. etc. Eichſtadii 1790. 4. pag. 276.

In Introduct. II. pag. 299. ſcripſeram, exemplum edit. Venetae 1492. exſtare in bibl. Erlang. Cel. vero *Panzer*. in A. T. III. pag. 307. nr. 1425. dubitare de illa videtur. Nam poſt plenam edit. Venetae, *Virgil*. cum quinque commentariis, per Phil. Pintium 1491. fol. commemorationem, *eſt*, ait, *ſine dubio editio illa*, *quae extat in bibl. Erlangenſi academ*. ideoque ad a. 1492 noſtrae editionis mentionem omiſit. Verum quidem eſt, in noſtro exemplo, fol. 121. b. eamdem eſſe ſubſcriptionem, quam *Panz*. ex ed. 1491. enotavit, *P. Vergel. Mar. Bucol. et Georg. libri* — — *Venetiis per Philippum Pintium impreſſi* anno — MCCCCXCI. *die* XXVIII. *Dec*. Sed id quoque certum eſt, ad calcem totius operis in edit. cuius exemplar habet noſtra acad. bibl. poſt regiſtrum chartarum diſerte ſcriptum eſſe: *Impreſſum Venetiis Anno domini* MCCCCXCII. *Die Decimo Octobr*. Atque hoc verius exaratum videtur, quia Bucolica et Georgica menſe *Decembri* 1491. iam prelo exiiſſe dicuntur. Eadem igitur editio eſſe poteſt, quamquam exemplaria in nota anni ad calcem operis differunt. In noſtro exemplo numerantur 371. folia. Cum noſtro exemplo conuenit id, quod *Seemiller* in bibl. Ingolſt. incunab. typogr. IV. p. 27. nr. 22. deſcripſit. Atque priorem

rem partem cum nota 1491 separatim fuisse editam patet ex exemplo apud Seemiller pag. 23. nr. 41.

Ad pag. 235. *not.* *.

Seorsum Bucolica, aut alia aliquoties hoc et sequenti saeculo prodiere. *Bucolica* igitur vel separatim vel cum Georgicis, et cum comment. et Aeneis praeter edd. a me tum in Notitia h. l. quam in Introduct. II. pag. 300 sq. memoratas, quoties Dauentriae, Lipsiae, Argentorati, Basileae, in primis Coloniae et alibi prelo exierint, curate indicarunt *Panzer* et *Maittaire* earumque commemoratio superuacanea esse videtur: de plurimis etiam iudicauit cel. *Heyne*. Qui quoque pag. XC. ex Amesio, Old English Printers, pag. 130 refert edit. *Bucolic.* s. a. per Rich. *Pynsonum*, qui intra a. 1493 et 1528 typographiam Londini exercuit. Forte eadem est editio, cuius pleniorem dat notitiam *Brüggemann* View etc. pag. 535. ex *Herberts* typogr. antiq. vol. I. pag. 288. *Virgiliana poesis, que latinitatis est* — *Virg. bucolicum decem eclogarum* etc. Lond. cum dedicatione Io. Ferrandi, charact. Rich. Pynsoni, s. a. 8. — *Bucolica Virgilii* cum commento (Herm. Torrentini.) Londini 1512. 1514. 1516. 1533. 4. vid. *Brüggem.* p. 536. et *Maittaire* A. T. V. part II. p. 330.

Pag. 238. *lin. pen.* leg. *Vindouaeus.*

Ad

Ad pag. 239. *lin.* 20.

Repetita ex superiore quadam esse videtur editio haud admodum frequens nec satis nota, cuius inscriptio haec est: *P. Virg. Mar.* — Opera omnia innumeris pene locis ad veterum Petri Bembi Cardinalis, et Andreae Naugerii exemplarium fidem, postrema hac editione castigata, cum XI. commentariis, Seruii praesertim ac Donati, ad suam integritatem restitutis, et aliis omnibus, quorum nomina versa pagina monstrantur *). Vita ipsi authoris a Donato perquam copiosissime descripta. Copiosissimusque index adiectus est. Denuo post omnes omniumque editiones perquam diligentissime castigata atque elaborata. *Venetiis* apud Hieron. Scotum. 1555. fol. Additum est *Maphaei* supple-

*) In pag. auersa primum ita scriptum est: „Interpretantur *Seruius* Bucolica, Georgica et Aeneida: *Donatus*, ad integritatem restitutus, Aeneida: *Probus* et *Mancinellus* Bucolica et Georgica: *Ascensius* Buc. et Georg. Aeneida et opuscula: *Augustinus Dathus* quaedam in Aeneide: *Iacob. Constantius Phanensis* quaedam in Georgicis: *Domitius Calderinus* Opuscula: cum adnotatt. *Phil. Beroaldi* et *Angeli Politiani.* His acc. *Io. Pierii Valeriani* castigatt. et varietates Virgilianae lectionis.“ Tum sequitur elenchus opusculorum (XXV.) quam maxima fieri potuit diligentia emendatorum. n. Culex, Dirae in Battarum etc. Vltimum est, in Priapum lusus.

ſupplementum. A quo autem curata ſit editio, quum nulla praefatio aut dedicatio, ſaltem meo exemplo, ſit praefixa, dicere nequeo. Contextus autem eſt in multas minores diſſectus partes, et ſingulis ſtatim adiectae ſunt interpretum adnotationes varii generis pretiique. Ex ea ducta eſſe videtur editio Veneta, variis acceſſionibus locupletata, cuius exemplar, praefationis etiam dote deſtitutum, quondam habui in manibus et, quod rarius occurrere mihi videbatur, ſequentem notaui inſcriptionem:

P. Virgilii Mar. — vniuerſum poema, cum abſoluta Seruii Honorati Mauri, Grammatici, et Badii Aſcenſii interpretatione: Probi et Io. Viuis in eclogas allegoriis, Iodocique eruditis ſuper Georgica commentariis. Quibus acceſſ. Ludouici Coelii Rhodogini, Io. Scoppae Parthenopaei, Iac. Conſtantii Fanenſis, Franciſci Campani Colenſis, Iac. Crucii Bononienſis, nec non alterius docti hominis lucubrationes et annotationes in loca difficiliora. Elegantiſſimae praeterea librorum omnium figurae, argumenta, lectionum denique varietates, quas et Io. Pierius et alii doctiſſimi viri hactenus obſeruarunt. Quae non, vt antea, plurimis foedata mendis, ſed acri ſtudio emendata, atque omni, quantum licuit, ex parte expolita emiſimus, quod alios libros cum noſtro conferentibus patebit. Venetiis ap. Io. Mariam Bonellum. MDLXII.

MDLXII. (1562.) fol. In calce adiecta sunt poemata minora, quae vulgo tribuuntur Virgilio, et alia, quorum vltimum est, diversorum veterum poetarum in Priapum lusus. Si laudi in titulo iactatae, at superioribus saeculis sollemni, fides est habenda nec ea ludit exspectationem, illa editio bonis et emendatis est adnumeranda.

Ad pag. 239. *lin.* 24.

Editt. Aldinae a. 1558 et 1560. (in quibus Manutius pleraque ex Seruio hausisse et alia haud magni momenti admiscuisse fertur,) ab *Heynio* memoratae, latuerunt auctorem libelli, Serie dell' Edizioni Aldine; sed reliquarum *Aldinarum* a. 1563. 1576. doctorum virorum notationibus illustratarum, opera et industria *Io. a Meyen Bergizonii Belgae;* — rec. 1580. et ed. a. 1585. 8. (expressarum ex editione a. 1558 aut 1560.) fit ibi mentio.

Ad pag. 239. *lin. vlt.*

Lamberti Hortensii enarrationes in sex priores libros Aeneidos Vergilianae. His accesserunt illustres annotatt. in sex eiusdem poetae posteriores libros, eodem *Lamb. Hortensio autore.* Item rerum et verborum — copiosus index. Basileae per Henricum Petrum et Io. Oporin. 1559. fol. Commentarii in sex priores libros sunt amplissimi, saepe eruditi, in quibus res, sententiae verbaque

que et vis vocabulorum tam grammatica quam poetica bene at more istius aeui iusto fusius explicantur: saepe tamen multa, quae ad poetam nihil faciunt, molesta obscuraque diligentia congeruntur et difficiliora vel praue vel plane non exponuntur. Eo breuiores et leuiores sunt adnotationes in sex reliquos libros a pag. 429 — 546. In fine ait typographus, propter nundinas imminentes non potuisse indicem copiosissimum absolui; promittit autem ad proximas nundinas alterum tomum, qui contineat et indicem, et *Iodoci Wilichii* in omnia Virgilii opp. omniumque, quotquot habere licuerit, recentiorum commentarios. Id num factum sit, et an illi sint additi edd. ab Heynio memoratis, Basileae 1577. (cui accessisse dicitur Nascimbaenii in priorem P. V. epopoeae partem explanatio etc.) et 1596 cum Nascimbaenii explanationibus in Aen. libros V. priores, equidem ignoro; ego enim edit. a. 1559. tantum possideo.

Ad pag. 240. *lin.* 14.

Editionis *Ald.* a. 1583. ab Heynio laudatae, nulla fit mentio in: Serie d' ed. Ald.

Virgilii opp. omnia, culex, dirae etc. Londin. 1570. 8. — *Virg. opp.* ibid. 1577. 8. et 1591. 4. *Brüggem.* View etc. pag. 536. ex Herberti et Amesf. antiqq. typogr. — *Virg.* opp. Coloniae 1582. 8. — *Nicoali Grimoaldi* — in P. V. Maronis IV. libros

 Geor-

Georgicorum in orat. ſoluta paraphraſis: Oxonii in aede Chriſti, anno ſereniſſ. regis Edouardi VI. ſecundo confecta, cum notis *W. Haydock.* Londini 1591. 8. v. *Brüggemann* pag. 536.

Ad pag. 241. *lin.* 6.

Virg. opera indubitata 1605. 8. cuius memoriam reperi in catal. quodam librorum venalium; ſed quae fides ſit interdum catalogis habenda, conſtat. — *Virg.* opp. cum notis *Paulli Manutii* et *G. Fabricii.* Lond. 1617. 8. — cum *Phil. Melanchthonis* et aliorum ſcholiis; figg. ligno inciſis etc. Wittebergae 1623. 8.

Ad pag. 241. *lin.* 20.

Ruaei ed. eſt Londini ſaepius recuſa: n. teſte *Brüggemanno,* 1686. 1687. 8. 1695. 4. — ſecundum ed. Amſtel. 1692. et Londini 1696. 1707. 1712. 1718. 1722. 1727. 1740. 1753. 1765. 1776. 1777. 1781. 1787. 8. — *Virg.* Opp. ex ed. Elzeuiriana: e rec. Nic. Heinſii. Londini 1695. — Edit. *Henr. Laughton* recuſa eſt Cantabrigiae 1707 et 1711. 8. — *Virg. Opp.* inter opera et fragmenta veterum poetar. latin. a *Mich. Maittaire* edit. Londin. 1713. fol. vol. I. pag. 359 ſqq.

Ad pag. 243. *lin.* 3.

Bucolica in ordinem prosaicum disposita, vna cum vocabulario explicatiuo etc. in vsum iuuentutis edidit *Io. Stirling.* Londini 1733. 8. — Item *Stirling* edidit opp. *Virgilii* in vsum iuuentutis. Lond. 1741. rec. 1771. 8.

Ad pag. 243. *lin.* 17.

De splendida illa ed. cum praef. *Bottarii* v. ephem. Lips. litter. a. 1743. nr. VII. vbi quoque memoratur liber: *Iconicae figurae, quae in vetustissimo cod. Virgiliano bibliothecae Vaticanae, anno supra millesimum scripto et depicto, visuntur Romae:* quae forsan est editio, cuius exemplum esse in bibl. Gottingensi, testatur Heyne in praef. ad Virgil. pag. XXXVI. vbi fuse ac diligenter agit de cod. et edit. rom. Idem ibid. tradit, se vidisse aliud exemplum a. 1725. aliud a. 1677. 4. in Goetzii Memor. bibl. Dresd. tom. II. n. 317. *Goetz* autem notat, non additum esse contextum, sed tantum comprehendere LV tabulas, ad priscam (vti in titulo, manu exarato, proditur,) imaginum, quae supersunt in codice Vaticano, (aut, vti manu adscriptum legitur, in duobus codd. Vatic.) formam incisas a Petro Sancte Bartoli in bibl. Camilli Maximi Cardinalis. 1677. 4. — Ipsam ed. cum Bottarii praef. *Goetz* ibid. pag. 262. paucis describit.

Virg. latin. cum gallica *Guyot des Fontaines* verſ. Pariſ. 1743. 8. IV. voll. — The works of *Virgil* in Latin and a proſe Translation with notes by Mr. *Davidſon*. Londini 1745. 1748. 1754. 1763. 1785. 1790. 8. II. voll.

Ad pag. 244. *lin.* 23.

De verſione et edit. *Martyni* a. 1741. conf. noua acta erud. a. 1741. nr. 4. pag. 145 ſqq. — Editionem tertiam prodiiſſe 1755. 8. narrat *Brüggemann* pag. 539. — *Duſchius* ita repetiit Martyni edit. vt textum latin. ab eo conſtitutum, et ex Heinſiana recenſione maxime ductum retineret, Martyni notas verteret germanice, et ſuam ipſius verſionem calci adiiceret teutonicam doctisque illuſtraret animaduerſionibus, et criticis et exegeticis, in quibus ſaepe disceſſit a lectione et interpretatione Martyni; nec longa doctaque praefatio eſt omittenda. Hamburgi et Lipſiae 1759. mai. 8.

Ad pag. 244. *lin. penult.*

Martyni ed. Bucol. *iterum* prodiit ibid. eodem anno 1749. in m. 8. cum tabulis, et *tertium* ib. 1750. mai. 8. Martyn quoque ſpem fecerat ed. Aeneidos; ſed illa fuiſſe videtur inanis. Ab eo tamen publicatae ſunt *Diſſertations and critical Remarks upon the Aeneid of Virg.* Lond. 1770. 8.

Ad

Ad pag. 245. *lin.* 5.

Post not. a. 1753. *adde* in 8. et conf. indicia Anglorum ap. *Brüggem.* p. 540 ſq.

Ad pag. 245. *lin.* 13.

De edit. *Philippi* Pariſ. 1745. 12. III. voll. cum XVII. figg. aeneis, ex ed. Heinſiana expreſſa, coll. lectionibus cod. Florent. et cum V. L. v. Lipſienſ. ephem. litterar. a. 1746. pag. 51.

Virg. Bucolicorum eclogae decem: cum accentibus et verſione anglica litterali etc. Londini 1763. 8. v. *Brüggem.* pag. 541 ſq.

— Bucolica, Georgica et Aeneis, ex ed. *P. Burmanni.* Glasguae. exc. Andr. Foulis. 1778. fol. II. voll. — 1784. 12. — Opera, (ex edit. Heinſii cum notis Ruaei,) Bernae 1782. 12. III. voll. — Kehl. 1784. 8. — *Virg.* X. eclogae. Aroſ. 1786. 8.

Ad pag. 247. *lin.* 10.

Brunck adhibuit cod. Medic. typis euulgatum et cod. ſeminarii epiſcopalis Argentor. Omnes vero lectiones, ab Heynio probatas, reſcripſit; in orthographia veterem reduxit ſcribendi rationem; item verſus ſpurios, aut valde ſuſpectos, nec in antiquiſſimis repertos codd. aut qui aperte ab hominibus imperitis conſarcinati in textum irrepſiſſent, deleuit et expunxit, et multa alia mutauit, de quibus in notis admonuit lectores. Conf.

Mainzer Anzeigen von gelehrten Sachen, plag. XXXV. a. 1786. — Brunckii recensio repetita est in splendida editione: *P. Virg. Mar.* Bucolica, Georgica et Aeneis. Argentorati typis Phil. Iac. Dannbach. 1789. mai. 4. — *Virg. Opera*, in tres tomos distributa, Holmiae. tom. I. 1789. — tom. II. 1790. — tom. III. 1791. 8.

— Georgicon liber primus et secundus. The first and second Georgic, attempted in blank Verse. Accedit Ode hebraea, cum versionibus metrica prosaicaque, (per *Capel Lofft.*) Londini 1784. 8.

Ad pag. 248. *lin.* 1.

De ed. *Georgicorum* Wakefieldiana vide Monthly Review etc. a *Brüggemann* cit. et Ien. A. L. Z. a. 1789. m. Oct. pag. 116 sq.

Ad pag. 248. *lin.* 9.

Pari modo *Eug. de Bulgaris* edidit *Virg.* Aeneidis libros XII. graeco carmine heroico redditos notisque perpetuis illustratos — qui typis nunc primum ad vsum Helleno-Rossicae iuuentutis Graec. in rossiaco imperio coloniarum educandae, sunt excusi iussu — Aekaterinae (Catharinae) II. tom. I. qui continet libros I — IV. Petroburgi 1791. fol. v. ephemer. litterar. Lips. a. 1792. scid. 38. pag. 102 sq. Num et quando reliqui libri et tomi lucem adspexerint, equidem ignoro.

Maior

Maior Heynii edit. in Anglia eſt recuſa, multisque nouis emendatt. et additamentis ac nonnullis virorum doctorum coniecturis, ab editore collectis, aucta atque inſcripta: *Virg. Opera,* varietate lectionis et perpetua adnotatione illuſtrata a *Chr. G. Heyne.* — acc. index vberrimus. Editio tertia auctior et emendatior. Londini, typis Richaby, impenſis T. Payne. 1793. 4. VIII. voll. cum figg. aen. — Eadem editio: IV. voll. 8. cum figg. aen. — Eadem editio, ſine figg. aen. IV. voll. 8. conf. ephem. litter. Gotting. a. 1794. nr. 47. pag. 46 ſq.

Virgil. in vſum ſcholarum ad Londinenſem Heynii edit. exactus: exciſis disquiſition. excurſibus et notarum iis, quae ad iuniorum commoditatem minus pertinere videbantur. Londini. Payne. 1793. 8.

Virg. opera, tom. I. et II. Parmae, in aedibus Palatinis, typis Bodonianis. 1793. imper. fol. curante *D'Azara.* Quae peculiaria habet ſplendida illa editio, ea adnotantur in ephem. litterar. Gotting. a. 1794. nr. 203. m. Dec.

Virg. Opera, locis parallelis ex antiquis ſcriptoribus et annotatt. delectu illuſtrata, in vſum iuuentutis. Acced. tabb. geographicae et index Maittairianus. Oxon. e typographeo Clarendoniano. 1795. II. voll. 8. Textus eſt is, quem conſtituit Heyne; ex cuius quoque ed. notae ſunt excerptae. Ipſe vero

Heyne V. C. nouam eamque ſplendido veſtitu ornatam parat editionem, quae Lipſiae iam ſub prelo ſudare dicitur.

Virgil. opera emendabat et not. illuſtrabat *Gilbertus Wakefield.* Londini 1796. 8. II. voll. Noua eſt quodammodo textus recognitio: quaedam ſunt ingenioſe et feliciter reſtituta emendataque; multa vero temere infeliciterque tentata. Quae propria viderentur huius editionis, ea fere omnia diligenter excerpta ſunt et comparata in Monthly Review, a. 1797. m. Mart. pag. 272 ſqq. et m. Maio pag. 48—51.

Encyclopaediae latinorum poetarum pars IV. continet: *Virgils Aeneis*, herausgegeben von *Georg Heinr. Noehden.* Brunsſwici 1795. 8. Et contextus et notarum fundus eſt ed. Heyniana.

P. Virg. Mar. opera. Locis parallelis illuſtrauit *I. Georg. Madlinger*, ciuis Alſatenſis. Berol. ſumt. Himburgi. 1798. mai. 8. Correcta eſt et venuſta editio; at loca parallela ſub textu tantum citantur; notae autem tam criticae quam exegeticae deſunt: neque tulit opera plauſum cenſoris in Ien. A. L. Z. a. 1798. nr. 323. m. Oct. col. 270 ſq.

P. Virg. Mar. Georgicon libri IV. *des P. Virgil. Maro Landbau, vier Geſänge.* Ueberſetzt und erklärt von *Io. Heinr. Voſs.* Eutin et Hamburg 1789. mai. 8. In textu latino

latino conſtituendo maxime ſequutus eſt rec. Heinſianam; haud pauca tamen mutauit, quinque codd. vſus. Verſio germanica verſibus hexam. celebratur: et animaduerſſ. germanice ſcriptae ſunt eruditae atque copioſae. Conf. Ien. A. L. Z. a. 1790, m. Oct. nr. 313. et *Degen* Verſuch etc. II. pag. 580 ſqq. — Idem Voſſ. pari ratione edidit et vertit Eclogas Virgilii. Hamburg. 1797. mai. 8.

P. Virg. Maro, (mai. fol. et venuſtiſſima editio,) imprimé au Louvre par P. Didot l'ainé, au nombre de 250 exemplaires ſeulement, (tous numerotés et ſignés,) ornées de XXIII. eſtampes d'après les deſſeins de Gerard et Girodet, peintres. Faſcic. I. continet Bucolica et Georgica, menſe Sept. 1797. — faſc. II. libros VI. priores Aeneidos, m. Dec. faſcic. autem III, libros VI. poſteriores Aen. poſt tres menſes in lucem eſſe prodituram, nuntiarunt ephem. litterar. Noriberg. a. 1797. nr. 77. — *Virg.* latin. cum noua verſione *gallica*, notisque et diſſert. praeliminari. Pariſ. (1797.) 12. III. voll. per *le Blond.* — *Blondii* Traduct. des Oeuvres de Virgile cum notis et diſſ. iam Paris lucem adſpexerat 1783. conf. Journal encyclopédique a. 1783. tom. III. part. III. pag. 460 ſqq.

Virgilii carmina et omnia et vero ſingula toties in varias linguas ſunt translata, vt omnium enumeratione fines, huic opus-

culo praefixos, longe transgrederer. Atque insignem earum nubem excitarunt editores *Bipontini* in notitia, in primis *de Blankenburg* in litterar. Zusätzen zu Sulzers Theorie etc. tom. I. pag. 10 — 20. voc. *Aeneis*, vbi praeterea permultas editt. Virgilii, addito interdum iudicio, refert, et eos indicat, qui vel simile Virgilianae Aeneidos argumentum vel historiam belli Troiani exposuerunt, vel Virgilium varia ratione sunt imitati, aut Virgilium illustrarunt. Pari modo versiones atque interpretationes *Eclogarum*, tom. II. pag. 97 sq. et *Georgicorum*, ibid. pag. 230 sq. enarrat. — Copiosius tamen recensuerunt versiones *germanicas* cl. *Degen* in Versuch einer vollst. Litteratur der deutschen Uebersetzungen der Römer, tom. II. pag. 545 — 634. — *italicas*, *Iust. Fontanini* in Eloquenza italiana, (Venet. 1737. 4.) p. 384 sq. *Quadrio* in Stor. e rag. d'ogni Poesia, vol. IV. Mil. 1749. 4. p. 694 sqq. cum primis *Paitoni* in Bibl. saepius citata, tom. IV. pag. 149 — 225. — *anglicas*, *Brüggemann* in View etc. pag. 544 — 561. — *hispanicas*, *Lud. Ios. Velazquez* in historia poeseos hispanicae, ex lingua hispanica in germanicam translata a *I. Andr. Dieze*. (Gotting. 1769. 8.) pag. 198 sq. et pag. 459 sqq. Atque de versionibus *Guzmani*, (*Georgic.* Salamant. 1586. 12.) et *Lopez* (opp. Virgil. Madrit 1641. 4.) v. Specimen biblioth. Hispano-Maian-

Maiansianae — ex museo *Dau. Clementis* pag. 133. 141. — *Ibid.* pag. 37. *Virg. opp. post omnes omnium editiones nunc demum reuisa et emaculatiora reddita*, cum *Ael. Anton. Nebrissensis* ecphrasibus apud inclytam Granatam, 1546. 4. et pag. 96. Bucolica, serio emendata, cum scholiis *Franc. Sanctii* Brocensis, Salmanticae 1591. 8. (repet. in *Sanctii* Opp. tom. II. p. 151.) paullo vberius indicantur. — De carminibus Virgilii et maioribus et minoribus, variorumque de minoribus poematibus iudiciis, de *gallicis* versionibus tam metricis, quam prosaicis, nec non iis, quae ludicra imitatione (*en vers burlesques*,) sunt expressae, denique de auctoribus *gallicis*, qui vel in genere de Virgilio vel de singulis eius carminibus aut locis versibusque in vtramque partem disputarunt, docte copioseque agit iudicatque *Goujet* in Bibliotheque françoise tom. V. capp. VI — X. pag. 47 — 296. et tom. VI. pag. 371 — 404. Quare quia ego quoque nonnullarum versionum et in Notitia hisque supplementis et in Introd. feci mentionem, in paucarum commemoratione acquiescam, et potius ab aliis omissas addam.

Virgils IV. Bücher von der Landwirthschaft, aus dem Lateinischen übersetzt und mit Anmerkungen begleitet von *Ioh. Heinr. Iacobi*, Regimentsquartiermeister etc. *Zweite verbesserte Auflage.* Berol. 1797. min. 8.

Prior

Prior edit. Halae. 1781. 8. non probabatur criticis.

Editionem rariſſimam: *P. Mar. Virg. liber Eneidos feliciter incipit:* in calce: — impreſſa ne la famoſa citade de *Vicentia* per Herm. Leuilapide, 1476. 4. ſ. *L'Eneida,* ridotta in proſa per *Atanagio* Greco, et tradotta anticamente in volgare. (v. Pinelli catal. IV. pag. 302. vbi plures, praecipue *Hann. Cari,* verſiones italicae ſignificantur,) copioſe deſcribit *Paitoni* l. c. pag. 158 ſqq. et *Atanagii*, (quem ſe neſcire fatetur *Maittaire* pag. 370. not. 3,) nomen fictum eſſe ſuſpicatur, corrigitque aliorum errores. Adde *Panzer* III. pag. 509. et *Paiton.* l. mem. pag. 162 et 163.

L' Eneida di Virgilio, volgare. Bologna 1491. 4. Hanc non eſſe verſionem Aeneidos, ſed carmen ignoti hominis, qui ab Aeneide Virgiliana tantum ſumſit argumentum, monuit *Morelli* ad catal. Pinell. tom. IV. pag. 284. adde *Panzer* I. pag. 223. — L'Eneide tradotta in verſi Italiani da *Clem. Bondi.* Parmae 1790.

P. Perrin verſio Aen. gallica cum textu *latino* et notis. Pariſ. 1658. 4. II. partt. — *Eclogae*, gallicis verſibus expreſſae. Pariſ. 1793. 8. Parum laudatur verſio in: Neue Bibl. der ſchön. Wiſſenſch. vol. LII. tom. II. pag. 365 ſqq.

Abb.

Abb. *Delille* verſio metrica *Virgil. Georgicorum gallica*, quae mire placuiſſe dicitur *) Voltario et Friderico II. regi Boruſſorum, et ſaepiſſime typis renouata, in omnibus formis (duodecies in 18.) cum prolegomenis et copioſis adnotatt. ex prima editione in 8. recuſa fertur in 4. litteris Didoti. Huic ſplendidae editioni additur tamquam adpendix et pars ſecunda moralis Virgilii Georgicorum, L'Homme des Champs, ou les Georgiques Françaiſes, poëme en IV. chants par M. *Jacq. Delille*, quod opus ſub prelo ſudabat, (et forſan reliquit prelum,) Argentorati. Illius autem notitiam debeo cl. Boetticherò, qui ſpecimen dedit in *Wielandi* neuem teutſchen Merkur a. 1797. part. 8. pag. 339 ſq.

In linguam *Luſitanicam* transtulit Eclogas et Georgica, *Leonet de Coſta*. Lisboae, 1624.

*) At enim criticis, linguae latinae peritioribus, *Delille* haud aeque ſuam probauit interpretationem, quamquam venuſtam. Cenſor enim editionis tertiae (cum notis et figg. Pariſ. 1770. m. 8.) in biblioth. philol. vol. I. part. IV. Gottingae 1770. 8. pag. 138—159. multa culpauit. Acrius tamen et ſeuerius de ea tulit iudicium *Clement* in: Obſervations critiques ſur la nouvelle traduction en Vers François de Georgiques de Virgile etc. Geneu. 1771 8. nec vero hic eiusdem cenſoris (in bibl. phil. loc. cit. pag. 159—166. illas Obſeruatt. copioſe perſequuti) omnino ſatisfecit exſpectationi.

1624. fol. — Aeneidos libr. *Io. Franc. Baretto*, ibid. 1759. 8. (teste *Blankenb.* l. c. I. pag. 14.) et 1761. 12.

Aeneidos libros carmine *anglico* reddidit *Iac. Beresford.* Oxon. 1795. 4. — *John Philips* in carmine: *On Cider* (edit. 1706. rec. cum eiusdem operibus poeticis in vol. VI. Operis inscripti: A complete Edition of the Poets of Great Britain. Londin. 1794.) feliciter imitatus dicitur Virgilii Georgica. — *Io. Morrison*, annos XII. natus, libros II. et IV. Aen. in *anglicos* versus transtulit 1787. 8. eiusque labor a criticis popularibus laudatur.

Belgice versus est Virg. Aen. a *I. v. Vondel.* Amsterd. 1646. 4. et 8. et 1737. 4. — In linguam *Suecicam* translata est Aeneis ab *A. Nicandro*, Holmiae 1751. 4. — *Eclogae*, versibus Suecicis, ibid. 1740. et 1752. 4. — *Bucolica Danico* carmine reddidit *Petr. Ian. Roiskilde*, 1680. 8. et *Andr. Trane* sub titulo: *comoediae Bucolicae Mantuanae.* Hafniae 1709. 8. — *Georgica* carmine *Danico, Mich. Chr. Raun*, s. *Coruinus*, Hafniae 1680. 8. — *Bucolica* et *Georgica*, *danico-metrice*, edidit *Petrus Barous*, Ripens. Hafniae 1680. 8. v. *Alberti Thura* idea historiae litterar. Danorum, (Hamburgi 1723. 8.) p. 320 sq. — Add. vers. *Danicam* per *F. Ch Schoenau.* Hauniae 1753. 8. — Bucolica, *danice*, cum textu latino, ita vt singuli

guli poetae verſus ſingulis verſibus dan. exprimantur, per *S. H. Wold.* Hauniae 1781. 8. — In linguam *Hungaricam* metrice convertit Virgil. Eclogas *Ioſeph. Rajnis*, Presburg. 1790. (1789.) 8.

Pag. 250. *lin.* 7. loco *denegauit* leg. *abiudicauit.*

Ad pag. 251. *lin.* 2 *et* 3.

De libro *Critical* etc. (in quo Warburtoni ſententia atque interpretatio paullo acrius perſtringitur,) v. Philolog. Biblioth. vol. I. part. III. Gotting. 1771. 8. pag. 81. *Warburtoni* autem diſſert. inſerta eſt eius libro: Divine Legation of Moſes etc. tom I. libr. II. ſect. IV. et nonnullis additionibus locupletata *Wartoni* ed. Virg. lat. et anglice, Lond. 1753. 8. vol. III. pag. 1—76. praefixa. Warburton autem contendit, a Virg. Aen. VI. 664 ſq. deſcenſu ad inferos repraeſentari initiat. Aeneae et deſcriptionem pompae Eleuſiniae eorum, qui initiarentur, oculis exhiberi ſolitae: quae tamen noua atque ingenioſa expoſitio neque *Heynio* in Excurſu X. ad Virgilii locum (pag. 803 ſq. tom. II.) placuit, neque *Ed. Gibbon*, in: Critical Obſervations on the Deſign of the Sixth Book of the Aeneid. Lond. ap. Ehusly. 1770. 8. quae diſſertatio, quod pauca tantum illius exemplaria formulis deſcripta erant typographicis, recuſa eſt in: *Miſcellaneous Works of Ed. Gibbon,*

(cum

(cum eius vita ab ipſo ſcripta et notis etc. *Io. Sheffield,*) Londini. II. voll. 1796. 4. tom. II. nr. IV.

Ad pag. 251. *lin.* 4.

Poſt vocc. *on Virgil*, inſere: *with ſome other claſſical Obſervations* etc. Pars notarum *Holdsworthi*, (denati 1746.) et *Spencii* iam publicata erat in ed. Warton. Holdsworthum tamen, vtut multa Virgilii loca praeclare explicaret illuſtraretque, haud pauca vel perperam interpretatum eſſe, vel multa adtuliſſe, quae ad meliorem Virgilii intelligentiam parum facerent, pluribus oſtendit vir doctus in Bibl. philol. cit. pag. 406 ſqq. et, quod Holdsw. ex cod. quodam Stoſchiano, qui Seruii opera, et ab initio vitam Virgilii, *Donato* vulgo tributam, at nomine eius ſuppreſſo, ab editaque mire diſcrepantem, continet, illam vitam euulgauit pag. 410 ſqq. cenſor eam contulit cum editione Heyniana, et omnes lectiones, valde diuerſas, enotauit.

Ad pag. 251. *lin.* 11.

De illo Henleii libro v. ephem. litterar. Gotting. a. 1789. p. 639 ſqq. *Henley* autem disputat contra *Rob. Lowth* ſententiam, de ecloga IV. in Praelectionibus de ſacra poeſi Hebraeorum, praelect. XXI. propoſitam. Alius quoque anonymus ſcripſit Obſervations on

the

the Sentiments of Bishop Lowth etc. 8. sine anni nota. (*Brüggemann* pag 566.) Atque plurium ingenium et diligentiam saepe inaniter torsit illius eclogae interpretatio. Vide, quos citaui in Introduct. II. pag. 321 sq. et *Heyne* in argumento illius eclog. Sibyllae vaticinationem, a Virgilio ingeniose ad natales nobilis pueri translatam, de Christi natalibus esse intelligendam, cum aliis statuit *Cudworth* in system. intellect. cap. IV. §. 16. pag. 412 sqq. tom. I. ex interpret. lat. Moshemii, iure dissentientis, ed. Leidens. 1773. 4. — In *Is. Vossii* variarum obseruationum libro, (Londini 1684. 4.): est pag. 234 sqq. interpretatio eclogae IV. — De eadem agit *I. Iortin* in suis Remarks on ecclesiastical History, vol. I. pag. 294 sqq. — item anonymus in prima epistola libri: Letters to a Friend. Concerning the LXX Translation and the Heathen Mythologie. Edinb. 1759. 8. — In Georgica et IV. eclogam in: Town and Country Magazine, mens. April. pag. 186. et Mai. pag. 246. a. 1783. atque in supplementis illius a. 1787. p. 580. — *Dan. Wolleb*, phil. et med. D. delectus notarum ad Virg. eclog. IV. Basileae 1789. 4. Ille putat, nec vero aliis persuadebit, Virgilium vaticinationes de Messia, quas tamquam fundum carminis sui posuisset, vel accepisse a Iudaeis, vel in ipsis LXX interpretibus legisse. — *I. Lundblad*, eloq. et poes. Prof.

 in

in diſſ. de argumento vaticinii Virgiliani, in Ecl. IV. Lund. 1790. ſex diuerſas indicat examinatque interpretationes. — Pollio, Virgilii ecloga IV. germanice vertit notisque illuſtrauit *Lud. Chriſtph. a Burgsdorf.* Dresdae 1789. 4. Notetur denique: Virg. ecloga IV. graecis verſibus expreſſa ab *Euſebio Pamphilo.* Lutet. Frid. Morel. 1583. 4. — rec. in *Maittaire* miſcell. carmin. pag. 139. et in *Heynii* edit. Virgil. excurſu I. ad hanc ecl. addita criſi, et nota litteraria.

Ad pag. 252. *lin.* 11.

Franc. Campani quaeſtio Virgiliana prodiit quoque Bononiae 1526. 4. — Eadem adiuncta eſt *Iani Parrhaſii* libro, de rebus per epiſtolam quaeſitis, ab H. Stephano edito 1567 et 1573. 8. conf. Introd. II. p. 328. *Freytag* analecta litter. pag. 196 ſq. et *Clement* Bibl. curieuſe etc. tom. VI. pag. 176. Inquiritur autem, num verſus illi XXII. in Aen. II. v. 567 — 574. (vbi v. Burmanni et Heynii notas,) qui a nonnullis codd. et paucis antiq. editt. exſularunt, et quos a Tucca et Vario in Virgilii codice detractos eſſe ferunt, aduerſentur illis, qui libro VI. 509. leguntur. — De Turcio Rufio, Aproniano Aſterio, aliisque, qui codd. a ſe emendatis nomen ſuum ſubſcribere ſolebant, v. *H. Valeſ.* de critica, ibique Burmann. p. 180 ſqq.

Ad

Ad pag. 252. *lin.* 25.

Huc pertinent quoque: *H. Meibomii* imperatorum ac Caesarum rom. ex familia austriaca oriundorum descriptiones Vergiliano carmine. Helmstad. 1589. 4. — Eiusdem Cento Vergilianus de monomachia Dauidis et Goliathi. ibid. eod. anno. — *Probae Falconiae* cento Virgilian. est quoque in *Laur. Olai Wallii* scriptis latinis. Vpsal. 1635. 4. v. Fant histor. litter. graecae in Suecia, pag. 59 sqq. — *Alex. Rosaei*, Aberdonensis, S. I. Psychomachia Virgiliana, et libri XII. Christiados, sub titulo Virgilii Christiani siue euangelisantis editi. Londini 1638. 8.

Ad pag. 253. *lin.* 12.

Valde augeri potest catalogus scriptorum, in quibus Virgilius varia ratione et fortuna explicatur, aut illustratur, aut defenditur. Atque praeter Fabricium et Brüggemannum, *de Blankenburg* ll. citt. nubem eiusmodi librorum libellorumque excitauit, et tamen, quod quidem neque mirandum est, neque culpandum, aliis reliquit spicilegium. Ego vero, quoniam et metuo, ne inanem ingratamque operam in conquirendis et enumerandis, non dicam omnibus, sed quam plurimis scriptis posuisse videar, et vero me sentio imparem pleno catalogo contexendo; iis, quae in Notitia et Introductione memoraui, nonnullorum addam notitiam.

Primum igitur quaedam enarrabo ſcripta, in quibus generatim de Virgilio aut pluribus carminum locis disputatum eſt.

Iac. Pontani Symbolarum libri XVII. quibus P. Virg. Maronis Bucolica, Georgica, Aeneis ex probatiſſimis auctoribus declarantur, comparantur, illuſtrantur. Auguſtae Vindel. 1599. fol. — Lugduni 1604. fol.

Alberici Gentilis lectiones Virgilianae variae. Hanou. apud G. Anton. 1603. 8. — *Nathan. Chytraei* prolegg. in Virgil. Roſtoch. 1589. 8.

Tarq. Gallutii Virgilianae vindicationes et commentarii de tragoedia, comoedia et elegia. Romae 1621. 4.

Virgilium, Horatium et Arioſtum comparat *Hieron. Cardanus* de hominum antiquorum illuſtrium iudicio, in tomo X. nr. 16. *Cardani* operum omnium, a *Carolo Sponio*, Lugduni 1663. fol. editorum. (de qua editione pluribus agitur in *Baumgartenii* Nachrichten von merkwürdigen Büchern, tom. XI. pag. 502 — 525.) — Alia comparatio inſtituta eſt a *Benio* in Comparazione di *Homero, Virgilio* e *Taſſo;* ed a chi di loro ſi debba la palma nell' Eroico poema, del quale ſi vanno anche riconoſcendo i precetti, con dar largo conto de' Poemi eroici, tanto Greci, quanto Latini ed Italiani, ed in particolare ſi fa giudizio dell' *Arioſto.* Pataui

tauii ap. Laur. Pasquatum. 1607. 4. et mutatis primo folio, praefatione et dedicatione, sed additis tribus sermonibus, Patauii per Bapt. Martin. 1612. 4. v. *Mazzuchelli* Scrittori d'Italia II. part. II. pag. 845 sq.

Sam. Bocharti diss. de quaestione, num Aeneas vnquam fuerit in Italia, ex gallico in sermonem latinum versa a *Io. Scheffero.* Hamburgi 1672. 8. — Eamdem quaestionem examinat, et obss. in Virgilium addit *Car. Lamotte* in History of the works of the Learned etc. Londini 1737. 8. vol. II. pag. 1 sq. de quo aliisque libris aut commentationibus, v. *Brüggemann.*

Flores philosophici, ex Virgilii poematis collecti a *Ioach Tellero*, Lipsiae 1682. 8. — Apparatus Virgilii poeticus per *Laur. Brun.* Colon. Agrip. 1703. 8. II. voll.

In Introd. II. pag. 321. quaedam notaui de *Vergerii inuectiua.* Hic addam, *Zenum* in Dissertaz. Vossiane, tom. I. vbi pag. 51 sqq. multus est de Vergerio, pag. 56 sq. non solum ei adseruisse *Inuectiuam*, sed etiam indicasse primam editionem, a *Mich. Ang. Blondo*, (Biondo) Venetiis sine anni nota, (probabiliter autem 1540.) 8. publicatam.

Virgilius a calumniis vindicatus, autore *Guil. Modico*, Monteferratensi etc. Perusiae 1575. 8. v. *Goetz.* Mem. biblioth. Dresd. tom. II. p. 551 sq. et *Freytag* analecta litt.

 pag.

pag. 602. — Remarques sur Virg. et sur Homere. Paris. 1705. 8.

De conditione animi post mortem secundum Homerum et Virgilium disserit *Io. Whiston* in sexta disput. pag. 205 sqq. operis: Six dissertations upon different subjects. Londini 1755. med. 8. Auctor Virgilium sectatum esse putat in hac doctrina Epicuri somnia. — *Io. Car. Volborth* super fructu, quem interpres e Homeri e Virgilii lectione capere possit. Göttingae 1777. 4. — *Io. Dan. van Hoven* in Campensibus siue spicilegiis critico-antiquariis etc. Amstel. et Campis. 1779. 4. nr. 5. curas Virgilianas, siue specimen hebraismorum Virgilii primum dedit. Sed quis illum sequetur? *Io. Andr. Benign. Bergsträsser* progr. über einige Stellen des Virgils zur Erläuterung der Wörter *Indigena* et *Indiger*. Hanou. 1798. 8. — De defensoribus Virgilii cum Homero comparati, v. Hist. de l'Acad. des B. L. et I. vol. I. pag. 176 sqq. — In Curiosities of Literature: consisting of Anecdotes, Characters, Sketches and Observat. literary, critical and historical. Lond. 1791. 8. — ed. III. auct. 1793. 8. Murray, Virgilius acriter notatur, argumentis nec nouis nec validis. — *Georg. Waddelii* animadu. criticae in loca quaedam Virgilii, Horatii, Ouidii et Lucani. Edinburg. 1734. 8. et Traiecti ad Rhen. 1738. 12. — Plura Virg. loca emendantur aut illustrantur

a *Rich.*

a *Rich. Dawes* et *Thoma Burgess*, in Miscellaneis criticis, (Oxon. 1781. 8.) passim, et a *Io. Toupio* quater in I. et II. volum. Emendationum in Suidam et Hesychium. (Oxon. 1790. 8.) — *Ian. Parrhas.* in libro de rebus per epistolam quaesitis, p. 162 sqq. (edit. Stephani, 1577.) haud pauca Virgilii loca emendat illustratque.

Ad interpretationem *Bucolicorum* pertinent *Fraguier* diss. sur l'Eclogue, in Mem. de l'Academ. Paris. des B. L. etc. II. pag. 141 sqq. — *Virgils* Ecloga I. cum *Engelii* obss. critico-aestheticis, in Magazin der Philos. und schönen Litteratur, fasc. III. nr. 1, Mogunt. 1785. 8. — *Vossii* interpretatio Virgil. Ecl. III. 84—91. in *Henning's* libro menstruo, *der Genius der Zeit.* Altonae m. April. a. 1796. 8. pag. 409 sqq. — Ad Ecl. VII. 18. 19. eristicae Telleri atque Heynii commentatt. in Gedicke und Biester Berlin. Monatsschrift m. Febr. et Iul. 1783. — *Io. Macpherson* animaduerss. in Ecl. IX. 34. in eius Critical Dissert. on the Caledonians, Picts etc. pag. 205.

Scholia in Virgilii Bucolica per *Iod. Villichium.* Basil. 1540. 8. — *Mich. Barthii* commentarii in Virg. Bucol. Lipsiae 1570. 8. — Virgilii Bucol. explicatio, auct. *Ioach. Camerario.* Argentor. 1556. 8. — *Eobani Hessi* annotatt. in Bucolica. Acced. scholia *Leonh. Kulmanni.* Argentorati 1540. 8. *H.*

Stephani obſſ. in Virgilianas et Naſ. imitationes Theocriti adnexae ſunt eius minori Theocriti edit. 1579. 12. — In *P. Virg. Mar.* bucolica *Ioach. Camerarii* poſt omnes aliorum non contemnenda explicatio. — *Io. Sturmii* in priores III. eclog. commentariolus. Argentor. 1568. 8.

In explicandis *Georgicorum* libris locisve multi V. D. ſunt verſati. E multis paucorum nominabo ſcripta.

A Diſſ. on Virgil's Deſcription of the ancient Roman Plough — To which is added, critical Objections againſt the Ploughs of Mſſrs Spence and Martyn, manifeſtly ſhewing them to be entirely erroneous. By *A. I. des Carrieres.* Lond. 1788. 8. Auctor ſibi videtur in pondere quodam vet. romano aratrum, prouti in Virgilii Georgicis deſcribitur, reperiſſe et ſingulas perſequitur partes. Sed in ephem. litter. Goetting. animaduertit cenſor, opinabile illud vnicum antiquitatis monimentum nihil aliud eſſe ac romanum aſſem cum prora nauis, et frequenter conſpici in collectionibus numismaticis.

Io. Stigelii commentarii ſuccincti in Virg. Georgica. Mulhuſii 1574. 8. — *H. Eobani Heſſi* adnotatt. in Virg. Georgica. Colon. 1582. 8. etc.

In *Caspar. Dornauii* amphitheatro ſapientiae Socraticae ioco-ſeriae etc. Hanou. 1619.

1619. fol. eſt tom. I. pag. 155. apum respublica Virgiliana, pag. 159. *Georgii Galli* Chrudimeni Bohemi de apibus ſynopſis Virgiliana poemation, et p. 785. vitae ruſticae enconium ex Virg. Georg. II.

Racine in recitatione de carminibus didacticis (in Hiſtoria acad. Pariſ. Inſcript. ex Gottſchediae germanica interpretat. tom. VI. pag. 131 ſqq.) inter alia comparat Virgilium cum Lucretio.

A Diſſertat. upon eight Verſes in the ſecond Book of *Virgil's Georgic, by Edw. Holdsworth.* London 1748. 4. Sed de hac diſſert. aliisque Addiſoni, Bradleii, Bentleii, Blackwelli, Dickſonii etc. Obſſ. in Virgil. Georgica v. *Brüggemann* pag. 562 ſqq.

Quatuor Georgic. loca (I. 113. II. 212. IV. 246. et I. 84.) explicat *Cartheuſer*, Prof. Gieſſenſ. in progr. quodam, Gieſae 1777. 4. cuius ſummam leges in *Volborthi* Neuen philologiſchen Bibl. vol. IV. (Lipſiae 1778.) pag. 122 ſqq.

I. H. L. Meierotto in libr. de rebus ad auctores quosdam claſſicos pertinentibus dubia, (Berol. 1785. 8.) pag. 1—68. permulta Georgicorum et Aeneidos loca perſequitur, in illorumque interpretatione haud raro ita discedit a ſententia atque expoſitione Heynii V. C. vt modeſtiae atque verecundiae exemplum aliis ad imitandum poſſit proponi.

Io. Lud. Vmme, Rect. ſcholae cathedralis Bremenſ. progr. de mari purpureo *Virg.* Georg. IV. 373. Bremae 1786. 4. — *Io. Heinr. Voſs* über des Virgiliſchen Landgedichts Ton und Auslegung. Hamburg 1791. min. 8. — M. *B. Fr. Schmiederi* progr. Eurydice, nach dem Virgil (Georg. IV. 453 ſqq.) und Ouid (Metamorph. X. initio) verglichen. Halae 1791. 8.

Vt ex iis, V. V. D. D. qui varia ratione commentati ſunt in *Virgilii Aeneida*, paucos producam in medium, tempus et inſtituti ratio me admonent.

C. S. Villanouae ſupplem. ad Aeneida ſiue librum decimum tertium, Pariſ. 1698. memoraui quidem in Introd. II. pag. 329. ſed curatius de eo diſſeruit *Freytag* in Analect. litter. p. 1054 ſq. vbi quoque pag. 1057 ſqq. quaedam antiquiores Virgilii editiones recenſentur.

Fraguier de ratione, qua Virgilius imitatus eſt Homerum, in Memoires de l'Acad. des Inſcript. II. pag. 141 ſqq. — *Boivin* de lite inter Homeri et Virgilii admiratores, in Hiſt. illius acad. ex verſione Gottſchediae I. pag. 200 ſqq.

Iod. Willichii chronologia in Aeneida Virg. Francof. V. 1551. 8. — *Seb. Corradi* commentarii in Virgil. librum I. Aen. Florent. 1555. 8. — *Mel. Laubani* archetyporum analyticorum ad integram Virgilii Aenei-

Aeneidem, libri VII. Lignic. Sil. 1610. 4. — *Seb. de Matienzo* commentatt. in Virgilii Aeneidem. Lugd. 1662. 4. — *Iof. Seizii* clavis Aeneidos, cum nott. et tabb. Hal. Sueuor. 1657. 4.

Virgilius reſtauratus: ſiue *Martini Scribleri* — caſtigationum in Aeneidem ſpecimen. Londini 1746. 8. et inſertum *Alex. Pope* Opp. Lond. 1752. 8. vol. VI. pag. 271 ſqq. Aliorum Anglorum obſſ. in Aeneid. refert *Brüggemann* l. c.

Io. Frid. Behrendt. commentat. Virgilii locorum vindex etc. Berol. 1746. 4. Examinat quasdam Aen. I. 591. IV. 90. V. 751. emendatt. ab Heumanno in bibl. Hamburg. propoſitas. conf. ephem. Lipſ. litt. a. 1746. nr. 46. — Idem loca plura Aen. I. explicat illuſtratque in progr. ſ. aduerſariis ad dubia auctorum loca. Serueſtae 1755. 4. cap. V.

A. G. Käſtner ſuper Aen. III. 513 ſqq. in Volborthi neuer philolog. Bibl. vol. II. Lipſiae 1777. pag. 3 ſqq.

Plan de l'Eneide de Virgile ou Expoſition raiſonnée de l'Economie de ce poeme, pour en faciliter l'intelligence etc. par M. *Vicaire*, Profeſſeur Emérite d'Eloquence et ancien Recteur de l'Univerſité de Paris. à Paris, chez Debure. 1788. 12. Eſt labor XXX annorum, et omnes ſcriptores, qui ad illuſtrandum poema conferrent, a ſe lectos eſſe adfirmauit.

M.

M. *Car. Aug. Böttiger* (tum Rect. ſcholae Guben.) progr. explicatio loci Virgil. Aen. VIII. 208 — 303. Guben. 1789. 12.

Diſſertazione ſull' Epiſodio degli Amori d'Enea e Didone introdotto da Virgilio nell' Eneide; detta in Mantoua dall' Abate D. *Giovanni Andres*, nell' Accademia di Scienze e belle Lettere. Ceſenae 1788. 4. Demonſtrare adnititur, Virgilium, dum fingit, Aeneam veniſſe ad Didonem, ſequutum eſſe hiſtoriam, et famam hiſtorice veram eſſe putat, Belum Sidonii, atque Teucrum Salaminis in Cypro conditorem eodem vixiſſe tempore, quod quidem adſumit Virgil. Aen. I. 619. Enimuero hiſtorice id demonſtrare non debuit Andres, nec prouocare ad Neutonii contortum temporis ordinem, initia Carthaginis et Troiae diſtare tantum XXI. ann. Sed id efficitur, ſi in tabulis poeticis dicuntur Belus ac Teucer ſimul vixiſſe, inde ſequi, Pygmalionem, Beli filium, Didonem atque Annam potuiſſe ſecundum fabulas poeticas eodem fuiſſe tempore. Virgilius, vt poeta, amplexus eſt partim falſas veteres temporis rationes de Didonis aduentu in Africam, partim veterem quamdam famam. Hanc igitur ſequi aut ſibi conuenientia fingere potuit poeta. Reliqua diluit argumenta cenſor libri in Gotting. ephem. litt. a. 1789. plag. 116. adde *Heyne* ad Virg. Aen. I. 619. in nota et in excurſu XXIII.

Ueber

Ueber die Beſchreibung der Fama beym Virgil. Aen. IV. 173 ſqq. in *Schirach* Magazin der deutſchen Critik. vol. II. part. I. Halae 1773. mai. 8. pag. 47 ſqq. — Ibid. pag. 245 ſqq. eſt ſpecimen nouae verſiouis Aeneidos.

Eckhardi progr. de ritu antiquiſſimo per ignes et carbones incedendi ad loc. Virgil. Aen. XI. 758 ſq. Iſenaci 1791. 4. Praemiſit quaedam de epiſodio de Camilla, et Virgilii fictionem, quo modo illa a patre fuerit ab interitu ſeruata, a culpa improbabilitatis vindicat: tota autem actio de luſtratione intelligenda videtur etc.

Henr. Crede tria loca emendat illuſtratve, et Aeneida germanice vertere coepit in Animaduerſionum in loca quaedam veterum poetarum eorumque vertendorum periculo. Marburgi 1792. 8.

In *Iani* obſſ. criticis part. I. 1784. de loco Aen. II. 471. agitur.

In *Car. Phil. Conz Muſeum für die griechiſche und röm. Litteratur*, Tiguri et Lipſ. 1794. 8. part. I. ſunt 1) ſuper Virgilio et Aen. e Bodmeri msto: nr. 4. pag. 83—103. Bodmer acute quaedam monet contra ordinem ſ. conſilium Virgil. in Aeneide, atque epicum poetae ingenium; idem ſuſpiciones quasdam addit, cur Virgilius, vt opus ſuum ad poſteros perueniret, noluerit; ſed nr. 5. aeque acute Bodmerum refutat Hottingerus;

deni-

denique nr. 7. eſt M. Neufferi ſpecimen verſionis epiſodii de Niſo et Euryalo, in Aen. IX. verſſ. hexametr.

Benedict. Mariani explicat locum Aen. I. 246—253. de ſitu vrbis Patauii, in Saggi ſcientifici e letterarii dell' Accademia di Padova. tom. III. part. II. Patau. 1796. 4. claſſ. hiſtor.

Ad pag. 253. *ſect.* 7. *lin.* 3.

De *Culice* vid. Introd. II. pag. 277 ſqq. et, quae ibi de *Bembi* ed. ſcripſi, iis adde *Mazzuchelli* Scritt. d'Italia II. part. II. pag. 766. qui, et *Niceron* in Mem. eruditor. tom. IX. pag. 446. ex verſ. Baumgart. memorant quoque edd. Lugduni apud Seb. Gryphium 1532. 8. et Florent. 1564. 8. et *Heyne* in IV. tom. Opp. Virgil. init. qui ſe in altera recenſione paullo licentius verſatum eſſe in lectione mutanda fatetur: *Culex* Virg. cum comm. Fr. Taubmanni. Wittebergae 1609. 8. — *Culex* exſtat quoque in *Dornauii* amphitheatro ſapientiae etc. tom. I. p. 113 ſqq. — Minorum Virgilii carminum, praecipue *Culicis*, multis locis criticam opem adtulit *F. Iacobs* in ſpecimine emendationum in autores vett. (Gothae 1786. 8.) cap. 17. pag. 89 ſqq. — Collectio minorum opuſculorum, quae editor a Virgilio iuuene ſcripta eſſe putat, eſt ſequens opus, inſcriptum:

P.

P. Virg. Maronis Opera, ab ipso primum edita. Studiosis lucubrationibus *Octavii Scarlatini* nobilis Bononiensis examinata et exposita cum commentariis et obss. amplissimis, nec non paraphrase italico metro concinnata, in duos tomos distincta. -- Bononiae 1697. fol. In tomo I. continentur Culex, Dirae in Battarum, Ciris, Moretum; reliqua carmina in tomo II. v. *Paitoni* Bibl. degli — volgarizzati, tom. IV. pag. 223 sq. In Corpore poetarum lat. siue Raccolta di tutti i Poeti Lat. vol. VII. Mediol. 1734. 4. est versio Culicis, Ciris et Moreti ital. a *Biacca* sub nomine *Parmindo Ibichense* confecta. v. *Mazzuchell.* l. c. pag. 1117. inprimis *Paiton.* l. c. pag. 149 sq. et p. 224. — *Culex* et *Ciris* in notis ad Anthol. vett. lat. epigr. etc. vol. I. ed. Burm. passim saepeque corriguntur et explicantur.

Cirin esse genuinum Virgilii poemation, contendit quoque *Thom. Warton* in History of English Poetry, Lond. 1781. 4. vol. III. sect. XL. pag. 406 — 409. — *Catullo* tribuit id carmen *Iconius* in libello inscripto: *C. Valerii Catulli* casta carmina, ad vsum studiosae adolescentiae selecta, ab *Raphaele Eglino Iconio*, Tigurino *Eiusdem aduersus Ios. Scaligerum vindiciae Ciris Catullianae:* — Access. *Gaspar. Schoppii*, Franci, epitheta et synonyma poetica, cum notis eiusdem in Claudii Verderii censionem. E typogr.

typogr. Wolfg. Richteri. s. l. cIↃIↃVI. 12. (sed leg. cIↃIↃCVI. nam praef. scripta est Tiguri 1603.) refutat eum *Casp. Barth* in praefat. commentarioli sui in *Virgilii Cirin* scripti. Idem Cirin adserit Virgilio in animadu. in Claudian. in Ruffin. II. 252. pag. 46. — De *Copa* eiusque auctore v. *Burmann* in Anthologia cit. vol. I. pag. 707 sqq. vbi illud poemation recusum et emendatum atque illustratum est.

Ad pag. 254. *lin.* 5.

Adde *Wernsdorf* poet. lat. min. tomi V. part. III. pag. 1452.

Ad pag. 254. *lin.* 11.

Add. *Wernsdorf.* in supplement. siue tomi V. part. III. pag. 1468 sqq. et p. 1472. obseruat, ab *Aimerichio* quoque in specimine vet. rom. litteraturae deperditae, part. I. pag. 203. poema *de Aetna* tribui *Lucilio*, indice Seneca ep. 80. — Idem *Wernsdorf* tom. IV. pag. 28 sqq. copiose docet, id carmen sub *Cornelii Seueri* nomine aliquoties esse editum, praecipue a *Theodoro Gorallo*, h. e. *Clerico*, cum suis aliorumque notis, Amstel. 1703. apud Henr. Schelte, et, innouato titulo, apud Dau. Mortier 1715. 8. tum *italice* a *Claudio Nic. Stampa* versum cum textu latin. in Corpore poet. latin. cum versione italica, Mediol. 1731. tom. X. pag. 177. et

in

in linguam *gallicam* conuerſum; cum ſententiis *Publii Syri*, et animaduerſionibus atque diſſertatt. criticis, hiſtoricis ac geograph. latine et gallo-francice. *P. I. Accarias de Serione*. Pariſ. 1736. 8. denique in linguam *germanicam* a *Conr. Arn. Schmidio*, Brünſuigae 1769. 8. Tum agit de commentatoribus atque interpretibus. Conf. meam Introduct. II. pag. 403 ſq. vbi de *Cornelio Seuero* egi, et *Menkenii* ac *de Rooy* obſſ. criticas in *Seueri* Aetnam iam laudaui, et in Notitia etc. pag. 293. — In Actis ſocietatis lat. Ienenſis, vol. V. pag. 3 ſqq. inſunt lectiones codicis *Florentini* in *Cornelii Seueri* Aetnam. Sed *Matthaei* ex biblioth. Kulenkampii habuit exemplar ed. *Pithoei* a. 1590. 12. cui plures lectt. et cum maiore cura ex codice illo Florent. adſcriptae ſunt probabiliter manu *Nic. Heinſii*. (v. *Burm.* ad Ouid. Metam. I. 85. et compara Burmann. II. praefat. ſ. dedicat. ad Antholog. latin. etc. I. pag. LIII.) *Matthaei* autem, id carmen, quod etiam *Lucilio* adſerit, ante Wernsdorf. ſeparatim editurus erat, et comparaurat XI. vett. editt. in his duas Catalectorum Aldinas a. 1517 et 1534. 8. pluribus locis diſcrepantes, aliaque collegerat ſubſidia. Poſt carmen iſtud a Wernsdorfio editum abiecit quidem id conſilii; ſed in noua bibl. litterarum elegantiorum etc. tom. LIX. part. II. Lipſ. 1797. 8. pag. 311 ſqq. nr. XII. (vbi dedit ſupplementa

quaedam ad Wernsdorfianam Aetnae editionem,) primum de suo dixit adparatu. Nam praeter edd. et cod. Flor. V. L. memoratas acceperat ab Heeren collationem exigui fragmenti, XVI. versuum scripti, et adiuncti vetustae cuidam Claudiani edit. in biblioth. Medicea, (v. *Bandini* catal. cod. bibl. Medic. tom. II. coll. 96. cod. 1.) et a Friesemanno Pithoei exemplar, cui etiam eiusdem cod. Medic. V. L. ab Schradero margini cum variis Schraderi coniecturis erant adscriptae. Quo facto pag. 316 sqq. ad versus 137—276. e fragmentis illis msst. varias lectiones curatius excerptas dedit, suo frequenter interposito iudicio suisque intextis emendationibus atque coniecturis.

Valerii Catonis dirae in Battarum cum animaduerss. Ios. Scaligeri et notis ineditis Nic. Heinsii, quibus et suas adiecit *P. Burmannus* II. agmen carminum vett. claudunt in collectione s. Anthologia Burmanniana p. 647 sq. tom. II.

Frid. Iacobs in Biblioth. der alten Litteratur und Kunst etc. part. IX. (Gottingae 1792. 8.) *Diras* non plane abnegat quidem *Valerio Catoni*: sed ingeniose suspicatur docetque acute, carmen, prouti hodie legitur, duabus iisque diuersis constare partibus seu poematibus, quorum alterum a vers. 1—103 contineat Diras; alterum vero, siue reliquos LXXVII versus, esse ex Valer. Catonis

tonis carmine, (quod deperditum habebatur,) *Lydia* inſcripto, et ratione argumenti, conſilii et orationis a priore omnino diuerſum. Idem opinionem *Wernsdorfii*, carmen, quod in Catalectis Petronii ſeruatum legitur, *Lydia, bella puella candida* etc. a *Valerio Catone* fuiſſe compoſitum, infirmam et lubricam eſſe iudicat.

Ad pag. 254. fin. de Priapeiis.

Inſcriptio vera ed. Francofurt. haec eſt: *Priapeia* ſiue diuerſorum poetarum in Priapum luſus, illuſtrati commentariis *Gasperis Schopii* Franci. *L. Apuleii* Madaurenſis Ἀνεχόμενος, ab eodem illuſtratus. Adiunctae ſunt *Heraclii* imper. *Sophoclis* ſophiſtae, C. *Antonii*, Q. *Sorani* et *Cleopatrae* Reginae epiſtolae de propudioſa Cleopatrae Reginae libidine, nunc primum inuentae et editae. Francof. ad Moen. CIƆIƆVI. 12. ſed ſcribendum erat CIƆIƆCVI in titulo. Praef. enim ſeu epiſt. ſcripta eſt Ingolſtad. 1596. et Scioppius primum adſpexit lucem 1576. Scioppius tamen poſtea negauit, ſe eſſe impuriſſimi iſtius foetus parentem, ac Melchiori Goldaſto adtribuit, qui Scioppii nomine eſſet abuſus. v. *Oporinum Grubinium*, qui eſt ipſe Scioppius, in Amphotid. Scioppianis, pag. 102. et (*Groſcuff.*) in noua librorum rariorum conlectione, faſcic. I. Halae 1709. 8. pag. 151 ſqq.

Ad pag. 255. *lin.* 7.

Lessing in Vermischten Schriften part. I. pag. 282 sq. Berol. 1771. 8. aut p. 263 sq. ed. ib. 1796. quaedam Priapeiorum loca ex cod. Guelferb. et c. Rhedinger. Breslau. corrigit. Idem animaduertit, Lindenbruchium nouam, eamque emendatiorem auctioremque Adpendicis Virg. editionem paene prelo paratam reliquisse, vt exemplo suo, quod in biblioth. Guelferb. ducali seruatur, multas adscripsisse emendatt. ac supplementa, in eoque etiam e cod. mssto Priapeiorum collato varias enotasse lectiones, quarum vero plurimas manifesto esse vitiosas, Lessingius ait.

Ad pag. 255. *fin.*

Eudocia in Ἰωνιᾷ pag. 69. tradit, Augustum scripsisse *tragoediam Aiacis et Achillis*, atque *de sua ipsius vita rebusque gestis libr. XIII. Petrarca* vero, (adnotante *Villoison* in Anecd. gr. tom. II. pag. 262. not.) narrat Rerum memorabil. lib. I. cap. 2. p. 395. tomi I. Augustum scripsisse *epigrammatum* librum, et *epistolarum ad amicos*, conditum facetissima grauitate et luculentissima breuitate, quod, ait, opus inexplicatum, et carie obesum adolescenti mihi in manus venit, multum postea frustraque quaesitum. — *René d'Auber de Vertot* Diss. on the Characters of *Augustus*, *Horace* and *Agrippa*, with a comparison between his two Ministers

Agrip-

Agrippa and *Maecenas*. To which is added ſome Reflections on the characters of *Auguſtus*, *Maecenas* and *Horace*, and on the Works of *Horace*, by the earl of *Shaftesbury*, with a print from an ancient painting, repreſenting *Auguſtus*, *Agrippa*, *Maecenas* and *Horace*. Londini 1740. 4.

Memoirs of the Court of *Auguſtus*. By *Thom. Blackwell*, I. V. D. — in the Univerſity of Aberdeen. vol. I. Edinburgh 1753. 4. — vol. II. ibid. 1755. — vol. III. continued and compleated from the original Papers of the late Thom. Blackwell, by *John Mills*, Eſq. Edinburgh. 1763. 4. vid. *Brüggemann* View etc. pag. 572 ſq.

Ad pag. 256. *lin*. 4.

The Life of *Maecenas*: with critical, hiſtorical and geographical Notes. Corrected and enlarged by *Ralph Schomberg*, M. D. Edit. II. Londini 1766. 8. Fundus eſt liber Meibomii de Maecenate, ſed multis expunctis, reſciſſis, aut correctis aliisque additis. v. *Brüggemann* pag. 573.

Inſerendus eſt *Domitius Marſus*, cuius vero ſcripta omnia interierunt. Floruit temporibus Auguſti, et habitus eſt epigrammatum ſcriptor inprimis nobilis atque excellens, et a Martiale pluribus locis inter primos poetas collocatus. *Ouidius* libr. IV. epiſtoll. e Ponto, epiſt. XVI. 5. numerat eum inter no-

biles carminis epici poetas. Eius epigramma ad Tibullum, inter carmina Tibulli, libr. IV. vltimum occupat locum: (receptum quoque in Anthol. lat. libr. II. epigr. 226. tom. I. pag. 416. edit. Burm.) De *Marſo* autem, eiusque carminibus, quorum nomina ſuperſunt, et fragmentis docte copioſeque disputat *Broukhuſ.* ad Tibull. pag. 407 ſq. Adde *Spaldingii* notam ad Quintil. (qui eius aliquoties meminit,) I. O. libr. III. 1. p. 433. vol. I.

Ad pag. 257. *not. lin.* 4.

Van Ommeren in libro inferius citando, in nota pag. 51. animaduertit, Capmartin de Chaupy non fuiſſe primum inuentorem; ſed Batauum quemdam *Heerkens* in Notabilibus libr. I. p. 29. illam villam primum deſcripſiſſe, hunc primum ſocietati Arcad. Romanae id aperuiſſe, et addidiſſe, ſuam ſe inuentionem cum abbate quodam gallico, quem ſaepius vidiſſet apud pictorem Peſciaeum, et qui probabiliter is fuerit, qui poſtea edidit Decouverte de la Maiſon etc. communicaſſe.

Ad pag. 258. *nr.* 4. *lin.* 7.

Aut pag. 14. ed. Steph.

Ad pag. 259. *lin.* 20.

Enimuero principem illam editionem ſine vlla nota anni, loci et typographi cel. *Morell.* ad Pinelli catal. II. pag. 324 ſq. negat,

gat, Mediolani a Zaroto factum esse, 'quoniam a Zarotti typis cum, quod ad characterem, (in hac ed. romanum,) tum quod ad chartae genus pertineat, liber haud leuiter dissidere ipsi videatur.

Horatii odar. libri IV. Epod. liber I. carmen saeculare et ars poetica cum commentariis Acronis et Porphyrionis, curante *Io. Aloysio Tuscano* etc. s. l. et a. et typogr. fol. paru. sed *Romae.* Desunt igitur sermones vel satyrae. In Catal. Ducis de la Valliere tom. II. p. 91. nr. 2466. *Bure* arbitratur, prodiisse opus ex officina *Georgii Laueri.* Contra *Audiffredus* in catal. rom. edd. saec. XV. pag. 413 sq. statuit, excusum id esse typis Barthol. Guldinbeckii: cui adsentiuntur *Fossius* catal. Magliabech. I. pag. 802 sq. et *Bolongaro-Creuenna* in cat. bibl. (ed. min. in 8.) tom. III. nr. 3869. vbi circa a. 1475. e prelo exiisse opinatur doctus adnotator. — Rarissimis edd. adnumeranda est ed. Odarum, satyrarum et epistolarum cum arte poetica, s. nota, *Neapoli* per Arnaldum de Bruxella. 1474. 4. (*Panzer* A. T. II. pag. 155. 11.)

Ad pag. 259. lin. 25.

Haec edit. *Acronis* comment. est princeps. v. *Clement* Bibl. curieuse etc. I. pag. 42. et *Panzer* II. p. 16 sq. qui plures citat

V. D. notatque, *de Bure* nr. 2716. perperam referre, Horatii textum cum Acrone esse impressum. — Idem *Panzer* l. c. pag. 15. dum ex pluribus catal. memorat edit. Hor. Opp. *Mediolanensem* per Zarotum 1474. fol. addit, Saxium pag. 563. ex catalogo quodam excitare edit. a. 1475. per eumdem; at suspicatur, hanc forte esse eamdem cum ed. a. 1474. et vbi pag. 21. nr. 49. illam edit. a. 1475. ex Saxio refert, adiicit, *est forte a. 1473?* (forsan per errorem typogr. pro a. 1474. nam a. 1473. ibi ex ista officina Horatius non exiit.) In bibl. *Pinell.* exstitit exempl. edit. Mediol. a. 1474. Zarot. cum notis msst. saec. XVI. v. catal. Pin. II. pag. 325. vbi plures edd. Horat. indicantur.

Ad pag. 260. *lin.* 1.

Edition. Mediol. a. 1486. cum Acrone et Porphyr. castigauit *Alex. Minutianus,* eiusque praefatio scripta est *in diali arce:* Gesner in prolegg. pag. XXI. (ed. Zeunii,) *an hoc est, ait, in palatio Episcopali?* At vir quidam doctus in Litterarischen Wochenblatt (Noribergae 1770. 8.) tom. I. pag. 119 sq. suspicatur, intelligendum esse castellum Mediolanense, quod ciues Mediol. vocant *Castello di porta Zobia;* secundum autem dialectum Lombardicam voc. *Zobia* idem esse ac Iouialem, et *Zobe* vsurpari ac pronuntiari

tiari loco *Giove; arcem* igitur *dialem* esse *arcem Iouis.*

Ad pag. 260. *lin.* 4. *et not.* **.

Edit. an. 1481. sine loci nota prodiit. Curatius illam describit *Panzer* IV. p. 144. nr. 641. et pag. 478. nr. 998.

Ad pag. 260. *lin.* 12. *et not.* ****.

Edit. Grüninger. num iure dici possit *princeps* in Germania, quae omnia comprehendit *Horatii* carmina, dubitauit cel. *Seybold.* Hic enim primum in progr. quodam germanice scripto: (*Ueber die 3te Ode des 3ten Buchs von Horaz.* Grünstadt 1778. 4.) pag. 13. not. tradidit, se habere volumen, quod omnia continet carmina Horatii, typis Gothicis: in calce autem Epodon legi: *Impressum in inclyta ciuitate Lipzgk per Baccalarium Martinum* Herbipolensem a. sal. 1492. Tum in progr. (*Ueber den Horaz.* ibid. 1779. 4.) suum exemplar curatius descripsit, et ostendit, quo ordine, (per errorem bibliopegae confuso,) carmina ibi essent posita; et animaduertit, singula carmina peculiarem habere inscriptionem et in fine: *finit foeliciter* aut *finis*, cum insigni *Martini Landsberg Herbipol.* typographico, calci vero tantum Epodon *ann.* 1492. fuisse additum. (Hinc autem fieri potuit, vt singulae illius collectionis partes separatim ederentur ac ven-

derentur, et reliquae, praeter epodon librum, iis adnumerarentur libris, qui anni nota carerent. v. *Panzer* passim vol. II. et IV. et in indice.) Praeterea suspicatur Seybold, in catal. edd. a Iani primo tomo praemisso pag. XXVI. edit. *Epistolarum,* (non, *Epodon,* vti scripserat Seybold,) Lipsiae 1482. 4. in bibl. Comitis Solmensis, esse errorem typogr. et scribendum 1492. editionem autem Epodon. Liptzk. 1488. ibid. pag. XXVII. ex Douglas excitatam, habet suspectam. Postea varias illius edit. collatae cum edd. Locher. et Bentleiana, ex quinque prioribus odis libri I. excerptas dedit lectiones. Denique plura loca in duobus prioribus odarum libris critice atque exegetice pertractat, et interdum disputat contra Iani interpretationem. Quod vero *Seybold* scripsit, suum exemplum carere praefatione propria aut vlla notitia, quid praestiterit editor, aut vnde duxerit textum; certo definire non ausim, num eadem sit omnino editio, quam *Leich* de origine et incrementis typogr. Lips. pag. 66. ita citat: *Horatius* per Martin. Landsb. de Herbipoli 1492. 4. et in nota: „*edente Ioh. Cubitensi,* qui Angeli Politiani Oden ad Horatium et Iac. Sentini, Ricimensis, de lyricis quibusdam carminibus libellum adiecit." Quae eadem esse videtur, quam auctor Thesauri bibliothec. tom. I. pag. 326. citat: *Horatius* 1492. cum eadem, quam adnotauit Seybold,

sub-

ſubſcriptione; nec tamen addidit, vbi illa ſit adiecta. At tamen haud differre exempla, colligo ex pleniore notitia editionis; ſed *Epodon* tantummodo, quam dedit *Panzer* A. T. IIII. pag. 342. nr. 41. — De reliquis carminum Horat. editt. Lipſienſibus ſaec. XV. vide, quae notaui in Introd. II. pag. 375 ſq. adde Maittaire, Leich, inprimis *Panzer*, qui omnes fere edd. illius ſaeculi in opere ſuo praeclaro enumerauit. De quibusdam conſules *Goetzii* Memor. biblioth. Dresdenſ. I, pag. 515 ſqq.

Ad pag. 261. *lin.* 16 *et* 17.

Dele verba *Georg. Fabric.* — *1520. 8.* Nam *Georg. Fabricius* Chemnicii 1516 natus, illo anno de Horatio nondum cogitabat. Et tamen in indice edd. a Bipontino editore pag. 39. cum nota quadam laudatur ad h. a. ſed multo ſerius ab eo nouam editionem eſſe curatam, paullo poſt videbimus. Contra *Baſileae*, m. *Decembri*, 1520. 8. ex recenſione Aldina, cum *centimetro Marii Seruii* adnotatt. Aldi Manutii in Horat. et Nic. Perotti de metris odar. Horatii etc. in aedibus Andr. Cratandri prelum reliquit *Horatius*. v. *Panzer* VI. pag. 222. nr. 360. qui pag. 227. nr. 400. aliam Cratandr. memorat edit. 1521. 8. cui praecedit epiſtola Nic. Mich. Araelanenſis ad ſtudioſos, Baſileae *decimo Calend. Febr.* M.DXXI. ſed cum ſu-

periore

periore eadem eſſe, et vel, vltimo folio m. Decembr. e manibus typographi iam emiſſo, omnibus, vel quibusdam exemplaribus aliquot diebus poſt praefixa eſſe videtur illa epiſtola. — In eodem vol. cel. *Panzer* vberius indicat octo editt. *Argerotanſes*, nempe 1503. fol. cum notis Tib. Claudii Donati. — epiſtolarum liber, et de arte poetica. Multa praeterea hic ſunt correcta vel mutata ad exemplar Aldi. 1514. 4. ex aedibus Schureri — Epodon liber, de arte poetica, item epiſtolarum libri duo. 1515. 4. ex aedibus Schureri. — odarum libri IV. ibid. 1516. 4. et 1517. 4. — ſermonum libri II. cum adnotatt. criticis in calce adiectis. ibid. 1517. 4. — liber epiſtolarum, impenſis Io. Knoblouch et Pauli Getz. 1520. 8. — denique Epodon libr. de arte poet. et epiſtolar. libr. II. ex aed. Schurer. 1520. 4. — Tum ab eodem viro doctiſſ. in eodem volumine quinque *Antwerpienſes* edd. citantur: II. epiſtol. libri, cura *Chriſtophori Landini*, per Io. Grapheum. menſe Iulio. 1528. 8. — et de arte poetica apud eumdem eod. anno. 8. menſe Iulio: ſed duae vnius voluminis partes eſſe et ſuam quaeuis peculiarem inſcriptionem more haud infrequenti accepiſſe videntur. Atqui forſan reliquae partes acceſſerint ſequenti anno; quo quidem, incerto tamen breui, aut decurtato titulo, *Q. Hor. Flacci opera*, Antwerp. 1529. 8. ex bibl. Horatiana

pag.

pag. 19. a *Panzero* pag. 15. citantur. — Epiſtolae, ſatyrae et ars poetica. 1534. 8. — *Hor.* poemata cum Erasmi, Rhodingi, Politiani, Sabellici, Io. Bapt. Pii et Iac. Bononienſ. annotatt. 1535. 8. Sed quis omnium edd. enumerationem h. l. deſiderabit? — In bibl. *Burmann.* II. (ſecundum catal. p. 31.) fuerunt aliquot exempla cum notis msst. Burmanni aliorumque.

Ad pag. 262. *lin.* 6.

In Serie dell' ediz. Aldin. memorantur tantum editt. Aldinae cum *Mureti* ſcholiis et Ald. Manutii adnotatt. an. 1555. 8. — 1559. 8. — 1561. 8. — cum Mureti ſcholiis, Io. Mich. Bruti animaduerſſ. et Aldi Manutii adnotatt. 1564. 8. — denique cum ſcholiis Mureti, ex bibl. Aldina. 1570. 8. — In catal. bibl. *Pinell.* II. pag. 326 ſq. nominantur edd. a. 1559. 1564. et, cum notis I. Mich. Bruti, 1566. 8.

Ad pag. 262. *lin.* 9.

Loco 1556. corr. 1555.

Ad pag. 262. *lin.* 23.

Adde *in* 8. — De Georgio Fabricio eiusque edd. Horatianis vid. *Io. Dau. Schreberi vitam Georgii Fabricii* Chemnicenſis, etc. Lipſiae 1717. 8. inprimis pag. 206 ſq.

Ad

Ad pag. 264. *lin.* 20.

Editio *Cruquii* a. 1578. (vti a Goetzio in Mem. bibl. Dresd. I. pag. 536. citatur,) et a. 1579. (qui annorum numerus in fronte mei exempli legitur,) non duae editt. ſed vna eademque eſſe videtur. Nam in fronte quidem exſtat nota anni 1579. ſed in calce ſcriptum eſt: *Antwerp. excud. Chriſt. Plantinus: a. domini* M. D. LXXVIII. (1578.) VI. *idus Octob.*

Ad pag. 264. *lin.* 22.

Haud frequens eſſe videtur editio in bibl. lat. Fabric. haud memorata: *Q. Hor. Flacci epiſtolarum libri duo:* et in eas praelectiones methodicae, quibus artis logicae analyſis et moralis doctrinae ratio illuſtratur, per *Claudium Minoem*, Diuionenſem. Pariſ. ap. Dion. Duvallium. 1584. 4. Cuius generis ſint adnotationes, ex inſcriptione libri iam pateſcet. Sunt vero ſat copioſae, et ſaepe doctae, rarius eruditae, interdum leues. Nec deſunt falſae locorum quorumdam interpretationes. Criticen non adtigit niſi in Praetermiſſis pag. 166 ſq. ter quaterue, ſaltem perraro. Margini tamen textus Horatiani adſcriptae ſunt variae lectiones, numero multae, auctoritate haud raro graues. Nullius vero codicis, ex quo excerptae ſint, equidem in libro deprehendi notitiam: ſed manus docta in meo exemplo ad primam V. L. obſer-

obſeruatam, *exornet* pro vulgato *exoret*, ſcripſit, *codex Bland. habet:* ex quo codice vita Horatii deſcripta in nonnullis edd. nomine *Bland* vel omiſſo, vel, vti in Heinſiana editione, addito, legitur. Illo autem cod. vſus eſt Cruquius, et ex ed. Cruquiana, quam Minois ſerius in manus ſuas veniſſe ſcribit in Praetermiſſis, ſumtae eſſe videntur variae illae lectiones.

Hor. poemata omnia doctiſſ. ſcholiis illuſtrata. Londini. excuſ. apud Guil. Norton. 1574. 8. rec. et nouis aliquot annotatiunculis illuſtrata. ibid. ap. Guil. Norton et Io. Harriſon. 1578. 8. — poemata: quibus adiunximus *I. Iuuenalis* et *A. Perſii opera:* doctiſſima etiam in vnumquemque ſcholia et annotatt. quam maxime idoneas coniecimus. Londini, ap. Nic. Newtonum, impenſis Norton et Harriſon. 1585. 16. Iuuenalis et Perſius peculiarem quoque habent inſcriptionem.

Ad pag. 264. *lin.* 25.

Henr. Stephani editio non plane repetita eſt in exemplis Wechelianis a. 1600. 8. vti ex indice Bipont. pag. LIX. colligi poſſit: nam deſunt ſcholia, diatribe et obſſ. Stephan. Nec vlla praefixa eſt praefatio: ſed tituli folium excipiunt vita Horatii ex duobus codd. neque tamen primum, deſcripta; eadem per Petrum Crinitum, libr. III. de

poetis

poetis lat. tum alia quaedam de Horatii vita et ſcriptis ex G. Fabricii praefatione, denique, de XIX. generibus metrorum Horatii tractatus Aldi Manutii. Plena autem inſcriptio haec eſt: *Q. Horatii Flacci — poemata omnia.* Ad caſtigatiſſimi cuiusque exemplaris fidem quam accuratiſſime reſtituta. Additi ſunt indices locupletiſſimi duo: vnus docti cuiusdam viri, per *Henr. Stephanum* recognitus: alter *Thomae Treteri*, ad exemplar *Lugdunenſe*, (h. e. ad paginas exempl. Lugd. 1545. ap. Gryphium.) quod ſecuti ſumus, accommodatus. Francof. ap. hered. Wecheli, Claud. Marnium et Io. Aubrium. M.DC. *Treteri* index ſuum quoque habet titulum.

Lubini paraphraſi addi poteſt ſimilis Friſchlini labor: *Nic. Friſchlini* paraphraſis in Epiſtolarum libr. II. Francofurt. 1586 et 1596. 8. quarum editt. notitiam debeo ed. Bipont. Tertiam in manibus habeo inſcriptam: *Nicodemi Friſchlini* cum in *Q. Horatii Flacci* Venuſini epiſtolarum libros duos, tum *A. Perſii Flacci* Volat. ſatyras ſex [cum textu ſatyrarum] eruditae et elegantes paraphraſes, quae vice commentarii eſſe poſſunt. Adiecta eiusdem authoris oratione etc. Francof. ad Moen. 1609. 8.

Ad pag. 265. lin. 15.

Heinſiana I. Hor. edit. in indice Bipontino et in Iani notit. edit. p. XXXVII. adſeritur

ritur a. 1605. neque vero in Fabric. B. L. neque in multis, quos consului, catalogis eius sit mentio. In catalogo bibl. N. Heinsii occurrunt inter poetas in 8. nr. 147. Hor. cum notis et animaduerss. D. Heinsii, quibus praefigitur eiusdem Heinsii lib. de satyra Horatiana, sed nulla anni nota est addita, et nr. 363. ed. Heinsii, Lugd. Batau. 1612. — Edit. 1609 et 1610 eadem esse videtur: exemplar quidem cum nota a. 1610. citatur in cat. Pinell. II. p. 328. et in *Goetzii* Mem. Bibl. Dresd. I. pag. 537. Huic edit. (testibus illis,) acc. Horatii ad Pisonem epistola: *Aristotelis de poetica libellus*, ordini suo nunc demum ab eodem restituta. Ex offic. Plantin. Vbi Aristot. de poetica librum Heinsius Lugd. Bat. 1611. 8. edidisset, (dedicatio scripta est 1610. in praefatione autem paucis defendit suam mutandi et transponendi rationem, etiam in Horatio susceptam,) in edit. Horatii a. 1612. Aristot. libellum omisit; sed alia addidit. Inscriptio autem haec est: *Q. Horatii Flacci opera*, cum animaduersionibus et notis *Dan. Heinsii*, longe auctioribus. Idem librum de Satyra praefixit, in quo tota autoris eruditio explicatur. Lugd. B. apud Lud. Elzeuirium. 1612. 8. In meo exemplo hoc ordine sequuntur, quae insunt huic editioni. A pag. 1 — 284. textus poëmatum Horat. p. 287 sqq. Epistolae ad Florum et Pisones suo ordine

editae: pag. 310 ſqq. fragmenta e *Timonis Phliaſii ſillis* ex diuerſis auctoribus collecta. Tum cum noua paginarum ſerie, *D. Heinſii* in Q. Hor. Flacc. animaduerſſ. et notae; pag. 215 ſqq ſelectiora quaedam *Lucilii* fragmenta. Denique cum nouo paginarum ordine *Heinſii* de ſatyra Horatiana liber.

Hor. cum *Iuuenale* Lond. 1604. 12. — *Hor.* cum notis *Bondii*, (qui ex paraphraſi Lubini plurima hauſit,) Londini 1608. 8. et ſaepius. v. *Brüggemann* pag. 581. et edit. Bipont. in Notitia etc. — cum notis *Iac. Cruquii.* Lond. 1611. 8. — per *Gid. Lithgow.* Edinb. 1662. 12.

Ad pag. 266. *lin.* 5.

Hor. Opp. cum notis et animaduerſſ. criticis *Andr. Dacierii* et *Annae* coniugis. Londin. 1694. 8. — Editioni *Bondii.* Brunſuigae 1640. 12. — 1655. 12 ac 1668. 12. acc. *Parodiae Dau. Hoppii.* Hae ſeparatim prodierunt inſcriptae: *Parodiae in libros odarum et epodon Q. Hor. Flacci rebus ſacris maximam partem accommodatae a Dau. Hoppio*, Coslin. Pomer. ſcholae Prorectore. Adiecta eſt in fine ſatira ad primae Iuuenalis imitationem in iuuentutis ſcholaſticae improbitatem conſcripta. Brunſwig. 1668. oblong. 8. Dedicatio quum ſcripta ſit Regiomonti 1634. d. 24 Mai. credibile eſt, illas prius, quam ſupra ex indice Bipont. notaui,

fuiſſe

fuisse publicatas. — Eadem forma anno 1667. editus est, aut potius recusus, (nam edit. Bipont. citat edit. Brunswig. 1657. 8.) *Hodegeta Horatianus* siue index omnium verborum in Horatii poematibus contentorum absolutissimus, ita adornatus, vt quibuslibet editt. facili negotio accommodari possit: opera et studio *Dan. Aueman.* Brünopolitani Vicarii ad D. Blasii.

Hor. lat. cum versione gallica *Hieron. Tarteroni*, S. I. Paris. 1700. 12. — *Hor. opp.* cum notis selectissimis *Andr. Dacierii* et *Ed. a Zurk.* Londin. 1702. 8. — Opp. ex libr. msstis iuxta edit. Rutgersianam et Cantabrig. Lond. 1702. 12. — cum notis *Dan. Heinsii.* Edinburgi 1704. 8. — cum variis lection. Cantabrig. 1707. 12.

Ad pag. 266. *lin. vlt.*

Edit. Baxter — Gesneriana recusa est Londini 1772. 8.

Ad pag. 267. *lin.* 8.

Q. *Horatius Flaccus ad nuperam Rich. Bentleii edit. accurate expressus.* Notas addidit *Thom. Bentleius*, A. B. Cantabr. typis academ. impensis Corn. Crownfield. 1713. 8. Notae paucae breuesque in nitida hac editione sunt magnam partem ex ed. Rich. Bentleii excerptae: additis interdum vel coniecturis vel iudicio editoris. Textus est quo-

que is, quem Rich. Bentl. conſtituit. „Vulgatas tamen (ait Thom. Bentl. in praefat.) lectiones, quas patruus meus in praefatione dicit, ſe ſedibus ſuis reſtitutas cupere, ſuis locis inſerui. Sex vel ſeptem emendatt. quae in eius notis tantum comparent, quasque docti plerique certas eſſe indicabant, in textum repoſui, deiectis ad imum folium vulgatis lectionibus.“ — Maiori Bentleii editt. Amſtel. et Lipſ. ſubiectus eſt „Index in Q. Hor. Flaccum, olim quidem collectus a *Th. Tretero*, deinde omnibus edd. accommodotus a *Dan. Aueman*, nunc vero, additis etiam R. Bentleii variantibus lectionibus, pluribus quam mille et quingentis locis auctus et emendatus ab *Iſ. Verburgio*.“ — — *Hor.* Opp. in operibus et fragmentis veterum poetar. latin. a *Mich. Maittaire* ed. Lond. 1713. fol. vol. I. pag. 443 ſqq.

Ad pag. 267. not.

Hagana et Londinenſis ed. vna eademque eſſe ac duplici tantum titulo bibliopolae vrbisque nomine cum diuerſo inſigni typographico differre videtur. Nam *Brüggemann* pag. 584. citat *Cuninghamii* ed. in qua tum Hor. poemata cum V. L. tum animaduerſſ. nomen vrbis *Londini* apud fratres Vaillant et N. Prevoſt a. 1721. in fronte prae ſe ferunt: eiusmodi exemplar cenſor in Tubing. litter. ephem. a. 1790. nr. 33. ſe habere ſcribit.

bit. Ego vero vidi exemplar, in quo non ſolum prior pars, n. textus Horat. ſed etiam poſterior, n. Animaduerſiones etc. *Hagae Comitum* ap. Thom. Ionſon. 1721. excuſa in titulo dicitur, cum eodem inſigni typographico. Reliqua vero conſentiunt cum exemplo, quod Londinenſe fertur, in ordine paginarum et cuſtodum et in ſigno chartae, a confectore papyri notato. Dedicatio ad Bentleium, praefixa animaduerſionum libro, ſcripta eſt Hagae Comitum IV. Kal. Decemb. 1721. et pag. 2. cap. I. pollicetur *Cun*. editionem, quadringentis plus locis Bentleiana emendatiorem. Praefatio autem ad Horatii poem. exarata eſt Hagae Comit. ipſis Idibus Decembr. 1721. ita vt editio animaduerſſ. paullo prius prelo ſubiecta videatur Fere igitur adducor, vt credam, Londinenſem atque Haganum bibliopolas, rem communem egiſſe, et ſuum quemque nomen ſuis praefixiſſe exemplaribus, quod etiam a Wechelo cum Pariſ. librario in quibusdam auctorum vett. editt. inſtitutum fuiſſe conſtat.

Hor. carminum libri V. Recenſuit, et ex vetuſtis exemplaribus et commentariis ad certiſſimas criticae artis regulas quam plurimis in locis emendauit *Georg. Wade*, S. T. P. Londini typ. Guil. Bowyer etc. 1731. 4. et 8.

Francis ed. lat. cum anglica verſione et notis (v. Introd. II. p. 390.) excuſa eſt Lond.

 1743.

1743. 1746. 1747. 1750. 1753. 1756. 1765. 1778. 12. (v. *Brüggemann* p. 597 ſq. et p. 599. de edd. *Smart.*)

Ad pag. 268. *lin.* 15.

Hor. poemata ex caſtigatt. et obſeruatt. *Rich. Bentleii*, *Cuninghamii* et *Sanadonis* emendata. Londini, impenſis Io. Nourſe. 1740. min. 8. — *Horat. Flaccus* in Latin and English, with the Notes of Dacier, Sanadon, and others, and Latin text put in order of conſtruction. Lond. apud Ioſ. Davidſon. 1741. 8. III. voll.

Ad pag. 269. *lin.* 12.

Q. Horatii Flacci opp. Parmae in aedibus Palatinis, typis Bodon. 1791. mai. fol. Splendidae huic editioni, a *Ioſ. Nic. de Azara* curatae, nullae additae ſunt notae; ſed editor auctoritate codd. meliores delegit recepitque lectiones, multaque melius interpunxit. Vſus autem eſt quinque odarum codd. e bibl. Chigiana; tribus epiſtolarum et A. P. ac II. ſermonum ex eadem bibl. et vno cod. Zeladae. conf. ephem. litter. Gotting. a. 1793. nr. 29. pag. 284 ſqq. — Ibid. cum praef. *Ioſ. Nic. de Azara*, 1793. 4. et 8. cum effigie Horatii. — Contra illum ſtilum acuit et multas impugnauit emendationes *Clementinus Vanneti* in tertio vol. operis: *Oſſervazioni intorno ad Orazio*, Rovereto 1792. 8. de

de quo opere iudicatur in Ien. Allg. L. Z. a. 1793. nr. 269. m. Sept. et tam contenta tomorum trium fuse recensentur, quam de Horatio et Iuuenale, comparatis vtriusque satyris, bene differitur. Sed grauiter, moderate tamen, refutatur Vanneti, eiusque sententiae argumentaque examinantur curatius, praecipue multa Horatii loca late docteque explicantur, ac lectiones, in edit. Bodon. rescriptae, vindicantur a Vannetti crisi atque reprehensione in: *Lettera di Stefano Arteaga* a Giov. Batista Bodoni, intorno alla censura publicata dal *Caval. Clement. Vannetti* academico Fiorentino contro l'Edizione Parmense dell' *Orazio* del MDCCXCI Crisopoli. MDCCXCIII. m. 8. Quod *Vannetti* inter alia criminatus est: *che nel testo Bodoniano non s' incontra lezion nessuna, da due per avventura o tre in fuori, che non sia stata dal gran Riccardo Bentleio o veduta o conghierutta:* Arteaga, id crimen a typotheta potius, quam a Vannetto ita esse perscriptum, vrbane suspicatus, pag. 13 sq. *Or io*, ait, *farò vedere quando che sia, che* non due o tre sole, ma più di quattrocento *vi s' incontrano nell' edizione Parmense, intorno alle quali l'Inglese non far neppur motto* etc.

Q. *Hor. Flacc.* Aros. 1791. 8. — Westerås (in Suecia) 1791. 8. editor est *Andr. Henr. Stamberg.* basis vero edit. Amstelod. cum comment. Dac. et Sanad. a. 1735. Obss.

varii generis ſunt lingua modo Suecica, modo latina conſcriptae.

Hor. opera, cum variis lectionibus, notis variorum et indice locupletiſſimo. Londini, excud. Guil. Browne etc. 1793. 4. mai. II. voll. curante *Carolo Combe.* Baſis eſt ed. Baxteriana, a Gesnero et Zeunio curata. Praeter notas variorum et Klotzii (in Lectt. Venuſinis,) excerptas, acceſſ. variae lectiones e VII. codd. Harlei, in muſeo britannico, partim ſub textu poſitae, partim notis inſertae, et index Verburg. ſed infinitis, (tribus millibus vti iactitatur,) locis auctus. At a maiore potius ſplendore, quam ab vtilitate laudatur haec editio. Vide ephem. litterar. Gotting. a. 1794. plag. 149. pag. 1491. — *Hor. carminum libri V.* in vſum ſcholarum. Marburg. 1793. 8. — *Catulli, Horatii* aliorumque vett. poetarum latin. carmina lyrica ſelecta in vſum ſcholarum curauit *I. A. Naſſer.* Kilon. 1794. 8.

Horaz, lateiniſch und deutſch. Mit Anmerkungen für junge Leute von Iac. Frid. Schmidt. 1776. ed. II. Gothae 1780. 8. In praef. ad primum edit. II. tomum ſuam editor interpretationem a graui S. cenſura vindicat, et par pari refert. — Ed. III. frequenter mutata et emendatior, vol. I. et II. Gothae 1793. — vol. III. 1795. 8.

Q. Hor. Flacci carminum libri V. Des Q. Horat. Flaccus Oden V. Bücher. Ueber-

ſetzt

ſetzt und mit einigen Anmerkungen beglei- tet von *Io. Fried. Roos*, ordentl. Prof. der Philoſ. zu Gieſen. Lipſiae 1791. m. 8. In notis vel de interpretatione ſenſuque loci vel de lectione erudite diſſeritur, diſceſſione a Ianio ſaepe facta. cf. Goth. ephem. litter. pag. 890. a. 1791.

Q. Hor. Flacci, quae ſuperſunt, recen- ſuit et notulis inſtruxit *Gilbert. Wakefield.* — Londini, apud Kearsley. 1794. 8. II. voll. Textus eſt partim ſecundum Bondii, Bent- leii et Marklandi, partim Wakefieldii ipſius coniecturas modo bene, modo male refictus: interpretationis Wakef. praecipuam habuit curam. conf. ephem. litt. Gotting. a. 1795. plag. 23. pag. 226 ſqq. add. *Brüggemann* pag. 587 ſq.

Q. Hor. Flacci Opp. omnia ex optimis recenſionibus, [n. Gesner. et Noriberg. 1774. ap. Riegel. 12.] in vſum ſcholarum curauit M. *Iac. Baden*, in vniu. Haun. Prof. eloq. acc. V. L. ex II. codd. msstis regiis, quo- rum recenſum dedit filius M. *Torkillus Ba- den*, Prof. extraord. Hauniae. 1795. 8. Po- tiores codd. II. lectiones excerptae ſunt in Kil. bibl. vniuerſ. germ. a. 1796. vol. XXVII. part. I. faſc. II.

Edit. Gesner - Zeuniana, *editio noua, priore emendatior*, (vti in fronte dicitur,) ſplendide recuſa eſt, Glasguae, Mandel. 1797. 8.

Hor. correct. edit. cum notis et emendatt. *Io. Hunter.* St. Andrew. ap. Moriſon. 1798. 8. v. Monthly Magaz. 1798. menſ. Mart. nr. 29.

Ad pag. 269. *lin.* 15.

Verba, *Bentleii* — *1714. 8.* ſunt ex iis, quae paullo ante de ea edit. ſcripſi, emendanda, aut delenda.

Hor. cura *Iac. Watſon.* Edinburg. 1713. 12. — Opera. Edinburgi ap. Rob. Freebain. 1731. 12. — *Pine* editionis I. vol. 1733. II. vol. 1737. 8. prodiit. — Glasguae recuſa ſunt Horatii opp. iterum 1750. tum 1756. 12. et 1750 ac 1760. 4.

Ad pag. 270. *lin.* 12.

Birmingh. etiam 1777. 12. — Selectae odae, praemiſſa auctoris vita. Confluentiae 1778. 8. — Opp. Manheimii. 1779. 8. II. voll. — *Horazens Dichtkunſt* in neu entdeckter Ordnung, *Lateiniſch* nach einer 800-jährigen Handſchrift überſetzt, in eben dieſelbe Versart, mit Commentar, Anmerkungen. Leſearten, und einem Auszuge aus Ariſtoteles Dichtkunſt von *Io. Chſtph. Regelſperger.* Vindob. 1797. 8.

Sed *Ars Horatii poetica*, vti eius *Satyrae* et *Epiſtolae* ſeorſum haud raro deſtitutae vt plurimum commentario, interdum inſtructae prelis exierunt. Editt. ſaec. XV. indicant

dicant Maittaire ac Panzer. Inter edd. quae multae ſunt ſaec. XVI. rarius occurrunt *Hor. liber de A. P.* ex vetuſto exemplari, ſumma recognitus cura et diligentia per *Valentinum Ecchium Philyripolitanum*. Cracou. ex offic. Io. Halleri. 1521. 4. — *Epiſtolarum* libri II. ex antiquiſſimo exemplari. ib. per eumdem. 1522. 4. — *Epodon* liber vnus, ad Aldini exemplaris fidem recognitus. Seculari carmine adiuncto. ibid. per Mathiam Scharfenberg. 1527. 4.

Vindobonae expreſſa ſunt typis, *de arte poet.* liber per Io. W. (Winterburger) ſine an. 4. — *ſermonum* libri duo. per Hieron. Vietor. 1515. 4. — *Epiſtolarum* libri II. ad archetypon A. Manutii. per eumdem. 1515. 4. — *de diuina poetarum arte et carmen ſeculare. Adrianus Wolfhardus* Transſyluanus, per Io. Singrenium. 1522. 4. — *Epiſtolarum libri II.* in aedibus Ioan. Singren. 1522. 4. (v. *Denis* Wiens Buchdruckergeſchichte pag. 126. 136. 230. 234. 313.) — *Ars poetica* cum comment. Acronis, Porphyrionis et Iani Parrhaſii. Pariſ. Robert. Steph. 1533. 4. — Eadem a *Iac. Grifolo.* Florent. 1550. 4. — Pariſ. 1552. 8. — a *Io. Sambuco*, Antwerp. typis Plantin. 1564. 8. — Eadem cum ſcholiis. Colon. Agripp. 1555. 8. — *Hor.* ſermonum libri II. ſatira prima latine et anglice. Londini 1733. fol. — *Hor. A. P.* (cum notis ad modum

Mi-

Minelli et Sinceri.) Aboae 1789. 8. — Sed haec sufficiant. — Hoc vnicum addam: *Paris. Didot* seniorem coepisse 1797. splendidam Horatii editionem subiicere prelo, cum XXIII tabulis, aeri ab Gerardo et Girodeto incisis; cuius quidem editionis tantum 250 exemplaria, vt fama fert, singulis numero suo notatis, euulgabuntur: exemplar vero constabit subscriptoribus 360 Livres, postea vero reliquis emtoribus 600 Livr.

Ad pag. 271. *lin.* 7.

Conf. *If. Casauboni* de satyrica Graec. poesi et Romanorum satira (ed. Halae Sax. 1774. 8.) lib. II. cap. 3. pag. 212 sqq. praecipue p. 226 sqq. et de A. P. p. 99. not. — *Manso* de rom. satiricis, praesertim Horatio in *Nachträgen zu Sulzers allgem. Theorie* etc. vol. IV, part. II. (Lips. 1796. 8.) p. 409 sqq. *Io. Ant. Vulpii* liber de satyrae lat. natura et ratione eiusque scriptoribus, qui supersunt, Horatio, Persio, Iuuenale etc. Patau. 1744. 8, (v. noua acta erudit. Lips. 1748. m. Nou. pag. 666 sqq.) — *Ge. Ludouic. Koenig*, Gymn. Oldenb. Collabor. de satira romana eiusque auctoribus praecipuis, Oldenburg. 1796. 8. Satirae Hor. Persii et Iuuenal. maxime comparantur. v. ephem. litt. Gotting. a. 1796. nr. 54. Adde *Ien.* A. L. Z. a. 1794. nr. 74. pag. 586 sq. vbi post Fülleborn. Horatius comparatur cum Persio.

Ad

Ad pag. 271. *sect.* 6. *lin.* 1.

Infamia adulationis ab animo et poematibus *Horatii* depellitur, ac multa de poeta, eiusque animi notatione, tum patriae verique amore disputantur in libro inscripto: *Q. Hor. Flaccus door R. van Ommeren,* Rector van het Gymnasium te Amsterdam. Amstel. 1789. 8. Laudatur lib. et plura excerpuntur ex eo in Ien. A. L. Z. a. 1791. nr. 172. m. Iun. pag 569 sqq.

Ad pag. 272. *lin.* 1.

Ad *Sulzer.* loc. v. *Blankenburg* in Litterar. Zusätzen, vol. II. pag. 155—158. vbi de edd. et commentatoribus etc. Horatii fuse agitur. Idem *de Blankenburg*, vol. I. pag. 384 sqq. et 387 sq. voc. *Dichtkunst*, memorat insignem copiam editionum *artis poet. Horat.* ac versionum et commentariorum, tum vol. II. voc. *Lehrgedicht*, pag. 267 sq. de *epistolis* Hor. earumque edd. et versionibus; pari modo de Odis Horatianis et de scriptis, in quibus illustrantur illae, pag. 431 sqq. et de satiris Hor. vol. III. pag. 9 sq. Quare ad *Blankenburg.* insuper de versionibus, quae numero sunt permultae, ad edit. Bipontinum; in specie ad *Degenium* et acta litterar. (Journal) mox citanda, de *germanicis*, ad *Paitonium* de *italicis*, ad *Brüggemann* de *anglicis*. de *gallicis* ad *Goujet.* (tom. V. Bibl. Franç. pag. 296 sqq. vbi is

pag.

pag. 365 ſqq. multus eſt de verſ. Dacier. et Sanadon. atque de controuerſia diu agitata,) copioſos ablego, paucorum eiusmodi librorum facturus mentionem.

Ad pag. 272. *lin.* 22.

Loco 1711. corr. 1771.

Ad pag. 275. *lin.* 1.

Hurdii edit. in Anglia ſaepius lucem adſpexit, (teſte Brüggemanno p. 608.) Lond. 1749. 8. — auct. ib. 1753. 12. II. voll. — Cantabrig. 1757. 12. II. voll. — Lond. et Cantabrig. 1766. 12. III. voll. — et Lond. 1776. 12. III. voll.

Verſionis *Michelſen* memoratae cenſuram conf. in Berol. bibl. vniuerſali, in adpendice ad voll. 53 — 86. ſect. II. pag. 1128 ſqq.

Indicem variarum germanic. verſionum atque imitationum odarum Horatianarum tum omnium, tum ſingularum confecit anonymus in actis diurnis, *Journal von und für Deutſchland*, an. 1792. part. VI. nr. 6. pag. 491 ſqq. atque ab eo tempore creuit earum numerus.

Ad pag. 276. *lin.* 18.

Spicilegium non meſſem, (ne nimis ſedulus, aliisque tempus chartamque perdidiſſe videar,) ad Notit. et Introduct. colligam, memorando recentiores quasdam verſiones

et

et alia ſubſidia litteraria. Permulta collegit *Frank* in catal. Bünau. I. pag. 312 ſqq. — Plura polemicae Horatianae ſpecimina deinceps et doctum in Odas commentarium, germanice ſcriptum, 1789. m. 8. edidit cel. *Schmid*.

M. *I. Conr. Burch. Fiſcher* disp. reſpond. Ludou. Georg. Henr. Evers, de codd. msstis *Horatii* atque *Virgilii* Barthianis: ſimul cum animaduerſionum in *Horatium* ſpecimine. Helmſtadii 1785. 4.

(*Io. Michael Nagelii*) comment. de cod. msto membranaceo Horatii biblioth. acad. Altorf cum ſpecimine varietatis lectionum. Altdorf. 1766. 4. — cum continuatione II. III. et IV. varietatis lectionum illius cod. ib. 1766 et 1767. 4. — Eiusdem III. partic. variae lectionis Hor. ex cod. chartac. ibid. 1772 et 1774 4.

Paul. Friedr. Ach. Nitſch Vorleſungen über die klaſſiſchen Dichter der Römer. *Erſter Band*, welcher Vorleſungen über die Oden des Horaz enthält. Lipſiae 1792. 8. Praemittitur litteraria notitia interpretum atque editionum. Tum ſequitur *textus latinus* cum adnotatt. germanicis et verſione proſaica. conf. Ien. Allg. L. Zeit. a. 1794. nr. 71. — tom. II. continens librum odarum tertium et quartum, ib. 1793.

Selectae odae editae a *I. Henr. Iuſt Köppen*, in Encyclopaedia latinorum claſſic. Campiana,

piana, part. IV. Brunſuig. 1791. 8. et *Köppenii* adnotatt. germanice ſcriptae ad illas odas, pars I. ibid. 1791. (critica illarum eſt cenſura in Würzburg. ephem. litt. a. 1791. pag. 929 ſqq.) — pars II. auctore *Car. Aug. Böttiger*, ibid. 1793. 8. (v. ephem. litter. Gothan. a. 1794. plag. 13. pag. 99 ſq. vbi quaedam aliter explicantur.)

Car. Lud. Baueri Horatianae animadu. et ſubnotationes ad edit. cel. Iani. progr. I. II. Hirſchberg. 1783 et 1785. 4. — Eiusdem Horatianarum obſeruatiuncularum ſpecimen tertium. ib. 1782. 4. — *Io. Frid. Enger* Obſſ. in Horatii poemata. Vratislau. 1782. 4. — Eiusdem Zuſätze und Verbeſſerungen zu den Anmerk. etc. ibid. part. I. 1779. — part. II. 1785.

I. Hildebr. Withof kritiſche Anmerkungen über *Horaz* und andere römiſche Schriftſteller. Nebſt einer Beſchreibung der latein. Handſchriften in der Duisburger Univerſitäts-Bibliothek, von D. *Grimm.* I. — IV. part. Düſſeldorf. 1791 — 1798. 8. Acutae quidem ſunt criticae animaduerſiones in Horatium; ſed tamen interdum audaces, aut falſae aut minus neceſſariae. v. Bibl. vniuerſ. germ. Kilon. a. 1794. vol. 116. part. I. pag. 287 ſqq. Ien. A. L. Z. a. 1793. m. Nou. nr. 308. Erfurt. ephemer. litterar. a. 1798. plag. 34 etc.

Para-

Paraphrasis odarum XXIIII, e Q. *Hor. Flacci* libro primo, auctore *P. Aloysio Hardevuyst*, Soc. Ies. Antwerp. 1711. 8. conf. acta erud. Lips. a. 1712. m. Iun. p. 259 sqq.

Io. Frid. Behrendt in progr. s. Aduersariis ad dubia auctorum loca, (Seruestae 1755. 4.) cap. IV. locum Od. 13. libri I. interpretaturus, vt tota, inquit, oda lucem accipiat, et criticum de *cereis bracchiis, de quarta* vel *quinta nectaris parte* etc. bellum componatur, ironiam continuam esse clauem huius odae meminerimus. Omnia tunc prono alueo consequentur. Aliud loquitur poeta; aliter sentit. Verbis laudat Lydiam et Telephum, re ipsa vtrosque ridet et contemnit: id vel nomina indicant. Etc.

Ier. Markland et in Epistola critica ad Fr. Hare, et in Expositione aliquot locorum vett. auctorum subiuncta eius edit. *Euripidis* Supplic. multa *Horatii* loca emendare, aut tentare sustinuit.

D. *C. H. Schmid*, Prof. Giessensis, Apologie des Horaz gegen einige neuere Schriftsteller, in: Neue Litteratur und Völkerkunde, herausgegeben von *I. W. von Archenholz*, a. 1789. vol. I. m. Ian. p. 33 sqq. Primum contra Meierottum (de rebus ad auctor. class. pertinent.) defendit Horatium, hunc quod pauci vett. scriptores eius cum laude fecissent mentionem, et quod Horatius

 imita-

imitatus ſit Graecorum carmina, tum adhuc bene nota, ab aequalibus ſuis fuiſſe minoris aeſtimatum, quam a ſera poſteritate. In primis cl. *Schmid* vindicat Horatium a calumniis *Mercieri* in Bonnet de Nuit, (Nachtmütze, Berol. 1784.) pag. 19. crimineque abiectae adulationis, prauae auri cupiditatis, callidi animi, et corruptae morum doctrinae etc. — Mores et animi notationem aliquatenus quoque defendit *de Bar* in Horace vengé, in Babioles litteraires.

Ex *Leſſingii* Opp. germanicis *Io. Frid. Iac. Reichenbach* in libello, inſcripto: *Gotth. Ephr. Leſſingii* Obſeruatt. criticae in varios ſcriptores graecos atque latin. etc. (Berolini 1794. 8.) pag. 152 — 190. ea collegit et latine vertit, quae Leſſing. paullo vberius paſſim ſcripſerat ad interpretanda illuſtrandaque loca quaedam Horatiana, n. lib. I. od. 34. od. 35. v. 17 — 20. lib. IV. od. 1. v. 33 — 40. Epod. IX. 16. lib. I. epiſt. 1. v. 28 — 31. et Art. poet. v. 136 — 144.

Iani in ed. ſua, odam XXI. libri I. putabat eſſe carmen amoebaeum. Contra hunc disputat cl. *Morgenſtern*, (in praeſenti Profeſſor Gymnaſii Dantiſcani,) in: Neue Bibliothek der ſchönen Wiſſenſch. vol. LVII. part. I. pag. 51 ſqq. (Lipſiae 1796. 8.) et ſentit, poetam incitare pueros puellasque ad laudem Apollinis et Dianae cantu celebrandam. — *Franckii*, Direct. Gymnaſii Erfurt. progr.

progr. de Romanorum in Principem Augustum, Roma abſentem, ibique deſideratum pietate, ſecundum *Horat.* od. V. libr. IV. — Erfurt. 1793. 4. Odae oeconomia in primis explicatur. — Schola grammatica de argumento atque conſilio carminis Horatiani, quod eſt 28 lib. I. auctore *Hottingero.* Turici 1789. 4.

A Diſſertation concerning two Odes of Horace, which have been diſcovered in the Palatine Library at Rome, Lond. 1789. (1790.) 4. (v. Introduct. II. p. 393.) *Villoiſonius* in addendis ad ſuas animaduerſſ. ad Longi Paſtoralia eas primus publicauit, et genuinas habuiſſe videtur; item auctor ſuperioris libri et cenſor, (qui quaedam loca tentat aut interpretatur,) in Bibliothek von Anzeigen und Auszügen kleiner Scriften etc. tom. II. part. I. Ienae a. 1790. p. 1 ſqq. Mihi quidem non videntur eſſe genuinae.

M. Io. Frider. Roos excurſus ad Horatii carm. I. 1, 7—15. Gieſſae 1783. 4. verſus, Hunc ſi mobilium — Illum ſi proprio etc. coniungit cum ſequentibus, *attalicis conditionibus numquam dimoueas* etc.

A short Diſſertat. upon Horace with the fifth Ode. Lond. 1708. 8. — The Scrutiny of Horace with the firſt Ode of the firſt Book. ibid. eod. anno. 8. — The Scrutiny of Horace with the ſecond Ode. ibid.

 eod.

eod. a. 8. — An Anſwer to the Scrutiny of Hor. ib. eod. a. 8.

Quaternae epiſtolae. Prima et ſecunda (*Ker*) ad Rich. Bentleium; tertia ad ill. V. Ezech. Spanhemium; quarta ad Lud. Frid. Bonetum. Londini 1713. 8.

In actis aliquot diurnis litterar. quae in Britannia euulgata ſunt, et aliis collectionibus, variae obſſ. in Horatiana loca repeεriuntur: quarum notitiam dat *Brüggemann* View etc. pag. 605 ſqq.

De vndeuiginti generibus metrorum Horatii, tractatus Aldi Manutii, et addenda de metris Horatianis, in libro inſcripto: Tractatus varii latini a *Crevier, Brotier, Auger* aliisque clariſſ. viris conſcripti; et ad rem, cum criticam, tum antiquariam pertinentes. Lond. 1788. 8. part. II. pag. 66—82.

Henrici progr. de graeca dictione poeſeos Horatii lyricae ornatrice. Wittebergae 1791. 4. — M. *Casp. Iac. Beſenbeck* progr. ſ. explicatio carminis Horatiani III. 12. Erlangae 1791. 4. — *Seidenſtüker* ſuper od. 37. lib. I. Horat. in *Wiedeburgii* Humaniſt. Magazin tom. III. part. III. pag. 193 ſqq. et phil. paedag. Magazin part. III. p. 203. — Idem critice et grammatice aliquot loca (I. od. 6. II. 4. od. I. v. 14. I. od. 20. od. 27. v. 23. 24.) tractat in *Wiedeb.* philol. paedag. Magazin, tom. II. part. I. pag. 63 ſqq.

Io.

Io. Frid. Eckhardi, Gymn. Isenac. Direct. progr. Horatiana artium liberalium commendatio, libr. II. epist. 2. v. 7. 8. — rec. in *Magazin* für öffentl. Schulen etc. tom. I. part. II. (Bremae 1790. 8.) pag. 401 sqq. — *Frid. Henr. Emil. Schnaar* in libello menstruo, der Genius der Zeit. ed. ab Hennings, Alton. m. Mart. 1794. dedit nouam explicat. verborum *hodie tricesima Sabbata* in Hor. Sat. I. 9. circ. fin. Intelligit diem XXX. mensis, quo die futurus nouilunii dies indicabatur, et festus erat: Horatium igitur illa sabbata vsurpasse pro magno festo die, qui profanari non debeat. — *I. E. Blühdorn*, Rect. Neostad. scholae Brandenburg. ad Hauel. progr. *de natura epodorum Horatii.* Brandenburg. 1795. 4. — De sensu Sat. I. 3. versſ. 111 sqq. commentatt. eristicae anonymi in Brunsuig. act. diurnis, a. 1791. part. 8. et *Seidenstükeri* in Wiedeburg. phil. paedag. Magaz. a. 1791. part. III. p. 222 sqq.

Carmen de *arte poetica* a multis V. D. esse seorsum vel expositum illustratumque, vel in varias linguas translatum, iam annotauimus. Nos quidem nonnullorum tantum V. D. qui operam suam addixerunt illi poemati, scripta, praecipue recentiora, hic commemorabimus.

Franc. Sanctii Brocensis — in artem poeticam Horatii annotatt. Salmanticae 1591. 8. Poetae textui subiicitur ecphrasis perspicua et

 elegan-

elegantiſſima. Sequuntur adnotation. opportunae doctaeque, teſte *Maianſio* in Specimine biblioth. Hispano-Maianſianae — ex muſeo Dau. Clementis, pag. 96. vbi quoque diſcimus, hanc eſſe alteram edit. auctiorem et emendatiorem cum ſiluis Angeli Politiani.

In Q. Hor. Fl. de arte poetica librum *Hercules Manzonius*, ciuis ab origine Bergomus. Qui aperte demonſtrat, expreſſum ab Ariſtotelis poetica Horatii poetices ordinem *). Quos vero interſcribit particularum numeros, Ariſtotelicam in eos poeticen prudentia Madii diſpoſitam ſecat. Bergomi, typis Comini Venturi. 1604. 4. — De A. P. ad Piſones epiſtola. Ex rec. *Dan. Heinſii* ſeorſim edita. Addita et diſſertatiuncula eiusdem ſuper Plauto et Terentio Comicis. Wittebergae typis Io. Gormanni. 1619. 4.

Hurdii doctum comment. iam laudauimus. Quae is de imitatione ſcripſit, ea *Carol. Godofr. Schreiter* latius et ſubtilius expoſuit, ſuaſitque, vt non tam ſinguli duorum ſcriptorum loci, quam ipſi ſcriptores inter ſe conferrentur, atque de argumento artis poet. conſilio poetae et imitationis ratione erudite disputauit in progr. *de Horatio Platonis aemulo*, eiusque epiſtolae ad Piſones cum huius Phae-

*) Quod vero vix credibile eſt, et ab aliis quoque negatum, diuerſiſſima earumdem rerum tractandarum ratione philoſophi et poetae.

Phaedro comparatione. Lipſiae 1789. 4. (conf. Ien. Allg. L. Z. a. 1790. menſ. Nou. nr. 342.) Pag. 7. paene miratur, qui factum ſit, vt *Colmanus*, Anglus, in eamdem ſententiam, quam *Wielandius* vndecim annis ante in german. ſua epiſtolarum Horatii verſione tulerat, ſua ſponte (?) incideret, Flaccum, (vt verbis vtar Schreiteri,) epiſtolam hanc eo conſilio compoſuiſſe, vt filiorum Piſonis maiorem natu, ad poetices ſtudia magis ſaeculi more, quam naturae ductu conuerſum, ab hoc muſarum commercio, cui eum imparem eſſe argueret, fortaſſe ipſius aliquod praematurum opus notans dramaticum, abſtraheret, propoſita ei vrbane ſalſeque tum difficultate huius rei, tum ignominia, quae mediocres poetas comitaretur. — *Colmanus* vero, quem, Schreiter docet, callentem fuiſſe litterarum germanicarum, id fuiſſe poetae conſilium, demonſtrare ſtuduit in epiſtola nuncupatoria notisque ad librum inſcriptum: *Q. Hor. Flacci epiſtola ad Piſones, de arte poetica.* The art of Poetry: an Epiſtle to the Piſos. Translated from Horace. With Notes. By *George Colman.* Lond. 1783. 4. (conf. *Brüggemann* p. 608.) Colman vero illam, quae elegans eſſe dicitur, verſionem, iambis ſimiliter deſinentibus expreſſam, iterum recepit emendatiorem, cum textu latino aliisque opuſculis in tertio tomo operis: *Proſe on ſeveral Occaſions,*

 accom-

accompanied with ſome Pieces in verſe. Lond. 1787. 8. III. voll. In notis, verſioni illi adiectis, modo hypotheſin ſuam firmare adniſus eſt, modo explicuit ſpectacula, muſicam theatralem, chorum et ſatiricum drama veterum, aliasque adiunxit obſeruationes, ad intelligentiam totius poematis vtiles.

Horace's Epiſtle to the Piſo's, on the Art of Poetry, translated into English Verſe, with Obſervations and Notes critical and explanatory. Edinburg. 1784. 8. *Brüggemann* citat Monthly Review, Iun. 1786. p. 471. Subiectus eſt contextus latinus, et, ſi recte notaui in meis collectaneis, auctor verſionis etiam in praefat. cenſet, Horatium Piſonibus voluiſſe oſtendere difficultates poeticorum laborum, eosque a pruritu et feſtinatione carminum ſuorum euulgandorum reuocare. — The Epiſtle of Horace to the Piſos, on the Art of Poetry. Translated into English verſe, by *Will. Clubbe,* L. L. B. Vicar of Brandeſton. Suffolk. 1797. 4.

Theod. Frid. Stange, Gymnaſ. Hammonenſis Direct., proluſio, ſuper nonnullis ex Horatii arte poetica ſententiis. Hammone 1784. 4.

Aeſthetica cogitata ſuper nonnullis formis ſ. ideis epiſtol. Horat. ad Piſones in: *Etwas für Politiker und Pſychologen.* Halae et Lipſiae 1795. 8. pag. 55 ſqq. Quaedam

dam Horatii loca dederunt occasionem obseruationum aliquot aestheticarum scribendarum 1) de consilio epistolae Horatianae; 2) de vnitate operis, ad L. L. elegantiores pertinentis; 3) de melodramate; 4) de vsu nouorum vocabulorum; 5) de delectu numeri poetici. v. bibl. Kilon. vniuerſ. vol. XXIII. part. I. fasc. II. a. 1796. pag. 121.

Henr. Phil. Conr. Henke disp. respond. *Rudolpho Christi. Schmidt*, Varietas lectionis in Horatii arte poetica, e cod. Helmstadiensi excerpta, cum animaduerss. criticis Helmstad. 1777. 4. Excerpta leguntur in Volborth neuen philol. Bibliothek, tom. III. part. II. p. 321 sqq. Lipſ. 1778. 8.

M. Ricklef super II. locis, (A. P. 270 sqq. et epist. II. 2, 110 sqq.) in quibus iudicium de Plauto Horatianum mitius esse, quam vulgo creditur, noua interpretatione ostenditur in *Wiedeburg* philol. paedag. Magazin. part. I. Helmstad. 1791. 8. pag. 40 sqq.

Horazens Brief über die Dichtkunst übersetzt, (tot versibus hexametris, quot constat latina epistola; hinc saepe contortis durisque,) und als Einladungsschrift herausgegeben von *B. W. C. Starke*, Rector etc. Bernburg. 1791. 8.

Horazens Epistel an die Pisonen. Mit einem durchgängigen Kommentar und Anmerkungen, herausgegeben von *Mich. Engel*,

 Prof.

Profeſſ. der Philoſophie zu Mainz. Mogunt. 1791. 8. mai. cum textu latino ex recenſione Cuninghami, ed. a. 1721. et cum commentario Hurdiano, at immutato, in quo Engel ſaepe disceſſit ab Hurdio, atque meliores Lambini, aut Sanadonii, Batteuſii, Wielandique recepit interpretationes. Res tamen potius, quam verba explicuit, poetaeque ſententias interdum explanauit vberius. Id autem Horatii putauit fuiſſe conſilium, vt romanos poetas recenſeret et, ratione dramatis potiſſimum habita, quaedam, eaque praecipua, poetarum romanorum peccata falſaque romanorum criticorum principia notaret, ſuamque de rom. theatro diceret ſententiam. conf. ephem. litter. Lipſ. a. 1791. plag. 55.

Marcheſini, patronus cauſſarum Venetus, duplicem confecit ediditque verſionem *italicam*, alteram in oratione proſaica, alteram in ſermone ligato in libro: *Dell' arte poëtica di Q. Orazio Flacco*, traduzione di *Mar. Marcheſini.* Neapoli apud Orſin. 1794. 8.

Die Dichtkunſt des Horaz überſetzt und erklärt in Proſa von *K. W. Ramler*; in Verſen von *C. M. Wieland. Zweite* mit dem Entwurf einer Dichtkunſt nach Horaz vermehrte Auflage, (von *Heinr. Sautier.*) Baſil. 1789. 8. In priore edit. duobus ante annis euulgata, Sautier tantum recudi iunctim fecerat Ramleri verſionem ex libro Batteuſ. in ger-

germanic. linguam translato, et Wielandianam ex versione Epistolarum Hor. metrica: in altera editione adiecit tabellariam artis poeticae doctrinam secundum Horatium.

Paucas denique recentiores versiones, et in indice versionum Bipontino omissas, commemorare liceat. Praeter eas, quas *Degen* laudat l. c. II. pag. 220. Oda XX. libr. II. a *Ramlero* conuersa in linguam german. et illustrata legitur in *Biesteri* Berlin. Blättern. m. Sept. 1797. pag. 315 sqq. — *Werners* lyrische Gedichte sammt Oden aus dem *Horaz*. Wien und Leipz. 1785. 8. Wern. XX. odas Horatii, more quidem Ramleri, at non pari felicique successu, parique facilitate ac suauitate imitatus vertit. — Sechzig Oden aus dem *Horaz* und drey Eklogen aus dem *Virgil*, (metrice versae ab Ern. Guil. de Wobbeser.) ed. II. denuo fere elaborata et correctior prodiit Goerlitz 1795. 8. — ed. I. Lips. 1779 prelum reliquerat. — *Proben Horazischer Uebersetzungen* (lib. V. od. 15. lib. I. od. 13.) von *Frid. Aug. Eschen*, in Wielandii neuem teutschen Merkur. 1797. part. X. pag. 139 sq. — In eodem Mercurio, a. 1796. part. V. mens. April. pag. 402 sq. est *Harmsenii*, Conrector. versio satyrae VI. libri II.

Six satires of Horace, in a style between free Imitation and literal Version by *William Clubbe*. Suffolk. 1797. 4. v. Neue Biblioth. der

der ſchön. Wiſſenſch. Lipſ. 1798. vol. LXI. part. III. pag. 322 ſq.

Reganhac gallice vertit *Horatii odas* et illuſtrauit notis, Pariſ. II. voll. 1781. — Eius vero verſionem examinauit *Clement* in Eſſais Critiques ſur la Litterature ancienne et moderne, tom. II. Amſterd. 1785. mai. 12. in cap. II. et iudicat, eam eſſe Horatii lat. contextu ingenioque inferiorem, quamquam non tam luxurians ſit, quam Sanadoniana, nec tam dura lentaque, quam Dacieriana, nec ſic ieiuna, vt Batteuſiana.

Les Oeuvres d'Horace, traduites en françois par M. *Binet*, ancien Recteur de l'Univerſité de Paris, Profeſſeur de Rhetorique au college du Pleſſis Sorbonne. Pariſ. 1783. 16. II. voll. ſed conf. Journ. Encycloped. à Bouillon, tom. VIII. part. II. pag. 282 ſq. a. 1784.

Traduction libre des *Odes d' Horace* en vers françois, ſuivie de notes hiſtoriques et critiques. II. voll. Orleans et Pariſ. 1789. mai. 8. cum textu latino.

Horat. carminum libri V. cum verſione ital. metrica *Fr. Venini*, Mediol. 1786. 8. — Odae italice verſae. Regg. 1786. 8. (Neue Bibl. der ſch. Wiſſenſch. vol. XXXV. part. II. p. 344.) — *Ant. Ceſar.* verſio XII. od. ital. Veron. 1788. et Baſſan. 1789. 8. — Le Odi d' *Orazio Flacco*, tradotte da *Giov. Pezzoli*. Bergamo 1798.

Bel-

Belgice vertit *Horat. satiras Corn. van Ghistele*, Antw. 1569. et Leidae 1599. 8. — *Danice* artem poeticam *L. Schmidt* Tronh. 1784. 8. et *K. L. Rahbeck* Hafniae, 1790. 8. (Ien. Allg. L. Z. a. 1791. nr. 324.) — Epistolas *C. H. Biering*, Hafniae 1777. 8. primam epistolam, versibus danicis, anonymus. ibid. 1757. 8. — *Opera Horatii* danice vertit et commentario illustrauit M. *Iac. Baden*, Prof. I. pars. (quae continet Odas, epod. et carm. saeculare,) Hafniae, 1792. 8. vid. Ien. Allgem. Litt. Zeit. a. 1794. nr. 71. mens. Mart. pag. 566 sqq.

Ad pag. 277. *lin.* 8.

Quae vera caussa fuerit exsilii, multi quidem inuestigarunt; sed omnia in coniecturis potius videntur posita, quam vt vlla ratio possit certo demonstrari. Interim iuuat praeter ea, quae Masson, Ouvens aliosque dixisse alibi notauimus, nonnullorum opiniones paucis recitare. *Ribault de Rochefort* in Diss. sur l'Exil d'Ovide, avec quelques anecdotes, concernant les deux Julies. Moulins. (1743.) verum crimen fuisse, (nam lasciuia carminum de arte amandi tantum praetexebatur,) amorem Iuliae, Augusti neptis, non, vt multi putabant, filiae, quae eodem anno 761 ab v. c. quo Ouidius Tomum abire iubebatur, in insulam quamdam, haud procul Apulia, est relegata. v. Ephem. litterar. Lips. a. 1743. plag.

plag. 74. pag. 659 ſq. At ibid. pag. 863 ſq. oſtenditur, Rochefortum non fuiſſe primum, qui in definiendo anno, cauſſa, loco et duratione exſilii Ouidiani peculiarem poneret operam; ſed iam antea *Verpoorten* in vita Ouidii editioni Triſtium praemiſſa, in eiusdem quaeſtionis examine earumque rerum inquiſitione diligenter eſſe verſatum: hunc autem habuiſſe probabilem poenae cauſſam, quod Ouidius adulteriorum Iuliae neptis conſcius, iis celandis aut adiuuandis etiam vulnera feciſſet Auguſto, ideoque eius iram conflaſſet ſibi: Iuliam igitur minorem, docet, a. v. c. 761. eſſe relegatam, Ouidium vero exeunte eodem anno Roma pulſum, nauigaſſe Corinthum, anno demum ſequenti perueniſſe Tomum, ibique inter barbaros vixiſſe annos VIII. cum paucis menſibus. — Nouam poenae cauſſam excogitaſſe ſibi viſus eſt *I. Hildebr. Withof* in comm. de vera exſilii Ouid. cauſſa, recuſa in eius criticis animaduerſſ. in Horatium et alios rom. ſcriptores, etc. (german. ſcr.) editis ab *H. A. Grimm*, part. II. pag. 126 ſqq. Atque *Grimm* in nota et Withofii probat expoſitionem, et Angli cuiusdam opinionem in Oxon. actis (Magaz.) 1773. et gallice verſam in Encycl. Journ. a. 1774. part. II. pag. 184 ſq. tum *Bayeuſii* (in Traduction des Faſtes d'Ovide, Pariſ. 1783 — 1788.) ſententiam refert. *Withof* igitur, poſt diuerſa variorum iudicia examinata, ſtatuit

tuit et vberius demonſtratum iuit, Agrippam Poſtumum ab auo, Auguſto, fraude et calumniis Liuiae impulſo, primum fuiſſe Surrentum in Campania relegatum; Ouidium eo veniſſe, eique forſan inter pocula hilaria aliquid, (num libellus ſatyricus, an ſeditioſus fuerit, quem quidem Ouidius tantummodo vidiſſet, neque vero improbaſſet, haud liquere, ait With.) fuiſſe monſtratum, quod Auguſto auo parum honorificum, contra Liviae eiusque filio valde ignominioſum aut periculoſum videretur: Liuiam vero id per exploratores ſtatim reſciuiſſe et impuliſſe Auguſtum ſenem ad odium vtriusque iramque; Ouidium igitur excidiſſe Auguſti gratia, et haud multo poſt reditum in orbem, Tomum; Agrippam vero, vnicum Auguſti nepotem, in inſulam Planaſiam eſſe proiectos. — Surenti apud Agrippam Poſtumum aliquid eueniſſe, quod iratum redderet Auguſtum, cum Withofio conſentit *Lenz* ad Ouid. Metamorph. in Encyclopaedia Campiana pag. 245 ſqq. ſed addit, hic Ouidium forſan vidiſſe drama ſatyricum, in quo Agrippa eiusque amici ſua animi ſenſa expoſuiſſent, aut ſuam ipſius tragoediam Medeam, quae potuiſſet ad Liuiam adplicari, actam. Enimvero Ouidius, ea cauſſa ſi fuiſſet vnica veraque, non habuiſſet, quod adeo obſcuris et arcanis veluti verbis ſuam fateretur culpam; et, non tam, quod poena dignum ſcripſit,

quam,

quam, quod *vidit* inſcius et imprudens aliquod crimen (Triſt. II. 103. III. 5, 43.) exſilio multatus eſt. Vera igitur culpa et certa irae poenaeque cauſſa manebit obſcura nec explorata.

Ad pag. 277. *ſect.* 3. *lin.* 6.

Ouidium conſilio *Propertii* IV. 1, 69, *ſacra diesque canam et cognomina priſca locorum*, adductum eſſe ad Faſtorum libros conſcribendos, et res anni romani memorabiles canendas, ſuſpicatur *Lenz* in adnotatt. ad Encyclopaediam Ouidianam infra laudatam.

Ad pag. 279. *lin.* 1.

Principem *operum Ouidianorum* editionem *integram* habet *Panzer* A. T. I. pag. 204. coll. IV. pag. 242. hanc mem. *Bononienſem*, 1471. 4. quia non tantum carmina citata, ſed reliqua etiam, in his quoque de pulice, de philomela, de medicamine faciei et de nuce contineat; quum contra in edit. Romana, eodem anno ex officina Conr. Schweynheim et Arn. Pannartz emiſſa, partes ſolum duae, ſcil. Metamorphoſes et elegiae, (vti ex Alerienſis epiſtola his praemiſſa conſtet,) lucem adſpexiſſent. conf. *Audiffred.* in ſpecimine — edd. italic. ſaec. XV. pag. 14. inprimis pag. 405 ſq. et pag. 41 ſq. it. *Goetz* Mem. biblioth. Dresd. II. pag. 537. de altera *Opp. Ouid.* ed. *Bononienſi*, 1480. min. fol.

Ad pag. 279. lin. 3.

Edition. an. 1472. nulla ſit mentio in Maittario Panzerique A. T. Illam tamen editor Bipontin. in indice ędd. Ouidii pag. XLV. ſq. exſtitiſſe Fabricio duce ſcribit in bibl. Ioſ. Valettae, Neapoli. Editio vero a. 1474. in catal. bibl. Pinell. II. pag. 351. et a *Panzero* III. pag. 104. in catal. librorum rariſſ. ab artis typograph. inuentoribus — ante a. 1500. excuſorum pag. 45 ſq. ab aliisque citatur.

In Bibl. acad. *Erlangenſi* eſt grande volumen, quod continet libros *Metamorphoſeon* et *Faſtorum*, fol. ſine l. et a. et ſine vlla nota typogr. Libri *Metamorph.* incipiunt, *Orba parente ſuo quicunque* etc. et propter litteram principalem ex V. primis verſibus factae ſunt lineae decem. In fine: *Finis,* vti in exemplo, quod *Laire* in Indice I. p. 162. et ex eo *Panzer* deſcripſerunt. In ſingulis quoque paginis numerantur lineae 39. Libri *Faſtorum* inc. rubris litteris: *P. Oui-*
l s
dii Naſonis Sumonenis Poetę clariſſimi Faſtor. liber primus incipit. Tum propter litteram principalem T. ex duobus primis verſibus factae ſunt lineae quatuor. In calce: *Publii Ouidii Naſonis ſulmonenſis poetę clariſſimi faſtorum libri fęliciter expliciunt. Primus liber Tēpora — — ſextus liber Sic quo-*

que LAVS DEO. Pariter 39 lineae numerantur in singulis paginis.

In Biblioth. Ducis *de la Valliere*, exstitit Edit. *Opp. Ouidii* II. voll. fol. sine notis a. l. et reliquis typogr. sed *Bure* in catal. illius bibl. tom. II. nr. 2481. eam excusam esse, ex similitudine charact. in edit. Macrobii a. 1472. coniicit, per Nic. Ienson. circ. a. 1475.

De editione *Parmensi* per Steph. Corallum, 1477. fol. copiosus est *Affò* in Saggio di Mem. su la tipogr. Parmense, p. LXIII. sq. add. *Panzer* II. p. 351 sq. — De ed. *Veneta* 1486. per Bern. de Nouar. v. *Denis.* memor. bibl. Garell. p. 122 sq. — Quam in Introd. II. p. 457. *Parmensem* — 1489 nominaui, ea non *Parmae*, sed *Venetiis*, excusa est: — *Ouid. Opp.* per Bon. Accursium et Valer. Superchium emendata et correcta. *impensa et opera Lucantonii (Giunta) Florentini a Mattheo Capcasa Parmensi* *) *accuratissime impressa*, MCCCCLXXXIX. fol. prid. Kal. Ianuar. v. *Maittaire* IV. 2. pag. 508. cat. *Vallerian.* l. c. nr. 2484. et *Panzer.* III. p. 269. — *Florentin.* 1489. nec non *Venetiis* 1495. tum 1498. cum comment. Volsci et Clerici, quam ex catal. Bigot. citat

*) Vnde error ortus est. *Capocasa* quidem erat *Parma* ortus; sed exercuit artem typogr. *Venetiis.* v. *Affò* l. c. p. XL. sq. de illo.

tat Fabric. ignorat *Panzer*. quare istae num existant reuera, aliis inuestigandum relinquo. Contra *Ouid. opera* et vita, curis *Boni Accursii* Pisani, Venet. per Christph. de Pensis, de Mandello 1498. fol. citantur in cat. bibl. Valler. l. c. nr. 2484. in catal. mem. librorum rariss. pag. 46. et alibi ap. *Panzer*. III. pag. 435.

Praeter ea *Venetiis Ouidii opera* cum interpretat. *P. Marsi*, 1480. fol. — ibid. ap. Herrmann Lichtenstein. 1484. fol. in calce: „Finis omnium librorum *P. Ou. Nas.* qui extant. Eos quam accuratissime emendatos a *Barnaba Celsano Vicentino* impressit Herm. Lichtenst. Colon. *XI. Kal. Octobr.*" vide *Panzer* III. pag. 209. vbi tamen adnotat V. D. in illa ed. esse Ouidii reliqua opera; *metamorphoses* vero iam prodiisse *Vicentiae* 1480. Et tamen idem ille ibid. p. 513 sq. memorat ed. *Vicentinam omnium opp. Ouid.* a. 1480. *) II. voll. m. fol. aliosque laudat, quibus addendus est cat. bibl. Valler. II. nr. 2484. vbi (vti in cat. Creuennae, III. pag. 213 sq.) adnotatur, opus instructum esse praefatione et correctionibus *Boni Accursii* et emendatt. *Barnabae Celsani*, tum *primum* vol. quod contineat *Metamorphoses*, impressum esse Vicentiae, ab *Herm. Leuilapide* 1480.

 prid.

*) V. Introd. II. pag. 453. In Notitia vitiose citatur a. 1580 loco 1480.

prid. id. Aug. — *secundum* vol. quod reliquos libros comprehendat Ouidianos, initio facto ab *Heroidibus*, *Vicentiae* per Herm. Coloniens. Lichtenstein, (qui cum superiore typographo idem est,) 1480. *sex. id. Maii.* Add. *Fossii* catal. bibl. Magliabech. II. pag. 264. vbi aliae editt. Ouid. saec. XV. in his pag. 261. vol. s. a. et loc., recensentur. — Quae quum ita sint, *Lichtenstein*, quum Venetias migrasset, vltimo primi tantum voluminis folio mutato, nomen vrbis, Venet. et numerum an. 1484. forsan excudere iussit. Post a. 1480. nomen eius, (quantum ex indice locorum et typographorum saec. XV. Maittariano et Panzeriano cognosci potest,) inter typographos Vincentinos non amplius deprehenditur; inter Venetos autem ab an. 1482. numeratur.

Porro Panzer refert edd. *Venetas* apud Matth. Capcas. 1488. fol. (ex Maittaire, nisi haec eadem est, quam paullo ante ibidem apud eumdem prid. Cal. Ian. 1489. prelum reliquisse obseruauimus:) — ex edit. *Boni Accursii Pisani:* ap. Lazar. de Sauil. 1492. fol. (secundum Pinelli cat. II. p. 352. insunt omnia Ouidii opera; sed in exemplo bibl. Magliabech. in cat. *Fossiano* II. p. 270. tantum Metamorphoses:) — per Christoph. de Pensis. 1493. fol. — per Io. de Tridino. 1496. fol. Denique s. l. et a. apud Anton. Zarotum. (Mediolan.) fol.

Ad

Ad pag. 279. *lin.* 19.

Primae editionis Aldinae duo priora volumina prodierunt a. 1502. tertium vero vol. quod continet *Tristium et de Ponto*, a. 1503. v. serie dell' Ediz. Aldine pag. 20 et 21. — Pari modo alterius edit. I. tom. 1515. et reliqui duo a. 1516. (Serie p. 38 et 39 sq. et pag. 66.) de *tertia* ed. quae in fronte alterius tomi prae se fert notam a. 1534. duo reliqui a. 1533. De tribus illis edd. copiose disserit *Creuenna* l. c. pag. 215 sqq. — Ibid. pag. 217. laudatur ed. Opp. Lugdun. apud Seb. Gryphium. 1539. 1553. III. voll. 8. — *Ouid.* opp. ap. Plantin. 1561. et apud Ant. Gryph. 1571. 12. III. voll. — Critica, aut ex critica edit. repetita est editio, cum V. L. studio G. A. G. adhibitis codd. *Ouid. opera*, Francof. 1590. 12. III. tom. ex offic. Io. Wecheli. — ex officina Plantin. 1611. 12. — Opp. latine et gallice per Mr. *de Marolles*. Paris. 1661. 8. VI. tom. — ex ed. *N. Heinsii*, Amstel. ap. Elzeu. 1676. 12. III. voll. — latine et gallice per Al. de Martignac. Lugd. 1697. 12. IX. voll.

Ad pag. 280. *lin.* 11.

Bersmanni ed. etiam recusa est Londini 1656. 1657. 8.

Ad pag. 280. *lin. vlt.*

In exemplo ed. Heins. Lugd. 1629. quod est in bibl. Leidensi, Epistolis, Amoribus,

parti artis amandi et Ibidi V. L. codicis sunt manu adscriptae: in editionis autem Amsterd. 1630. exemplo Leid. nonnulla contulerunt cum msst. Dion. et Ger. Vossius. (v. Catal. bibl. Leid. pag. 269. In bibl. Burmanni II. sec. catal. pag. 31. librorum cum obss. msst. plura exstiterunt exempla variarum editt. etiam ipsius Burmann. I. cum notis et variis codd. lectt. msstis.)

Ad pag. 281. *lin. vlt.*

Burm. ed. etiam Amstel. 1717. licet titulus, eam ex Heinsii cura prodire, mentiretur. — *Ouidii opera* ad exemplar Nic. Heinsii et P. Burmanni castigata: praemissa est *I. G. Walchii* diatribe critica de latinitate poetica. Lipsiae 1715. 12. III. voll. — Ex ed. N. Heinsii. Amstel. ap. Wettstein. 1735. 12. III. voll.

Ad pag. 282. *lin. antepen.*

Ouidii opp. Londini, typis Brindley. 1745. 12. V. voll. — Paris typis I. Barbou. 1763. 12. III. voll. — *Fischeri* ed. iterum Lipsiae 1773. 8. IIII. tom.

P. Ouidii Nasonis Opp. e recensione P. Burmanni. Curauit indicemque rerum et verborum philolog. adiecit *Chr. Guil. Mitscherlich.* tom. I. Gotting. 1796. mai. 8. — tom. II. 1798. Tertius sequetur, qui clauem dabit Ouidian. Est edit. correcta, et

loca,

loca, vbi Burmannus praeter necessitatem a recensione Heinsiana discessit, sunt restituta magnaque melioris interpunctionis cura est adhibita. — Opp. *belgice* versa ab *A. Valentin.* Amsterd. 1697. 12. IV. voll. — ead. cum interpretatt. *L. Schmids.* Amsterd. 1700. 4. III. voll. — *hispanice* a *Diego Suarez de Figueroa.* Madrit. 1727—1738. 4. XII. voll.

Ad pag. 283. *lin.* 1.

Peculiares *Heroidum* editt. commentariis vel instructae vel destitutae adeo multae a renatis litteris sunt curatae, vt omnium commemoratione molestus fierem et fines praescriptos transgrederer. Saec. XV. quae lucem adspexerunt, ea diligenter enarrauit cl. *Panzer.* Quare iis omissis, quae in Introd. II. p. 459 sq. et in Notitia iam retuli, paucarum, inprimis antiquissimarum rariorumque et recentiorum, tantum iniicere mentionem licebit.

Her. epistolae cum *Iuuenalis* satyris. Monteregali per Anton. Mathiae et Baldisal. Corderiumque. 1473. min. fol. v. *Crevennae* catal. vol. III. p. 219. — *Her.* Mediolani per Ant. Zarotum. 1474. fol. — *Her.* cum consolat. ad Liuiam et de Philomela. Mediol. per Iac. de Marliano. 1478. fol. — ibid. ap. Christph. Valdarfer. 1486. fol. — *Her.* cum commentar. *Anton. Volsci* et *Hubertini Clerici Crescentinatis.* etc. Casale S.

Euaxii typis Guil. de Canepanoua de Campanalibus de S. Saluatore. 1481. fol. vide *Panzer* I. pag. 271. qui in vol. II. et III. edd. multas Her. cum iisdem comm. a. 1491. 1492. etc. et alias edd. *Her.* cum comm. Volſci, aliisque opusculis ſine comment. Mediolan. 1483. et Venet. eod. anno, fol. — tum edd. alias *Venetas*. *Her.* epiſt. cum commentario *Anton. Volſci* et libri *in Ibin* cum comm. *Domitii Calderini*, a. 1482. fol. bis. — 1485. bis. — 1490. — 1497. — Mediolan. 1488 et 1495. — denique in vol. IV. pag. 170. nr. 896 et 897. duas editt. ſine loco et anno, fol. cum eorumdem comment. atque *Heroid.* et *in Ibin*, fol. indicat, aliosque adpellat teſtes.

Her. cum commentar. Antonii Volſci et Vbertini Clerici Creſcentin. Acc. *Sapphus* epiſtola et liber *in Ibin* cum comm. Domitii Calderini. fol. ſine l. et a. v. *Foſſii* catal. bibl. Magliab. tom. II. pag. 277.

P. Ouidii Naſonis Heroidum epiſtolae. *A. Sabini* epiſtolae tres. *Ouid.* elegiarum L. III. de arte amandi L. III. de remedio amoris L. II. in Ibin L. I. ad Liuium (ſic) ep. de morte Druſi: de nuce: de medicamine faciei. in 8. ſine nota l. a. et typographi. In calce eſt epiſtola Aldi ad ſtudioſos de Sabini epiſtolis, eique adſcribendus putat epp. Helenes Paridi; Herus Leandro; Cydippes

dippes Acontio, denique notat verſiculos aliquot, in epiſtola Phyllidis ad Demophontem adinuentos. — *Ouidius* in Oenone, (h. e. Ouidiana epiſt. Paridis ad Oenonem,) *Lipzyk* per Iac. Thanner. 1504. 4.

Textus epiſtolarum Ouidii. P. Ouid. Naſonis Heroidum epiſtolae atque *Auli Sabini reſponſiones,* nec non argutiſſimae imprecationes in quemdam, quem vocat *Ibin*, nuperrime penſiculatiori examine recognitae et ab omnibus mendis emunctiſſime terſae, cum *Guidonis Morilloni* argumentis, ſingularum epiſtolarum capitibus praepoſitis: ſimul crebris annotatiunculis in marginibus pro iuuenum facilitate veluti ſtellulis quibusdam interſperſis in lucem auſpicato prodeunt. Adiectae ſunt inſuper, ſtudioſe lector, figurae ſeu vt vulgo dicitur, Hiſtoriae omnem totius libri materiam demonſtrantes. 8.

Neque in fronte libibri, neque in calce ſignificatur locus et annus et typographus. Sed in auerſa tituli parte legitur epiſtola *Morilloni* dedicatoria, ſcripta ex celebratiſſimo *Parrhyſiorum* gymnaſio prid. non. Iul. a. M.D.XVI. (1516.) in qua, „epiſtolae, ait, ſeu temporis iniuria, ſeu librariorum incuria tam multiiugis mendis, tam monſtroſis erroribus ſcatebant, vt nemo, quantumuis mitis, in ipſo ſtatim limine non ſtomacharetur. Quare me operae pretium facturum exiſtimabam, ſi illas noſtris aſteriſcis transuerſo

calamo illimitem; atque vt emendatiores, examinatiores libratioresque haberentur, elaborarem." Sed nullibi indicat, vbi et quae emendauerit. Scholia enim, in margine posita, sunt pauca leuiaque

Io. Baptistae Egnatii Veneti *in Ouidii Heroides, Sapphus epistolam et Ibin Obseruatt. Pub. Ouidii Nasonis Heroides longe emendatissimae. Eiusdem Sappho. Eiusdem Ibis.* In calce: Ex aedibus Alexandri Paganini impressorum accuratissimi. Venet. MDXV. (1515.) d. XV. Iun. min. fol. Egnatius in praef. a. 1515. d. XXX. Iun. exarata, scripsit, se obss. quasdam addidisse ex multiplici ac varia tum veterum tum recentium lectione. Illae obss. breues, vt plurimum criticae, acutaeque excipiunt praefationem: tum sequuntur epistolae Ouidii etc. cum comment. Volsci, Vbertini Clerici atque Ascensii verbosis.

Heroid. cum comm. Lugd. 1500. 4. — *Heroid. Ouidii* et *Auli Sabini* responsiones. *Publ.* item *Nasonis* in quemdam, quem vocant, *Ibin*, cum *Guidonis Morilloni* argumentis et scholiis. His adiecimus *Io. Baptistae Egnatii* obss. Omnia multo, quam hactenus, castigatiora. Colon. Io. Gymnicus excud. 1543. 8. Hinc inde in margine adparent variae lectiones; sed in praefat. plura promisisse, quam reuera praestitisse videtur editor. — *Ouid.* Heroidum epp. Amor. libri

bri III. de arte amandi libri III. de rem. amoris lib. II. (cum aliis poemat. Ouidio olim adſcriptis) ex Andr. Naugerii caſtigat. Antwerp. ex offic. Chr. Plantin. 1583. 12. cum notis criticis in margine poſitis.

Ouid. Heroidum epp. vna cum aliis eiusd. operibus (in Ibin, de arte amandi, de remedio amoris, de morte Druſi, de nuce, de medicam. faciei,) ex poſtrema Iac. Micylli recognit. Francof. ad Moen. 1571. 8. — *Ouid.* Heroid. epp. Amorum libri III. de arte amandi libri III. de remedio amoris libri II. aliaque huius generis. — Omnia ex accuratiſſ. Andr. Naugerii caſtigatione, Guidonis Morilloni in epiſtolas. Londini. exc. R. F. (Rich. Field.) 1594. — *Heroidum* liber. Interpretatione et notis illuſtrauit *Dan. Crispinus*, Heluet. — ad vſum Delphini. Londini 1702. 8. rec. ibid. 1714. 1722. 1727. 1734. 1743 et 1761. 8. Eſt pars integri operis atque editionis Opp. Ouid. in vſum Delphini.

De verſionibus conſulantur ſaepius laudati, Paitonius, Gujot, Brüggemann et Degen, atque de Blankenburg in Litter. Zuſätz. zu Sulzers Theorie, voc. *Heroide*, tom. II, pag. 84. — Inter *gallicas* verſſ. notanda eſt: Les Epitres heroiques d'*Ovide*, traduites en vers françois par Madem. *L'Heritier*. Paris ap. Petr. Mich. Huart. 1735. 8. In praef. recenſentur verſiones *gallicae* ſuperiorum ſaeculo-

culorum. — De antiquiſſima verſione *anglica*, metrica *Georgi Turberuile*, Londini 1567. 8. multus eſt Brüggem. p. 616 ſq. — in anglicos verſus transtulit Her. *W. S.* (*Wye Saltonſtall*), cum XXIV. figg. aen. Londini 1626. 1636. 1677. 1686. 8. Nouiſſima eſt eaque metrica, *Iac. Ewen.* Lond. 1787. 8. — Antiquiſſima *gallica*, verſibus. Paris ſ. a. ap. Ant. Verard. 4. — Ad primas *italicas* verſſ. pertinent *Dominici da Monticello* metrica, Brixiae 1489 et 1491. 4. (v. *Audiffred.* ſpecimen editt. italic. pag. 160. et *Foſſii* catal. bibl. Magliab. II. col. 269.) — *Epp. Her.* dialecto Florentina, et ſoluta oratione, ſ. l. et a. ſaec. XV. (Neapoli apud Sixtum Rieſinger,) 4. min. de qua rariſſ. ed. v. *Foſſium* l. c. col. 268 ſq. et *Morelli* not. erudit. ad Pinelli biblioth. IV. pag. 371 ſq. vbi quoque memorantur verſſ. Venetiis 1537. 8. ſoluta oratione: — metrica *Domen. di Montichiello.* (Monticelli.) Venet. 1508. 4. — metrica *Remigii Florentini*, Venet. 1607. 12. — Pariſ. 1762. 8. add. verſ. *Pompei*, Baſſan. 1785. mai. 8. — Nouiſſimam verſionem *germanicam*, verſſ. iambicis, confecit et adnotatt. inſtruxit *Thyme*, cauſſarum patronus. Sorau. 1797. 8. conf. Ien. Allg. L. Zeit. a. 1798. nr. 175. — Quatuor epp. *Heroid.* in linguam germ. pari metro Ouid. verſae ſunt in *Frid. Eck* Blumen des Abend- und Morgenlands. Halae 1793. 8. — *Ovids* zehnte

Heroi-

Heroide, Ariadne, mit Einleitungen und Anmerk. von *Chrift. Fürchtegott Becker*. Goerlitz. 1796. 8. — *Ovids Heldenbriefe* nach Auswahl travestirt. Lipf. 1789. 8. — I. et II. ep. vertit *Lenz* in Wiedeburgi humanift. Magazin II. 4. et III. 1.

Ad pag. 283. *lin.* 24.

De arte amandi et de remedio amoris. Augufl. Vindel. ap. Gunth. Zainer. 1471. fol. De hac principe edit. v. *Freytag* adpar. litterar. I. pag. 476. *Zapf.* Augspurgs Buchdruckergefch. part. I. pag. 12. aliique a *Panzero* A. T. I. p. 100 fq. citati. — Lugduni 1487. 4. tefte quidem Maittario.

Artis amatoriae libros III. faepius prodiiffe, et feparatim cum *Catulli* epithalamio, Lipfiae 1492. 4. — 1500 et 1503. 4. adnotatur in Fabr. B. L. I. pag. 445. fed cl. *Seybold* in progr. pag. 5. obferuat, fuum exemplar Lipf. an. 1503. non habere Catulli epithalamium.

De arte amandi, in Ibin, Faftor. Trift. Pont. Pul. Philomel. f. l. et a. fol. v. *Panzer.* IV. pag. 170. vbi quoque ex Denifii fupplem. pag. 630. citatur: Il clariff. Poeta Ouidio de arte amandi, libro primo chominza. f. l. et a. 4. — *De remedio amoris* cum commentar. *Aegid. Delphi.* Parif. 1495. 4. — ib. per Phil. Pigouchet. f. l. et a. 8. — *de arte amandi et de remedio amoris* cum

comm.

comm. *Barth. Merulae* per Io. de Tridino. Venetiis, al. a. 1493. al. idque rectius videtur *Panzero* IIII. p. 360 ſq. a. 1494. fol. qui etiam in tom. I. II. et IV. antiquiſſimas librorum de arte amandi in ſermonem *italicum* translatorum edition. enumerat. — Verſio libr. de arte amandi *italica*, Mediol. per Pachet et Sinczenceller. 1481. et, (quae editio rarior eſt et incognita Paitonio,) Florent. per Anton. Venetum. 1488. 4. v. *Crevenn.* cat. III. pag. 221 ſq. — De remedio amoris libri II. de Philomela elegia. (inſunt quoque, in Ibin et de Pulice,) Argentor. in aedibus Schurer. 1514. 4.

P. Ouidii Naſonis (Heroides, *Sabini* Epp. libri Amorum etc.) e recenſ. Burmanni, cum varietate lectionis praecipua. (edit. *Ch. Guil. Wernsdorf.*) Helmſtadii 1788. 8. II. tom.

Ad pag. 284. *lin.* 2.

Des P. Ouid. Naſo Lieder der Liebe, metriſch verdeutſcht von *E. L. Poſſelt*, Leipzig 1789. 8. — *Ovids* Heilmittel der Liebe in der Versart des Originals, mit erläuternden Anmerk. und einer Skizze von dem Leben des Dichters, von *Frid. Karl von Strombeck.* Brunſuig. 1796. 8. — *Ovids* Werke von der Liebe. Nach Blumauer traveſtirt von Prof. *Carl Wilh. Fried. Schaber.* Berol. et Lipſ. 1794. 8. I—III. Bändchen. — I Remedi d'Amore di *P. Ovidio Naſone*, volgariz-

garizzati da *Eſchilo Acanzio.* etc. Vicentiae 1791. conf. Ien. A. L. Z. a. 1793. m. Ian. p. 209 ſqq. et Neue Bibl. der ſchön. Wiſſenſchaften, Lipſ. 1793. vol. XLIV. part. I. pag. 145.

In bibl. Kilon. vniuerſ. Germ. a. 1795. vol. XVII. 7. part. II. pag. 448 ſqq. comparantur *Ouidii* ars amandi et *Bernardi* gallicum carmen eiusd. argumenti, atque poema german. *die Kunſt zu lieben, ein Lehrgedicht in drey Büchern.* Berol. 1794. mai. 8. cum aen. tabb. — *De Blankenburg* in Litterar. Zuſätzen zu Sulzers Theorie, voc. *Lehrgedicht*, p. 231 ſqq. multas edd. inprimis verſiones variarum gentium et linguarum librorum artis amatoriae, remed. amoris, Faſtorum, de medicamine faciei et Halieuticon indicat. — De *anglicis* verſionibus v. *Brüggemann* l. c.

In Catal. *Valler.* II. pag. 97. memorantur *Ovide de arte amandi*, translaté de latin en vers françois. Geneve. — *Le Remede d'amour*, compoſé par *Eneas Siluius*, autrement dit Pape Pie II. translaté de latin en vers françois, par *Albin des Avenelles*, avec aucunes additions de Baptiſte Mantuen. — Les XXI. *Epiſtres* d'Ovide, translatées de latin en vers françois par *Octavien de St. Gelais.* Paris Veuve de Jean Trepperel. 4. ſine anno. — *Ovide du remede d'amours*, translaté nouvellement de latin en vers françois,

avec l'Expoſition des fables conſonnante au texte. Pariſ. pour Anton. Verard. 1509. fol.

Les Oeuvres galantes d'*Ovide*, traduits en vers françois. à Cythere 1756. 8. — De Konſte der Minnen, in Latin beſchreven door *Ovidius*. Rotterod. 1595. 8.

Iu Bibl. acad. *Erlangenſi* ſunt in duobus codd. chartac. *Ouidii* lib. *de arte amandi*, et in vno cod. libri *de remedio amoris* ac *metamorphoſ*. a libro I. fab. IX. 9. — lib. XV. fab. I. 13.

Ad pag. 284. *lin*. 3 ſqq.

Infinitae paene quod ſunt *Metamorph*. editiones ac verſiones plenam earum omnium enumerationem nec polliceri poſſum nec praeſtare. Atque ego in Introd. II. pag. 462 ſqq. iam multas excitaui edd. nec exiguum edd. ſaec. XV. numerum poſt Maittarium cl. *Panzer* in A. T. recenſuit. — Cod. membr. *Metamorph*. ſaec. XII. in coenobio *Rheinauenſi* reperit et paucis indicauit *Ge. Guil. Zapf* in Reiſen in einige Klöſter Schwabens — Erlangae 1786. 4. p. 151.

Cl. *Panzer* vol. IIII. pag. 170. tres editt. Metamorph. easque diuerſas, absque vlla nota ſaec. XV. refert. Prima incipit verſibus: *orba parente ſuo* etc. charact. eodem, vt videtur, quo Vindel. de Spira et Io. de Colonia vſi ſunt in Plauto 1472. aut eo, ex quo Vlr. Han et Sim. de Luca a. 1471. im-

impresserunt Tortelli orthographiam: teste *Laire* in indice libror. ab inuenta typograph. I. pag. 162. cui illa Metam. edit. eiusdem videtur esse temporis. Eadem est, quam supra scripsi esse in publ. bibl. Erlang. — secunda incipit his verbis: *(I)N noua fert animus* etc. char. rom. teste *Braunio*, qui in Notitia — de libris — in bibl. ad SS. Vdalr. et Afram Augustae etc. I. pag. 109. copiose et diligenter de illa disserit, et opinatur, partem forsan esse edit. Venetae Iac. Rubei a. 1472. aut 1474. aut Mediolan. Zarot. — Tertia cum comm. Raph. Regii, ea est, quam ex Pinelli catal. ipse adtuli.

Quando *Harwood* in Uebersicht etc. pag. 242. vers. germ. Alter. scribit, in bibl. Askewiana fuisse exemplar edit. pulcrae, *Romae* 1480, in nomine vrbis peccasse videtur. Nam neque *Panzerus* in A. T. neque *Audiffredus* in catal. rom. edd. saec. XV. (qui pag. 77 sq. copiosus est de edit. Metamorph. aliorumque libr. Ouidian. *Romae* 1471.) mentionem iniiciunt edit. *Romanae* a. 1480. Atqui in catal. bibl. *Askew.* pag. 93 sq. tantum nominantur *Ouidii Metamorph. editio princeps, exemplar pulcerrimum, Romae per Conr. Schweynheym et Arnold Pannarz*, a. 1471. fol. et *Ouidii Opera — Bonon. apud Bald. Arzoguidis.* 1480. fol. Quare *Pinelli* in versione Harwoodiani libri italica p. 204 sq. (vbi edd. Ouid. enumerantur,) illam edit. *Ro-*

manam apocrypham iure omiſit. — Neque peculiaris *Metam.* editio *Vicent.* per Celſanum 1480. omnino certa eſſe videtur; ſed ea pars tantum eſt integrae Operum Ouid. *Vicent.* illius anni editionis, quam ſupra iam deſcripſimus. — *Metam.* Venetiis per Iacob. (*Rubeum*, Rouge, Roſſi) natione Gallicum. Venet. 1472. fol. (*Denis* ſupplem. p. 16.)

Ad pag. 284. *lin.* 19.

Metam. cum enarration. Raph. Regii. Venet. III. Kal. Mart. 1492. fol. (*Schwarz* catal. II. pag. 225.) — ibid. per Bonet. Locatell. impenſis Octau. Scoti (inſcio auctore). 1493. fol. — ibid. per Bern. Benalium. 1493. — ibid. induſtria Sim. Beuil. Papienſ. 1493. fol. — curante ipſo Raph. Regio ibid. per Bernardin. Benalium. (1494.) praef. ſcripta eſt non. Septembr. 1493. — Venet. 1496. fol. — ibid. 1497. fol. quam edit. in Introd. deſcripſi vberius; at editionis a. 1494 repetitionem fuiſſe, aut nouum tantum titulum nouumque anni ſignum accepiſſe arbitror. Idem mihi videtur de edit. 1498. fol. per Sim. Papienſem. Nam vix credibile eſt, intra tam exiguum temporis ſpatium, toties integrum opus eodem loco fuiſſe recuſum. (v. *Schwarz* l. c. pag. 226. *Panzer* III. pag. 334. 337. 340. 404. 413. 433. 493. et *Foſſ.* catal. Bibl. Magliab. II. pag. 270 ſq.) — Praeter ea dicitur ed. Regii

gii renouata *Parif.* per Mag. Andr. Bocard. 1486. 4. — *Lugduni* per Iacobin. Suigum et Nicol. de Benedictis. 1497. fol. m. (*Panzer* I. pag. 552 fq.) et aliquoties adhuc faeculo fequenti.

Metam. Argentor. Ioanne Schotto *preffore.* 1515. 4. — ibid. ex aedib. Schurer. eod. an. 4. — ibid. per Ioan. Knoblochum. 1519. 4. et 1525. 8. — Parif. apud Colinaeum. 1529. 8. 1537. 8. et 1541. 16. — *H. Glareani* adnott. in P. Ouidii Naf. metamorphofin. Bafil. ap. Henr. Petrum. 1534. 8. — ex recognit. Raenerii. Lugd. 1568. 12. cum notis msst. in B. Lugd. Bat. — *Publ. Ouidii Nafon.* metamorphofeon, h. e. transformationum libri XV. cum *Donati* — in potiores metamorphofis Ouidii fabulas argumentis compendiariis fuis locis interiectis. His adiectae funt ad dilucidam claramque lectionem annotatt. marginales *Gyberti Longolii.* *Henr.* quoque *Glareani* annotation. non vulgares ad finem libri additae. Colon. Exc. Io. Gymnicus. 1538. 8. In fine adiectae funt adnotatt. *Def. Erasmi Roter.* in Ouidii Opp. nec multae, nec graues eruditaeque, cum epift. nuncupatoria Gyberti Longolii, qui vere forfan in illa fcripfit, non effe, quod hic fuam fedulitatem maximopere venditet, „vtpote quod inter pocula frequentius, quam in ficcorum contubernio effufum fit.“ — repet. ibid. 1542. 8.

Metam. libri, ab *Andr. Naugerio* castigati, et *Vict. Giselini* scholiis illustrati, ex offic. Plant. Antwerp. 1575. 12. — Lond. 1589. 16. — cum notis *H. Glareani* et *Longolii*. Basil. Henr. Petri 1551. 1560. 8. — illustr. per *Ioann. Sprengium*. s. l. 1563. — cum notis varr. per Micyll. Ven. 1556. 4. — ex *Iac. Micylli* recognit. Francof. ad Moen. 1575. 1587. 8. cum figg.

Ad pag. 285. *lin.* 18.

Metam. cum interpr. *Ge. Sabini.* Francof. 1601. 1608. 12. — cum notis *Gregorii Bersmanni.* Cantabrig. 1631. 8. — cum notis *Th. Farnabii.* Londin. 1677. 12. — interpretat. et notis illustrauit *Dan. Crispinus*, in vsum Delphini. 1708—1785. 8. nouies rec. (v. *Brüggemann* pag. 613.) — Excerpta ex Metamorphos. Fastisque Ouidii, cum notis *Thom. Iohnsoni.* Lond. 1714. 8.

Metam. libri XV. cum vers. latina prosaica et notis anglicis a *N. Bailey.* Londini 1724. 1741. 1770. 1787. 1788. 8. — *Metamorph.* libri XV. interpretat. et notis illustrauit *Dan. Crispinus* ad vsum Delphini. Huic editioni acc. annotatt. ex *Iac. Constantii Fanensis, Henr. Loriti Glareani, Micylli, Ciofani, Heinsii, Burmanni* etc. commentariis. Dublin. George Gierson. 1729. 4. — *Metam.* Edinburg. 1731. 12. — *Metam.* cum variorum lectionibus et indice. With

Abbé

Abbé *Banier's* arguments and Explanation of the Hiſtory and Mythology in English. London 1747. 8. — *Metam.* libri XV. cum verſione *anglica* ad verbum, quantum fieri potuit, facta etc. per *Io. Clarke.* Lond. 1735. 8. — ed. IV. ibid. 1760. 8. v. *Brüggem.* pag. 625. qui etiam ceteras Metam. verſiones *anglicas* refert. — *Metam.* ſermon. proſaic. translatae, cum textu *latino* et notis anglicis per *Ioſ. Dauidſon.* Londini 1748. 1759. 8.

Decerpta ex *Ouidii* Metam. cum interpretatione anglica *Io. Clarke.* Glasguae 1739. 8. — Electa ex *Ouidii* Metam. libris cum annotatt. in gratiam rudiorum. Etonae. exc. I. Pote. 1775. 1780. 1787. 8. etc.

In Encycplod. lat. poet. Campiana part. III. ſunt Excerpta vberiora a *Meineke*, et a VII libro, a *Köppen.* Brunſuig. 1791. 8. — cum notis *Koeppenii* et *Car. Gotthold Lenzii*, ſectio I. et II. Brunſwig. 1792. min. 8. Eſt critica editio; atque tam emendandi, quam interpretandi ratio probata eſt cenſoribus. conf. ephem. litter. *Gothan.* 1793. et *Ien.* A. L. Z. 1794. nr. 238. — *Ouid.* Metam. Für Schulen in einem Auszuge herausgegeben von *G. K. F. Seidel*, Prof. der Geſchichte am Berlin. Köllniſch. Gymnaſ. Berol. 1794. 8. conf. Kilon. bibl. vniuerſ. germ. a. 1796. vol. XXII. faſc. I — IV. pag. 28 ſqq.

Metam. cum verſione italica ligata, interpretatt. ac notis. tom. I. (qui continet III. libros priores,) Milani ex typogr. S. Ambroſii. 1798. 8.

Ad pag. 286. *lin.* 4.

Poſt an. 1788. add. *lib. V. 1789.* (haud omnino cenſoribus ſuis ſatisfecit St. Ange.) Notitiae *verſionum* multarum, a *Brüggemanno* aliisque V. V. D. D. laudatarum pauca addere aut iam cognitarum potiores rarioresque memorare licet.

Verſiones autem paene innumeras, in variis linguis varia ratione factas, imitationes, interpretationes atque explicationes per figg. tabulis aeneis inciſas indicauit *de Blankenburg* in Litterar. Zuſätzen zu Sulzers Theorie etc. vol. I. voc. *Erzählung*, pag. 492 ſq. et pag. 64. voc. *Allegorie*.. — In *Hennings* libro menſtr. *Genius der Zeit*, a. 1797. m. Iun. p. 145 ſqq. et m. Iul. p. 289. part. VII. ſunt Metam. libr. XIII. verſſ. 730 ſqq. et I. verſſ. 452 ſqq. a *Voſſio* verſibus heroicis german. redditi.

De verſione *gallica* Metam. antiquiſſima v. Mem. de l'Acad. des Inſcript. vol. XVII. pag. 751 et 759. Aliquot antiquiores verſiones *gallicae* aliaeque indicantur a *Panzero*, (Metam. moraliſées par *Thom. Waleys*, Brugis 1484. et Pariſ. 1493. fol.) I. pag. 262. et II. p. 299. — in cat. *Valler*. II. p. 95 ſqq. —

in

in Dictionaire bibliographique, — des Livres rares. Paris 1790. 8. tom. II. pag. 325 ſqq. (vbi quoque edd. Ouid. multae enumerantur.) E recentioribus notandae ſunt: *Les Metamorphoſes d'Ovide, en latin* et *françois*, diviſées en XV. Livres. Avec de nouvelles Explications hiſtoriq. morales et politiques ſur toutes les Fables, chacune ſelon ſon ſujet; de la Traduction de Mr. *Pierre du — Ryer*, Pariſien. — Edit. nouvelle, enrichie de très belles Figg. Amſtelod. apud P. et I. Blaeu, Ianſſons à Waesberg etc. 1702. m. fol. Indicem excipiunt *Epitres d'Ovide*, aucunes en Vers et d'autres en Proſes. — *Les Métamorphoſes d'Ovide, en latin*, traduites en françois, avec des remarques et des explications hiſtoriques, par M. l'*Abbé Banier*. Ouvrage enrichi de figures en taille douce, gravées par *Bern. Picart* et autres habiles maîtres. Amſterd. Wetſtein. 1732. fol. — tum *lat.* cum verſ. *gallica* — — avec des figures gravées ſur les deſſeins des meilleurs Peintres françois, par les ſoins des Sieurs *Le Mire* et *Baſan*. Pariſ. Piſſot. 1767 — 1771. 4. IIII. voll. et nouiſſime: Figures des Metam. d'*Ovide*, adaptées à la Traduction de M. l'Abbé *Banier*, gravées d'après les Deſſeins de M. *Renaud*, Peintre de l'Academie roy. de Peinture, par *Iacq. Ioſ. Coing*. Singulae partes conſtant VI. tabb. aeneis, cum gallico contextu, a Didot typis expreſſo.

Italicae versionis edit. (cuius exemplum est in bibl. acad. Erlang.) est: Le Metamorphosi di *Ovidio*. Ridotte da *Giovanni Andrea Dell' Anguillara*, in ottava Rima. Impressione *Sesta*. — con l'Annotazioni di M. *Gioseppe Horologgi:* novamente corretto et ristampato. Con Postille et con gli Argomenti nel principio di ciascun libro di M. *Franc. Turchi*. Venet. 1578. 4. add. Paiton. libr. cit.

Belgica Is. Verburgii versio prosaica cum textu *latino*, et edit. splendida est: *De Gedaant-wisselingen van P. Ovidius Naso*, in het Latyn en Nederduitsch. Amsterd. apud R. et I. Wetstein, et W. Smith. 1732. fol. II. partt. in vno vol. cum figg. v. *Crevennae* catal. vol. III. p. 220. — superiore saeculo vertit *belgice I. V. Vondel*. Amstelod. 1671. 4. et *C. von Mandern* Harlem, 1604. 4. — *Suecicae* versionis, (*Ouidii Fabler om Förwandlingar*,) tom. I. prodiit Holmiae, 1792. 8. — et *Fabler of Ovidii metamorphosis, förswänskade*, ib. 1708. 4. cum figg.

Danica versio metrica, auctore *Es. Fleischer*, Hafniae 1752. 4. — auct. *N. Bredal*. ibid. 1758. 4. — auctore *L. Sahl*, primum est partic. loco programmatis edita, ibidem. 1773. 4. dein cum textu *lat.* pars. I. ibid. 1775. 4.

Antiquissimam *hispanic.* versionem, Barcellonae, Petr. Miguel, 1494. fol. interprete Franc.

Franc. Alegre, indicat *Panzer* IV. p. 236. — De versionibus hispan. *Ant. Perez Sigler*, Salamant. 1580. 4. — Burgi 1609. 8. — *Petri Saynz* (Sanchez) *de Viana*, Valladolid. 1589. 4. — *Lud. Hurtadi*, Tolet. et libros VII. *Philippi Mey*, Tarrazonae 1586. 8. v. *Velazquez* Geschichte der spanischen Dichtk. eiusque doctum interpretem german. *I. Andr. Dieze*, pag. 467 sq. et pag. 220 sq. *Maians.* in specim. bibl. Hispano-Maiansianae — e museo Dau. Clementis, pag. 134. Philippus Mey, inquit, primum et secundum Metamorphoseon libros licenter interpretatus est; reliquos quinque fidelius.

Ad pag. 286. *lin.* 10.

Fasti a Petro Aeolico, 4. absque vlla nota: in Pinelli versione Harwoodiani conspectus etc. italica, pag. 206. et in Fabr. B. L. I. p. 454. — Exemplar antiquissimum in bibl. publ. Erlang. seruatum supra iam designauimus. — *Fast.* edit. cum comment. *P. Marsi.* Venet. 1482. in *Pinelli* catal. II. pag. 355. et alibi occurrit; sed cel. *Panzer* III. pag. 185. *Ouidii*, bene ait, *Opera quaedam cum commentario Paulli Marsi forte?* — *Fasti* autem cum comm. Marsi saec. XV. aliquoties editi sunt, *Mediolani* 1483. 1489 et 1499, ac *Venetiis* 1485. (v. *Fossii* cat. bibl. Magliab. II. pag. 269.) — 1492. — sine commentariis, Mediolani 1477. et Venetiis

 1496.

1496. fol. — cum commentario *Ant. Constantii Fanensis*. Romae per Euchar. Silber. 1489. fol. (*Audiffred*. l. cit. pag. 289.) — cum comm. Marsi et Ant. Constant. Fanensis. Venet. 1487. 1497. Paris. s. a. fol. item cum enarrationibus eorumdem, Venet. 1520. fol. — Iidem cum eorumdem comm. nec non Tristium libri V. et de Ponto libri IV. et opuscula, cum comm. Barthol. Merulae. Tusculani, Paganin. 1526. 4. II. tom. — Fastorum libri VI. cum indice et vita auctoris. In calce: Argentorati ex aedib. Schurerian. 1515. 4. — *Fastorum* libri. Antwerp. in aedibus Io. Theobaldi Gourmont. 1527. 8. — *Fastor*. libri VI. Tristium libri V. de Ponto libri IV. Paris. apud Colinaeum. 1529. 8. — Lugduni ap. Seb. Gryphium. 1536. 8. cui edit. adiunctus est Ptolemaei lib. de stellis inerrantibus.

Ad pag. 286. *lin*. 24.

Fastorum libri VI. cum notis select. variorum, accurante *Corn. Schreuelio*. Londini 1699. 8. — Decerpta ex *Ouidii Fastis*, per *Thom. Johnson*. Londini 1712. 12. — *Fastorum* libri VI. interpretat. et notis illustravit *Dan. Crispinus*, Heluetius, in vsum Delphini. Recensuit et interpretationem emendauit *A. Tooke*. Londini 1720. 8. — *Fastorum* libri VI. ex edit. P. Burmanni. ibid. 1747. 8.

In

In linguam *anglicam* translati ſunt a *Io. Gower*, Lond. 1640. 8. — et metrice cum notis per *Guil. Maſſey* etc. Lond. 1757. 8. cuius tamen neque verſio, neque adnotatt. probabantur criticis anglicis. v. *Brüggem.* pag. 619 ſq. et 626.

Traduction des *Faſtes d'Ovide*, avec des Notes et des Recherches de Critique, d'Hiſtoire et de Philoſophie tant ſur les différens objets du Syſteme allegorique de la Religion romaine, que ſur le detail de ſon culte et les Monuments qui y ont rapport avec figures. Par Mr. *Bayeux*, Avocat etc. Rouen et Paris. tom. I. 1783. — tom. II. 1784. — tom. III. 1785. — tom. IV. 1788. mai. 8. Interpres multa docte compilauit; ſed in explicanda religione rom. abutitur hypotheſibus; atque mythologiae ortum quaerit modo in eluuione mundi, modo in agriculturae inuentione, modo ab aſtronomia aut hominibus in deorum numerum receptis petit deriuatque initia: ſequitur autem placita nunc de Pluche, nunc Dupuis, nunc Boulangeri, aut Court de Gebelin. Adiunxit disp. de exſilio Ouidii, eiusque cauſſam fuiſſe arbitratur, quod Ouidius Iuliae illicitam et flagitioſam cum fratre ſuo Agrippa Poſtumo conſuetudinem, ſibi cognitam, haud manifeſtauerit Auguſto. v. ſchol. ad Iuuen. VI. 137. et ephem. litt. Gotting. a. 1790. plag. 135.

Ad

Ad pag. 287. *lin.* 7.

Ouid. de Triſtibus libri V. et de Ponto libri IV. Argentor. ex aedib. Schurer. 1515. 4. — de Triſtib. libri V. ſtudio et labore recogniti per *Anton. Melam.* Cracouiae per Mathiam Scharfenberg. 1519. 4. — De Ponto libri IIII. ex poſtrema Iac. Micylli recognitione, ex recenſione noua *Gregorii Bersmanni*, cum eiusd. notationibus. Lipſiae 1589. 8. et pag. 590. acc. varietas lection. in libr. illis ex emendat. Georgii Fabricii, et a pag. 613 — fin. Ouidii dirae in Ibin ac fragm. Halieutic. cum notis margin. grammaticis et criticis.

Triſtium libri V. interpretat. et notis illuſtrauit *Dan. Crispinus*, in vſum Delphini, cum ind. vocc. Cantabr. 1703. 1705. 8. — Londini 1719. 1750. 8. — editio ſexta, ib. 1779. 8. — Triſt. libri V. cum notis *Io. Minellii;* opera et ſtudio *N. Bailey.* Lond. 1726. 1729. 8. — cum analyſi et notis per *Osw. Dyke.* Londini 1727. 8. — Triſtia, *lat.* et *anglice,* per *J. Stirling.* Lond. 1728. 1736. 1752. 8.

Des *P. Ouid. Naſo* libri Triſtium mit zweckmäſsigen Anmerk. und einem doppelten Regiſter etc. Lipſ. 1793. 8.

Libri *Triſtium danice* per *C. Falſter,* Hafniae 1738. 8. — Epp. de Ponto, *danicis* verſibus a *I. F. Wedel.* ibid. 1749. 8. —

Libri

Libri III. Trist. *anglice* versi a *Th. Churchyard.* Lond. 1580. 4. De hac aliisque versionibus anglicis v. *Brüggem.* p. 617 sqq. — De peculiaribus editt. carmin. *in Ibin* (Lips. s. a. 4.) *in Sappho,* (ibid. 1497. 4. Mediol. Ant. Zarotus, 1486.) — *Sappho et in Ibin* cum comment. *Calderini* (Venetiis 1492. bis et 1494. fol.) etc. v. *Maittaire, Panzer.* et Introd. II. pag. 470. — *P. Ouid. Nas. Halieuticon:* hoc est, de piscibus libell. multo quam antehac emendatior et scholiis (*Io. Perrini,* qui edidit fragment.) illustratus. Emendantur et Plinii aliquot loca. Acced. aquatilium animantium enumeratio iuxta Plinium, emendata et explicata per *Conr. Gesnerum,* ordine alphabetico. Earumdem nomina germanica, eod. ordine. Tiguri, apud Gesneros fratres. s. a. in 8.

Ad pag. 288. *sect.* 5. *lin.* 6.

In arte amandi et remediis amoris habet locos quosdam flagitiosos et lasciuos; at propter cognitionem animi humani interiorem, ordinem atque venustatem in rebus tractandis, propter venustatem, gratiam, subtilitatem et facilitatem orationis poeticae omne tulit punctum: in episodiis fabularum poeticarum quam maxime splenduit post libros metamorphoseon ingenii vbertas atque vis animo varias formas concipiendi viuida et ad luxuriem vsque ferax. Praeter ea mores Roma-

Romanorum, apud quos amores erga ſeruas, libertas, peregrinas atque ἑταίρας, nec turpes habebantur nec illiciti, ſunt obſeruandi. Illis cecinit poeta et honeſtas ciuium vxores ab omnibus rebus amatoriis nefandis lib. III. 613 ſq. arcuit. Quam caute prouideque in culpandis vetandisque libris quibusdam Ouidianis verſari debeant magiſtri, ſuo ipſius exemplo docet *I. Nic. Funccius* de lectione auctor. claſſicorum, cap. IV. §. 9. p. 48 ſqq.

Ad pag. 288. *ſect.* 6. *lin.* 3.

Ouid. de *vetula* ſine notis typographic. in 8. (v. *Foſſii* catal. bibl. Magliab. II. col. 266.) — — *de vetula* libri III. — in fine: impreſſus et correctus — per Io. Koelhoff de Lubeck, Coloniae ciuem. an. 1479. fol. v. *Panzer* I. p. 284. cui edd. Colon. 1470. et Lubec. 1471. admodum ſuſpectae eſſe videntur. — Auctoris incerti opuſculum *de Vetula Ouidii.* 1702. ſine loco. in *Menken.* catal. I. pag. 238. n. 2968.

Reineſius in Epp. ad Chriſti. Daumium — e muſeo Io. Andr. Boſii, Ienae 1670. 4. epiſt. LXIX. pag. 204. ſuſpicatur, nec nomen *Ouidii* eſſe fictum, nec titulum *de Vetula;* ſed veram propriamque verſificis iſtius, docti ſatis, ſed aſtrologicis vanitatibus nimis quam addicti, adpellationem; quum et *Ouidii* vocabulum ſaeculo decimo vndecimoque Gallis Angliſque familiare fuiſſet, et familia *de*

Vetu-

Vetulis inter Normannicas quaedam ſaeculo X. illuſtris. „Vnde vero, ait, ei adpellatio, et an a loco *Vetulae*, *Betulae* dicto, dictu difficile eſt; probabile tamen ideo, quod denominatio a locis natalibus et a tenementis vſitatiſſima. Et fuerit *Ouidius de Vetula*, ſic vt *Io. de Indagine*, *Conrad a Marburgo* etc. nominati.“ *Daumius* (pag. 205.) reſpondet, ab aliis (vt Goldaſto, v. *Fabric.* B. L. I. pag. 465 ſq.) auctorem de Vetula haberi *Leonem* Protonotarium ſacri palatii Byzantei, ſub Vatachio principe, illum Leonem, Ouidii nomen adfectantem, Ouidii verſus tamquam ſuos laudare, et in praefatione indicaſſe, cur *de Vetula* inſcripſerit. Daumio Reineſ. adſenſiſſe videtur in reſponſione (pag. 207.) dum, „*Ouidius de Vetula*, inquit, iam penitus adparet, nim. eſſe fuco; volebam hominem illuſtri apud Norm. familiae adſerere; neque deerant idonea inſtrumenta; ſed is hoc beneficio indignum ſe reddidit. — Rationem inſcriptionis, quam tantopere cupiebam, qualemcunque reddidit praefator aeque ineptus, (niſi idem impoſtor eſt,) Leo; quem *Holkot*, (obiit vero hic a. 1349.) refert, narraſſe, libellum e ſepulcro Ouidii ab ipſis Colchis inde adlatum eſſe Conſtantinopolin. λῆρος! λῆρος! nec opus vltra tractare picem.“ In ep. 82. pag. 209. Daumius de *Brunello* et *Nigello* quaedam narrat. Haec paullo copioſius ex Reineſii epiſtolis, haud

adeo

adeo frequentibus, excerpſiſſe haud incommodum videbatur. — Auctor edit. Wolferbyt. in Notitia citatae memorat in priore praefat. vniuerſo operi praefixa, editionem *Vetulae*, at lacunis oppletam, Francof. 1613. in altera autem inſcript. *Opuſc. auctoris incerti libri III. Ouidii falſo ſic dicti*, addit, *diuerſorum exemplarium vetuſtorum* (msst.) *et recentium collatione reuiſi, lacunis, quibus Francofurtana editio ſcatebat, exemti, et tabulis aeneis exornati. anno MDCLXI.* ſub finem nec diſerte nec plene agitur de auctore nomineque Vetulae, et argumento.

Florilegium quoddam Ouidianum eſt liber inſcriptus. *Sylua ſententiarum ex Ouidio, non librorum, ſed rerum ac titulorum ordine ſeruato, delectorum.* In calce: *Liptzyck per Io. Thanner.* 1515. 4.

Orationes familiares et elegantiſſimae ex omnibus Pub. Ouidii libris formatae. Quin etiam verſus quidam integri notatu digni eiusdem poetae, cum expoſitione vocabulorum magis difficilium per *Hermann. Torrentinum.* — Impreſſae Colon. per Martin. de Werdena. 4. ſ. a.

Ad pag. 289. ſect. 6.

Accurſii diatr. in *Auſon. Solin.* et *Ouidium.* Romae 1524. fol. conf. *Mazzuchelli* ſcritt. d'Italia, vol. I. part. I. pag. 92 ſq. — *Herc. Ciofani* Obſſ. in Ouidii Opera. Antwerp.

werp. 1583. 8. — (*Io. Lud. Gottofridi*) hiſtorica, natur. et moralis deſcriptio Metamorph. Ouidii. Francof. 1619. 8. c. figg.

M. *Ioh. Weitzii* collectanea in libros *P. Ouidii Naſ.* Triſtium et de Ponto, cum duplici indice. Erford. 1606. 8. Reuera ſunt mera collectanea, haud paris quidem pretii multae tamen doctrinae, nec omnino inutilia, quum maxime Ouidianae formulae et ſententiae comparantur cum graecis, et fontes, vnde hauſerit Ouidius, quaſi aperiuntur.

Similitudines Ouidianae. Sorae 1643. 12.

Boecleri et *Sabini* Ouidiana. Sedini 1699. 8. — *Georgii Sabini* fabularum Ouidii interpretatio. Witteberg. 1555. 8. — Fabularum *Ouidii* interpretatio ethica, phyſica et hiſtorica, tradita in acad. Regiomontana a *Georgio Sabino*, et in vnum collecta et edita ſtudio et induſtria T. T. Acc. ex Natal. Comitis Mythologiis — tractatus. Cantabr. 1584. 8. — *Io. Henr. Boecleri* comm. in Ouidii Metam. Lipſ. 1699. 8. Alia ſcripta citantur in *Harwoodi* conſpectu pag. 245. verſ. Alteri.

Hippolytus Ouidianae Phaedrae reſpondens per Io. Schepreuum, ſomato-chriſtianum. Oxon. ex officina Ioſ. Barneſiii, 1585. 8. — *Pet. Olivier* diſſ. Lacrymae in luctu, cur ſuauiores ad Ouidii IV. Triſt. eleg. III. inter eiusd. diſſ. acad. Cantabrig. 1674. 8.

Vita di Publio Ouidio Nafone (auct. *Rosmini*,) Ferrarae 1789. 8. II. tom. Alter tomus peculiarem quoque habet infcriptionem: *Esame de deffetti di pregi caratteristici di P. Ovidio Nafone.* Opus laudatur.

M. Pet. Fab. Aurivillii disp. cod. mstus Metamorph. *Ouidii* e bibl. acad. Vpfal. defcriptus et collatus. Vpfal. 1790. 4. Contulit edd. Venet. 1492. fol. Lugd. 1504. 4. Venet. 1513 et 1518. fol. atque Aldin. 1516. ac Burmann. praebuitque multas varr. lectt. — *Friderici Aug. Wideburgi* fpecim. I. lection. variantium in *Heroidibus Ouidii* ex codice Helmftad. excerptarum, (erudita crifi interdum addita,) Helmftadii 1779. 4. — fpecimen II. f. disp. illo V. D. praefide; auctore *Diter. Ioach. Theod. Cunze*, ib. 1783. 4. — De quatuor locis Heroid. (ep. I. 95. II. 121. 129. IV. 81.) acute differit *Ge. Frid. Steph. Stieber* in disput. me praefide habita: Coniectanea et Opiniones in nonnulla P. Ouidii, Iul. Obfequentis et A. Perfii loca. Erlangae 1786. 4. — *Io. Lud. Voigt* disp. praefide M. *I. Chrift. Brieglebio*, Prof. etc. in Ouidii locum Metamorphofeon lib. II. 622. Coburgi 1774. 4. — *Io. Iac. Hottingeri* IIII. programm. fiue fchola philologica de Pythagora Ouidiano. Tiguri 1782 — 1787. — De perrara at inaequali nec integra verfione et editione: *Ouidio de arte amandi in volgare,* fine vlla nota typogr. a. et l. 4. ante

finem

finem saec. XV. typis excusa, critice docteque agitur in programm. acad. Altdorf. 1791. 4. et sex aliae versiones librorum de arte amandi italicae saec. XV. e *Denisii* supplem. repetuntur; Mediol. 1481. 4. 1494. 4. Florent. 1488. 4. Bresciae MCCCC.C.LIX. (sic vitiose,) 4. et duas sine l. et a. 4.

Physical Explanations of several of the Fables in *Ovids* Metamorphoses very different from other mythologick interpreters, by *Robert Hooke*, M. D. etc. — in eius opp. postumis, a *Rich. Waller* publicatis. Londin. 1705. 8. — *Edm. Burtoni* Obss. de ingenio et scriptis Ouidii, in eius Ancient Characters deduced from classical Remains. 1763. 8. — *Io. Iortin.* animaduerss. criticae in Ouidium, in Tracts philological, critical and miscellaneous. Lond. 1790. 8. vol. II. pag. 290 — 296. conf. *Brüggemann* p. 629 sq. — *Seidenstükeri* lectionum variantium in arte amatoria ex cod. Helmstad. excerptarum. Helmstad. 1786. 4. — *Rud. G. Rath* diss. praeside *Wolf.* super Ouid. Eleg. III. vers. 75. 76. Halae 1785. 8.

Ad pag. 291. *lin.* 8.

Antiquissima *Consolat. ad Liuiam,* sub nomine Ouidii, editio est in collectione plurium poematum: *Ausonii* — epigrammatῶν liber; *Probae Centonae* (sic) — excerptum e Marconis carminib. — *Ouidii* consolatio ad Li-

 viam;

viam; *Calphurnii* bucolicum carmen etc. per *Barthol. Girardinum.* Venet. 1472. fol. conf. Catal. Ducis de la *Valliere* II. pag. 111 — 113. *Panzer* III. pag. 93. ſq. aliosque ab eo citatos.

Ad pag. 292. *lin. penult.*

Wernsdorf in tomi V. parte II. poet. latin. min. pag. 703. nr. VI. adnotat, inter *poemata vetera*, adiuncta *Daretis Phrygii* de B. Troiano libris VI. — eſſe quoque edita *Gratii* et *Nemeſiani* Cynegetica, et *Calpurnii* bucolica per *Alexandrum Trognaeſium.* Antwerp. ap. Ioach. Trognaeſium, 1608. 8. iterumque Duaci 1632. 8.

Textus *Gratii Faliſci latinus* adiectus eſt verſioni anglicae: *The Poem of Hunting*, written by *Grat. Faliſcus;* translated into Engliſh Verſe, with Notes. By *Chriſtoph Waſe*, Londini 1654. 12. — *Cynegeticon* eſt etiam in Poetis latinis minoribus, ex edit. Petri Burmanni fideliter expreſſis. Glasguae 1752. 8. p. 1. ſqq.

Ad pag. 293. §. 10. *ſect.* 4. *lin.* 8.

Add. ſupra in his ſupplem. notata ad *Virgil.* de Aetna ſ. ad pag. 254. Notitiae.

Ad pag. 294. *lin. penult.*

Mimi Publiani cum Eraſmi ſcholiis auctis recogniti: cum *Catone* impreſſ. per Pe-
trum

trum Treueris in ſuburbio Londonienſi vulgariter (ſouthwarke) nuncupato 1514 — *Publii Syri Mimi*, ſeu Dicta, ſiue ſententiae ſelectae, cum ſcholiis Eraſmi Roterod. Londini 1592. 8. v. *Brüggemann* View etc. pag. 533. qui etiam fuſius deſcribit ſeqq. libros et verſſ. — Proverbia ſ. adagia — in his *Mimi Publiani*, verſi a *Richardo Tauerner*, Londini per Ricard Bances 1539. 8. — Flores aliquot ſententiarum ex variis collecti ſcriptoribus. The Flowers of ſencies gathered out of ſundry wryters by *Eraſmus* in Latine and Engliſhed by *Rich. Tauerner*. Huic libello non male conuenient *Mimi* illi *Publiani* nuper ab eodem *Richardo* verſi. Londini ex aedib. Rich. Tauerner, typ. Rich. Baukes. 1540. 8. — ib. ex aedibus Wilhelmi Middelton. 1547. 8. — ibid. ex aedib. Wilh. Copland. 1550. 12. — Inter Comicor. ſentent. *H. Stephani*. 1563. 24. — inter poemat. vett. Lugduni 1596. 12. — *Mimi Publiani* ſiue Senecae prouerbia anglo-latina, a *Car. Hoolo*, cum Catonis diſtichis de moribus. Londini 1659. 1670. 1704. 8. et 1749. 12. — Secundum *Io. Dan. Schreber*. in vita Ge. Fabricii pag. 219. ſeqq. *Syri* mimi cum expoſitionibus Eraſmi Roterod. et *Ge. Fabricii* Lipſiae 1560. 8. prodierunt; item ſubiecti ſunt antea, *Elegantiis* e *Plauto et Terentio* a *Fabricio* collectis Lipſiae 1550 et ſaepius (v. Schreber

libro cit. pag. 177 ſqq.) et *ſcholae Fabricianae* puerilis libr. XIV. ap. Oporin. 1564. 8. v. *Schreber* l. c. pag. 171. 174. et 221.

Ad pag. 296. lin. 3.

P. Syri Mimi. Patau. ap. Comin. 1740. 8. — Cum Phaedro ed. *Hoadly*. Londini 1703. 1704. 1712. 8. — c. Phaedro ed. Alex. Cuninghami Edinb. 1751. 1757. 8. — c. Phaedro. Pariſ. ex typogr. regia 1729. 16. — Pariſ. ap. Couſtelier. 1742. 12. — ibid. 1748. 12. — Inter opp. et fragm. vett. poetar. lat. a *Mich. Maittaire* edita. Lond. 1713. fol. vol. II. p. 1520. atque in collect. Piſaurenſi. — *P. Syri* mimi ſeu ſententiae. Londini 1767. 8.

Poetae ſententioſi latini: Publius Syrus, C. D. Laberius; L. A. Seneca, Dionyſius Cato: nec non ex Auſonio dicta ſapientum ſeptem Graecorum. Inſtruente *Iac. Elphinſtonio*, Britanno: qui vates hos concinnos, ciuitate donatos, eruditis, aeque ac erudiendis obtulit. (cum verſione et peculiari quoque inſcriptione anglica.) Lond. 1794. 12. v. *Brüggem.* pag. 535.

Ad pag. 297. lin. antepen.

De *Cn. Mattio*, aut *Matio**) qui *mimiambos* ſcripſit, et quorum fragmenta collegit

*) Simplici *t* ſcribitur nomen illius apud Ciceronem et *Sueton* in Iul. Caeſare, c. 52. ex codd.

git *Zieglerus*, in praeſenti Theologus Roſtochienſis in libello laudato, ſect. III. pag. 65 ſqq. pauca addam. Ille *Mattius* etiam Iliada Homeri transtulit, et vixit tempore Caii Caeſaris, cui propter inſignem eruditionis atque ingenii praeſtantiam erat amiciſſimus. Diverſus iudicatur a *Caio Mattio*, ſiue *Matio*, Ciceronis familiari: (v. epiſtol. Ciceronis ad Matium, et huius ad illum, libr. XI. ep. 27 et 28. atque *Erneſti* clau. Ciceron. in indice hiſtorico, voc. *C. Matius*:) et diuerſus a *C. Matio*, Auguſti amico, atque (vt *Burmann.* ad *Quinct.* I. O. III. cap. 1. pag. 217. ſuſpicatur,) filio modo memorati C. Matii, Caeſaris quoque amici, quem tamen *Scaliger* in Coniect. ad Varron. de L. L. pag. 149. aut in exempl. Bipont. pag. 236. notar. eumdem cenſet, qui mimiambos ſcripſit et Iliada vertit. Add. *G. I. Voſſ.* Poetic. inſtitution. lib. II. cap. 33. pag. 163. item *Spalding* ad Quintil. I. O. III. 1. pag. 433. et Introd. II. pag. 225 ſq.

Ad pag. 298. ſect. 4. lin. 8.

De edit. *Bononienſi*, quae olim princeps habebatur, plura tradunt *Audiffred.* in ſpecim. editt. ital. ſaec. XV. pag. 28 ſq. (vbi

codd. Turnebi et Vaticano. v. ad Suet. loc. *Torrent.* qui de *Caio Matio* et, hoc antiquiore, *Cn. Matio*, mimiamborum auctore, docte copioſeque diſſerit.

Fabricii et Orlandi errores castigat,) *Fossius* in cat. bibl. Magliab. II. pag. 143. *Goetz* in Mem. bibl. Dresd. III. p. 129. et *Panzer* IV. p. 244. At enim in ed. Bonon. cui nulli adiuncti sunt commentarii, nondum comparet *Laurentii Bonincontrii* commentum, vti a *Fabricio* B. L. I. pag. 502. deceptus, in Introd. II. pag. 435. scripseram.

Neque *Romanam Manilii* editionem: *Laurentii Bonincontrii Miniatensis in C. Manilium commentum*, cum ipsius *Manilii* textu, 1484. fol. esse repetitionem editionis Bononiensis, neque illam roman. dici posse parum integram et adcuratam, contra Fabricium l. c. et Lairium docet *Audiffred.* in Catal. roman. edd. saec. XV. pag. 260 sq. Atq. Fabricium errasse, etiam odoratus est aliosque adpellauit testes *Saxius* in Onom. II. pag. 457 sq. vbi de Laurentio Bonincontrio circ. a. 1460. claro, agit, aliaque de illo a Fabricio perperam narrata culpat. Contra ipse Bonincontrius in primo suo commento seu p. 3. „ego, inquit, quinterniones (Cassinensis exemplaris) transscripsi vna cum Gallina Siculo, in quibus etiam quosdam versus pluribus locis inueni, quos in exemplaribus Poggii (qui Manilii codicem primo inuenit,) aut impressorum deesse cognoui, de quibus et aliis suo loco dicemus.“ adde *Maittaire* A. T. IV. pag. 336. vbi in longa nota multorum errores de ed. Bonon. de commentar. Bonincontrii,

trii, et ed. quadam *Florentina*, (at falsa, et cum Romana temere confusa, quamquam Maittario ipso nutante,) exponuntur.

Editio per Zarotum 1489. excusa est *Mediolani*. conf. Introd. II. p. 435 sq. et *Panzer* II. pag. 58. (qui edit. a. 1498. a Maittario I. p. 360. nominatam, habet spuriam,) et IV. pag. 358. — Delenda igitur essent in Notitia, verba *rep. 1499;* nam huius anni nota Maittaire l. c. signauit editionem, et in not. *c.* recudi fecit particulam dedicationis Dulcinianae, scriptae *Mediolani octauo Cal. Nou.* MCCCCLXXXXVIIII. (1499.) Fatendum tamen est, a me neque in parte IV. (quae est renouata et emendata partis I. edit.) inter libros a. 1499. excusos, neque in indice, (nisi aberrarint oculi,) illius anni mentionem esse repertam. Forsan posthaec ipse cognouerat Maittaire errorem in nota numeri X. multiplicata.

De edit. Aldina 1499. v. *Scheibelii* astronomische Bibliographie sect. I. pag. 44 sqq. *Panzerum* III. pag. 461 sq. et quos ille alios citat, atque *Fabr.* B. Gr. IV. p. 99.

Duas edd. s. l. et a. excitat *Panzer* IV. pag. 157 et 158.

Ad pag. 299. *lin.* 4.

De edit. *Neapolitana* v. quoque saggio storico-critico sulla Tipografia del Regno

 di

di Napoli di Lorenzo Giustiniani. Neapoli 1793. m. 4.

Manil. ap. Mazochium, Romae 1510. 4. v. Pinelli cat. II. pag. 347. et *Scheibel* l. c. pag. 68. Idem *Scheibel* V. cl. in Einleitung in die mathemat. Bücherkentnifs, part. XVI. pag. 156. ac part. XVII. pag. 239. et 246. agit de edd. Scaliger. 1590. et 1600.

Ad pag. 299. *lin.* 22.

Manil. ex ed. Bentleii. Basileae 1740. 8. —

Ad pag. 300. *lin. vlt.*

Pingre praemisit historiam carminis edd. commentatorum, et subsidiorum, quibus vtebatur, litterariam.

In linguam *anglicam* transtulerunt metrice *Ed. Sherburne*, cum adnotatt. et adpendice astronom. Lond. 1675. fol. ac T. C. (*Thomas Creech,*) cum notis. ib. 1697. 8. v. *Brüggemann* View etc. pag. 638 sq.

Ad pag. 301. *sect.* 6. *lin.* 4.

Schwarzii comm. recusa est in *Waldau* Thesauro bio — et bibliograph. p. 102 sqq.

Ibid lin. 7. leg. *antecesserit.* — *lin.* denique 9. add. conf. *Gotefr. Richteri* specimen obss. criticar. pag. 38 sqq. vbi Bentleii ad eum epistola de cod. Lips. et aliis rebus criticis ad Manilium pertinentibus est memorabilis. — *M. Dan. Huber* tentamen obser-

vatio-

vationum in M. Manilii astronomicon (lib I. et II.). Basileae 1789. 4. — *Iortini* obss criticae in Manil. in eius Tracts philological etc. vol. II. p. 272. sqq.

Ad pag. 302. *sect.* 4. *lin. vlt.*

In bibl. publ. *Bernensi* est cod. membran. saec. X. *Claudii Caesaris* (sic) *Arati phaenomena*, qui multis numeris differt ab ed. Grotiana a. 1600. quem curatius descripsit *I. R. Sinner* in catal. codd. msst. bibl. Bernens. (Bernae 1760. 8.) pag. 278 sqq. et fragmentum (forsan recentioris et christiani poetae) ineditum ex eo publicauit.

Ad pag. 303. *sect.* 5. *lin.* 9.

Histoire de César (Germanicus) par L. D. B. (*Louis de Beaufort.*) Lugd. B. 1741. 8. — *Caesar Germanicus.* Ein historisches Gemälde. Nach griechischen und römischen Schriftstellern bearbeitet. Stendal 1796. 8. Quae a vett. auctoribus de Germanico memoriae prodita sunt, ea diligenter quidem collegit doctus anonymus, sed minus pulcre eleganterque exposuit.

Ad pag. 303. *lin. vlt.*

In Introd. II. pag. 349 sqq.

Ad pag. 304. *lin.* 2.

Macri liber de naturis, qualitatibus et virtutibus octoginta octo herbarum. — In *fine*

fine Neapoli impreff. per Arnoldum de Bruxella. 1475. fol. — *Macer* de vfibus herbarum, verfu heroico. — Anton. Zarotus Parmens. impreffit Mediolani. 1482. 4. — de virtutibus herbarum, cum *Io. Atrociani* commentariis: acced. *Arabi Galli* hortulus. Bafil. ap. I. Fabrum Emmeum 1527. 8.

Aemilius Macer de herbarum virtutibus cum veris figg. herbarum etc. Per *Simon de Lowicz*, artium et medicinae doctorem Cracou. ex offic. Vngleriana. 8. fine nota anni.

Ad pag. 304. *lin. antep.*

Aem. Macri fragmenta, in Michael. Maittaire Opp. et fragm. vett. poet. lat. vol. II. pag. 1528.

Macers Herbal practyfyd by Doctor *Lynacro*. Translated out of latin into Englyfhe etc. Impr. per Robert Wyer etc. fine not. a. 12. v. *Brüggemann* pag. 579.

Ad pag. 305. *lin.* 2.

Titium Septimium fuiffe Horatio amiciffimum, patet ex oda VII. libri II. et ex epiftola IX. libri I. qua eum Claudio Neroni commendat. Locus ad illius laudem infignis eft apud *Horat.* epift. I. 3, 9 fqq. vbi vetus interpres Horatii a Cruquio editus: *Titius Septimius carmina et tragoedias fcripfit; fed libri eius nulli exftant. Huius autem infigne monumentum eft infra Ariciam.* —

De

De *T. Valgio*, poeta, Horatii ac Tibulli familiari, et num diuerſus ſit a *C. Valgio Rufo*, grammatico, et rhetore, tempore Auguſti, cui librum *de herbis* inſcripſit (Plin. H. N. 25, 2.) v. *Spalding* ad Quintiliani I. O. III. 1, 18. pag. 432.

Ibid lin. 5. *de Vario.*

Gerh. Nic. Heerkens, Groninganus, edidit *Icones* (virorum illuſtrium quinque, tot carmina,) rec. Pariſ. 1788. m. 8. In praefatione agit de Tragoedia quadam in cod. ſaec. XIII. in coenobio quodam Germaniae detecto, quam Auguſteo aeuo dignam et a *Vario*, de quo pag. 70 ſqq. praefat. copioſe diſſerit, confectam iudicat. Codex caret titulo; in fine autem ſcriptum fuiſſe ait: *Tragoedia Tereus explicita, quae ſexta decima eſt:* ex qua dedit excerpta cum integro prologo, *Diomedes* inſcripto: et ſpecimina reddidit cenſor in nouis ephem. Lipſienſ. a. 1789. nr. 32. *Heerkens* quoque antiquitatis amore et opinionis errore deceptus putabat, Virgilium atque Ouidium loca illius tragoediae fuiſſe imitatos. Sed id eſſe falſum, et auctorem multo recentiorem, ſagaciter odoratus eſt et oſtendit *Dau. Chriſtian Grimm*, ſcholae Annaemontanae Rector in proluſione: *Tragoedia vetus latina* TEREUS *deperditarum XV. ſoror* cuius nuper apertae hiſtoriam et prologum tradit — *Grimm.* Annaberg. 1790.

1790. 4. Cenſor autem in ephem. litter. Gotting. a. 1791. m. Ian. p. 10. ſuſpicatur, carmen illud aeuo Senecae forſan eſſe ſerius. Enimuero cel. *Morellius*, omnibus tenebris dispulſis, acutius vidit et, verum auctorem eſſe *Gregorium Corrarium* ſaec. XV., clare patefecit in epiſtola quadam, Venet. 1792. euulgata, quam, quia breuis eſt ac paucis forſan cognitam, et tamen omnis hiſtoria docte explicatur, hic typis renouandam curaui.

V. C. Io. Baptiſtae Caſpari de Anſſe Villoiſonio Iacobus Morellius S. P. D. Rogas, Vir Clariſſime, quae mea ſententia ſit de auctore Tragoediae *Tereus* inſcriptae, quam ab Auguſti aetate profectam nonnemo putabat, immo vero contendebat. Scilicet cum Gerardus Nicolaus Heerkens Groningenſis ex bibliotheca Coenobii cuiusdam Germaniae, vt inquit, vetus eius exemplar ſine anctoris nomine, ſolo *Terei* titulo adiecto, accepiſſet; ſibi ac litteris magnopere gratulatus, veluti *Varii*, celeberrimi illius tragoediarum ſcriptoris, foetum in medium attulit, ac in praefatione ad Icones ſuas, Ultraiecti anno 1787. impreſſas, et anno proximo, Pariſienſi editione ficta, denuo in lucem prolatas, magna ex parte vulgavit. Eſt ei fides, vt video, non vsquequaque adhibita; prodiit ſiquidem Annabergae anno 1790. libellus, qui ad manus mihi eſt, hoc titulo: *Tragoedia Vetus Latina Tereus, deperditarum XV. ſoror,*

ror, cuius nuper repertae hiſtoriam et prologum tradit Dauid Chriſtianus Grimm. Vario Tragoediam ſe abiudicare, Chriſtiano autem cuidam auctori eam tribuere, ſatis indicat Grimmius: cuinam adiudicet, neſcit. Tu ab Italo quopiam poſt renatas litteras prodiiſſe auſpicaris. Ac recte id quidem; auctor namque eius eſt *Gregorius Corrarius*, Venetus Protonotarius Apoſtolicus, qui ſaeculo XV. floruit, ex allatis praeſertim a Fratre Ioanne Auguſtinio in primo de Scriptoribus Venetis volumine, tibi, rerum Venetarum ſtudioſiſſimo, perquam cognitus. Typis Academiae Venetae, quam *Famae* appellabant, eſt ea primum impreſſa anno 1558, hoc titulo *Progne Tragoedia nunc primum edita*, Ioanne Riccio curante; cuius in epiſtola nuncupatoria Francisco Vargae Hiſpaniarum Regis a Conſilio et eiusdem apud Pontificem Maximum Oratori haec verba ſunt: *Mei vero ſummi in te ſtudii index tibi erit Progne Tragoedia: quam, vt ipſius facile ſublimitas indicabit, vel antiquam, vel antiquis, quae maxime laudantur, certe parem, quae multos annos in mea latuerat bibliotheca, nunc in tuo nomine apparere volui.* Sine auctoris nomine tum quidem prodiit, quemadmodum et in editione altera Romae anno 1638. Corrarium tamen eius auctorem certo tenemus. *Scripſi Prognem Tragoediam anno aetatis meae decimo octauo;*

quam

quam postquam edidi, nihil non sperauit de me Victorinus (Feltrensis eius praeceptor): *cadebant legenti vbertim lacrymae.* Ipsiusmet Corrarii verba haec sunt in epistola ad Caeciliam Gonzagiam a Martenne edita (*T. III. Collect. Vet. Monum. p.* 840.). Aeneae Silvii Piccolominei, seu Pii Papae II. luculentum testimonium accedit in opusculo de liberorum educatione (*Oper. eius p. 984. ed. Basil.* 1551.): *Tragoediae quoque perutiles sunt; sed Latinum hodie, praeter Senecam, qui fuit magni Senecae nepos, nullum habemus, nisi Gregorium Corrario Venetum, qui Terei fabulam, quae apud Ouidium habetur, in tragoediam vertit.* Bartholomaeus quoque Fontius in Dictionario manuscripto, apud Mehusium in praefatione ad Ambrosii Camaldulensis Epistolas. (*p. xxiii.*) versum e *Gregorii Corrarii Progne* sumtum affert; quem in hac ipsa Tragoedia reperire est. At enim vnum, quod praecipuum est, argumentum adiicere praestat, sumtum ex codice apud me asservato, (nosti enim bibliothecam quoque meam domesticam codicibus manuscriptis, iisque selectis, instructam esse,) in quo Corrarii Opuscula autographa, et secundis ab eo curis expolita sunt. Primum in eo locum Tragoedia obtinet, et ipsa ab auctore, postquam in lucem primum dederat, recensita; atque adeo ab impresso textu, qui primam scriptionem refert, aliter saepe habet;

bet; immo vero eſt verſibus integris tribus deminuta: quorum ad locum in ora codicis ſcripſit Corrarius: *Hinc, poſtquam edidi, duos verſus amoui certa ratione: rogo, vt ex aliis exemplaribus amoueantur. Hinc, poſtquam edidi, verſum amoui.* Iam vero de auctore, iuxta ac de editione ſatis ſuperque conſtat. Valeat itaque Heerkenſius cum Vario ſuo. Ceterum magna manet Corrario laus ex hac ipſa Tragoedia; maior autem ex Satyris ſex Latino carmine ſcriptis, nunquam vero editis, quas prae Tragoedia ſe probaſſe, Bembus Cardinalis, Angelo Gabrieli ſcribens, teſtatum reliquit (*Lett. Vol. II. Lib. II. p.* 29.). Haec ad te, Villoiſoni dulciſſime, iucundos eos de litteris ſermones, quos in bibliotheca Marciana quotidie conferre conſueveramus, in memoriam quodammodo revocans, poſt diuturnum ſilentium, ſcribebam. Venetiis X. Cal. Octob. MDCCLXXXXII. raptim. Hactenus cel. *Morellius.*

I. Chriſti. Wernsdorf tomo III. Poetar. lat. minor. doctam praefixit diſſertationem *de Poetis latinis ſatyricis, elegiacis, lyricis, cum veteribus, quorum ſcripta interierunt, tum recentioribus, qui medio barbaroque aeuo ſcripſerunt.* E veteribus igitur, qui ad hoc, de quo hucusque egimus, aeuum pertinent, adhuc nominandi ſunt: de quorum nonnullis paullo fuſius diſputat Wernsdorf.

Pag. XV. *Iulius Florus*, ſatyrarum ſcriptor, *cuius* (vt ait Porphyrio ſcholiaſtes ad Hor. Ep. I. 3.) *ſunt electae ex Ennio, Lucilio, Varrone*. Vixit aetate Horatii, cuius epiſt. III. libri I. et ſecunda libri II. ſunt ad eum ſcriptae. — Alius *Florus*, poeta, ſub Hadriano vixit. v. *Wernsdorf* eod. tom. pag. 450 ſqq. qui pag. 483 ſqq. *Flori de qualitate vitae* excerpta ſ. fragmenta recudi fecit et explicuit. —

Pag. XIX. ſq. *C. Rabirius*, a Naſone, de Ponto III. 16, 5. inter aeui ſui poetas relatus, poeta epicus, (*Vellei. Paterc.* II. c. 36.) etiam, vt Wernsdorf. ſuſpicatur, ſatyrographus. —

Pag. XXX. *Rufus*, lyricus, quem laudat *Ouid.* ex Ponto IV. 16, 28. —

Pag. XXXI. *Flau. Alphius Auitus*, lyricus, cuius fragm. ex P. Burmanni Anthol. lat. lib. II. ep. 267, pag. 452. vol. I. repetit et alia de eo prodit *Wernsdorf.* conf. quoque *Voſſ.* de poet. latinis pag. 38 ſq. et *Burman.* ad l. cit. Anthol. —

Pag. XXXIII. *Tiberium Caeſarem* feciſſe graeca poemata et *latinum* carmen compoſuiſſe lyricum, inſcriptum *Conqueſtio de L. Caeſaris morte*, tradit *Sueton.* in eius vita cap. 70. vbi v. interpret. Conf. quoque *Sigism. Iuſti Ehrhardti* commentat. de Claudii Tiberii Neronis in litterarum ſtudia meritis etc. Coburgi 1753. 8. in primis pag. 42 ſqq.

Pag. 307. *lin. antep.*
Leg. *mirum quantum.*

Ad pag. 310. *lin.* 6.

Princeps editio *Poetici astronomici* est *Ferrariensis* per *Augustinum Carnerium*, in 4. quam *Laire* in indice librorum ab inuenta typographia II. pag. 263 sq. ait, se Venetiis apud Schwaier tractasse, et in fine illius in vltima linea legi scribit: *Hos Augustini nobile vincit opus*: M. CCCC. LXXIIII. (1474.) *Pinellus* vero in versione Harwoodiani conspectus italica pag. 203. vbi eiusdem editionis inserit mentionem, notam a. 1475. ponit, quam etiam cl. *Panzer* I. pag. 395. priore loco refert. In catalogo tamen di Libreria (Schweyeri, patria Noribergensis, deinde negotiatoris Veneti et hominis docti,) posta in Venezia, nell' anno 1794. non memoratur.

Ex ed. 1485. *Lenz* in Allgem. litterar. Anzeig. a. 1794. nr. 134. pag. 1379. quasdam dedit varr. lectiones.

Ad pag. 310. *lin.* 17.

Per *Thom. de Blauis* ed. Venetam iam a. 1485. 4. prodiisse, patet ex *Pinelli* cat. III. pag. 45. — De edit. a. 1488. conf. quoque *Wernsdorf* Poetar. lat. min. tom. V. part. II. pag. 697 sq. — Venet. edit. anno 1489. ex Rossii catal. excitat *Panzer* III.

 pag.

pag. 278. cui vero ib. pag. 421. et pag. 462. edd. Venetae Ald. 1497. atque a. 1499. ſuſpectae eſſe videntur.

Ad pag. 310. *lin. antep.*

Ed. Ven. 1512. 4. exſtat quoque in catal. Schwarz. II. pag. 291. — Ibid. p. 269. *Higini* (ſic) poetic. aſtronom. Papiae 1513. 4. — Parrhiſiis ap. I. Lambert. 1514. 4. cum figg.

Ad pag. 311. *lin.* 2.

In biblioth. Chriſtii I. pag. 394. ita deſignatur editio: *C. Iulii Higini poet. aſtron.* Coloniae opera et impenſis Io. Soteris. 1534. fol. cum figg. at ed. a. 1535. *Munker* in praefat. ad Hyginum citat laudatque, qui hiſtoriam editt. criticam concinnauit. — In catal. *Schwarziano*, tom. I. pag. 107. nr. 1779. occurrunt *Hygini* fabb. cum *Palaephato*, *Fulgentio*, *Arato* et *Proclo*. Tübing. 1535. fol. — Ab *Hambergero* in zuverl. Nachr. I. pag. 563. citatur: *Hygini* poeticon aſtronomicum, ad veterum exemplarium eorumque msſtorum fidem diligentiſſime recognitum, et ab innumeris, quibus ſcatebat, vitiis repurgatum. Salingiaci. opera et impenſa *Io. Soteris*. 1539. fol.

Ad pag. 311. *lin.* 10.

Exemplari ed. a. 1549. quod eſt in bibl. Leidenſi, ab Hugone Grotio plura ſunt adſcri-

ſcripta. — Exemplari autem edit. *Mytholog. lat. antiq.* in quibus *Hyginus*, *Fulgentius Planciades, Iulius Firmicus Maternus*, *Albricus; e* rec. *Hier. Commelini;* ex bibliopol. Commeliniano, 1599. 8. varia ſunt adnotata manu Voſſiorum. v. Catal. illius bibl. pag. 166. — *Hygini* fabb. etc. ex ed. Micylli. Baſil. 1570 fol. — ex eiusd. edit. cum emendationibus. Lugduni 1608. 8.

Ad pag. 311. *lin. antep.*

Add. II. tom. in tomo priore ſunt *Hygini* fabulae et poeticon aſtronomicon.

Ad pag. 313. *lin.* 1.

Ita legendum eſt: *vide* (*Io. Gottfr. Welleri*) *Altes aus allen Theilen der Geſchichte, oder alte Vrkunden — und Nachrichten von alten Büchern*, tom. II. part. VIII. Chemnit. 1764. 8. — Repetita eſt illa particula in Lipſ. nouis act. erudit. a. 1769. m. Iun. p. 284 — 286.

Ad pag. 314. *ſect.* 4. *lin.* 8.

Leg. *Coſ.* progenerum *Tiberii* etc. — De illa autem rara et principe Velleii edit. v. *Baumgart.* Nachrichten von merkwürd. Büchern, tom. III. pag. 419 ſqq. *Strauſſ.* opera rariora bibl. Rebdorf. etc. pag. 221 ſq. *Burmanni* ac *Ruhnken* praefatt. etc.

Ad pag. 315. *lin.* 6.

Add. *in fol.* et conf. *Clement* Biblioth. hiſtoriq. I. pag. 434 ſq.

Ad pag. 316. *lin.* 9.

Notam a. 1668 reperi in catal. *Menken.* I. pag. 168. et in catal. Com. *de Rewizky* pag. 65. — *Vell.* cum Tacito cum commentar. Paris. P. Chevalier, 1608. fol. — *Vell.* ex rec. *Valentini Acidalii.* Patau. P. Meiettus 1590. 8. — eiusd. *Acidalii* Velleianar. lectionum liber. ibid. 1591. 8. — *Vell.* cum ſcholiis et notis Manutii, I. Lipſii, et Iac. Schegkii. Lugd. le Preux. 1593. 8. — *Velleius* eſt quoque in collectione, quam habeo, plurium hiſtoricorum ita inſcripta:

Hiſtoriae romanae epitomae Lucii Iulii Flori; *C. Vell. Paterculi;* Sext. Aur. Victoris, Sexti Rufi Feſti, Meſſalae Coruini, Eutropii, Pauli Diaconi, M. Aur. Caſſiodori, Iornandis et Iulii Exuperantis. Acc. tractatus de menſuris et ponderibus. Amſtelod. ap. Io. Ianſſon. 1630. rec. ib. 1647. in minima forma. — Lugd. Bat. 1649. 12. — *Velleius Paterc.* ap. Elzeu. Lugd. Bat. 1639. 12. — ed. *N. Tauernieri.* Paris. 1658. 8.

Ad pag. 317. *lin.* 4.

Leg. *Sheldoniano.* — Alteri Hudſonianae editioni a. 1711. acceſſit adnotationum partim ſuarum ipſius, partim ex pluribus ex-

cerptarum libellus. Velleii autem verbis subiectae sunt discrepantes priorum editt. lectiones et interpretum emendationes atque coniecturae.

Editio *Roberti Riguezii* in vsum Delphini. Paris. 1675. 4. valde improbata a Burmanno I. in praefat., est Londini, 1730. 8. recusa. — *Velleii Pat.* quae supersunt, (cum varr. lectionibus et indice copioso, cura *Mich. Maittaire,*) Londini ex off. Iac. Tonson et Io. Watts. 1713. 1718. 1725. 1744. 12. — *Vell.* — Edinburgi. 1721. 8.

Ad pag. 318. *lin.* 23.

In linguam *germanicam* transtulit *Frider. Iacobs*, Lips. 1793. 8. Is saepe amplexus est Ruhnkenii coniecturas, suasque criticas protulit suspiciones et in versionem suam recepit. In praefat. defendit Velleium Paterculum. De hac versione sobrie iudicat eamque cum alia anonymi versione, Rotenburg. ad Fuld. 1781. 8. comparat cl. *Degen* in Versuch einer vollst. Litterat. der deutschen Uebersez. der Römer, sect. II. p. 537. sqq. — *Anglice* verterunt Velleium *Robert le Grys*, Lond. 1632. 8. — *Thom. Newton*, ibid. 1721. 1724. 12. et *Paterson*, Edinb. 1722. 8.

Ad pag. 319. *sect.* 6.

Io. Frid. Christius in Noctium academ. specimine I. pag. 30 — 46. (Halae Mag-

 deb.

deb. 1729. 8.) post Burm. curas quaedam Velleii Pat. loca illustrauit et castigauit, atque de Velleii iudicauit ingenio. Burmanni notas quoque aliquoties examinauit *Thom. Wopkensius* in Lectionibus Tullianis; postea saepius in aduersariis criticis in Velleium in Miscell. obss. in auct. vol. VIII. tom. I. quibus *Burmannus* opposuit animaduerss. ibid. tom. III. p. 353. ab illis vero vindicauit aduersaria sua critica *Wopkens.* ib. vol. IX. tom. II. p. 237. Praeterea *Christ. Aug. Heumann* scripsit considerationes quarundam Burmanni notarum ad Velleium in actis erud. Lips. a. 1721. pag. 116. — *G. Warburton* in C. Velleii historias emendationes, in Biblioth. britanniq. Hagae Com. 1736. 8. tom. VII. pag. 256 sqq. — *Edm. Burton* obseruatt. in Vell. Paterc. in eius ancient Characters deduced from classical Remains. 1763. 8. — *Christi. Crusius* in Probabilibus criticis, (Lips. 1753. m. 8.) cap. XIV. pag. 115 sqq. plura Vell. Paterc. loca tentauit atque explicuit. Ego in Opusc. varii argum. pag. 192 sqq. de tribus locis meam qualemcunque dixi sententiam. — Cel. *Herelius* plura loca acute emendauit illustrauitque in: *Kritische Beobachtungen über die römische Geschichte des Caius Velleius Paterc. von I. F. Herel.* Erford. 1791. 4. Per occasionem emendantur pag. 15 sq. Propert. IV. el. 11. et pag. 19 sq. Tibull. I. 3. 63 et 64. —

Dan.

Dan. Guil. Molleri disp. de Velleio Paterc. Altdorf. 1685. 4. — *Adami Rechenbergii* diss. de Liuio Druso, trib. pleb. ex Velleii II. 13, 14. inter eius dissert. histor. polit. Lips. 1698. 8. pag. 246 sqq. Alia scripta Velleium illustrantia suppeditabit Catal. Bünau. I. pag. 329. et tomi I. vol. II. p. 1670 sqq.

Ad pag. 319. *sect.* 3. *lin.* 4.

Scrib. *supersunt ne hi quidem integri, sed corrupti passim mutilique. Ex iisdem decem libris excerpta s. fragmenta restant. Exstat quoque Suasoriarum liber, isque (vt credibile est,) primus tantum, nec hic integer.* v. Ernest. Fabric. B. L. II. pag. 88 sq.

Pag. 320. *lin.* 2. post, *Fabrum*, pone comma.

Ad pag. 322. *lin.* 1.

Corrige: *de ira libros tres.*

Ad pag. 322. *lin.* 10.

Partem libri *de otio* cel. *Ruhkopf* cum Mureto et Lipsio in sua editione seiunxit a libro de vita, quocum in codd. et vett. editt. vna serie connexum est; et propter argumenti similitudinem, quae ipsi videbatur, post librum de constantia sap. pag. 417 sqq. collocauit; sed partem esse libri de vita beata, (atque forsan erat caput totius libri, Senecae ipsiusque vitae apologia, inque inquisitionem,

quid ſit vita beata, introductio,) erudite defendit M. *Chriſt. Ferd. Schulze* in disp. Prolegomena ad Senecae librum de vita beata. Lipſiae 1797. 4. conf. Ien. Allg. Litt. Zeit. m. Iun. 1797. nr. 179. pag. 615. — *In ſeq. lin.* leg. *libr. VII.* et *lin. antep.* leg. *ἀποκολοκύντωσις*.

Ad pag. 323. *ſect.* 3.

Plures editiones, praecipue ſingulorum opuſculorum, et plures verſiones alio loco et tempore indicabo.

In editione principe *Neapolitana* anni M.D.L.XXIIIII. (h. e. 1475.) in calce prioris vol. in pagina vltimi folii auerſa index opuſculorum, quae continentur, ſequens exhibetur. „In hoc volumine continentur infra ſcripti libri Senecae. Primum. Liber vnus de moribus. Liber vnus de formula honeſte (ſic) vitae vel de IIII virtutibus car. Liber vnus ad Gallionem de remediis fortuitorum. Libri decem declamationum *). Libri duo de clementia ad Neronem. Libri ſeptem de beneficiis ad Eburtium liberalem. Libri tres de ira ad Nouatum. Liber vnus de mundi gubernatione, diuina prouidentia et quare

*) Hi decem libri declamatt. ſunt Excerpta ex controuerſiarum libris decem. Sed, vti per totam editionem, dignam, quae conferatur, ſaepe differunt lectiones ab iis, quae ſunt in editt. Lipſii ac Gronouii.

quare multa boni (sic) viris accidant. Liber vnus de vita beata ad gallionem *). Liber vnus de consolatione ad martiam. Liber vnus de consolatione ad albinam matrem suam. Liber vnus de tranquillitate vitae ad serenum. Liber vnus quomodo in sapientem non cadit iniuria. Liber vnus de breuitate vitae ad paulinum, cui continuatur liber vnus de consolatione fratris ad pollibium (sic) sine inscriptione et interuallo ex incuria famuli componentis qui incipit Nostra compares firma sunt. Prouerbia Senecae. Vltimo eiusdem Epistole ad Lucillum **) centum viginti quinque." His vero praemittuntur spuriae Senecae et Paulli epistolae amoebaeae. — In catalog. Barberin. II. pag. 374. citatur editio Opp. Senecae cum epistolis Paulli ad Senecam et Senecae ad Paullum. Neapoli 1484. fol. an eadem est, quae superior, quae, adnotante Rewiczky, interdum, at vitiose, citatur an. 1474? et forsan confector catal. Barberin. male legit et scripsit a. 1484.

Ad pag. 323. *fin.*

Eiusmodi edit. s. l. et a. describitur in Catal. *Valler*. II. p. 749. et a *Panzero* V. C. I. p. 77. vbi Argentorati typis Io. Mentelii excu-

*) Huic continuo et sine interuallo adhaeret fragm. *de otio*.

**) In ipso textu epistolarum scribitur *Lucilus*.

excusa iudicatur. — Alia edit. sine l. et a. (circ. an. 1498.) fol. min. describitur a cel. *Fossio* cat. bibl. Magliab. II. pag. 565.

Ad pag. 324. *lin.* 21.

Lege: *Suasorium* (sic) *et Controuersiarum* etc. — Ita quoque in ed. Opp. Venet. 1503. fol. per Bartholomeum de Zanis de Portesio.

Ad pag. 325. *lin.* 9.

Num ex Aldina officina *Opera* Senecae, (vti traditur in Ern. Fabric. B. L. II. p. 111.) a. 1522. exierint, equidem nescio et vero haesito. In Serie quidem dell' ediz. Aldine ad illum annum, pag. 55. in *Menkenii* catal. part. I. inter editt. aldin. pag. 275. in *Pinelli* catal. I. pag. 258 etc. memorantur tantum (vti ab ipso Fabricio pag. 108.) *Lucii An. Senecae naturalium quaestionum libri* VII. et *Matthaei Fortunati in eosdem annotatt.* Ven. in aedibus Aldi et Andreae soceri. m. Febr. 1522. 4. (in forma 8. in catal. Burmann. II. pag. 164.)

Ad pag. 327. *lin.* 1—3.

Ita locus est constituendus: *Iani Gruteri animaduersiones in L. Annaei Senecae opera. In quibus, praeter omnes passim omnium huius superiorisque aeui doctorum hominum emendatt. interpretationesque quam plurima loca supplentur, confirmantur, corriguntur, illu-*

illustrantur, ope MSS. quae in biblioth. elect. Palat. His additae Nic. Fabri annotationes ad Senecae patris controuersias et filii apocolocyntosin. Ex typographeio Hieronymi Commelini a. M. D. XCIIII. (1594.) fol. Meo exemplari textus Senecae additus non est, qui secundum Fabric. et edit. Bipont. adhaerere videtur, si recte notauerint. — Rec. (Lugd.) sumtu Io. le Preux. 1595. 8. sine textu Senecae etc. Sed de hac edit. ap. le Preux quoniam variant V. D. mihique mota est controuersia, plura alio tempore dicam. — De edit. Commel. II. a. 1604. et de adiunctis notis Romanorum vett. vulgo *Senecae* et *Tironis* nomine insignitis, copiosius est doct. editor Bipont. pag. XXXIV sqq. notit. litter. *Schefferi emendatt. notarum*, quae dicuntur Senecae et Tironis, postumae leguntur in Misc. obss. citic. in auctores, vol. IX. tom. II. p. 158 sq. add. supra, pag. 264. adnotata. — *Lin.* 14. delenda sunt verba *Ope MSS* — 1594. 8.

Ad pag. 328. *lin.* 4.

Post: *1613. 8.* add. *II. tom. apud Io. Vignon:* quae edit. ita typis renouata est, vt, exceptis vtriusque inscriptionis primaeque plagulae foliis, paginae et lineae sibi inuicem responderent, *Geneuae sumptibus Sam. Chouët.* 1665. 8. II. tom. — Edit. Elzeuiriana ex recens. Iusti Lipsii et Andr. Schotti

prod-

prodiit 1639 et a. sq. in 12. v. *Pinelli* catal. I. p. 257. et cat. *Rewiczk.* p. 76. atque exemplar, cuius tomum *secundum*, in quo Epistolae et quaestiones natur. sunt, tantum possideo, notam habet *Lugd. Bat.* 1639. 12.

Ad pag. 328. *lin.* 23.

Senecae opera selecta. Paris. Barbou. 1761 — 1776. tom. II. 12. — *Sen.* rhet. et philos. opp. Patau. 1728. III. vol. 8. — Nouam eamque criticam edit., congestis vndecunque codd. editionibusque aut collationibus (eorum quoque, quos bibl. acad. *Erlang.* seruat, codd.) a pluribus annis molitur cl. *Fesslerus*; sed hucusque adhuc ea est in exspectatione. Interea praeclaram criticamque edit. curare coepit cl. *Ruhkopf* eiusque *volumen primum* publicauit. Inscriptio autem haec est:

L. Annaei Senecae philosophi Opera omnia, quae supersunt. Recognouit et illustrauit Frider. Ernest. Ruhkopf, Director gymnasii Bielefeldensis. vol. I. Lipsiae in libraria Weidmannia. 1797. in. 8.

Ad pag. 329. *lin.* 2.

Antiquioris editionis notitiam: *Sen. de quatuor virtutibus cardinalibus: de remediis fortuitorum.* absque vlla nota, saec. XV. in 8. praebet cl. *Morell.* ad Pinelli catal. I. p. 258. Haud paucas edd. illorum et aliorum

opus-

opuſcul. Senecae edd. ſaec. XV. refert cel. *Panzer* paſſim in A. T. v. indicem voc. *Seneca.* — Editiones *Mimorum*, falſo tributorum *Senecae*, v. ad paragraph. de *Syro.*

Ad pag. 329. lin. vlt.

Locum *Ludi* pag. 5. ed. Cort. qui eam difficilem habet atque tentat, *inter ſextam et ſeptimam — horam tam bonam?* aliter explicuit olim Scioppius ſ. Paſc. Groſippus in Paradoxis literar. ep. 6. pag. 51. ed. Mediol. 1628. 8. — De Apocolocyntoſi v. etiam *Ge. Paſch.* de variis modis moralia tradendi etc. Kilon. 1707. 4. cap. III. pag. 259 ſqq. C. A. H. (*Heumann*) in ſupplement. act. erud. Lipſ. tom. VI. pag. 296 ſqq. confecit *indicem expurgatorium ad Senecae ἀποκολοκύντωσιν*, h. e. multis locis deprauatis medicinam adhibet non ſemper ſalutarem, multo minus neceſſariam. Atque ſaepius improbat illam *Frid. Chriſtph. Neubur*, (praetor regius apud Gotting.) in ſua edit. cum verſione germanica, (*Des Luc. Ann. Seneca Spottgedicht, etc.*) Lipſiae 1729. 8. cuius interpretationem et animaduerſſ. ipſe *Heumann* in Act. erud. Lipſ. a. 1729. pag. 229. ſqq. valde laudat, et adfirmat, auctorem et verſioni ſubinde notas hiſtoricas ac philologicas, lingua patria haud ineleganter conſcriptas ſubieciſſe, et de autographo Senecae aeque bene meruiſſe etc. „Exprimit enim, ait Heum.,

textum

textum integrum, ſubnectit notas criticas latino idiomate, ſupplet lacunas, corrigit mendas, tum ex optimis libris, tum ex magnorum criticorum caſtigationibus, tum ex ſuo ſaepe etiam ingenio, idque non infeliciter." Quam aequo animo tulerit diſſenſum, in fine declarat epigrammate, quod ipſi Neuburo ſcripſit gratulabundus. — *Apocolokyntoſin* etiam vertit germanice, notasque litterarias, exegeticas atque criticas, textumque latinum addidit *Car. Gottlob Sonntag* in libro: Zur Unterhaltung für Freunde der alten Litteratur, faſc. II. Rigae 1790. 8. Pag. 69 ſqq. recenſuit edd. et de illis, aut aliis commentatoribus, e. g. *Scheffero* in lect. academic. pag. 279 ſqq. *Dan. Heinſio* in commentat. inter eius oratt. a. 1627. pag. 608 ſqq. ac de verſionibus ſubtiliter iudicauit.

Ad pag. 330. *lin.* 2.

Cel. *Panz.* I. pag. 398. probabilius refert ed. *Ferrar.* ad a. 1484 aut 1485. bello inter Venetos et Herculem, Ferrariae ducem finito, quod reſpexit curator illius edit. in epigrammate, poſito ad calcem tragoediae vltimae, Hercules Oeteus inſcriptae. — *Freytag* in Analectis litter. pag. 179. ex Maittar. A. T. I. (ſ. IV. part. 2.) p. 450. citat *Caietani apologiam et comm. in Senecae tragoed.* Venet. 1483. ſed ſuſpicatur, quod in nomenclatore Gronouii, etiam ed. Schroeteri praemiſſo,

misso, illi Caetani apologiae etc. annus 1493. adseritur, per errorem loco a. 1483. scriptum fuisse 1493. Quando autem Ios. Simlerum in biblioth. Gesner. pag. 155. erroris arguit, quod auctorem vocat *Dan. Galetanum*, librum vero Venet. 1598. excusum fuisse scribit; monendum est, in numero quidem ann. esse errorem typogr. pro 1498. sed loco *Caietani* in fronte illius edit. et aliquoties omnino exaratum dictumque legi *Galetanum*, equidem editionis a. 1498. exemplo, cuius in Notitia mentionem feci, possum adfirmare.

Senec. Tragoediae. In calce: *Impressum Parisiis, in vico clauso brunelli per Ioh. Higman Wilhelmum et Wolfgang Hopyl socios.* s. a. nota. 4. v. Cat. Bünau. I. p. 338.

Ad pag. 330. *lin.* 16.

De binis editt. Iuntinis v. *Bandini* annal. Iuntar. typogr. pag. 19 sqq. et pag. 47.

Ad pag. 330. *lin. vlt.*

G. Fabric. in epistola multas profert coniecturas. Vsus vero est cod. quem a Io. Regiomontano venusse et diligenter descriptum esse, a se autem collatum, et ex eodem locos plurimos deformatos iam in aliquam restitutos esse dignitatem, in epistola dedicatoria narrat. Lipsio quidem not. ad Agamemnona non satisfecit Fabricius: huius tamen

diss. laudat *Reinhard* in theatro prudentiae elegantior. pag. 116. Add. *I. Dau. Schreberi* vitam Georgii Fabricii pag. 217 sq.

Ad pag. 331. *lin.* 15.

De prima Delrii ed. vide edit. Bipontini notit. litterar. de Senecae tragoediis pag. XIII. sq. — In altera edit. s. in syntagmate a. 1593. (vti testatur edit. Bipont.) et tertia, (quam ipse habeo,) a. 1619. Sunt in parte *secunda* Senecae tragoediae cum aduersariis recognitis, in melius mutatis auctisque; tertia pars (cum nota loci et anni Lutet. Par. 1620.) comprehendit *Delrii* nouum commentar. in decem trag. quae vulgo Senecae adscribuntur. Alterius partis ab initio indicat is *auxiliaria castigationi contextus*, (h. e. codd. et edd. quibus vsus est,) et mirifice laudat Lipsii animaduersiones, minus vero probat edition. Lipsiensem typis Voegel. ex emendat. N. (Fabricii,) et moleste tulit, a Plantino in ed. Delrii prima Antwerp. 1576. contextum, non a Delrio correctum, sed purum putum saxonicum (h. e. Fabricianum) ad litteram esse expressum.

Ad pag. 331. *lin.* 18.

Nitida Edit. Plantin. 1588. constat quasi duabus partibus. Prior continet tragoedias; posterior autem, quae suam habet paginarum seriem, exhibet Lipsii epistolam ad Raphelingium,

gium, in qua primum iudicat de tragoediarum scriptore, tum tragoedias ipse critice pertractat, et partim, vt ipse ait, ex ingenio, partim ex veteri codice sane bono permulta corrigit Senecae loca. Raphelingii autem notas equidem in hac memor. editione, in cuius vltima pagina Lipsii epistola, Lugduni 1587. scripta, finitur, non inuenio. Illae igitur sequenti Rapheling. edit. an. 1601. 12. et aliis accessisse videntur. Atque ego habeo exemplum, cuius calci *Raphelingii* notae sunt adnexae a pagina 445 post Lipsii animaduerss.: *L. Annaei Senecae* Cordub. Tragoediae, cum *Iusti Lipsii* et *Francisci Raphelingii* animaduersionibus et notis. Aureliae Allobrog. apud Petrum de la Roviere. 1611. 12. In indice tamen potiorum edd. Gronouianae editioni praemisso dicuntur *castigationes Francisci F. F. Raphelingii* eodem anno, (n. 1588.) Lugd. Batau. (separatim reor) esse excusae. Quo facile fieri potuit, vt quibusdam Senecae exemplaribus illius anni a bibliopegis adiungerentur Rapheling. castigationes. — *L. Ann. Senecae* decem tragoediae ex emendatione doct. virorum, additis selectioribus notis Th. Farnabii ac aliorum. His accessere flosculi delibati, vt et index etc. Noriberg. ap. I. Andr. Endterum et Wolfg. iunioris heredes. s. a. (medio saec. XVII.) 12. — *Lin.* 27. leg. *Scriuerii.*

Ad pag. 332. lin. 17.

A *Cortio* acriter dureque notata eſt *Schroederi* editio in actis erudit. Lipſienſ. a. 1728. pag. 448 ſqq. Aduerſus quem eodem anno Schroeder ſe defendit in lib.

Notarum et animaduerſionum ad Senecae tragoedias vindiciae a diſtortionibus et calumniis alicuius ex editoribus Actorum eruditorum Lipſienſium. Delphis. 1728. Adde Erneſti-Fabr. B. L. II. pag. 137. De *Dukeri* reſponſione haud leni v. quoque cel. *Saxii* Laudation. Caroli Andr. Dukeri, Traiecti ad Rhen. 1788. 8. pag. 39. — *Tragoediae.* Vratislauiae 1754. 8.

Ad pag. 332. lin. 22.

Nouam editionem Tragoediarum nouamque recenſionem, ſubſidiis XVII. codd. et edd. vetuſtarum adiutus, parat cl. *Baden,* et promulſidem quaſi dedit in tragoedia quadam Senecae nobili ſeparatim edita ampliſſimoque commentario inſtructa:

Hercules furens. Specimen nouae recenſionis tragoediarum L. Annaei Senecae, auctore Torkillo Baden. Kilonii ſumt. C. E. Bohn. 1798. 8. In *Hercule furente* profuit quoque Badenio lectionis varietas, quam e cod. Varſouienſi Groddeck excerpſit et Heeren vulgauit in Bibliotheca litteraturae artisque veteris, partic. X.

Ad

Ad pag. 333.

Plurima Senecae opuſcula et tragica et philoſophica ſaepius ſunt in varias linguas translata. *Fabricius* in B. L. loc. cit. quasdam, et *Panzer* in A. T. antiquiſſimas saec. XV. in medium proferunt verſiones. Atque de *anglicis* vide *Brüggemann* View etc. pag. 651 ſqq. — de *germanicis Degen* l. c. pag. 359 ſqq. (quibus addes: *Seneka über die Kürze des menſchlichen Lebens*, Berol. 1796. 8. et *Frankii* verſionem eiusdem opuſculi cum obſeruatt. Berol. 1797. 8. conf. Kilon. bibl. vniuerſ. german. vol. XXXVII. part. I. faſcic. I. pag. 27. et vol. XXXVIII. part. I. faſc. IV. p. 237 ſq. in vol. autem XL. part. I. faſc. IV. pag. 239 ſq. a. 1798. de verſione *I. A. Schmidtii* germ. *Senecae* de beneficiis, cum adnotatt. Lipſiae 1797. 8.) — De *italicis* verſſ. v. *Paitonum* l. c. tom. IV. pag. 17 ſqq. — L'Eſprit de Séneque, ou les plus belles penſées de ce grand philoſophe, enſeignant l'art de bien vivre pour ſervir de guide à conduire nos paſſions, pratiquer la Vertu et fuir le Vice. Pariſ. 1685. 12. II. part. — *Aug. Buchneri in L. An. Senecae* conſolationem ad Heluiam, praefatio. Wittenbergae 1655. 8.

Ad pag. 333. *lin. vlt.*

De *Neuburii* ac *Sonntagii* verſionibus paullo ante plura adnotaui.

Ad pag. 334. *lin.* 7.

Théatre de Sénéque. Traduction nouvelle, enrichie de notes historiques, litteraires et critiques et suivie du texte latin, corrigé d'après les meilleurs manuscrits par *L. Coupé.* Paris. 1796. II. voll. *Coupé* Senecam philosophum esse verum tragoediarum auctorem, at noluisse nomen profiteri arbitratur.

Ad pag. 335. *sect.* 5.

Dan. Heinsii lectu digna oratio de stoica philosophia, quae est in Epictetum, Senecam reliquosque stoicos philosophos quasi introductio, inter Heinsii Orationes, Lugd. Batau. 1627. 8. pag. 608 sqq. est recepta, praemissa quoque editioni Senecae cum notis P. Scriverii, I. Is. Pontani et Dan. Heinsii, Amstel. 1620. 8. — De Seneca, eius scriptis, philosophia ac theologia, interpretibus, censoribus, versionibus etc. plura collegit *Paschius* de variis modis moralia tradendi p. 635 — 645. — M. *Gotofr. Käwitz* disp. praes. D. *Aegidio Strauchio,* P. P. O. de Christianismo Senecae, Wittebergae 1668. 4. rec. Ienae 1706. — *Mich. Frid. Lerche* disp. moderante *Io. Adamo Schmidt,* P. P. O. de Seneca eiusque theologia. Ienae 1686. 4. — M. *Io. Philippi Apini* dissert. de religione Senecae. Wittenbergae 1692. 4. — M. *Christ. Wilh. Loescheri* disput. de epistolis Pauli ad

Sene-

Senecam hypobolimaeis. Wittenb. 1694. 4. add. *Heumanni* acta philosoph. I. pag. 733. 742 sqq. — tom. II. pag. 161 sqq. — M. *Car. Philipp. Conz* Abhandlungen für die Geschichte und das Eigenthümliche der spätern Stoischen Philosophie, nebst einem Versuche über die christl., Kantische und Stoische Moral. Tubing. 1794. 8. Auctor praesertim persequitur Stoicos recentiores, Senecam, Epictetum et Antoninum philos. docetque, quae illi cum veteribus Stoicis habeant communia, tum, quas quilibet eorum discrepantes et peculiares foueat sententias. adde Introd. in histor. L. Gr. II. 1. pag. 66. Gotting. ephem. litter. a. 1795. nr. 173. Ien. A. L. Z. a. 1795. nr. 147. mens. Maio. — Apologia Senecae, in *Mich. Montaigne* Gedanken und Meinungen über allerley Gegenstände: e vers. german. tom. III. Berol. 1793. 8. cap. 32.

Ad pag. 335. circa fin.

Lipsii manuductio est quoque in illius Opp. tom. V. — *L. A. Seneca* der Sittenlehrer nach dem Character seines Lebens und seiner Schriften, entworfen von *F. Nüscheler*, Prof. tom. I. Tiguri 1783. 8. — Vindiciarum *Senecae* pars prior, auct. *Io. Iac. Czolbe*, Gedano, Ienae 1791. 4. conf. Bibliothek von Anzeigen und Auszügen kleiner Schriften. Ienae 1791. 8. vol. II. part. IV.

pag. 175 ſqq. vbi de Senecae notatione quaedam bene dicta ſunt.

Ad pag. 336. *circa fin.*

De Gruteri animaduerſſ. paullo ante notaui quaedam. — *Gruteri* liber ſuſpicionum extraordinar. in meo exemplo ſubiectus eſt ſine titulo *Gruteri* ſuſpicionum libris IX. (v. in Notitia pag. 51. operis inſcriptionem). — *Gruteri* confirmatio etc. edita eſt *Wittebergae*, (vbi in meo quidem exemplo excuſa eſſe dicitur,) 1591. 8.

Vita di *L. Anneo Seneca* libri IV. di *Carl de' Rosmini*, Acad. Fiorent. Roverodo. Marcheſani 1795. 8. More vulgari opus, excerptis ex opp. Senecae longioribus oppletum, ſine vlla hiſtorica arte critica ſcriptum eſſe dicitur.

Seneka, Philoſoph und Miniſter, II. Briefe von *Herder*, in *Gentz* neuer deutſchen Monatsſchrift, a. 1795. menſ. Iul. pag. 228 ſq. Oeconomiam quaſi deſcribit, quomodo argumentum tragoediae Senecae ſumi poſſit atque tractari.

De tragoediis *Senecae* hiſtorice, critice atque aeſthetice disputat *Iacobs* in: Nachträge zu Sulzers allgem. Theorie etc. tom. IV. part. II. pag. 332 ſqq. et ipſe *Sulzer* in allgemein. Theor. voc. *Seneca*, parte IV. pag. 355 ſq. ed. II. ibique vide *de Blankenburg*,

aut

aut hunc in Litterar. Zusätzen, tom. III. pag. 159 sq. et pag. 232 sq.

Gotth. Ephr. Lessing de Senecae tragoediis, in eius Theatral. Bibliothek. Berolini 1754. 8.

Ios. Iusti Scaligeri animaduerss. criticae in Senecae tragoedias, in eius Opusculis variis, Paris. 1610. 4. pag. 297. aut edit. Francof. 1612. 8. part. II. pag. 1 sqq.

Io. Henr. Boecleri comparatio inter Hippolytum Senecae et Euripidis, inter eiusd. dissertatt. academ. Argentor. 1710. 4. tom. II. pag. 1159 sqq.

(Iortini) animaduerss. criticae in Senec. tragoedias, cum castigatt. Dorville et Burmanni I. in miscell. obseruatt. in auctores etc. vol. I. tom. I. pag. 68 sqq. et tom. II. pag. 287 sqq. — In nouis miscellan. obss. criticis tom. I. pag. 129 sqq. quaedam loca in Thyeste et Hippolyto emendantur et explicantur. — Ibid. in tomo II. pag. 125 sqq. leguntur variae lectiones in excerpta Senecae ex peruetusto cod. Salmasiano, collato cum edit. Gronou. a. 1649. 12.

I. Iortin Remarks on Seneca. Londini 1734. et in eius Tracts philological etc. Londin. 1790. vol. II. pag. 404 sqq. conf. Memoirs of the Life and Writings of *John Iortin*, D. D. by *John Disney*. Lond. 1792. 8.

Io. Hildebr. Withofs praemetium crucium criticarum praecipue ex Seneca Tragico. Lugd. Batau. 1749. mai. 4.

Ad pag. 337. *sect.* 2.

Blanconi (Bianconius) quoque in libro, postea memorando, (Sendschreiben etc.) p. 115 sqq. negat, Celsum fuisse medicum, quem vocant, practicum. Sed *Krause* in epist. praemissa, pag. XXXV sqq. contendit, eum non solum virum fuisse artis medicae peritum, sed eam quoque vsu atque exercitatione habuisse cognitam, et Plinii locum pro sua explicat sententia.

Ad pag. 337. *sect.* 3. *lin.* 5.

Celsum scripsisse libros *de arte rhetorica*, cognoscimus vel ex *Quintil.* I. O. qui permultis locis eius meminit, et plerumque reprehendit: (loca vide excitata in ind. II. ad edit. Gesneri, voc. *Celsus*:) inprimis libr. XIII. 11, 24. vbi vulgo legitur *Corn. Celsus mediocri vir ingenio;* sed *Gunzius* in diss.: δαδεχιας in sacris Aesculapii etc. Lips. 1737. in vltima thesi locum Quintil. ita emendat, *Celsus medicus, acri vir ingenio.* Illud tamen *Celsi* opusc. non tulit aetatem. *Fabricius* quidem in Bibl. latinae volumine III. vet. ed. pag. 758 sqq. *Celso* tribuerat libell. qui exstat *de arte dicendi*, eumque ex edit. Popmae, huius autem notis omissis, recudi fecit:

fecit: poſtea tamen, meliora edoctus, mutavit ſententiam in B. Gr. l. c. (vbi pariter in Elencho medicorum de Celſo quaedam narnat,) et Bibl. latin. med. et infimae aetatis, l. mem. Atque in noua B. L. edit. Erneſt. tom. III. pag. 462. (vbi de *Iulii Seueriani* ſyntomatibus ſiue praeceptis artis rhetoricae agitur,) iure nec Celſo adſignatus eſt libellus nec typis repetitus. — In catal. biblioth. Reimmanianae tom. II. (Hildeſiae 1739. 8.) pag. 494 ſqq. recenſetur Bibl. lat. Fabric. et error de Celſo auctore notatur, Seueriano iure adſeritur libell. eiusque editt. nominantur, etiam quaedam Curionis, quae princeps habetur. Denique anonymus in epiſtol. ad Reimman. „Habeo, ait, Popmae edition. notatam manu, fortaſſis Cuincti, item apographum msti, multum a vulgatis edd. diverſum, ex quo pateſcit, quibus temporibus vixerit Seuerianus, Gratiani imp. tum viuentis mentionem faciens.“

Petrus Bondam in variis lectionibus, (Zutphan. 1759. 8.) pag. 363 ſqq. copioſe eruditeque diſſerit de illo libello. Primum docet, *Iulium Seuerianum* interdum expreſſiſſe Ciceronem, vti pateat ex capite *de fine* pag. 308. inter antiquos rhetores lat. e bibl. Fr. Pithoei, (ſiue pag. 340 ſq. edit. Claudii Capperonnerii,) quod fere totum deſcripſiſſet ex Cic. lib. II. de inuent. rhet. cap. 17. At enim idem animaduertit, a Seueriano ne-

minem

minem veterum ſaepius ſibi imitandum fuiſſe propoſitum, quam Cornelium Celſum: quippe quem Seuerianus non ſolum, quod ad res ſpectat, imitaretur, ſed et verba Celſi ipſa, quantum fieri poſſet, in compendio ſuo ſervaſſe Seuerian. credibile videretur. Quare, quod Seuerianus pleraque ſua ex Celſo hauſerit, ipſis plerumque ſemper reſeruatis eius verbis, (quod ex iis locis, a Bondamo in medium productis, in quibus a veteribus Celſi librorum de arte rhetorica mentio fit, clare patet,) Bondam ex eo cauſſam, cur in codd. Celſo adtributa ſint, quae revera Seuerianum agnoſcunt auctorem, repetendam eſſe iudicat. Neque tamen Seuerianus Celſi veſtigiis ita preſſe inſtitit, vt non aliquando deſereret praeeuntem et, ſi quid rectius videretur, immutaret: quod Bondam pariter demonſtrauit, idemque Seuerianum fuiſſe aequalem et contubernalem Sidonii Apollinaris, ex huius ep. 13. libri IX. pag. 597. et ex carmine IX. v. 313. euincit; denique obſeruat *Seueriani* praecepta rhetoricae varias librariorum inſcitia contraxiſſe corruptelas.

Ad pag. 337. *ſect.* 4.

De edit. principe v. *Panzer* I. pag. 407. *Clement* Bibl. curieuſe etc. tom. VII. pag. 6. qui potiſſimum ex *Goetzii* Memor. biblioth. Dreſd. I. pag. 213. plures alias, praecipue

rario-

rariores, recenset editt., idemque *Mahudel* iudicium de melioribus Celsi editionibus, (in Hist. de l'Acad. des Inscript. etc. tom. VII. Paris. 1733. pag. 101.) refert.

Ad pag. 338. *lin.* 1 *et* 2.

Editio Aldina a. 1524. fol. nec indicatur in Serie dell' ediz. Aldine, et a *Io. Bapt. Morgagni* in epp. in Celsum, spuria iudicatur, quoniam ed. Iuntina, Venet. eiusdem anni, ab aliis pro Aldina sit habita: eique adsentiunt Goetz et Clement. Atqui licet non solum Fabricius, Almeloueen aliique mentionem eius Aldinae edit. faciant; sed Krause quoque in praefat. ad suas edit. pag. XII. inter editiones, quas sibi ad manus fuisse testatur, diserte numeret *Iuntinam* a. 1524. et *Aldinam* a. 1524. illaque itidem ibid. pag. XXXIII. in indiculo editionum Celsi Lindeniano aucto et emendato memoretur: tamen *Krause* postea in epistola ad Biancon. praemissa ipsius versioni libri: Bianconi Sendschreiben über den A. Corn. Celsus etc. pag. XXIX. agnouit et retractauit errorem, et statuit, tres, quae a quibusdam numerantur, edd. Ald. 1524. fol. 1528. 8. et 1528. 4. non esse diuersas; sed vnam eamdemque a. 1528. min. fol. et errorem eorum, qui ed. a. 1524. laudant, ortum esse ex incuria. Contra ed. *Iuntinae Ven.* non meminit *Bandin.* in Annal.

nal. Iuntar. typograph. I. pag. 14. vbi illius mentio debuerat iniici.

Ad pag. 338. *lin.* 15.

Num Celsi ed. cum medicis antiquis recusa sit a. 1549. fere dubito.

Ad pag. 339. *lin.* 16.

Edit. Amstel. a. 1687. in catal. bibl. Oosterdyk, Traiecti ad Rhen. 1793. pag. 100. nr. 1017. excusa dicitur in forma 8. et nonnullis V. L. msstis ornata. — Edit. Lugd. B. ap. Io. Arn. Langerak. 1746. 8. parum debet Almeloueenio, aliena autem accepit ornamenta. v. *Hamberg.* Z. N. II. pag. 12. acta erudit. Lipſ. a. 1747. pag. 214. et ephemer. litter. Lipſ. a. 1746. nr. V. pag. 41 ſq. — Sunt exemplaria, in quibus: Roterodami 1750. 8. — Illa Lugd. B. editio a. 1746. typis repetita est Basil. 1748. 8. — Vulp. editio Patau. 1750. recusa est Venetiis apud Remondinum 1763. 12.

Ad pag. 340. *lin.* 21.

Celsi libri VIII. ad edition. Patauinam et nuper. Lipsiensem, nunc cura *Alberti von Haller* denuo editi a *P. R. Vicat.* Lausannae 1773. 8. Haud probatur haec editio eruditis criticis.

Nouissima est editio: *A. Cornelii Celsi* de medicina libro octo, ad optimas edd. collati. Praemittitur notitia litteraria studiis socieeta-

cietatis Bipontinae. Editio accurata. Biponti ex typogr. societatis. 1786. 8.

Ad pag. 340. lin. antepen.

Item inter Antiquos rhetores latinos, e Francisci Pithoei bibliotheca olim editos; recognouit, emendauit, notis auxit *Claudius Capperonnerius.* Argentorati 1756. 4. pag. 329 sqq. Heumanni notae subinde audaciores insertae sunt, et a Rangio, (qui curam editionis gessit, sed ante illam absolutam mortuus est,) interdum refutatae.

Ad pag. 341. sect. 6. lin. 2.

Io. Rhodii dissert. de acia ad Corn. Celsi mentem, qua simul vniuersa fibulae ratio explicatur, primum prodiit Patau. apud Paul. Frambottum. 1639. 4. — deinde secundis curis auctior. — Acc. de ponderibus et mensuris vett. medicorum, in primis C. Celsi; eiusdem *Rhodii* diss. et vita Celsi. Hafniae, sumt. Petri Hauboldi. 1672. 4. — *Celsi vita*, a Rhodio conscripta, tantum praefixa est editt. quibusdam, etiam Bipontinae. — *Acia Cornelii Celsi* propriae significationi restituta: *Alphonsus Nunnez* regius archiater defensus: a *Io. Iac. Chiffletio* —. Antwerp. ex offic. Plantin. Balth. Moreti. 1633. 4. v. *Goetz.* l. c. p. 215. — *Io. Baptistae Morgagni* — in Aur. Cornel. Celsum et Q. Ser. Samonicum epistolae. In quibus de vtriusque au-

ctoris

ctoris variis editt. libris quoque msstis et commentatoribus differitur. Hagae Comit. 1724. 4. *Morgagni* octo epistolae in Celsum sunt integrae in eius *Opusculis miscellaneis, quorum non pauca nunc primum prodeunt tres in partes diuisa.* Venet. 1763. fol. part. I. conf. noua acta erudit. Lipsiens. a. 1764. mens. Sept. et Oct. pag. 161 sqq. — Huc quoque referendae sunt *Io. Nardii* Noctes geniales, Bononiae 1656. 4. in quibus pag. 518 — 599 est vetus Corn. Celsi libror. VIII. de medicina lectio restituta, contra Robertum Constantinum. Alios huc pertinentes libros deprehendes excitatos in indiculo editt. pag. XXXI. Krausianae edit. praefixo.

Ad pag. 341. sect. 6. lin. 20.

C. Fr. Clossii diss. anatomico-chirurgica, sistens analecta quaedam ad methodum lithotomiae Celsianam. Tubing. 1792. 4. §. 5 — 9. Celsi locus, vbi de illa agitur methodo, explicatur, additis notis criticis et indice variarum lectionum atque emendationum, a Morgagno et Targa propositarum. conf. ephem. litt. Tubing. a. 1792. plag. 74. p. 585 sqq.

Ad pag. 341. lin. antepen.

A *Mehusio* in *Osservazioni letterarie,* pro anno 1794. part. I. Florent. a. 1794. liber Bianconi sub examen vocatur, multaque in eo notantur, ita vt interpreti aut editori crisis

illa

illa lectione atque comparatione habeatur digna vtilisque. Mehusius autem in opinionem adductus erat, forsan narratione Ernesti ad Fabric. Bibl. L. II. pag. 44. Bianconium parasse sibi Günzii adparatum ad Celsi editionem, quam ille instituit, sed morte absumtus absoluere non potuit. At enim et Biancon. in epist. 12. pag. 236 sqq. versionis german. Ernestinam narrationem falsitatis arguit, et *Krause* in epist. mem. versioni suae praemissa, pag. XXXXI. suo testimonio, copias Gunzianas, praeter varias codicum Florentin. lectiones ab ipso Biancon. procuratas, numquam peruenisse in illius manus, sed tum, quum Krause illam scriberet epistolam, adhuc a filio Gunzii custodiri, plane vindicavit Bianconii fidem ab omni suspicione malignitatis.

Carol. Gottlob Kühn de philosophis ante Hippocratem medicinae cultoribus ad Celsum de medic. praefationem, spec. I. Lips. 1781. — recognitum et auct. in *I. Christiani Gottlieb Ackermanni* opusculis ad medicinae historiam pertinentibus, — collectis. Norimberg. 1797. 8. nr. 4. p. 237 — 292.

Libellum inscriptum: Adumbratio chirurgiae apud veteres Romanos sec. *A. Corn. Celsi* libr. VII. et VIII. de medicina, ex latino sermone in germanicum transtulit (*Grundriss der Wundarzneykunst in den ältern Zei-*

 ten

ten der Römer etc.) notisque instruxit *I. C. Iaeger*, Francof. ad Moen. 1789. 8. Laudatur versio; in notis vero textui subiectis vel sensus vel veteris et nouae chirurgiae praestantia non minus, quam diuersitas haud male explicari dicitur.

Ad pag. 342. *lin.* 6.

Ante Grieuium *Conr. Sprengel* aphorismos Hippocratis et *sententias Celsi* anglice vertit, notasque addidit Londini 1708. 1735. 8. v. *Brüggemann* View etc. pag. 640 sq. — Versiones *gallicas* a. 1754. a *Ninnin*, Paris. 1756. 8. et *germanicam* a. 1532. memorat *Krause* in praef. pag. XIII. Contra *Degen* l. c. I. pag. 37. *germanicas* Moguntin. 1531. min. fol. et Wormsat. auctore D. *Io. Küffner*. 1539. fol. — *Italice* vertit Ab. *Chiari da Pisa*. Venet. 1747. 8. II. tom. v. *Paiton*. Bibl. saepe laudatam, tom. I. p. 209 sq.

Finis partis prioris.

Paucos

Paucos errores typographicos, quos opusculum leuiter recognoſcendo deprehendi, hic indicabo. Reliquos et ego alio forſan tempore corrigam, et vt TV L. B. emendes, humaniſſime rogo.

Pag. 30. lin. 1. leg. *The.*
— 54. lin. 4. a fine, leg. *incerare.*
— 62. lin. 18. leg. *abſoluit.*
— 63. lin. 14. leg. *editt. et de* etc.
— 76. lin. 6. a fin. leg. *ditatam.*
— 97. lin. 22. leg. *Maittaire.*
— 203. lin. 10. leg. *equis, viris,* pro *aequis viribus.*
— 231. lin. 3. leg. *biblioth.*
— 248. lin. 4. leg. 1594.
— 300. lin. 5. leg. *ſcholiis.*
— 321. lin. 20. leg. *Schnarr.*
— 322. lin. 10. leg. *Strothianam editionem.*
— 324. lin. 8. leg. *Paris.*
— 338. lin. 2. leg. *motum.*
— 365. lin. 8. leg. *tam.*
— 377. lin. 19. leg. poſt *Aen.* adde, *complectentem.*
— 404. lin. 9. leg. *atque,* loco *vt.*

Reliquae plagulae in meas nondum venerunt manus.

Bayerische StaatsBibliothek
Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Theophili Christophori Harles Supplementa Ad Breviorem Notitiam Litteraturae Romanae In Primis Scriptorum Latinorum

Bd.: 1

1799

Coburg, Landesbibliothek -- Cas A 1687
urn:nbn:de:bvb:12-bsb11924402-7